קובץ
שלשלת האור

היכל תשיעי

שער חמישי

אגרות-קודש

•

מאת כבוד קדושת

אדמו״ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט״א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בתרגום חפשי ללה״ק

חלק ג׳

כרכים כ״ד – ל״א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פאַרקוויי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

הי׳ תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

IGROIS KOIDESH
K'VOID K'DUSHAS ADMUR MHM SHLITA
B'Targum Chofshi L'Lahak
Vol. III

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213
770kehot@gmail.com

Printed in the Holy Land
5781 • 2021

ב״ה.

פתח דבר

על פי בקשת רבים ובברכת כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח, מדפיסים אנו בזה חלק שלישי מסדרת אגרות קודש — בתרגום חפשי ללשון הקודש[1], הכולל תרגום המכתבים משפת האידית שיצאו לאור בסדרת האגרות קודש — כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח, מהכרכים כ״ד־ל״א .

בראש הספר בא מפתח האגרות הנדפסים בספר זה.

מטרת ספר זה הוא לעזר וסיוע בהבנת אגרות הקודש של הרבי שליט״א מלך המשיח גם לאלו שלעת עתה אינם בקיאים ב״לשון אידיש״, ועל־כן חשוב להבהיר כי ספר זה, כפשוט, אינו תחליף ללשון הרב ממש כי אם תרגום בלבד[2]. כיון ש״אותיות מחכימות״, בפרט אותיות קדושות של נשיא הדור, הרבי שליט״א מלך המשיח, השתדלנו להלך על חבל דק: מחד, להביא את הדברים שיובנו בבהירות הרצויה, ע״י תרגום, פיסוק, הסבר, פיענוח ר״ת ועוד — אך גם לקמץ בהוספת יתר, שלא לגרוע ח״ו מחינם המיוחד של הדברים כי ״כל המוסיף גורע״. בדרך זו הקפדנו שלא לשנות מלשונו הזהב של כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח עד כמה ששיך, והשינויים שעשינו הם אך ורק במקום בו היה מוכרח להבנת תוכן הדברים, כאמור.

במהדורה זו לא נדפסו הערות העורך[3], אלא רק הערות כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח שהינם חלק מגוף המכתב. כמו כן, לא תרגמנו משפטים בודדים באידיש, אלא אם כן חלק ניכר מהאגרת הוא בשפת האידיש, ובמקרים אלה הובאה כאן האגרת בשלימותה, ״למען ירוץ בהם הקורא״.

על־מנת להקל על הלומדים במציאת האגרת המקורית, תחת כל מספר אגרת, לפני תרגום המכתב, צויין באיזה כרך ועמוד נדפסה האגרת המקורית.

יש להדגיש שעל־אף ההשתדלות המרבית לדייק במילותיו הק׳ של כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח, הרי — ״שגיאות מי יבין״ — ויתכן ונפלו אי־אלו טעויות במלאכת התרגום. על כן בקשתנו שטוחה בפני הלומדים לשלוח את הערותיהם אל המערכת על־מנת שנוכל לתקנם, אי״ה, במהדורות הבאות.

* * *

1 ראה לקו״ש חכ״א ע׳ 397 וראה גם אג״ק כ״ק אדמו״ר שליט״א מלך המשיח י׳תתמד, כרך ל׳: ״ובטח ראתה בתת-כותרת שהוא ״תרגום חפשי״ ומובן שמלה האמורה לא היתה במכתבי במקורו (באידית)״.

2 ראה לקו״ש חכ״א ע׳ 446 ואילך.

3 נדפסו שם בתחתית האגרות ובאותיות קטנות יותר.

ויהי רצון אשר בזכות הדפסת ספר זה, תיכף ומיד ממש נראה את כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח — יחזק השי"ת בריאותו בטוב ובנעימים וימשיך להנהיג את כל "בני ובנות ישראל בכל מקום שהם", מתוך חיים נצחיים, ויוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמוד מפיו תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא", ויושלם קיום היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא בשם ה' ולעבדו שכם אחד", אמן כן יהי רצון.

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת „אוצר החסידים"

ימות המשיח

כ"א אדר ה'תשפ"א (**ה'** **ת**הא **ש**נת **א**ראנו **פ**לאות)

ברוקלין נ.י.

מפתח

סימן	תאריך	שם הנמען	תוכן האגרת	עמוד
כרך כד				
ט׳מז	א׳ פ׳ תולדות	לחגיגת תו״ת	הוראה מפ׳ תולדות	א
ט׳נד	ה׳ כסלו	מוה״ב גערשמאן		ב
ט׳עה	י״ח טבת	חגיגת תומכי תמימים	הדגשת החינוך בנשיאי חב״ד	ד
ט׳פה	כ״ו טבת	מרת אסתר ערשטער	ע״ד ביקור בארץ ישראל	ה
ט׳צה	י״א שבט	מרת נחמה שייוער	תמיכתה בבית נחמה	ו
ט׳קג	עש״ק מבה״ח אדר	אגודת הנשים	המגילה נקראת ע״ש אסתר	ז
ט׳קו	ז׳ אדר		מצוה הבאה בעברה	ט
ט׳קיב	שושן פורים	תו״ת מונטריאול	הוראה מנס פורים	י
ט׳קל	י״א ניסן	כללי	קרבן הפסח. שנת המאה להסתלקות הצ״צ	יב
ט׳קלז	א׳ פ׳ בהר	נשי ובנות חב״ד	שבת ושמיטה	טו
ט׳קמג	כ״ב אייר		תיאור אישים מכתבי הקודש בצורה אליגורית המנוגדת לרוח היהדות	יז
ט׳קמד	א׳ במדבר	אהלי תורה	חומש הפקודים	יח
ט׳קמז	ר״ח סיון	מו״ה ברוך ליטוין	הכותרות דמזמורי תהלים	יט
ט׳קנו	אסחה״ש	סמינר בכפ״ח	התקשרות הנשים לה׳	כא
ט׳קנח	ט״ו סיון	אגודת נשים	שבת ושמיטה	כב
ט׳קנט	י״ח סיון	מרת נחמה שייוער	תמיכת בית נחמה	כג
ט׳קסא	כ״ה סיון	תו״ת מונטריאול	שבת ושמיטה	כד
ט׳קפ	כ״ה תמוז		השקעות	כו
ט׳קפד	ב׳ מנ״א		שידוכין	כז
ט׳קפח	י״ד מנ״א	מוהצ״ה ליבוביטש	הפצת תורת החסידות	כז
ט׳קצט	אדר״ח אלול		דירה בכפר חב״ד	כח
ט׳רא	א׳ אלול		דירה בכפר חב״ד	כט
ט׳ריב	כ׳ אלול		תפקיד שמש בהכנ״ס	ל
ט׳ריח	ימי הסליחות	כללי	שנת הקהל	לא
ט׳ריט	ימי הסליחות	מר חיים גראדע	עידוד מוהש״ז שזר	לב
ט׳רכח	כ״ח תשרי	אחי תמימים נוארק	חינוך והקהל	לד
ט׳רלה	י״ז כסלו	תו״ת מונטריאול	חינוך והקהל	לד
ט׳רלז	י״ט כסלו	חגיגות תו״ת	חינוך והקהל	לו
ט׳רמג	ימי חנוכה	גמ״ח מונטריאל	מעלת גמ״ח	לז
ט׳רנג		אגודת נשים מונטריאל	תמיכת המוסדות	לח
ט׳רנז	כ׳ טבת		התחזקות בבטחון בה׳	לט
ט׳רסה	עש״ק׳ פ׳ בא	חגיגת תו״ת	חינוך חבד״י	מ
ט׳רעז	ה׳ אד״ר	מרת הדסה פרמן	ע״ד נסיעתה לבית חיינו	מא
ט׳רצ	ר״ח אד״ש	תו״ת מונטריאל	הקהל ופורים	מב
ט׳רצג	תענית אסתר	אגודת נשים	הקהל ופורים	מד
ט׳שא	כללי	כללי	הקהל וחג הפסח	מה
ט׳שיד	ז׳ אייר	בית רבקה	הקהל	מח
ט׳שיח	ל״ג בעומר	נשי חב״ד	הקהל ול״ג בעומר	מט
ט׳שכו	ער״ח סיון	מסיבת בית רבקה	קבלת התורה והקהל	נא

ט׳שכח	ימי הגבלה	אגודת נשים דבראנזוויל	נשי ישראל במתן תורה	נב
ט׳שלד	י״א סיון	תו״ת מונטריאל	הקהל ומ״ת	נג
ט׳שנ	ט״ו תמוז	מו״ה ניסן הכהן	תמיכת תות״ל מונטריאל	נד
ט׳שסז	ט׳ אלול	ועד לחתנים וכלות	מלך בשדה	נה
ט׳שסט	ט׳ אלול	מר ירחמיאל בריקס	אישור קבלת ספרו	נו
ט׳שעז	ימי הסליחות	כללי	הקהל בעבודת האדם	נז

כרך כה

ט׳שפב	חוה״מ סוכות	הפצת היהדות בארצות הרווחה		ס
ט׳שצב	ג׳ לך	לחגיגת אחי תמימים נוארק	נצחיות עם ישראל תלוי בחינוך הילדים	סא
ט׳שצה	י״ט מ״ח	מו״ה שלמה זלצמן	אסור ללהתפלל בביהכ״נ לא אורתודכסי	סב
ט׳ת	ב׳ כסלו	מו״ה ירחימיאל האניג	צאצאי אדמורי״ם	סב
ט׳תא	ב׳ כסלו	מוהמ״מ איידלמאן	צדקה לחינוך ולמבצע תפילין	סה
ט׳תו	י״ב כסלו	מוהא״ג מאכעבאווסקי	מסירת הפ״ש	סו
ט׳תיג	ערב חנוכה		סדר הלימוד דהבן	סו
ט׳תיד	ערב חנוכה	לחגיגת תו״ת	ההוראה מנרות חנוכה	סז
ט׳תיט	ג׳ טבת	מר אלי וויזעל	הסתדרות בחיי משפחה	סח
ט׳תכה	ט״ו טבת	לחגיגת תו״ת	יובל השבעים	עא
ט׳תמ	ר״ה לאילנות	לחגיגות בית רבקה	מ״ת ונשי ישראל	עב
ט׳תמג	ר״ח אדר	לחגיגת תו״ת מונטריאל	בניית משכן בזמננו	עד
ט׳תנ	שושן פורים	אגו״נ דבראנזוויל	ילדי ישראל בתענית אסתר	עה
ט׳תנח	י״א ניסן	כללי	יצי״מ ותפלין	עו
ט׳תסט	ימי הספירה	לחגיגת אהלי תורה	בנינו ערבים בעדנו	פ
ט׳תע	ימי הספירה	לכינוס נשי ובנות חב״ד	אחדות המשפחה תלוי באשה	פב
ט׳תעא	ימי הספירה	מסיימות בית רבקה	חינוך הילדים בידי הנשים	פד
ט׳תעג	ער״ח סיון		בנינו ערבים בעדנו	פה
ט׳תעו	אסחה״ש	מסיבה לב״ר כפ״ח	מעמד האשה בזמננו	פה
ט׳תפ	א׳ לפ׳ בהעלותך	אגו״נ דבראנזוויל	הדלקת הנרות	פו
ט׳תפא	פ׳ בהעלותך	לחגיגת אח״ת נוארק	הדלקת נר הנשמה	פז
ט׳תצב	ט״ז תמוז	כתת מו״ה ש. אלפרין	יגעת ומצאת	פח
ט׳תקטו	כ״ד אלול		להתעסק בשידוכין	פט
ט׳תקכה	ימי הסליחות	כללי	ראש השנה הכתרת המלך	צ
ט׳תקכט	ה׳ עשי״ת		בדיקת המזוזות	צג
ט׳תקמח	ר״ח כסלו	אהלי״י ס. פאולו	גודל ענין החינוך בזמננו	צד
ט׳תקנג	ד׳ כסלו	ביהכ״נ אטלנטיק סיטי	חיזוק הביהכ״נ	צה
ט׳תקנד	י״ג כסלו	מרת לאה רייטשיק	זגות מצות הצדקה	צו
ט׳תקנח	י״ז כסלו	מר משה מאזאס	ברכה לעסק	צו
ט׳תקס	כ׳ כסלו	לחגיגת תו״ת	הגשמיות של יהודי רוחניות	צז
ט׳תקסז	ה׳ טבת		לשמוע להוראות הרופא	צח
ט׳תקעב	כ״ד טבת	לחגיגת תו״ת	מוח שליט על הלב	צט
ט׳תקעה	ר״ח שבט	לחגיגת בית רבקה	צניעות גם באמריקא	קא
ט׳תקצד	שושן פורים	לחגיגת תו״ת מונטריאל	ישנו עם אחד גו׳	קב
ט׳תקצז	י״א ניסן	כללי	קרבן פסח ומילה, צדיקים ובע״ת	קד
ט׳תרב	ימי הספירה	לכינוס נשי ובנות חב״ד	נש״י ור״ח	קז
ט׳תרח	י״ג אייר	מרת זלטה אלטוהיז	נחום אבלים	קט

ט׳תריב	ב׳סיון	לחגיגת אהלי תורה	ואתם תהיו לי גו׳	קט
ט׳תרלט	י״א אלול	הכרח הלימוד בישיבה בשנות הנוער		קי
ט׳תרנג	ימי הסליחות	כללי	ר״ה יום ו׳ לצע״ב	קיא

כרך כו

ט׳תרסג	עש״ק פ׳ בראשית	מואה״ג קאהן	הכנסת ס״ת בתו״ת מונטריאל	קטז
ט׳תרסה	א׳ וירא	לחגיגת א״ת נוארק	קיום והנהגת עם ישראל	קטז
ט׳תרסט	י״ז מ״ח	מוהב״מ מעהל	עבודתו בהחזקת היהדות	קיח
ט׳תערב	ר״ח כסלו	קהלת אוהב שלום	חנוכת ביהכ״נ במיאמי	קיח
ט׳תרדע	ר״ח כסלו	מואה״ג מאחעראווסקי	עסקים	קיט
ט׳תרפ	עש״ק פ׳ ויצא	לחגיגת ב״ר מנטריאל	חשיבות חינוך הבנות	קכ
ט׳תרפד	כ״א כסלו	מרת נחמה שייבר	חגיגה למוסדות חב״ד בדיטרויט	קכא
ט׳תרצה	א׳ פ׳ שמות	לחגיגת תו״ת	ואלה שמות בנ״י גו׳	קכא
ט׳תרצט	ר״ח שבט	נשי ובנות חב״ד	ההוראה מיום ההילולא לנש״י	קכג
ט׳תדש	י״ג שבט	מרת חי׳ ש. אנדרוסיער	צדקה בקשר לי׳ שבט	קכד
ט׳תשט	ד׳ פ׳ יתרו	לחגיגת תו״ת	חוקי המוסר צ״ל מיוסד על אמונה	קכה
ט׳תשיד	א׳ אדר א׳	חגיגת בית רבקה	שנת העיבור בעבודת ה׳	קכו
ט׳תשכט	ז׳ אדר א׳	נשי ובנות חב״ד	לחזק ענין הצניעות	קכח
ט׳תשלה	א׳ אד״ש	תו״ת מונטריאל	ט׳ אד״ש	קל
ט׳תשדמ	כ״ה אד״ש	מרת ליובא רובנשטיין	רפו״ש	קלא
ט׳תשמז	י״א ניסן	כללי	ההוראה מקרבן פסח ומילה לענין החינוך	קלב
ט׳תשנז	ר״ח אייר	אהלי תורה	ספה״ע כהכנה למ״ת	קלו
ט׳תשסג	ל״ג בעומר	תו״ת המרכזית	חנוכת בנין החדש	קלז
ט׳תשסד	ל״ג בעומר	נשי ובנות חב״ד	צניעות בדיבור לבוש והנהגה	קלח
ט׳תשסה	ל״ג בעומר	מרת נחמה שיווער	נסיעתה לארה״ק	קמ
ט׳תשעא	ר״ח סיון	למסיבת ב״ר בכפ״ח	אחדות ישראל לקבלת התורה	קמא
ט׳תתג	ערב ח״י אלול	לחגיגת א״ת נוארק	הוי׳ אורי וישעי מעוז חיי	קמב
ט׳תתד	ח״י אלול	כללי	הזמנים לחשבון צדק. כנ״ל	קמג
ט׳תתלא	ו׳ מ״ח	מו״ה טברהם מאלצבערג	פתיחת גמ״ח באה״ק	קמז
ט׳תתלב	י״ג מ״ח		השי״ת דואג לכאו״א	קמח
ט׳תתלה	כ׳ מ״ח	לחגיגת תו״ת	שיחת שמח״ת תרס״א	קמח
ט׳תתמז	ערב י״ט כסלו	חגיגת תו״ת	י״ט כסלו וחנוכה	קנ
ט׳תתמט	בין י״ט כסלו לחנוכה	נשי ובנות חב״ד	י״ט כסלו וחנוכה	קנב
ט׳תתעג	א׳ וארא	לחגיגת ב״ר	היחודיות דחודש שבט לליובאוויטש	קנג
ט׳תתפד	ז׳ אדר	לחגיגת תו״ת מונטריאל	נס פורים והמס״נ אז	קנד
ט׳תתצ	י״א ניסן	כללי	פסח בחודש האביב	קנה
ט׳תתקב	פסח שני	לחגיגת אהלי תורה	ההוראה מתלמידי רבי עקיבא	קס
ט׳תתקג	ימי הספירה		תפקיד הנשים	קסא
ט׳תתקד	ל״ג בעומר	נשי ובנות חב״ד	אחדות ישראל והמשפחה	קסב
ט׳תתקט	ימי הגבלה	לחגיגת ב״ר כפ״ח	שלשת ימי ההגבלה. חינוך הבנות	קסד
ט׳תתקיא	י״ב סיון		פסח מ״ת ונש״י	קסה
ט׳תתקטו	ער״ח תמוז	חגיגת אחי תמימים	נצחון די״ב תמוז	קסו
ט׳תתקכח	ה׳ מנ״א	מר חיים גראדע	רפו״ש	קסז
ט׳תתקלט	ימי הסליחות	כללי	אתם נצבים היום כולכם גו׳	קסח

כרך כז

ט׳תתקנב	בין כסה לעשור	כללי	מעלת שואב מימך על ראשיכם כו׳	קעג
ט׳תתקסב	כ׳ מרחשון	לחגיגת תו״ת	השקעה הכי טובה - בתו״ת	קעז
ט׳תתקעח	ערב חנוכה	לחגיגת תו״ת	הוראה מנרות חנוכה	קעח
ט׳תתקצד	יו״ד שבט	לחגיגת בית רבקה	שירת מרים הנביאה הפטורת דבורה	קפ
י׳ה	ר״ח אדר	די אידישע היים	מסמך גאולה לגאולה	קפא
י׳טו	עשק״מ ניסן		חלק הילדים בגאולת פורים ופסח	קפג
י׳טז	ר״ח ניסן	כללי	חה״פ לידת עם ישראל. לאור גוים. משכו גו׳	קפד
י׳כג	י״א ניסן	כללי	אדם לעמל יולד	קפח
י׳כח	ר״ח אייר	חגיגת אהלי תורה	ספה״ע בכל ימי חודש אייר	קצב
י׳לה	פסח שני	כינוס נשי ובנות חב״ד	כמופת הייתי לרבים גו׳	קצג
י׳מב	ר״ח סיוון		חיזוק הבטחון בה׳	קצה
י׳מה	מוש״ק בהעלותך	מסיבה לב״ר כפ״ח	בהעלותך את הנרות	קצו
י׳סח	ז׳ מנ״א	כללי	ההכרח בתיקון חוק מיהו יהודי	קצז
י׳ע	י״ג מנ״א	מר חיים גראדע	תוכן פירסומיו בעיתונים	קצח
י׳פד	ח״י אלול	כללי	השוני והאחדות שבדוצ״ח. ר״ה שחל בשבת	ר
י׳קכב	ו׳ תשרי	כללי	שמיטה ושבת	רח
י׳קלו	כ׳ מרחשון	לחגיגת תו״ת	ר״ה שחל בשבת	רח
י׳קנד	ימי חנוכה	לחגיגת תו״ת	ועשו לי מקדש גו׳	רט
י׳קעו	כ״ד אד״ר	לחגיגת תו״ת מונטריאל	הוראה מט׳ אד״ש ושנת העיבור	רי
י׳קעז	ז׳ אד״ש	לחגיגת בית רבקה	ר״ח ניסן. חירות גשמית ורוחנית	ריב
י׳קפ	ר״ח ניסן	כללי	החודש הזה לכם גו׳	ריג
י׳קפא	י״א ניסן	כללי	ב׳ אופנים בהנהגה ניסית וטבעית. מזמור ע״ב	ריז
י׳קפה	עשק״מ אייר	לחגיגת אהלי תורה	הוראה משנת השמיטה	רכב
י׳קפז	ל״ג בעומר	כינוס נשי חב״ד	ל״ג בעומר ונשי ישראל	רכג
י׳רטו	מוש״ק ח״י אלול	כללי	האחריות המוטלת על כאו״א מישראל	רכה
י׳רכב	תשל״ג	מו״ה יעקב כץ	אודות השיחות הטלפוניות	רכט

כרך כח

י׳רלה	ו׳ תשרי	כללי	שליחות עם ישראל להשפיע על כל העמים. שנת הקהל	רכט
י׳רמד	כ׳ מרחשון	לחגיגת תו״ת	שנת הקהל	רלד
י׳רנ	ערב י״ט כסלו	לחגיגת תו״ת	חנול לנער עפ״י דרכו גו׳	רלה
י׳ערב	א׳ פ׳ ויקהל	לחגיגת בית רבקה	נשיאותו של כ״ק אדמו״ר הריי״צ	רלו
י׳ערה	כ׳ אדר	תות״ל מונטריאל	הוראה מפ׳ פקודי	רלח
י׳רעז	י״א ניסן	כללי	מצב בנ״י בגאולת מצרים. הקרבת ק״פ	רלט
י׳רפד	ר״ח אייר	לחגיגת אהלי תורה	הוראה מפסח שני לענין החינוך	רמד
י׳רפה	עש״ק פ׳ אחו״ק	נשי חב״ד	הוראה מפ׳ אמור ול״ג בעומר	רמה
י׳שג	י׳ מנ״א	מרת שרה לוין	נס היציאה מרוסיה	רמז
י׳שיח	ימי הסליחות	כללי	בריאת האדם והכתרת המלך בר״ה. בטחון	רמח
י׳שלה	כ׳ חשון	לחגיגת תו״ת	גודל ענין לימוד התורה	רנב
י׳שמו	ימי החנוכה	לחגיגת תו״ת	חנוכה וחינוך	רנג
י׳שס	ב׳ אדר	מר חיים גראדע	ביקורו במוסדות חב״ד במיאמי	רנה

י׳שעא	עש״ק מבה״ח ניסן	לתות״ל מונטריאל	חודש הגאולה	רנז
י׳שעב	ר״ח ניסן	כללי	זמן חרותנו. יציאת מצרים בעבודה	רנח
י׳שעו	י״א ניסן	כללי	זמן חרותנו בב׳ הקוין דטוב לשמים ולבריות	רסב
י׳שעט	עש״ק ר״ח אייר	נשי חב״ד	הוראה מפסח שני	רסו
י׳שפח	ל״ג בעומר	לחגיגת אהלי תורה	ויחן שם ישראל נגד ההר	רסז
י׳שצ	ר״ח סיון	לחגיגת ב״ר	מ״ת ונשים. חלה ונש״ק	רסח
י׳תטז	ח״י אלול	כללי	ר״ה יום בריאת האדם. חל בשבת	ער

כרך כט

י׳תכד	וא״ו תשרי	כללי	שנת העיבור בעבודת האדם	ערד
י׳תלח	עש״ק כ׳ חשון	לחגיגת תו״ת	הוראה משנת העיבור	רעח
י׳תנא	ימי החנוכה	לחגיגת תו״ת	חנוכה ושבת	רעט
י׳תנה	ה׳ טבת	כללי	הוראות לה׳ טבת	רפ
י׳תעא	כ׳ שבט	כללי פרטי	התבוננות בעבה״ק של אדמו״ר הריי״צ	רפד
י׳תפז	ר״ח אד״ש	חגיגת תו״ת מונטריאל	הוראה משנת העיבור	רפה
י׳תצג	ר״ח ניסן	כללי	תוכנו של חג הפסח	רפו
י׳תקא	עשק״מ אייר	אהלי תורה	לכתחילה אריבער	רצא
י׳תקג	בימי הספירה	נש״י חב״ד	שייכות הנשים לחינוך	רצב
י׳תקכט	ר״ח אלול	כללי לנשי ישראל	מבצע מזוזה	רצד
י׳תקלג	ח״י אלול	כללי	אלול חודש החשבון וההכנה	רצו
י׳תקמא	ימי הסליחות	כללי	מחי׳ חיים	רצט
י׳תקמח	ו׳ תשרי	כללי	תורה תפלה וצדקה במוסדות	שג
י׳תקמט	י״ג תשרי	כללי	המצוות דחודש תשרי	שז
י׳תקנב	ז׳ מ״ח	כללי	ויעקב הלך לדרכו	שיא
י׳תקנה	עש״ק כ׳ מ״ח	לחגיגת תו״ת	מעלת החינוך התורני	שטו
י׳תקסט	א׳ חנוכה	חגיגת תו״ת	שמונים שנה לתו״ת	שיז
י׳תרה	י״א ניסן	מוהח״ד שעוועל	ספר הליקוטים - צ״צ	שיט
י׳תרו	י״א ניסן	כללי	פסח מצה ומרור	שכג
י׳תרי	עשק״מ אייר	אהלי תורה	הקדמת פ׳ אחרי לפ׳ אמור	שכז
י׳תרכא	ימי הספירה	נש״י חב״ד	שנת החינוך	שכט
י׳תרנו	כ״ד מנ״א	מרת צילה שניאורסהן	הקמת גמ״ח ע״ש בעלה	של
י׳תרסב	ח״י אלול	כללי	להביא את העולם לשלימותו	שלא

כרך ל

י׳תרעט	ו׳ תשרי	כללי	תשובה. שנת העיבור	שלו
י׳תרפא	עשי״ת	מוסדות ליבאוויטש באוסטרלי׳	חיזוק המוסדות	שמ
י׳תשה	י״ב חשון	לחגיגת בית רבקה	התואר ״בית יעקב״. מצוות נש״ק	שמא
י׳תשט	ער״ח כסלו	מרת חיוה גוראר׳	ת״ח בעד האיחולים לרפו״ש	שמב
י׳תשי	ר״ח כסלו	לחגיגת בית רבקה מונטריאל	יסוד שיטת תורת החסידות	שמג
י׳תשטז	י״ב כסלו		הוראה מנרות חנוכה	שדמ
י׳תשכד	כ׳ כסלו	לחגיגת תו״ת	הוראה מימי החנוכה	שמה
י׳תשכה	כ׳ כסלו	כללי	כנ״ל	שמו
י׳תשמב	ט׳ טבת		מניעת הבת מנישואי תערובת	שנ
י׳תשצז	א׳ פקודי	לחגיגת בית רבקה	בית המקדש הרוחני	שנא
י׳תשצח	כ״ח אד״ר	חגיגת תו״ת מונטריאל	שנת העיבור	שנב

י׳תתי	כ״ט טד״ש	כללי	מחצית השקל. הנהגה טבעית ונסית	שנד
י׳תתטו	י״א ניסן	מרת יטל ראווינסקי	מתנה כיסוי לחלות	שנט
י׳תתיז	י״א ניסן	כללי	כמה סוגים בנסים	שס
י׳תתיח	י״א ניסן	לחגיגת אהלי תורה	פסח שבת וחינוך	שסו
י׳תתכה	ימי הספירה	כינוס נשי חב״ד	שכר המצוות. עקרת הבית	שסח
י׳תתפ	ה׳ תמוז	מרת רבקה רסקין	כינוס נשי חב״ד בלונדון	שע
י׳תתצא	י׳ תמוז	מרת חסי׳ גרינר	ברכה להולדת הנכדה	שעא
י׳תתקד	ג׳ אלול	כולל חב״ד	מלוה מלכה לטובת הכולל	שעא
י׳תתקי	ח״י אלול	כללי	תשובה בחודש אלול דשנת העיבור	שעג
י׳תתקיא	ג׳ נצבים	כללי לנשי ישראל	מבצע מזוזה	שעז

כרך לא

י׳תתקלה	עש״ק ו׳ תשרי	כללי	כמות ואיכות בעבודת ה׳	שעח
י׳תתקלח	ט׳ חשון		חיזוק בטחון בה׳	שפב
י׳תתקמ	י״ג חשון	מו״ה דוד כ״ץ ושלמה צ. סאלסקי	רמת מצב הרוחני של הקהילה	שפג
י׳תתקמא	כ׳ חשון	לחגיגת תומכי תמימים	פעולת אברהם אבינו בעולם	שפד
י׳תתקנה	ועש״ק ויגש	לחגיגת תומכי תמימים	הוראה מהמצור על ירושלים	שפה
י׳תתקנט	כ״ג טבת		קיום התומ״צ דעולים החדשים	שפו
י׳תתקסב	כ״ג טבת		שלום בית	שפח
י׳תתקסו	מוצש״מ שבט	בית רבקה מונטיראול	מס״נ אדמו״ר מהריי״צ על חינוך	שפט
י׳תתקצב	כ״ב שבט		חגיגת ווראט באופן המתאים	שצ
י׳תתקצח	ב׳ אדר	חגיגת תו״ת מונטריאל	הוראה מפ׳ ויק״פ	שצ
יא׳יג	ר״ח ניסן	נשי חב״ד מונטריאול	גאולת מצרים בזכות הנשים	שצב
יא׳יז	עש״ק הגדול	כללי	קרבן פסח - קרבן ציבור ויחיד	שצג
יא׳לג	א׳ פ׳ אמור	אהלי תורה	ההוראה ממנין בני ישראל	שצח
יא׳מ	ימי הספירה	מושב זקנים בפאולו	קיום התומ״צ כלי לברכות	שצט
יא׳מו	ימי הספיה	נשי ובנות חב״ד	ההוראה ממנין בנ״י במדבר	ת
יא׳פג	ע״ש נחמו	מר קלמן סגל	ספרו ״פרידה״	תב
יא׳קה	ח״י אלול	כללי	שמיטה ושבת	תד

אגרות־קודש

בתרגום חפשי ללה״ק

— **חלק ג׳** —

כרכים כ״ד־ל״א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

אגרות קודש

אדמו״ר מלך המשיח שליט״א

בתרגום חפשי ללה״ק

– חלק ג׳ –

ט׳מז

[כרך כד עמוד כד]

ב״ה, יום א׳ לסדר ויעקב איש תם יושב אהלים, תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לעתים קרובות הודגש פתגמו של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, ש״יהודי צריך לחיות עם הזמן״ — עם זמן־התורה, הממולא בתוכן וברוח פרשת השבוע.

אנו אוחזים כעת בקריאת הפרשיות המספרות לנו אודות חיי אבותינו, היהודים הראשונים, אברהם יצחק ויעקב. אברהם היה אביהם של ישמעאל ויצחק; יצחק היה אביהם של עשו ויעקב. אבל יעקב אבינו ״היתה מטתו שלימה״ — כל שנים עשר בניו ובתו נותרו יהודים נאמנים.

מבלי הבט על כך שלישמעאל ולעשו היו הורים נאים ובתים יהודיים נאים, לא היו אלה הוודאות המלאה, שיהיו מהם נחת יהודי אמיתי. שכן הקב״ה נתן בחירה חפשית. כל אחד יכול לבחור את דרכו בחיים: דרך החיים והטוב, או להיפך. ישמעאל ועשו בחרו בדרך הפראית, חסרת הרסן, של חומריות העולם הגשמי; דבר שהוביל אותם בהכרח לחיים של חץ וקשת (רובה קשת) וחרב (״ועל חרבך תחי״) עד היום הזה.

אך יעקב אבינו היה **יושב אהלים** — ולא רק שהוא עצמו ישב

באהלי תורה, אלא תמיד דאג שלאהלי התורה יהיה קיום והמשך. אפילו כאשר היה עליו ללכת מצרימה, ואכן במיוחד בשל כך, הוא קודם כל שלח את יהודה לייסד שם ישיבה. הוא זכה לכך, **שכל** ילדיו נשארו יהודים נאמנים.

יכולנו לחשוב: כיצד ניתן לשרוד עם הגישה של "יושב אהלים", אל מול ה"איש שדה", נגד נשיאי ישמעאל ואלופי עשו, כאשר יעקב וביתו ביניהם מיעוט קטן?

מלמדת אותנו ומבטיחה לנו התורה הק', שאף שבכל הדורות ובכל התקופות יהיו יהודים מיעוט בין כל הגויים, אבל יהודי לא צריך להתפעל מכך. כל זמן שיחזיק בדרכו של יעקב אבינו, הדרך של "יושב אהלים" — כאשר האב עצמו, יש לו קביעות עתים לתורה, והוא שולח את ילדיו ללמוד בחדרי תורה וישיבות, הוא מובטח שכל ילדיו ישארו יהודים נאמנים ויהיה לו מהם נחת יהודי אמיתי, ולא רק ברוחניות אלא גם פשוט בגשמיות.

רצוני לקוות, שברוח הפרשיות של שבוע זה, יחזקו כל חובבי תורה ומצוה, ובפרט עסקני הישיבה, את ההכנות לארוע השנתי המתוכנן של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש (כ"ד טבת הבע"ל), להבטיח את הצלחת הארוע פיננסית ורוחנית. הקב"ה ודאי לא ישאר בעל־חוב, וכל המוסיף מוסיפין לו ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ט'נד

[כרך כד עמוד לג]

ב"ה, ה' כסלו, תשכ"ו
ברוקלין.

הוו"ח אי"א נו"נ עוסקים בצ"צ מו"ה בנימין שי' גרשמן
מו"ה שלום שי' שקליאר

שלום וברכה!

במענה למכתבם מראש חדש כסלו, בתור מנהלי בית הכנסת נוסח אר"י אולבני פארק בשיקגו, בקשר ללימוד מאמרי חסידות

בבית הכנסת שלהם בכלל, ובפרט בזמן סעודה שלישית ביום השבת קדש, ושואלים דעתי בזה.

כפי שמבואר במקומות רבים של רבותינו נשיאינו זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, גודל ענין הפצת מעינות תורת החסידות בכל מקום שרק נמצא בו יהודי, ובפרט במקום של יהודים רבים, — כ״י — כבית הכנסת, ובפרטי פרטיות, כאשר השם מעיד שבית הכנסת נקרא ״נוסח אר״י״,

ובלשון רבנו הזקן בעל התניא והשו״ע: בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה (אגרת הקדש סי׳ כ״ו),

הרי מובנת חשיבות הענין והזכות הגדולה של כל אחד העושה בזה בכל האופנים האפשריים — להשתתף בכך בעצמו ולהשפיע על ידידים, וידידים טובים, שגם הם יעשו כן, וכההוראה והלשון — ברוב עם הדרת מלך, ובפרט ובמיוחד כשמדובר אודות שבת קדש בעת סעודה שלישית שאזי הוא זמן רעווא דרעווין, ועל זה וכיוצא בזה חלה הבטחת חז״ל: הבא לטהר מסייעין אותו.

ובמענה לענין השני.

בהכירי את הוו״ח אי״א נו״נ בעל מדות וכו׳ מו״ה יעקב שי׳ הכהן כ״ץ שנים רבות, ובידעי את הזכות שהיתה לו לשמוע באופן אישי מאמרים ושיחות קודש רבים מכ״ק מו״ח אדמו״ר, זוצקללה״ה נבג״מ זי״ע, והתמסרותו אליו והברכות שזכה לקבל, הרי מובן, שחזרת מאמר או שיחה, על ידו, יכול להתקיים בזה בעת החזרה מאמר חז״ל, כאילו בעל השמועה עומד לפניו, שזה מוסיף בהצלחת האמירה ובהשפעה המצופה.

ומגלגלין זכות ליום זכאי, שמכתבם נכתב בראש חדש כסלו, חדש הנסים והגאולה, והמענה יגיע קרוב ליו״ד וי״ט כסלו, ימי גאולה של רבנו הזקן ובנו ממלא מקומו, אדמו״ר האמצעי.

שהם מלמדים זכות על כל יהודי, ובפרט על אלו הלומדים את תורת החסידות ומפיצים אותה,

שהם הרי מסרו נפשם על תורת החסידות — עד למסירת נפש בפועל, כידוע תוכן דברי ימי גאולתם אלו.

בכבוד ובפ״ש כל המשתתפים בשיעור לימוד חסידות האמור, בתוככי כלל מתפללי בית הכנסת, הם ובני ביתם שליט״א, ובברכה

לבשורות טובות בכל הנ״ל.

ט׳עה
[כרך כד עמוד נו]

ב״ה, י״ח טבת, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי ה־26 של
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הדינר של שנה זו מתקיים ביום היארצייט־הילולא של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, מייסד תנועת חב״ד־ליובאוויטש. אחד מקוי היסוד של חב״ד־ליובאוויטש הוא הדגש המונח על חינוך, המתבטא בפעילות של מסירת־נפש עניפה ומסועפת בתחום זה. זוהי מסורת הנובעת עוד מהבעל־שם־טוב, מייסד החסידות, שהתחיל את פעילותו החינוכית, עוד לפני שנתגלה, בכך שהיה מלמד של ילדים קטנים. מסירותו ואהבתו לילדים הקטנים היתה ללא גבול. ממלא מקומו, המגיד ממעזריטש המפורסם, בירך לחוש כזו אהבה כשמנשק ספר־תורה כפי שהבעל־שם־טוב חש בשעה שנישק ילד קטן!

מסורת זו נמשכה באמצעות תלמידו וממלא מקומו של המגיד ממעזריטש, רבינו הזקן וכל נשיאי חב״ד עד כ״ק מו״ח אדמו״ר, נבג״מ זי״ע, שהעביר ונטע את ישיבות ליובאוויטש על אדמת אמריקה.

כיון שבשנה זו הוא היארצייט־הילולא ה־100 של אדמו״ר ה״צמח צדק״, כדאי להזכיר במיוחד את גישתו לחינוך כפי שהיא מצטיירת בסיפור הבא:

הרבי ה״צמח צדק״ היה, כידוע, ענק בין ענקי התורה בזמנו, סמכות הלכתית נודעת בעולם, גאון בחסידות וקבלה, כפי שמעידים ספריו הענקיים והרבים. בנוסף לכך היה מנהיג הדור, שפעמים רבות הוזמן ע״י הממשלה בפטרבורג להתייעצויות אודות המצב היהודי באותה תקופה קריטית. למרות זאת, נהג להתנתק מלימודיו וחיבוריו האישיים ומכל התחיבויותיו — כדי לבחון **אישית** את נכדיו הצעירים פעם אחת לחודש, כאשר היה נוהג גם לתת להם מתנות־כסף כפרסים.

הסיפורים הנזכרים — שהעובדה שסופרו לנו היא הוכחה שיש להם שייכות לכל אחד מאתנו — מלמדים אותנו עד היכן צריכה להגיע מסירת־נפש למען חינוך על טהרת הקדש: לא רק בצורות הקלות של מסירת־נפש, כמו תרומת כסף וטירחה אישית, אלא גם בצורה היותר קשה של מסירת־נפש, כאשר מישהו צריך להתנתק מלימוד התורה האישי שלו ושאר עניני הכלל, שעד כמה שרק יהיו חשובים, הרי ענין החינוך על טהרת הקדש חשוב עוד יותר.

לכן התקווה, שכל ידידי ישיבות ליובאוויטש וחובבי תורה ומצוות בכלל, יעשו מאמץ מיוחד להבטיח את הצלחת הארוע השנתי בכל המובנים, בשל כך גם הקב״ה יברך כל אחד ואחת בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳פה

[כרך כד עמוד סו]

ב״ה, כ״ו טבת, תשכ״ו
ברוקלין.

מרת אסתר תחי׳

ברכה ושלום!

במענה למכתבה ממוצאי שבת קדש עם המצורף, בו שואלת אודות ביקור בארץ הקדש ארץ ישראל לארבעה שבועות, אף שאולי זה קשה עבורה וכו׳.

בכלל בענינים כאלו, כיון שיש ספק, יש להמנע מלעשותו, בכל אופן בנתיים.

ולפי פתגם כ״ק אדמו״ר הצמח צדק, במענה לאחד על בקשתו ליסוע לארץ ישראל,

״עשה כאן ארץ ישראל״

הכוונה באמצעות הפצת יהדות היכן שרק אפשר ולמשוך ליהדות את מי שרק אפשר.

השם יתברך יברך אותה באריכות ימים ושנים טובות ותעשה

באמור לעיל בטוב לבב ובבריאות טובה,

וזכות הצדקה (כפי הקבלה המצורפת) תעמוד לה בזה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ט׳צה

[כרך כד עמוד פ]

ב״ה, י״א שבט, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי׳

ברכה ושלום!

הריני מאשר בעונג את קבלת מכתבה מ־29 בינואר, בנוסף לנחת־רוח שהיתה לי כאשר קבלתי את הד״ש באמצעות הרב החשוב הרב שלמה אהרן קזרנובסקי, ממנו בקשתי למסור לה את מחשבתי אודות התייסדות ״בית נחמה״. שימח אותי מאד לשמוע ממנו באיזו לבביות קיבלה את השליחות, ועל מוכנותה לוודא ש״בית נחמה״ יהיה כשר כראוי. זה מחזק את התקווה שהילדים שיתחנכו שם יהיו יהודים כשרים, שזה נותן את הבטחון האמיתי שהם גם יהיו יהודים טובים ואנשים טובים, בכל המובנים של המילה.

מיותר להדגיש, שאם נדרשת כזו התחייבות לגבי **כל** ילד יהודי, היכן שיימצא ובאילו תנאים יגדל, הרי שזו חשיבות מיוחדת לגבי הילדים הנמצאים בארץ שגם לא־יהודים קוראים לה ״ארץ הקודש״. בנוסף, מדובר כאן אודות ילדים יהודיים, שחייהם הצעירים, מפני סיבות שונות, למרבה הצער, לא היו נטולי דאגה וקשיים לחלוטין, כפי ששנות הילדות צריכות להיות. כל זה מגדיל את הזכות והעונג של כל אלה הנוטלים חלק בעיצוב [אישיות] הילדים וחינוכם בדרך הראויה. ובו זמנית מגדיל הדבר את אחריותם לכך, אך הקב״ה מבטיח, שאדם שיש לו אחריות מוגדלת תוענקנה לו אפשרויות מוגדלות, כדי שיוכל לבצע את כל התחיבויותיו במלוא המידה, וכן — כמו בכל הדברים הקשורים בקב״ה — למלא אותם בטוב לבב, בשמחה ובהתלהבות.

הנני מרשה לעצמי להוסיף עוד נקודה: אם כל מה שנכתב תקף במיוחד עבור הארגונים והמוסדות הנקראים על שמה, או על שם

קרוביה — שאז הרי האחריות ברורה וגלויה, וכאמור, יחד עם זה גם הזכות כולה שלה — הרי שזה תקף גם לגבי כל הארגונים בהם יכולה להיות לה השפעה. ובשמעי ממקורות שונים אודות היחס אליה בחוגים שונים בארץ־ישראל, הרי השפעתה חזקה ביותר, הרבה יותר חזקה והרבה יותר רחבה ממה שמשערת לעצמה. כך שודאי יקבלו כל הצעה שלה בגישה הכתובה לעיל, גם בחוגים כאלה, שלפי עמדתם אולי יהיה זה עבורם חידוש.

בעמדנו למחרת יום היארצייט של חמי כ״ק אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, הרי הזמן מתאים להזכיר ולהעריך את דרך החיים רבת התוכן שלו, ולהדגיש במיוחד את הקו המנחה וחוט הזהב שנמשך כל ימי חייו. הלימוד מכך הוא, שגם יהודי אחד ויחיד, אם גישתו לחזון אמיתי היא בכל התוקף ובאידיאל אמיתי, הוא מקבל אפשרויות בלתי מוגבלות להתגבר על קשיים, שבמבט ראשון נראה הדבר בלתי אפשרי. אכן אמת, היו לו כוחות בלתי רגילים שנדיר מאד למצוא באנשים, כידוע לכל אלה שעקבו אחר חייו והכירו אותו אישית. אך מאידך גיסא, הקשיים בהם נתקלים כעת — קטנים באין ערוך מאלו שהוא נתקל בהם בעבודתו.

הנני מאחל לה כל טוב, ושתבשר בשורות טובות אודות עצמה ואודות אלה שמזכירה במכתבה, וכן גם בתוכן מכתבי כנכתב לעיל,

בברכה.

ט׳קג
[כרך כד עמוד צא]

ב״ה, מעלי שבתא, שבת קודש מברכים חודש אדר,

פ׳ שקלים, ה׳תשכ״ו
— שנת המאה להסתלקות הילולא של
כ״ק אדמו״ר ה״צמח צדק״ —
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית של
אגודת הנשים של ברונזוויל ואיסט־ניו־יורק למען
ישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש

שלום וברכה!

הנני שולח את איחולי וברכתי לכל המשתתפים במסיבה

השנתית. ארוע של נשים, ועוד למטרה כה חשובה, ראוי להצלחה הגדולה ביותר, והקב״ה יעזור שההצלחה תהיה בכל המובנים, פיננסית ורוחנית.

בכלל זה גם — שחברות אגודת הנשים תערכנה כראוי, גם בעצמן, את עבודתן רבת המשמעות, ותשמשנה דוגמא ומקור התעוררות לאחרות.

כיון שהארוע מתקיים בראש־חודש אדר, שנקודתו העיקרית של החודש היא פורים, כדאי להזכיר שוב, שאף ששניהם, מרדכי ואסתר, הביאו את הישועה האלקית ואת נס פורים, המגילה נקראת דוקא רק על שם אסתר לבד. בכך מדגישה התורה הק׳ את התפקיד החשוב של אשה יהודיה, לא רק בקשר לפורים עצמו, אלא בכל הזמנים הקשים והקריטיים, כולל ימינו אלה.

ואף שה״המן״ בשעה זו ובמדינה זו נראה אחרת מאשר בימי מרדכי ואסתר, הרי זהו בעצם אותו ״עמלק״ המבקש לקרר ולנתק יהודים מתורה ומצוות, והרוצה שיהודים ישתחוו לעבודה־זרה שלו — לכל מה ש**זר** לרוח היהדות ולדרך החיים היהודית.

הדרך היחידה להאבק בהמן ובעבודה־זרה של זמננו, היא הדרך הישנה, הסלולה והבטוחה שגם ביטלה את כל גזירות המן הרשע — לחזק את החינוך על־טהרת־הקדש, להגדיל את הישיבות ואת מוסדות החינוך של תורה ויראת־שמים, הנוטעים בילדי ישראל אהבה בלתי מוגבלת לתורה ומצוות, עד מסירת־נפש ממש, כמו בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה.

מדגישה התורה הק׳ — בכך שמגילת פורים נושאת דווקא את שמה של אסתר — שבכל הזמנים הגורליים, האחריות, ויחד עם זה גם הזכות, של האשה היהודיה אינה זמנית ח״ו, אלא אדרבה, גדולה בדיוק באותה מידה, ובמובנים מסוימים גדולה עוד יותר, גם מהאחריות והזכות של בעלה.

השם יתברך יצליח את עבודתן ויברך אותן ואת בני־ביתן שיחיו בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות, מתוך שמחה וטוב לב, במידה הולכת וגדלה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולפורים שמח

מ. שניאורסאהן

ט׳קו
[כרך כד עמוד צה]

ב״ה, ז׳ אדר, תשכ״ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר קבלת מכתבו, בו כותב גם אודות מצב הבריאות וההטבה בזה.

ויהי רצון שתהיה רפואה שלימה, וגם שהרפואה השלימה תהיה בקרוב, בכלל זה גם בנוגע לעצבות שכותב, ויהודי בריא הרי הוא זה — שהוא יהודי שמח,

ובפרט שאנו נמצאים בחדש אדר, שהרי כבר מראש חדש אדר נצטווינו, מרבין בשמחה, וציווי התורה, הרי וודאי שנותן התורה נותן תחילה את האפשרות שיוכלו לקיים את ציוויו, ונותן גם סיבות, שיראו שלציווי יש יסוד חזק, ובטח אין צורך עבורו להאריך בזה.

לכתבו אודות אמצעים כשרים ולהשיג מטרה כשרה.

הרי **ידוע**, שדבר שהוא ההיפך מכשר (או פשוט — טריפה), לא שייך לעשות זאת לשם מצוה, וכפי שחז״ל מכנים זאת ״מצוה הבאה בעבירה״, ומגלים על כך ביטויים חריפים.

ישנו ענין נוסף (שלפעמים מערבים אותם יחד), והוא — ניצול אמצעים, שלעצמו לא היו עושים זאת, אבל כדי להשפיע על אחר, לקרבו לדבר טוב, תורה ומצוות, ״מתעלמים״ מהנוחות האישית.

למשל: בן ישיבה, יכול לנצל את השבת שלו — (כאשר סדרי הישיבה אינם מחייבים אותו) כדי ללמוד לעצמו נגלה וחסידות, ולעשות זאת במנוחה בביתו או בבית כנסת, ובמקום זאת הוא נוסע למקום רחוק, שאודות עונג שבת אין מה לחשוב, ולפעמים גם לא על מנוחת שבת, ומנצל את השבת כדי להשפיע על יהודי, שאינו יודע על שבת בכלל, או אינו יודע כלום על יהדות, ויש להתחיל ללמוד איתו את האל״ף בי״ת של שבת או את האל״ף בי״ת של יהדות, מה שהבחור ספג וקיבל בביתו ישירות (בוודאות ללא ספיקות), שלשם כך, למען אותו יהודי, הוא מוותר על עונג שבת (הרוחני) שלו, כדי לשמור על יהודי מאיסור סקילה ר״ל או ללמוד עמו תורה וכדומה.

שעל כך הוא פסק הגמרא (ראה מסכת בבא מציעא דף פ״ה עמוד א׳), שלא רק שזהו יותר מאשר הלימוד בישיבה כאן, אלא גם יותר אפילו מהלימוד בישיבה של מעלה.

בברכה לבריאות טובה וטוב לבב ושמחה ולפורים שמח.

ט׳קיב

[כרך כד עמוד קב]

ב״ה, שושן פורים, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית ה־24 של ״נציבי הישיבה״
תומכי־תמימים ליובאוויטש במונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כיון שהמסיבה השנתית מתקיימת בשנה זו ימים ספורים לאחר פורים, הרי תקותי, שהמשתתפים יעמדו תחת הרושם הטרי של החג רב המשמעות, המדגיש שאצל בני ישראל כל זכרון כרוך במעשים (**נזכרים ונעשים**).

פורים מזכיר לנו על זמן שבו בני ישראל היו בגלות, אך תחת מושלים ליברליים וידידותיים, החל בכורש מלך פרס, שנתן ליהודים המגורשים בגלות בבל שחרור ועצמאות במידה רבה. גם תחת אחשורוש הם נהנו מחופש בחיים הדתיים, הכלכליים והפוליטיים, תחת הנהגתו הרוחנית של מרדכי הצדיק, חבר הסנהדרין ודמות בולטת בארמון המלכות (**יושב בשער המלך**). מרדכי אף פעם לא שכח שמוצאו הוא מירושלים ושהוא נמצא בגלות (**אשר הגלה מירושלים** גו׳). אבל היו יהודים שבקשו לשכוח את ירושלים ואת בית המקדש, וראו את ההשתתפות בסעודה המלכותית הטריפה ככבוד ואושר, וזה הביא לגזירה של המן הרשע.

מרדכי ידע, כי הדרך לבטל את גזירת המן היא באמצעות חיזוק והרחבת החינוך התורני הנאמן של ילדי ישראל. מספרים לנו חכמים, זכרונם לברכה, שמרדכי כינס אלפים רבים מילדי ישראל ולמד אתם תורה — בכזו התלהבות, עד שהם היו מוכנים ללכת יחד עם מרדכי על קידוש השם, וזה ביטל את כל הגזירות של המן הרשע.

וגם לאחר הנצחון הגדול, כאשר מרדכי התמנה ל**משנה למלך** על מקומו של המן ושמעו הגיע לכל המדינות, תמיד ובכל מקום הוא היה מפורסם בתור **מרדכי היהודי** — ״יהודי״, כי בכל זמן ובכל מקום הוא התנהג כיהודי של־תורה גאה, וזו היתה כל מציאותו, ה״אני״ האמיתי שלו.

הסיפור של פורים הוא הוראה ברורה לכל הזמנים והמצבים. מרדכי ואסתר הם דוגמא חיה ליהודים, אנשים ונשים, בכל הדורות, גם בזמננו. ונס פורים הוא תזכורת נצחית, שחינוך תורני נאמן של ילדי ישראל הוא הסוד והיסוד של הקיום והעתיד של העם היהודי.

תחת רושם רעיונות־היסוד הנזכרים של פורים, התקווה היא שכל אחד ואחת מהמשתתפים יעריך טוב יותר את העבודה החיונית של ישיבת ליובאוויטש במונטריאול ויזדהה קרוב יותר עם פעולות החינוך של המוסד התורני הגדול הזה שצבר לעצמו הישגים כה מרחיקי לכת.

הנני שולח את איחולי לכל האורחים החשובים והמשתתפים, עם הברכה הפנימית, שהאירוע יתבצע בהצלחה רבה בכל המובנים. זכות הפצת התורה והמצוות תעמוד בכל הענינים, הן הכלליים והן הפרטיים, שיהיו באופן של **מרבין בשמחה**, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳קל

[כרך כד עמוד קיט]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשכ״ו
שנת המאה להסתלקות הילולא של
כ״ק אדמו״ר ה״צמח צדק״ —
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חג הפסח נקרא על-שם — **קרבן הפסח**, שהכין, הביא, (ומזה יש להבין שגם) ביטא את תוכנו של מאורע עיקרי וכללי בחיי עם ישראל: **יציאת מצרים**, היציאה המוחלטת ממצרים, **זמן חירותנו**, החרות העצמית **שלנו** שבאה בעקבותיה.

התורה קובעת בדיוק את הפרטים ופרטי הפרטים כיצד יש להכין את קרבן הפסח, כיצד יש להקריבו וכיצד עליו להיאכל.

על אחד הפרטים האלו ואשר יש ללמוד ממנו — רצוני לעמוד בזה.

* * *

את קרבן הפסח, את הכבש, שהיה ״עבודה זרה״ של מצרים, היו צריכים בני ישראל לעשות **פסח לה׳**, לשחטו, ולאחר מכן לצלותו באש: **״ראשו על כרעיו ועל קרבו״**, כאחד.

הכל, למן החשוב ביותר, הראש, ועד לפרטים הנחותים ביותר,

נקרא: שמות לד, כה. וראה ת״י שם.

על שם — קרבן הפסח: ע״ד השמות: חג המצות, השבועות הסוכות. ובפרט לפי׳ המכילתא (בא יב כז) שע״י הקרבן פסח — פסח ה׳ על בתי בנ״י. ואף שזמן קרבן הפסח הוא בערב פסח והלילה שאחריו — הרי גם חה״ש הוא ע״ש ז׳ שבועות שקדמו לו.

שהכין, הביא: ראה מכילתא בא (יב, ו (הובא בפירש״י שם), יב, כז). ובכ״מ.

היציאה המוחלטת: כל׳ הכתוב (בא, יא, א) כלה גרש יגרש. וראה ברכות (ט, רע״ב) ונצלתם את מצרים כו׳. ועד אשר ג״פ הוזהרו בנ״י שלא לחזור למצרים (מכילתא בשלח יד. יג. סהמ״צ להרמב״ם מל״ת מ״ו). ועיין ש׳ המצות להאריז״ל ס״פ ראה.

הכבש . . ״עבודה־זרה״: שמות רבה פט״ז, ג. ובזח״ג (רנא, א): דטלה . . רב על כל ממנן דאלקים אחרים.

״ראשו . . כאחד: פסחים עד, א. וראה תוד״ה נחתך שם. רמב״ם הל׳ ק״פ פ״י הי״א.

הכרעים־הרגלים, של ה״עבודה זרה״, ואף הדברים המהוים רק אמצעים לקיום ו״הזנת״ ה״עבודה זרה״ — הכל צריך להתבטל, להיעשות פסח לה׳, ראשו על כרעיו ועל קרבו, שכולם ייצלו באותה אש.

ההתנערות מעבודה־זרה צריכה להיות **שלמה, בכל** הפרטים, כאשר האדם אינו עובד אמנם את ה״ראש״ של העבודה־זרה, החכמה והשכל שלה אינם קיימים לדידו, אך הוא משתחוה ל״רגלים״ שלה משום שהן (לדברי ״מצרים״) דורכות ושולטות על הכל ועל כולם, הוא מתגמד ומשתחוה מול האמצעים בהם משתמשת העבודה־זרה.

וכן באדם עצמו: ישנה ״עבודה־זרה״ של ״ראשו״, כשהוא עושה את ראשו ושכלו המוגבל לסמכות הגבוהה והאחרונה, ישנה ״עבודה־זרה״ של דברים נחותים יותר עד ל״כרעיו״, תאוות שלטון של השתלטות, דריכת ורמיסת כל אשר מסביב לו, ועד להאלהת והשתחואה ל״קרבו״, למזונו ופרנסתו, כשלמענם אינו נמנע משום דבר,

— כלפי כל זה קיים הכלל: משהו מעבודה-זרה — כעבודה־זרה שלמה.

וכביציאת מצרים (ויציאה מתועבות מצרים) — כך גם ב״חרותנו״, החרות לפי המושג שלנו, המתבטאת, בהיותנו ״עבדי״, עבדי הקב״ה, בהחלטת מסירת־נפש — להיות יהודי: אין בזה מקום למדידות והבדלים, מסירת־נפש יתרה כשמדובר בכרעים ופחותה יותר כשהדברים נוגעים לראש, לענינים שהאדם רוצה לקלטם דוקא באמצעות שכלו. אימתי ״פסח הוא לה׳״? — כאשר ״ראשו על כרעיו ועל קרבו״, כל־כולו נתון באותה אש, אש המקיפה היטב וחודרת עמוק-עמוק.

ה״עבודה־זרה״ . . ייצלו: ראה זח״ג (רנא, א): לבתר דיינין לי׳ בנורא דכתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש.

בכל הפרטים: להעיר מע״ז (מא, א): יד . . רגל. ובפיה״מ שם: וכן צורת איזה אבר.

משהו: ראה ע״ז (ע״ד, א) ובירושי׳ שם: ולא ידבק בידך **מאומה**.

המתבטאת . . עבדי: להעיר משמו״ר (פ״ג, ה) עה״פ בהוציאך גו׳ באיזה זכות כו׳ תעבדון כו׳.

אין בזה מקום . . והבדלים: להעיר מדין גרות (שהתחילה במצרים) שמודיעין אותו קלות וחמורות (יבמות מו, א. מז, א).

מסירת־נפש יתרה . . ופחותה יותר וכו׳: ראה ד״ה אני ישנה (בס׳ המאמרים תש״ט ע׳ קיט ואילך).

* * *

בתוך ימי ההכנה לחג הפסח, ביום י״ג ניסן, חל השתא יום השנה המאה להסתלקות הילולא של כ״ק אדמו״ר ה״צמח צדק״. דוגמא של **שלמות**, לפי המובן האמור, של אש מסירת־נפש המקיפה יהודי ראשו על כרעיו ועל קרבו **בכל ימי** השנה כולה — אפשר לראות בכ״ק אדמו״ר ה״צמח צדק״. הוא איחד בקרבו את הדרגות הנעלות ביותר של צדיק, גאון, חוקר, מקובל, פוסק ומנהיג ישראל. כשם שגאונותו הקיפה את כל פינות התורה, נגלה ונסתר — בפשט רמז דרוש סוד — כך היתה הנהגת הציבור והנהגת היחיד שלו בכל הענינים, גשמיים ורוחניים, למן החשובים ביותר לכלל ישראל ועד ל״נחותים״ ביותר של הפרט והיחיד, למן הפצת עבודה חקלאית בין יהודים והשגת ההנחות הדרושות מן השלטון ועד להשגת הלוואה ליהודי, למן חיזוק ושמירת החינוך התורני לכלל ישראל ברוסיה ועד להבטחת ״מלמד״ ליהודי בודד.

ואת כל זה עשה באש מסירת־נפש, בכל כוחות נפשו ובכל אשר לו — הן לכלל והן לפרט.

ואף שמי זה מסוגל להידמות אל כ״ק אדמו״ר בעל ה״צמח צדק״ — יש לצדיק אמת ומנהיג ישראל הסגולה להאיר ולהשפיע כוחות לכל מי שרוצה ללכת בדרכיו, כשם שהשמש הענקית משתקפת, מאירה בטפת מים קטנה, וגם הופכת אותה למאירה — אם רק טפת המים היא זכה ונקיה ומופנית כלפי השמש.

* * *

ויהי רצון, יעזור הקב״ה שההתעוררות של ימי הפסח — ולפי הדוגמא של בעל ההילולא — תשפיע על כל אחד ואחת ברוח יציאת מצרים וזמן חרותנו, להשתחרר מכל ההפרעות וההגבלות (מיצרים

המקיפה . . עמוק־עמוק: וכהציווי אל תאכלו ממנו נא.

יום השנה המאה: ראה תורת חיים (לאדמו״ר האמצעי) ד״ה ויהיו ח״ש מאה שנה וביאוה״ז שם. אור התורה להצ״צ ד״ה זה.

שמי זה מסוגל: ראה תניא רפמ״ב. פמ״ד.

להאיר ולהשפיע: אגה״ק סי׳ כ״ז וביאורו. עיי״ש.

שהשמש . . משתקפת: ראה מכתב כ״ק מו״ח אדמו״ר בסוף קונטרס ב׳ ניסן תרח״ץ (ס׳ הקונטרסים ע׳ תד) שיחת אביו כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) ד״ה שמשא אכולא עלמא נייחא (סנה׳ לט, א) כו׳.

מכל . . (מיצרים: להעיר מד״ה אנכי ה״א אשר הוצאתיך (ס׳ המאמרים לאדמו״ר מהר״ש — פסח תרכ״ו).

וגבולות), הן פנימיות והן חיצוניות, ולהיות עבדי ה׳, לעבוד את הקב״ה מתוך חרות אמיתית,

וע״י כך גם לזרז את הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו ומילוי הבקשה: נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

בברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

ט׳קלז

[כרך כד עמוד קלא]

ב״ה, יום א׳ לסדר ושבתה הארץ שבת לה׳, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל הועידה השנתית האחת־עשרה
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

סיסמת־הועידה בשנה זו היא **שבת**, והנושא מתאים במיוחד לשנה זו של **שמיטה**. בנוסף לכך הועידה מתקיימת בפרשת **בהר** המתחילה בענין השמיטה ומשלבת את נושא השמיטה והשבת, כפי שהתורה אומרת: **ובשנה השביעית . . שבת לה׳** וכפי שחכמינו מעירים: — **לשם ה׳ כשם שנאמר בשבת בראשית.**

כלומר:

כשם ששבת — היום השביעי — נבדל מכל ימי השבוע ומוקדש לה׳ כך השמיטה — השנה השביעית — נבדלת מכל שאר השנים ומוקדשת לה׳;

ובדיוק כשם ששבת אומרת עדות, שהקב״ה הוא **בורא** העולם, שברא את העולם בששה ימים ונח ביום השביעי — שבת־קודש, והדבר חוזר שוב כל שבוע, כי הבריאה האלקית של העולם היא **תמידית**, כמבואר במקומות רבים ובמיוחד בחסידות — כך גם שמיטה הובדלה מכל השנים ונתקדשה בתור עדות, שהקב״ה הוא **בעל־הבית** של העולם.

הבקשה: בברכת הגאולה (משנה פסחים קטז, ב. נוסח ההגדה).

* * *

בחיי היום יום המשמעות היא:

בחייו הפרטיים של יהודי ישנם זמנים שהחיים הרוחניים ברורים ובולטים — כפי שיהודי חי בבית הכנסת ובית המדרש, בישיבה ומוסד חינוך, חיים חדורים בתורה ויראת שמים — "שבת לה'".

יכול הוא הרי לחשוב, שבזמנים אחרים — בבית, בעניני הבית, ברחוב ובעסק — לא כל כך חשוב להדגיש את ה**לה'**;

כך — אי עיבוד השדה, להניח לקרקע לנוח בשנת השמיטה — הרי הוא אמצעי "של יום־חול", טבעי, שהאדמה תהיה דשנה יותר ופוריה יותר, שתוציא יותר תבואה ויותר טובה — מצוה התורה — שהמנוחה צריכה להיות רק לה' — **לשם ה'**.

שנת השמיטה מזכירה ומדגישה — כמו **שבת בראשית** — שאצל יהודי **כל** הפרטים והארועים בחיי היום־יום, גם ענינים של "ימי חול" ו"ארציים" — כמו אכילה ושתיה ועניני פרנסה — להיות **לה'**: לאכול **לה'**, לשתות **לה'**, לעבוד ולסחור — **לה'**; כולם, כל פרטי חיי היום־יום של יהודי, צריכים להיות חדורים בקדושה ואור המקשרים יהודים עם השם יתברך.

* * *

סוג חיים כזה תלוי — כמדובר פעמים רבות — במידה רבה מאוד בנשי ובנות ישראל: אלו המנהלות כבר בתים יהודיים, בתור **עקרת הבית**, האם והסבתא, ואלו המתכוננות לתפקיד הכי חשוב, הבנות היהודיות.

הקב"ה יצליח את פעילותן המסועפת לחזק יהדות — תורת **ה'** ומצוות **ה'** חדורות ומוארות באור ובחום החסידות — הן בחוגים הקרובים של המשפחה הפרטית, הן בחוגים הרחבים יותר של הסביבה, ושתקויים הברכה האלקית בפרשת שבוע הנוכחי **וצויתי את ברכתי לכם**, הן וכל אשר להן שיחיו יתברכו בברכתו של הקב"ה, גם באופן שלמעלה מהטבע, ובכל אותם המכונים ארועים וצרכים טבעיים, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

ט׳קמג
[כרך כד עמוד קלט]

ב״ה, כ״ב אייר, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

הנני מאשר את קבלת הספר של בעלה אהרן ע״ה, והנני מודה לה על שימת הלב.

אבל יחד עם האישור, הנני מוצא חובה לעצמי, עד כמה שזה לא יהיה קשה, לבטא את עמדתי השלילית ביחס לשימוש באישים ובמאורעות של כתבי הקודש שלנו בפרשנות משל, בפרט בכיוון שמכהה את אורם ואת היותם נבדלים, אפילו אם הדבר לא היה בכוונתו של המחבר.

אכן, רגילים שבכתיבת שירה מרשים לעצמם חופש־פעולה מסויים. אך לדעתי, אסור להשתמש בזה ביחס לאישי ולציוני־דרך של התנ״ך, שחייהם ופעלם משפיעים עד היום על יהודים מכל הגילים, וגם על לא־יהודים. זה דורש להזהר משימוש בחופש פיוטי, לו־גם כדי לרומם אותם מכפי שהם מתוארים בתנ״ך, דבר שיכול להביא את הקורא להחלטה, שמכיון שחלק מהתיאור הוא הגזמה, הרי יתכן שכל העניו הוגזם; שלא לדבר אם משתמשים בחופש הנזכר בכיוון ההפכי.

כנזכר לעיל, קשה לי להאריך בזה, בפרט שרואים מהספר שכוונת המחבר היתה טובה. בנוסף לכך הרי זה בכלל לא מוסרי, ונגד מוסר היהדות לצאת בביקורת על מי שכבר בעולם האמת. אבל גם ״מחאה״ כללית אין רשות להשתיק.

דרך אגב, ואפשר שאין זה דרך אגב, לכן היה נעים במיוחד לראות בשיר המצורף שלה — ב״קינדער זשורנאל״ — ביטוי של רוח־המסורת דוקא, המשפיע על ילדים הקוראים, לקרבם לאור השבת וקדושותיה.

בכבוד ובברכה,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

ט׳קמד
[כרך כד עמוד קמא]

ב״ה, א׳ במדבר, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
למען מוסד חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הדינר מתקיים השנה למחרת שבת פ׳ במדבר, ימים ספורים לפני שבועות, זמן מתן תורתנו. בכך יש שייכות ומשמעויות מיוחדות לארוע השנתי לטובת מוסד החינוך ״אהלי תורה״.

על פי הגאונים, אנו קוראים את פרשת במדבר תמיד לפני חג השבועות. הפרשה פותחת במנין בני ישראל במדבר סיני, שלכן חומש במדבר כולו נקרא **חומש הפקודים**.

אחד הרמזים שבדבר הוא, שכאשר מגיעים **למתן־תורה**, צריכים כל בני ישראל להמנות ולהחשב בכלל ישראל, כי לכל יהודי יש חלק בתורה, וכל נשמה יהודית קשורה בתורה הקדושה.

כל יהודי, ממשה רבינו ועד הפשוט שבפשוטים, מוכרח להמנות בתור ״אחד״, לא יותר ולא פחות, כי מצד פנימיות הנפש כל ישראל שווים ויקרים אצל הקב״ה, בתור בנים למקום, כמבואר בתניא (פרק לב) **כולן מתאימות ואב אחד לכולנה**.

מכך גם מובן, שאסור ״לדחות״ יהודי אף פעם, מבלי הבט איך ומה מצבו בתורה ומצוות.

ההכרה במעלתה של הנשמה היהודית, ושכל נשמה היא חלק מכלל ישראל, ושהקב״ה הוא ״אב אחד לכולנה״ — זוהי הכנה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

כשלוקחים בחשבון, שהתורה ניתנה רק כאשר קיבלנו את הילדים כערבים לכך שההתורה תלמד ותשמר — **בנינו ערבים בעדינו** — ברור עד כמה חינוך תורני נאמן הוא חיוני, ומה צריכה להיות הגישה לחינוך: מצד המחנכים — בנטיעה בלבבות הצעירים של התלמידים אהבת תורה ויראת שמים, יחד עם אהבת השם ואהבת ישראל, ברוח של **כולן מתאימות ואב אחד לכולנה**, ומצד הבעלי־בתים

— להכיר באחריותם, וזכותם, ליצור את כל האפשרויות לחינוך זה על טהרת הקדש, ולהשתדל שאף ילד יהודי אחד ויחיד לא יצטרך להשאר חלילה בחוץ.

יש לקוות בוודאות שכל המשתתפים בארוע השנתי למען מוסד חינוך **אהלי תורה** יעריכו נכונה את האחריות והזכות למען מוסד החינוך, להבטיח שהארוע יממש את כל הציפיות, בכל המובנים ובמלוא המדה, ושההצלחה מכך תורגש כל השנה.

בכבוד ובברכה להצלחה

מ. שניאורסאהן

ט׳קמז
[כרך כד עמוד קמה]

ב״ה, ר״ח סיון, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו . .

ולקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע ברכתי בלשון הרב, הוא כ״ק מו״ח אדמו״ר זוצקללה״ה נבג״מ זי״ע:

לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות בברכת החג

מ. שניאורסאהן

* * *

לכתבו, שבספרי תהלים הנדפסים, לפני כל מזמור נדפס התוכן של אותו פרק תהלים.

— אנו מוצאים זאת כבר בתהלים הנדפסים הישנים מאד ובדפוסים רבים, ואין זה חידוש של הזמן האחרון —

לפני פרק פ״ו, כתוב שהוא מכיל כמה וכמה תפלות וכו׳ ותוארי שבחים רבים להקב״ה. לא מובן מה לא ׳חלק׳ כאן, הרי זה הפירוש הפשוט והברור של פסוקי המזמור, שנזכר בהם זדים עדת עריצים שונאי — שזה מתייחס לאנשים, ולפני זה עני ואביון, יום צרתי,

שאול תחתיה וכו׳ וכן בנוגע לשבחים להשי״ת.

והרי מובן שכל מצב של מצוקה או מצב שאינו רצוי לאדם, דורש תפלה מיוחדת, בדומה לענין שממנו יש להנצל.

עד כמה המזמור נחשב מהבקשות הכי חשובות, מובן גם מכך שבסדר התפלה, הוא לא נאמר בשבת ויום טוב וגם לא בימים שבהם אין אומרים תחנון.

את התרגום והפירוש שמזכיר במכתבו, אין לי כעת אצלי, בכל אופן אין זה משנה את הכתוב לעיל, הפירוש הפשוט של המזמור.

* * *

במענה לשאלותיו: באם יתעכב המדור ״חסידים מספרים״ אין לעכב הדפסת הס׳ ע״ד הצ״צ בשביל זה.

אפשר להדפיס בהקדמתו — צילום מכתבי לחה״פ דהשתא.

מובן שאין לציין בו השתתפות קרנות כאלה שיש איזה חשש שיעורר תגובה בלתי רצוי׳.

בסתירות שנמצא בר״ד דשיח[ו]ת מזל״ז — יעיר ע״ז בסוף הס׳ (או בשולי הע׳), וע״ד שעשו ב״חנוך לנער״ מהד״ב.

הוספות (ושינוים) שאצלו בר״ד דתש״ג וכו׳ — זהו בטח מפני שקבל בשעתו הר״ד דחותנו שי׳. והנדפס הוא מהר״ד לאחרי **שהגי׳ כ״ק מו״ח אדמו״ר** רשימות הנ״ל **ותיקן** בכתי״ק.

מובן שבאם יש מקום לזה, כדאי לשפר את הס׳ ע״ד אדהאמ״צ (שערכו מאז).

— תמונת ביהכנ״ס דעיר העתיקה להדפיסה (ולפלא הספק).

הפ״נ שבמכ׳ יקראו עה״צ הק׳.

* * *

לכתבו ע״ד מצבו הרוחני — יתיעץ ויעשה כהוראת המשפיע דא״ח שי׳.

בעניני ביה״ס — ע״פ הוראת הנהלת הרשת.

בנוגע להעור שבמקומות אחדים צבעו שונה — ע״פ הוראת רופא מומחה.

בטח שומר על שלשת השיעורים השוים לכל נפש בחומש תהלים ותניא, ועכ״פ יעשה כן מכאן ולהבא.

ט׳קנו
[כרך כד עמוד קנד]

ב״ה, אסרו חג השבועות, זמן מתן תורתנו, ה׳תשכ״ו.
ברוקלין, נ.י.

אל המשתתפות במסיבת הצהרים השנתית
של הועד הניו־יורקי למען הסמינר למורות ובתי ספר
לנערות — בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

לרגל מסיבת הצהרים השנתית, הנערכת ביום א׳ פרשת שלח, הנני שולח איחול פנימי, שהקב״ה יברך את הארוע בהצלחה רבה, ושההצלחה תורגש ותודגש כל השנה.

בפרשת השבוע — שלח — מסופר אודות ענין בו הנשים שוב הצטיינו בהתקשרות שלהם אל הקב״ה ושימשו כמופת לאנשים.

הדיון היה אודות הבטחתו של הקב״ה באמצעות משה רבינו לתת את ארץ־ישראל לבני ישראל, שהמרגלים החלישו עם הדיווח הלא־טוב שלהם את ליבות האנשים. הנשים, לעומת זאת, נותרו תקיפות באמונתן בהבטחתו של הקב״ה. הדבר בא לידי ביטוי במיוחד, כאשר בנות צלפחד דרשו נחלה בארץ־ישראל, כמסופר בפרשה מאוחרת יותר. ההנהגה האמיצה של בנות ישראל הנאמנות — משובחת מאד ע״י חכמינו, זכרונם לברכה.

מכך אנו רואים, שישנם דברים, לעתים — בהזדמנויות חשובות ביותר הנוגעות לכלל ישראל, שם נשים צריכות ליטול חלק פעיל ולשמש כדוגמא חיה גם לאנשים.

חשוב במיוחד החלק שנשים צריכות ליטול בתחום **החינוך**. האשה היהודיה נתברכה בתכונות ורגשות מיוחדים, עם רגישות מיוחדת ותקשורת אמהית לילד יהודי, במיוחד ילד נזקק. פרט לכך שהן יכולות לתרום הרבה מאד באמצעות עזרתם הישירה, הן בנוגע לצרכים הגשמיים והן בנוגע לרוחניים, לא פחות חשובה היא גם

העזרה הלא ישירה שהנשים נותנות, בהיותן משמשות כדוגמא חיה ומעוררות התלהבות אצל האנשים.

זכות פעולותיהן לטובת מוסדות החינוך בכפר חב״ד, שנוסדו ע״י כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע — פעילות שבטח תחזקנה ותרחבנה, כנדרש בכל עניני תורה וקדושה — תעמוד להן, שבעזרת ה׳ תצלחנה בעבודתן, וע״י זה גם תתברכנה, יחד עם בני הבית שיחיו, בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳קנח
[כרך כד עמוד קנז]

ב״ה, ט״ו סיון, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשים דברנזויל ואיסט־ניו־יורק
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

לרגל מסיבת הצהרים השנתית שלהן, ביום ב׳ ח״י סיון, הבע״ל, יעזור הקב״ה שהארוע יהיה בהצלחה רבה, בכל המובנים.

שנה זו היא הרי **שנת־שמיטה**, השנה השביעית שהיא קדושה מבין השנים כשם שהיום השביעי, שבת, קדוש בין הימים; בהבדל שבשבת כל המלאכות אסורות, אך בשנת־השמיטה אסור רק לעבד את השדות והגנים, אך כל שאר העבודות בבית וכדומה מותר לעשותן.

מטרת שנת־השמיטה, כמו של יום השבת, היא — **לה׳** — קדושה לקב״ה. זאת אומרת, קודם כל, שהזמן הפנוי מחקלאות — שהיתה מהעיסוקים העיקריים של בני ישראל לפני הגלות — ינוצל לענינים של אלקות וקדושה.

אגב כך, יש גם להפיק עוד הוראה עיקרית משמיטה — שאפילו בחיי היום־יום הרגילים של ״ימי החול״ יש להוסיף בענינים של אלקות, עד שכל השנה ראויה בצדק להיות נקראת ״לה״״, בדומה לשבת הנקראת ״קודש לה״״.

ובדיוק כשם שאוירת וקדושת השבת צריכה להשפיע על כל ימי השבוע, ושבת היא ״מקור הברכה״ (מקור הברכות האלקיות) לכל ימות השבוע, כך גם אוירת וקדושת השמיטה צריכה להשתקף בכל שאר השנים, וזה יוצר את הצנורות לקבל את הברכות האלקיות גם בצרכים גשמיים.

לגבי האשה היהודיה הכוונה בזה היא: אף שהיא אינה עסוקה בלימוד התורה, היא יכולה, וצריכה, להוסיף בכל עניני הקדושה בבית, היכן שהיא ״עקרת הבית״, וכן גם בפעילות לתמוך במוסדות התורה, שזהו תפקיד אגודת הנשים שלהן. בפרט, שיש להן את הזכות הגדולה לתמוך במוסדות הקדושים של ישיבות ליובאוויטש, מיסודו של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, שהם מעיין בלתי נדלה של תורה וקדושה, גם פנימיות התורה, תורת החסידות, ומשמשים דוגמא ועידוד גם למוסדות תורה וחינוך אחרים.

השם יתברך יצליח את עבודתן, שבטח תמשכנה במידה מחוזקת הולכת וגדלה, ויברך אותן ואת בני ביתן שיחיו בכל הנחוץ, בטוב הנראה והנגלה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳קנט

[כרך כד עמוד קנט]

ב״ה, י״ח סיון, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי׳

ברכה ושלום!

ידידנו החשוב, הרב שלמה אהרן שי׳ קזרנובסקי, הראה לי העתק מהמכתב ששלחה לארץ ישראל בשייכות לפרויקט ״בית נחמה״.

רצוני בזה להביע את שמחתי הגדולה בקראי את המכתב, ובראותי את הרגשות היהודיים החמים שבאים בו לידי ביטוי, ואת עמדתה המשכנעת בנוגע לכשרות הקפדנית שמוכרחת להשמר ב״בית נחמה״.

הנני מקווה ובטוח, שפנייתה תזכה להד המתאים, וכל ההחלטות הטובות תוכתרנה בהצלחה במלוא המדה, שתשמש דוגמא חיה לפרוייקטים דומים אחרים. זה חשוב במיוחד, כשלוקחים בחשבון שאלו הם תנאים הקשורים בחינוך הדור הגדל בארץ־ישראל, בהם תולים את התקווה הרצינית, שלא זו בלבד שהם עצמם ימלאו את הציפיות כבוני הדור החדש, אלא הם ימלאו גם את החלל הריק שנותר לצערנו לאחר שנקרעו מאתנו מליונים רבים של מיטב הבנים והבנות של העם היהודי. אותם חיים שנקטעו של הקדושים הי״ד, שעל כל אחד מהם נאמר **נר ה׳ נשמת אדם** אסור שיכובו ח״ו, והאור שהפיצו סביבם חייב להמשך באמצעות הדור החדש — יורשיהם הרוחניים.

הדבר דורש גם תוספת מסירות־נפש של כל אחד ואחת מאתנו, אשר ההשגחה העליונה העניקה לו את הזכות הגדולה ליטול חלק בחינוך הדור הצעיר, שחינוך זה יהיה חדור ברוח הנכונה ובהכרה והערכה מהי שליחותם בחיים, כדי שהם יוכלו למלא את השליחות האלקית שלהם במלוא המידה.

השם יתברך יברך את עבודתה הטובה, שתראה פירות טובים, ופירי פירות, מפעולותיה, ותרווה מכך רוב נחת, בבריאות טובה בשמחה ובעונג.

בברכה לבשורות טובות.

ט׳קסא

[כרך כד עמוד קסב]

ב״ה, כ״ה סיון, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש לחג הסיום,
מונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לחגיגת הסיום המתוכננת ביום ד׳ ד׳ תמוז, הבע״ל, הנני שולח את איחולי וברכתי אל המסיימים, וכן גם אל הר״מים, מנהלים, מחנכים וכל התלמידים, שיחיו. השם יתברך יתן שהחגיגה תעורר את העידוד הראוי וכוחות הנפש, לשגשג בכל עניני תורה ומצוות.

אם זוהי מטרת חג הסיום שנה שנה, על אחת כמה וכמה — כאשר חג הסיום — כבשנה זו — חל **בשנת השבע שנת השמיטה**, הנקראת ״שבת לה׳״ והושוותה לשבת־קודש,

שהרי שבת — גם שינה בשבת היא תענוג, אף שבזמן השינה השכל — הנעלה ביותר שבאדם — גם הוא מנומנם. זה מורה, ש**כל** עניני האדם, גם הרגילים ביותר — כשינה — צריכים להיות קודש לה׳.

על דרך זה הוא ענין השמיטה. בשנת השמיטה נאסרו רק המלאכות השונות הקשורות בעבודת האדמה, אבל כל שאר המלאכות לא צומצמו. אך התורה דרשה שגם בכל שאר עיסוקי חיי היום־יום כל השנה, תהיה ניכרת ה״שבת לה׳״ — בנוסף לכך שהזמן שהתפנה מעבודת האדמה יוקדש ללימוד התורה וקיום המצוות בתוספת העמקה ופנימיות.

לכן יש לצפות שחגיגת הסיום תתקיים תחת רושם וברוח השמיטה, שהשפעת השנה השביעית היתה צריכה להיות נרגשת גם בכל שאר השנים, בדיוק כפי שהשפעת שבת צריכה להיות מורגשת בכל ימי השבוע.

השם יתברך יצליח כל אחד מהמסיימים, בתוככי כל תלמידי הישיבה שיחיו, למלא את התפקיד והשליחות שמייסד הישיבה, זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, הטיל על התמימים, להיות **נרות להאיר**, באור תורת הנגלה ואור תורת החסידות, במלוא המידה, בשמחה ובטוב לבב.

בברכה להצלחה מופלגה בגשמיות וברוחניות גם יחד ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

ט׳קפ
[כרך כד עמוד קפה]

ב״ה, כ״ה תמוז, תשכ״ו
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מ־11/7 בו כותבת אודות היחסים בבית וכו׳.

בענינים כאלו בכלל, אפשר לפעול יותר באמצעות ידידים ומכרים מאשר בדיבורים ישירים של קרובים.

לכתבה, בסיום מכתבה, במה להשקיע כסף.

יש להתייעץ בזה עם אנשי עסקים נאמנים, וידידים המבינים בזה, או יכולים לברר בזה.

והשם יתברך המשגיח על כל אחד, איש ואשה, ינחה אותה בכל הכתוב לעיל, בדרך טובה, טובה בכל המובנים.

הנני מקווה שמיותר להעיר, שההנהגה היום יומית חייבת להתאים לכל הוראות תורתנו הקדושה, תורת חיים, ושמירת המצוות, עליהן נאמר וחי בהם, שבנוסף לעיקר, שזהו ציווי השם יתברך, זו גם הדרך לקבלת ברכותיו במה שנחוץ.

בטח שומרת את המנהג הטוב של נשי ישראל לתת לצדקה, בכל פעם לפני הדלקת הנרות בערב שבת וערב יום טוב, ומהנכון שיבדקו את המזוזות בדירתה, שיהיו כולן כשרות כדין — אם לא נעשה כן במשך 12 חודש האחרונים —

בברכה,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

ט׳קפד
[כרך כד עמוד קפט]

ב״ה, א׳ מנ״א, תשכ״ו
ברוקלין.

מרת חיה בריינא תחי׳

ברכה ושלום!

באמצעות הוו״ח אי״א נו״נ וכו׳ מו״ה אהרן ישראל שי׳ דנברג, קבלתי את הידיעה אודות מצב בריאותה.

ובעת רצון הזכירו אותה על הציון הק׳ של חמי כ״ק אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

ופעולותיה למען מוסדותיו, הן בעצמה וגם על ידי השפעה על אחרים להשתתף ולתמוך במוסדות של כ״ק מו״ח אדמו״ר, תעמוד לה הזכות לרפואה קרובה ורפואה שלימה, ושעוד שנים רבות וטובות תוכל לעשות באמור לעיל ברוח טובה.

בברכה לבשורות טובות בכל הכתוב לעיל.

נ.ב. בדיוק השבת, מברכים החדש מנחם־אב, אמרו יהודים רבים תהלים [על פי תקנת כ״ק מו״ח אדמו״ר, לומר בשבת מברכים החדש, את כל התהלים קודם התפילה בבוקר], בתהלים שבזמנו, בזכותה, התהלים הזה יצא לאור [עם פירוש כ״ק אדמו״ר הצמח צדק].

ט׳קפח
[כרך כד עמוד קצה]

ב״ה, י״ד מנ״א, תשכ״ו
ברוקלין.

הוו״ח אי״א נו״נ וכו׳ הרב מו״ה צבי הירש שי׳

שלום וברכה!

במענה על מכתבו עם המצורף.

בעת רצון יזכירו את אלו שכותב אודותם על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, מתאים לתוכן כתבו, וזכות

הצדקה (כפי הקבלה המצו״ב) תעמוד לה בזה.

כיון שהרי הכל בהשגחה פרטית, הנה זהו מחובתי (וזכותי) לעורר על הנחיצות והחשיבות להפיץ את לימוד תורת החסידות, ולא להסתפק בלימוד בעצמו, אלא דוקא באופן של הפצה, ואם הדבר מצופה מכל אחד ואחד, על אחת כמה וכמה מכאלו שיש להם השפעה בקהלתם, והובטחנו דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע ופועלים פעולתם.

בברכה לבשורות טובות.

ט׳קצט

[כרך כד עמוד רח]

ב״ה, אדר״ח אלול, תשכ״ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ״ו מנ״א, בו כותב אודות שאלת הדירה בכפר חב״ד, והקשיים בזה.

היה מהנכון שידבר עוד הפעם עם הוועד דכפר חב״ד, ומובן שיכול לומר שעושה זאת על פי עצתי,

והשם יתברך יעזור לו בהסתדרות טובה, הן ברוחניות והן בגשמיות, שאצל בני ישראל תלויה הגשמיות ברוחניות, כפי שרואים זאת, כאשר מתבוננים בזה, ובטח מיותר להאריך בענין.

מכך מובן היחס שלי לחלק השני של מכתבו, בו כותב אודות תכנית בנו שי׳ בנוגע ללימודיו בעתיד, שיש להתפלא שבכלל חושבים כך.

השם יתברך הנחה אותו ואת משפחתו שי׳ בנסים ונסי נסים, הצילם מהמדינה ההיא, שלמים, לא רק בגשמיות אלא גם בנוגע ליהדות, והנס הצליח בפועל ממש, ועלו לארץ ישראל, ארץ הקדש, ורוצים לתת את הזמן הטוב ביותר בחיים, שנות הנעורים, ללמוד דברים כאלה, שיכלו להשיג זאת גם במדינה ההיא, וייתכן להתלמד עוד יותר טוב מאשר במקומות אחרים, ולעשות את כל זה, במקום להודות להשם יתברך באופן **מתאים**, היינו באמצעות התחזקות בקיום רצון השם יתברך, כפי שהדבר משתקף בתורה עד השולחן ערוך, ולהשיג זאת, שאי אפשר היה במדינה ההיא, ולעשות זאת

בשמחה ובטוב לבב.

וכל שכן וקל וחומר, כאשר זה היה קשור במסירת נפש, עשו כל מה שרק אפשרי, ולא התחשבו בזה, כדי להתנהג על פי רצון השם ית׳, וכעת כשהגיעו לחרות, להתנהג כפי שרוצים וכפי **שצריכים**, בא מישהו וטוען, למרות ש**השם ית׳** הוא הזן ומפרנס לכל בטובו בחן בחסד וברחמים, הוא לא יוכל ח״ו לפרנס אותו, אלא אם כן יהיה לו נייר שלמד במקום זה וזה, ולכן יש לבזבז כל כך הרבה שעות, ימים, שבועות, חדשים ושנים, על כל הדברים הללו, שהמדינה ההיא מצטיינת בהם.

אינני רוצה להאריך בענין כואב כזה, ובפרט שהנני בטוח שהכתוב לעיל יספיק כדי לראות את הדבר כפי שהוא באמת.

ובפרט בעמדנו בחדש אלול, שכל יהודי אומר פעמיים ביום, השם אורי וישעי, שהשם יתברך, **ורק** השם יתברך, מאיר את חייו ועוזר לו.

כבקשתו, נשלח המכתב בדואר אויר, אקספרס.

בברכה,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

ט׳רא

[כרך כד עמוד ריא]

ב״ה, א׳ אלול, תשכ״ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר״ח אלול.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, למילוי משאלות לבו לטובה בכל הענינים שכותב.

ולפי מכתבו, ודאי מיותר להדגיש שהוספה בעניני יהדות, תורה ומצוות, מביאה הוספה בברכות מהשם יתברך, ובעניני טוב וקדושה,

הרי ככל שטובים בזה, תמיד אפשר להוסיף, כיון שזה קשור עם השם יתברך שהוא אין סופי

גם, ראוי שיבדקו את התפילין שלו — אם לא עשו כן ב־12 החדשים האחרונים — ובכל יום חול בבוקר, לפני הנחת התפילין, לתת לצדקה.

והשם יתברך המשגיח על כל אחד ומספק לו את מה שנחוץ לו, יברך אותו במצטרך, ויתן לו כתיבה וחתימה טובה.

בברכה,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

נ.ב. לשאלתו אודות התיישבות בכפר חב״ד. — כיון שעל פי התכנית, יהיו כאן לראש השנה הבע״ל נציגי כפר חב״ד, מהנכון שיפגש איתם, וידבר איתם על מה שהוא מצפה ומה הוא יכול לקבל.

הנני מקוה שיודע אודות התקנה, לומר בכל יום — גם בשבת ויום טוב — את השיעור תהלים החדשי, כפי שהתהלים נחלק לימי החדש, ועכ״פ יעשה כן מכאן ולהבא.

ט׳ריב

[כרך כד עמוד רכג]

ב״ה, כ׳ אלול, תשכ״ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי״ז אלול, בו כותב אודות השאלה והמענה שקיבל מאחדים מכפר חב״ד.

והשם יתברך המשגיח על כל אחד ואחד בהשגחה פרטית ינחהו בטוב לפניו בכל המובנים.

כותב שהוא שמש בבית הכנסת בכפר, בטח שמע את הפתגם של כ״ק מו״ח אדמו״ר, בנוגע לעבודה החשובה של שמש, בנוסח קרא לשמש ויזרח אור. אל תקרי לשמש אלא לשמש, היינו ששמש צריך להאיר את בית הכנסת באור האמיתי, וגם בפשטות, שיהיה מואר, כמבואר בשו״ע שבית הכנסת צריך להיות מואר וגם נקי בגשמיות,

וזהו באמצעות השגחה הראויה, וברוחניות זוהי ההשגחה לשמור על סדרי בית הכנסת, שתמיד יהיו מוכנים סידורים תהלים חומשים וכיו״ב.

ובקשר לזה, מובן **מה** צריך להיות מקומו ובאופן שישמור על כל זה בשלימות, כל השנה, ועל אחת כמה וכמה בימים שלפני חדש תשרי, ימי התשובה, וחדש תשרי (שכמבואר בכ״מ הוא חדש השביעי, שבע בימים טובים וימי רצון וכו׳), שאז **האחריות** של השמש היא **כמה פעמים ככה**, והתקווה שיעשה כל האמור, מתוך שמחה וטוב לבב, והבא לטהר מסייעין אותו.

בברכה לבשו״ט ולכתיבה וחתימה טובה,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

ט׳ריח

[כרך כד עמוד רכט]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשכ״ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

נוסף על הענינים, דבר שנה בשנה, שכל חג, גם ראש־השנה, מביא בכנפיו משנה לשנה —

ענינים שגם אותם יש לראות ולחיות **כחדשים**, ככל עניני התורה והמצוות שהם חייו וכוחו של איש ישראל (״**כי הם חיינו ואורך ימינו**״), והרי החיים הם תמיד חדשים ורעננים, גם באדם שחי שנים רבות —

ישנם דברים מיוחדים, הקשורים בשנים מסויימות, והם, לכן, בעלי משמעות מיוחדת באותן שנים.

שנת ה׳תשכ״ז, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, היא

ולחיות כחדשים: ספרי דברים (ו,ו) — יותר מזה ברש״י שם (יא. יג. כו, טז) ״חדשים״.

שנה של "מוצאי־שביעית" (השנה שלאחר שנת השמיטה), בה מתוסף ענין מיוחד: מצות **הקהל**, שהיא "עמוד חזק וכבוד גדול בדת".

בזמן שהיה בית המקדש קיים היה צורך להקהיל בשנה זו, "מקץ שנת השבע", בבית־המקדש, את העם: אנשים, נשים וטף, כולל תינוקות רכים, לשם שמיעת שורה של פרשיות נבחרות מן התורה, שנקראו על־ידי המלך. דבר זה היה צריך להעשות בהזדמנות הראשונה בשנה בה ישנה אפשרות להקהיל את העם (בחג הסוכות — כשבני ישראל עולים לירושלים).

למרות שמאז חורבן בית המקדש — עד לבנינו במהרה בימינו — אין נוהגת מצות **הקהל**, הרי התורה והמצוות הם נצחיים. גם אותן המצוות הנוהגות רק בזמן הבית — תוכנן הרוחני הפנימי הוא בעל משמעות (במועד הקבוע של היום או השנה) לכל הזמנים ולכל המקומות, והדבר צריך לבוא לידי ביטוי ולהתבצע באופן מתאים (תפילות — באותו זמן של היום בו הוקרבו הקורבנות וכד').

* * *

מצות **הקהל** כללה שתי נקודות שממבט ראשון הן נראות כמנוגדות: מצד אחד נדרשה פעולה של "**הקהל את העם, האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך**", של כינוס כל בני העם, מן הנעלים ביותר ועד לנחותים ביותר, דבר המורה שכל אחד וכל אחת, מבלי להתחשב במעמדם ומצבם, שייכים לדבר, ואילו מצד שני נדרשה קריאת קבוצת הפרשיות הנבחרות מן התורה — על ידי המרומם בעם, המלך.

אחד ההסברים לכך:

התורה צריכה להחיות את כל אחד ואחד מישראל — ללא יוצא

הקהל . . בדת": וילך לא, יב. ס' החינוך שם וברמב"ם ס' הל' חגיגה ש"קריאה זו . . לחזק דת האמת".

תינוקות רכים: ראה רמב"ן עה"ת שם. גו"א (על פרש"י עה"ת). ובמנחת חינוך (שם) "נראה דתיכף שיצאו מכלל נפל"! (ועפ"ז גם בספק צריך להביא — שה"ז מ"ע מה"ת) ועד"ז הוא בכלי יקר.

בהזדמנות הראשונה: כפשוטו של מקרא "בבוא כל ישראל גו'" — שמוסיף ומבאר הטעם.

(תפלות — באותו זמן כו': ברכות כו, ב.

המרומם . . המלך: להעיר מסוף תענית. וברמב"ם (שם) "ויראה . . כאילו . . מפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא־ל".

מן הכלל: אנשים, נשים, טף, גרים — להקיף את כל־כולו ולחדור לכל מציאותו, במידה המלאה ביותר ובכל הפרטים, עד אשר כל חושיו חדורים בתורה ומצוות, באלקות.

כדי להשיג זאת במידה המלאה והעמוקה ביותר — נקראת התורה, בהזדמנות זו, ע״י המלך ש״אימתו עליך״. הוא מעורר תחושה של אימה וקבלת־עול המבטלת את ה״אני״ ואת הישות של השומע.

* * *

המשמעות וההוראה שבמצות ״הקהל״ לכל אחד ואחת מאתנו: יש לנצל את ימי ההתעוררות של חדש תשרי, לשם הקהלת יהודים — אנשים, נשים וטף עד לתינוקות רכים — ב״מקום״ קדוש, באוירה קדושה — ולנצל הזדמנות זו למטרה, שהיא יסודה של מצות ״הקהל״: **למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה׳ אלקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.**

זו חובתו המיוחדת של מי שהוא ״מלך״, גדול בסביבתו: רב בקהילתו, מחנך בכיתתו, אב במשפחתו — להשמיע את דבר התורה והמצוות בחוגו, בחוזק וברצינות, במדה שתיצור רושם עמוק והשפעה לטווח ארוך על השומעים, ובמדה שהדבר יורגש לא רק במשך חדש תשרי ולא רק במשך כל השנה, כי אם במשך כל שבע השנים, ממעמד ״הקהל״ למשנהו, השפעה שתתבטא בחיי יום־יום, בהתנהגות על־פי תורה ומצוות ביראת שמים, ויחד עם זה — בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ויהי רצון שהקב״ה — אותו מכתירים בני ישראל בראש־השנה, **למלך ישראל ולמלך על כל הארץ**, יצליח כל אחד ואחד בביצוע האמור במלוא המידה.

התורה צריכה . . להקיף וכו׳: כי היא חיינו ובדוגמת חיות האדם כפשוטו.

ש״אימתו עליך״: קדושין לב, ב.

המבטלת את ה״אני״: ראה חגיגה ה, ב: יחוי קמי מלכא. סהמ״צ לאדמו״ר הצמח צדק (שהשנה שנת המאה להסתלקות הילולא שלו) מצות מינוי מלך.

״**מלך״, גדול:** להעיר אשר לכמה דעות באם אין מלך בישראל הגדול שבדור הי׳ קורא פרשת הקהל. ובאזהרות רב סעדי׳ גאון (דיבור לא תשא): רב מהיר יקרא ספר במועד שמיטת (מנחת חינוך שם. ביאור להרב פערלא על ס׳ המצות לרס״ג, עשה ט״ז ופ׳ יו״ד).

ויחד עם זה: להעיר מספרי ואתחנן (ו, ה) ואין אהבה במקום יראה כו׳ אלא כו׳.

מכתירים בני ישראל בראש־השנה: ראש השנה טז, א. וראה לקו״ת נצבים נא, ב. ד״ה תקעו ה׳תש״א, ובכ״מ.

ודבר זה יקרב ויחיש את הזמן בו תקויים מצות "הקהל", על כל פרטיה, בבית המקדש, בביאת משיח צדקנו, בב"א.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

ט'ריט

[כרך כד עמוד רלג]

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשכ"ו
ברוקלין נ.י.

מר חיים שי'

שלום וברכה!

לשנה החדשה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני מברך אותו ואת כל משפחתו שיחיו, כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה ובתודה על הדאגה לידידנו שליט"א לפני המעשה, — ועוד יותר — בכפליים לאחר המעשה — ולרפואה קרובה

מ. שניאורסאהן

ט'רכח

[כרך כד עמוד רמו]

ב"ה, כ"ח תשרי, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של ישיבת
אחי־תמימים בנוארק,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ענין החינוך — החינוך ועיצוב הדור הצעיר — הוא תמיד אחת המשימות הכי נעלות והכי חשובות של כל עם, בפרט של עם ישראל. התורה הקדושה, **תורת חיים** — מורת הדרך האמיתית בחיים

ויחיש את הזמן: כמחז"ל (סנה' צח, א. זח"א קיז, ב): זכו אחישנה.

היהודיים (תורה מלשון הוראה) — שמה את הדגש החזק ביותר על חינוך בחיי היום־יום (**ושננתם לבניך** גו׳). מזמן אברהם אבינו (**למען אשר יצוה את בניו** גו׳) עד עצם היום הזה, החינוך היה והנו החובה הראשונה של הורים יהודיים בפרט, ושל הציבור היהודי בכלל.

בשנה זו ענין החינוך מודגש במיוחד, בהיותה שנה שאחרי שמיטה, שנת **הקהל**. זוהי המצוה המיוחדת שקויימה פעם אחת בשבע שנים, בזמן בית המקדש, כאשר כל ישראל — מבוגרים וילדים, גם ילדים קטנים ביותר, ואפילו ״זרים״ (**וגרך אשר בשעריך**) — היו צריכים להתאסף בבית־המקדש לשמוע כיצד **המלך בכבודו ובעצמו** קרא פרשיות מסוימות מהתורה, כדי להיות חדורים ברוח תורה ומצוות ויראת שמים.

מאורע גדול זה הדגיש במיוחד את חשיבות החינוך עבור צעירים ומבוגרים: הוא הזכיר ותבע ממנהיגי העם ומההורים עצמם, למלא את חובתם בשלמות, ובזה הודגשה שוב משמעות החינוך עבור ילדים מכל הגילאים, אפילו אלו שהם עדיין צעירים מכדי להבין (**ובניכם אשר לא ידעו** גו׳) היו צריכים להיות בהקהל בתור הכנה לעתיד, כי חינוך יהודי מתחיל מהילדות הכי מוקדמת.

אף שאת מצות **הקהל** אי אפשר לקיים כעת כפי שפעם, בזמן בית־המקדש, אבל היא ברת־תוקף גם היום במובנה הרוחני, בכך שהיא מזכירה ומעוררת כל אחד ואחת, הן הורים והן סתם יהודים, ובפרט עסקנים, עסקני־הכלל ומנהיגים, למלא את חובתם (שהיא גם זכות בלתי רגילה) בתחום החינוך על טהרת הקדש, כל אחד ואחת בהתאם למלוא האפשרויות, שלו ושלה.

יש לקוות, שכל המשתתפים וידידי הישיבה אחי־תמימים יתנו בהזדמנות זו של האירוע השנתי ביטוי לרוח של הקהל, כנזכר לעיל, באופן מעשי, ע״י שיחזקו וירחיבו את כל המאמצים לטובת מוסד חינוך זה שהוא מעמודי היסוד של חינוך על טהרת הקודש בקהלתם.

בכבוד בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מנחם שניאורסאהן

ט׳רלה

[כרך כד עמוד רנח]

ב״ה, י״ז כסלו, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל המשתתפים בדינר החנוכה השנתי של
איגוד ההורים והמורים של ישיבת תומכי־תמימים
ליובאוויטש במונטריאול

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את ההודעה אודות דינר־חנוכה השנתי הבע״ל, שבשנה זו יציין 25 שנה לקיומה של ישיבת ליובאוויטש במונטריאול.

בהזדמנות זו, ש[אכן] גם יודגש שלשנה זו יש משמעות מיוחדת בנושא החינוך, בהיותה שנת **הקהל**, כפי שהענין הוסבר במכתב לראש השנה. מצות **הקהל** — אסיפת העם: אנשים, נשים וטף, בבית המקדש, לשמוע פרשיות מהתורה, שנקראו ע״י המלך, כדי לעורר בהם יראת השם ולחזק את הנהגתם היומית על פי תורה ומצוות — עוררה בכל אחד, איש ואשה, רגש יותר מחוזק של אחריות כלפי **חינוך על טהרת הקודש** — אחריות וחוב שצריכים ליישם כל שנה, ובשנה של הקהל בהוספה.

אף שבתקופה זו האחריות לחינוך נמסרה במידה רבה למוסדות החינוך עם המורים והמחנכים שלהם, אך אין זה אומר שהורים שוחררו מחובתם האישית לקיים את מצות **ושננתם לבניך** — לנטוע בילדיהם תורה עם יראת שמים וקיום המצוות בחיי היום־יום. הדבר צריך להתבטא, קודם כל, בחינוך, בהדרכה ובהשפעה בבית, וגם בשיתוף פעולה פעיל עם מוסד החינוך והמורה, לסייע להם למלא את שליחותם, כנציגי ההורים, במלואה, ומצידם לקיים את **ושננתם לבניך** — אלו התלמידים.

כיון שהדינר מתקיים בחג החנוכה, וימים ספורים לאחר **יום הגאולה** של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, יש לקוות שכל המשתתפים יבטאו את הרוח והתוכן של ימים מאירים אלו, באמצעות פעילות מוגברת לטובת המוסד המתנהל ברוחו של בעל הגאולה, כמשמעות הדבר לטובת החינוך של הבנים־תלמידים שיחיו.

השם יתברך יעזור, שהעבודה בשיתוף פעולה והפעילות נושאת

הפירות תשגשג ותצמח בהתמדה, בהתאם לציווי **מעלין בקודש**, כפי שהדבר מתבטא גם במצות נר חנוכה — **מוסיף והולך** — להדליק עוד נר מאיר כל לילה של חנוכה, ולהפיץ ככל היותר את **נר מצוה ותורה אור**.

בברכה להצלחה ולחנוכה שמח ומאיר.

ט׳רלז
[כרך כד עמוד רסא]

ב״ה, יום הגאולה, י״ט כסלו, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר עם הדינר השנתי המתוכנן של מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש ביום א׳ פרשת בשלח, ד׳ שבט, הבע״ל, הנני פונה לחובבי תורה בכלל, ולידידי ישיבות ליובאוויטש בפרט, לראות ולנצל את השבועות הבאים כדי להבטיח שהארוע השנתי יתקיים בהצלחה בכל המובנים, פיננסית ורוחנית.

אם בכל שנה יהודי צריך לזכור ולמלא חובותיו ל**חינוך על טהרת הקודש**, הרי שנה זו — שנת **הקהל** (כפי שדובר על כך במכתב לראש השנה של שנה זו) — זמן שקורא לכל היהודים, איש ואשה, צעיר וזקן, לחזק את מהות החינוך במידה הגדולה ביותר.

השבועות הבאים עד החגיגה השנתית מוארים במיוחד באמצעות הימים המאירים — י״ט כסלו וכ״ד טבת — הקשורים ברבינו הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך ומייסד חב״ד, והחגיגה עצמה מתקיימת בשבוע של יו״ד שבט — היארצייט־הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר, מייסד מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש במדינה זו — זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

ידוע עד כמה נשיאי חב״ד בכל הדורות הדגישו על לימוד התורה וחינוך על טהרת הקודש. די להזכיר, שהספר הראשון שרבינו הזקן הדפיס היה **הלכות תלמוד תורה**, שמיד בהתחלה מביא את פסק ההלכה, שחינוך של ילד יהודי מתחיל מהרגע בו הוא מתחיל לדבר.

ברוח זו ישיבות ליובאוויטש מקיפות את חינוך הילד היהודי משחר נעוריו עד לגיל המבוגר, חינוך בהתאם **להקהל — למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה׳ אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת**; חינוך שמטרתו לעשות מהמחונכים — מחנכים, **נרות להאיר** — נרות מאירים, המאירים את כל הסביבה עם **נר מצוה ותורה אור**.

רצוני לקוות, שכל ידידי ישיבות ליובאוויטש עם עסקני הישיבה בראשם, שיחיו, יגייסו את כל הכחות להבטחת ההצלחה של החגיגה השנתית, שהיא כה חשובה לקיום והמשך התפחות ישיבות ליובאוויטש, וכל המוסיף מוסיפין לו ברכה והצלחה בכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה בכל האמור ובברכת חג הגאולה

מ. שניאורסאהן

ט׳רמג

[כרך כד עמוד ער]

ב״ה, ימי חנוכה, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

לעסקני ״גמילת חסד״ ע״י ביהמ״ד ליובאוויטש
ובראשם הוו״ח אי״א עוסקים בצ״צ וכו׳
מו״ה יוסף מרדכי שי׳ פעלליג ומו״ה נתן קלמן שי׳ פעלליג
ומוהר״ר חיים שלמה שי׳ גרינהוט
מונטריאול

שלום וברכה!

בזה הנני מאשר את קבלת מכתבם מיו״ד כסלו עם הדו״ח המצורף.

השם יתברך יעזור, שימשיכו את עבודתם הטובה בהצלחה ובאופן דמוסיף והולך, בהתאם להוראת ימים אלה דחנוכה ונר חנוכה המודלקים באופן דמוסיף והולך.

וכפי שהגמרא אומרת, שאחת המעלות של גמילות חסדים היא שהיא נעשית גם לעשירים, יברך השם יתברך את כל העסקנים, המנדבים והתומכים של הגמילת חסדים, שיחיו, שיעשו, וכן המקבלים שי׳ מהקרן, מתוך עשירות והרחבה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכת הצלחה

מ. שניאורסאהן

ט׳רנג
[כרך כד עמוד רפב]

ב״ה, ח׳ טבת, תשכ״ז
ברוקלין.

אגודת נשים ״נחת״ — מונטריאול תי׳
מרת שרה תחי׳

ברכה ושלום!

מאשרים את קבלת מכתביהן מו׳ טבת עם המצורף.

ויהי רצון שתהיה להן הצלחה בעבודתן לטובת המוסדות, שנוסדו על ידי כ״ק מו״ח אדמו״ר, ומתנהלים ברוחו, שעל ציונו הק׳ תוזכרנה, להצלחה רבה לכל אלו העושות בזה.

ויהי רצון שהעשייה בנזכר לעיל, תהיה באופן של להוסיף יותר ויותר, שזהו גם הלימוד מימי חנוכה, מהם באנו עתה, שמוסיפים באור (אור הקשור בנר מצוה ותורה אור) מיום ליום.

בברכה לבשו״ט בכל האמור,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

ט׳רנז
[כרך כד עמוד רפה]

ב״ה, כ׳ טבת, תשכ״ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מסרו לי אודות מצב בריאותו, והעדר השמחה.

בעת רצון יזכירו אותו על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, לבשר בשורות טובות בנכתב לעיל.

ובהכירי אותו ואת משפחתו בכלל, מיותר להדגיש, שמפליא

אותי המיעוט בבטחון בהשם יתברך, המשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד עד לפרט הכי קטן, ובפרט במקרה שלו, שראה חסדי השם יתברך פעמים רבות, שהרי זה מוכרח להביא באופן הגיוני לחיזוק בבטחון בהשם יתברך, ופחות דאגה, ושתהיה קביעות עתים בתורה, ולקיים מצוות בשמחה, וטוב לבב, ולא לשים לב שהיצר הרע מנסה לפתות אחרת, והרי לא בכדי נקרא היצר הרע — זקן וכסיל.

הנני מקוה שלעת קבלת מכתבי, כבר ישנו שיפור, ויוכל לבשר בשורות טובות בכל זה.

בברכה לרפואה ולבשו״ט.

ט׳רסה

[כרך כד עמוד רצד]

ב״ה, ערב ש״ק פ׳ בא, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי ה־27 של
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בזה הנני שולח את איחולי וברכתי לעסקנים החשובים, אורחי־הכבוד וכל המשתתפים בחגיגה השנתית של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש.

החגיגה השנתית נקבעה בשנה זו ליום הראשון של שבוע בעל משמעות מיוחדת למוסדות ליובאוויטש, ובמילא גם לכל ידידי ותומכי ישיבת ליובאוויטש. זהו השבוע של היארצייט של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, המייסד של ישיבות ליובאוויטש באמריקה.

ענין היארצייט הוא לרענן ולחזק את ההתקשרות עם בעל־היארצייט באמצעות הענינים של טוב וקדושה שהיתה להם משמעות עמוקה ופנימית בחייו של בעל היארצייט בעלמא־דין. בכך גורמים נחת־רוח אמיתי לנשמה של מי שהזכרון שלו נשמר ומתקדש; ובו זמנית גורמים לעצמם זכות גדולה באמצעות ההתאחדות עם רוחו של בעל־היארצייט, ממשיכים את עבודת הקודש שלו במידה חזקה

יותר.

ידוע איזה מקום תפסו ישיבות ליובאוויטש בחייו של כ״ק מו״ח אדמו״ר, ובאיזו מסירת נפש הוא השתדל להבטיח את קיומן והתפתחותן. הנחת־רוח הכי גדולה שאפשר לגרום לנשמתו היא לסייע למוסדותיו למלא את תפקידם במידה המירבית, הן בכמות — באמצעות הגדלת האפשרות להכניס כמה שיותר תלמידים, והן באיכות — באמצעות חיזוק והעמקת חינוך התלמידים ברוח של תורה ויראת שמים ומסירת־נפש.

כל תלמיד שנוסף בישיבת ליובאוויטש אינו רק הישג עבור התלמיד עצמו, אלא גם הישג לדורות, כי על ידו מוקם דור יהודי חדש, ועם הזמן — בית יהודי תורני נאמן. לכך נוסף האופי המיוחד של שיטת ליובאוויטש בחינוך — לטעת בתלמידים רגש עמוק של אחריות ומסירת־נפש עבור יהודי שני, בהתאם לכלל גדול בתורה — **ואהבת לרעך כמוך** בתור יסוד בחיי היום־יום.

הנני מקווה, שכל אחד ואחת מהמשתתפים, וידידי ישיבת ליובאוויטש בכלל, יעשו מאמץ מיוחד להבטחת הצלחת הדינר השנתי בכל המובנים, וזכות בעל־היארצייט מייסד הישיבה בטח תעמוד לכולם להתברך מאבינו שבשמים, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳רעז

[כרך כד עמוד שז]

ב״ה, ה׳ אד״ר, תשכ״ז
ברוקלין.

מרת הדסה תחי׳

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה ממוצש״ק.

בעת רצון יזכירוה על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע למילוי משאלות לבבה לטובה, בהתאם לתוכן

כתבה.

במה שמזכירה אודות זמן מתאים לביקור כאן — מכמה טעמים כדאי, בחדש הרצון וימים טובים [רק לפעמים בנוגע לבעלת הבית זה כרוך בקשיים שונים, ואזי כדאי לקשר זה עם הזמן של הכינוס (אסיפה) של נשי חב״ד כאן, שעל פי רוב מתקיים בין פסח ושבועות, ובפרטיות יש להתכתב עם המרכז של נשי חב״ד, כאן].

בטח לוקחת חלק בפעולות של נשי חב״ד בכפר חב״ד, ובטח מיותר להאריך בנחיצות הענין.

בברכה לבשו״ט בכל האמור.

ט׳רצ

[כרך כד עמוד שכג]

ב״ה, ראש חודש אדר הסמוך לניסן, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית ה־25 של ״נציבי הישיבה״
תומכי־תמימים ליובאוויטש במונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שנה זו, כידוע, היא שנת **הקהל**, שאז נוספת מצוה מיוחדת (בזמן בית־המקדש) לכנס את כל העם, **האנשים והנשים והטף**, לעוררם בעניני יראת־שמים, תורה ומצוות, **למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה״א ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת**.

בכלל יש הבדלים בחיובים בנוגע למצוות התורה הקדושה. יש מצוות המחייבות הן אנשים והן נשים, יש מצוות המחייבות במיוחד את האנשים, או במיוחד את הנשים. באשר לילדים — ישנו חיוב על המבוגרים לתת להם את החינוך האמיתי לתורה ומצוות, אבל התורה לא מחייבת את הילדים ישירות, עד שהם מגיעים לגיל בגרות (בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12).

יוצאת מן הכלל היא מצות **הקהל**, המחייבת את **כולם** — אנשים נשים וילדים, וגם ילדים קטנים ביותר, ללא יוצא מן הכלל.

קיים דמיון בין מצות **הקהל** והענין של **פורים** (שנחגוג החודש בכך שגם אירועי הפורים נגעו **לכל** ישראל בשוה — אנשים, נשים

וילדים (**כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד**). זו היתה הפעם הראשונה בתולדות עם ישראל, שבה כל העם עמד בסכנה של השמדה מוחלטת ח״ו.

ומכיון שגזירת המן הרשע הקיפה את **כל** העם היהודי, במילא גם ההצלה יכלה לבוא רק ע״י אמצעים שגם הם הקיפו את **כל** עם ישראל. לכן היתה הדרישה של אסתר — **לך כנוס את כל היהודים**, לכנס את **כל** היהודים לצום ולעשות תשובה. חכמינו זכרונם לברכה מספרים, שגם ילדים קטנים, תינוקות של בית רבן, נכללו בתענית, עד לתנועה של מסירת־נפש ממש. יתר על כן, במיוחד בזכותם של הילדים הקטנים, אותם אסף מרדכי הצדיק ולמד איתם תורה, ואשר הכריזו שהם נשארים עם מרדכי לחיים וח״ו להיפך — בטלה הגזירה והתרחש נס פורים.

בזמננו, ובמדינות החפשיות, יהודים אינם עומדים ח״ו בסכנה של גזירת־המן, אבל הסכנה לא פחות רצינית אם היא בצורה של התבוללות. שם, היכן שהחיים רוקנו, רחמנא ליצלן, מתוכן יהודי, היכן שנשדדת מילדים זכותם לחינוך תורני נאמן, הילדים הם הקרבנות הראשונים והחפים מפשע, ואם מאבדים ח״ו את הילדים, מאבדים הרי את הכל.

לכן חינוך תורני הוא שאלת חיים, היום לא פחות מאשר בימי מרדכי ואסתר. וכיון ששנה זו היא שנת **הקהל**, התזכורת היא כפולה, כי שניהם — מצוות **הקהל** וארועי **פורים** — מדגישים את החשיבות החיונית של חינוך־על־טהרת־הקודש, במיוחד החל מהגיל הכי צעיר. וזהו הביטוח האמיתי נגד כל הגזירות השונות ח״ו, שמלכתחילה לא יבואו לידי סכנה ולא יהיה צורך להזדקק לניסים.

לאור הרעיונות הנזכרים יש לקוות, שכל המשתתפים במסיבה השנתית של נציבי הישיבה יעריכו טוב יותר ובאופן יותר יסודי את העבודה החיונית החשובה של מבצר התורה והחנוך הגדול, ישיבת ליובאוויטש במונטריאול, ואת הזכות הגדולה והנצחית שיש להם בתמיכתה. וכיון שכל עניני טוב וקדושה צריכים לשגשג תמיד (**מעלין בקודש**), ודאי לא יסתפקו בהישגי העבר, אלא ישתדלו שהיום ירבה מאמש, ומחר ירבה מהיום, לאפשר לכמה שיותר ילדים יהודיים לקבל את החינוך־על־טהרת־הקודש הראוי.

יתן הקב״ה, שזכות הפצת התורה והמצוות תעמוד לכאו״א עם בני ביתו שיחיו, בכל הענינים הן הכלליים והן הפרטיים, שיהיו תמיד

באופן של מרבין בשמחה, במובן הפשוט וגם העמוק של שמחת פורים — ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר — אורה זו תורה וכולי.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳רצג
[כרך כד עמוד שכח]

ב״ה, תענית אסתר, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

לבנקט השנתי של אגודת הנשים של ברונזוויל ואיסט־ניו־יורק למען ישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש,
וכל המשתתפים,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כבר הערתי בהזדמנויות שונות, ששנה זו היא שנת־סגולה לפעילות הקשורה בחינוך־על־טהרת־הקודש, כיון שהיא שנת **הקהל**. בזמן בית המקדש היו מכנסים את כל העם בשנה שלאחר השמיטה, **האנשים והנשים והטף**, לעודדם ולחזקם בעניני יראת שמים, תורה ומצוות.

מצוות **הקהל** מתייחדת בכך שהיא מחייבת את **כל** היהודים — אנשים, נשים וילדים, גם ילדים קטנים ביותר.

כיון שהמסיבה מתקיימת בחודש זה, שנקודת החודש היא **פורים**, כדאי להעיר, שקיים דמיון בין מצות **הקהל** וענין **פורים**, בכך שגם אירועי הפורים נגעו לכל ישראל בשוה — אנשים, נשים וילדים (**כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד**). ולכן, כאשר היה צריך לבטל את גזירת המן הרשע, אסתר דרשה — **לך כנוס את בל היהודים**, לכנס את **כל** היהודים לצום ולתשובה. וחכמינו זכרונם לברכה מספרים, שאימתי בטלה הגזירה? — כאשר הילדים הקטנים, תינוקות של בית רבן, אותם מרדכי הצדיק כינס ולמד אתם תורה, היו מוכנים ללכת עד מסירת־נפש יחד עם מרדכי הצדיק.

מצות **הקהל** וענין **פורים** מזכירים לנו, שהדרך היחידה להבטיח שלכתחילה לא יקום המן, ושלא יהיה צורך להזדקק לניסים, היא

באמצעות כך שיבטיחו ש**כל** ילדי ישראל, מהגיל הצעיר ביותר והלאה, יקבלו חינוך תורני נאמן, במוסדות תורה על טהרת הקודש.

הנני מקוה, שתזכורת כפולה זו, תגרום להתעוררות כפולה אצל המנהיגות והחברות החשובות של אגודת הנשים וכל המשתתפים במסיבה, לחזק ולהרחיב את עבודתן הכי חשובה. השם יתברך יצליחן בזה, וזכות הפצת התורה והמצוות תעמוד להן ולבני־ביתן שיחיו, שכל הענינים, בגשמיות וברוחניות, יהיו באופן של **מרבין בשמחה**.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ולפורים שמח

מ. שניאורסאהן

ט׳שא

[כרך כד עמוד שלד]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

השנה ישנה משמעות מיוחדת לחג הפסח, זמן חרותנו, לאור ההקדמה הבאה — בקצרה:

ידוע שאוירה מתאימה מגבירה את הרושם של כל מאורע על האדם: כשהאדם שרוי באוירת שמחה — הריהו מקבל כל דבר שמחה ביתר התרוממות־רוח, ולהיפך, כשאדם שרוי במצב רוח מדוכא הריהו מקבל כל תופעה בלתי רצויה בדכאון יתר. הוא הדבר גם ביחס למצב הגופני של האדם: כשהגוף בריא — הריהו מתחזק במדה מלאה באמצעות דברים מבריאים, ואילו כשהגוף נתון לחולשה — עלול אף דבר המזיק במדה קלה ביותר — להשפיע לרעה על הבריאות —

כפי שהדבר מוצא ביטוי בעקרון ההלכתי: מצא מין את מינו וניעור.

כשהגוף: ראה גם שבת לב, א. תענית כט, ב.

בעקרון ההלכתי: כעין זה גם באגדה: ״מגלגלין זכות ליום זכאי״ (ולהעיר מפרש״י ע״ז — ערכין יא, ב, ד״ה זכות — בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל).

* * *

שנה זו היא שנה שתחלתה וראשיתה במצוה (ובאוירה) של **הקהל**, המצוה המיוחדת לשנה שלאחר־שמיטה: **הקהל את העם האנשים והנשים והטף**, את כל חלקי עם ישראל, במטרה של "ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה".

גם הגורם והתוכן של חג הפסח — **יציאת מצרים** — שונה מבשאר הגלויות (בבל, מדי, פרס ויון) בכך שבהן לא היתה יציאת כל בני ישראל (מבבל וכו') — אך ממצרים יצאו כל בני ישראל מגדול ועד קטן, "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו" במטרה ש"בהוציאך את העם ממצרים **תעבדון את האלקים על ההר הזה**", להיות עבדי אלקים ולקבל התורה בהר סיני.

לפיכך, הרי למרות שהפסח הוא **מצות עשה שהזמן גרמא** (שנשים פטורות מכזו), חייבות בכל זאת גם הנשים לקחת בו חלק. ואשר לילדים — הרי הכניסה לחג, מיד עם תחלת מועד יציאת מצרים, — ה"סדר" של ליל הפסח — מבוססת על "והגדת לבנך", בפרטים וענינים רבים שנועדו למשוך את הילדים לענין הפסח — עוד לפני קיום מצוות פסח, מצה ומרור. את כל הילדים: אין ה"סדר" מוגבל לילדים "חכמים" בלבד, כי אם לכל הסוגים, מ"חכם" עד ל"שאינו יודע לשאול",

את כולם יש ללמד ש"**בעבור זה**" — על מנת שנקיים את המצוות — הוציאנו ה' ממצרים.

* * *

השתחררות מוחלטת, כזו שהיתה מגלות מצרים, לא היתה בגלויות המאוחרות, אך תהיה שוב בגאולה האמתית מן הגלות

מצא . . וניעור: ראה פרש"י ע"ז עג, א.

הקהל . . והטף: דברים לא, יב.

"בנערינו . . ובבנותינו": שמות י, ט.

"בהוציאך . . התורה: שמות ג, יב. וכתיב"ע ופרש"י שם.

גם הנשים: ראה שו"ע לאדמו"ר הזקן או"ח סתע"ב סכ"ה.

ואשר לילדים: ראה שם ר"ס תע"ב, סתע"ג ס"מ, מ"ב. ועוד. וראה סידור האריז"ל סדר הגדה ד"ה והנה התינוקות. ועוד. ובשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר דחה"פ ה'תש"ד דזה שהתינוק דוקא שואל מעורר למעלה הענין דכי נער ישראל ואוהבהו, כתוב המדבר ביצי"מ.

ש"בעבור זה" — על־מנת כו': שמות יג, ח. (ובפי' הראב"ע שם).

מוחלטת . . לא היתה וכו': לכן הרי אף במצות הקהל ישנו מיעוט דמיעוט הפטור

העכשוית, כהבטחה האלקית („כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״), כאשר **כל** בני ישראל, צעיר וזקן, ילדים ונשים, וכל אשר להם ייגאלו ע״י משיח צדקנו במטרה של „בחוקי תלכו . . והייתם **לי** לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים״.

וכשם שגאולת מצרים יכלה להיות רק לאחר שבני ישראל השליכו במסירת־נפש את העבודה־זרה של מצרים, והשתוקקו וציפו לקבלת התורה — כך חייבת לבוא גם עתה ההכנה לגאולתנו על־ידי התנערות החלטית מן העבודות־הזרות השונות של תקופתנו, ובנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו — כל אחד ישחרר את עצמו, עם אשתו וילדיו, מן המעמד של „עבדי פרעה״ — עבדים לרעיונות השולטים בעולם החיצוני — ולהיות עבדי ה׳, בהשתעבדות מוחלטת אל הקב״ה, וכך להשיג את **החרות** האמיתית, ע״י חיי יום יום של תורה ומצוות.

* * *

יתן ה׳, שהחג הבא עלינו לטובה יתקבל השנה, שנת **הקהל**, בהתרוממות־רוח מיוחדת, כאמור, התרוממות־רוח שתתבטא בימי החג ובכל הימים הבאים, כמצווה ב„הקהל״: ושמרו **לעשות** (לא לצאת ידי חובה בלב יהודי טוב ובנאום מוסר נעלה — עד כמה שהם טובים לכשעצמם) את **כל** דברי (לא לבחור רק את אשר, לדעתו, מתאימים ונוחים לזמננו) התורה **הזאת** (כפי שמסביר הרמב״ם, **בפסק־דין**, את המושג „תורה״: — כל פסוק ופסוק וכל תיבה ותיבה וכן התורה שבעל־פה).

וזה יקרב את הגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו

ממנה (אבל בגאולה העתידה גם **העוור והפסח** הם בכלל „קהל גדול ישובו הנה״ — ריש חגיגה. ירמיה לא, ז) וכן גם ה„סדר״ הוא רק בכשהגיעו לחינוך וכו׳, וסיבת הדבר כי (מאז חטא העגל נעדרת השלימות עד לעתיד לבוא ואילו) „הקהל״ וחג הפסח הם רק מעין ודוגמא (באופן שונה זה מזה). ואכ״מ.

(**„כימי . . נפלאות״**): מיכה ז, טו. ובהשמטות לזח״א (רסא, ב) עה״פ — דכלהו יומין עילאין אזדמנו התם ואזדמנו הכא.

„בחוקותי . . לאלקים״: יחזקאל לו — כז, כח.

במסירת־נפש: ראה מדרש, מובא מרבותינו בעה״ת (שמות יב, י).

והשתוקקו . . התורה: הגדה, מובאת בר״ן סוף פסחים.

„עבדי פרעה״ . . ה׳: ראה ירושלמי פסחים (פ״ה, ה״ה) שביציאת מצרים היה זה עוד לפני היציאה — „מכאן והילך״.

החרות האמיתית: כי **אין לך** בן חורין אלא מי **שעוסק** בת״ת (אבות פ״ו, ב).

הרמב״ם: הלכות תשובה. פ״ג. ה״ח.

בקרוב ממש.

בברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

ט׳שיד

[כרך כד עמוד שמז]

ב״ה, ז, אייר, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

תלמידות המסיימות
ביה״ס ״בית רבקה״ — יסודי ותיכוני —
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

במענה על מכתבן בקשר לסיימן את בית הספר ״בית רבקה״ —

שהכוונה בזה, כפי שהודגש פעמים רבות, מעבר לדרגה גבוהה יותר בענינים של קדושה, תורה ומצוות —

הנני שולח בזה את איחולי וברכתי, שהסיום שלהן יהיה בשעה טובה ומוצלחת, ותמשכנה להתעלות בכל עניני טוב וקדושה בהצלחה רבה.

כיון ששנה זו היא שנת **הקהל**, כל עניני השנה מוארים בתוכן של **הקהל**.

בכללות, הענין של **הקהל** היה **לכנס** את כל בני ישראל, אנשים נשים וטף, במטרה — לחזק יראת שמים וקיום המצוות בחיי היום־יום של כל העם היהודי.

בחיים הפרטיים, כיון שאדם נקרא ״עולם קטן״, עם שורה שלימה של כחות, כוחות הנפש והגוף — צריך הענין של **הקהל** להזכיר אודות נחיצות תמידית של ״גיוס״ כל הכחות לאותה מטרה — לחזק יראת שמים וקיום המצוות בחיי היום־יום האישיים.

כדאי להעיר, כי כיון ש**הקהל** היו צריכים להביא גם את הילדים הקטנים ביותר (טף), הרי לנשים (האמהות והאחיות הבוגרות) היה תפקיד מיוחד להביא אותם ולהשגיח עליהם וכו׳ שזה מדגיש עוד יותר את החובה והזכות המיוחדת של בנות ישראל בחיזוק והפצת

תורה ומצוות על טהרת הקדש.

השם יתברך יתן, שהרעיון של **הקהל** בשייכות לסיום שלהם, כנזכר לעיל, ילווה אותן תמיד בדרך חייהם, ותהיו מעין של השפעה ועידוד גם לכל הסביבה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

מזכיר

ט׳שיח
[כרך כד עמוד שנג]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל הוועידה השנתית השתים עשרה
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

פעמים רבות הודגש, שנה זו היא שנה בעלת משמעות מיוחדת, בהיותה שנת **הקהל** — המצוה המיוחדת בשנה שלאחר השמיטה לכנס את כל בני ישראל אנשים, נשים וטף, כדי לחזק יראת־שמים ושמירת המצוות בחיי היום־יום.

ואף על פי שמצות **הקהל** היתה קשורה בזמן מיוחד ומקום מסוים (בית־המקדש), אבל הרי התורה היא נצחית, כך שגם המצוה הנזכרת תקפה — במובנה ובתוכנה הרוחני — בכל הזמנים והמקומות, ואולי היום יותר מבעבר.

המובן והתוכן הרוחני של מצות **הקהל** הוא — לחזק את הקשר הנצחי בין התורה הנצחית והנצחיות בכל יהודי ובכל היהודים, שזו הנשמה האלקית, **חלק אלק׳ ממעל ממש**, שמחיה את כל היהודים, אנשים, נשים וילדים.

* * *

גם **ל״ג בעומר**, עת כתיבת המכתב, שייך לתוכן הנזכר, בשני הרגעים העיקריים של היום:

ביום זה הושג ה**תיקון** בענין ש**לא נהגו כבוד זה לזה** ונעצר החורבן בין בני־התורה בזמן רבי עקיבא. מובן, שהתיקון הושג ע״י חיזוק של **יראת־שמים, אהבת התורה** ו**אהבת ישראל** בקשר הנצחי שמאחד יהודים עם הקב״ה, יהודים עם התורה ויהודים עם יהודים.

ל״ג בעומר הוא גם ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי, שאמר: יכולני לפטור כל העולם כולו מן הדין. הוא היה יכול למצוא זכות בכל אחד מישראל מצד הנשמה האלקית שמחיה אותו, שלכן יהודי אינו יכול, ואינו רוצה, להתנתק מאלקות. (סוכה מה, ב. אדר״נ ס״פ טז).

* * *

בהתאם לאמור לעיל, יש לועידה בשנה זו — שהנושא והסיסמא שלה הם: **נצחיות התורה** — משמעות מיוחדת.

התפקיד של האשה היהודיה והבת היהודיה בחיזוק הקשר בין יהודים והתורה, מודגש במיוחד במצות **הקהל**, בכך שלא זו בלבד שהיו מוכרחות להשתתף במצוה, אלא היו מוכרחות גם להביא את הילדים הקטנים ביותר. כי הטיפול, ההשגחה והחינוך של ילדי ישראל, החל מהלידה ועד לגיל מבוגר, מוטל במידה רבה על האם. היא, האם היהודיה מניחה את עיקר החותם על הילד ומעצבת את התפתחותו הפנימית.

השם יתברך יעזור, שהוועידה תהיה חדורה ברוח של **הקהל** ו**ל״ג בעומר**, כמודגש לעיל, לחזק את הקשר בין הנצחיות של הנשמה עם נצחיות התורה והמצוות בחיי היום־יום, קודם כל בחוג המשפחה הפרטית, וגם בחוגים הרחבים של נשי ובנות ישראל.

שהאור והחמימות של חסידות, עם הדגש על **אהבת השם, אהבת התורה** ו**אהבת ישראל,** תתן חיות לפעילות שלהן במידה הולכת וגדלה ובהצלחה הולכת וגדלה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בגשמיות וברוחניות גם יחד

מ. שניאורסאהן

ט׳שכו

[כרך כד עמוד שסג]

ב״ה, ערב ראש־חודש סיון, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

למשתתפות ב״ארוחת הצהרים השנתית״ של הועידה
הניו־יורקית למען הסמינר למורות ובתי ספר לנערות
בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו,
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

ארוחת הצהרים השנתית, אשר תתקיים ביום ג׳ סיון הבע״ל, ימים ספורים לפני חג **מתן־תורה** ובשנת **הקהל**, ודאי תעמוד בסימן שני הענינים: ההכנות ל**קבלת־התורה** והמשמעות של **הקהל**.

הן ב**קבלת־התורה** (כל שנה) והן ב**הקהל** (אחת לשבע שנים), מוצאים אנו שתי נקודות הדגשה משותפות:

ראשית, בשני האירועים באים לידי ביטוי הקשר והאחדות של עם ישראל. **במתן־תורה** — **ויחן שם ישראל** (לשון יחיד) — עם ישראל היה מכונס מול הר סיני, כפי שרש״י מציין בשם המכילתא — **כאיש אחד בלב אחד**. **כל** היהודים אנשים, נשים וטף, היו מאוחדים באותו רעיון אחד לקבל את התורה והמצוות. וב**הקהל** מצווה התורה — **הקהל את העם האנשים והנשים והטף** — גם כן במטרה: **למען ישמעו ולמען ילמדו . . ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.**

שנית, בשני הענינים מודגש מקומה המרכזי של האשה היהודית: **במתן־תורה** — **כה תאמר לבית יעקב** — אלו **הנשים**, **ובהקהל** — האנשים **והנשים** והטף.

החיבור והאיחוד של יהודים בינם לבין עצמם, ושל יהודים עם הקב״ה, אפשרי אך ורק מצד זה שליהודים, כל היהודים ללא חילוק, יש נשמה אלקית, חלק אלקה ממעל ממש, ושהתורה ומצוות — אלקות ממש — מאחדים את היהודים עם הקב״ה.

ובחיבור ואיחוד הזה נוטלות הנשים חלק מרכזי.

לכן צריכה אסיפה של שנה זו — כמה ימים לפני **קבלת התורה** ובשנת **הקהל** זו — להיות חדורה במיוחד בתוכן שני ענינים אלו, במיוחד שעבודת הועדה היא לחזק ולהרחיב את מוסדות החינוך

בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו, המתעסקים בחינוך המחנכות העתידיות והבונות של העם היהודי.

השם יתברך יצליח עבודתכן בשגשוג רב, והזכות תעמוד לזכות כולכן עם בני ביתכן שיחיו, להתברך מהקב״ה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳שכח
[כרך כד עמוד שסו]

ב״ה, ימי הגבלה, ה׳תשכ״ז
ברוקלין נ.י.

אגודת נשים דבראנזוויל ואיסט ניו יורק
ה׳ עליהם תחיינה

ברכה ושלום!

ארוחת הצהרים השנתית (י״א סיון הבע״ל) מתקיימת השנה בימים שעדיין קשורים לחג השבועות, ובטח כל המשתתפות תעמודנה תחת הרושם הטרי של **זמן מתן תורתנו**.

לנשי ישראל יש, במיוחד, הרבה מה לשאוב מהשפעת חג קבלת התורה. שכן, כידוע, הנשים היו הרי הראשונות שהקב״ה הציע להן את התורה הקדושה, והן קבלו את התורה מיד, כפי שחכמינו, זכרונם לברכה, מבארים את המילים: **כה תאמר לבית יעקב** — ״אלו הנשים״ — **ותגיד לבני ישראל** — ״אלו האנשים״. וזה מדגיש את הזכות הגדולה של נשי ישראל — ויחד עם זאת את האחריות הגדולה — לתורה ומצוות.

ואף שמדי שנה חוזרים על עצמם כל עניני החג, אבל זה עצמו מרמז שההחברות לתורה ומצוות צריכה להתחדש ולהתרענן במידה חזקה משנה לשנה, במיוחד כשלוקחים בחשבון שגם הכחות האנושיים משגשגים משנה לשנה.

לכן זה לגמרי מובן, שעבודתן החשובה, לתמוך במוסדות התורה הקדושים של ליובאוויטש, צריכה להתחזק ולהתרחב משנה לשנה, בפרט שגם מוסדות התורה משגשגים וזקוקים לסיוע מוגדל יותר ויותר.

יתן הקב״ה, שהאספה השנתית תהיה בהצלחה רבה ותחדיר חיות מחודשת בעבודתן, בכמות ובאיכות, ובזכות זה כולכן, עם בני הבית שלהן שיחיו, תתברכו בתוספת ברכות בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

ט׳שלד

[כרך כד עמוד שעו]

ב״ה, י״א סיון, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

תלמידי ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש לחג הסיום,
מונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר לחג הסיום ביום י״ג סיון הבע״ל, הנני שולח את איחולי וברכתי למסיימים, וכן גם לרמי״ם, מנהלים, מחנכים וכל התלמידים, שיחיו.

כיון שחג הסיום מתקיים מיד לאחר ימי ההשלמה של **זמן מתן תורתנו**, ובנוסף לכך בשנת **הקהל**, התקווה, שהחגיגה ודאי תהיה חדורה ברוח של **קבלת התורה** ו**הקהל** יחד. הכוונה בזה: החלטה תקיפה להביא לידי ביטוי ״הקהל״ פנימי — גיוס כל כחות הנפש והאפשרויות — בשביל תורה ומצוות.

הכוונה בזה, לכל לראש, התמדה ושקידה מחוזקת בלימוד התורה, לימוד המביא לידי מעשה — קיום המצוות, רמ״ח מצוות־עשה ושס״ה מצוות לא־תעשה, המקיפות את **כל** האדם, עם רמ״ח אבריו ושס״ה גידיו, גשמית ורוחנית.

בכך מדגיש זמן מתן תורתנו, שלמרות שהתורה תובעת הבנה בשכל, אבל זה מוכרח לבוא באופן של קבלת־עול: **נעשה** הוא הקדמה אל **ונשמע**. השכל עצמו גם הוא צריך להבין, שכן כך הוא הסדר בהנהגה על פי תורה ועל פי שכל התורה (לא שכל הנפש הבהמית).

לזה נוספת גם הנקודה המשותפת של **מתן־תורה** ו**הקהל** — ההתאחדות וההתקשרות של בני ישראל, המדגישה גם את האחריות המשותפת לחזק זה את זה בלימוד התורה וקיום המצוות, עם רגש פנימי של אהבת ישראל, במלוא המידה של הכחות והאפשרויות שההשגחה העליונה העניקה לכל אחד.

השם יתברך יצליח כל אחד מהמסיימים, בתוככי כל תלמידי הישיבה, שיחיו, למלא את שליחותם בתור תלמידים של ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש, להפיץ את אור התורה — תורת הנגלה ותורת החסידות — שתורה אחת לכולנו, באופן של מוסיף והולך ומוסיף ואור, בשמחה ובטוב לבב.

בברכה להצלחה מופלגה בגשמיות וברוחניות גם יחד ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

ט׳שנ

[כרך כד עמוד שצד]

ב״ה, ט״ו תמוז, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ וכו׳ מו״ה ניסן שי׳ הכהן

שלום וברכה!

שמחתי לקבל פרישת שלום ממנו על ידי הרה״ג והרה״ח וו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ בעל מרץ ורב פעלים וכו׳ מוהר״ר ארי׳ ליב שי׳ קרמער. הוא גם סיפר לי אודות הסיוע החשוב שלו כיושב ראש של ועד הישיבה.

אם פ״ש כזו משמחת תמיד, הרי ודאי כן הוא כאשר מקבלים אותה בזמן חיובי כזה כימי הסגולה של י״ב־י״ג תמוז, חג הגאולה של כ״ק מו״ח אדמו״ר, שהישיבה תומכי־תמימים ליובאוויטש דמונטריאול הרי היא אחד ממוסדותיו הכי חשובים. עבודתו וסיועו למוסד זה — עבודה וסיוע שבטח ישתדל להגדיל, ככל הדברים החיים והטובים שצריכים לגדול ולפרוח — תעמוד לו ולכל הנלווים אליו שי׳ ותביא ברכות אלקיות בכל המצטרך, והקב״ה יתן שיוכל לקבל את הברכות בבריאות טובה ופרנסה בהרחבה, בשמחה וטוב לבב.

נדבתו נמסרה לקרן המיוחדת של י״ב תמוז, שיש לה משמעות מיוחדת בשנה זו, כיון שמלאו 40 שנה מהגאולה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳שסז
[כרך כד עמוד תכ]

ב״ה, מוצש״ק ט׳ אלול, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

ועדת נשים למען חתנים וכלות
בדטרויט, מישיגן,
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

שמחתי לקבל הדו״ח אודות פעולותיהן במשך הזמן החולף.

השם יתברך יצליח עבודתן במידה הולכת וגדלה. והחלטתן לחזק ולהרחיב את התכנית בעתיד ודאי תגדיל את ההצלחה.

בפרט שאנו נמצאים כעת בימי אלול, שהם ימי סגולה מיוחדים כהכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, שחיוביות ימים אלו מבוארת ע״י רבנו הזקן במשל ה״מלך בשדה״ — כאשר מלך יוצא לשדה וכל אחד הרוצה יכול לצאת לפגוש את המלך, והמלך מקבל את כל אחד בידידות מיוחדת ובשמחה.

זכות העבודה בטח תעמוד לכל המשתתפות ותביא לכל אחת מהן הוספה בברכות האלקיות בכל המצטרך ובפרט עבור הנזכרים במכתב.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מ. שניאורסאהן

ט׳ שסט

[כרך כד עמוד תכב]

ב״ה, ט׳ אלול, ה׳תשכ״ז
ברוקלין נ.י.

מר ירחמיאל שי׳ בריקס

שלום וברכה!

בשביעות רצון קבלתי את ספרו, שהוציא לאחרונה. והנני מודה לו על ההתעוררות.

אף שאינו כותב כלל בנוגע למצב בריאותו, רצוני לקבל זאת כסימן, שזה בסדר, כמו״כ בענין הפרנסה.

ובפרט בהמצאנו כעת בחודש אלול, חודש הרחמים, שזהו זמן חיובי עבור יהודים, במיוחד כהכנה לשנה החדשה, שתהי׳ באמת שנה טובה בכל המובנים.

כפי מנהג ישראל, חותם הנני את מכתבי באיחול לכתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה.

בכבוד ובברכה.

מצו״ב. ההשתתפות בהוצאות ההדפסה ושליחת הספר.

ט׳שעז

[כרך כד עמוד תלה]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשכ״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

אנו עומדים בסיומה של שנת ה׳תשכ״ז, שנת ״הקהל״ — היא המצוה המיוחדת שקוימה אחת לשבע שנים, בשנה שלאחר השמיטה, **להקהיל** את העם, אנשים נשים וטף, בבית המקדש, במטרה לחזקם ולעודדם בקיום התורה והמצוות ביראת־שמים.

ככל עניני התורה, **תורת־חיים** (הוראה בחיים), משתקף גם ענין זה של ״הקהל״ בפרטים שונים בחיי יום יום. על משמעות ״הקהל״ מבחינה אחת נדון כאן, בהתייחס לימים הנוכחים, ימי חשבון הנפש ומסקנות והחלטות מתאימות, המשמשים כהכנה לשנה חדשה טובה יותר מכל הבחינות.

ותחלה — ״הקדמה״:

* * *

חיי האדם מתבטאים בשלש פעילויות כלליות: **מחשבה, דיבור, מעשה.**

בהתאם ל״כלל״ המקובל ששום דבר אינו הולך לאיבוד — הרי כך הדבר גם בקשר למחשבותיו, דיבוריו ומעשיו של האדם: שום מחשבה או דיבור או פעולה של האדם, מאתמול או משלשום או מזמנים שלפני כן, לא הלכו לאיבוד, כי אם משפיעים עדיין על היום ועל המחר, כפי שהדבר נראה בבירור בתוצאות מעשיות, הן ביחס

לחזקם . . שמים: ראה וילך (לא, יב): הקהל גו׳ ולמען ילמדו ויראו את ה׳ אלקיכם ושמרו לעשות גו׳. וברמב״ם (הל׳ חגיגה רפ״ג): מ״ע להקהיל כו׳ ולקרות כו׳ פרשיות שהן מזרזות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת.

מתבטאים . . מעשה: ראה תניא רפ״ד ורפ״ו.

בקשר . . ומעשיו: ראה תניא פכ״ט (לו, ב ושם). אגרת התשובה פ״ו. ובכ״מ. ובזח״ג (לא, ב. קכא, ב) שהזכיר רק עובדא ומלה. י״ל ע״פ משי״כ בריש קו״א לתניא בבי׳ הזח״ג (קה, א). ועצ״ע.

לאדם עצמו והן ביחס לסביבתו.

נקודה נוספת בדבר היא זו: למרות שנדמה לכאורה, שהנעשה אין להשיב ואינו ניתן לשינוי, כיון שיצא מרשות האדם, "מה שהיה — היה", — הרי, לאמתו של דבר, אין הדבר כן. הקב"ה העניק לאדם כוח אלקי — באמצעות **תשובה** — לשנות את העבר. כלומר: "תשובה" אינה רק אפשרות לשנות את ההווה ואת העתיד, כי אם בכוחה להשפיע **באופן ישיר** על העבר: ולשנותו עד כדי הפיכתו לאחר לגמרי, עד שאפילו מעשים רעים מאבדים את חומרת אשמתם ("זדונות נעשו לו כשגגות"), או אף, יתר על כן, הם מסוגלים להיהפך להישגים חיוביים ("זדונות נעשות לו כזכיות").

נקודה נוספת: ישנם דברים הבאים לידי ביטוי בזמנים מיוחדים ביתר חיוניות וביתר רגש מאשר בזמנים אחרים. כך באים אנו אל המשמעות המיוחדת של "הקהל" בשעה הנוכחית:

* * *

אם כל שנה, בתקופה זו, צריך אדם לערוך חשבון וסיכום של מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו משנה החולפת, גם כהכנה לקראת ראש השנה שבו הוא מקבל על עצמו את המרות המוחלטת של **בורא־עולם, מלך־העולם** — צריך דבר זה להיעשות עתה, בסיומה של שנת הקהל, בהתמסרות יתר וברגש רב. שכן ענינה של "הקהל", במובנו הרוחני, מזכיר ודורש מן האדם להקהיל ולאסוף את כל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו ולרכזם ב"בית המקדש" הפנימי שלו, תוך התמסרות מלאה ומשמעת לדבר המלך — אל הקב"ה.

השתא, בסיומה של שנת־הקהל צריך יהודי לערוך חשבון־נפש מיוחד ברוחה של "הקהל", בהחלטה איתנה:

לשנות את המחשבות, הדיבורים והמעשים בחיי יום־יום הטעונים שינוי,

---

("זדונות . . כשגגות") . . כזכיות"): יומא פו, ב. וברש"י ד"ה כאן (שם פו, א): נעקר עונו מתחלתו. וכפס"ד דהלכה אחר קידושין אצל חכם והתירה מקודשת למפרע (כתובות עד, ב).

להקהיל . . ומעשיו: ראה לקו"ת תצא (לו, א. לז, א).

ב"בית המקדש" הפנימי: כמש"נ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (ראה של"ה ש' האותיות אות ל'. ובכ"מ). ירמי' ז, ד (לקו"ת ר"פ פקודי).

לדבר המלך — אל הקב"ה: להעיר שמצות הקהל היא לשמוע קריאת המלך "ויראה עצמו כאילו . . מפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא־ל" (רמב"ם סוף הל' חגיגה).

לתקן ולשפר את אותם הטעונים שלימות־יתר,

להביא התלהבות־יתר וחיוניות באותם דברים שנעשו אמנם בשלימות הראויה, אך רק במדה המותאמת למצב הרוחני של חדשי החול, להחיותם ברוח השעה הנוכחית של ערב **הכתרת המלך,** שבה חייבים המחשבה, הדיבור והמעשה להיות באופן אחר של התרוממות,

עד להתגלות המלאה של האלקות בחיים האישיים, בחיי הסביבה ובעולם כולו,

בהתאם לתפילה: ״**מלוך על העולם כולו** כו׳ **וידע** כו׳ **ויבין** כו׳ **ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה׳ אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה״.**

התבוננות בעובדה ששום דבר אינו הולך לאיבוד מגלה את המסקנה שאין כל יסוד לעצבות ולדכאון, לא רק ביחס לעתיד כי אם גם ביחס לעבר. אדרבה: תוך בטחון מלא שהקב״ה משגיח על כל אחד ואחת, ומסייע לכל צעד טוב ופעולה טובה, מסוגל האדם לגשת אל ההכנות לקראת השנה החדשה בשמחה שלמה. ואף אם ענינים מסוימים בשנה החולפת מעוררים צער עמוק, הרי בו בזמן ישנה השמחה המכריעה מזה שהקב״ה נתן את האפשרות להפוך אפילו זדונות רחמנא ליצלן — לזכיות. מובן גם שדבר המבוצע בשמחה ובבטחון — נעשה ביתר הצלחה.

השם יתברך יעזור לכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, לנצל האפשרות האמורה במדה המלאה ביותר ובשמחה ובטוב לבב.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

הכתרת המלך: שזהו בר״ה (ר״ה טז, סע״א) וכמו שהי׳ בר״ה הראשון (שם לא, רע״א. פדר״א פי״א).

ובעולם כולו: כל העולמות — עשי׳ יצירה בריאה אצילות וגם בקליפות להכניעם (משנת חסידים מס׳ ליל ר״ה פ״ח מ״ב).

לעצבות . . אדרבה . . בשמחה: ראה תניא פכ״ו ואילך.

ומסייע לכל צעד טוב: יומא לח, סע״ב: **בא** לטהר מסייעין אותו.

בשמחה שלמה: להעיר שמצות הקהל זמנה בחג זמן שמחתנו. ובל׳ החינוך (מצוה תריב): משרשי המצוה . . שיקהלו . . ויזכו לטובה וישמח הש״י במעשיו.

ט׳שפב

[כרך כה עמוד ו]

ב״ה, חול המועד סוכות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בזה הנני מאשר את קבלת מכתבו מה־15 באוקטובר.

שמחתי לקרוא בו עד כמה חזק הוא בהערכתו מסירת־נפש עבור יהדות, עד שסבור כי זהו דבר קל לצוות ליהודי למסור את נפשו, בסכנת נפשות ממש, יחד עם האשה והילדים, לאחר שמסר את נפשו עשרות שנים בבדידות; שימשיך זאת הלאה.

הדבר נותן לי תקווה, ותקווה חזקה, שהוא עצמו, שנמצא במקום שבו ניתן להפיץ יהדות ללא כל סכנה, ולא רק שלא נדרשת מסירת־נפש, אלא עוד מכבדים בשל כך, וכותבים בעתונים — הרי ודאי הדבר שאינו נח ועושה עבור היהדות במלוא ההיקף, ואינו נותן מנוחה לכל קרוביו, ידידיו ומכיריו, שלא להחמיץ אפילו הזדמנות יחידה להפצת יהדות בחוג משפחתו הפרטי וגם בסביבה הרחבה; ובזה גם מוסיף ומבאר כי אם הוא אינו מונע עצמו ומורה לאנשים ונשים וטף לא לנסוע מהמדינה ההיא, גם כשמשמעות הדבר היא סכנה להשלח לשנים ארוכות למחוזות קרים, כפי שאירע לרבים מהם במשך 50 שנה, ובלבד שיחזיקו שם יהדות — הרי מכל־שכן וקל־וחומר שלא יתן מנוחה לעצמו ולאחרים מלהפיץ יהדות כאן, היכן שכנ״ל.

הנני מקוה שלא יפרש את הכתוב לעיל בתור רוגז וכדו׳. אלא הכוונה בכך היא שסוף כל סוף יהודי אמריקה צריכים לתת לעצמם דין־וחשבון מה נדרש מהם, ואלו הם מעשים בפועל, ואכן להתחיל מעצמו, ומזוגתו וילדיו ונכדיו וקרוביו וידידיו ומכריו. ומעשים היינו מה שהוא דורש מאותם יהודים באותה מדינה: להניח תפילין, לשמור כשרות, שבת ויום־טוב, לשמור טהרת המשפחה, ולחנך את הילדים שיהיו מוכנים למסור נפשם באופן טוב, ללא כל נסיונות, ולהמשיך את חייהם דוקא בדרך זו. ואם הילדים לא יסבלו ש״מכתיבים״ להם כיצד להתנהג ולא כל כך יתחשבו בכך, שימסרו ההורים את נפשם וימשיכו השתדלותם והשפעתם, שהרי מסירת־נפש **זו** אינה מגיעה למסירת־נפשם של היהודים ההם במדינה ההיא.

אשמח לשמוע ממנו, שעושה את הנזכר לעיל **במלוא** המידה ובכל **ההתלהבות** שהדבר ראוי לו.

בברכת חג שמח

(מפני קדושת חולו של מועד לא בא על החתום)

ט׳שצב
[כרך כה עמוד יז]

ב״ה, יום ג׳ לך, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
של ישיבת אחי־תמימים בנוארק,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני מברך את כל המשתתפים בדינר השנתי בברכה פנימית, אשר ארוע־ההשתתפות יהיה בהצלחה רבה.

בהתאם לפתגם הידוע של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך, ש״יהודי צריך לחיות עם הזמן״ — עם הזמן של פרשת השבוע, בודאי גם הדינר של הישיבה בשבוע זה ישאב חיות ברוחה ותוכנה של פרשת השבוע — הפרשה המתחילה את ההסטוריה של אברהם אבינו, היהודי הראשון ואבי אומתנו.

אחת החוויות הראשונות של אברהם אבינו היה הציווי ״גר יהיה זרעך בארץ לא להם״. אבל יחד עם הציווי הזה באה הברית הנצחית בין הקב״ה ואברהם אבינו, שהבטיחה את נצחיות העם היהודי בכל הזמנים ובכל המצבים. בכך נוצר התנאי, שנצחיות זו קשורה ישירות עם חינוך הילדים — לשמור על הקשר עם הקב״ה, החל מלידת הילד, ובאופן שמקשר עם הקב״ה לא רק את הנשמה אלא גם את הגוף.

חכמינו אומרים ״מעשה אבות סימן לבנים״ — הארועים עם אבותינו מהוים הוראה ומשקפים את ההסטוריה של אומתנו, הן של היחיד והן של הכלל. הנצחיות של עם ישראל קשורה בחינוך של ילדי ישראל, והחינוך של כל ילד קשור לא רק בעתידו הפרטי, אלא גם בעתידו של כל עם ישראל.

בכך טמונה החשיבות של חינוך תורני נאמן בכלל, ושל הישיבה "אחי תמימים" בפרט, וברור עד כמה גדולה החובה — והזכות — של הורים ושל בעלי־בתים ועסקנים בעיר, לחזק ולהרחיב כזה מוסד חינוך על טהרת הקודש כישיבת "אחי תמימים".

השם יתברך יצליח בזה כל אחד בפני עצמו, ואת כולם יחד, במלוא המידה.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

ט׳שצה

[כרך כה עמוד כב]

ב"ה, י"ט מ"ח, תשכ"ח
ברוקלין

מר שלמה שי׳

שלום וברכה!

במענה לכתבו,

זהו **פשוט** שהוא ובני ביתו, וכל מי שעליו אפשר להשפיע — אסור להם ללכת לבית כנסת שאינו אורתודוקסי, ובודאי שלא יתפללו שם.

בברכה.

ט׳ת

[כרך כה עמוד כו]

ב"ה, ב׳ כסלו, ה׳תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

מר ירחמיאל שי׳ הוניג, לונדון

שלום וברכה!

מכתבו הגיע אלי באיחור רב.

שמחתי מתוכנו, במיוחד מהרוח בה נכתב מכתבו, המוכיח על ההתקשרות שלו לירושתנו המשותפת הנצחית, כמו שאומר הפסוק:

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.

שכן אם יש לצפות מכל יהודי ליחס שכזה לירושה — ומובן מאליו שאין הכוונה לשמור זאת מאחורי זכוכית, אלא כפי שהמילים צוה לנו משה מדגישות, כפי שמשה רבינו רצה וציוה, שהתורה תחלחל בחיי היום־יום ובחיות — הרי ודאי שהדבר נדרש במידה רבה ביותר ממישהו — שלפי כתיבתו — הינו מיוחס לאדמו״רים ומשפחה חסידית.

ומה שכותב, שאינו חסיד מקצועי, הרי מובן שבכלל אין מציאות כזו, שכן מי שמחשיב זאת כמקצוע — כלל אינו חסיד. חסידות מושתתת על התלהבות פנימית והתקשרות עמוקה, עד שזה נעשה עצם האדם, לפי שתי הנוסחאות (או הזרמים העיקריים) בחסידות: נוסח פולין (או כפי שזה נקרא לפעמים נוסח חג״ת — חסד, גבורה, תפארת) — היכן שההתלהבות באה לידי ביטוי גם בצורה חיצונית, ונוסח חב״ד — חכמה בינה דעת, עם הדגשה על השכל. ובטח עבורו מיותר להאריך בזה.

רצוני רק להוסיף, שהצד השוה והמשימה העיקרית של כל יהודי, במיוחד בזמננו, היא לא להסתפק בכך שהראש עצמו יודע אודות דבר טוב, והלב מרגיש דבר טוב, אלא זה מוכרח להתבצע בכל רמ״ח האברים במעשים בפועל, כפי שחכמינו ז״ל מדגישים: מעשה הוא העיקר. כמו כן, אין להסתפק בהחזקת דברים טובים לעצמו ולרמ״ח אבריו הפרטיים, אלא כל אחד צריך לעשות מה שהוא יכול שזה יהפוך לקנינו ויחדור בחייו של כל יהודי שניתן להגיע אליו, כי סוף סוף כל ישראל הם אברים של גוף אחד, קומה שלימה של כנסת ישראל.

ובחזרה לנכתב לעיל — אם מכל יהודי נדרש למלא את המשימה העיקרית הנ״ל, שלכך מקבל כל יהודי כוחות מיוחדים — על אחת כמה וכמה שהדבר נדרש ממיוחס למשפחת אדמו״רים, שבנוסף לכחות הכלליים של תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, יש לו בירושה גם כחות מיוחדים של הורים וסבים.

באופן טבעי אשמח, והדבר יגרום לי עונג מיוחד, לשמוע ממנו בשורות טובות ביחס לכל הכתוב לעיל.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

במענה להצעתו לכתוב הערכה אודות אישיות מסוימת — בכלל אין זה עניני, ובפרט אודות מי שכבר אינו נמצא בין החיים כאן.

אבל כיון שהדבר כבר התקבל, והעדר תגובה שלי עלול להתפרש לא נכון, מוכרחני לומר לפחות כמה מילים בנושא, תוך פיצול הדבר לשני ענינים: א) האדם כאדם, שזה כולל — ואדרבה לכל לראש — את חייו הפרטיים; ב) השיטה והיצירה של אותו אדם, שבשניהם, בחריפות, אינני מסכים עם הערכתו.

נתחיל בשניה. גם אם נקבל, שבשעתו, דהיינו לפני כמה עשרות שנים, הדרך להביא חסידות לחוגים רחבים היתה לסגנן אותה, עד שהיא תהיה דומה לשיטה זרה לחסידות, במחשבה שזו תהיה בהכנה להגעה סוף סוף לחסידות — הרי ודאי, שבשנים האחרונות לא היה בכך שום צורך. במילא באמצעות גישה זו — נתנו רק תמונה מעוותת של חסידות, ממה שהוא אמת לאמתו מתורת אמת.

דעתי האישית, מיוסדת גם על חיי בגרמניה כמה שנים, היא שגם אז יכלו להביא חסידות בתוכנה האמיתי, והדבר היה מתקבל באופן הנכון, ללא הרבה יוצאי־דופן.

בחזרה לענין הראשון — וזה מסביר גם מדוע מדובר כאן אודות שני ענינים שונים, היפך מתורת החסידות המלמדת, כי האדם ויצירתו צריכים להיות קשורים בקשר הדוק ביותר (עד שזה צריך להיות מציאות אחת). אבל לפי הכתוב לעיל סרה התמיהה. בנוגע לאדם יש לשפוט, כנכתב לעיל, לכל לראש את חייו האישיים ובמה הוא עסק בלהט, ובפרט בשאלות יסודיות. בנוגע לאותו אדם, הרי ישנה העמדה בנוגע למה שמכונה הסכסוך בין יהודים וערבים בארץ ישראל, והעמדה אודות קבלת מדליית כבוד מגרמניה, (שבאמת איש אינו מרמה את עצמו, וזו אותה גרמניה של פעם) (גם אלו שצועקים אחרת, הרי זה רק שהם רוצים לשכנע אחרים); ובטח לא כזה שחי שם עשרות שנים, וחי עם התרבות שלהם ואופן החשיבה שלהם גם לאחר המנוסה־הגירוש משם). וגם ישנה השאלה הבלתי מוסברת, או כפי שכמה אומרים — דווקא השאלה המוסברת, של אשתו.

ברוח תחילת המכתב: אם אצל כל יהודי הענין של זכה וזיכה את הרבים הוא אחד ההישגים הגדולים ביותר, מכך מובן ההיפך מזה, כפי שהמשנה אומרת; על אחת כמה וכמה מי שרצה ועשה כל מה שרק היה ביכלתו, שיקבלו אותו בתור מורה־דרך ומופת וכו׳ וכו׳, שלוש הדוגמאות הנזכרות מהחיים הפרטיים הינן אופייניות

דיין, ובנוסף, סיפורי אלו שגרו באותה עיר ובאותו אזור שם הוא גר בשנים האחרונות.

מצער אותי שהנני מוכרח לכתוב את הכתוב לעיל; אך זו היא הרי האמת.

ויהי רצון, שמכיון שיצאתי מגדרי וכתבתי את הביטויים הנ״ל, שזה יביא לכל הפחות את התוצאות הרצויות, שהוא וכל אלה העומדים תחת השפעתו, יעריכו מחדש את יחסם בעבר לשיטה ולאיש, וילכו בדרכה של תורתנו תורת אמת, שיחד עם זה היא גם תורת חיים — תורה (מלשון הוראה) שמראה כיצד לחיות, שהחיים יהיו נקראים חיים אמיתיים.

בכבוד ובברכה

הנ״ל

ט׳תא

[כרך כה עמוד ל]

ב״ה, ב׳ כסלו, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

מר מנחם מענדל שי׳ ומרת אסתר רחל תחי׳

שלום וברכה!

נדבתכם לצדקה נתקבלה, ובטח ניתנה בשמחה ובטוב לבב, שזה מגדיל את המצוה עוד.

בטח מיותר להדגיש את גדולתה של צדקה בכלל, ובפרט צדקה הקשורה עם **גמילות חסדים** ובחלקה גם עם **חינוך בנות ישראל** שעם הזמן כל אחת מהתלמידות תהיה עקרת־הבית של בית יהודי ומשפחה יהודית, ובחלקה גם עם **מבצע תפילין**, שכפי שהגמרא מספרת, כשיהודי מניח תפילין זה ״משתקף״ בתפילין של הקדוש ברוך הוא, שם הפרשיות מדברות בשבחן של ישראל, ובכך נמשכות ברכות וסגולות מיוחדות לבני ישראל.

הקב״ה יברכם שגם להבא יוכלו לפעול בעניני תורה ומצוות בכלל, ובצדקה בפרט, לאורך ימים ושנים טובות בשמחה ובבריאות.

בברכה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות.

ט׳תו
[כרך כה עמוד לה]

ב״ה, י״ב כסלו, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ מו״ה אברהם גד שי׳

שלום וברכה!

הנני מאשר את קבלת מכתבו מכ״ג חשון, וכן גם את ההתכתבות הקודמת. הנני מודה לו לבבית על מסירת פרישות־שלום בארצנו הקדושה ועל שדיווח לי על כך.

בעמדנו בימי סגולה, בין י׳ וי״ט כסלו, שודאי מכיר את משמעות המאורעות באותם ימים היסטוריים, יעזור הקב״ה שיוכלו לבשר בשורות טובות בכל הענינים אודותם כותב, בפרט בענין שמזכיר בסיום מכתבו, ואשר מיום ליום יתחזקו כל הענינים של אור ואורה, שהרי זהו תוכן ימי חנוכה בסיום החודש.

בברכה ואיחולים טובים.

ט׳תיג
[כרך כה עמוד מב]

ב״ה, ערב חנוכה, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבו מיום ה׳ פ׳ ויצא קבלתי.

כפי שדיברנו כשביקר כאן, דעתי מוחלטת, שההחלטה אודות סדרי הלימודים של בנם שי׳, ובכל הפרטים בזה, תלוי׳ בבנם ובהחלטה שלו. וכפי שאמרתי לו אז, אין זה רק לטובתו, אלא גם לטובת כל הקרובים אליו. ובכלל הוא כבר בגיל שאין כל מקום לצוות עליו (בזה).

הקב״ה המשגיח על כל אחד בהשגחה פרטית, יברך אותו בכל מה שהוא צריך לו, ובמה שחשוב במיוחד במובן פנימי — לקבל נחת יהודי אמיתי מבנם שי׳, ושכל זה יהיה באופן מוסיף והולך, ברוח נרות החנוכה שאנו מדליקים ומוסיפים עוד נר כל יום.

בכבוד ובברכה.

ט׳תיד
[כרך כה עמוד מג]

ב״ה, ערב חנוכה, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלו של ערב חנוכה, כאשר הבית היהודי מואר בנרות החנוכה, כל יום בנר נוסף, שנרות החנוכה מזכירים לנו אודות חובתנו להאיר גם ״בחוץ״ (**על פתח ביתו מבחוץ**), ב**נר מצוה ותורה אור**, ובאופן של **מוסיף והולך מוסיף ואור**, מוכרחים גם לזכור —

שאם בזמנים ההם, כאשר בית המקדש עמד בירושלים, היתה סכנה שאור התורה ומצוות יוחשך חלילה ע״י ״שמן לא טהור״ של רעיונות בוגדניים **והשקפות** מזויפות; אם תמיד היו יהודים **מעטים** והכחות החשוכים **רבים** — הרי כיום הסכנה גדולה בהרבה מאשר בעבר.

הדרך להלחם בחושך, היא באמצעות אור — האור של תורה ומצוות בחיי היום־יום. והמעיין של האור הזה נמשך מהישיבות ומוסדות החינוך על טהרת הקודש.

ישיבות ליובאוויטש ״תומכי־תמימים״ חוגגות השנה את יובל ה־70 מאז יסוד ישיבת ״תומכי־תמימים״ הראשונה בליובאוויטש. במהלך שבעים השנים, ניהלו, ומנהלות, ישיבות ליובאוויטש את עבודתן הקדושה בארצות שונות מבין שבעים אומות העולם, ומזה כבר 28 שנים שישיבת ״תומכי־תמימים״ ליובאוויטש המרכזית בברוקלין מנהלת את פעילותה במדינה זו —

פעילות המצטיינת בהדגשתה על העמדת דורות של **נרות להאיר** — נרות מאירים ומפיצים אור, המדליקים בנשמות ישראל את **נר ה׳ נשמת אדם**, ומקדשים את המשכן והמקדש בלבבות יהודיים, שיהיה **ושכנתי בתוכם**, בתוך כל אחד ואחת.

כעת עורכת הישיבה את ההכנות הנחוצות לחגיגה השנתית (כ׳

טבת הבע״ל). רצוני לקוות, שכל ידידי הישיבה ועסקני הישיבה בפרט, ישתתפו בהכנות במלוא המידה, כדי להבטיח שהארוע יצליח בכל המובנים, רוחני וכספי, כיון שהארוע השנתי הוא מיסודות המימון העיקריים עליהם הישיבה נתמכת.

ויהי רצון שרוח ימי החנוכה הבע״ל תעניק השראה לכל אחד ואחת לעשות בזה באופן של מוסיף והולך, ובזכות הפצת נר מצוה ותורה אור יזכו לאור פני מלך חיים, להתברך הם ובני ביתם שיחיו, באור ובהצלחה מוסיף והולך בכל הענינים הטובים של חיי היום־יום בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה לחנוכה מאיר,

מ. שניאורסאהן

ט׳תיט

[כרך כה עמוד מז]

ב״ה, ג׳ טבת, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אלי׳ שי׳ ויזל

שלום וברכה!

לאחר הפסקה ארוכה, שימח אותי לקבל את מכתבו, שהגיע אלי באיחור. הפליא אותי שאינו מזכיר דבר אודות עצמו.

שמחתי במיוחד לקבל את מכתבו, כי כבר זמן רב חפשתי הזדמנות לברר אצלו באופן שלא יקרא שהנני מתערב, ויתרה מזו, בעניניו הפרטיים.

מה שהפריע לי הוא שלא שמעתי דבר אודות שידוך. כפי שהבנתי ממכתבו היה הדבר קרוב, ועוד לפני זמן רב מאוד, ומאז — אין קול ואין עונה.

נחזור לתוכן שיחתנו — ותקוותי שזוכר לכל הפחות את הנקודות העיקריות שלה, עמדתי היתה אז, שבתקופתנו, ככל שיהיה יקר הזכרון של הקדושים שלנו הי״ד, וככל שיהיה נחוץ שדורנו ידע אודות השואה, על אחת כמה וכמה לא לשכוח את עניני קידוש השם שראו אצל הקדושים — ולא כפי שהעולם טועה וסובר שקידוש השם היה רק ע״י אלו שמרדו, אלא גם ע״י אלו שביצעו מרד רוחני

בהתמדתם בקיום, וקיום יהודי, ובחיי היום־יום על אף התנאים המחרידים והלא אנושיים; ועבורו, שהיה ביניהם, הרי אין צורך להאריך אודות זה —

אך מן הצד השני, חשוב עוד יותר לזכור את החובה המכרעת — מיוסדת על חכמי המשנה שלנו, שהמעשה הוא העיקר — לעשות את המירב לבנות את חיי היהודים ואת החיים היהודיים, בכמות ובאיכות, במלוא המידה.

וזהו גם המענה הצודק והמלחמה הצודקת עם היטלר ויורשיו, שלצערנו אינם מתמעטים ואולי לגמרי להיפך, אף שהם מופיעים תחת צורות ומסיכות שונות.

והרי רואים במוחש, שהזכרון של דברים עצובים בכלל, ושל מאורעות איומים כאלו בפרט — הרי ראשית זה מחזק את הפסימיות, ובמילא מחליש את המרץ, שזה בא לידי ביטוי בהיפוך של בניה ויצירה, שעבורם נדרשים דוקא בטחון ושמחה.

מובן, שאם זו הגישה הנדרשת מכל אחד, הרי על אחת כמה וכמה שאחריות גדולה פי כמה מוטלת על זה שיש לו השפעה רחבה, על קוראים ומאזינים רבים וכו׳.

מובן מאליו, שנשאלת מיד השאלה: כיצד ניתן לדרוש מאדם להתנתק מזכרונות וחוויות שהוא עצמו עבר?

אבל ראו שאצל יהודים דרשו תמיד דברים שבמבט ראשון נראו מאוד קשים לביצוע, ובכל מקרה לא היו משימות קלות.

יתכן, שכבר נגעתי בכל הנ״ל במכתב קודם אליו, כי זהו דבר כואב שהזדמן לי לחשוב ולהתבונן ביחס אליו ולאחרים במצב דומה. בכל אופן, אני משער שזה לא מיותר להזכיר שוב, לפחות בקיצור, בתור הקדמה לביטוי שביעות הרצון שלי מכך שבמאמריו, במהלך החדשים האחרונים ואולי עוד יותר, שהגיעו לתשומת לבי, ניכרת יותר נקודת הבטחון ונקודת ההתעוררות־למעשה, לפעול, ליצור ולבנות ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

שכן זה מחזק עוד יותר את ההכרח של ענין ההסתדרות בחיי משפחה. כי סוף־סוף סופר הרי נמצא תחת השפעת חייו האישיים כפרט, ולא רק של חוויותיו כסופר.

כנכתב לעיל, עוד קודם לכן חפשתי הזדמנות לכתוב לו על כך,

יחד עם התנצלות על כך שהנני מתערב בחייו הפרטיים, אבל אני לוקח על עצמי את האשמה, באם הכתוב לעיל יביא את התוצאות הרצויות, ויפה שעה אחת קודם.

שיערתי שנתראה באחת ההתוועדויות, או אז יכלתי לומר אישית את הכתוב לעיל, לכל הפחות בקיצור. לצערי לא הבחנתי בו, אם מפני שלא היה, או מפני שהוא נחבא אל הכלים. לכן הייתי מאוד מרוצה מקבלת מכתבו, שהעניק לי את ההזדמנות להביע בפניו את מחשבותיי, ובמיוחד את הנקודה העיקרית, שאם הסקתי נכון ממכתביו הקודמים, שהחליט להתחתן, ואמנם התחתן — שיהיה בשעה טובה ומוצלחת, ואם ח״ו עוד לא — ברכתי הפנימית, שזה יהיה בעתיד הקרוב מאד, בבנין עדי־עד על יסודי התורה והמצוה. ועל יסוד כל הכתוב לעיל — כיון שהוא מרעיש ותובע שיש ללחום בהיטלר ובהולכים בעקבותיו וביורשיו — הרי התשובה האמיתית היא כלשון הכתוב: כן ירבה וכן יפרוץ, דהיינו לכל לראש חיים יהודיים נורמליים עם ילדים ונכדים.

ואם בכל זאת עולה השאלה המובנת, כנזכר לעיל, היאך אפשר לדרוש זאת, וכיצד זה יכול להיות נורמלי, וכו׳ וכו׳? — הרי מכתבי נכתב למחרת חנוכה, שחנוכה מוכיח, שגם בזמן בית המקדש, וכאשר חלק גדול מאוד מהעם היהודי חי בארץ הקודש, גם נזקקו לניסים; ומצד שני — כאשר זקוקים לנס, הנס מתרחש. ואם תמצא לומר, הרי כל אחד מאתנו שמהלך ומדבר וכותב וכו׳ — הוא נס חי, כשלוקחים בחשבון שאנחנו ״כבשה אחת בין שבעים זאבים״ אפילו ב־1967.

הנני מנצל את ההזדמנות כדי למסור לו מזל טוב על ההצטיינויות והפרסים השונים שקיבל מאז מכתבו האחרון, כפי שראיתי בעתונות. הנני מקוה, שאף שהדבר מציין אותו **כיוצא** מן הכלל — שזהו הרי ענינה של מצויינות (אישית) — זה לא יבדיל אותו מיהודים אחרים, ואדרבה, וכלשון הכתוב וירא בסבלותם, יותר מאשר קודם, מכיון שההצטיינות נותנת לו אפשרויות גדולות יותר לסייע להם. יחד עם זאת הנני מקוה, שמבלי הבט על כל הפרסים, אין זה מחליש את הזכרונות שחסד לאומים חטאת, שההתעלמות מכך הביאה צרות רבות ל״ע ול״ע.

ויהי רצון, אשר אף שאנו כבר אחרי חנוכה, ניקח מרוח חנוכה, בהוספת אור מיום ליום, כל ימות השנה, לגרש את החושך מהעולם (משתשקע החמה), ובאופן של פתח ביתו מבחוץ, בגאוה ובעקשנות

יהודיים, עד שסוף סוף יהיה אור גם בחוץ.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל הכתוב לעיל.

ט׳תכה
[כרך כה עמוד נו]

ב״ה, ט״ו טבת, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי ה־28 של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

החגיגה של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש בשנה זו מציינת גם את יובל השבעים־שנה מאז יסוד ישיבת תומכי־תמימים הראשונה בליובאוויטש.

כתוב: **זאת התורה — אדם**, שבכך מרומז, שיהודי ותורה הם דבר אחד. כך גם מוסד־תורה דומה ליהודי במובנים רבים: שניהם עוברים את אותה גלות, את אותם טלטולים ומאורעות, עד שמתבצעת הכוונה של ההשגחה העליונה.

שבעים שנה היא תקופה בחיי אדם — **ימי שנותינו בהם שבעים שנה**, כך שלאחר מכן מתחילה תקופה חדשה, התקופה של ״גבורות״ שמונים שנה.

ישיבת ליובאוויטש עברה את התקופה של 70 שנה, וזו היתה אחת התקופות הקשות והמזעזעות ביותר בגלות היהודית. אבל בחסדי השם יתברך, ישיבת ליובאוויטש ניצבת כיום במרכז שרשרת ישיבות ליובאוויטש בחלקים רבים של העולם, בפסגת התפתחות ויצירה, ורואים במוחש שהן ממלאות את תפקידן וכוונתן בהתאם לחזון ובטחון מייסדיהן הגדולים והקדושים — התפקיד של חינוך תלמידים **תמימים**, בתורת ה׳ **תמימה** (יהודים **שלמים**, בתורה שלימה), להיות **נרות להאיר** (נרות שמאירים ומפיצים אור) באור של **נר מצוה ותורה אור**, הן של נגלה דתורה והן — פנימיות התורה, תוך הארת הדרך לקראת משיח צדקנו.

כעת נכנסת ישיבת תומכי־תמימים לתקופה חדשה, וכבכל עניני

תורה וקדושה, משמעותה היא התעלות לדרגה גבוהה עוד יותר, **מעלין בקודש**.

התקווה, שכל ידידי ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש ידעו כיצד להעריך את הרגע ההיסטורי של כזה סיום והתחלה בהיסטוריה הזוהרת של מוסד תורה סגולי זה, שהוא אחד העמודים החזקים ביותר בחיים היהודיים.

התקווה גם, שכל הידידים והתומכים, ובפרט עסקני הישיבה, ידעו איך להעריך את זכותם הגדולה כשותפים בהישגי ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש, ואת השותפות הזו — השותפות ההיסטורית של ישכר וזבולון — יחזקו וירחיבו במידה הנעלית ביותר בתקופה החדשה של גבורות, שישיבת תומכי תמימים נכנסת אליה כעת.

הקב״ה יברך את כולכם יחד ואת כל אחד מכם לחוד להצליח בשותפות הנזכרת, וע״י כך להתברך בכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תמ

[כרך כה עמוד עג]

ב״ה, ראש השנה לאילנות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל עסקני וידידי בתי־הספר בית רבקה — בכלל,
ואל המשתתפים במלוה־מלכה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות המלוה מלכה השנתית המתוכננת, מוצאי שבת קודש פ׳ יתרו,

יעזור השם יתברך, שהארוע — שהוא הארוע הציבורי היחיד במשך השנה — יהיה בהצלחה גדולה בגשמיות וברוחניות.

בטח כל אחד ואחת מהמשתתפים יביא איתו למלוה־מלכה מידה גדושה של התעוררות מפרשת השבת, שנקודתה הפנימית היא **מתן־תורה**, **וקבלת־התורה**.

הקשר והרווח המיוחד של נשי ובנות ישראל לקבלת־התורה הודגש בתורה עצמה, בכך שהקב״ה הורה למשה רבינו לדבר תחילה עם הנשים על קבלת התורה ואחר־כך עם האנשים. בכך מדגישה התורה, שהאשה היהודיה — **עקרת־הבית** (״בית יעקב״) — תופסת מקום חשוב ביותר בהבטחת וחיזוק חיי התורה היום־יומיים של עם ישראל!

מובן, שכדי למלא את התפקיד הזה במלוא המידה, יש להבטיח תחילה את החינוך התורני הראוי של בנות ישראל. מכך ברור הצורך החיוני של בתי הספר ״בית רבקה״ לילדות.

בדיוק לפני כמה ימים היה היארצייט של כ״ק מו״ח אדמו״ר (יו״ד שבט), המייסד של מוסדות בית רבקה, שהשקיע כל כך הרבה זמן ומרץ למען יסודם והתפתחותם. כל אחד ואחת מאתנו שהתאחד עם זכרון בעל־ההילולא ודאי חידש והכפיל את ההחלטות הטובות ללכת בדרכיו ולהמשיך את עבודתו הקדושה בכלל, ולמען בית רבקה בפרט, במידה מוגדלת.

יום זה של **ראש־השנה לאילנות** מזכיר לנו שוב **שהאדם עץ השדה** — אדם הוא כמו אילן. בדיוק כשם שהדבר חיוני עבור העץ ופירותיו העתידיים לקבל את התזונה והטיפול הנחוצים כאשר הוא עוד צעיר מאוד, כך ויותר מכך הוא בילד יהודי.

הנני מקוה שכל המשתתפים וידידי בית רבקה יעשו מאמץ מיוחד ליצור את מלוא העזרה להחזקת והרחבת בית רבקה, שיוכלו לקלוט כמה שיותר תלמידות ולחנך כל אחת מהן להיות משפיעה, מדריכה, מחנכת ועקרת הבית — על טהרת הקדש.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תמוז

[כרך כה עמוד עח]

ב״ה, ראש חודש אדר, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית ה־26 של ״נציבי הישיבה״
״תומכי תמימים ליובאוויטש״ במונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

עומדים אנו בימים שבהם אנו קוראים בתורה את הפרשיות שבהן מדובר אודות בנין המשכן.

כיון שהתורה היא נצחית, הרי ההוראות שלה (**תורה** מלשון **הוראה**) תמיד בתוקף. היינו, שיהודים יכולים וצריכים לבנות ״משכן״ ו״מקדש״ לשכינה האלקית בכל זמן ובכל מקום בו נמצאים יהודים.

התוקף הנצחי של התורה מודגש באופן בולט בפתגמו של רבינו הזקן, בעל התניא והשלחן־ערוך, שלפרשת השבוע יש קשר לארועים של השבוע המסוים. הקשר לארוע השנתי של הישיבה מתברר כאשר אנו מתבוננים בכך שגם ארוע זה הוא אכן גם ענין של ״בניית משכן״.

הנקודה הפנימית של בניית המשכן היא זו שיהודים השתתפו בו בזהבם, כספם, ושאר דברים גשמיים, ובכך בנו מקום קדוש לשכינה האלקית. כך הם המשיכו את השכינה למטה לשרות ביניהם, וביחד עם השכינה נמשכו הברכות האלקיות בכל ענייניהם, הן גשמיים והן רוחניים.

בימינו תופסת הישיבה את מקום ה״משכן״ וה״מקדש״. הישיבה, שם לומדים את תורתו של הקב״ה ומתפללים מדי יום, בכוונה ומסירת־נפש, שתורה ותפלה הם הרי במקום קרבנות — היא ה״משכן״ לשכינה האלקית, המביאה את הברכות האלקיות לכל אלה שיש להם חלק בבניית והחזקת מוסד קדוש זה.

לכן יש לקוות, שכל המשתתפים בארוע השנתי לטובת ישיבת ליובאוויטש במונטריאול יחקו זאת ויראו רוח של הקרבה, בהתלהבות ובשמחה, שבוני המשכן הראשון הראו. ודאי ידע הרי כל אחד מכם איך להעריך את הזכות הגדולה לסייע בבניית משכן לשכינה האלקית, מוסד ממנו אור התורה והמצוות מופץ ומאיר ומחייה את החיים

היהודיים בסביבה הקרובה והרחוקה.

הזכות תעמוד לכולם ולבני ביתם שיחיו, להנות מהברכות האלקיות בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ופורים שמח בכל המובנים.

ט׳תנ

[כרך כה עמוד פו]

ב״ה, שושן פורים, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית של אגודת הנשים של ברונזוויל
ואיסט־ניו־יורק למען ישיבות ״תומכי תמימים״
ליובאוויטש, וכל המשתתפים
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני שולח את איחולי וברכתי לכל המשתתפים במסיבה השנתית. השם יתברך יתן, שהארוע יהיה בהצלחה גדולה בכל המובנים.

בהיותנו תחת השפעת ימי הפורים, בטח יזכרו המשתתפים את החלק המיוחד שהיה לאשה יהודייה — אסתר — בנס פורים. זה מודגש גם בכך שהמגילה נקראת **מגילת אסתר**, וגם התענית לפני פורים נקראת **תענית אסתר**.

להבהרת הענין של **תענית אסתר**, זה שהתענית שמרדכי גזר לפי פנייתה של אסתר, היתה שונה מכל שאר התעניות, הוא בעל משמעות מיוחדת. שאר התעניות חלות על אנשים ונשים המחוייבים במצוות, אבל תענית אסתר כללה גם ילדים, ולא רק ילדים שהגיעו לגיל חינוך לצום, ושלגביהם די לצום מספר שעות, אלא גם ילדים קטנים, וגם הם צמו שלושה ימים ושלושה לילות כמו המבוגרים (מדרש רבה אסתר ט, ד).

זה מורה שישנם זמנים ודברים הדורשים שיוטלו גם על ילדים קטנים ביותר, ובכל התוקף ובמלוא המידה.

ואם מישהו יחשוב, כיצד מתאים הדבר עבורו לעסוק בעניני

הילדים הקטנים ביותר, מספרים לנו חכמינו זכרונם לברכה, שמרדכי, שהיה אחד מפקידי הממשל הגבוהים ביותר, מהיושבים ראשונה בארמון המלך, וכן לכל לראש — אחד מראשי הסנהדרין, עסק בעצמו בעניני הילדים הקטנים, והם גם היו המתענים שהלכו עד מסירות נפש, ועל ידם באה הישועה האלקית לכל עם ישראל.

מכל זה יש להבין את הזכות הכי גדולה של כל אלו המתמסרים לסייע לישיבות "תומכי תמימים" ליובאוויטש לחנך ילדים ברוח הנזכרת,

וזכות זו תעמוד לכולם להתברך בכל הנחוץ, ובמיוחד — ברוב נחת מילדים ונכדים שיחיו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תנח

[כרך כה עמוד צז]

ב"ה, י"א ניסן, ה׳תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כל דבר, ואפילו פרט, שבתורה — וכל־שכן פרט מתוך ענין כללי כיציאת מצרים — מכיל משמעות מיוחדת והוראות מיוחדות.

התורה מספרת לנו שעוד בטרם יצאו בני ישראל ממצרים נתן להם הקב"ה מצוות שונות: חלק מהן היה עליהם לקיים עוד בהיותם במצרים, וחלק מהן — לאחר מכן.

בין המצוות בהן נצטוו במצרים ישנה מצוה המצטיינת בכך שנועדה לשמש "אות" וזכרון מיוחד ליציאת מצרים, ולא רק בזמן

ענין כללי כיציאת מצרים: ראה מכילתא ומפרשי התורה בקישור שני הענינים "אנכי ה"א אשר הוצאתיך מארמ"צ". זח"ג קח, א. תניא פמ"ז.

מסוים בשנה, כי אם בכל ימי החול של השנה,

— זו מצות תפילין.

מובן מכאן שהקשר בין מצות תפילין לבין יציאת מצרים הוא נרחב ועמוק ביותר. כך אפילו ביחס לחג הפסח על כל פרטיו — שהרי הללו ישנם רק בימי הפסח, ואילו זכירת וחוויית יציאת מצרים צריכה להיות יום־יומית, דבר שמסומל ״לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך״ (**בכל** ימי החול של כל השנה) — באמצעות התפילין.

* * *

כמו לכל עניני התורה והמצוות יש גם למשמעות המיוחדת של

בכל ימי החול: להביא הלילות וגם מדרבנן לילה זמן תפלין הוא (שו״ע או״ח רס״ל)*.

מצות תפילין: אם נתחייבו בתפלין ב(מדבר ובמילא גם ב)טו בניסן לאחרי צאתם ממצרים — ראה בכורות ה, א**. סדא״ר פכ״ו. יל״ש שלח רמז תש״נ. חי׳ הרשב״א מנחות לד, א.

נרחב ועמוק ביותר: אף ש״בא לנו מצות רבות ע״ז (זכר ליצי״מ) מ״ע ומצות ל״ת״ (חינוך מצוה כא).

אפילו ביחס לחג הפסח כו׳: אלא שחה״פ ופרטיו הם עצם ענין ותפלין וכיו״ב — אות כו׳ וזכר (ליצי״מ). וי״ל דהא בהא תליא. ואכ״מ.

וחווית יציאת מצרים: עיין משנה פסחים (פ״י, מ״ה) חייב אדם **לראות את עצמו** כו׳*** ואינו בשאר הזכירות שהובאו בשו״ע אדה״ז ס״ס ס״ד.

יום־יומית: ראה רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א ה״ג. שו״ע אדה״ז סס״ז ס״א. תניא רפמ״ז.

״לאות . . עיניך״: בא יג, ט.

***) דלכאורה י״ל** דלאחרי **גזרתם נעשה הלילה לאו זמן תפילין [דוגמא בעניני** חה״פ - **שו״ע אדה״ז סתל״ג ס״ל]** וזה **שולל בהמ״מ (לס״ל סעי׳ ב): אם כו׳ כל הלילה מותר. שקו״ט בזה בחקרי הלכות ג״כ.**

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א - ניסן תשכ״ח)

****) הכוונה להברייתא דבי רבי ישמעאל. ואף שזה איתא גם בקידושין (לז, ב), מ״מ שם יל״פ (בדוחק עכ״פ) בגלות (אבל** לאחר **מ״ת) - כדי שתכנסו כו׳. (בתו״ש חי״ב - ראשונים שפי׳ כן).**

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א - ניסן תשכ״ח)

*****) אף שלכאו׳ אי״ז בכל יום - 1) ישנו עכ״פ בכל דור (משנה). 2) אדה״ז בתניא (פמ״ז) מפרש ״בכל יום״. - וכנראה כוונתו שזוהי כוונת** המשנה **(שהרי א) אין מקור אחר, ב) מתחיל בל׳ המשנה). ואואפ״ל דמפרש דהמשנה דפסחים משלימה המשנה ספ״ק דברכות שצ״ל סיפור יצי״מ בכל יום - שצ״ל באופן כאילו הוא יצא ממצרים. ועפ״ז יתורץ ג״כ דמביאים כו״כ נפק״מ בין הסיפור בפסח להסיפור בכל השנה ולא קאמר דרק בפסח צ״ל כאילו הוא יצא.**

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א - ניסן תשכ״ח)

מצות תפילין הסברים רבים, שעל אחד מהם אעמוד בזה.

יציאת מצרים היתה שחרור מעבדות, החל במשמעותו הפשוטה של מושג זה: מעבודת פרך פיסית — ועד למשמעות העמוקה ביותר של חרות רוחנית, השתחררות מ"מצרים" (במובן מיצר וגבול), מכל ההגבלות והצמצומים הכובלים את הנשמה, עד שמתגלה **עצם המהות** של היהודי, הן כיחיד והן כעם,

והרי עצם מהותו של יהודי הוא, כפי שאומר הקב"ה: **"בנים אתם לה' אלקיכם"**, משפט המכוון לא רק לנשמה כפי שהיא בטרם רדתה לעולם זה אלא גם ליהודי כפי שהוא בעולם הזה — נשמה וגוף על כל תכונותיהם.

* * *

משמעות המושג "בנים למקום" היא, בין השאר, שכשם שהקב"ה מושל ושולט על העולם וכל אשר בו, כך צריך יהודי להיות — בכל הענינים הקשורים בדבר היותו **יהודי** — שולט על העולם לא רק ב"הזדמנויות חגיגיות" אלא אף בחיי יום־יום שלו, והדבר צריך להתבטא בפועל ממשי, בצורה מעשית וגלויה, כלומר: לא זו בלבד שיהודי אינו צריך להתרשם ולהיות מושפע מן העולם שמסביבו, כי אם, אדרבה, עליו לשלוט ולמשול — בכל הקשור ליהדות — על כל עניני העולם.

— כאן מתעוררת שאלה פשוטה, אך חזקה: איך אפשר לדרוש זאת **מכל** יהודי, וכיצד יכול הוא להגיע לכך?

— התשובה פשוטה גם היא: כיון שהוא בן להקב"ה, העניק לו הקב"ה כחות אלקיים **ועל**־טבעיים,

שהרי אף בבנים והורים, המשמשים לנו משל, אנו רואים שהבנים מקבלים, באופן טבעי, תכונות וקוי־אופי של הוריהם, והורים מנחילים אותם לצאצאיהם. באשר ל"נמשל" — העובדה שבני ישראל הם "בנים למקום" — יש לדבר זה צביון עמוק יותר בהרבה,

---

ועד למשמעות כו': ואדרבה דוקא זה נתחדש בפסח, כי עבודה בטלה מאבותינו בר"ה (ר"ה יא, א).

"בנים . . אלקיכם": ראה יד, א.

לשלוט . . על כל עניני העולם: כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג, סע"א) ואונס (מצד עניני **עולם** ולא שאנס עצמו בדעתו הרעה — רמב"ם הל' גירושין ספ"ב) דפטור הוא, הרי **רחמנא** פטרי' (נדרים כז, א), היינו שזהו מדיני המצות.

באופן טבעי: ראה עדיות פ"ב מ"ט.

כפי שמסביר אדמו״ר הזקן, בעל ה״תניא״ והשלחן־ערוך, שבמשל על בנים והורים, מהוים בכל־זאת הבנים מציאות מיוחדת לעצמם, אם כי קשורים בקשר הדוק ועמוק אל הוריהם, ואילו ב״נמשל״ — של היות היהודים ״בנים למקום״ — הרי אין בני ישראל מהווים מציאות נפרדת לעצמם, כי אם תמיד — ובאמצעות התורה והמצוות אף בא לידי גילוי — הם בטלים לגמרי לגבי הקב״ה, כל מציאותם היא ביצוע רצון הקב״ה, כעבד וכבן.

יציאת מצרים הרי ביטאה וגילתה גם ״כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים״.

— וכשאיש ישראל מוציא לפועל את כוחותיו האלקיים האמורים במדה מלאה, עד שהם מקיפים את כל מציאותו, לא רק את מעשיו כי אם גם את דבורו ומחשבתו — נותן לו דבר זה את האפשרות לשלוט ולמשול על כל עניני העולם שמסביבו.

* * *

וזה תוכנה של מצות תפילין, כפי שהוא מוסבר במקומות רבים ובצורה הברורה והתמציתית ביותר ב״שלחן־ערוך״:

כאשר יהודי מניח תפילין עליו לכוון שהקב״ה ציוונו להניח

שמסביר: לקו״ת דברים ד״ה שהמ״מ (סב, ד).

כעבד וכבן: ראה זח״ג קיא, ב. תניא פמ״א.

יציאת מצרים . . וגילתה גם ״כי לי בני ישראל עבדים: בהר כה, נה. אבן עזרא שם, מב. משא״כ מעלת בנים (שמות ד, כב).

ב״שלחן־ערוך״ . . ״כדי שנזכור . . ״וישעבד כו׳: לרבנו הזקן חאו״ח סכ״ה סי״א. ועיין בהשינוים מל׳ שו״ע דהמחבר.

כאשר יהודי מניח תפילין: ונשים שפטורות (קדושין לד, א) הרי (גם לדעת המכילתא ס״פ בא וירוש׳ ברכות פ״ג ה״ג**** דפטורות מדפטורות בת״ת) הוי מ״ע שהזמן גרמא ובמצות אלו ״בעשות הזכר את המצוה אין מהצורך שגם הנשים תעשינה לבדה כי כבר נכללת עמו בעת שעושה אותה המצוה״ (לקוטי תורה להאריז״ל פ׳ בראשית בטעמי המצות שם. שער מאמרי הרשב״י — להאר״י — בפי׳ על התיקונים שבתחלתו). ולהעיר

******) הכוונה: דעת (הבבלי בברכות (כ, ב) ״פשיטא״ וכפס״ד) אדה״ז (סל״ח ס״ג) דפטורות מתפילין** מפני **דהוי מ״ע שהז״ג (ועכ״צ לדחוק הסוגיא דקידושין דמשמע כהירושלמי - לכאורה) - משא״כ להירושלמי ומכילתא (ופשטות דקידושין) דילפינן שאר מ״ע שהזמ״ג דפטורות - מתפילין [משא״כ להרא״ש (הל׳ תפילין סי׳ כט) - המכילתא והירושלמי דלא כהלכה].**

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א - ניסן תשכ״ח)

תפילין על היד, כנגד הלב, ועל הראש, כנגד המוח, "כדי שנזכור נסים ונפלאות שעשה **עמנו** . . ואשר לו הכוח והממשלה לעשות בעליונים ובתחתונים כרצונו" — "**וישעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם תאות ומחשבות לבו לעבודתו יתברך**", שכן המוח (השכל) והלב (הרגש) מנהיגים את כל מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו של האדם. ואז — "עבד מלך כמלך", ובאמצעות עבד ובן המלך מתבטאים בפועל "הכוח והממשלה לעשות בעליונים ובתחתונים כרצונו" — למעלה מכל ההגבלות: יציאת מצרים במלוא המדה.

* * *

יתן ה' שע"י קיום ענין יציאת מצרים בחג הפסח ובכל ימי השנה כולה, כאמור, נזכה לחרות האמתית והמלאה מן הגלות העכשוית, גלות הגוף וגלות הנשמה, בחסד וברחמים, בשובה ונחת, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ט'תסט

[כרך כה עמוד קיג]

ב"ה, ימי הספירה, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי לטובת
מוסד חינוך "אהלי תורה"
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ימי ספירה אלו, מסוגלים ומתאימים במיוחד לארוע השנתי של מוסד החינוך "אהלי תורה".

ידוע הרי לכולם, שימי הספירה הם זמן הכנה לקבלת התורה.

מברכות (יז, סע"א) נשים במאי זכיין באקרויי כו' — בנוגע לת"ת — ועד"ז י"ל גם בתפלין כשיטרחו על בניהן **וכו'** (ראה פרש"י סוטה כא, א) בנוגע לתפלין. וראה בברכות (שם): גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים.

"עבד מלך כמלך": שבועות מז, ב.

בשובה ונחת: ישעי' ל, טו. וראה סנה' צז, סע"ב. אור התורה לאדמו"ר הצ"צ ס"פ בא (ע' שה ואילך). המשך וככה הגדול בסיומו.

ימים אלו מזכירים לנו את הזמן ההוא כאשר בני ישראל ספרו בפעם הראשונה את הימים ואת השבועות מאז גאולתם ממצרים עד מתן־תורה בהר סיני. ובכל יום שספרו בכזה חוסר סבלנות ובתשוקה גדולה, הם התקרבו לסיני, לא רק בשטח גשמי, אלא גם ברוחניות. וכאשר לבסוף הגיעו להר סיני, כבר השתחררו לגמרי מכל ההשפעות הבלתי רצויות וההרגלים הבלתי רצויים שדבקו בהם במשך גלותם הארוכה במצרים. אבל למרות זאת הם לא קיבלו מיד את התורה הק׳ — עד שהגישו את ה**ילדים** בתור ״ערבים״ שהתורה תשמר ותכובד לנצח.

בכך מודגש בכל שנה בזמן זה, שלא די בכך שההורים עצמם מתכוננים ומחזקים את הקשר שלהם עם תורה ומצוות. נחוץ להבטיח, שה**ילדים** יוכלו למלא את תפקידם בתור ה**ערבים לתורה** — שתינתן להם האפשרות ללמוד תורה, לכבד את התורה, והעיקר להיות חדורים בתורה ומצוות כיסוד של חיי היום־יום שלהם.

מוסד החינוך ״אהלי תורה״ רכש לעצמו מקום של כבוד בשדה החינוך־התורני על טהרת הקודש. המוסד ראוי למלוא התמיכה מכל אחד המבין שתורה ומצוות **הם חיינו ואורך ימינו** — כל חיינו ומהותנו.

יש לקוות שההתעוררות וההכנות של ימי הספירה אלו, יתבטאו במידה מלאה ובאופן ממשי — בתמיכה ברוחב לב לאפשר למוסד החינוך להמשיך ולהרחיב את פעילותו החינוכית, כדי ליצור עוד ועוד ״ערבים־לתורה״.

זכות החזקת ותמיכת התורה תעמוד לכל אחד ולכולם להתברך בכל הברכות, בגשמיות וברוחניות, שהן הובטחו בתורה הק׳, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

בכבוד ובברכה להצלחה,

מ. שניאורסאהן

ט׳תע

[כרך כה עמוד קטו]

ב״ה, בימי הספירה, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל הועידה השנתית השלוש־עשרה
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

שלום וברכה!

הועידה השנתית מתקיימת השנה בימי הסגולה הקשורים בשבת מברכים חודש סיון, חודש השלישי, החודש של מתן־תורה.

התורה מספרת לנו, שבראש־חודש סיון בני ישראל באו להר סיני ואז זכו למדריגה של **אחדות**, כפי שמודגש במילים **ויחן שם ישראל** (לשון יחיד) — עם ישראל חנה שם, כולם כאחד, מאוחדים ומתייחדים באמצעות הרעיון של קבלת התורה והמצוות.

עד כמה היה אותו רגע חשוב, מובן ממאמר חכמינו זכרונם לברכה, שההתאחדות של העם היהודי היתה הסיבה למתן־תורה.

פעמים רבות הודגש, שישנם רגעים חיוניים לעם ישראל, במיוחד ענינים של תורה ויהדות, בהם האשה תופסת מקום חשוב ביותר. אחד מהם הוא ענין ה**אחדות** במשפחה, שאצל האשה מצויים המפתחות העיקריים של אחדות בין ההורים והילדים, ההורים בינם לבין עצמם, והילדים בינם לבין עצמם. על תחום זה, כפי שרואים במוחש, יש לאשה ולאם הרבה מאוד מה לומר, וברוב המקרים עוד יותר מאשר הבעל והאב. זו אחת הסיבות שהאשה נקראת ״עקרת הבית״.

ברור גם, שענין האחדות בישראל בהיקף רחב יותר — אחדות של משפחה אחת עם השניה, והאחדות של כל עם ישראל בכלל —

תלוי באחדות שבמשפחה, כאשר חסרה חלילה אחדות במשפחה, הרי אין לצפות לאחדות בין משפחה זו לאחרת.

אך גם כאשר האחדות במשפחה היא על הצד הטוב ביותר, עדיין נותרת בעיית האחדות בין יהודים בכלל, שהיסוד של אחדות יהודית אמיתית הוא, כמודגש לעיל, תורה ומצוות.

אם בכל הזמנים היה מאוד לא קל להשיג אחדות, הרי הבעיה נעשית הרבה יותר סבוכה בזמנים אלו של ״חופש״ במדינות ה״חופשיות״, שם אנשים אינם מוגבלים כבעבר ביחס למגוריהם, עיסוקם, מוסדות־החינוך, דעות, השקפות, וכן הלאה.

כל השינויים והפילוגים הללו — גיאוגרפיים, סוציאליים, תרבותיים, וכדומה — הם ״תוצרי־לוואי״ של ה״חופש״ כיום. התנאים החדשים שנוצרו יצרו בעיות וקשיים חדשים, שמוכרחים להחשב כ**אתגרים**. עם גישה מתאימה ועם רצון חזק ניתן לפתור אותם.

הנני מקוה, כי ועידת שנה זו של נשי ובנות חב״ד תקדיש את תשומת הלב הראויה לבעיות הנזכרות ופתרונן, מבלי להמעיט בשל כך בערך התפקידים המגוונים והאפשריות מרחיקות הלכת של נשות ישראל בכלל, ושל נשי ובנות חב״ד בפרט. שכן, הרי זה ודאי שהחובות שההשגחה העליונה מטילה הם אף פעם לא מעבר לכחות ולאפשרויות שההשגחה העליונה נותנת כדי ליישם אותם בחיים.

העיקר הוא, שהוועידה תביא לפעולות גדולות ונרחבות יותר, שכן **מעשה הוא העיקר**, והשם יתברך יעזור שיעשו ויפעלו במלוא המידה, לפי מלוא האפשרויות, ומתוך שמחה וטוב לבב.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

מ. שניאורסאהן

ט׳תעא

[כרך כה עמוד קיז]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל התלמידות המסיימות של ״בית רבקה״
במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

ברכה ושלום!

שימח אותי לקבל את הידיעה אודות מסיבת הסיום המתוכננת שלהן. ויהי רצון שתהא בשעה טובה ומוצלחת, ותמלאנה השאיפות הפנימיות שלהן להיות בנות חב״ד ובנות ישראל אמיתיות.

בתור תלמידות ״בית רבקה״ ודאי יודעות הן להעריך את הזכות המיוחדת של בת־ישראל — בת שרה, רבקה, רחל ולאה, ושל בת־חב״ד בפרט; הזכות הקשורה בעתידן בתור ״עקרת הבית״.

בזמננו, ובתנאים הנוכחיים, חובות רבים בקשר להנהגת הבית, המצב הרוחני של הבית היהודי, חינוך הילדים וכדומה, עברו במידה משמעותית מ**בעל־הבית** אל **עקרת־הבית**. והכונה בכך היא, שבנות יהודיות מוכרחות לקבל הדרכה, מוכנות, הרבה יותר רחבה ועמוקה מאשר בדורות הקודמים.

הן זכו ללמוד ולהתכונן ב״בית רבקה״, היכן שהן קבלו את ההכנה הרצויה לחיים, אבל הצלחת הדבר תלויה במידה רבה בהן עצמן, התלמידות: ברצונן החזק, בהתמדתן ושקידתו, והנהגתן הטובה. השם יתברך יצליחו, שתתעלנה בכל זה ותלכנה מחיל אל חיל, מטוב ליותר טוב, ותהיינה מעיין בלתי נדלה של נחת יהודי חסידי אמיתי להוריהן, מחנכיהן וכלל ישראל.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תעג
[כרך כה עמוד קיט]

ב״ה, ערב ראש חודש סיון, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בזה הנני מאשר את קבלת נדבת לבם הט׳, ההמחאה שקבלתם בקשר למאורע ל״ע, עם בתם . . . תחי׳.

מיותר להדגיש את זכות הצדקה, אך כדאי לציין את עיתוי הדבר בימים אלה לפני קבלת התורה, שיש לו משמעות מיוחדת לילדים שי׳. שכן, כידוע, לפני שהשם יתברך נתן את התורה הק׳ לכל עם ישראל, הוא דרש ערבות שישמרו את התורה והמצוות וייקרו אותן לנצח, והערבות היחידה שהקב״ה קיבל, היתה ״בנינו ערבים בעדינו״.

יעזור השם יתברך שירוו הרבה נחת יהודי חסידי מכל ילדיהם שיחיו, בבריאות טובה ומתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובטוב לבב.

ט׳תעו
[כרך כה עמוד קכא]

ב״ה, אסרו חג השבועות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל המשתתפות בארוע השנתי של הוועד הניו־יורקי
למען הסמינר למורות ובתי ספר לנערות
בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו,
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

במענה על ההודעה אודות הארוע המתוכנן לי״ג סיון הבע״ל,

יהי רצון, שהארוע יצליח בכל המובנים ובאופן הטוב ביותר.

יש לקוות, שבהזדמנות זו כל המשתתפות תתבוננה בחשיבות החיונית של משמעות מוסדות חינוך אלו, במיוחד בזמנינו ובתנאים

הנוכחיים. שכן, אם הבת היהודית, **עקרת הבית** העתידית, תפסה תמיד מקום חשוב־ביותר בחיים היהודיים, תופסת היא היום מקום חשוב עוד יותר. כי בזמנינו, ותחת התנאים הנוכחיים, חובות רבים בקשר להנהגת הבית, המצב הרוחני של הבית היהודי, חינוך הילדים וכדומה, עברו במידה משמעותית מ**בעל־הבית** ל**עקרת־הבית**. והכוונה בכך היא, שבנות יהודיות מוכרחות לקבל היום הדרכה, מוכנות, הרבה יותר רחבה ועמוקה מאשר בדורות הקודמים.

וזה גם תפקידם של הסמינר ובתי ספר לנערות בכפר חב״ד, בארצנו הקדושה ת״ו, שיש להן את הזכות להיות בין העושות והמסייעות בתמיכתם ובהרחבתם.

הזכות הגדולה של עבודת הקודש הזו תעמוד לכולן, ולבני־ביתן שיחיו, השם יתברך יצליחן בעבודתן ובכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תפ
[כרך כה עמוד קכה]

ב״ה, יום א׳ לסדר בהעלותך את הנרות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשים של ברונזוויל ואיסט־ניו־יורק
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

השנה, נערכת מסיבת הצהרים השנתית מיד לאחר שבת פרשת בהעלותך, וגם מכתב זה נכתב בשבוע שקשור בפרשה זו של ״הדלקת הנרות״.

בכלל קיימים שלושה סוגי הדלקת נרות:

נרות המנורה בבית המקדש — שמצוה זו ניתנה לאהרן ובניו הכהנים. אבל את הנרות הללו הדליקו רק כל עוד בית המקדש היה קיים.

נרות החנוכה — שמצוה זו ניתנה **לכל** בני ישראל, בכל הזמנים, ונשמרת כל שנה בשמונת ימי החנוכה.

נר שבת ויום־טוב — הנרות שאשה יהודיה מדליקה בכל ערב

שבת וערב יום־טוב, כל השנה.

ענין הדלקת הנרות הוא להפיץ **נר מצוה ותורה אור** — את אור התורה ומצוות, כדי שהשם יתברך ישרה את שכינתו האלקית לא רק בבית־המקדש, אלא בכל בית יהודי ובכל לב יהודי.

ובכך מודגש שוב, המקום החשוב שהאשה היהודיה תופסת בהארת הבית באור תורה ומצוות, כדי שהבית יהיה בית לשכינה האלקית. הדבר מדגיש גם את חשיבות עבודתן לתמוך במוסדות התורה הקדושים של ליובאוויטש, הנותנת לכן חלק בפעילות הגדולה והמסועפת של מוסדות התורה של ליובאוויטש.

ויהי רצון, שהזכות תעמוד לכולן, שהארוע השנתי יהיה בהצלחה גדולה, וכל אחת מהן עם בני ביתה — שיחיו — יתברכו בכל המצטרך, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תפא

[כרך כה עמוד קכז]

ב״ה, שבוע פרשת בהעלותך את הנרות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של ישיבת
אחי־תמימים בנוארק
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המשתתפים בדינר השנתי בטח יביאו אתם מרוחה של הפרשה בהעלותך את הנרות הנקראת בשבת זו, שלפני החגיגה.

כפי שרבינו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך ומייסד חב״ד, מבאר, ענין ״הדלקת המנורה״ בחיי המעשה וחיי היום־יום של כל יהודי הוא — הדלקת הנשמה, שנמשלה למנורה ונר, ככתוב **נר ה׳ נשמת אדם**, באור התורה והמצוות, **נר מצוה ותורה אור**.

למנורה היו שבעה נרות (שבעה קנים עם גביעי־שמן), כנגד שבעת סוגי היהודים, העובדים את ה׳ בשבעה אופנים: ע״י אהבה, יראה. לימוד תורה וכן הלאה, כמבואר בפרטיות (**לקוטי תורה**, פ׳

בהעלותך).

וזה מדגיש את החוב המוטל על כל יהודי, לא רק להדליק את האור האישי שלו, הנשמה שלו, באור התורה ומצוות ולעשות את הבית האישי שלו משכן ומקדש לשכינה האלקית, אלא גם לסייע לכל יהודי להדליק את הניצוץ האלקי בנשמתם ולהאיר כל בית יהודי, מכל הסוגים, שגם הם יהיו כלי ראוי לשכינה האלקית, ולמלא את רצונו של השם יתברך והבטחתו **ושכנתי בתוכם** — לשכון בכל אחד מהם.

ישיבת אחי־תמימים בנוארק היא משכן ומקדש מעט שבו מוארות נשמות של ילדי ישראל באור התורה ומצוות. אבל הרי ישנם עוד הרבה ילדים יהודיים, נשמות צעירות, שעדיין יש להדליק ולהאיר אותם. לכן חשוב כל כך שישיבת אחי־תמימים בנוארק תוכל לא רק להמשיך את פעילותה, אלא תוכל גם להרחיב את האפשרויות שלה לקלוט כמה שיותר ילדים.

גדולה היא הזכות של כל הבעלי־בתים והידידים החשובים, שיש להם חלק בתמיכת ובהרחבת הישיבה. השם יתברך יצליח כל אחד מכם בארוע החשוב הזה, וכן גם בהצטרכויות הפרטיות שלכם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד וברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תצב

[כרך כה עמוד קמז]

ב״ה, ט״ז תמוז, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל תלמידי הכתה של הרב שבתי אלפרין שי׳
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכתבם מערב שבת קדש פרשת זאת חקת התורה התקבל.

השם יתברך ימלא משאלת לבבם לטובה אודותה כותבים, שיצליחו בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, חדורים ביראת השם ואהבת השם, ושיקויים בכל אחד מכם ובכולכם יחד מאמר חכמינו

ז״ל: **יגעת** — שיתאמצו ויתייגעו, אז ההבטחה היא — **ומצאת** — ימצאו הצלחה רבה בכל זה.

בטח ידועה לכם פרשת י״ב־י״ג תמוז, גאולת כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, המזכירה את מסירת נפשו על יהדות בכלל ועל חינוך על טהרת הקדש לילדי ישראל בפרט, ללא פחד משום הפרעות. דבר זה צריך לעורר בכל אחד תוספת כוח ועידוד בלימוד התורה וקיום המצוות בהתמסרות רבה יותר ויותר.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל הנכתב לעיל.

ט׳תקטו

[כרך כה עמוד קעט]

ב״ה, כ״ד אלול, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הנני מאשר את קבלת מכתבו עם המצורף.

השם יתברך ימלא משאלות לבבו הפנימיות לטובה בכל הענינים אודותם כותב.

ודאי מיותר להדגיש, שההנהגה היום־יומית על פי התורה, תורת חיים, ומצוות, וחי בהם, בנוסף לעיקר שזהו רצון וציווי השם יתברך, הרי זו גם הדרך לקבל את ברכותיו בכל הנחוץ.

במענה לשאלתו בקשר למצבו המשפחתי, ישנה על כך הוראה ברורה בתורתנו הק׳, תורת חיים, הוראה בחיים, שיש לעשות במרץ הראוי — כמובן בדרכי צניעות — אודות שידוך מתאים עבורו. וכיון שכך אומרת התורה, באופן מוחלט, בוודאי הדבר טוב לכל אלו שיכולים להיות שייכים לזה, ובנידון זה — טובה לו וטובה לבתו שתחי׳.

גם מובן מאליו, שזה לא כל־כך קל למצוא שידוך מתאים, אבל לכך ישנה ההבטחה **יגעת ומצאת** — שאם פועלים במרץ ובכונה טובה, הקב״ה עוזר ומצליחים. והרי זה מיותר להדגיש עבורו שתוספת בקביעות עיתים לתורה וקיום המצוות בהידור, מוסיפה בברכות מהשם יתברך.

בקשר לימי סגולה הנוכחיים של חודש אלול, ימי הרחמים

והרצון, בטח שמע את הביאור של רבינו הזקן בעל התניא והשלחן ערוך אודות ענין ימים אלה, ע״י המשל אודות מלך בשדה, לפני בואו לעיר, שאזי כל אחד רשאי לצאת ולקבל פני המלך, והמלך מקבל כל אחד בשמחה ובפנים מחייכות.

ויהי רצון שאבינו מלכנו ימלא את הבקשות והתפלות של כל אחד מאתנו בתוך כלל ישראל לטובה ולברכה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ט׳תקכה

[כרך כה עמוד קפח]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשכ״ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

אחד מעניניו העיקריים של ראש־השנה הוא — כפי שכבר צוין פעמים רבות — שזה זמן **ההכתרה** של הקב״ה, מלך ישראל ומלך העולם, דבר הקשור בתפלתנו העמוקה ובקשתנו הפנימית: ״מלוך על העולם כולו״.

בקשה כזו — משמעותה נכונות מלאה ומוחלטת להיות במצב שהוא בהתאם להכתרה האלקית. כלומר: להשתעבד ולהתמסר כליל אל המלך, עד שעצם מציאותו של האדם וכל אשר לו הם של המלך

מעניניו העיקריים של ראש השנה . . הכתרה: כדמוכח מהבקשה **בכל** תפלות ר״ה (משא״כ זכרונות ושופרות) מלוך על העולם, והחתימה (וכן בקידוש) מלך על כל הארץ. ובפירש״י (במחזור וויטרי) דאומרים המלך הקדוש (וגם בערבית) לפי שאמר הקב״ה המליכוני עליכם בר״ה כדכתיב אני ה״א וסמיך לי׳ בחודש הז׳. ולכן גם תק״ש שהיא **מצות היום** ״הענין הראשון״ שבזה הוא ש״אנו ממליכין עלינו את הבורא״ (רס״ג. הובא באבודרהם). וראה סי׳ האריז״ל, פע״ח וכו׳ בענין ר״ה.

מלך ישראל: וכנ״ל שתמליכוני **עליכם**, ועל ידם (ותפלתם מלוך על העולם כולו) **מלך העולם** (עיין לקו״ת דברים מא, ד. נו, ג. ועוד).

דבר הקשור בתפלתנו . . ובקשתנו: להעיר גם מר״ה (טז, א): אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. לקו״ת דברים נו, ג. ובכ״מ.

העמוקה . . הפנימית: כמבואר בכ״מ בענין שה״מ ממעמקים גו׳ ובענין בקשו פני גו׳ — ושייכותם לר״ה (ולפני׳ ולאחרי׳).

בלבד. זהו הענין של ״קבלת עול מלכותו יתברך״ המתבטאת בכל הפרטים של חיי יום־יום.

* * *

לאמתו של דבר, צריך להיות, ואכן ישנו, בכל יום, העניו של קבלת עול מלכות שמים, ובמיוחד כאשר אנו קוראים קריאת־שמע. ברם, ישנו הבדל יסודי: בכל יום מהווה העניו של קבלת עול — ההתחלה והתשתית של התנהגותו במשך כל היום, שכל עניניו יהיו מיוסדים ובנויים על קבלת־עול. ואילו ראש־השנה הוא המועד שבו קבלת עול מלכותו היא **הענין** והתוכן של היום, היא **מתגלית** ומקיפה את **כל המציאות** של האדם עד שהוא מתבטל לגמרי לאלקות.

כדי שקבלת־העול תהיה מלאה ואמיתית — חייב האדם לערוך תחלה חשבון־צדק של התנהגותו עד עתה — תוך רגש עמוק של חרטה ותשובה על הדברים שלא היו רצויים. תשובה אמיתית שוטפת את הלא־טוב ועושה אותו ל״אהוב ונחמד קרוב וידיד״ אל הקב״ה, הוא ראוי ומובטח שהקב״ה יקבל את הכתרתו וימלא את בקשתו של ״מלוך על העולם כולו״.

* * *

לכל תקופה ולכל מקום — המעלות המיוחדות והקשיים המיוחדים שלהם.

בתקופתנו קיימת בחוגים מסויימים שאיפה לעצמאות ולאי־תלות, לא רק מבחינה חומרית אלא גם מבחינה אידיאולוגית: שאיפה

שעצם מציאותו . . של המלך בלבד: ועפ״ז מובנים כמה מדיני המלך — עיין רמב״ם הל׳ מלכים (פ״ג ה״ח — פ״ד). ושם (פ״ג ה״ו): לבו הוא לב כל קהל ישראל. — ולהעיר מזח״ג רכא, ב. אגה״ק סל״א. שו״ת חכם צבי סי׳ עד (אבל בפסקי דינים להצ״צ חיו״ד סוס״מ הכריע כדעת החולקים עליו). ונסמן בדרכי תשובה ובניצוצי זוהר שם. וברש״י חוקת (כא, כא) והוא מתנחומא: הנשיא הוא הכל. ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1050.

בכל הפרטים: להעיר מרמ״א ושו״ע רבנו הזקן חאו״ח ר״ס א׳: אין ישיבת האדם כו׳.

ובמיוחד . . שמע: ברכות רפ״ב. וראה טושו״ע או״ח ר״ס סא.

הבדל יסודי: עיין ד״ה עלה, תרצ״ט ס״ב. סד״ה שופר של, תש״ב. ובכ״מ. תניא רפמ״א.

כדי . . ואמיתית . . ותשובה: ראה רד״ה שה״מ ממעמקים, תש״ג; סד״ה טו״ט, תש״ג. ועוד.

ל״אהוב ונחמד קרוב וידיד״: רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז, ה״ו. ועיין שם ה״ז דחשיב ג״כ ד׳ ענינים. ואכ״מ.

ומובטח: ברמב״ם שם: צועק ונענה מיד שנאמר והי׳ טרם יקראו ואני אענה.

וחתירה שלא להיות כפופים לסדרים הממוסדים ושלא להכיר דבר לפני שמבינים אותו בשלימות בשכל, וכיוצא בזה. מצב כזה מהווה, לכאורה הפרעה לנושא של "קבלת עול".

במיוחד הדברים אמורים במדינות כאלה שהן עדיין צעירות (יחסית) וקיימות על בסיס ועל ידי יזמה עצמית ואנרגיה עצמית, ואשר רוח זו מאפיינת בהן את כל סדרי החיים האישיים והחברתיים — דבר המקשה עוד יותר את ההסתגלות למסגרת של קבלת עול.

אך למרות כל זאת קיים הכלל שאין הקב"ה מבקש מן האדם דברים שלמעלה מכוחותיו. אם כן הרי מאחר שקבלת עול מלכותו יתברך היא התוכן הפנימי של ראש־השנה (והבסיס לכל המעשים של כל השנה) והדבר בתוקף עבור **כל** הזמנים והמקומות — ודאי הדבר שגם בזמננו ובמדינות האמורות אפשרי והכרחי להגיע לקבלת עול מלכותו במלואה.

והאמת היא שיש מעלה מיוחדת בכך — דווקא בזמננו ובמדינות האמורות — אדם שאינו בנוי באופן יציב על עצמאות, אלא שפעמים אצלו כך ופעמים להיפך, הרי כאשר הוא מקבל על עצמו ענין של קבלת עול — אין הדבר מבוסס אצלו דיו, שכן אין זה חידוש בשבילו להתחרט ולשנות את עמדתו. לעומתו מי שאינו רגיל להיכנע והוא בלתי תלוי בהלך רוחו הרי כאשר הוא משתכנע שעליו להכיר במרות עליונה — מקיף אותו הדבר באופן מעמיק יותר ויסודי יותר, והוא מוצא בקרבו את העוז לשנות את עצמו **לגמרי ולתמיד**.

והדבר מתבטא אצלו לא רק בתחושתו ובהכרתו, כי אם גם במחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, עד לפרט הקטן ביותר. ואדרבה: כיון שחלקו הגדול של היום ממולא במעשים ודיבורים מתבטאת בעיקר קבלת עול מלכותו יתברך בדבוריו ומעשיו, בקיום המצוות המעשיות ובכל פרטי התנהגותו היום־יומית.

בד בבד מביא אותו הדבר לקיום רציני יותר ופעיל יותר של מצות "ואהבת לרעך כמוך", ובמיוחד ביחס לקבלת עול מלכותו

הכלל: איני מבקש אלא לפי כחן (תנחומא נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג). ולהעיר ג"כ מע"ז (ג, א): אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. וסברא היא. ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

מעלה מיוחדת: להעיר מביצה (כה, ב) מפני כו' עזין (בחדא"ג שם). ב"מ (פד, א) חילך לאורייתא.

לקיום . . יותר . . כמוך": ע"ד משנ"ת באגה"ק ר"ס יב.

יתברך: להשפיע על יהודי נוסף, על יהודים רבים יותר, שיקבלו על עצמם עול מלכותו, ושגם אצלם לא ישאר הדבר רק בתחום השכל והרגש, כי אם יתבטא במחשבה דיבור ומעשה, בחיי היום־יום.

* * *

ויהי רצון שקבלת עול מלכותו יתברך תביא מיד ל״קבל ברחמים וברצון את תפלתנו״, ואבינו מלכנו יתן לכל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, שנה טובה ומתוקה מכל הבחינות, בטוב הנראה והנגלה — מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תקכט

[כרך כה עמוד קצג]

ב״ה, ה׳ עשי״ת, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה לכתיבתו מ־9/19,

— צריך לבדוק את **כל** המזוזות וכן את התפילין בביתו שתהיינה כולן כשרות כדין. — אך לא את אלו שבדקו בשנים עשר החדשים האחרונים.

ובעת רצון יזכירוהו על הציון הק׳ של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

בברכת גמר חתימה טובה.

על יהודים רבים: שהרי השפעה וקיום עוד נפש אחת מישראל — ה״ז השפעה וקיום עוד **עולם מלא** (סנה׳ פ״ד, מ״ה), ובזח״א (רח, סע״ב): כל מאן דקיים נפשא בעלמא זכי לי׳ חיים.

ט׳תקמח

[כרך כה עמוד ריג]

ב״ה, ראש חודש כסלו, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחנוכת הבית של מוסד אהלי יוסף
יצחק ליובאוויטש ובראשם העסקנים החשובים ב.
גולדפרב, יואל גסקו בנימין צוקר
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעונג קבלתי את הידיעה אודות חנוכת הבית המתוכננת של שני בנינים של מחנה קיץ, שעתידה להתקיים ביו״ד כסלו, בשעה טובה ומוצלחת.

ודאי ידוע לכולם, שי׳ כסלו הוא יום הגאולה של הרבי האמצעי, בנו וממלא מקומו של רבינו הזקן, מייסד שיטת חסידות חב״ד.

שחסידות בכלל, וחב״ד בפרט, מעניקות תשומת לב ומשקל מיוחדים לנושא חינוך הילדים.

ואם עוד בתקופה הראשונה של החסידות הודגש ענין החינוך כל כך, הרי ברור עד כמה חשובים מוסדות החינוך על טהרת הקודש בזמננו, כאשר מוסד החינוך צריך להעניק לילד גם את מה שבעבר הילד קיבל בביתו ובסביבתו.

לכן יש לקוות, שהזדמנות חנוכת הבית תנוצל במלוא המידה כדי לחזק ולהרחיב את המוסד, הן בגשמיות והן ברוחניות, לפי החזון וההוראות של רבינו הזקן, הרבי האמצעי ונשיאי חב״ד שלאחריהם, עד כ״ק מו״ח אדמו״ר, אשר המוסד נושא את שמו.

בפרט שהמוסדות אהלי יוסף יצחק חדורים ברוח הפסוק הקשור בגאולת רבינו הזקן ובגאולת בנו: **פדה בשלום נפשי** גו׳ שחכמינו זכרונם לברכה מסבירים (ברכות ח, א), שהפסוק מדבר על אלה ש״עוסקים בתורה ובגמילות חסדים ומתפללים עם הציבור״. כך נהיים תלמידי ותלמידות אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש חדורים בהבנת ובהשגת התורה, ברגש פנימי ובכוונה בתפילה, כך שהתורה והעבודה מחלחלת בכל האברים ומחייה אותם לעשות גמילות חסדים ומעשים טובים.

גדולה היא זכות כל אלה הנוטלים חלק בתמיכת ובהרחבת המוסד אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש. השם יתברך יצליח את כולם עם בני ביתם שיחיו בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תקנג
[כרך כה עמוד ריח]

ב״ה, ד׳ כסלו, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

מתפללי ביהכנ״ס ״עטרת צבי״, אטלנטיק סיטי
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל, בזמנו, את הידיעה אודות האסיפה הכללית של החברים ומתפללים שליט״א ואת ההחלטה להמשיך להחזיק — ובטח גם לחזק — את בית הכנסת; ואודות בחירת הנהלה חדשה תחת הנהגת הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצרכי ציבור מו״ה לוי יצחק שי׳ אייזנר יחד עם שאר חברי ההנהלה.

בטח מיותר להדגיש, שזו החלטה נכונה והחלטה טובה. שהרי תמיד חובה לחזק ולהרחיב בית כנסת כשר, במיוחד בזמננו.

לפיכך יש לקוות שההנהלה והמתפללים שי׳ לא יסתפקו בלהחזיק את בית הכנסת, אלא יעשו את כל המאמצים להרחיב את בית הכנסת, הן בכמות — להגדיל את מספר החברים והמתפללים, והן באיכות — על־ידי שיעורי־לימוד מתאימים ברבים וכו׳. וזכות הרבים ודאי תעמוד להם.

השם יתברך יעזור שבית הכנסת יתפתח ויפרח בגשמיות וברוחניות גם יחד ויצדיק את השם ״קהילה קדישא״, ויהיה צנור להמשיך את ברכת ה׳ לכל אחד מהבונים, תומכים ומתפללים, עם בני ביתם שיחיו.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ט׳תקנד
[כרך כה עמוד ריט]

ב״ה, י״ג כסלו, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

הרבנית מרת לאה תחי׳

ברכה ושלום!

על־ידי בעלה, הרה״ח וו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ וכו׳ מוה״ר מנחם שמואל דוד שי׳ הלוי נתקבלה ההמחאה שלה לצדקה בקשר עם ההחלטה שלה, שעולה ליותר ממעשר.

ודאי ידוע לה אודות גודל הזכות של מצות הצדקה בכלל, ובפרט שהדבר התקבל בימי־סגולה אלו, בין יו״ד וי״ט כסלו, ימי הגאולה של אדמו״ר הזקן ובנו אדמו״ר האמצעי. בהזכירם את הזכויות שבגללם נגאלו — שזו היתה גאולה גם עבור כל אחד מאתנו לכל הדורות — מדגישים הם שבמיוחד עמדה להם זכות מצות הצדקה.

מכך מובן שמצות הצדקה היא אחת הדרכים שעל ידה יכולים כל אחד וכל אחת להגאל מכל הענינים הבלתי רצויים, ולהיות תמיד בשמחה ובטוב לבב. וזה מביא תוספת ברכה והצלחה בכל הענינים הטובים, בפרט לקבלת נחת אמיתי, שזהו נחת יהודי־חסידי מכל אחד מהילדים שי׳ ומכולם יחד, מתוך בריאות והרחבה בגשמיות וברוחניות.

בברכת חג הגאולה ולבשורות טובות בכל האמור.

ט׳תקנח
[כרך כה עמוד רכב]

ב״ה, י״ז כסלו, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

מר משה שי׳ מוזס

שלום וברכה!

מסרו לי אודות העסק החדש שפתח ובקשת הברכה שלו.

השם יתברך יתן שפתיחת העסק תהיה בשעה טובה ומוצלחת ויקויים בזה פתגם רבינו הזקן: הקב״ה נותן ליהודים גשמיות ויהודים

עושים מגשמיות — רוחניות.

במיוחד שאנו נמצאים בימי הסגולה של חודש כסלו, ערב י״ט כסלו — חג הגאולה של רבינו הזקן, שפרשה זו ודאי מוכרת לו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות ובברכת חג הגאולה.

ט׳תקס
[כרך כה עמוד רכה]

ב״ה, כ׳ כסלו, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הרבי, חמי, שהיה מנהל־פועל של ישיבת תומכי־תמימים בליובאוויטש מאז היווסדה, ומאוחר יותר נשיאה, ושהעביר ונטע את הישיבה באמריקה לפני 29 שנה, היכן שבעזר השי״ת היא פרחה והסתעפה במידה יוצאת מן הכלל,

מסר פתגם של רבינו הזקן בעל התניא והשולחן־ערוך, שאת חג הגאולה שלו חגגנו זה עתה —

פתגם שיש לו משמעות מיוחדת לא רק בקשר לי״ט כסלו, אלא גם בקשר לחגיגה השנתית הצפויה של ישיבת ליובאוויטש (כ״ט טבת הבע״ל):

גשמיות של יהודים היא רוחניות. הקב״ה נותן לנו גשמיות, בכדי שניצור ממנה רוחניות.

במילים ספורות אלו טמון לימוד עמוק והוראה תמידית, כיצד צריכה להיות הגישה של יהודי לעניני צדקה בכלל, ולישיבות ומוסדות חינוך על טהרת הקודש, בפרט:

כל שייכות יהודים — עם קדוש לה׳ — לגשמיות, היא כי גשמיות של **יהודים** — גשמיות כפי שיהודי־תורני מבין ומשיג — היא בעצם רוחניות, ולרוחניות יש הרי ליהודי שייכות רבה מאוד. לכן הקב״ה נותן ליהודי כמה שיותר גשמיות, כדי שיהודי יעשה מכך כמה שיותר רוחניות.

הענין הרוחני הנעלה ביותר הוא הרי לימוד התורה וקיום המצוות, עד להשגת המדרגה של **דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה** — **להבין** אלקות ולעבוד את ה׳ עם כל **הלב וברצון טוב**, כפי שחסידות מורה ומבארת — עד לעבודת השם על־ידי כל העניינים של חיי היום־יום.

הענין החזק ביותר בגשמיות הוא הרי כסף — פרי עמלו של האדם בכל כוחותיו.

על יהודי להמיר את העניו הגשמי החזק ביותר — בדבר הנעלה ביותר ברוחניות.

בישיבת ליובאוויטש, תומכי־תמימים, מקבלת ההוראה הנזכרת של רבינו הזקן את מלוא הביטוי שלה בפועל. לכן, לתמוך במוסד זה — מבצר של תורה וחסידות — היא אחת הדרכים הטובות ביותר למלא את הוראת רבינו הזקן הנזכרת.

כעת כאשר ישיבת תומכי תמימים מתכוננת לחגיגה השנתית שלה, יש לקוות, שכל חובבי תורה. ובמיוחד העסקנים והידידים של הישיבה, יעשו מאמץ מיוחד להבטיח את הצלחת הארוע. וככל שכל אחד ואחת יתנו יותר מהגשמיות שלהם — ממונם, וכן גם הכוחות והזמן שלהם — ויהפכו זאת לרוחניות — תורה, עבודה וגמילות חסדים — כך הקב״ה יתן להם יותר גשמיות, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, ויצליח את כל אחד ואחת ובני ביתם שיחיו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

ט׳תקסז
[כרך כה עמוד רלה]

ב״ה, ה׳ טבת, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

מסרו לי אודות מצב בריאותה, ואזכיר אותה לרפואה על הציון של כ״ק מו״ח אדמו״ר.

כיון שתורתנו הקדושה מצוה שיש לציית להוראות רופא (מומחה), וכפי שכתוב בפסוק ורפא ירפא, זאת אומרת, ש[הרופא]

מקבל מלמעלה רשות וכח לרפא, בטח גם היא תציית להוראת התורה הנזכרת לעיל ותעשה לפי הוראת העצה והציווי של הרופאים שמטפלים בה, והקב״ה יברך אותה ויצליח אותה שיהיה בהצלחה.

במיוחד שאנו באים כעת מימי חנוכה, המביאים אור ומזל ליהודים, אנשים ונשים, וכפי שחכמינו זכרונם לברכה אומרים, אף הן היו באותו הנס.

בברכה לבשורות טובות בכל הנזכר לעיל.

כדאי לבדוק את המזוזות אם לא עשו זאת בשנים עשר החדשים האחרונים. מן הסתם גם נוהגת להפריש מטבע לצדקה לפני הדלקת נרות.

ט׳תקעב

[כרך כה עמוד רמא]

ב״ה, כ״ד טבת, הילולא דרבנו הזקן, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי ה־29 של
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

ביום זכאי זה של הילולא־יארצייט של רבינו הזקן, בעל התניא והשלחן־ערוך ומייסד שיטת חב״ד, הנני שולח את איחולי וברכתי לכל המשתתפים בחגיגה השנתית של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש.

אחד מעקרונות היסוד של שיטת חב״ד הוא שמוח ולב (שכל ורגש) ישלטו ויחיו את חיי היום־יום של האדם בהרמוניה מלאה ביניהם, ובאופן של **מח שליט על הלב**, שהראש ישלוט על הלב. כאשר ההרמוניה הפנימית הזו בין שכל ורגש קיימת, אזי כל סוגי הפעילות של האדם בכל פרטי חיי היום־יום, הן אלו של ״ימי החול״ והן אלו של ״שבת ויום טוב״, הן הגשמיים והן הרוחניים, מתבצעים כראוי, ללא מחלוקות, ללא סתירות, וללא היסוסים.

ברור, שהבלבול הנורא וחוסר הרוגע ששולטים כיום בנוער הכללי, והבאים לידי ביטוי בהתקוממות ומרד נגד אותם חוקים

בסיסיים ביותר של החברה האנושית, הם תוצאת פיצול פנימי והעדר התאמה בין שכל ורגש, המאפשרות רגשות חסרות רסן. למרבה הצער זו גם עובדה עגומה, שסימנים אלו יצרו הד גם בחוגים חשובים של הנוער היהודי.

בתקופה קריטית זו יש חשיבות חיונית מיוחדת לחזק בקרב הנוער היהודי את האיזון הרוחני, שהדרך היחידה לכך היא באמצעות תורה ומצוות, עם אחדות והרמוניה בין שכל ורגש וכן — **מח שליט על הלב**.

עבור יהודי, האחדות הפנימית הנזכרת היא יותר מאשר סוד ויסוד לחיים אישיים משביעי רצון. כפי שהעניין מתבאר באריכות ובעמקות בחב״ד, האחדות הזו היא המפתח לאחדות בעולם, והיא קשורה בצורה פנימית עם ענין אחדות הבורא, שיישומה בחיים הוא התפקיד המיוחד של היהודי ושל עם ישראל. הדבר מודגש במילים **גוי אחד בארץ**, כפי שרבינו הזקן מסביר (אגה״ק ט), שעם ישאל שהוא **גוי אחד,** הופך למציאות את **ה׳ אחד,** שיהיה **אחד בארץ**.

ישיבת ליובאוויטש מחנכת את תלמידיה בתורה ויראת שמים חדורות ברוח זו של אחדות מח ולב **ומח שליט על הלב**, לא רק להגיע לכך בעצמם, אלא גם מאוחר יותר, בצאתם לעולם, הם יסייעו לאחרים להגיע לכך ולבצע זאת בחיי היום־יום שלהם.

החגיגה השנתית של ישיבת תומכי־תמימים המרכזית מעניקה הזדמנות מיוחדת לעסקנים וידידים של הישיבה, להיות שותפים אמיתיים באחדות זו. הכסף, וכן גם הכוח והזמן, שנותנים בעד הישיבה, הופכים להיות תורה, עבודה וגמילות־חסדים — שלושת העמודים עליהם עומד העולם, העולם הגדול, וכן גם ״העולם הקטן״ של כל יהודי, שכל יהודי, איש ואישה, הוא עולם בפני עצמו. ועל־ידי כך מתחזק ומעמיק הקשר של יהודים עם ה׳ יתברך, והקב״ה מצידו נותן את כל מה שצריך בבני חיי ומזוני רויחי, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תקעה

[כרך כה עמוד רמה]

ב״ה, ראש חודש שבט, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל עסקני וידידי בתי הספר בית רבקה — בכלל,
ואל המשתתפים במלוה המלכה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כיון שהמלוה מלכה השנתית למען בית רבקה מתקיימת השנה ימים ספורים לאחר יום ההסתלקות (יום־השנה) של מייסד בית רבקה, כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, הרי זה זמן מתאים במיוחד להזכיר פתגם שלו, שבשעתו ועד היום — יצר נקודת מפנה במצב היהדות במדינה זו.

מיד בבואו לאמריקה בשנת ה׳ת״ש, כאשר הרבי חמי חשף את שליחותו האלקית במדינה זו — לעשות את אמריקה למקום תורה ויראת שמים, שאלו אותו: ״הרי כאן זו אמריקה, לא כמו ׳בבית׳!״ הרבי חמי ענה:

״**אמריקה אינה שונה**; בנוגע לתורה ומצוות אמריקה אינה חריגה!״

אימרה זו היא בעלת משמעות מיוחדת לנשי ישראל, ובמובנים מסויימים עוד יותר מאשר לאנשים. נשים, בכלל, נוטות ללכת בעקבות ה״אופנות״ האחרונות, ולעתים לא נדירות האופנה פוגעת בנושא הצניעות. על נשי ישראל לדעת שאותן תורה ומצוות ואותו עיקרון של **כל כבודה בת מלך פנימה** (כל הכבוד של בת ישראל הוא **פנימי**), שהיו תקפים ׳בבית׳, תקפים גם באמריקה. אותה מסורת של נשי ישראל הלבביות, שהיו הראשונות לסייע בבנית המשכן (מקדש) בעד כל עם ישראל, ובמשכן ומקדש בביתן, שיהיה זה בית שהשם יתברך יכול לומר על כך **ושכנתי בתוכם**, שזהו בית לשכינה האלקית כביכול — תקפה גם באמריקה, כמו בעבר ׳בבית׳ בעברו השני של הים.

וכדי לסייע להגשים את המסורות הללו ולהחזיק את ההמשך של תורה ומצוות, צניעות וכו׳ בקרב נשי ישראל, שהאישה היא

עקרת הבית, היסוד של הבית היהודי — יסד הרבי חמי בשעתו את בתי הספר "בית רבקה" על טהרת הקדש.

הרי מיותר להאריך אודות החשיבות והנחיצות של מוסדות בית רבקה למען בנות ישראל, ואודות גודל הזכות שיש לכל אחד מכם, עסקנים וידידים של בית רבקה, בתמיכת מוסדות אלה ולסייע לחזק ולהרחיב אותם. שזהו גם "כלי" לקבל את ברכות הקב"ה בכל מה שצריך, נחת יהודי מהילדים, בריאות ופרנסה בהרחבה, בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

ט'תקצד
[כרך כה עמוד רסה]

ב"ה, שושן־פורים, ה'תשכ"ט
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית ה־27 של "נציבי הישיבה"
תומכי־תמימים ליובאוויטש במונטריאול
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

החגיגה השנתית של ישיבת תומכי־תמימים, הנערכת ימים ספורים לאחר פורים, ודאי גם תשקף את רוח הפורים, שבעצם יש שייכות מיוחדת ביניהם.

גזירת המן היתה קשורה בטענה: **ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים . . ודתיהם שונות מכל עם**. המן טען שהעובדה שיהודים נבדלים, אינם מתערבים בחברה שסביבם ושומרים על חוקים משלהם, אינה טובה למדינה וגם אינה טובה ליהודים.

התברר בדיוק להיפך: הישועה לא באה על־ידי שינוי האופי והקיום של היהודים ושל העם היהודי, אלא אדרבה, דוקא על־ידי חיזוק האחדות והשונות היהודית — **ישנו עם אחד** וכן **ודתיהם שונות**. ולא זו בלבד שהדבר שמר על העם היהודי, אלא הביא להתעלות לכל מדינות אחשורוש, כאשר הנהגת המדינה נמסרה לידיו של מרדכי **היהודי** — היהודי אשר **איננו מתכופף ואיננו משתחוה (לא יכרע ולא ישתחוה)**.

ההוראה הברורה מכך היא, שכאשר יהודים הם בגלות, מפוזרים ומפורדים בין העמים, אסור ח״ו לחשוב שעל ידי שיוותרו חלילה על השונות היהודית ודרך החיים היהודית ויחקו את הסביבה, יבטיחו את מצב עצמם ויסייעו לחברה שבה חיים. האמת היא בדיוק להיפך: שמירת האחדות והשונות היהודית ודוקא על ידי **דתיהם שונות**, הנהגת חיי היום־היום בהתאם לחוקים הנצחיים והערכיים של התורה הקדושה — זו הדרך היחידה להבטיח את הקיום היהודי, ואגב לזכות גם באמון וכבוד מצד העמים.

מובן, שעל מנת להמשיך את העצמאות היהודית המלאה הנזכרת, כאשר אנו מיעוט קטן בסביבה מכריעה, ולעתים קרובות לא אוהדת, נדרש תוקף אופי עד כדי **מסירת נפש**, כפי שהדבר היה בזמן פורים פעם. לכן, ישנה נחיצות חיונית להתחיל לפתח את הרוח היהודית האמיתית מהגיל הצעיר ביותר והלאה. וזוהי גם המשימה של ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש במונטריאול — לחנך את התלמידים ברוח זו עד למסירת־נפש, שיהיו ״תמימים״ — יהודים **שלמים** בחיי הגוף, הרוח והנשמה שלהם, שבזה נמצא האושר האמיתי שלהם, במילא גם האושר להוריהם, לכלל ישראל ולכל הסביבה.

השם יתברך יצליח את החגיגה השנתית בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תקצז

[כרך כה עמוד רסט]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חג הפסח, ראש השנה לרגלים, ראשון לכל החגים, ותוכנו, שהוא: יציאת מצרים והתהוות ישראל לעם, נושאים משמעות מיוחדת כמאורע כללי, עד שכל הפרטים שבו משמשים הוראות כלליות — וכן, כמובן, נצחיות, ככל עניני התורה שהיא נצחית ואינה מוגבלת לזמן ומקום.

נתעכב כאן על פרט מסוים שבקרבן פסח ויציאת מצרים.

קרבן הפסח דורש וקשור למצוה מילה, ככתוב: **המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו גו׳ וכל ערל לא יאכל בו.** אף כל ענין יציאת מצרים היה, כפי שמסבירים חז״ל, בזכות שתי המצוות: פסח ומילה.

קיים אף קשר פנימי בין שני ענינים אלה*.

ברית מילה, ביום השמיני מיד לאחר הלידה, מבטא את הברית

ראש השנה לרגלים: ראש־השנה ד, א.

יציאת מצרים והתהוות ישראל לעם: ראה מפרשים ליחזקאל טז.

כמאורע כללי: כי הוא (יצי״מ) יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו כו׳ (חינוך מצוה כא).

שהיא נצחית: בכל פרטי׳ (ולא רק הציווים שבה), שהרי צ״ל ברכת התורה — ״נותן התורה״ ל׳ הווה (לקו״ת ויקרא כג, א) — גם בנוגע לכתוב ואחות לוטן תמנע וכיו״ב (ראה סנה׳ צט, ב). פיה״מ להרמב״ם ר״פ חלק יסוד השמיני: ואין הפרש כו׳.

המול . . בו: שמות יב, מח.

לא יאכל בו: ופסח לא בא מתחלתו אלא לאכילה (משנה פסחים עו, ב).

שמסבירים חז״ל: פדר״א פכ״ט.

קשר פנימי: להעיר ג״כ אשר פסח ומילה שניהם מ״ע שיש בה כרת (כריתות בתחלתה).

מיד לאחר הלידה: ועד יום השמיני כאלו הוא עדיין בבטן (האם) — מו״נ ח״ג פמ״ט. וראה דב״ר רפ״ו. נדה לא, ב. ויק״ר פכ״ז, י. ס׳ הבהיר [ש]׳ קסח.

---

*) הכוונה: ששניהם הוראות הקשורות בחילוק מצב האדם בקשר לגילו.

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א – ניסן תשכ״ט)

שבין יהודי לבין הקב״ה מיד **בתחלת** חיי האדם, שכל חייו יהיו לפי רצון הקב״ה.

קרבן פסח — הוא ציווי שנאמר בראש ובראשונה לראש המשפחה (״איש שה לבית אבות, שה לבית״. ״למשפחותיכם״). דבר זה בא **בעיצומם** של חיי האדם, כאשר הנו כבר איש־משפחה ו״בעל־בית״ לעצמו. לגבי פסח מצרים נאמר אף: ״משכו וקחו לכם״ (=משכו ידיכם מעבודה־זרה וקחו לכם שה לקרבן). דבר שמלמדנו שבתקופת־החיים הנידונה ישנו כבר עבר מסוים, ועלול להיות שעבר זה אינו לגמרי כפי הראוי, ויש לתקנו.

להבאת תוכן הענינים האמורים בחיי יום יום — עלינו ללמוד מכאן:

כל רגע בחיים משמש **התחלה** לשעות ולימים הבאים אחריו, וגם **המשך** לעבר שחלף.

וביתר הכללה:

ישנם ימים וזמנים בהם האדם מתחיל בענינים **חדשים**, וישנם ימים וזמנים בהם האדם ממשיך ועוסק בעניניו **הקודמים**.

הרי ״אני נבראתי לשמש את קוני״ — ויתר על כן: אנו **משועבדים** ל״אנכי ה׳ אלקיך״, (משום) ״אשר הוצאתיך מארץ מצרים״ — ולכן,

שתי התכונות שצויינו, בברית־מילה ובקרבן־פסח, משתקפות גם בשני סוגים כלליים של עבודת ה׳: עבודה של **צדיק**, העוסק בעיקר בענינים והישגים **חדשים**, ועבודה של בעל־תשובה, העוסק בעיקר בתיקון ושיפור העבר. גם לפי משמעותו הנעלית של המושג ״תשובה״ — שהיא: השבת הנשמה למקורה — הרי פירוש הדבר שהיה קרוב תחלה למקור והתרחק לאחר מכן. כי הנשמה היתה רוחנית טהורה, בטרם ירדה להחיות את הגוף, ויש להשתדל שתהיה במצב

מילה . . שכל חייו: יומתק ע״פ המבואר במ״א אשר מילה היא פעולה נמשכת, וכדמוכח במנחות מג, ב.

״משכו . . מעבודה זרה: שמות יב, כא. מכילתא שם.

כל רגע: לבד הראשון — שאין שם עבר והאחרון — שאין שם עתיד. ואכ״מ.

״אני . . קוני״: משנה סוף קידושין.

משועבדים . . מצרים״: רש״י שמות כ, ב. וראה מכילתא שם. שמו״ר פכ״ט, ג.

״תשובה . . למקורה: ראה תניא פל״א (ומבאר שם: היא בחי׳ יצי״מ כו׳). ובלקו״ת ר״פ האזינו: הנה עיקר התשובה הוא כו׳.

של רוחניות גם בתוך הגוף, ויתר על כן — עליה להביא למצב של רוחניות גם את הגוף והנפש הבהמית.

כך גם בפרטיות בכל יום לגבי כל יהודי: מיד עם קומו משנתו הוא הרי "בריה **חדשה**", והוא מתחיל חיים חדשים ב"מודה אני כו'". ובקצה השני, לפני השינה — בא חשבון הנפש של היום החולף בקריאת־שמע־שעל־המטה בטרם הוא מחזיר להקב"ה את הפקדון, "בידך אפקיד רוחי".

* * *

זה גם תוכן חרותנו ויציאת־מצרים בחיי יום־יום: השתחררות ויציאה מהגבלות ("מיצרים", גבולות) הנובעות מן האופי העצמי ומהשתעבדות לסביבה הזרה. כאן דרושה עבודה דו־ממדית: עבודה של צדיק — להתחיל תמיד בדברים טובים חדשים, "עשה טוב", ועבודת בעל תשובה — "סור מרע ועשה טוב"**, לתקן את העבר כפי הדרוש ולהגיע לדרגה נעלית יותר ויותר וקרובה יותר ויותר אל המקור והשורש העילוי באלקות.

ואפילו כאשר אדם נמצא, ר"ל, בתנאים הדומים לאלו שהיו אז במצרים, כאשר נדבקו דברים זרים בלתי־רצויים רבים מאד — הרי אם רק מחליט הוא באמת להיות של הקב"ה, הוא אומר: "ה' **אלקינו** (=כחנו וחיותנו), ה' אחד", מתקיים מיד "אנכי ה' אלקיך

ויתר על כן: ראה תניא פל"ז (מח, סע"א) וכל ניצוץ כו'.

"בריה חדשה": ראה שו"ע אדה"ז חאו"ח (מהדו"ק) ר"ס ד.

ב"מודה אני: וסיומו רבה אמונתך — ע"פ מש"כ **חדשים** לבקרים רבה אמונתך (מדרש תהלים כה).

חשבון הנפש: ראה ד"ה אין עומדין ה'תש"ב (בקונט' ביקור שיקאגא) ובכ"מ.

בחיי יום־יום: כי בכל יום **חייב** אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים (תניא רפמ"ז).

דו־ממדית: ראה ד"ה שה תמים (בס' המאמרים תרכ"ט) בביאור הענין שקרבן פסח הי' מן הכבשים ומן העזים. וכן במילה — הסרת הערלה (שאינו ערל. סור מרע), שהוא מהול (מ"ע). ואכ"מ.

מחליט הוא כו': ראה תניא פמ"ז.

אלקינו . . חיותנו: ראה טושו"ע או"ח ס"ה. לקו"ת במדבר עג, ב.

) הכוונה: סור מרע - כל' עזיבת החטא - ועשה טוב - אח"כ צ"ל עבודה **מסודרת כמשנ"ת בעולת **תמיד** וכו'. וכן וע"ט באופן נעלה יותר כיתרון האור **מתוך החושך**.

(מענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - ניסן תשכ"ט)

אשר הוצאתיך מארץ מצרים״, עתה כאז, מתבטלת ההשתעבדות ל״פרעה״ ול״מצרים״, ערות הארץ, הוא מתנער מן הבוץ, מתקן את העבר, ומתחיל בחיים חדשים, חיים יהודיים אמתיים, חרות אמתית, ע״י תורה ומצוות:

* * *

ויהי רצון שיהא כל זה, כביציאת־מצרים בפעם הראשונה, **ביד רמה**, בתוקף, בשירה ובשמחה, וע״י כל זה לקרב ולמהר את התגשמות ההבטחה הנבואית: ״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״, בגאולה האמתית והשלמה ע״י משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תרב

[כרך כה עמוד רעח]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל הועידה השנתית הארבע עשרה
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

כיון שהוועידה השנתית מתקיימת השנה בימים של ערב ראש־חודש וראש־חודש סיון, כדאי להתבונן במשמעות של ראש־חודש בכלל, וראש־חודש סיון בפרט, ביחס לאשה היהודיה. במובנים מסוימים יש לראש־חודש משמעות מיוחדת לנשים יותר מאשר לאנשים, שלכן קיימים מנהגי ראש־חודש מיוחדים לנשים.

ראש־חודש סיון, היום שבו בני ישראל באו להר סיני, מזכיר ומדגיש באופן בולט את התכונות הרוחניות המיוחדות של נשים יהודיות, וכן גם את זכותן המיוחדת, בקשר לקבלת התורה, ומיד לאחר מכן גם ביחס לנסיון הראשון לאחר מתן־תורה.

וע״י כל־זה לקרב כו׳: ראה שם בפדר״א (פכ״ט) שבזכות מילה ופסח נגאלו ממצרים ״ובזכותם אתם עתידין ליגאל בסוף״.

ההבטחה הנבואית: מיכה ז, טו.

כפי שחכמינו ז״ל מדגישים, הקב״ה הורה למשה רבינו לדבר אודות קבלת התורה תחילה עם הנשים ואחר כך אל האנשים. הדבר הדגיש כי לנשים אחריות מיוחדת לקיום של תורה ומצוות, ורגש אחריות זה בא לידי ביטוי בולט בנסיון הראשון לאחר מתן תורה, כאשר הנשים עמדו בו בשלימות ודחו בהחלטיות כל קשר לכך, ולו גם בצורה לא ישירה על ידי נתינת משהו מתכשיטי הזהב שלהן. לכן הנשים זכו שראש־חודש מביא להן שכר מיוחד בעולם הזה ושכר מיוחד גם בעולם הבא, כפי שמסופר בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ״ה). לעומת זאת, כאשר מאוחר יותר דובר על בניית המשכן, הנשים שוב היו הראשונות לתת מתכשיטיהן היקרים ביותר למען המשכן.

כך, שגם בתחום של **סור מרע** וגם בתחום של **עשה טוב**, נשים יהודיות הצטיינו בנכונותן ובהקרבתן. כך גם בכל הזמנים, מצופה מהנשים שתהיינה הראשונות ותראינה דוגמא לגברים, כשהכוונה היא גם, שהקב״ה העניק להן כוחות ותכונות מיוחדים למלא ציפיות אלו.

הזמן שבו מתקיימת הועידה הקשור בראש־חודש של קבלת התורה, ודאי יעורר ויחזק את האוירה המתאימה בשל כך. שכן התורה כולה נחלקת לשני הקווים הנזכרים: **סור מרע** ו**עשה טוב**, שזהו גם תוכן הראשונות מעשרת הדברות — **אנכי** ו**לא יהיה לך** — שבני ישראל שמעו מפי הגבורה (ישירות מהקב״ה).

לכן יש לקוות, שכל אחת וכל המשתתפות תתעודדנה על ידי הועידה, לחזק את פעילותן להפיץ יהדות בחיות ובחמימות חסידית, לפי סדר התכנית של נשי ובנות חב״ד, באופן מוסיף והולך.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תרח
[כרך כה עמוד רפד]

ב״ה, י״ג אייר, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

מרת זלטה תחי׳ אלטהויז

ברכה ושלום!

בימים אלה נודעתי על ידי בנה בנציון בנימין שי׳ אודות האבדן (להבדיל בין חיים לחיים) של נכדה האברך יורם הי״ד.

הקב״ה יעזור, שמכאן ולהבא תהיינה רק שמחות אצל כל יהודי ואצל כל היהודים יחד, שמחות בטוב הנראה והנגלה, וכפי הנוסח של דורי־דורות: אך טוב וחסד ימצאם תמיד כל הימים.

והנחמה בזה באה הרי לידי ביטוי בנוסח הקצר, משפט אחד המכיל את כל העיקר, שהארוע קשור — ולכן גם הנחמה קשורה — עם נחמת ציון וירושלים, והרי היא באה ממנחם ציון ובונה ירושלים, הקב״ה בעצמו; והוא הרי יודע את הנסתרות בארועים שאינם מובנים לשכל האנושי, ובכוחו לנחם בנחמה האמיתית, שאפילו האדם משיג זאת ומתנחם.

באיחול לאריכות ימים ושנים טובות, וכנכתב לעיל, מעתה ואילך יהיה תוכן הידיעות רק בשורות טובות בטוב הנראה והנגלה.

ובברכת הצלחה בעבודתה לטובת בנות ישראל תחי׳.

ט׳תריב
[כרך כה עמוד רפח]

ב״ה, ב׳ סיון, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי למען
מוסד חינוך ״אהלי תורה״,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את הידיעה אודות החגיגה השנתית המתוכננת של מוסד חינוך ״אהלי תורה״ בחודש זה של קבלת התורה. יתן השם

יתברך, שהארוע יהיה בהצלחה רבה בכל המובנים.

כיון שהכל בהשגחה פרטית, הרי זו גם משמעות מיוחדת שהמכתב הנוכחי נכתב ביום השני לחודש סיון. רבינו הזקן, בעל התניא והשלחן־ערוך, מזכיר לנו בשו״ע שלו (או״ח, סוף סימן תצ״ד) שביום זה הקב״ה אמר לבני ישראל, על ידי משה רבינו: **ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו׳**. כלומר, אף שיהודים מחולקים לכהנים, לויים וישראלים, שזה נוגע לדינים מסויימים ומצוות וכו׳, אך בכלל כל העם היהודי הינו במדריגה של כהנים, שכל יהודי מחוייב וזכאי להפיץ קדושה, תורה ומצוות, בסביבתו.

מובן, שההכנה להשגת המדריגה של ממלכת כהנים וגוי קדוש חייבת להתחיל מגיל צעיר ביותר. וזה מביא אותנו לחשיבות של חינוך על טהרת הקודש, כפי שהוא מתבצע בפועל במוסד חינוך ״אהלי תורה״.

בימים אלו של הכנה לחג של קבלת התורה, וברוח של זמן מתן תורתנו, יש לקוות שכל אחד יבוא, בהתעוררות מיוחדת, לעזרת המוסד ״אהלי תורה״ בתמיכה משמעותית, לסייע להחזיק ולהרחיב את המוסד הזה של חינוך על טהרת הקודש. בכך גם ירחיבו את הצנורות לקבל את ברכות הקב״ה בהרחבה, כל אחד ובני ביתו שי׳, בהמצטרך להם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תרלט

[כרך כה עמוד שכד]

ב״ה, י״א אלול, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבך מד׳ אלול,

הרי ידוע מאמר חכמינו ז״ל, שהוא גם פסק־דין — ״אם לא עכשיו אימתיי״ שהכוונה בזה לשנות הנעורים, כאשר ניתן לשגשג בלימוד תורה. ובזה ישנם שני טעמים: ראשית, המוח מסוגל לקלוט טוב יותר ועמוק יותר את הענינים הקדושים והעדינים של התורה

מאשר מאוחר יותר כאשר המוח התעסק זמן מסוים בדברים אחרים, אפילו עניני היתר, אבל עדיין עניני רשות, שזו מציאות שונה לגמרי ממציאות התורה. ובטח עבור מי שלומד בישיבה לא נחוצה אריכות בזה.

שנית, יש בכך ענין נוסף, כפי שהגמרא אומרת, וכך היא גם ההלכה, שקודם התפילה אסור לעשות שום דבר. שאחת הסיבות לכך היא שדבר שנעשה לאחר התפילה הוא באופן אחר לגמרי. לכן, גם לימוד תורה עדיף לאחר התפלה מאשר לפני כן. כך גם במקרה שלך, כל הענינים שצריכים להעשות יבואו בהצלחה מיוחדת ביותר כאשר הם ייעשו לאחר הלימוד. במיוחד במקרה שלך, כאשר עליך להתכונן לחיים ולהסתדר במשך הזמן בשידוך מתאים וכדומה. הרי היסוד האמיתי לכך שהכל יהיה טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות, הוא כאשר הדבר בא לאחר הכנה־תורנית בשנים שצריכות להיות מוקדשות ללימוד.

ביודעי אודות משפחתך בכלל, ולאחר שנפגשתי עם אביך שי׳ כמה פעמים, וכן גם עם אמך תחי׳, הנני בטוח שלא זו בלבד שלא יתנגדו שתמשיך כעת את לימודיך בישיבה למקסימום זמן, אלא גם יעודדו אותך בזה ויהיו מרוצים מכך. והקב״ה יצליח שנסיעתך לישיבה ללמוד בעידוד הוריך שי׳, תוסיף ברכה והצלחה גם להוריך שי׳, וכוונתי בזה גם פשוט בעניני פרנסה ובריאות וכו׳.

בברכה לבשורות טובות בכל הנ״ל, ופרישת שלום מיוחדת וברכה לרפואה שלימה לאביך וכתיבה וחתימה טובה לכל בני המשפחה שי׳ בטוב בגשמיות ורוחניות.

ט׳תרנד

[כרך כה עמוד שלט]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשכ״ט
ברוקלין, נ. י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כבר הודגש פעמים רבות שכל הענינים שבתורה — ״תורה״ במובן: הוראה — משמשים כהוראה בחיי יום יום. החגים מכילים,

כמובן, הוראות כלליות וחשובות במיוחד, כל חג בהתאם לתוכנו: חג הפסח, זמן חרותנו, מורה את מהותה האמיתית של החרות, חג השבועות, זמן מתן תורתנו, מורה לנו, בעיקר, איך להבין את מהותה של התורה, חג הסוכות, זמן שמחתנו, נותן לנו תחושה עמוקה והבנה במהותה של שמחה.

ראש השנה — המציין את זמן בריאת העולם: "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון" — נותן הוראה כללית אודות הבריאה ואודות תכליתה של כלל בריאת העולם.

* * *

יש עומדים על כך שראש־השנה מוגדר כ"זה היום תחלת מעשיך" — בשעה שבעצם ראש־השנה הוא היום **הששי** למעשה בראשית.

ההסבר לדבר ניתן על ידי חכמינו זכרונם לברכה: מאחר שהאדם מהווה תכליתה וכוונתה הפנימית של הבריאה על **כל חלקיה**, מאחר שבבריאת האדם הושלמה **כל** הבריאה ובאה על מילויה — הרי זה כאילו מייצג האדם את הבריאה כולה, ולפני שנברא הרי זה כאילו כמו לא היתה בריאה בכלל.

אך נשאלת השאלה: כיצד אפשר לומר כך בשעה שישנו עולם כה גדול מלבד האדם, כאמור: "מה רבו מעשיך, ה'", "מה גדלו מעשיך ה'", ואדרבה: בהסתכלות על הבריאה כולה, כולל האדם, נראה ש"מין המדבר" (מ' שוואית, ד' פתוחה, האדם) מועט יותר מבעלי החיים, ומועט עוד יותר — מן הצומח, ומועט יותר — מן הדומם?

התשובה היא — וכאן מתבטאת **אחת** ההוראות העיקריות של ראש השנה בקשר **לכל הבריאה**:

לפי סדרו של עולם מצוי ה"דומם" במדה המרובה ביותר, אחריו — ה"צומח", ואחריו — ה"חי", ורק לאחר מכן — ה"מדבר".

"זה היום . . ראשון": תפלת ר"ה (ר"ה כז, א).

ההסבר: ראה בחיי בראשית א, ג. ר"ן לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. ד"ה זה היום תש"ד, תש"ט ועוד.

הושלמה כל הבריאה: ראה ב"ר (פי"א, ו): **כל** מה שנברא כו' צריכין עשי'.

"מה רבו . . "מה גדלו: תהלים קד, כד. שם צב, ו. וראה תו"א נו, ב.

אחת ההוראות העיקריות: עוד הוראות בזה — ראה מכתב דימי הסליחות דשנת תשי"ג, תשט"ו, תשכ"ד.

כל זה כאשר מתחשבים ב**כמות**, ברם, מבחינת האיכות — הפוך הסדר: הדומם, חסר סימני החיים והצמיחה, תופס את המקום הנחות ביותר. למעלה ממנו עומד הצומח, שיש לו תכונת הצמיחה אך הוא נעדר תכונות החיוניות והתנועה כבעלי חיים. למעלה ממנו עומדים בעלי החיים, אלא שהללו נמצאים בדרגה נחותה מן האדם משום שאין להם את שכלו של האדם, הנעלה בנבראים. למרות שגם החי ניחן בתבונה מסוימת — הרי אין שכלו של החי מהווה ערך לעצמו, כי אם משרת את צרכיו הטבעיים של בעל־החיים. אך שכלו של האדם — אם האדם מתנהג כאדם ולא כבעל־חיים — אינו לשם שרות צרכיו הטבעיים, כאכילה ושתיה ודומיהן, כי אם השכל מהווה מטרה לעצמה. יתר על כן: תכליתו ושלמותו של שכל האדם הוא לא רק בכך שאין הוא משמש רק כמכשיר לסיפוק צרכים פיזיים, אלא כאשר, **להיפך** מבעלי חיים, כל הענינים, כאכילה ושתיה ודומיהן, הם שנעשים כלי שרת של השכל, כדי שהאדם יוכל להתקדם בענינים שכליים ורוחניים מעלה־מעלה.

ברם, זו עדיין אינה שלמותו האמיתית של האדם. השלמות האמיתית מושגת כאשר השכל מביא את האדם להכרה שקיים מי שנעלה מן השכל, עד שהשכל מתבטל בפני הנעלה מן השכל.

ביתר בהירות: שלמותו של האדם היא כאשר שכלו מכיר בכך שהאדם, ואתו העולם כולו, צריכים לשאוף להתבטל, והם מתבטלים, בפני הקב״ה, בורא כל העולם המנהיג את כל אשר בעולם.

בראש־השנה הראשון הושגה שלמות זו ע״י האדם הראשון שקרא אל העולם כולו מסביב (וגם ביצע זאת): ״בואו, נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה׳ עושנו״.

הרגשה זו אקטואלית בחיי יום־יום שלנו, שצריכים להיות חדורים בה, כפי שיש לראות זאת מקביעת ״שיר של יום״ **שבכל שבוע** במשך כל השנה: ביום הששי בשבוע (יום בריאת האדם הראשון) נאמר השיר: ״ה׳ מלך, גאות לבש״, משום שזה היה הישגו

מבחינת האיכות: להעיר מהענין דמצד האור כל מה שלמעלה יותר הוא בבחי׳ ריבוי יותר והיפכו מצד הכלים (ביום השמע״צ תרע״ג. וראה תו״ח ואוה״ת ר״פ ח״ש ובכ״מ).

החי ניחן בתבונה: ראה ברכות סא, ב. ובכ״מ.

השלימות האמיתית: ראה שיחת יט״כ דשנת פר״ת. ס׳ העיקרים מ״ג פ״א (בס׳ תורת שלום ע׳ 243).

שקרא: זח״ג ס״פ אמור. וראה ג״כ פדר״א פי״א.

השיר: סוף מס׳ תמיד ובפיה״מ שם.

של אדם הראשון, שהכיר מיד בשלטון האלקות, והעלה את עצמו ואת הבריאה כולה לידי התבטלות בפני ה׳ עושנו, מלך כל הארץ.

* * *

הלקח הכללי מן האמור — בקצרה:

כאשר אדם מתבונן, הוא רואה שמרבית חייו ועניניו מופנית לדברים שהם, ממבט ראשון, גשמיים וחילוניים, כאכילה, שתיה, שינה ודומיהן, וההכנות אליהם. הוא רואה עוד שב״מין המדבר״ (מ׳ שוואית, ד׳ פתוחה) גדול בהרבה מספרם של האנשים ה״ארציים״ מאשר ה״רוחניים״. בכלל הוא רואה מסביבו עולם פיסי־חומרי גדול שקוע בענינים גשמיים. כל זה עלול להביא לספק, ולרעיון כוזב, שאולי מהוים הענינים החומריים והגשמיים את עיקר העולם.

בא ראש השנה ומלמדנו שלאמתו של דבר — המציאות היא להיפך: נכון אמנם שחמשה מימי בראשית וחלק מן היום הששי שימשו לבריאת יצורים שונים. בכל זאת — דוקא האדם, אשר בכמות, בזמן ובמקום הנו חלק זעיר מן הבריאה, הוא הוא העיקר והתכלית של הבריאה כולה. ובאדם עצמו — לא הגוף, שהוא ״עפר מן האדמה״, הוא העיקר, כי אם הנשמה, שהקב״ה החדיר לתוכו ברגע אחד (״ויפח באפיו נשמת חיים״), חלק אלוקה ממעל ממש. רק לאחר שנברא האדם, עם הניצוץ האלקי אשר בו, קיבלה הבריאה כולה את ערכה ושלמותה, כך שהאדם מתואר בצדק כ״תחלת״ הבריאה של כל חלקי היצירה, ״זה היום תחלת מעשיך״.

מכאן נובעת הוראה קרובה יותר: כשמדברים עם יהודים על ההכרח ללמוד תורה ולקיים מצוות בחיי יום יום, בהתאם לציוויו של הקב״ה, בורא העולם, המשגיח על כל אחד ואחת בכל מקום ובכל רגע — ישנם אי אלו השואלים: אם אמת הדבר שזו תכליתה של הבריאה — איך זה הדבר ששומרי התורה והמצוות לכל דקדוקיהם אינם עדיין במספר מכריע? ואיך זה הדבר שבני ישראל בכלל מהוים מיעוט קטן בין העמים? — בא ראש־השנה ומלמד, ומדגיש: ״**זה היום**

כאשר אדם מתבונן: ראה הקדמת הרמב״ם לפיהמ״ש (קרוב לסופה): ד״ה דע כי הקדמונים חקרו.

וחלק מן: ראה רמב״ן בראשית ב, ג. חדא״ג מהרש״א לסנה׳ (לח, ב) ד״ה שעה.

לא הגוף: שיצירתו ארכה כמה שעות (סנה׳ שם).

״עפר . . חיים״): בראשית ב, ז.

חלק אלוקה ממעל ממש: תניא רפ״ב. וראה איוב לא, ב.

תחלת מעשיך״, העיקר אינה הכמות כי אם האיכות. כל אדם מסוגל להשפיע על חלקו בעולם, עד שאדם אחד מסוגל להעלות את כל העולם כולו, במדה שלא הוא בלבד אלא שהכל מסביב יחוש את ״ה׳ מלך, גאות לבש״, את הכתרת הקב״ה כמלך כל העולם כולו.

והרי דבר זה הוא הענין הראשון שבתקיעת שופר: ביטוי של ״הכתרת״ הבורא למלך כל העולם.

* * *

ויהי רצון שכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, יבצע את האמור בחלקו הוא שבעולם, כך שע״י צירוף כל החלקים יכיר העולם כולו במלוכה האלקית, ותוגשם ותקוים בקרוב ממש, עם כל תפלותינו, התפלה: מלוך על העולם כולו כו׳ וידע כל פעול כי אתה פעלתו כו׳, ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה׳ אלקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה״.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

שאדם אחד מסוגל: ראה משנה סנה׳ ספ״ד דמאדה״ר למדים כמה ענינים **לכאו״א.** ואדרבא — מדיוק הל׳ **לפיכך** כו׳ ללמדך — משמע דבשביל **ללמדך** — הי׳ כן.

הענין הראשון: ר׳ סעדי׳ גאון הובא באבודרהם — ומש״כ הרמב״ם בהל׳ תשובה (פ״ג ה״ד): תק״ש כו׳ רמז יש בו כלומר עורו ישנים כו׳ — הביא כענין שני. ופשוט שיש לחלק בין ״ענין״ ל״רמז״. והרי ברמב״ם הובא זה בהל׳ תשובה ולא בהל׳ שופר. וראה בהל׳ שופר פ״א ה״ב. ובכל אופן — הרמב״ם חולק על הרס״ג, שהרי כתב בהל׳ תשובה (שם) דתק״ש גזה״כ הוא. ואכ״מ.

צירוף כל החלקים: להעיר מתניא פל״ז.

כל פעול: בעולם העשי׳ (סי׳ האריז״ל).

אלקי ישראל: ואח״כ וע״י שישראל ממליכים אותו עליהם (ר״ה טז, סע״א) **מלך ומלכותו בכל משלה** (עיין תו״א ו, ב).

ט׳תרסג

[כרך כו עמוד ה]

ב״ה, ערש״ק פ׳ בראשית, ה׳תש״ל

תוכן מענה כ״ק אדמו״ר שליט״א על מכתב מר׳ אהרן גרשון שי׳ קאהען מכ״ז תשרי, תש״ל. נמסר טלפונית*

שלום וברכה!

עתה נתקבל מכתבו אודות הכנסת ספר תורה בישיבת תומכי תמימים במונטריאול, ביום א׳, הבע״ל, בקשר ליום־החתונה ה־50 שלהם, לאורך ימים ושנים טובות.

הקב״ה יברך אותו יחד עם זוגתו שתחי׳ — לעסוק שנים רבות בעניני יהדות תורה ומצוות בכלל, ובמיוחד — חדורים בחמימות חסידית, ברוח של אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, שהרי זה מתבצע בחינוך הניתן בישיבת תומכי־תמימים, וכן לזכות את הרבים בזה, שרבים מאוד יעשו בהתאם לדוגמא שלו הנזכרת לעיל, וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה לבשורות טובות בכל הנזכר לעיל ובבריאות טובה.

מנחם שניאורסאהן

ט׳תרסה

[כרך כו עמוד ז]

ב״ה, א׳ וירא, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של ישיבת
אחי־תמימים בנוארק,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כפי שנהוג אצל יהודים לקשר את מאורעות השבוע עם פרשת השבוע וללמוד מכך את ההוראות האמיתיות מתורתנו (מלשון ״הוראה״), תורת אמת,

---

*) **מפני קוצר הזמן.**

מספרת לנו פרשת השבוע כיצד התרחש לידת וחינוך הילד היהודי הראשון שנולד להורים יהודיים — יצחק, בנם של אברהם ושרה, ההורים הראשונים של עם ישראל.

לידת יצחק היתה על טבעית וניסית. הברית שלו התקיימה כשהוא היה בן שמונה ימים, וחינוכו התבצע בקשיים ונסיונות.

אחרת לגמרי היה עם בנו של אברהם, ישמעאל, שלידתו היתה טבעית, ואשר נימול כשהיה בן 13 שנים, היינו כאשר היה כבר בר־דעת.

והקב״ה הבטיח לאברהם, שדוקא יצחק יהיה יורשו האמיתי (**כי ביצחק יקרא לך זרע**) ועל־ידו יבנה עם ישראל.

בכך מלמדת אותנו התורה, שכאשר הולכים להקים דורות יהודיים, ועתיד יהודי, אי אפשר לגשת לכך בגישה ״טבעית״ ובשכל אנושי וחשבונות.

קיום יהודי לא תלוי בחוקים טבעיים, אלא בהנהגה אלקית.

כך גם היסוד של חינוך יהודי, הוא לא מיוסד על חשבונות טבעיים, כפי שזה אצל עמים אחרים. לא ממתינים עד שילד יהודי יהיה בר־דעת ויבין בעצמו כיצד להתנהג ולהגיע ליהדות. אלא נותנים לו חינוך יהודי במידה המלאה והחזקה ביותר החל מגיל צעיר ביותר. ובכך מבטיחים שהקשר עם הקב״ה יהיה חזק ונצחי (**ברית עולם**), ויתגברו על כל הקשיים והנסיונות, ויהנו מכל הברכות האלקיות בגשמיות וברוחניות.

זוהי גם השיטה והגישה של ישיבת אחי־תמימים בנוארק, שבשנה זו הגיעה ל״בר־מצוה״ שלה. הכוונה, שהמוסד כבר התבגר, ומעתה עליו להתחיל לשגשג במלוא המידה, בדיוק כשם שההגעה לגיל בר־מצוה אינה סיום ח״ו, אלא אדרבה, התחלה לשגשוג מעלה מעלה.

הנני מברך את הנהלת הישיבה, האורחים החשובים והמשתתפים, וכל הידידים, שיש להם את הזכות הגדולה לתמוך ולהרחיב את הישיבה. ודאי כולם עוד יגדילו את חלקם, והקב״ה יגדיל את ברכותיו לכל אחד בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תרסט

[כרך כו עמוד יא]

ב״ה, י״ז חשון, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ וכו׳ מו״ה ברוך מרדכי שי׳

שלום וברכה!

מאז שנפגשנו כאן, לא שמעתי ממנו, שברצוני לקבל זאת כסימן שהכל בסדר אצלו ובני ביתו שיחיו. שאצל יהודים ״בסדר״ הכוונה הן בגשמיות והן ברוחניות. ואם כן הוא אצל כל יהודי, על אחת כמה וכמה במקרה שלו, שהשם יתברך הצליחו לעשות כל כך הרבה למען יהדות, בפרט בקהילתו, כפי ששמחתי לשמוע ממנו.

כיון שאנו באים מחודש תשרי שסיומו הוא עם זמן־שמחתנו בכלל, ושמחת־תורה בפרט, תקוותי שכל עניניו, בפרט עניני־תורה, נעשים בשמחה. וכיון שלטוב אין שיעור, יעזור הקב״ה שכל הכתוב לעיל יהיה באופן מתקדם ובנוסח המסורתי: באופן דמוסיף והולך מוסיף ואור, בבריאות טובה ובשמחה, יחד עם זוגתו והילדים שיחיו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תערב

[כרך כו עמוד טז]

ב״ה, ראש חודש כסלו, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל המתפללים של קהילת ״אוהב שלום״ ובראשם הרה״ג
והרה״ח וו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ מוה״ר פנחס אהרן שי׳,
מיאמי ביטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל את הידיעה אודות חנוכת הבית המתוכננת של הבנין החדש לבית הכנסת שלהם, ג׳ חנוכה הבע״ל.

כאשר נוסף **בית־כנסת** ו**בית מדרש**, הרי זה אומר שנוסף **בית־מקדש מעט**, ונוספת קדושה ביהודים. כן הוא גם כאשר כבר ישנם בתי כנסת אחרים של אותו נוסח באותו איזור; על אחת כמה וכמה

במקום שזה אכן היה חסר.

נקודה נוספת בשמחה זו היא, שעצם הדבר שיהודים נאספים כדי ליצור את בית הכנסת ואחר־כך לחגוג את חנוכת הבית, מוכיחה על משיכה פנימית לדבר עם **אהבה** והתמסרות. זה נותן גם את התקווה הוודאית, שבית הכנסת יצדיק את השם **בית־הכנסת** — היכן שיהודים מתכנסים ומתאחדים במקום תפלה לקב״ה, כפי שמקום קדוש כזה צריך להיות.

בנוסף, כאשר יחד עם בית־כנסת, הרי זה גם **בית־מדרש** לשיעורים קבועים בתורת ה׳, יש להשפעה קיום בחיי היום־יום גם מחוץ לארבעת הקירות של בית הכנסת, שהחיים יהיו על פי תורת ה׳, **תורת אמת** ו**תורת חיים** — תורה מלשון ״הוראה״, ציווי — שאז זה מביא את ההרמוניה האמיתית ו**שלום** בכל תחומי החיים: שלום בין יהודי ויהודי, שלום בין יהודי ואבינו שבשמים, ושלום אצל כל יהודי אישית, על־ידי שחרור מהיצר הרע ופיצול פנימי. שלום כזה הרי הוא ודאי כלי לכל הברכות האלקיות.

כיון שחנוכת הבית מתקיימת בחנוכה, יעזור הקב״ה שכל עניני בית הכנסת יהיו חדורים ברוח של חנוכה, באופן של מוסיף והולך מוסיף ואור — במידה הולכת וגדלה של אור, האור של **נר מצוה ותורה אור**.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תרדע
[כרך כו עמוד יט]

ב״ה, ראש חודש כסלו, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ
מו״ה אברהם גד שי׳ מחרובסקי

שלום וברכה!

קיבלתי את מכתבו מכ״ב חשון ואת הקודם.

במה שכותב אודות האירועים האחרונים וכו׳, צודק הוא שכעת אין הזמן מתאים לחפש קונה לעסק. אך יש לקוות, שזהו רק זמני ושהמצב ישתפר עם הזמן, כך שיהיה אפשר למכור בתנאים נוחים.

כיון שנכנסנו לחודש של גאולה, נסים ואור, יתן ה׳ יתברך שכך יהיה בכל הענינים שלו, פרטיים וכלליים, שיהיו חפשיים מקשיים וחדורים באור, בנר מצוה ותורה אור, על פי הוראות נרות חנוכה, מוסיף והולך מוסיף ואור.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ט׳תרפ
[כרך כו עמוד כד]

ב״ה, ערב שבת קודש פ׳ ויצא, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים במסיבה השנתית ה־14 של
בית הספר לנערות ״בית רבקה״ במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בזה הנני שולח את איחולי וברכתי לכל המשתתפים, אורחי הכבוד והידידים של בית הספר בית רבקה לרגל המסיבה השנתית. השם יתברך יעזור שהארוע יהיה בהצלחה רבה.

החגיגה, הנערכת למחרת י״ט כסלו, חג הגאולה של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך ומייסד חב״ד, ודאי תוסיף משמעות מיוחדת לארוע. שכן, כידוע, רבינו הזקן שם את הדגש החזק ביותר על נושא החינוך בכלל, כולל גם את החינוך של בנות ישראל. גם במשפחת רבינו הזקן היתה מסורת של נשים מלומדות. אף שבשנים ההן היה זה בכלל יוצא מן הכלל, מכיון שהתנאים אז לא דרשו זאת בתוקף, כפי שזה מסופר ב**זכרונות** כ״ק מו״ח, הרבי חמי אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

ומכיון שסיפרו לנו זאת ותיארו בפרטים רבים, זה סימן שזו הוראה, שכך זה צריך להיות, במיוחד בזמננו, כאשר במידה רבה כל הנהגת הבית היהודי תלויה באישה ובאם, המוכתרת בתואר ״עקרת הבית״ — היסוד של הבית היהודי. לכן זו נחיצות חיונית מיוחדת שבנות ישראל יהיו מוכנות היטב לקראת משימת חייהם הכי חשובה.

זוהי הרי מטרת בית הספר לנערות בית רבקה, ולכן זו חובה ראשונית, וכן גם זכות גדולה, לסייע לתמוך ולהרחיב את בית הספר בית רבקה. ואלו שיש להם חלק בכך, ודאי יתברכו בכל טוב,

ובמיוחד בנחת יהודי מילדיהם ונכדיהם שי׳, בבריאות טובה ובהצלחה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה.

ט׳תרפד
[כרך כו עמוד כט]

ב״ה, כ״א כסלו, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי׳ שייבר

ברכה ושלום!

שימח אותי לקבל את מכתבה מט״ו כסלו, עם הדיווח אודות הערב השנתי המתוכנן לטובת פעילות חב״ד־ליובאוויטש בדטרויט.

עונג מיוחד נגרם לי מכך שמוגש לה הכבוד המגיע לה בצדק והזכות להיות יו״ר הערב.

הנני מקוה, והנני בטוח, שהארוע יתבצע בהצלחה רבה בכל המובנים בגשמיות וברוחניות, ובהתאם לימי הסגולה של חג הגאולה וחנוכה, כפי שבא לביטוי במכתב איחולים וברכות המצורף.

בזה הנני שולח במיוחד את האיחולים הטובים והאישיים שלי אליה כיו״ר הערב. ה׳ יתברך יתן שתמשיך את עבודתה הטובה במידה גדלה והולכת, בבריאות טובה, בנחת ועונג לאורך ימים ושנים טובות.

בברכה לחנוכה מאיר ותמיד מאיר, ולבשורות טובות.

ט׳תרצה
[כרך כו עמוד מב]

ב״ה, יום א׳ לסדר ואלה שמות בני ישראל, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר ליארצייט־הילולא של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך, בשבוע זה, זה דבר בעתו להזכיר שוב את פתגמו הידוע: ״יהודי צריך לחיות עם הזמן״ — עם זמן התורה, הממולא בתוכן ורוח

פרשת השבוע.

פרשת שמות מתחילה בהדגשת השמות של בני ישראל שבאו למצרים — **ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה**, גו׳. בכך מלמדת אותנו התורה הק׳, שכאשר יהודים נכנסים למצרים, ארץ שבה דרך החיים וכל השקפת העולם הפוכה מרוח היהדות ומדרך היהדות, ראשית יש לוודא שהילדים לא ישכחו מי הם ומי היו הוריהם; שהם תמיד ידעו ויזכרו שהם **בני ישראל**, ילדים יהודיים, בני אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה (כפי שהדבר מרומז במילה ישרא״ל), הנושאים בגאון את שמותיהם היהודיים, ומתנהגים בחיי היום־יום באופן שניתן להכיר מיד, שאלה הם ילדים יהודיים — ראובן, שמעון, לוי, יהודא וכן הלאה. להשיג זאת ניתן רק כאשר מעניקים לילדים חינוך יהודי שרשי עמוק הנותן להם את התוקף להשאר מציאות לעצמם, עם לעצמו, תחת הניסיונות הקשים ביותר של גלות מצרים, וזהו הבטחון שיצאו ממצרים עם כל הילדים, בנים ובנות, ובשלימות, יהודים שלמים וגאים, כפי שחכמינו זכרונם לברכה אומרים, שבאותם שמות שנכנסו למצרים, הם גם יצאו ממצרים.

וזו ההוראה הנצחית של התורה הנצחית, שתקפה בכל הזמנים ובכל הארצות, במיוחד בזמננו ובמדינה זו, שקיום העם היהודי ושלימות הבית היהודי והבטחון שילדים יהודיים יישארו יהודים גאים בעלי הכרה, תלוי לחלוטין בחינוך יהודי תורני עמקני, ללא פשרות וללא דילול.

ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש, שיש לה מסורת ארוכת שנים של חינוך הכשר על טהרת הקודש, חדורה באהבת השם ויראת השם ואהבת ישראל, והצליחה ב״ה להעמיד דורות של יהודים גאים בעלי הכרה, עם רגש של אחריות ומסירת נפש ליהודי נוסף — עורכת כעת את ההכנות לחגיגה השנתית שלה. תקוותי, שכל חובבי תורה, ובפרט עסקני וידידי הישיבה, יעשו כל מאמץ כדי להבטיח את הצלחת הארוע, כספית ורוחנית. בשכר זה השי״ת יצליחם ואת בני־ביתם שיחיו בעניניהם הפרטיים, בפרט — נחת יהודי אמיתי מילדיהם ונכדיהם שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

ט׳תרצט

[כרך כו עמוד מז]

ב״ה, ראש חודש שבט, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

לאור היארצייט־הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא ישראל ביום העשירי לחודש זה, שקביעות שנה היא כפי שהיתה ביום ההסתלקות לפני 20 שנה, ביום השבת קודש פ׳ בא —

בטח מיותר להדגיש שתכלית זיכרון ושמירת יום זיכרון אצל יהודים היא, להיות חדורים בתוכן ורוח היום, כך שזה ישתקף בכל ימות השנה, בהנהגה היום־יומית בפועל ממש. כך גם במקרה של יארצייט־הילולא, הכוונה בכך היא להתעורר באור ובהשפעת בעל ההילולא, שזה יעורר בכל אחד ואחת מאתנו חיזוק בפעולות המתנהלות ברוחו ולהתחזק בשמירת דרכיו, כפי שלימד אותנו והורנו במופת חייו האישיים ובפעולותיו האישיות.

במיוחד ביחס לנשי ובנות ישראל בכלל, ונשי ובנות חב״ד בפרט, הרי ידוע עד כמה התעניין למענן להאיר את חייהן ולהסבירן את יוקר תפקידן בתור **עקרת הבית** — לא רק כיסודות של בית בישראל, הבית היהודי הפרטי שלהן, אלה גם בתור אלה הבונות ומבטיחות את עתיד כל בית ישראל, העם היהודי כולו, על יסודות התורה והמצוות. בזאת הוא הדגיש את האחריות הגדולה והזכות הגדולה שהדבר נותן להן, במיוחד בזמננו — כפי שניתן לראות בשיחות הקודש שלו והפעולות שלו בתחום חינוך הבנות וכו׳.

יתירה מזו: תוך שהוא מראה את הכיוון כמו גם את החובות שיש למלא בחיים, הוא הדגיש גם את הנחיצות שכל הענינים והפעולות יתבצעו בחיות ובשמחה, באור ובחמימות חסידיים, דבר שמוסיף מידה רבה של הצלחה בכמות ובאיכות של הפעולות, הן מצד העוסקים בכך והן מצד אלה שעבורם הם עוסקים, שכן אז כל הענינים נעשים ומתקבלים בלבביות, בהתאם למאמר חכמינו: דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ואינם הולכים לאיבוד. ונקודה נוספת בכך, שהפעולות שנעשות בחמימות, חיות ושמחה, גורמות

מידה גדולה יותר של סיפוק פנימי לעושים, והדבר מעורר אצלם רצון חזק יותר ללכת מחיל אל חיל ולהוסיף יותר אור ואור.

יתן הקב״ה, שכל הנזכר לעיל יתקיים אצלן ואצל כל אחת מהן, באופן של מוסיף והולך, במידה הולכת וגדלה, ועל־ידי כך גם יגדלו ויתרחבו הצנורות והכלים לקבל את ברכות הקב״ה בכל מה שכל אחת מהן וכל אשר להן צריכים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לחודש טוב ומוצלח בכלל, ובכל האמור לעיל בפרט, ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תדש
[כרך כו עמוד נב]

ב״ה, י״ג שבט, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

מרת חיה שרה תחי׳ אנדרוסיער

ברכה ושלום!

שימח אותי לקבל את התרומה של הילדות תי׳ של המכינה של בית רבקה, יחד עם חתימותיהן, בקשר ליארצייט־הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר, יו״ד שבט.

זכות הצדקה תעמוד לכולן ולכל אחת בנפרד, שתגדלנה בנות ישראל מוצלחות ויקרות, כראוי לבנות של אמותינו שרה רבקה רחל ולאה, ושהן תהיינה נחת יהודי חסידי אמיתי להוריהן שי׳ ולכולנו.

בברכה להצלחה.

ט׳תשט

[כרך כו עמוד נו]

ב״ה, יום ד׳ לסדר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לרגל ההזדמנות של החגיגה השנתית של מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, הנני שולח איחול וברכה לאורחי הכבוד ולכל המשתתפים וידידי הישיבה.

כיון שהחגיגה מתקיימת למחרת שבת פ׳ יתרו, פרשת מתן־תורה ועשרת הדברות, כדאי לציין שייכות מיוחדת בין הארוע ותוכן הפרשה.

עשרת הדברות, בהם מושרשות כל תרי״ג מצוות התורה, מתחילים במצוות **שבין אדם למקום** ומסתיימים במצוות **שבין אדם לחברו**. הדבר מדגיש שגם המושגים הבסיסיים ביותר של מוסר ומידות יכולים להיות בעלי ערך ולהתקיים, רק כאשר הם מיוסדים על **אנכי ה׳ אלקיך** ו**לא יהיה לך אלקים אחרים**.

מהלך תולדות האנושות הכללית הוכיח תמיד, כי אנשים ועמים לא יכולים להתקדם כאשר חוקי המוסר והמידות אינם מיוסדים על בסיס אמונה בבורא עולם, אלא על שכל אנושי בלבד, ויכולים להשתנות ולהיות מותאמים לנטיות הפרוצות של השעה. מצב העולם בהווה הוא ההוכחה הטובה ביותר לכך.

בחיים היהודיים, בפרט, לא יכולה להיות הבדלה בין המצוות של בין אדם לחברו והמצוות של בין אדם למקום. האחדות של האמונה היהודית **בה׳ אחד**, והאחדות של העם היהודי, **גוי אחד בארץ**, צריכה לחדור בכל יהודי בכל פרטי חיי היום־יום, כך שנוצרת אחדות מתואמת בין הענינים הגשמיים והרוחניים בהנהגה היום־יומית, שם רוחניות וקדושה היא המושל והגורם המכריע.

וכיון שחינוך של ילד בתחום של בין אדם לחברו — יחס טוב לחבריו, כבוד להורים ולמבוגרים וכדומה — מוכרח להתחיל מגיל

צעיר ביותר, שבכך הרי הכל מודים, כך מוכרחים לחנך ילד יהודי ברוח התורה והמצוות מגיל ילדות והלאה, שאז זהו חינוך אמיתי ושלם, חינוך תורני, בהתאם להוראת החכם מכל אדם: **חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה** (משלי כב, ו).

חינוך כזה — חינוך **שלם** — מוצב כמטרה במוסדות החינוך תומכי תמימים ליובאוויטש, שכבר חינכו דורות של יהודים **שלמים**, **תמימים**, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו; חינוך חדור באהבת ה׳, אהבת התורה ואהבת ישראל, שלוש האהבות המתאחדות ומתייחדות בהנהגה היום־יומית. זה גם המניע שנותן להם גם את כח מסירת הנפש, לחזק, להפיץ ולהחיות יהדות תורנית במדינה זו ובכל שאר חלקי העולם.

בשנה זו, כשלוקחים בחשבון את המשימה הגדולה של הבנין החדש לישיבת ליובאוויטש המרכזית, יש לקוות, שכל ידידי הישיבה יעשו מאמץ מיוחד לרגל החגיגה השנתית, כדי ליצור את העזרה והתמיכה הנחוצה לישיבה, כדי שתוכל להמשיך בעבודתה בעלת החשיבות החיונית. השם יתברך יצליח כל אחד מהם במלוא המידה, בענין זה וכן גם בכל עניניהם, הכלליים והפרטיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תשיד

[כרך כו עמוד סח]

ב״ה, א׳ אדר א׳, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל עסקני וידידי בתי הספר בית רבקה — בכלל,
ואל משתתפי המלוה מלכה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המלוה מלכה השנתית נערכת השנה באמצע חודש אדר ראשון, שהוא חודש נוסף ב**שנת־העיבור**.

עניינה של **שנת־העיבור** הוא, כידוע, קשור עם קביעת החגים שלנו בזמנם הנכון. הלוח היהודי שלנו ערוך לפי מהלך הלבנה, אבל

כיון ששנת לבנה חסרה לעומת שנת החמה באחד עשר יום בערך, יש לנו מדי שנתיים־שלוש שנה־מעוברת, בעלת חודש נוסף כדי להשלים את הזמן, כך שהחגים שלנו יחולו בזמנם הנכון בשנה(פסח באביב, סוכות בסתיו, וכן הלאה).

אך ככל העניינים בחיים היהודיים, שמלבד תוכנם הפרטי יש להם גם הוראות כלליות לכל אחד ואחת מאתנו בחיי היום־יום, כך גם בשנת העיבור הלימוד משנה מעוברת הוא: יהודי יכול תוך שנה אחת להשלים את מה שהחסיר בשנים קודמות.

יתירה מזו: בדיוק כשם ששנת־העיבור היא גם ״שנה עם תוספת״, בכך שלא זו בלבד שהיא משלימה את הימים החסרים, אלא היא גם נותנת ״עודף״ להבא — כך, לא די רק להשלים את החסר; נחוץ לתת גם ״עודף״ על להבא.

הנני מקוה שבעת המלוה מלכה, כאשר יציינו את ההישגים של בתי הספר בית רבקה בשנים שעברו, יקחו גם בחשבון שעם קצת יותר מאמץ, יכלו הרי לפעול הרבה יותר. ובטח כל העסקנים והידידים של בית רבקה, המעריכים את חיוניות מוסדות חינוך על טהרת הקודש אלו, יקבלו את ההחלטות הנחוצות, במעשה בפועל, לא רק להשלים את מה שיכלו לפעול בשנים עברו, אלא אמנם גם עם ״מקדמה״ ותוספת על להבא, כך ששנת־העיבור זו תהיה עבור בית־רבקה ״שנה עם תוספת״, כנזכר לעיל.

השם יתברך ודאי לא יישאר בחסר, ח״ו, ויברך כל אחד ואחת בתוספת ברכות בכל הנחוץ עם בני הבית שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תשכט

[כרך כו עמוד פב]

ב״ה, ז׳ אדר א׳, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל המרכז העולמי של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בהזדמנויות שונות כבר עוררתי אודות נחיצות חיזוק ענין ה**צניעות**. אבל בשים לב למצב הכללי בתחום זה, הנני מוצא לנחוץ לצאת היום בפניה הכי דחופה בענין זה.

מנקודת מבט תורנית, הרי לא נחוץ להאריך אודות חשיבות הצניעות. די רק להעיר, שתורתנו הקדושה, הנקראת **תורת־חיים** משום שהיא מורת־הדרך האמיתית בכל התחומים של חיי היום־יום ומבטיחה חיים ערכיים ומאושרים באמת, מדגישה בתוקף רב את ענין הצניעות, ובמובנים מסויימים עוד יותר מאשר בתחומים אחרים של הנהגה יום יומית, כך שצניעות היא אחד **היסודות העיקריים** של חיים יהודיים, כפי שכתוב בפסוק: **והצנע לכת עם אלקיך**.

מהשכר המובטח בתורה, בגמרא ובזוהר, עבור הקפדה על צניעות, ומכך שחכמינו זכרונם לברכה מספרים כיצד נשים יהודיות בדורות שונים זכו לברכות אלקיות בלתי רגילות בזכות הצניעות, ברכות לא רק לעצמן אלא גם לבעל ולילדים ולנכדים — קל להבין כמה גדולה ומשמעותית היא הנהגה בצניעות. מצד שני, החומרה והאזהרות אודות התוצאות העגומות ח״ו מאי־הקפדה על הצניעות (כפי שמתואר בפרטיות בפרק ג׳ של ישעיהו וכו׳) לא מותירות ספק הקטן ביותר אודות רצינות הדבר.

ישנם כאלה, שבשל אי ידיעתם בתורה בכלל ובענין הצניעות בפרט, סבורים שהדינים, תקנות ומנהגים הקשורים בצניעות, ״מגבילים״ את האשה היהודיה, מונעים ממנה את זכותה החברתית, או פוגעים בכבודה וכדומה. זו תפיסה מוטעית לחלוטין. האמת היא הפוכה לגמרי: התורה הקדושה, וחכמינו זכרונם לברכה, מדגישים אין־ספור פעמים את כבודה ותפארתה של הבת והאשה היהודיה, ותקנות רבות תוקנו במיוחד כדי להגן ולשמור על כבודן וערכן. בהקשר זה מצוטט לעתים קרובות הפסוק הידוע: **כל כבודה בת מלך**

פנימה (תהלים מה, יד) — כל ההדר של בת המלך הוא פנימי. התורה מציינת את האשה היהודיה כ״מכובדת״ (**כבודה**) ו״בת מלכים״ (**בת מלך**), אך דורשת שהדבר יבוא לידי ביטוי באופן של **פנימיות**, של **צניעות**.

אך גם מנקודת מבט אנושית גרידא, הרי רואים, במיוחד בשנים האחרונות, למה עלולה להוביל קריסת הצניעות. ה״אופנות״ חסרות הבושה של בגדי נשים, שנועדו לגרות את המידות הנחותות ביותר של הנפש הבהמית, מבטאות את התדרדרותו של העולם ה״מודרני״ בנוגע ליסודות הבסיסיים ביותר של מוסריות. ההפקרות והפריצות ר״ל של חלק גדול מהנוער כיום, גרמו לטרגדיות מזעזעות בבתים רבים. ודאי הוא, שכאשר בני נוער אלו היו מתחנכים על יסודות הצניעות בהתאם לתורתנו הק׳ טרגדיות רבות היו נחסכות וחיים צעירים רבים לא היו נהרסים.

לאור הנזכר לעיל, סבורני שנושא הצניעות צריך להיות מוצב כאחת הנקודות המרכזיות בסדר היום של חוגים יהודיים אחראיים.

במיוחד בתור גוף מרכזי של כל סניפי נשי ובנות חב״ד בחלקים שונים של העולם, חובתן הדחופה בשעה זו לנקוט בפעילות נמרצת להלהיב את הציבור היהודי, במיוחד ארגוני נשים יהודיות — תהא מטרתן המסויימת אשר תהא — ששאלת הצניעות תשולב בפעילותן המעשית.

יש להזהיר אמהות יהודיות מסכנת הזנחת הצניעות בחינוך בנותיהן.

צריך להסב את שימת לב הנהלות מוסדות החינוך לבנות, **בכל** המקומות, להקפיד יותר על נושא הצניעות במוסדות החינוך, ולבאר לתלמידות שצניעות היא המידה הנאה ביותר, הכתר של הבת והאשה היהודיה.

צריך להשתדל לשכנע את כל אלו שמבינות ושומרות צניעות, שיש להן אחריות לאחיותיהן ומוכרחות להשפיע עליהן, הן בדיבור ובמיוחד באמצעות הנהגה מופתית, כדי שהן תחזקנה את ענין הצניעות בביתן ובחוג שלהן.

כעת כבר זמן השיא, שנשים ובנות יהודיות תכרנה בגאוה היהודית שלהן ובאי־תלותן ב״אופנות״ המזויפות, המדרדרות והריקניות לחלוטין של הסביבה, אופנות שאין בהן שום תוכן מלבד

חמדנות של אלה שיש להם בכך ענין כספי.

ובזכות חיזוק והפצת ענין הצניעות בכל תחומי חיי היום־יום, יתן ה׳ שתתקיימנה הברכות שהתורה מבטיחה עבור שמירת צניעות בהידור, ותתקיימנה במלוא המידה, במיוחד בנחת יהודי אמיתי מהילדים והנכדים, עם בריאות ופרנסה בשפע, ורוב שמחה יחד עם הבעל, לאריכות ימים ושנים טובות.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשורות טובות בכל האמור.

ט׳תשלה

[כרך כו עמוד צ]

ב״ה, א׳ אדר שני, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל המסיבה השנתית ה־28 של ״נציבי הישיבה״
תומכי־תמימים ליובאוויטש במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

מגלגלין זכות ליום זכאי — דברים טובים קורים בימים טובים. המסיבה השנתית מתקיימת השנה ב**ט׳ אדר שני**, ביום ההיסטורי שבו כ״ק מו״ח אדמו״ר — מייסד ישיבת תומכי־תמימים במונטריאול — בא לאמריקה לפני 30 שנה (גם כן בשנת־העיבור).

בהקשר זה כדאי להזכיר את הדברים הבלתי נשכחים שהרבי חמי אמר מיד כשדרך על אדמת אמריקה:

בואי לכאן בעזרת השי״ת הוא כדי שבחסדי השי״ת אמשיך את עבודתי בהרבצת התורה ויראת שמים ועבודה, וההתעסקות לטובת כלל אחינו בני ישראל, גם במדינה זו . . (ליצור) פעולת־התעוררות רחבה למען לימוד התורה, שהתורה תאיר את הרחוב והבית היהודיים. (ספר השיחות ת״ש, עמוד ה).

היו אז הרבה בעלי־בתים נכבדים, שביטאו ספיקות גדולים אם המשימה הזו שמנהיג ישראל, נשיא הדור, הציב לעצמו עם בואו לכאן, יכולה להתגשם. אבל זה לא החליש את ההחלטיות שלו; להיפך, זה רק הכפיל את מסירת־נפשו.

תשובתו לכל הספיקות היתה פשוטה:

״אמריקה אינה שונה!״ התורה והמצוות שהינן תקפות עבור

יהודים בכל מקום, תקפות גם באמריקה. ומאחר שגם באמריקה צריכים יהודים לחיות על־פי תורה ולחנך את ילדיהם בדרך התורה והמצוה, ודאי הקב״ה נתן את האפשרות לבצע זאת. נדרשה רק ההחלטיות המתאימה, בגישה הרצינית והלבבית המתאימה.

כעת, כעבור 30 שנה, רואים בבירור את ההצלחה הבלתי רגילה בעזר השי״ת שניתן להגיע אליה בתחום הרבצת התורה ביראת שמים וחינוך הכשר — אם רק רוצים באמת ופועלים במסירת־נפש.

ואחת ההוכחות הטובות ביותר לכך היא ישיבת תומכי־תמימים במונטריאול, גאוותה של יהדות קנדה ואחד המעוזים הגדולים ביותר של תורה וחינוך־על־טהרת־הקודש ביבשת אמריקה.

הנני מברך את עסקני וידידי הישיבה החשובים, שהינם שותפים להתפתחותה. הנני מקוה להשי״ת, שההצלחה בשנים עברו תחזק את החלטיותם ותכפיל את עזרתם, לסייע למוסד הקדוש לשגשג מחיל אל חיל.

השם יתברך יזכה את כולם יחד ואת כל אחד בפרט, לפעול בכך ברחבות, בשמחה ובטוב לבב, מתוך הצלחה והרחבה גם בצרכיהם הפרטיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תשדמ

[כרך כו עמוד קא]

ב״ה, כ״ה אדר שני, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

מרת ליובא תחי׳ רובינשטיין

ברכה ושלום!

מוסרים לי אודות מצב בריאותה. הנני מאחל לה שתהיה לה רפואה ותוכל לבשר בשורות טובות אודות כך בעצמה.

בפרט שאנו מתקרבים כעת לחודש המבורך והסגולה חודש ניסן, ברצוני לאחל לה גם פסח כשר ושמח, יחד עם בעלה שי׳, והרבה נחת יהודי אמיתי מבנותיהן תחי׳.

בברכה לבשורות טובות.

ט׳תשמז

[כרך כו עמוד קג]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

החגים שלנו — ככל דברי התורה והמצוות — מכילים ענינים כלליים, אחידים, וגם קווים מיוחדים, אופייניים. תוכנם העשיר, הבלתי נדלה, של החגים מאפשר לברור נקודות מסויימות היכולות לשמש כמשמעויות מתאימות במיוחד וכהוראות למצבים מיוחדים בזמן מסויים ובמקום מסויים.

כך גם, כמובן, בקשר לחג הפסח, אף ביתר תוקף ומשמעות, בהתחשב בכך שהפסח הוא ״ראש לרגלים״, ושחג יציאת מצרים הוא יום ההולדת של עם ישראל.

* * *

החשיבות המיוחדת של הפסח מוכחת גם מן העובדה שהיא אחת משתי מצוות־עשה (שתים בלבד), שהעונש לאי־קיומן הוא עונש כרת, חס ושלום. שתי המצוות הן: **מילה, קרבן־פסח.** שתי אלה גם קשורות מאד ביניהן עצמן, שכן מי שאינו נימול אינו יכול להקריב את קרבן הפסח. מבין השתים חמור יותר הפסח בכך שביחס למילה קיימת החובה להימול גם לאחר הזמן, ואילו את קרבן הפסח אפשר להקריב אך ורק במועדו המיוחד ולא לאחר מכן.

״**ראש לרגלים**״: ר״ה ד, א. ובפיה״מ ובר״ח שם.

יום ההולדת: יחזקאל טז. תו״א ר״פ וארא. ובכ״מ.

משתי מצוות־עשה: כריתות בתחלתה.

שהעונש . . כרת: להעיר מדחז״ל עה״פ בדמייך **חיי** גו׳ בדמייך **חיי** (יחזקאל טז, ו) שהכוונה לדם מילה ולדם פסח (תרגום שם. ובתיב״ע בא (יב, יג). פדר״א פכ״ט וזח״ב (לה, ב) דגם מדם מילה נתנו לאות על הבתים).

מי שאינו . . הפסח: שמות יב, מח. וביבמות (עד, א) דערלות בפסח כתיבא. וברש״י פסחים (סא, ב) ד״ה ערלה דאיסור **אכילת** ערל בקדשים ילפינן מפסח. וראה ירושל׳ יבמות ר״פ הערל.

לאחר הזמן: אבל ״כל יום ויום שיעבור כו׳ ה״ה מבטל מ״ע״ ״ולא נתלה למשה רבנו עלי׳ אפי׳ שעה אחת אע״פ שהי׳ בדרך״ (רמב״ם הל׳ מילה פ״א ה״ב וספ״ג). ובנוגע לכרת ראה רמב״ם שם פ״א ה״ב ובראב״ד וכו׳.

אך בפרט מסוים שונה קרבן הפסח לגמרי מכל המצוות וגם מן הקרבנות, והוא בזה שלא רק האב צריך להיות מהול, אלא שגם בניו חייבים להיות מהולים, ואם יש לו בן שלא נימול, שלא הוכנס ב״ברית עולם״ עם הקב״ה, אין (גם) האב יכול להביא את קרבן הפסח!

* * *

למרות שענין הקרבנות, ובכלל זה גם קרבן הפסח, שייך רק לזמן בו קיים בית המקדש, ויחודש רק כאשר בית המקדש יבנה שוב ע״י משיח צדקנו — הרי ידוע, **שכל** עניני התורה, שהיא נצחית, מכילים בקרבם הוראות בהירות ומעשיות בחיים היום־יומיים — בכל הזמנים ובכל המקומות.

* * *

שגם בניו: יבמות (ע, ב): מילת זכריו ועבדיו מעכבת (וכ״ה ברמב״ם הל׳ ק״פ פ״ה ה״ה, אבל ראה מכילתא בא (יב, מח)). אבל שאני מילת עבד דאינו מציאות בפ״ע וכו׳ (עיין צפע״נ — להרגצובי — מהד״ת ע׳ 84 ואילך. נזיר סב, א. ועוד).

בן: ובת — כמאן דמהילא דמיא (ע״ז כז, א). ועפ״ז יש להסביר הא דטבילת אמהותיו מעכבתו כו׳ שהטבילה לשפחות כמילה לעבדים (רמב״ם הל׳ ק״פ שם. וראה מכילתא שם: שפחותי׳).

אין . . יכול להביא: ואם חייב כרת על שלא מלם ובמילא לא הביא קרבן פסח — ראה צפע״נ על הרמב״ם ריש הל׳ מילה.

קרבן הפסח . . רק . . בית המקדש: ידועה השקו״ט בזה מתחיל מס׳ כפתור ופרח פ״ו. שו״ת חת״ס חיו״ד סרל״ו. שו״ת בנין ציון ועוד. ולהעיר מברכת אשר גאלנו: שמחים בבנין עירך כו׳ ונאכל שם כו׳ הפסחים (פסחים קטז, ב)*.

ע״י משיח צדקנו: רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א.

***) א) פשוט שהכוונה ב״בנין עירך״ הוא לבנין ירושלים שיהי׳ בזמן הגאולה - שלזה מתכוונים בתפלת י״ח ג״פ בכל יום: ולירושלים עירך ברחמים תשוב כו׳ ובנה אותה ב״ב בנין עולם וחותמים ברוך אתה ה׳ בונה ירושלים. ונכלל במש״כ הרמב״ם (הל׳ מלכים ספי״א) ״משיח . . ובנה מקדש״. (ומ״ש הרמב״ם ״ובנה** מקדש״ - **כי דוקא בנין מקדש** במקומו **מהסימנים על ״משיח בודאי״). ובכתוב (תהלים קמז, ב) - ״בונה ירושלים ה׳״. וראה מכתב כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע (הו״ל בקובץ מכתבים (מימיוגרף) קובץ ראשון מכתב ט׳) בביאור דחז״ל (ברכות מט, א. זח״א קלד, א. מהנ״ע בזהר שם קלט, א. וראה ירושלמי מע״ש פ״ה ה״ב) בכתוב זה וסיומו נדחי ישראל יכנס.**

ב) מובן שההערה באה רק להעיר, כי אין בנוסח הברכה הכרעה בנוגע להשקו״ט דאפשריות הקרבת ק״פ בזמה״ז - שהרי הברכה וסיומה הן בנוגע לגאולה, **אלא שמפרש שאז נאכל וכו׳.**

(משיחת שה״ג ה׳תש״ל)

חג הפסח, הנקרא כך על־שם **קרבן הפסח**, מדגיש את החשיבות הנעלית של חינוך ילדי ישראל. בעצם הרי אחד מקווי היסוד של כל "סדר" הפסח הוא חינוך הילדים, חינוכו של כל ילד וחינוכם של כל הילדים, כפי שהדבר מתבטא גם בהגדה ("כאן הבן שואל", "כנגד **ארבעה** בנים דברה תורה", "והגדת לבנך", וכו') ברם, ענין **קרבן הפסח** מדגיש במדה בולטת ביותר עד כמה נוגע החינוך היהודי של הילדים לא רק לילדים עצמם כי אם גם להורים: אם ההורים לא מילאו את חובתם לילדם ולא הכניסוהו בברית עולם עם הקב"ה, ובאופן שהדבר ייחרת לא רק בנשמה כי אם גם בגוף ("והיתה בריתי **בבשרכם** לברית עולם"), הרי לא רק שהם מרחיקים, רחמנא ליצלן, את ילדם מברית־עולם עם הקב"ה ומן הברכות הקשורות בברית־עולם (ובקרבן פסח), אלא שגם ההורים עצמם מאבדים את האפשרות להביא את קרבן הפסח ואת כל הענינים והברכות הקשורים בזה, ובמיוחד, את זכירת והתעוררות "פסח הוא לה' . . ופסחתי עליכם", את רחמי הקב"ה עליכם שאפילו כאשר מתרחשות בעולם תופעות בלתי רצויות — הן בגשמיות והן ברוחניות — הריהן פוסחות עליכן.

* * *

כשהיו בני ישראל במצרים מנע קרבן־הפסח את ה"משחית" מלהכנס לבית יהודי לחפש שם קרבנות. עמדה על הפרק הגנת הבכורים. בזמננו, כאשר יהודים **בכל מקום** שרויים בגלות, גלות בגשמיות וגלות ברוחניות — הזניח חלק מן ההורים, לדאבון לב, את ענין קרבן־הפסח כפי שהתורה מסבירה את תוכנו: "משכו וקחו לכם צאן — משכו ידיכם מעבודה זרה (= מאידיאלים זרים) והדבקו

על־שם קרבן הפסח: כשאר המועדים שנקראו ע"ש הנעשה בהם (ולא ע"ש שבעת יצי"מ פסח גו').

החשיבות הנעלית של חינוך: להעיר מ"הכרזת אאמו"ר (הוא אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) באחת ההתועדויות: כשם שהנחת תפילין בכל יום היא מצוה דאורייתא על כל יהודי, ללא הבדל בין גדול בתורה או איש פשוט. כך חוב גמור על כל יהודי לחשוב כל יום חצי שעה על חינוך הילדים, ולעשות הכל, שבכחו לעשות ויותר מכפי כחו, להשפיע על הילדים שילכו בדרך בה מדריכים אותם" (היום יום כב טבת).

בהגדה: וראה פסחים קטז, א. ועוד.

("כאן הבן שואל": הבן העליון ובו הי' פרעה הרשע כופר כו' הבן הנעים לקיים מצות כי ישאלך בנך (סי' האריז"ל).

"והגדת לבנך": בא יג, ח. וראה אוה"ת להצ"צ שם ע' שך.

"פסח הוא . . רחמי . . פוסחות: בא יב, יא־יג. במכילתא, ובפרש"י שם. וראה "בכללות הענין דפסח שהוא בחי' הדילוג" בתו"ח לאדמו"ר האמצעי לשמות (קצא ואילך).

במצוה״, והמשחית מוצא דלת פתוחה לבתים אלה ומשתדל להסיר מן הדרך הנכונה, ר״ל, ללא הבחנה אם בכורים או לא, ילדים או ילדות. המגפה התפשטה בבתים יהודיים רבים ר״ל. זו תוצאה מן העובדה שחלק מן ההורים לא משכו עדיין בעצמם ידיהם מאידיאלים זרים (ועויינים ליהדות אמתית), וחלק מאלה שמקיימים בעצמם את ״משכו וקחו״ — סילקו אבל מעצמם את העול והאחריות לדאוג שילדיהם יתחנכו מילדותם בדרך של יהדות אמתית, דרך של תורה ומצוות. אין כיום צורך לחפש רחוק את התוצאות העצובות והטרגיות של גישה זו, תוצאות עצובות וטרגיות לא רק לילדים שהוזנחו, כי אם גם להורים שהזניחום.

חג הפסח ובמיוחד ענין קרבן־הפסח, מזכיר בהדגשה הגדולה ביותר שאם יהודים רוצים שהם וילדיהם ייהנו מ״ופסחתי עליכם״, ובכלל מ״זמן חירותנו״ — חירות והשתחררות מדברים בלתי רצויים ומזיקים, פנימיים (נטיות טבעיות וכו׳), ויותר מזה מהשפעות מזיקות מבחוץ, בזמן שהמשחית מסתובב בחוצות ואף במוסדות חינוך — הרי אפשרי הדבר רק אם הם עצמם ישליכו את ה״עבודות־הזרות״ למיניהן ויתחברו ליהדות אמתית ויתנו לילדיהם חינוך יהודי־נאמן יסודי משחר ילדותם, באופן **שייחרת** בגופם ובנשמתם, על ידי קיום תורה ומצוות **בחיים היום־יומיים, במעשה בפועל.** אז יש לקוות ולבטוח שההורים וילדיהם, **כל הילדים,** יהיו יחד ליד שלחן־הסדר ויחוגו את הפסח, החג של זמן חרותנו — חרות מכל הבחינות, ודבר זה גם יקרב ויזרז את החרות האמיתית — הגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו.

בברכת חג הפסח כשר ושמח וחירות אמתית,

מנחם שניאורסאהן

״משכו . . במצוה״: בא יב, כא. ובמכילתא שם.

מ״זמן חירותנו״: להעיר אשר קרבן פסח נאכל על השובע (פסחים ע, א. וראה שו״ע אדה״ז ר״ס תע״ז) **וכו׳** — רק חירות, משא״כ מצה שיש בה גם הענין דלחם עוני. ולהעיר מענין מצות (חסר ומלא) מצה דקודם חצות ולאחר חצות בלקו״ת צו ד״ה ששת ימים ובכ״מ. ומהם ד״ה מצה זו, תר״ם. סד״ה אור לי״ד ה׳ש״ת.

ויחוגו את הפסח: שנקודת החג ובפרט דקרבן פסח היא ״שיזכרו היהודים לעולם הנסים הגדולים שעשה להם השי״ת ביצי״מ״ (חינוך מצוה ה׳).

ודבר זה . . ויזרז: ראה מדרש תהלים (ע, א): אמר דוד כו׳ אני מזכיר והצילני כו׳, למעלה מן הפרשה (תהלים סט, לו־לז) כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודא, הרי הדיר בנוי׳, וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי הצאן מכונסות.

ט׳תשנז

[כרך כו עמוד קיט]

ב״ה, ראש חודש אייר, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי למען
מוסד החינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חודש אייר — שבאחד עשר לחודש זה מתקיימת המסיבה השנתית למען מוסד החינוך על טהרת הקודש ״אהלי תורה״ — מצטיין ביחס לכל שאר החדשים בכך שלכל יום מהחודש יש את מצות **ספירת העומר**.

עניינה של ספירת העומר, כפי שחכמינו ז״ל מספרים, החלה ביציאת־מצרים. הכוונה והתכלית של יציאת־מצרים הרי היתה לקבל את התורה על הר סיני (בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה). כאשר משה רבינו סיפר ליהודים במצרים מהי תכלית שחרורם, הם החלו, מיד לאחר יציאתם ממצרים, לספור את הימים ואת השבועות לקבלת־התורה. בראותו באיזו תשוקה סופרים יהודים את הימים לקבלת התורה, נתן לנו הקב״ה את מצות ספירת העומר.

כבכל ספורי חכמינו ז״ל, יש גם לסיפור זה אודות ספירת העומר משמעות חשובה ונצחית לכל היהודים, בכל הזמנים, ובכל המקומות. והיא: עד כמה יהודי צריך להעריך את התורה, ובאיזו תשוקה, התמדה ושקידה יהודים צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוותיה.

וזהו הרי התפקיד של ״אהלי תורה״: לנטוע בילדים את התשוקה, ההתמדה והשקידה הנזכרות לתורה ומצוות, שתתבטא בהנהגתם בחיי היום־יום.

אנו נמצאים כעת בימי ההכנה לקבלת התורה, כאשר כל יהודי, איש ואשה, צריך בכל יום לשאוב מידה רבה יותר מהמעיין של אהבת התורה והמצוות הנמשך אלינו בירושה מאבותינו, ולנצל זאת ביחס לעצמו, ובמיוחד ביחס לילדים — הילדים הפרטיים וגם כל הילדים, לפי הפירוש של חכמינו: **ושננתם לבניך — אלו התלמידים**

(לאו דוקא תלמידיך), תלמידי החדרים והישיבות. וכשמדובר אודות ילדים הרי טבע האדם הוא להשתדל, שהילדים יקבלו את המיטב ובמידה המרבית.

לכן יש לקוות, שבימי סגולה אלו כל אחד ואחת ייענה ויבוא לעזרת המוסד ״אהלי תורה״ במלוא המידה, בהתאם למצות **וספרתם לכם**, שעל ידי זה מחדירים אור ובהירות בחיים הפרטיים, בכל בני הבית שיחיו וכלל ישראל, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

ט׳תשסג
[כרך כו עמוד קכט]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בחגיגת חנוכת הבית של
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

מגלגלין זכות ליום זכאי — זהו ודאי יום מתאים לחגוג את חנוכת הבית של הבניין החדש של ישיבת ליובאוויטש המרכזית ביום הראשון של שלושת ימי הגבלה, ערב חג מתן־תורה.

שבועות הוא הרי החג שבו קוימה ההבטחה האלקית: **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**. אף שבכללות הרי זה הציווי אודות מתן־תורה, אבל במילים ״תעבדון את האלקים״ יש הוראה ברורה, ש**קבלת התורה** קשורה ב**עבודת ה׳**, ולימוד התורה וקיום המצוות צריכים להיות ביראת־שמים וקבלת־עול.

וזוהי גם משמעות חנוכת הבית של הבנין החדש של ישיבת ליובאוויטש המרכזית, שכאן מוקם ומקודש בנין שמטרתו לשמש כמרכז ללימוד התורה ביראת שמים, מלא בתלמידים, כן ירבו, שלומדים תורה באהבת ה׳ ויראת ה׳, לימוד המביא לידי מעשה, קיום המצוות בהידור, שחינוכם והנהגתם מבוססות על שלושת היסודות של תורת החסידות, אהבת ה׳, אהבת התורה ואהבת ישראל שכולי חד, במלוא המובן של ״תומכי תמימים״, בהתאם לכוונת המייסד

הראשון של הישיבה כ״ק אדמו״ר הרש״ב ובנו וממלא־מקומו, כ״ק מו״ח אדמו״ר, המנהל־פועל של ישיבת ליובאוויטש הראשונה, שהעביר ונטע את הישיבה על אדמת אמריקה.

גדולה היא הזכות של כל אלה שסייעו להגשמת היוזמה הגדולה של הבנין החדש. הם ודאי לא רק ימשיכו את תמיכתם, אלא אדרבה — במידה גדולה יותר, כדי לאפשר לישיבה לנהל את עבודתה ולהשלים את תפקידה במלוא המידה. ומהם יראו וכן יעשו, שאלה שעדיין לא רכשו לעצמם חלק בבניו החדש, יעשו זאת עתה ויהפכו להיות לשותפים פעילים במרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש.

בזכות זה יברך השם יתברך את כולם ואת בני־ביתם שי׳ במילוי משאלות לבבם לטובה ולברכה, וכן — זה יזרז את קיום הבטחת חכמינו ז״ל: עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (כולל כל הגלויות) שיקבעו בארץ ישראל (מגילה כט, א), שבתי הכנסיות והישיבות יעברו מארצות הגלות וינטעו בארץ ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה מופלגה בכל האמור ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תשסד

[כרך כו עמוד קלא]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל הועידה השנתית החמש־עשרה של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

על יסוד פתגמו העמוק של רבינו הזקן, מייסד חב״ד, ש״יהודי צריך לחיות עם הזמן״ — דהיינו, עם זמנה של פרשת השבוע בתורה, **תורת חיים**, ״מורת־דרך״ (מלשון ״הוראה״) בחיי היום־יום, כך שכל יום בשבוע מקבל חיות מפרשת השבוע —

כדאי להתעכב על הפסוקים בפרשת השבת של הועידה, בה נמנות הברכות האלקיות כשכר עבור ״בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו״. נקודת השיא של הברכות היא: **ונתתי משכני בתוככם . . והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם**. ואף שגם ברכה

זו קשורה בשמירה הכללית של תורה ומצוות, כפי התחלת הפרשה, כנזכר לעיל, אך על־ידי סיום הברכות מודגשת במיוחד החשיבות של **קדושה, טהרה** ו**צניעות**, שכן הם היסודות למשכן האלקי ולשכינה בין בני ישראל בכלל, ובכל יהודי, איש או אשה, בפרט. זה מודגש במפורש גם במקום אחר בתורה: **והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך** (תצא כג, טו).

חכמינו מבארים במפורש, שצניעות וקדושה צריכים להשמר בכל הענינים, הן בדיבור ועל אחת כמה וכמה בלבוש והנהגה.

בהזדמנויות שונות כבר הוזכר, שנשי ובנות ישראל ״נותנות את הטון״ בתחומים מסויימים של החיים היהודיים, כפי שרואים זאת במוחש. במיוחד, וכיוצא מן הכלל, מודגש הדבר בתחום הצניעות, כפי שמובא פעמים רבות בדברי חכמינו, עד שנאמר שהנחת הגדול ביותר מילדים, הן בגשמיות והן ברוחניות, קשור בהנהגה הצנועה של האם.

יעזור הקב״ה, שוועידה זו — שהנושא המרכזי שלה הוא **צניעות** — תביא לידי פועל את הרעיונות האמיתיים של האשה היהודיה ותגשים אותם בחייהן, ב**מעשה** וב**דיבור**, הקשורים בצניעות של **מחשבה**.

ומכיון שביחס לכל הפעולות הטובות, חסידות דורשת שהדבר יגיע גם **חוצה**, יש לקוות שהאוירה, ובעיקר הפעולות, של הוועידה יגיעו גם לחוגים רחוקים ביותר, שלעת עתה הם עדיין ״חוצה״, וההשפעה החזקה ביותר היא הרי על־ידי שמראים דוגמא חיה. זכות הרבים ודאי תסייע להן ותביא את עזרת הקב״ה והצלחה.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תשסה

[כרך כו עמוד קלג]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

מרת נחמה תחי׳ שיווער

ברכה ושלום!

בהוספה למסירת איחוליי על־ידי ידידנו החשוב הרב שלמה אהרן שליט״א קזרנובסקי, ברצוני למסור גם בכתב את איחוליי שנסיעתה וביקורה בארצנו הקדושה יהיו מוצלחים. ובהיותי בטוח שכתמיד הדבר קשור בענינים כלליים, בנוסף לענינים הפרטיים, הקב״ה יצליחה בשני התחומים.

שמחתי במיוחד שבהקשר זה היתה הזדמנות בהשגחה פרטית לבקש ממנה לקחת איתה פני׳ אל הנוער היהודי בכל מקום, ובפרט שיש לה שייכות מיוחדת לחלק מהם הנמצאים בארצנו הקדושה ולומדים בבתי הספר למלאכה בכפר חב״ד, שהיא ומשפחתה החשובה שליט״א הקימו וממשיכים בזה. בפרט שימח אותי שעל־ידי זה היתה הזדמנות, שהדבר יגיע בזמן לארץ־ישראל, וכפי שעוד לפני שבת קבלתי משם ידיעה טלפונית שכבר קבלו את המכתב והדפיסו והפיצו, כך שיגיע לל״ג בעומר אל הנמענים.

ויהי רצון שגם בזה תהיה הצלחה, וזה גם יוסיף בזכות שלה, בהיות שיש לה חלק בזה. ובין כל הברכות שגם תתברך שתהיינה לה הזדמנויות רבות לעשות לטובת הנוער שלנו ובעד יהודים בכלל, מתוך מנוחה וטוב לבב.

בכבוד, ובברכה לבשורות טובות בכל הכתוב לעיל וגם בכל הענינים שאודותם דברנו כאן בפגישתנו האישית.

ט׳תשעא

[כרך כו עמוד קמ]

ב״ה, ראש חודש סיון, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

למשתתפות בארוע השנתי של הועד הניו־יורקי
למען הסמינר למורות ובתי הספר לנערות
בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בקשר לארוע הצפוי ביום א׳ הבע״ל, ביום הראשון משלושת ימי הגבלה — ימי ההכנה לקבלת התורה —

יהי רצון שהארוע יתקיים בהצלחה ויגשים את כל הציפיות ועוד יותר.

ראש־חודש סיון — זמן כתיבת מכתב זה — הוא היום שבו בני ישראל באו להר סיני, מאוחדים כולם ברעיון אחד וברגש אחד לקבל את התורה הקדושה, כפי שחכמינו זכרונם לברכה מסבירים את הפסוק בתורה: **ויחן שם ישראל** (כולם כאיש אחד בלב אחד) **נגד ההר**. כי הדבר היחיד שמקשר ומאחד ומחיה את כל היהודים, בכל מקום ובכל הזמנים, הוא התורה הקדושה, **תורת חיים**, והמצוות שלה, שעליהן כתוב **וחי בהם**.

וזהו גם תוכן ומטרת הארוע שלהן, המאחד את הנשים כאן עם אחיותיהן בארצנו הקדושה, ביצירת האמצעים לסייע לכמה שיותר בנות יהודיות לקבל חינוך־תורני אמיתי, לקבל את התורה ולחזק ולהפיץ תורה ומצוות, שכידוע, לנשי ובנות ישראל יש בכך תפקיד וחידוש מרכזי וחיוני.

הזכות הגדולה של עבודה זו תעמוד לכולן, להתברך יחד עם בני־ביתן שיחיו בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות וחג שמח של קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ט׳תתג

[כרך כו עמוד קפב]

ב״ה, ערב שבת קודש תבוא, ח״י אלול, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי של ישיבת
אחי־תמימים בנוארק
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על הידיעה אודות המסיבה המתוכננת, הדינר השנתי של הישיבה, בכ״ב אלול הבא —

חודש אלול הוא חודש מיוחד בין כל חדשי השנה בכך שהוא חודש חשבון הנפש לשנה שעברה, והכנה לשנה החדשה.

תוכנו של החודש מתבטא גם בכך שמראש חודש אלול מתחילים לומר פרק כ״ז בתהלים: **לדוד ה׳ אורי וישעי גו׳ מעוז חיי**.

הביאור של שלושת המושגים הנזכרים — אור, הצלה וחוזק — הוא:

לאדם יש הרי לפניו שתי דרכים בחיים. דרך הטוב ודרך ההיפך, ועליו לבחור ביניהן. לכן הוא חייב להעזר בקב״ה **שיאיר** את הדרך הנכונה.

אך בדרך זו קיימים מכשולים וקשיים; לכן נחוץ להזדקק לעזרת הקב״ה וה**ישועה** שלו להמנע ממכשולים ולהתגבר על קשיים.

ומכיון ששלימות דורשת שיתקדמו בדרך הטובה **מחיל אל חיל** וישגשגו בכל הדברים הטובים, מטוב ליותר טוב ומשמחה וחיות ליותר שמחה וחיות — זקוקים שוב לקב״ה **מעוז חיי**.

לאור רעיונות אלו אודות חודש אלול וברוח החודש, כמבואר לעיל, מקוה הנני שהמסיבה השנתית תתקיים בהצלחה רבה, כדי לסייע לישיבה לחזק ולהרחיב את פעילותה החינוכית; חינוך על־טהרת־הקודש, מיוסד על הגישה של ״אלול״, לחנך את התלמידים לשלימות אמיתית על שלושת היסודות הנזכרים: ה׳ **אורי, ישעי, מעוז חיי.**

בברכות להנהלת הישיבה, האורחים החשובים וכל המשתתפים

והידידים, שיש להם את הזכות הגדולה לתמוך בישיבה שתפרח ותצמח ותניב פירות טובים,

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות ולכתיבה וחתימה טובה,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתד
[כרך כו עמוד קפד]

ב״ה, מוצאי שבת־קודש ח״י אלול, ה׳תש״ל
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חדש אלול, סיומה של השנה, מהווה, כידוע, זמן של **חשבון־הנפש** לשנה החולפת, וזמן של הכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, שגם משום כך — כדי שתהא ההכנה כפי הראוי — הכרחי עובר לכן חשבון־נפש על העבר.

מובן, שדרוש **חשבון־צדק** והערכה מדויקת: מה נעשה שלא כראוי, מה עדיין לא נעשה, ומה הושג,

— יחד עם החלטה איתנה לתקן את הטעון תיקון, להשלים את אשר לא נעשה עדיין — תוך ניצול כל הכחות והאפשרויות — ולהתעלות ולהתרומם לדרגה נעלית יותר לגבי השנה שעברה, ללכת ״מחיל אל חיל״ בכל עניני הטוב והקדושה.

כידוע: ראה ליקוטי מהרי״ל במקומו. טואו״ח ר״ס תקפ״א. ל״ת להאריז״ל ר״פ תצא עה״פ ובכתה גו׳ ירח ימים. לקו״ת ד״ה אני לדודי (וכן בסידור וכו׳ ד״ה זה). ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ׳ אחרי ד״ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמזלו בתולה) י״ב חודש.

חשבון־הנפש: וזה נוגע לא רק להאדם, כ״א לכל הבריאה כולה, כי ״אדם אינו פרט א׳ כמו שאר הנבראים אלא הוא כולל כל הנבראים כו׳״ לכן אזדעזעו כל עילאין ותתאין כד בעא קוב״ה למברי אדם כו׳ (ליקוטי לוי יצחק — לאאמו״ר — על זח״א לד, ב. עיי״ש).

כל . . והאפשרויות: וע״פ מחז״ל כדבעי לי׳ למיעבד לא עבד (כתובות סז, א); לא יגעתי ומצאתי אל תאמן (מגילה ו, ב). וראה קונטרס ומעין מאמר טז, פ״ב.

ללכת . . ״מחיל אל חיל״: ראה ברכות בסופה. תו״א ס״פ וישב. ובאוה״ת להצ״צ

* * *

עד כמה הכרחי לערוך חשבון־צדק תוך כדי המעבר משנה לשנה — אפשר להיווכח מן העובדה שניתנו לשם כך הזדמנויות רבות, מועדים, עם צאת השנה:

— חודש אלול, כאמור לעיל,

— שנים־עשר הימים, מח״י אלול ועד ראש־השנה, שהם, כידוע, במקביל לחדשי השנה, יום לחודש — לתיקון כל חדש מן החדשים שחלפו,

— ראש השנה גופו, שמצוותו המיוחדת היא תקיעת־שופר, שתוכנה והרמז שבה הוא, כפי שמלמדנו הרמב״ם, המורה הגדול, לעורר בני ישראל לחשבון־הנפש.

— עשרת ימי תשובה, ובמיוחד שבעת הימים שבין ראש־השנה לבין יום־הכפורים, במקביל לשבעת ימי השבוע, כשיום א׳ שבשבוע זה מהוה תיקון (בהתאם לחשבון־הנפש) לכל ימי א׳ שבשנה, יום ב׳ — לכל ימי ב׳, וכך הלאה, עד שמגיעים לשיא שהוא —

— היום הקדוש, יום הכיפורים.

* * *

בראשית (כד, ב): וזהו (עירובין נד, א) האי עלמא **דאזלינן** מינ׳ כו׳ ע״י עוה״ז דוקא.

הזדמנויות רבות: בנוגע ימי הסליחות — הרי כמה מנהגים בזה (ראה בטור סתקפ״א. ובאבודרהם: נהגו **כל ישראל** להקדים מטו׳ יום באלול כו׳ **ויש מקומות** כו׳ מר״ח אלול). ולנוהגין לאומרם כל חודש אלול או בעשי״ת ה״ז הענין דאלול ועשי״ת. ולהאומרים מר״ח אלול עד לאחרי עשי״ת (ס׳ הכוונות דרושי ר״ה — וי״ל דזהו היסוד למש״כ בלקו״ת עקב (יד, א) **בפשטות** דמר״ח אלול ואילך אומרים סליחות, אף שאין מנהגינו כן) ה״ז צד השווה דכל זמנים אלה. וראה קובץ מכתבים — תהלים ע׳ 204 (תהלים אהל יוסף יצחק הקצר).

כידוע: ראה ס׳ השיחות ה׳תש״ג ע׳ 177 בסופו.

הרמב״ם: הל׳ תשובה פ״ג ה״ד: וחפשו במעשיכם כו׳. וראה גם ״ענין הב״״ בתק״ש (הרס״ג הובא באבודרהם). התעוררות לתשובה (בשו״ע להאריז״ל כוונות לר״ה). ועייג״כ המשך וככה תרל״ז פ״ע משל הבעש״ט ז״ל ומשל מהרלי״צ ז״ל מבארדיטשוב.

ובמיוחד שבעת . . השבוע: בסי׳ האריז״ל מסיים בזה: וזה ודאי בלי ספק.

לשיא: בנוגע לד׳ ימים שבין יוהכ״פ לחה״ס (שאז יש ג״כ ענין התשובה — ראה לקו״ש ח״ט שיחה א׳ לפ׳ האזינו (ע׳ 206 ואילך) הערה 16, 72, וש״נ) ועד שמע״צ — חתימת ונתינת הפתקין (זח״א רכ, א. ח״ב קמב, סע״א. ח״ג לב, א) שעד שמע״צ אומרים לדוד אורי — צ״ע אם גם אז הענין דחשבון הנפש (והרי אין מתודין אז, וגם לא בלחש; כן — לכל הדעות אין אומרים אז סליחות).

יום הכיפורים: ובו עצמו פעם אחר פעם עד להוידוי בעת החתימה — בתפלת נעילה. ועיין שו״ע אדה״ז ר״ס תר״ז.

כאמור, צריך חשבון־נפש להביא להערכה מדויקת של כל המעשים שנעשו כראוי ושל הפגומים. ברם, האדם עצמו הוא ״נוגע בדבר״, ובהיותו מעורב אישית בדברים הוא סובייקטיבי מכדי לשפוט את עצמו מבלי לטעות. מתערבבים בדבר השכל העצמי ורגש האהבה העצמית, וכך נוצרת נטיה להערכה בלתי מדויקת.

יתר על כן: השכל האנושי בכלל, שהוא מוגבל, אינו תמיד בר־סמכא לקבוע מה טוב ומה היפוכו של זה. הקב״ה, בורא העולם והאדם, היודע את האנושיות ואת הקשיים, נתן לנו את התורה — הנקראת: **תורה אור** — להאיר דרכנו בחיים, כאשר אדם מקבל עליו תורה ומצוות באופן של ״קבלת־עול״ (בלי התערבות השכל האנושי), מתאחד הוא עם השכל **האלקי** של **תורה־אור**, ואז — ברור ונהיר לפניו, מה עליו לעשות וממה עליו להמנע.

זה תוכנן של המלים: ״**ה׳ אורי**״ בראש פרק כ״ז שבתהלים, אותו אומרים פעמיים ביום החל מראש־חדש אלול.

אלא שגם כאשר ידוע בבירור מה טוב ומה לא — לא תמיד קל לבצע בפועל, במדה מלאה, את המעשים הטובים והרצויים, ובמיוחד כאשר נדרש צעד המנוגד לשכל (המוגבל) או מנוגד לרצון ולתאווה העצמיים החזקים. ישנם — או **נדמה** שישנם — קשיים ונסיונות שונים, שלפיכך מתפלל כל יהודי, ואפילו צדיק, מדי בקר בראשית היום: ״אל תביאנו לידי נסיון״ וכו׳. גם כאן בא הקב״ה לעזרה וישע — כאשר האדם מקבל החלטה איתנה לעמוד בנסיון.

השכל כו׳ טוב כו׳ היפוכו של זה: וכידוע הדוגמא בזה אשר שאול שהי׳ משיח ה׳ וכבן שנה שלא טעם טעם חטא (יומא כב, ב) אמר **הקימותי** (יותר מ״עשיתי״ בלבד) את דבר ה׳ ושמואל אמר **ותעש** גו׳ ה׳ (יותר מהעדר עשיית הטוב) וביאר כי ״**שמוע**״ ו״**להקשיב**״ — הם העיקר (ש״א טו, יג־כב).

מתאחד הוא: ראה תניא פ״ה. וע״פ המבואר שם י״ל שע״י התמדה בלימוד התורה נעשה שכלו — שכל דתורה (ע״ד הרגל נעשה **טבע**) ויש לסמוך עליו. אלא שמצד שכל דתורה — אפ״ל כמה סברות ואלו ואלו דא״ח (עירובין יג, ב), ואדרבא מעלת התורה שלא ניתנה חתוכה (ירושי׳ סנה׳ פ״ד ה״ב); ולבוא לפס״ד — ה״ז ע״י **והוי׳** עמו (סנה׳ צג, ב). וראה אוה״ת להצ״צ יתרו ע׳ תתצ ואילך.

פעמיים ביום: להעיר ממחז״ל דשנים ליום (התמידים) — מכפרים שאין עון (במדב״ר כא, כא. תנחומא שם). וי״ל דמזה סמך למנהגנו לומר בשני׳ בתפלת המנחה (ראה שער הכולל פי״א ס״ק כח).

נדמה: להעיר מסוכה (נב, א) נדמה להם כהר גבוה. וצ״ע ששם נאמר זה בצדיקים.

ואפילו צדיק: וכידוע הדוגמא כשאמר דוד בחנני ה׳ ונסני (סנה׳ קז, א. זח״א פב, א).

הקב״ה לעזרה וישע — כאשר האדם מקבל כו׳: וכמחז״ל שהקב״ה עוזרו; הבא לטהר מסייעין אותו (סוכה נב, ב. יומא לח, סע״ב).

וזה תוכן של המלה "וישעי" הבאה בהמשך ל"ה' אורי" שבפסוק האמור.

המעבר משנה אחת לשניה אינו מאורע "קלנדרי" בלבד, באשר נוספה שנה חדשה. הכוונה והתכלית היא להרבות טוב וקדושה, להתרומם לדרגה יתירה ונעלית באופן של תוספת ועליה בעניני תורה ומצוות. הרי ככל שהעבר היה טוב — אפילו לגבי אנשים גדולים וצדיקים — אין זה טוב במדה מספקת כאשר ישנה דריכה במקום, ולכן יש להתאמץ ללכת "מחיל אל חיל" מעלה־מעלה. שוב מזדקקים לעזרת הקב"ה שיתן את הכוח הדרוש להתעלות בחיי יום יום, באופן שהיום הנוכחי יהא טוב יותר מיום אתמול, ויום מחר — טוב יותר מן היום.

וזה התוכן של המלים "ה' מעוז חיי" שבהמשך הפסוק האמור.

* * *

יעזור ה', שבבואנו מן היום הבהיר **ח"י אלול**, יום הולדת **שני המאורות הגדולים**, גדולי ישראל בשעתם ובדורות הבאים — הבעל־שם־טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשולחן־ערוך — שהקדישו את חייהם לחיזוק **אהבת השם, אהבת התורה, ואהבת ישראל**, הכוללת גם יהודי "זר", שלא נפגש בו מעולם, שגם אליו תהיה אהבת ישראל, "ואהבת לרעך", במדה של "כמוך" —

שיעשה כל אחד וכל אחת בענינים האמורים, לטובתו העצמית ולטובת הזולת, במדה גדלה והולכת, ודבר זה יעורר ודאי ו"ימשיך" — במדתו של הקב"ה שהיא "מדה כנגד מדה" (אך באופן גדול ורב יותר — מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה) —

שיתקיים בפועל ממשי: **"ה' אורי וישעי** גו' **ה' מעוז חיי"** ושיבוצעו כל הענינים מתוך הרחבה בשמחה ובטוב לבב,

---

לדרגה יתרה ונעלית: ראה אגה"ק סי"ד: ובכל שנה ושנה יורד כו' אור חדש כו' שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה כו' גילויו תלוי במעשה התחתונים כו'.

ח"י אלול . . הגדולים: ראה ס' השיחות ה'תש"ג ע' 141.

"מדה כנגד מדה": סוטה ט, ב. ובכ"מ. וידוע פי' הבעש"ט עה"פ ה' צלך (קדושת לוי עה"ת — קדושה שני' קרוב לסופה). ובאור תורה להה"מ רמזי תהלים עה"פ ה' צלך ע"י ימינך שזהו "ע"י אהבה לבנים (בני ישראל) וזהו ע"י ימינך והוא ע"ד אברהם אוהבי".

גדול ורב יותר: היינו באיכות ובכמות. ולהעיר ממחז"ל דמדה טובה מרובה כו' ת"ק פעמים (תוספתא סוטה רפ"ד). אגה"ק ס"ח: דלכאורה זו אינה מן המדה כו'.

ודבר זה יחיש את מילוי ההבטחה האלקית (שבהמשך המזמור): לחזות בנועם ה׳ ולבקר **בהיכלו** . . ואזבחה **באהלו** זבחי **תרועה** —

בבית המקדש שיבנה במקומו ע״י ״מלך מבית דוד״ — משיח צדקנו, בגאולתנו האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תתלא

[כרך כו עמוד רטז]

ב״ה, ו׳ מרחשון, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצרכי ציבור
מו״ה אברהם שי׳ מלצברג

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו עם ההמחאה המצורפת על שם **מחנה ישראל** בסך $10,500, לפתיחת קרן גמילות חסדים בארצנו הקדושה ת״ו, על שם ולזכות הוריו ע״ה.

הוריתי את מחנה ישראל לסכם עם נציגנו בארץ ישראל לבצע בעזר השי״ת את שאיפתו.

השם יתברך יצליחו ויאפשר לו להרחיב את הקרן גמילות חסדים, והזכות הגדולה של המצוה הגדולה הזו תעמוד לו ולכל אשר לו לאריכות ימים ושנים טובות, שזו היא הרי מהמצוות שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא, ובטח תהיה נחת רוח רב וזכות לנשמות הוריו המנוחים, ז״ל.

בכבוד ובברכה.

במקומו . . דוד: רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א ומסיים: שיקבץ ״נדחי ישראל כו׳ ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה׳ ביחד״. ובסיום הפרק שלאחריו (והוא גם סיום ספרו יד החזקה): ובאותו הזמן כו׳ יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים כו׳ כי מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים.

ט׳תתלב

[כרך כו עמוד ריז]

ב״ה, י״ג חשון, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

בנוסף למה שדיברתי עם בעלה שי׳ כאשר היה כאן, שבטח מסר לה הדברים, רצוני להוסיף ולכתוב בכתב, שבכלל אדם אינו יכול לתפוס את מעשי הקב״ה והנהגתו וכו׳. אבל זה בטוח, שהקב״ה דואג לכל אחד ואחת בהשגחה פרטית. הדרך לקבל את ברכות הקב״ה היא באמצעות התחזקות בהנהגה היום־יומית לפי הוראות התורה, תורת חיים, כולל מדת הבטחון.

השם יתברך יברך אותה ואת בעלה למילוי משאלות לבבם לטובה והעיקר שיהיו להם ילדים בריאים בגשמיות וברוחניות ולגדלם לתורה ולחופה ולמעשים טובים בבריאות טובה ופרנסה טובה.

בברכה לבשורות טובות.

ט׳תתלה

[כרך כו עמוד ריט]

ב״ה, כ׳ מרחשון, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

היום, ביום ההולדת של כ״ק אדמו״ר הרש״ב נבג״מ זי״ע, מייסד תומכי־תמימים בליובאוויטש, שלאחר נדודים רבים ניטעה מחדש באמריקה על ידי כ״ק מו״ח אדמו״ר נבג״מ זי״ע, הנני בא בפנייה הנוכחית.

בשמחת־תורה בשנה זו, מלאו 70 שנה מאז שיחת־הקודש של מייסד הישיבה, שנאמרה בקשר למלאת שלוש שנים ליסוד ישיבת תומכי־תמימים.

בשיחה הרבי נ״ע חזה זמן של **חרפו עקבות משיחך** — אלו

הכופרים ודוחים את עקבות משיח צדקנו. הוא הביע אז בטחון ותקווה, שהתלמידים ״תמימים״ ישמשו אמצעי־נגד, ויהיו אנשי החיל בעלי מסירת־נפש, חיילי התורה, שיגרשו את החושך ויקרבו את הגאולה.

בדורנו, אנו רואים בבירור, כיצד דבריו הניצחיים של מייסד ישיבת תומכי־תמימים מתגשמים. מצד אחד רואים אנו דור צעירים שהינם, מסכנים, מאוד מבולבלים, קרועים פנימית וחיצונית חסרי רסן והרסניים. אך מן הצד השני רואים אנו נוער ישיבתי, במיוחד תלמידי תומכי־תמימים, כולם דוגמה אישית חיה כיצד על נוער יהודי להתנהג; ה**נרות להאיר** — נרות שהם מאירים, ומאירים את הסביבה, באור **נר מצוה ותורה אור**, וב**מאור שבתורה**, תורת החסידות. הם מצדיקים את התקוות הגדולות שמייסדי תומכי־תמימים, נשיאינו רבותינו נבג״מ זי״ע תלו בהם.

בשבועות הבאים, ערב החגיגה השנתית של מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש, הנני מקוה ובטוח, שאנ״ש שי׳ בפרט וחובבי ותומכי תורה שי׳ בכלל יענו בחום לקריאת ההנהלה, לעשות — כל אחד ואחת לפי מירב יכולותיו — כל התלוי בהם, כדי להבטיח שהחגיגה השנתית תתבצע בהצלחה גדולה, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, פשוט לייצר את העזרה הכספית הנחוצה עבור הישיבה להמשיך בעבודתה הקדושה ולמלא את הכוונה של מייסד הישיבה ב**מלוא** המידה, והכוונה בזה היא באופן מוסיף והולך מוסיף ואור.

השם יתברך יעזור לכל אחד ואחת ליישם את הנזכר לעיל, וזהו גם צינור וכלי למילוי משאלות לבבם לטובה ולברכה, עבור עצמם ובני־הבית שיחיו, בכל המצטרך לו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתמז
[כרך כו עמוד רלו]

ב״ה, ערב יוד־טית כסלו, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

החגיגה השנתית של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש מתקיימת השנה בין ימי הסגולה של י״ט כסלו וחנוכה, שיש ביניהם שייכות קרובה, המדגישה גם את המשמעות המיוחדת של האירוע.

בין האירועים ההיסטוריים שהובילו לחנוכה ולי״ט כסלו יש קו מקשר הן בתוכנם והן בהוראות מהם לכל אחד ואחת מאיתנו בחיי היום־יום שלנו.

חנוכה מזכיר לנו את מסירת־הנפש של קומץ יהודים — החשמונאים וההולכים בעקבותיהם — שנלחמו לשמור על טהרה וחוסר פשרות של התורה הקדושה בזמן ששרר חושך ובלבול בנוגע לאמונה יהודית טהורה וערכים יהודים אמיתיים. בעזרת ה׳ ובניסים מרובים הם נצחו בשם הטהרה והקדושה של **נר מצוה ותורה אור** בחיי היום־יום היהודיים.

י״ט כסלו מזכיר לנו את מסירת־נפשו של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן־ערוך, להפיץ את האור הפנימי של תורה ומצוות באמצעות תורת הבעל־שם־טוב, זו תורת החסידות, וכיצד הוא גם ניצח בשם כלל ישראל, בעזרת ה׳ ובניסים רבים. ומאז — קרוב ל־200 שנה — חסידות היא מעיין של יהדות תורנית ללא פשרות לחיים יהודיים אמיתיים בכל רחבי העולם.

ובדיוק כשם שחנוכה מביע את שלוש הנקודות העיקריות, המסמלות במצוות **נר חנוכה**, בהדגשה: (א) טהרת התורה (= **פך** השמן, בחותמו של כהן גדול, שלא הוזז), (ב) ההכרחיות להפיץ את האור של תורה ומצוות גם בחוץ (= על פתח ביתו **מבחוץ**), ו(ג) במידה מתרבה (= **מוסיף והולך**),

כך גם י״ט כסלו מתבטא באותן שלוש הנקודות העיקריות,

בסיסמה ובשיטה של **יפוצו מעינותיך חוצה**: (א) להפיץ במידה גדלה והולכת (= **יפוצו**), (ב) את המעיינות הטהורים של תורה ומצוות חדורים באורה וחמימותה של החסידות (= **מעינותיך**), (ג) להגיע ולחלחל גם באלו שהם בינתיים בחוץ (= **חוצה**). י״ט כסלו הוא בעצם המשך, השלמה של חנוכה.

מרכז הישיבות תומכי־תמימים מאחד ומגשים בתוכו את הרוח והתוכן של חנוכה ושל י״ט כסלו. ישיבת ליובאוויטש העמידה, ומעמידה, דורות של תלמידים ״תמימים״, המפיצים תורה ומצוות על טהרת הקודש, חדורים בחיות, חמימות ומסירת נפש חסידית. הם נרות חיים, שלא רק שהם זוהרים ומאירים את הסביבה, אלא הם גם מדליקים באהבת־ישראל מושרשת נרות רבים בחוגים שעדיין לצערינו בנתיים ״בחוץ״ במידה שהיא מוסיף והולך מוסיף ואור — כמה שיותר נרות וכמה שיותר אור.

מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש זכאי בשל כך למלוא התמיכה מכל אלו המבינים את היוקר של תורה ומצוות ומכירים באחריות המוטלת על כל יהודי ויהודיה לחזק תורה ויהדות בכלל ובדור הצעיר בפרט.

האירוע השנתי של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש הוא קריאה, ויחד עם זאת גם הזדמנות, להביע באופן מעשי את ההכרה היהודית הפנימית והאחריות, באמצעות יצירת העזרה הכספית הנחוצה כדי לאפשר לישיבת ליובאוויטש להמשיך ולהרחיב את עבודתה החיונית.

השם יתברך יצליח כל אחד ואחת בזה במלוא המידה, וזו היא גם הדרך לקבל את הברכות האלקיות עבור עצמו ובני־הבית שיחיו, בכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכל האמור,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תתמט

[כרך כו עמוד רמ]

ב״ה, בימים שבין י״ט כסלו וחנוכה, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לנשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בימים אלה שבין י״ט כסלו — חג הגאולה של רבנו הזקן מייסד תורת חסידות חב״ד — וימי חנוכה הבע״ל,

הנני בא להביע תקותי, שכל אחת מהן, בתוככי כלל ישראל, תנצל ימי סגולה אלה לחזק פעולות הפצת התורה והמצוות מוארות באור ובחיות חסידותיים, הן בבית פנימה, והן בסביבה חוצה, לפי ההוראות של ימים אלו.

ובודאי ידוע להן, שאחת ההוראות העיקריות של י״ט כסלו, חג הגאולה, היא **הפצת המעיינות חוצה**, שיש בזה שלושה ענינים:

א) להשפיע על אלה — יחידים וחוגים — שעדיין הינם ״בחוץ״;

ב) להחיותם במים חיים של מעיינות התורה והחסידות;

ג) ולעשות זאת באופן של **הפצה** — הלוך ומוסיף.

והרי זוהי גם כן אחת ההוראות העיקריות של ימי החנוכה, במצות הדלקת נר חנוכה ״על פתח ביתו מבחוץ״, בהוספת עוד נר כל לילה של חנוכה. שאף על פי שבהדלקת נר אחד בליל א׳ דחנוכה מקיימים את המצוה כהלכתה ובמילואה, יש להוסיף עוד נר בליל שני, ומוסיף והולך. שזה מורה, שכך צריך להיות גם בהפצת נר מצוה ותורה אור.

והוראה מיוחדת בזה לנשי ובנות ישראל בכלל, ונשי ובנות חב״ד בפרט, על פי מאמר חכמינו: ״גם הן היו באותו הנס״.

בברכה להצלחה בכל האמור ולהמשיך מהשפעת ימים אלה בכל השנה כולה — מוסיף ואור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתעג

[כרך כו עמוד רסה]

ב״ה, א׳ וארא, ש״ק מברכים שבט, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לעסקני וידידי בתי הספר בית רבקה — בכלל,
ולמשתתפים במלוה מלכה השנתית — בפרט,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את הידיעה, שהמלוה מלכה השנתית תתקיים השנה במוצאי שבת קודש מברכים החודש שבט.

חודש שבט, חוץ מכל מענינים הקשורים בחודש זה, יש לו משמעות מיוחדת עבור כל אחד ואחת שיש להם שייכות עם ליובאוויטש ומוסדות ליובאוויטש. שכן זהו הרי חודש היארצייט־הילולא של נשיא דורנו, כ״ק מו״ח אדמו״ר, י׳ שבט.

לחודש יש גם משמעות מיוחדת עבור נשי ובנות חב״ד, שכן בחודש זה (י״ג שבט) הוא יום היארצייט של הרבנית שטערנא שרה, אמו, והיארצייט של הרבנית רבקה, סבתו (י׳ שבט).

כל הנקודות האלו צריכות לפתח אצל כל המשתתפים במלוה מלכה וידידי מוסדות בית רבקה, התלהבות מיוחדת.

ודאי מיותר להדגיש את העשיות הגדולות של בתי הספר בית רבקה בתחום חינוך הבנות על טהרת הקודש. במשך כל השנים מאז ייסוד בתי הספר בית רבקה, כבר זכינו לראות את הפירות ופירי פירות הטובים, אמהות ובנות יהודיות, מחונכות ברוח תורה ומצוות מבוססות באור חסידותי ומידות טובות.

יש לקוות, שההכרה וההתלהבות עבור בתי הספר בית רבקה מצד המשתתפים במלוה מלכה וכל ידידי בית רבקה, תבואנה לידי ביטוי במעשה בפועל — שכן המעשה הוא העיקר — ליצור את העזרה הכספית הנחוצה, שהכוונה בזה היא הרי גם לעידוד ותמיכה הנחוצה לעסקני בית רבקה, ואת העזרה הרוחנית הנחוצה עבור תלמידות בית רבקה.

השם יתברך יעזור, שכל הענינים הנזכרים לעיל יתממשו בהצלחה גדולה, וזה גם ייצור צינורות רחבים לקבל את ברכות השם

בכל הנחוץ, בבני חיי ומזוני רויחי, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתפד

[כרך כו עמוד ערה]

ב״ה, ז׳ אדר, שנת **כ״י תש״א**
את ראש בני ישראל
ברוקלין, נ.י.

למסיבה השנתית ה־29 של ״נציבי הישיבה״
תומכי־תמימים ליובאוויטש במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המשתתפים במסיבה השנתית — כמה ימים אחרי פורים — ודאי יביאו עמם את ההתלהבות הרעננה שימי הפורים מביאים לכל היהודים.

ניסי פורים, עבורם אנו מודים להשם בתפילת ״ועל הניסים״, באו כפועל־יוצא שהיהודים עמדו בנסיון הגדול לא לחפש דרך מילוט ״קלה״ אל מול גזירת המן הרשע באמצעות ויתור על יהדותם ח״ו. שכן גזירת המן הרשע הופנתה נגד יהודים בתור **יהודים**, והיה ״קל״ למנוע את הגזירה באמצעות התנערות ח״ו מעול תורה ומצוות. גם אם רק חיצונית. אף על פי כן התחזקו היהודים לא רק ביהדות תורנית במסירת נפש רבה במשך כל השנה שהגזירה ריחפה עליהם, אלא גם חיזקו את התקשרותם לתורה ומצוות ברגש עמוק של תשובה שחדר בכל היהודים. בימים הקריטיים ההם הודגשה במיוחד חשיבות החינוך הכשר, כפי שחכמינו זכרונם לברכה מספרים, שמרדכי היהודי אסף ילדים יהודים וחיזק אותם בלימוד התורה וקיום המצוות, עד כדי מסירת־נפש ממש. וזה גרם את ה״ונהפוך הוא״ הניסי — המהפך המושלם מיגון לשמחה, וכפי שהמגילה מספרת, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

ככל ההוראות בתורה (מלשון הוראה), הבאות מהתורה הנצחית, הן תקפות בכל הזמנים והמקומות, מלמדים אותנו אירועי פורים איך יהודים יכולים להשתחרר מהמן׳ים בכל הדורות, כולל בזמננו: זהו —

לחזק את הקשר שבין היהודים עם התורה הנצחית, באמצעות קיום התורה והמצוות בחיי יום־יום, ובפרט לחזק את החינוך התורני של ילדים יהודיים שיחלחל בהם עד לדרגה הנעלית ביותר של התמסרות ליהדות אמיתית תורה ומצוות — חדורות בחמימות והתלהבות חסידית.

לאור הכתוב לעיל, כל משתתף במסיבה השנתית ודאי יעריך במלוא המידה את החשיבות של המבצר הגדול של חינוך תורני, ישיבת ליובאוויטש בעירכם, ולהביע זאת במעשה בפועל. ובזכות זה הקב״ה יברך ויצליח שיהיה ״אורה ושמחה וששון ויקר״ בכל המובנים, אצלם ובני ביתם שיחיו ואצל כל היהודים, שליט״א.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתצ

[כרך כו עמוד רפז]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כידוע, קשורים החגים בעונות מסוימות בשנה: חג הפסח חייב להיות **בחודש האביב**, חג השבועות קשור בעונת קציר החטים, ונקרא בשם **״חג הקציר״**, חג הסוכות קשור בעונת אסיף התבואה והפירות, ונקרא בשם **״חג האסיף״**.

במיוחד מודגש בתורה הקשר בין חג הפסח לבין האביב, כאמור: **שמור את חדש האביב, ועשית פסח לה׳ אלקיך.**

יש לפסח ולחודש האביב קווי אופי זהים. בין השאר: חג הפסח

החגים . . בשנה: ראה סנהדרין יא, ב. ובתוד״ה או שם.

במיוחד . . חג הפסח לבין האביב: ראה ג״כ שמות יג, ד. יו״ד. שם כג, טו (וברמב״ן שם טז). שם לד, יח.

שמור . . אלקיך: דברים טז, א. ולרמב״ן (לשרש האי׳ דסהמ״צ להרמב״ם) ולבעל ההלכות — זוהי מ״ע (לעבר השנים, או — מושמרת את החוקה). וראה רמב״ם הל׳ קדה״ח רפ״ד.

הוא "ראש לרגלים", ראשיהם של שאר החגים. יתר על כן: זמן מתן תורתנו, חג השבועות, מהוה המשך וסיום חג הפסח — שבו נעשו בני ישראל לעם, ואילו חג הסוכות הוא משום "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים". כך גם חדש האביב הוא הראשון לכל החדשים, והוא זמן הלבלוב והפריחה שהם אשר מביאים את הקציר והאסיף.

* * *

יש גם משמעות עמוקה יותר לקשר בין חג הפסח לבין חודש האביב:

חג הפסח, זמן חרותנו, הביא מעבר מוחלט **מעבדות לחרות**, מן הדרגה הנחותה ביותר של עבדות אל דרגת השיא של חרות, **ומאפלה לאור גדול,** מחשך כבד — לאור **גדול**. כך גם השינוי החל בטבע בתקופת האביב, כאשר האדמה מתעוררת מתרדמת חורף עמוקה, משתחררת מכבלי החורף הקר והגבלותיו, ומתחילה לפרוח וללבלב עד שהשבלים מתחילות להתמלא. בבחינה פרטית: מן הגרעין, לאחר שנרקב באדמה, גדלה תבואה חדשה, חיה ופורחת. בשני המקרים — הפסח והאביב — אין השינוי הדרגתי, משלב לשלב, כי אם שינוי קיצוני, ללא כל יחס — שינוי היוצר בריאה חדשה.

* * *

כפי שצוין פעמים רבות, מהוה כל ענין בתורה ("תורה" מלשון: הוראה), במיוחד ענין הקשור בחג, הוראה ולקח למעשה. כל־שכן —

"**ראש לרגלים**": ר"ה ד, א.

"**ראש:** ראה עטרת ראש בתחלתו.

"**ראש לרגלים**": להעיר שצ"ל לימוד מיוחד שאין מצה בשבועות וסוכות (ספרי ראה טז, יב. ספרא אמור כג, ו). אוה"ח מצורע (יד, ו) ד"ה וראיתי. תורה תמימה אמור כג, ו.

וסיום חג הפסח . . לעם: ראה יתרו יט, ד־ו. יבמות מו, סע"א. רמב"ם הל' איסו"ב רפי"ג.

"**בסוכות הושבתי:** אמור כג, מג. וראה טאו"ח סתרכ"ה ובב"י שם ד"בניסן מיבעי להי" לעשות סוכות.

האביב הוא הראשון . . והפריחה: ראה רש"י שמות כג, טו. ולד שם. אוה"ת להצ"צ משפטים ע' א'קפ ואילך.

מעבדות לחרות — ומאפלה לאור גדול: פסחים פ"י מ"ה. נוסח ההגדה.

הנחותה . . עבדות: שמות א, יד. ובדחז"ל עה"פ.

מחשך כבד: שהרי מצרים היא ערות הארץ (ויקרא יח, ג ובתו"כ (ובפרש"י) שם. קה"ר עה"פ והארץ לעולם עומדת).

לאחר שנרקב: ראה לקו"ת ר"פ בהר.

(תורה מלשון "הוראה"): זח"ג נג, ב.

כאשר הענין קשור בחג כללי כמו חג הפסח.

ההוראה הכללית הנלמדת מחג הפסח, במיוחד מן הקשר שבין יציאת מצרים לבין חודש האביב — עבור כל יהודי, איש ואשה, בחיי יום־יום — היא:

חיי האדם הנם, באופן כללי, בשני מישורים: החיים האישיים וההשפעה בעולם, ובשני אלה ישנם חיים רוחניים וחיים גשמיים.

תפקידו של יהודי הוא להוציא את כל הנמצא במישורים האמורים ״מעבדות״ (מן המיצרים וההגבלות שלהם) — ״לחרות״, על ידי ״הרמתם״ לרוחניות־יתר, עד כדי עבודת ה׳ בכל פרט שבהם.

גם הדברים שאין ביכלתו, לכאורה, לשנותם: הקב״ה ברא אותו כך שעליו להזדקק לאכילה ושתיה וכדומה — עליו לשנות גם אותם, והשינוי — מהותי: הוא אוכל כדי שיוכל לעשות טוב, ללמוד תורה, לקיים מצוות — כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה׳. יתר על כן: הוא עובד את ה׳ בעצם אכילתו — על־ידי כך הוא מברך לפני האכילה ולאחריה, וכדומה.

דומה המצב בקשר לחודש האביב: לכאורה אין האדם מסוגל לעשות דבר בענין זה, שכן הקב״ה קבע ״**חוקות** שמים וארץ״, ואמר: ״עוד כל ימי הארץ . . וקור וחום וקיץ וחורף . . לא ישבותו״,

---

בחיי יום־יום: ובפרט שמצוה מן התורה להזכיר יצי״מ בכל יום בבוקר ובלילה (רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א ה״ג. שו״ע אדה״ז ר״ס סז. ועוד).

עבודת ה׳ בכל פרט: ראה טושו״ע או״ח סרל״א: בכל דרכיך דעהו . . כל מעשיך יהיו לשם שמים.

ושתיה וכדומה: להעיר ממחז״ל על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא (ב״ר ספי״ד).

אוכל כדי..״ בעצם אכילתו: כבטושו״ע שם: לשם שמים, בכל דרכיך דעהו*.

״**חוקות שמים וארץ״ . . ״עוד כל ימי:** ירמי׳ לג, כה. בראשית ח, כב.

הוספה לאחר זמן:

*) בעצם אכילתו - על-ידי כך הוא מברך: **היינו שהאכילה נעשה טפל לגבי (העיקר) אמירת הברכה, ע״ד** חייב אדם לברך **מאה ברכות בכל יום (מנחות מג, ב), החיוב הוא אמירת הברכה, ובתור** תוצאה **מזה - נהנה מעניני עוה״ז (אכו״ש וכיו״ב).**

ומזה הלכה למעשה (מנחות שם, טושו״ע או״ח סי׳ רצ) אשר בכדי להשלים מאה ברכות בשבת צ״ל אכילת פירות וכיו״ב, שהעיקר בזה הוא אמירת עוד ברכות, אלא בכדי שלא תהי׳ ברכה לבטלה, צריך לאכול הפרי וכיו״ב, שאכילה כזו - היא טפלה לגבי העיקר - אמירת הברכה. ועפ״ז יומתק ל׳ הרמב״ם (סוף הל׳ ברכות): ולעולם כו׳ וירבה בברכות הצריכות. ועייג״כ שו״ע רבנו הזקן חאו״ח סרמ״ט קו״א סק״ד.

והיהודי שומר ומצפה לחודש האביב על־מנת לעשות בו "פסח לה' אלקיך". הוא מבין, יתר על כן: הוא רואה, שהאביב הוא מחוקות **הבורא** אשר **לא ישבותו**. למעלה מזה: בשיא תוקפה של ההנהגה הטבעית (לפי חוקות שמים וארץ), בחדש האביב, אז "הוציאך ה' אלקיך ממצרים", דבר שהוא אחד מן הנסים הגדולים ביותר, ומהוה שיא תוקף של הנהגה נסית.

בכל המישורים של חיי יום־יום נתקל האדם בדברים המהווים "מצרים" — במשמעות של מיצרים והגבלות — המגבילים ומפריעים ליהודי מלפתח במלוא המדה את טבעו היהודי האמתי כיהודי־של־תורה. ההפרעות וההגבלות הן גם פנימיות — תכונות טבעיות והרגלים שנוצרו — וגם חיצוניות — כהשפעות הסביבה, והיהודי צריך להשתחרר מכבלים אלה וללכת אל "תעבדו את האלקים".

* * *

גם לגבי מי שעורך חשבון־נפשו וסובר שמצבו הרוחני הוא נחות מאד ואם כן, שואל הוא, איך אפשר לצפות שישתנה לגמרי "מעבדות לחרות ומאפלה לאור גדול" — גם לגבי זה ישנה הוראה ברורה מחג הפסח. הרי, כאמור, יציאת מצרים היתה מן הקצה אל הקצה: מהשתעבדות נחותה ביותר לעובדי־אלילים שפלים ביותר, לא זו בלבד שבני ישראל שוחררו מעבדות־פרך גשמית ומשעבוד רוחני (עבודה־זרה), כי אם מיד לאחר מכן — בשביעי של פסח — היו מסוגלים לומר, ואמרו: "**זה א־לי**", הם הצביעו, כביכול, באצבע, ולאחר מכן הגיעו להר סיני ושמעו מפי הגבורה: "אנכי ה' אלקיך", וקיבלו את כל התורה, שבכתב ושבעל־פה. מעבר מהותי ובלתי־רגיל, מן הקצה אל הקצה.

* * *

ומצפה: ע"ד פרש"י בראשית לז, יא.

רואה, שהאביב: ע"ד הירושי' הובא בתוד"ה אמונת (שבת לא, א): שמאמין בחי העולמים וזורע.

ההנהגה הטבעית . . נסית: ראה שמו"ר (פט"ו, יא): משבחר הקב"ה בעולמו . . וכשבחר ביעקב ובניו כו'. עקדה שער לח בתחלתו.

חיי יום־יום . . להשתחרר: ראה תניא פמ"ז: כל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כו'.

להשתחרר . . תעבדון את האלקים: ע"ד מש"נ שמות ג, יב.

(עבודה־זרה): וכדחז"ל: משכו מעבודה זרה (מכילתא לשמות יב, כא).

"**זה . . באצבע:** רש"י שמות טו, ב. וראה תענית בסופה.

את כל התורה: ברכות ה, א ובכ"מ.

יעזור השי״ת שכל אחד ואחת, בתוככי כלל ישראל, ינצלו את הכחות שהקב״ה העניק לכל אחד מהם להתגבר על כל הקשיים וההפרעות — לצאת מכל ה״מצרים״ וההגבלות, ולהגיע לחרות אמיתית ע״י התקשרות עם הקב״ה, באמצעות תורתו ומצוותיו,

כולל — המצוה: ״להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה״,

לצאת . . ע״י התקשרות: ראה תניא ספמ״ז ועיין בליקוטי לוי יצחק שם.
המצוה . . ובלילה: רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א ה״ג*.
״להזכיר יציאת מצרים: להעיר מדחז״ל: כל זמן שאתם מזכירים אותי מעי הומים עליכם כו׳, זכרו נפלאותיו אשר עשה כו׳, בשביל שיהיו מזכירים נפלאותיו, אמר דוד א״כ אני מזכירו למנצח לדוד להזכיר אלקים להצילני (לאחר שאמר דוד למעלה) כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה (מדרש תהלים ע׳. הובא בפרש״י שם)**.

***) (הטעם שלעיל בשו״ה** בחיי יום-יום **מובא המ״מ ברמב״ם ובשו״ע אדה״ז, וכאן רק ברמב״ם - כי) שם - במכ׳** - הענין **(וראי׳ ע״ז במ״מ), משא״כ כאן הל׳ בדיוק במכ׳, ולמכ׳ אין שייך ונוגע** (ואדרבא) **הפרטים שבשו״ע (מה״ת וכו׳) - ולכן הובא הל׳ דהרמב״ם.**

(מענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א - ניסן תשל״א)

הוספה לאחר זמן:

****) וי״ל שמכאן ראי׳ נוספת לדברי האומרים שאמירת הלל היא מה״ת (בה״ג במנין המצות. יראים סי׳ קכה. ר״ש בן גבירול מ״ע טז. סמ״ק סקמ״ו. ר׳ דניאל הבבלי בס׳ מעשה נסים לר״א בן הרמב״ם סי׳ א׳ - שגם נמנה במנין המצות; ולהרמב״ם בסהמ״צ שרש א׳ - שאינה נמנית במנין המצות, אבל היא מה״ת. ובווי העמודים (לס׳ יראים שם) שכן נראה דעת רש״י ור״ח וא״ח).**

כאמרו דנפלאותיו שעושה עמכם בכל עת (לאו דוקא יצי״מ) - לא עשה **כו׳** אלא בשביל שיהיו מזכירין נפלאותיו **(שבפשטות - הו״ע ההילול והשבח להקב״ה).**

ואעפ״י שהפסוק הוא בתהלים, ודברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן (חגיגה י, ב. ב״ק ב, ב ועוד), וכש״כ שדברי קבלה אינם דברי תורה, הרי זהו רק גילוי מילתא (והטעם) **דעשיית הנפלאות, וע״ד - ולא ממש - המובא בב״ק (שם): והאי מילף הוא (בתמי׳) גילוי מילתא הוא ובפרש״י שם. וראה ס׳ יראים שם: עד דלא אתי נביא גמרא גמירי לה ואתי נביא ואסמכי׳ אקרא (דהשיר יהי׳ לכם - לשיטתי׳).**

ומעלה יתרה בהראי׳ מכתוב זה לגבי פסוקי נ״ך המובאים במדרש הגדול (פ׳ בא י, ב), כי אינו בל׳ הלכה ודין (שמדברי קבלה לא ילפינן), אלא בסגנון של סיפור דברים וגילוי מילתא בעלמא.

ולהעיר מהכלל דאין למדים מקודם מ״ת (ירוש׳ חגיגה פ״ג, ה״ח ועוד) - ובכ״ז במילתא דמסתברא וכיו״ב למדין (שעפ״ז מבואר בכ״מ הא שלמדין דאין מערבין שמחה בשמחה מהכתוב ״מלא שבוע זאת וגו׳״ (ויצא כט, כז. ירוש׳ מו״ק פ״א ה״ז). ראה שד״ח כללים א, שכא. וש״נ).

ועוד להעיר שמדרש תהלים מסיים במעשה רב: **אמר דוד כו׳.**

ומה שלא הובא זה במדה״ג - הרי כו״כ **מדחז״ל שלא הביאום.**

ומגאולת הפרט — נזכה לגאולת הכלל, להגשמת הנבואה: "**כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות**", בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תתקב

[כרך כו עמוד דש]

ב״ה, פסח שני, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי עבור
מוסד החינוך "אהלי תורה"
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

החגיגה השנתית מתקיימת ימים ספורים אחרי ל״ג בעומר. אחת מהנקודות העיקריות של ל״ג בעומר היא שביום זה נעצר האירוע השלילי עם תלמידי רבי עקיבא. הסיבה שהביאה לאירוע השלילי — כמבואר באריכות בהזדמנות אחרת — היא שיחס התלמידים זה לזה לא היה ברמה המתאימה, כפי שהיה צריך להיות אצל תלמידים כאלה נעלים של "תנא" כזה נעלה.

ומכיון שחסר בתחום של בין אדם לחבירו, הרי זה סימן שחסר בחינוך של בין אדם למקום.

בימים אלה של הספירה, שהם הכנה לקבלת התורה, מודגש באירוע עם תלמידי רבי עקיבא מה שמודגש בבירור בעשרת הדברות: מתי יכול להיות "כבד את אביך ואת אמך" וכל הענינים האחרים של בין אדם לחברו כראוי — כאשר יש קודם את ההכרה וקבלת עול של "אנכי ה׳ אלקיך" ו"לא יהיה לך אלקים אחרים" כיסוד ההנהגה בחיי היום־יום.

זה בא לשלול את הדעה השקרית של אלו הסוברים שהיחס בין אדם לחברו, אלו המכונים מוסריים, אינם תלויים בחינוך תורני.

ומגאולת הפרט . . הכלל: להעיר מאגה״ק ס״ד (קה, סע״ב ואילך).
"**כימי . . נפלאות**": מיכה ז, טו.

מוסד החינוך ״אהלי תורה״ שם לו למטרה לטעת בילדים חינוך על טהרת הקודש מיוסד על שלימות ביהדות, בו בין אדם למקום ובין אדם לחברו באים ביחד. חינוך כזה מבטיח, שהם יגדלו יהודים טובים ויהודים שלמים בכל המובנים, שהם יהיו דוגמה חיה לאחרים ומעיין נובע של נחת יהודי, נחת תורני, להוריהם ולכלל ישראל. בשל כך המוסד זכאי למלוא התמיכה, וזכות אחזקת מוסד חינוך כזה על טהרת הקודש כזה, ודאי תעמוד לכל התומכים והמסייעים להתברך מהקב״ה בכל המצטרך, בפרט בנחת תורני אמיתי מילדיהם, מתוך הרחבה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה רבה ולבשורות טובות,

מנחם שניאורסאהן

ט׳תתקג
[כרך כו עמוד שה]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

קיבלתי את מכתבה, והשם יתברך ימלא משאלות לבבה לטובה.

ודאי מיותר להדגיש את הצורך לחזק את הענינים של תורה ומצוות בחיי היום-יום. בנוסף לעיקר, שיהודי צריך לחיות לפי רצון הקב״ה, הרי זו גם הדרך לקבל הוספה בברכות הקב״ה בכל המצטרך. ובענינים של תורה ומצוות ויהדות בכלל, עד כמה שהמצב טוב, הרי תמיד יש מקום לשפר ולחזק.

בימים אלו, המחברים את חג הפסח, חג השחרור מגלות מצרים, עם חג השבועות, חג מתן תורה, שבשני אירועים הסטוריים הכי גדולים אלו עבור כלל ישראל, היה לנשי ובנות ישראל חלק גדול ביותר, על האשה והבת היהודיה להתבונן במיוחד בתפקיד החשוב ביותר שההשגחה העליונה חלקה לה בהבטחת המשך העם היהודי.

למכתב המצורף לכנס השנתי של אגודת נשי ובנות חב״ד יש שייכות ישירה עם הנכתב לעיל. יש לקוות, שיהיה לתוכן את ההשפעה המיוחלת.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

ש.מ. סימפסון,

מזכיר

ט׳תתקד

[כרך כו עמוד שז]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לאסיפה השנתית הששה עשר
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

הכנס מתקיים בשנה זו לפני שבת מברכים חודש סיון, חודש **מתן־תורה**. ומכיון שהכל הרי בהשגחה פרטית, כדאי להתעכב על אחת מהנקודות של מתן־תורה שיש לה שייכות ישירה לאסיפה.

תורה מסיני מתחילה בעשרת הדברות, ששני הדברות הראשונים: **אנכי** (כולל כל מצוות־עשה) **ולא יהי׳ לך** (כולל כל מצוות לא־תעשה) הם היסוד של **אחדות השם**. ההקדמה למתן־תורה היתה האחדות של עם ישראל (**ויחן שם ישראל — כאיש אחד בלב אחד**). הענין של מתן־תורה הוא להוריד אחדות השם בעולם, באמצעות זה שיהודים — **גוי אחד בארץ** — מקיימים את תרי״ג המצוות של **תורה אחת**.

לכאורה לא מובן: כיצד אפשר להגיע לכזו אחדות, כשלוקחים בחשבון שהקב״ה ברא את בני האדם בעלי דעות שונות (**אין דעותיהם שוות**), בעולם שגם הוא בדיוק כך מגוון באקלים ובתכונות טבעיות? כיצד יכול עם שלם להגיע לאחדות מלאה בינם לבין עצמם, ולהכניס אחדות בעולם כזה?

הביאור בזה הוא, כפי שכתוב בפסוק: **ויתיצבו בתחתית ההר** — שכל ששים ריבוא היהודים ״התיצבו **בתחתית ההר**״, דהיינו שהם קיבלו על עצמם את עולה של תורה מסיני ובאופן שכל שאר הענינים שבעולם כאילו לא היו קיימים, שכן הם התבטלו לגמרי בקבלת-העול, יחד עם השמחה הגדולה, של קבלת התורה. ומכיון שה״הר״ אצל

כולם זהה, וכולם הינם חדורים באותו רגש של ביטול ושמחה, הדבר פעל את האחדות האמיתית בכל ששים ריבוא היהודים ובהמשך גם אחדות של השם אחד בעולם באמצעות תורה אחת.

בדומה לזה, הוא במשפחה היהודית. אף שכל חבר משפחה הוא יחידה עצמאית, עם מטרה מיוחדת בחיים וכו׳, אך כאשר כל בני המשפחה מקבלים על עצמם את ה**תורה האחת** של **השם אחד**, ובאופן — שתורה ומצוות הן העיקר, וכל שאר הענינים הם רק דבר טפל לעומת העיקר ובעלי ערך רק כאשר יש להם שייכות לעיקר — או אז יש אחדות אמיתית במשפחה.

באחדות זו של המשפחה — שמשפחות יהודיות הן הרי חלק עיקרי של העם היהודי, ובמילא היסוד של אחדות כלל ישראל — יש לאשה ולבת היהודיה תפקיד עיקרי, בתור **עקרת הבית**, כפי שכבר הודגש בהזדמנויות קודמות.

מובן, שהאחדות הנזכרת מוכרחת להיות תמידית, ללא הפסקות; זאת אומרת, שהיא צריכה להתבטא לא רק בימים מסויימים של השנה, או בשעות מסויימות של היום, אלא בכל ימות השנה ובכל שעות היום. זאת אומרת, שהבית היהודי חייב להיות מושתת לגמרי על יסודות תורה ומצוות, וכך להיות חדור ברוח קבלת עול ושמחה של מצוה, שהדבר יהיה ניכר גם בהנהגה מחוץ לבית, ברחוב ובכל הסביבה.

ובכך מונח תוכן ה״סגולה המקורית״ והאחדות של המשפחה היהודית וחיי משפחה יהודיים — הנושא המרכזי של הכנס של שנה זו.

יש לקוות, שנקודה זו תתבטא בכנס זה בבהירות ובתוקף הראויים, ובכוונה ותכלית מזה — השפעתה בחיי יום־יום, בהתאם לעיקרון היסודי של חכמינו ז״ל: **מעשה הוא העיקר**.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתקט

[כרך כו עמוד שיג]

ב״ה, ימי הגבלה, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

אל המשתתפות באירוע השנתי של הועד הניו־יורקי
למען הסמינר למורות ובתי ספר לנערות
בכפר חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

הימים של **שלושת ימי הגבלה**, המשמשים כהכנה לקבלת התורה, שואבים את תוכנם מציווי השם יתברך למשה רבינו **לך אל העם וקדשתם וגו׳ והגבלת את העם**.

כיון שהתורה היא נצחית בכל הענינים והפרטים, טמונה בענין שלושת ימי הגבלה הוראה נצחית: שכל יהודי, איש ואשה, צריך לזכור תמיד, שהשם יתברך אומר להם בהתמדה: **לך אל העם וקדשתם** — לך וסייע לכל אחד ואחת מה״גוי קדוש״, להיות חדורים בקדושה ולהיות ״כלי״ ראוי לקבלת התורה והמצוות בחיים היום־יומיים.

שכן הוראת הקב״ה היא גם נתינת־כח לבצע זאת בפועל, שכן מעשה — עיקר.

אם זהו בנוגע לסייע לכל יהודי, אפילו מבוגר, על אחת כמה וכמה בנוגע לילדים יהודיים בשנים שכל אישיותם מתעצבת, ומונח היסוד לכל חייהם. ובפרט בנות יהודיות, שכן הבת היהודיה צריכה להיות **עקרת הבית**, שבה תלוי במידה רבה מאוד המצב וההנהגה היומית של כל הבית ושל כל המשפחה.

לכן חשוב ביותר ענין חינוך הבנות והמוסדות המתעסקים בכך, במיוחד ה**סמינר למורות ובתי ספר לנערות בכפר חב״ד**.

הנני מאחל לכן הצלחה רבה באירוע שלכן ובהתמסרותכן לסייע ביצירת האמצעים הכספיים, שהמוסדות הנזכרים יוכלו לא רק להמשיך את עבודתם החינוכית, אלא יוכלו גם לחזק ולהרחיב את היכולות ללמד כמה שיותר בנות יהודיות ברוח תורנית אמיתית, למלא את ייעודן בחיים.

זכות עבודה זו תעמוד לכולכן לקבל את ברכות הקב״ה בכל

המצטרך, יחד עם בני ביתן שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות וחג שמח של קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ט׳תתקיא

[כרך כו עמוד שטז]

[מוצש״ק י״ב סיון, ה׳תשל״א]

. . קיבלתי את מכתבה, והשם יתברך ימלא משאלות־לבבה לטובה.

ודאי מיותר להדגיש את הנחיצות לחזק את הענינים של תורה ומצוות בחיי היום־יום. בנוסף לעיקר, שיהודי צריך לחיות לפי רצון הקב״ה, הרי זו גם הדרך לקבל הוספה בברכות הקב״ה בכל הנחוץ. ובענינים של תורה ומצוות ויהדות בכלל, עד כמה שהמצב טוב, הרי תמיד יש מקום לשפר ולחזק.

בימים אלו שמיד לאחר מתן תורה, שהם הסיום והשלימות של פסח,

ובלשון הכתוב: בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, חג השחרור מגלות מצרים, וחג מתן תורה, שבשני אירועים היסטוריים הכי גדולים אלו עבור כלל ישראל, היה לנשי ובנות ישראל חלק גדול מאוד, על האשה והבת היהודיה להתבונן במיוחד בתפקיד החשוב ביותר שההשגחה העליונה חלקה לה בהבטחת המשך העם היהודי.

למכתב המצורף לכנס השנתי של אגודת נשי ובנות חב״ד יש שייכות ישירה עם הנכתב לעיל. ותקוותי, שיהיה לתוכן את ההשפעה המיוחלת.

ט׳תתקטו

[כרך כו עמוד שכג]

ב״ה, ערב ראש חודש תמוז, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר ההוקרה של ישיבת
אחי תמימים בנוארק
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנני שולח את ברכתי ואיחולים פנימיים לאורחים החשובים והמשתתפים במסיבה, המתקיימת בראש חודש תמוז הבע״ל.

לחודש זה יש משמעות מיוחדת עבור ישיבת אחי־תמימים בנוארק, כמוסדות חינוך דומים רבים בחלקים שונים של העולם, שנוסדו באמצעות, וברוחו של כ״ק מו״ח אדמו״ר. שכן זהו חודש שחרורו לפני 44 שנים, לאחר שסיכן את חייו בעבודתו במסירת־נפש עבור תורה ויהדות בהתמודדותו מול משטר אדיר. שחרורו בי״ב־י״ג תמוז היה נקודת מפנה לא רק בחייו האישיים ובעבודתו, אלא גם עבור כל יהדות רוסיה, שאז היתה רוב מנין ורוב בנין של העם היהודי ועמדה בסכנה של התבוללות כפוייה והשמדה ח״ו, תחת לחץ של שלטון כביר שלא נרתע משום דבר בביצוע תכניותיו.

נצחונו על מתנגד כזה אדיר גם היה לא רק נצחון אישי, אלא נצחון עבור כלל ישראל, כפי שהוכיחו השנים הבאות. יהדות תורנית ורוח נצח ישראל נותרו נטועים היטב במדינה ההיא, ויהדות רוסיה שימשה הלאה בתור מעיין נובע של תורה וחסידות, שהשפעתה מורגשת עד היום בארץ ישראל ובכל מקום, לא פחות גם כאן באמריקה.

הודגש לעיתים קרובות שמטרת הזיכרון בחיים יהודיים היא לא סתם לציין אירועים חשובים בעבר, אלא שזה ישמש בתור הוראה לסביבה ולעתיד.

אמת, אף אחד לא יכול לדמות את עצמו לבעל־הגאולה עם כוחותיו הבלתי רגילים ומסירת נפשו למען התורה ואהבת ישראל. אך אין לשכוח, שהתנאים בהם עבד ונלחם היו ללא כל דמיון עם התנאים הנוכחיים במדינה זו. אנו חיים, ברוך ה׳, במדינה התומכת

באידיאלים של חופש ובערכי דת; כאן אין צורך למסור את הנפש כדי לחיות על פי תורה ולהחזיק מוסדות תורניים. כל הנדרש הוא לחזק את הקשר האישי עם יהדות תורנית, ושיהיה הרצון התקיף להחזיק ביהדות, תוך שנותנים לשם כך לא יותר מאשר זמן, כח, וכסף.

האירועים ההיסטוריים המצויינים ביב־יג תמוז מראים גם בבירור, שהיכן שנמצא הרצון החזק והחלטיות תקיפה לפעול בזה, או אז מובטחות הברכה וההצלחה האלקיות, בפרט בענין של זכות הרבים, הזכות של הרבה ילדים יהודיים, כן ירבו, שכל עתידם קשור עם המוסד התורני הזה.

כשלוקחים בחשבון שבמהרה תכנס הישיבה למעונה החדש והיפה, תקוותי שכל ידידי הישיבה יחזקו עוד יותר את עזרתם, לאפשר שהישיבה תמשיך לפרוח ולצמוח ותלך מחיל אל חיל. בכך גם ירחיבו את הצמרות לקבל את ברכות הקב״ה בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתקכח

[כרך כו עמוד שלו]

ב״ה, ה׳ מנ״א, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי׳ גראדע

שלום וברכה!

מסרו לי את הידיעה הטלפונית מאשתו שתחי׳ אודות בריאותו ושהוא נמצא בבית הרפואה.

רצוני להביע תקותי שלעת קבלת מכתבי תתרחש הטבה במצב בריאותו, ושתשתפר עוד ועוד עד אשר יוכל בעזרת ה׳ לחזור לביתו ויוכל להמשיך בעבודתו באופן נורמלי, וכן — לפי נוסח הברכה שהתקבל והתקדש במשך מאות רבות של שנים בין יהודים — לאורך ימים ושנים טובות.

בפרט שה״בנים ובנות״ ממתינים הרי להוצאה לאור של המחבר.

רצוני להוסיף את האיחול והברכה, שהיות ואשתו תחי׳ מסרה את הנזכר לעיל, שהיא תוכל תיכף ובמהירות למסור בשורה משמחת משיפור בריאותו.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות ולרפואה קרובה.

ט׳תתקלט

[כרך כו עמוד שמח]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשל״א
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלה, ימי ההכנה לראש-השנה, ישנה חשיבות ראשונה לידיעה ברורה את משמעות ראש־השנה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה. לענין זה אפשר ללמוד רבות גם מן הדברים שהתורה קבעה שיהיו לפני ראש השנה וישמשו כהכנה לראש־השנה,

שהרי התורה היא ״תורה אור״ — הוראותיה מבהירות ומאירות את אורח החיים היהודי לכל פרטיו.

* * *

בין הענינים הקשורים ישירות לראש־השנה ומשמשים כהכנה לראש־השנה — יש למנות את העובדה ש״קביעות״ קריאת־התורה היא כזאת **שתמיד** נקראת בשבת שלפני ראש־השנה פרשת ״נצבים״

ימי ההכנה: דבהתחלתם אומרים: במוצאי מנוחה . . זוחלים ורועדים מיום בואך (ר״ה). וביותר עפמש״כ בעטז״ק (לשו״ע או״ח רסתקפ״א) שהם ימי ביקור עצמו (דוגמת קרבן) דר״ה (וכדי שיהי׳ לעולם יום קבוע — מקדימים ליום א. לבוש שם).

״**תורה אור״ . . לכל פרטיו:** ראה דרז״ל למשלי ו, כג. זח״ג (נג, ב): איקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוי סתים. ומשנה ברורה: הפך בה דכלא בה* ובה תחזי (אבות ספ״ה ובפיה״מ שם).

שלפני ראש השנה . . ״נצבים״: טושו״ע או״ח סתכ״ח.

---

*) **כמו שבמכ׳ לא קאי בדיוק** הכפל **הפך כו׳ הפך ולכן לא הועתקה התחלת** הענין **כן לא הועתקה התחלת התיבה השייכת להכפל. (ממענה כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א)**

— שבה פונה התורה לכל אחד מישראל: "**אתם נצבים**" גו'.

הפרשה פותחת בהצהרה: "**אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם גו' עד שואב מימיך, לעברך בברית ה' אלקיך גו'**".

יש, לכאורה, סתירה בקטע זה: תחלה נאמר "נצבים . . כולכם" ("כולכם" — ללא הבדל), ומיד לאחר מכן נמנים סוגים שונים — כל אחד בנפרד. ובכלל: לשם מה מפרטת התורה את בעלי הדרגות השונות בישראל, למן הנעלה שבהם ועד הנחות שבהם, בשעה שבמושג "כולכם" נכללים כבר כל אלה?

אלא שדבר זה עצמו כולל הוראה עיקרית, על הצורך בשני הדברים יחד: (א) "כולכם" — כלומר: "לאחדים כאחד", אך יחד עם זאת הרי (ב) יש לכל אחד ולכל אחת מבני ישראל שליחות ותפקיד המיוחדים לכל אחד לפי מעמדו ומצבו.

ברם, הדבר מעורר שאלה: מאחר שהכרחית חלוקה, וחלוקה קיצונית למן "ראשיכם" ועד "שואב מימיך" — איך מושגת, בד בבד, התאחדות והתייחדות עד כדי "כולכם — כאחד"?

התשובה היא: "**אתם נצבים היום כולכם — לפני ה' אלקיכם**". משמעות "נצבים" (יותר מ"עומדים") היא — עמידה יציבה ואיתנה, בהכרה מלאה של עמידה לפני ה' שהוא "אלקיכם", שהוא כוחכם וכל מהותכם. בזאת שווים כל בני ישראל, ודבר זה מאחד אותם "כולכם כאחד".

הדבר יובן באמצעות השוואה פשוטה: כשקבוצת אנשים מתאחדת ליצירת חבורה מסוימת אם למטרה מסחרית, או למטרה מדעית או לכל מטרה שהיא, מתאחדים בני הקבוצה לזמן מסויים ולתכלית מסוימת שלשמה נדרשת מכל אחד מהם השתתפות של כסף או של עמל או של ידע וכד'. אך לגבי שאר תכונותיו וכוחותיו — מהווה כל אחד מבני הקבוצה "עולם" לעצמו.

לא כן כאשר התאחדות בני ישראל היא, כפי שדורשת התורה,

סתירה: ראה ג"כ אור החיים כאן.

הוראה עיקרית: עיין בכ"ז לקו"ת ר"פ נצבים.

בשני הדברים יחד: להעיר מדוגמתו בבריאת העולם — ע"פ משנ"ת בליקוטי לוי יצחק — לתניא פכ"א.

"נצבים" . . מ"עומדים"): ראה אור התורה להצ"צ עה"פ ע' א'רא ואילך.

"אלקיכם" . . מהותכם: ראה טושו"ע או"ח ס"ה.

כל אחד . . "עולם" לעצמו: סנה' לז, א. לח, א.

"**לפני ה' אלקיכם**", כאמור, במטרה "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו, אשר ה' אלקיך כורת עמך היום", הרי ברית זו מקיפה את **כל** האדם על **כל** כוחותיו ("הכולכם" שבכל אחד לכשעצמו), והיא מהווה התאחדות מלאה ונצחית של "כולכם כאחד" (ושל "כולכם" עם "ה' אלקיך").

והתורה מסבירה עוד: אותו "כולכם" חלוק ל"ראשיכם . . עד שואב מימיך", שכל אחד מהם, בתכונתו **המיוחדת** (ובפעולותיו המיוחדות) עובר בברית עם הקב"ה. כל פעולה בודדת, של אחד מ"ראשיכם" כראש, או של "שואב מימיך" בתור שכזה, פעולה הנעשית לפי הוראות "ה' אלקיך" (בתורתו), — מהווה ביטוי לברית **הכללית** של "כולכם" עם "ה' אלקיך". לכל אחד ישנה השליחות האלקית המיוחדת לפי מעמדו ומצבו, ובאופן כזה, כשכל אחד ממלא את שליחותו, נעשית ההתאחדות של כלל ישראל, "כולכם — כאחד".

* * *

הדברים האמורים מוליכים לנקודה, החייבת להיות מודגשת שוב כ"דבר בעתו", לגבי אלה שהם בבחינת "ראשיכם (ל)שבטיכם" — מנהיגים רוחניים בקהלותיהם או בעלי השפעה בחוגים שלהם, עד לכל אחד כראש למשפחתו.

הדבר מובן שתפקידו ומשימתו הראשונים של מנהיג רוחני, במיוחד בזמן הימים הנוראים, ימי התעוררות וחשבון־נפש, הם לחזק את כל עניני התורה והמצוות בין מקבלי השפעתו, בפועל מעשי בחיי יום־יום, ולגבי אלה שמסיבות שונות התרחקו, לעת עתה, מיהדות — לעורר אצלם רגש של תשובה, של חזרה למקורם, ושל פתיחת חיים של יהודי **שלם** ביהדות **שלמה לכל** השנה.

("הכולכם" שבכל אחד: ראה אור תורה להה"מ פ' תרומה: שכולו נקרא איש כו' (נת' באוה"ת להצ"צ שם ע' א'רז). ובפס"ד בטושו"ע (או"ח סרל"א): בכל דרכיך דעהו כו' כל מעשיך יהיו לשם שמים. יתרה מזה ברמב"ם הל' דעות רפ"ה: כשם שהחכם ניכר בחכמתו . . כך צריך כו'.

שכל אחד . . בתכונתו המיוחדת: לקו"ת שם. טעמי המצות להאריז"ל ונת' בסהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

מודגשת שוב: בארוכה במכתב לימי הסליחות ה'תשכ"ג (לקו"ש כרך ד' ע' 1356).

"**ראשיכם (ל)שבטיכם**": רש"י (עה"פ). וכ"מ בירושלמי סוף הוריות. אבל ראה תיב"ע עה"פ. זח"ב (פב, א). לקו"ת שם.

בקהילותיהם . . בחוגים . . למשפחתו: ראה שבת נד, סע"ב.

ימי ההתעוררות . . תשובה כו': ראה דרך חיים שער התשובה פ"כ ובתחלתו.

לדאבון לב מוחמצת לפעמים ההזדמנות הטובה ביותר של השנה — על ידי נאומים ודיונים על נושאי ובעיות עולם, אשר עם כל חשיבותם אינם כלל בטווח השפעתם של הנואם ושל שומעיו אשר אינם מסוגלים כלל לסייע לפתרונם. הדבר מצער ומדאיב ביותר, כשבמקום לנצל את רגעי ההתעוררות הרוחנית היהודית, לשם חיזוק ועידוד יהודים בעובדה שהם עומדים בברית כוללת ונצחית עם ״ה׳ אלקיך״, ושהקב״ה בעצמו הטיל עליהם — על כל אחד מהם במיוחד למ״ראשיכם״ ועד ״שואב מימיך״ — שליחות, ולשם הסברת תפקידו של כל יהודי בחיי יום־יום, הרי במקום זאת — מוקדשים הזמן ותשומת הלב לבעיות כלל־עולמיות, למדיניות של ממשלות, ובכלל לענינים שאינם נוגעים כלל למקום זה ולזמן זה.

* * *

ואם יטען אדם שבזמנים ובתנאים הנוכחים קשה ליהודי לשמור על יהדות שלמה ללא פשרות, בכל השנה ובכל מציאותו —

— אומרת התורה: ״אתם נצבים היום״ גו׳, לא כלשון של ציווי או של הבטחה לעתיד, כי אם — **כעובדה**. על בני ישראל לדעת שהם נצבים איתן לפני ה׳, שהוא חייהם וכוחם, אלא שהכרחי שכל אחד ואחת יוציאו את הדבר ״מן ההעלם אל הגילוי״ ו״מן הכוח אל הפועל״.

ובבטחון זה של ״נצבים״ באים היהודים — כל יהודי וכל היהודים בלי יוצא מן הכלל, למן ״ראשיכם״ ועד ״שואב מימיך״ — אל ההכתרה, כביכול, של הקב״ה בימי ראש־השנה, ״ומלכותו — ברצון קבלו עליהם״ בלב שלם ובהתעוררות גדולה, ומכריזים על הקב״ה כ״מלך ישראל וגואלו״ וכ״מלך על כל הארץ״.

* * *

ויהי רצון שכל יהודי — איש, אשה וילד — ייעשה בימים הבאים חדור ברוח ראש השנה ויתחיל את השנה החדשה באופן של ״נצבים״, לבצע בטוחות ואיתנות את השליחות האלקית שהקב״ה מטיל על כל יהודי לפי מעמדו ומצבו.

ההכתרה . . ראש־השנה: שלכן **בכל** תפלות ר״ה (גם בערבית) הבקשה מלוך על העולם כו׳. בארוכה במכ׳ הנ״ל.

״ומלכותו ברצון . . ובהתעוררות: ראה ד״ה מן המיצר תר״ס. יו״ט שר״ה תש״ג.

כ״מלך ישראל: ועי״ז ואח״כ **מלך על כל הארץ** (ראה המשך וככה פפ״א־פב. חייב אדם לברך פ״ט, פי״ג).

— לבצעה בימי ראש־השנה, בימים שלאחר ראש־השנה, ובכל ימות השנה, "היום" במשמעות של כל יום ויום,

והקב"ה ודאי יקיים את הבטחתו האמורה מיד לאחר מכן: "למען הקים אותך **היום**" (במשמעות של כל יום ויום) — "לו לעם",

וגם לפי פירוש חכמינו ז"ל: "היום", כשם שביום, הרי לפני כן שורר חושך ולאחר מכן בא האור, כך יהא, אצל כל יהודי בפרט ואצל כלל ישראל, אור אמתי,

עד שתקויים ההבטחה: "עתיד להאיר לכם אור עולם", אור נצחי, לעולם ועד, בגאולה האמתית והשלמה על־ידי משיח צדקנו,

ובהתאם לתפלתו של דוד, נעים זמירות ישראל: אלקים להצילני הוי' לעזרתי חושה — במהרה בימינו ממש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

הבטחתו . . האור: וידוע תורת הבעש"ט: אתם נצבים היום . . ראש השנה . . נצבים קיימים ועומדים והיינו שזוכים בדין ("היום יום" — כה אלול).

חכמינו ז"ל . . אור עולם": תנחומא בפרשתנו.

אור עולם": ומסיים בתנחומא שנאמר והי' לך הוי' לאור עולם. וי"ל שאור עולם זה יהי' ע"ד: הוי' אורי.

נעים זמירות ישראל: מנעים זמירותיהם של ישראל (שהש"ר ד, ד).

אלקים . . חושה: תהלים ע, ב.

הוי' לעזרתי חושה: להעיר מהבטחת הוי' (ישעי' ס, כב) אני ה' בעתה אחישנה.

ט׳תתקנב

[כרך כז עמוד א]

ב״ה, בין כסה לעשור, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מימי ראש־השנה בהם כל בני ישראל כאחד קיבלו עליהם מלכותו, יתברך, ברצון, תוך התגלות בחיי יום יום, בהתאם לבקשה: ״**גלה** כבוד מלכותך עלינו״ —

— ואשר, כאמור במכתב הקודם, יש כאן שני הדברים: (א) ״אתם נצבים היום כולכם״, שכל בני ישראל עומדים ביציבות ביום ראש השנה בדרגת ״כולכם **כאחד**״, ויחד עם זה — (ב) קיימת חלוקת דרגות למן ״ראשיכם״ ועד ״שואב מימיך״. כפי שהוסבר בפירוט במכתב הקודם קשורים ותלויים שני הדברים זה בזה, אשר הם מהווים ״קומה שלימה״ המכילה את כל החלקים בשלמות, למן ה״ראש״ ועד ה״עקב״ —

— רצוני בזה להתעכב על נקודה נוספת, אותה מסביר אדמו״ר הזקן, בדונו בענין האמור, והיא — שמבחינות מסוימות ממלא ה״עקב״ את תפקיד ה״ראש״ וה״ראש״ הולך אחריו. הרי בגשמיות אנו רואים שלמרות העובדה שהראש מנהל את הגוף כולו — יש לרגלים ולעקבים יתרון בכך שהן מוליכות את כל הגוף, יחד עם הראש, ממקום אחד למשנהו.

בין כסה לעשור: י״ל שכל ימים אלה הם — בכמה דברים — ענין אחד ממש (נקודה אחת). ולכן מזכירים נשמות (רק) ביוהכ״פ, משא״כ בחה״פ וחה״ש, אף שגם הם המשך וענין אחד (ראה תנחומא ס״פ פנחס). וגם יוהכ״פ נק׳ ר״ה (יחזקאל מ, א. תוד״ה ואת (נדרים כג, ב). ובירושי׳ (ר״ה בתחלתה) פליג אפשטי׳ דקרא אבל לא על הענין. ועיין לקו״ת ר״ה (נח, א. סד, א)). ועבדים יוצאין לחירות — בשנת היובל — בר״ה ויוהכ״פ (ראה ר״ה ח, ב). וראה ג״כ זח״ג (ק, ב). ואכ״מ.

במכתב הקודם: דימי הסליחות, ה׳תשל״א.

כאחד״ . . חלוקת דרגות: ראה תניא פ׳ לב ובהערות לתניא בלקוטי לוי יצחק שם.

מסביר אדמו״ר הזקן: לקו״ת ר״פ נצבים.

מוליכות . . למשנהו: בלקו״ת שם: יתרון ומעלה להרגלים שצריך **להלך** בהם. וי״ל שהכוונה לאמיתית ענין ההליכה שהיא בלי גבול (ד״ה אם בחוקותי, ש״ת. ובכ״מ).

יש, איפוא, להבין כיצד יתכן בנמשל (ברוחניות) ש״שואב מימיך״ יתעלה לדרגת ״ראש״ ויהיה דוגמא ל״ראשיכם״, כך שיקבלו השפעה מ״שואב מימיך״. הרי המשמעות הרוחנית של ״ראשיכם״ היא — שכל, הבנה והעמקה, בשעה שהמושג ״שואב מימיך״ מתייחס לאלה שגישתם לרוחניות (קיום המצוות) היא, תכופות, מיכנית בלבד, כפי שזה לגבי ״שואב מים״, תפקיד שאינו דורש מחשבה והבנה מיוחדת, כי אם ביצועו באמונה. כיצד יתכן, איפוא, ש״שואב מימיך״ יהווה ״ראש״ במדה ש״ראשיכם״ ילכו בעקבותיו?

יתר על כן: בסוג ״שואב מימיך״, כלומר — בסוג היהודים הפשוטים ביותר, קיימים שוב הבדלי דרגות עד שנכללים בו כאלה אשר — כדוגמת שואב מים לפי משמעותו הפשוטה — ניחנו בכשרונות הפשוטים ביותר, בלי כל מיומנות לעיסוק שכלי כלשהו, וגדלו בעוני, מבלי כל אפשרות ללימוד תורה, אלא שכיון שעם־הארצות והבורות שלהם אינן כלל באשמתם — הרי הם בבחינת ״אנוסים״, והם נכללים ומתאחדים עם ״כולכם״.

— כיצד, אם כן, יכול גם סוג זה להתעלות לדרגת ״ראש״, כאמור?

* * *

וכאן מתעוררת שאלה נוספת: מאחר והקב״ה עצמו הורה ודרש מכל יהודי איך להתנהג בחיי יום יום — כיצד יתכן בכלל שייווצר מצב בו לא תהיה ליהודי האפשרות להתנהג בכל הפרטים כפי רצון הקב״ה — אדון כל העולם? — והרי, כפי שאנו רואים, קיים בכל זאת מצב בו יהודים — למרות מיטב רצונם, ואפילו במסירות־נפש — אינם מסוגלים באמת לקיים רצון השי״ת על כל הפרטים, מחמת נסיבות צדדיות שאין להם עליהן שליטה. המשל אומר על כגון דא: מסירת־נפש יכולה להביא לקפיצה מן הגג, ממעלה למטה, אך אינה מסוגלת להועיל לקפיצה מן הקרקע אל הגג.

* * *

התשובה לשאלות שהתעוררו לעיל — על־כל־פנים בקצרה:

נכון, אמנם, **שהמעשה — עיקר, העיקר** הוא העשייה **בפועל**,

אינן כלל באשמתם: וע״ד לפי פרש״י (מתנחומא) עה״פ שזהו כנענים שנתגיירו — הרי סורם (טבעם) רע (ככנענים) בתולדתם. ומש״כ בראי״ם וכו׳ שלא קבלם משה — צע״ג שהרי מפורש שהכניסם בברית גו׳.

אך מאידך יש גם חשיבות עליונה **לרגש וכוונה.** כאשר נוצר, אם כן, פעמים, מצב בו בלתי אפשרי ליהודי, ואפילו על ידי מסירת־נפש, לקיים את ציווי הקב״ה במעשה בפועל — מעורר הדבר אצל היהודי כאב וצער על שאינו יכול לקיים מצוה מסוימת, כאב וצער עמוק, התוקפים את כל מהותו של האדם מקצה אל קצה, עד שנוגעים בעצם נשמתו. תופעה זו מביאה את היהודי לידי התקשרות עמוקה עם הקב״ה, עם התורה והמצוות, ועם היהדות בכלל, התקשרות כזו אשר בלעדי חוויית הצער לא היה יכול להגיע אליה. במקרה כזה, הרי לא זו בלבד שאין האדם מקבל עונש ח״ו על אי קיום המצוה **בפועל**, שכן הוא בבחינת אנוס, אלא, אדרבה, הוא מקבל שכר על שרצה באמת לקיים את המצוה. מה שחשוב יותר: על־ידי החווייה העמוקה מקבלים מעתה חיי הנשמה שלו מימדים של עומק השלימות אשר אחרת לא היה מסוגל (אולי) להגיע אליהם.

יתר על כן: גם ביחס למעשה בפועל רואים אנו שכאשר לאחר מכן עוזר הקב״ה ומוציא את היהודי מן המצב ההוא ומעמידו בסדר חיים כזה, בו אפשר לו לקיים את המצוה, או המצוות, אותן לא היה יכול לקיים **במצבו** הקודם — הרי הוא מקיים את המצוות בעמקות, באורה, ובלבביות במדה שלא זכה לה עד עתה.

כך נעשה אותו ״שואב מימיך״ ל״ראש״ בקיום המצוות באופן המושלם ביותר, בכל הלב והרגש, ואלה שלא עברו את ״כור הברזל״ — יכולים ללמוד ולהתרשם ממנו, וללכת בעקבותיו.

* * *

ברם, הכרח להבהיר בזה נקודה חשובה מאד:

היצר־הרע הנו ״אומן במלאכתו״ ומומחה גדול, במיוחד כאשר הוא מצליח לערב את השוחד הגדול ביותר — ״אהבת עצמו״. אחד מן האמצעים שלו הוא לפתות את האדם שלא לעשות מצוה באמתלא שהוא ״אנוס״. הוא מוצא לצורך זה הסברים שונים ו״הוכחות״, אינו נותן מנוח, ומרעיש ללא הרף.

ומאחר ש״אדם קרוב אצל עצמו״, וקשה לו מאד להיות

בעצם נשמתו . . למעשה בפועל: להעיר מקונטרס העבודה פ״ה.

שרצה באמת: קדושין מ, א.

מעתה: ע״ד מש״כ בתניא פ״ז בנוגע לבעל תשובה: כי עד הנה הייתה כו׳.

עומק השלימות: להעיר ממאמר אדמו״ר האמצעי ״להבין ענין לקיחת אנשי חיל״.

אובייקטיבי בענין הנוגע לו עצמו, — עליו לדעת שעצם הדבר שנדמה לו שהוא אנוס, אינו מהווה כלל הוכחה שאכן כך הוא המצב. לפיכך, לשם הבהרת מצבו עליו לפנות לאחד שאינו משוחד בדבר, אף אינו משוחד בגלל רצון למצוא חן בעיני הזולת, דוקא לאחד העומד כולו בהשקפה של תורת **אמת**, והרי "אמת" משמעותה — בלי פשרות, ורק הוא מסוגל להאיר לו את המצב ולהסביר לו אם אמנם כאן מקרה של "אונס", או רק דמיון שנוצר על ידי "זקן וכסיל", הוא היצר הרע.

* * *

יעזור השי"ת, שבעמדנו בימים בהם "התשובה יפה ביותר ומתקבלת היא מיד", מועד מסוגל ביותר לתשובה, המתקבלת מיד — ינוצל הזמן בו הקב"ה מבקש ומצווה לבני ישראל: "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", וענין התשובה, שהוא שיבת כל אחד ואחת ל"אני" האמיתי של כל יהודי, איש ואשה, "חלק אלקה ממעל ממש", יתבטא בכל פרטי חיי היום־יום, במחשבה דיבור ומעשה, במדה המושלמת ביותר, כאמור.

ויתן נא ה' — ואכן יתן — לכל אחד ואחת את האפשרות המלאה, מתוך בריאות ושמחה, ללמוד תורה ולקיים מצוות — "כמצות רצונך" — במלוא המובן.

בברכה לכל אחד ואחת בתוככי כלל ישראל לחתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מנחם שניאורסאהן

"**זקן וכסיל" הוא היצר הרע:** זח"א ר"פ וישב.

יפה ביותר ומתקבלת היא מיד": רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו. ומסיים שנאמר דרשו ה' בהמצאו. ובכו"כ כת"י הרמב"ם מובא גם סיום הכתוב: קראוהו בהיותו קרוב. ועפ"ז תובן ראייתו במילואה: יפה ביותר — ממש"נ בהמצאו, מתקבלת מיד — ממש"נ בהיותו קרוב.

מבקש ומצווה: שזהו גם נתינת כח — שהרי הקב"ה עוזרו לקיים המצווה עליו.

ל"אני" האמיתי: ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. להעיר מלקו"ת ר"פ האזינו.

"**חלק . . ממש":** תניא רפ"ב. ולהעיר מהערות הצ"צ שם.

"**כמצות רצונך":** ראה המשך וככה פי"ז ואילך.

ט׳תתקסב

[כרך כז עמוד יח]

ב״ה, כ׳ מרחשון, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר עם החגיגה השנתית המתוכננת של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש, וביום הזה — כ׳ חשון — יום הולדת של כ״ק אדמו״ר הרש״ב נבג״מ זי״ע, המייסד של תומכי־תמימים בליובאוויטש,

הנני בא בתזכורת ובקשה לחובבי ותומכי תורה שי׳ בכלל ולאנ״ש שי׳ בפרט, להתייצב בשורות הראשונות של עסקני ותומכי הישיבה, במטרה להבטיח בעזר השי״ת את הצלחת האירוע.

בעל עסק, מבין בעסק טוב, ויודע להעריך ״השקעה״ טובה. ההשקעה הכי טובה היא לא רק כאשר הרכוש מניב את הרווחים הגבוהים ביותר, אלא כאשר הרווחים משמשים כרכוש עתידי עבור רווחים עתידיים, וכן הלאה. ללא הפסק.

״השקעה״ כזו הוא ה**חינוך על טהרת הקודש**, כאשר ה**מחונכים** הופכים להיות **מחנכים** וה**מושפעים** הופכים להיות **משפיעים**, ונוצר המשך בלתי נפסק של פירות ופירי פירות במידה גדלה והולכת.

זו הרי היתה כוונתו של מייסד תומכי־תמימים לפי יותר מ־71 שנה, כאשר הוא הציב את הטעם לכך, שהתלמידים יהיו **נרות להאיר** — נרות מאירים והמאירים את הסביבה — באור תורה ומצוות בחיי היום־יום, בכל הרבדים והחוגים. ועד היכן כוונה זו הושלמה ומושלמת בחיים, וההצלחה הגדולה בזה, ב״ה, הרי זה ידוע ומפורסם. פשוט לא ניתן להעריך את הגדלות וההסתעפות של עבודת הפצת התורה ויהדות של תלמידים תמימים שי׳, לא רק במדינה זו אלא גם בחלקים שונים של העולם.

לכן הנני מקוה ובטוח, שכל אחד ואחת יחפוץ ליטול חלק כמה שיותר גדול ב״השקעה״ זו, ויעשה במלוא המידה להבטיח את הצלחת האירוע השנתי, ליצור את מלוא התמיכה הכספית והערכית

הנחוצה לישיבה כדי להמשיך בעבודתה הקדושה, ובאופן של מוסיף והולך מוסיף ואור.

בכך יוצרים גם צינורות רחבים וכלים לקבל את ברכות הקב״ה, עבור עצמו ועבור בני־הבית שיחי׳, בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתקעח

[כרך כז עמוד לו]

ב״ה, ערב חנוכה, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית מתקיימת השנה בלילה האחרון של חנוכה, הנר השמיני.

אחת ההוראות היסודיות של חנוכה בכלל, ושל ״זאת חנוכה״ בפרט, היא שכל הדברים ה״מאירים״, כל הדברים של **נר מצוה ותורה אור**, צריכים לגדול תמיד — גם כאשר נדמה, וזו יכולה גם להיות האמת, שכבר עשו קודם כל מה שיכלו. זאת לומדים אנו מהמצוה של **נר חנוכה**: אף שבלילה הראשון, כאשר הדליקו נר אחד, קיימו את מצות נר חנוכה **במלוא** המידה, אך הדין הוא, שכאשר עבר יום, יש להדליק בלילה השני שני נרות, וכן הלאה — אחד יותר מאשר ביום הקודם.

ואפילו כאשר כבר עברו שבעה ימי חנוכה שלמים, שכל יום של השבוע יש בו סגולה מיוחדת בעניני תורה ומצוה, ובכל אחד מהימים מילאו את החובה במלוא המידה, הרי שכאשר מגיע היום השמיני של חנוכה, לא רק שאין להקטין את העבודה, אלא, אדרבה, להוסיף שוב עוד נר.

חג החנוכה קשור עם **חנוכת בית־המקדש**, כבנוסח התפילה:

ואחר כך באו בניך לדביר ביתך כו׳ והדליקו נרות כו׳ וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו כו׳.

בהזדמנויות שונות הודגש, שהחובה של כל בית יהודי היא להיות ״מקדש״, ״דירה״ עבור הקב״ה — דירה **מוארת**, מוארת בנר מצוה ותורה אור.

אך מתי מתעצב בשלימות אופיו האמיתי של הבית — כאשר נוספים דורות חדשים של יהודים, מגודלים ומחונכים **בחינוך על טהרת הקודש**, כך שהם יפיצו הלאה את האור של תורה ומצוות.

וזו היא גם המשימה הראשית של מרכז הישיבות תומכי־תמימים: לחנך תלמידים שיאירו לא רק בביתם, אלא גם יאירו בעולם; ולא יסתפקו בהישגים של היום, גם אם הם בשלימות, אלא להוסיף מחר ומחרתיים וכך כסדר, **מוסיף והולך מוסיף ואור**.

בדיוק כזו צריכה להיות ההענות והתמיכה של ידידי הישיבה. גם אם התמיכה שניתנה בשנה שעברה היתה במלוא המידה, אך מכיון שחלפה שנה מהמסיבה השנתית האחרונה, נדרשת כעת תמיכה גדולה יותר, במיוחד שגם הצרכים גדלו. לכן צריך כל אחד ואחת ליטול חלק גדול יותר בדבר, הן כספית והן בעסקנות, לעשות בעצמו ולזכות אחרים בפעילות המאירה של מרכז הישיבות תומכי־תמימים, ובאופן של מוסיף והולך, בהתאם להוראות ורוח החג המאיר חנוכה.

בזכות זה השם יתברך ודאי יגדיל את האור בכל בית יהודי: אורה הן בנר צוה ותורה אור, וגם במובן הפשוט, שיהיה באמת מואר בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ט׳תתקצד

[כרך כז עמוד נו]

ב״ה, ד׳ בשלח, יו״ד שבט, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל העסקנים וידידי בתי הספר בית רבקה
— בכלל, ואל המשתתפים
במלוה מלכה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה לידיעה, שהמלוה מלכה השנתית לטובת בתי הספר בית רבקה תתקיים השנה במוצאי שבת קודש פרשת בשלח, שבת שירה, י״ג שבט הבע״ל,

כדאי להזכיר את השיחה הידועה של רבינו הזקן, בעל התניא והשולחן ערוך, בקשר לפרשת שבוע זה: אף שהפרשה כוללת שתי שירות — השירה שמשה שר עם בני ישראל, והשירה של מרים הנביאה עם הנשים — אבל להפטרה נבחרה דווקא שירה של אישה — שירת דבורה הנביאה.

בכך מודגש, שישנם ענינים ותחומים בחיים היהודיים, שבהם לאשה היהודיה יש שליחות ותפקיד מיוחד ומאוד חשוב.

אחד התחומים הללו הוא הנהגת והבטחת הבית היהודי, שהוא יהיה בית יהודי במלוא מובן המילה, חדור באור ובחמימות של תורה ומצוות.

זה מודגש שוב בפרשה ובהפטרה הנוכחית, כששמים לב לתנאים שעוררו את השירות הנזכרות:

בפרשה מדובר אודות הזמן בו בני ישראל היו במדבר בדרכם לכבוש את ארץ־ישראל ולהלחם עבור בית לעצמם. באירוע זה צעדו הגברים בראש, ושירת משה רבינו תופסת את המקום הראשון. בהפטרה מדובר כאשר יהודים כבר נמצאו בארץ ישראל והיו צריכים לדאוג לשמירת ואחזקת הבית היהודי — כאן היתה דבורה הנביאה בראש, וברק בן אבינועם היה טפל אליה.

וכך בכל הזמנים והדורות, תופסת האשה היהודיה את המקום הראשי באחזקת ובהבטחת יסודות הבית היהודי, שלכן היא נקראת

עקרת הבית.

בבתי הספר בית רבקה מתחנכות בנות יהודיות, אמהות יהודיות עתידיות, ברוח התורה והמצוות, על בסיס אור חסידי ומידות טובות, שתוכלנה למלא, במלוא המידה, את תפקידן הכי נעלה בחיים יהודיים, בעקבות מרים הנביאה ודבורה הנביאה. יש לצפות שמוסדות אלו של חינוך הבנות על טהרת הקודש יקבלו את מלוא התמיכה.

השם יתברך יעזור, שהאירוע השנתי וכל הפעולות של בית רבקה כל השנה, יהיו בהצלחה גדולה, והזכות תעמוד לכל העסקנים והידידים והמסייעים לקבל את ברכות הקב״ה בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י״ה

[כרך כז עמוד פ]

ב״ה, ראש חודש אדר, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

למערכת ״די אידישע היים״
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

שימח אותי לקבל את הידיעה אודות מהדורת אדר-ניסן המיוחדת, שתציין את יובל ה-13 של ״די אידישע היים״.

לרגל הזדמנות זו הנני שולח את איחוליי וברכתי לחברות המערכת, וכן גם לעובדים ולקוראים — שיחיו. השם יתברך יעזור, שביטאון חשוב זה ימלא גם הלאה את משימתו הפנימית, ובהיקף גדול עוד יותר בכמות ובאיכות.

בקשר עם החדשים אדר־ניסן מתבטאת הגמרא: **מסמך גאולה לגאולה**. הביטוי מדגיש את הנקודה הפנימית של שני החדשים, ה**גאולה של פורים** וה**גאולה של פסח**.

כפי־בכל עניני תורה, המכילים הרבה הוראות ורמזים, כך גם בביטוי הנזכר, שאחד מהם הוא בעצם התפיסה של ענין ה**גאולה** —

הצלה.

קיימות דרגות בגאולה. גאולת פורים הצילה את היהודים מהגזירה של להשמיד גו׳ ביום אחד; אבל הגאולה היתה **מוגבלת** רק לכך, מכיון שהיהודים נותרו בגלות (**אכתי עבדי אחשורוש אנן**). מן הצד השני, היתה הגאולה ממצרים גאולה **מלאה**, עד **ובני ישראל יוצאים ביד רמה**.

בביטוי **מסמך גאולה לגאולה** יש גם הדגשה, שיהודי צריך לדעת, שלכל יהודי יש את הכוח להגביה את הגאולה של פורים לגאולה של פסח, זאת אומרת, להמיר גאולה מוגבלת — כאשר יהודים העם עדיין בגלות — בגאולה מלאה. במילים אחרות: גם כאשר **כלפי חוץ** — בענינים חומריים או צדדיים — יהודי הוא בגלות, אבל **כלפי פנים** — בענינים עיקריים, בכל עניני חיי־נשמה — יכול הוא להיות, וחייב הוא להיות, לגמרי חפשי. זה תלוי בו עצמו בלבד. ואדרבה, באמצעות החדרת גאולה לחיים הרוחניים, על ידי תורה ומצוות בחיי היום־יום, מביא הוא גאולה גם בחיי הגשמיות, גאולה מגזירות, מדאגות הפרנסה, מדאגות אודות בריאות, וכו׳ וכו׳.

עוד נקודה משותפת בשתי הגאולות הנזכרות, הוא תפקידה של האשה והבת היהודיה, כפי שחכמינו זכרונם לברכה מבטאים זאת: **אף הן היו באותו הנס** (פסחים קח, ב), וכפי שרש״י מפרש זאת על אתר: **בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו** (פסח) . . **על ידי אסתר נגאלו** (פורים), מה שמראה, שלנשים היה בהחלט חלק עיקרי בגאולות.

הוראה **מעשית** מהאמור לעיל, כבכל עניני התורה, תורת־חיים (הוראה בחיים) — גם בגלות הנוכחית קיימת האפשרות הנזכרת לעיל להיות לגמרי חפשי בכל הענינים הקשורים ביהדות, וגם בדור הנוכחי של עקבתא דמשיחא — הימים האחרונים של הגלות, ערב הגאולה על ידי משיח צדקנו — יש לנשים חלק עיקרי בגאולה הכללית של כלל ישראל.

ויש לנו את ההבטחה, שההנהגה של נשים צדקניות, בהתאמה וביחד עם ההנהגה של כל היהודים בדרך התורה והמצוה, חדורה באור וחיות של תורת החסידות, תזרז ותביא את הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳טו

[כרך כז עמוד צב]

ב״ה, ערש״ק מברכים חודש ניסן, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

. . . בימים אלו המקשרים את החדשים אדר וניסן, נמצאים אנו תחת הרושם והנקודה המשותפת של שני החודשים — ענין ה**גאולה**, גאולת פורים וגאולת פסח.

אחד המאפיינים העיקריים של שני הגאולות, הוא התפקיד של חינוך ילדי ישראל.

גאולת פורים — כפי שחכמינו זיכרונם לברכה מספרים — היתה קשורה בזה שמרדכי אסף ילדי ישראל ללמד איתם תורה, ובאופן שעורר בהם את מסירות־הנפש הגדולה ביותר עבור תורה ומצוות.

גם גאולת פסח היתה קשורה עם ילדי ישראל, נגדם פרעה נלחם במיוחד בגזירתו ״כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו״. אבל הודות למסירת־הנפש של האמהות היהודיות, נבנה דור חדש של ילדים, שהם היו הראשונים להכיר את הקב״ה, בקוראם — **זה א־לי!**

אם בזמנים ההם, כשחינוך ילדי ישראל היה קשור עם מאבקים הכי גדולים, המנהיגים וההורים היהודיים מסרו את נפשם עבור חינוך תורני־שורשי, ביודעם שקיום מציאותו של עם ישראל תלוי בכך. — על אחת כמה וכמה כאשר אנו חיים במצב שאינו דורש שיהודי יסכן, ח״ו, את חייו עבור זה, אלא רק רצון חזק ומוכנות לתת עבור כך חלק מזמנו, מאמצו וכספו. כמה סיפוק ואושר, יהודי צריך להרגיש מהיכולת שלו, בהשתדלות קטנה — לפעול כל כך הרבה!

והעיקר הוא, שהחינוך יהיה ברוח זו של פורים ופסח — חינוך תורני נאמן במידה המקסימלית, כך שהדור הצעיר יוכל לומר בנאמנות עמוקה: **זה א־לי, וזאת התורה, ואלה החוקים והמשפטים**, להשפיע ולעורר גם את שאינם עדיין במצב זה . . .

י׳טז

[כרך כז עמוד צד]

ב״ה, יום ה׳, ראש חודש ניסן, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חג הפסח, שהוא ראש וראשון לכל החגים, תופס מקום עקרי בחיים היהודיים. תוכנו של חג זה — שהוא: שחרור ובחירת עם ישראל על מנת להיות לעם־של־תורה, וכן אופן השחרור, על ידי נסים גלויים, שהוכיחו בבירור ובבהירות שהקב״ה הוא לא רק בורא העולם כי אם גם בעל (הבית של) העולם, וכי ההשגחה האלקית היא על כל הפרטים ופרטי פרטים של הבריאה כולה — כל זה מהווה הרי ״יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו״. לפיכך מזכירים אנו את **יציאת מצרים** בתפלותינו בכל יום, כמה פעמים ביום, כדי שיסודות אלה של אמונתנו יאירו, יחדרו, ויקיפו את חיי היום־יום שלנו.

עפ״ז מובן שחג הפסח, על כל פרטיו, כולל ומדגיש ענינים עקריים וכלליים, הקשורים ביהודים, תורה ויהדות, ומשמשים כהוראות יסודיות בחיים היום־יומיים של הכלל ושל הפרט.

* * *

תורה, יהודים ויהדות בכלל — כפי שדובר פעמים רבות — אינם ענינים נפרדים, שכאילו על היהודי להתקשר עם התורה ולחיות חיי

יום ה׳, ראש חודש ניסן: כמו הקביעות בשנת צאת ישראל ממצרים (שבת פז, ב. שו״ע אדה״ז ר״ס תי״ל).

ראש וראשון: ר״ה ד, א.

שחרור . . על מנת: ראה שמות רבה פ״ג, ד. שם פכ״ד, ב. הובא בפרש״י שמות (ג, יב).

שהוכיחו . . בורא . . בעל (הבית: ס׳ החינוך מצוה כא. ולהעיר מהסידור (עם דא״ח) שער החנוכה (רעא, ג) דע״י יצי״מ ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים. עיי״ש.

בעל . . העולם: ב״ר פל״ט. יתרה מזו ראה אור תורה להה״מ וארא ד״ה וידבר כו׳ ויצוום שבחידוש העולם נתגלה חיצוניות העולמות כו׳ ויצי״מ הי׳ הכוונה שיתגלה פנימיות העולמות.

״יסוד גדול . . ביום: ס׳ החינוך שם.

יחדרו . . שלנו: ראה תניא רפמ״ז: וכל יום ויום. תו״א וארא נח, סע״א.

יהדות מזמן לזמן או בתקופות מסוימות, אלא שהם — כולי **חד**. בכל פרט מפרטי מהותו, הן בקשר לגופו והן בקשר לנשמתו, ובכל פרטי חייו היום־יומיים, צריך יהודי להיות חדור תורה ויהדות.

אחת הנקודות שבזה היא: כשם שהתורה כוללת את כל העולם כולו, ובלשון חז״ל שהיא דיפתרא ופנקס (תכנית־בנין) של הבריאה כולה על כל פרטי׳, כך גם כל יהודי, גם כיחיד, שייך וכולל את העולם כולו. כלומר: על היהודי להשתדל, ובכחו ויכולתו לעשות ולהגיע לזה, שלא רק הוא יגיע לשלימות האפשרית שלו, אלא שגם כל העולם יבוא לשלימות. את זאת הוא עושה — במישרין ובעקיפין — ע״י חיים והנהגה על פי התומ״צ, ע״י קיום ״בכל דרכיך דעהו״, ע״י שיהי׳ דוגמא חי׳ של התנהגות כמצווה מהשי״ת ועד שיהי׳ ״לאור גויים״, למאיר ומורה־דרך לכל העמים, לכל העולם כולו.

הידיעה עד כמה נוגעת ההתנהגות האישית בחיי יום יום לשלימות שלו, לשלימות ביתו, לשלימות עם בנ״י כולו, ועד לשלימות כל הבריאה — ידיעה זו מעוררת ומגלה כחות נפשיים מיוחדים להתגבר על כל ההעלמות והקשיים, שכן מה ערך לקשיים האישיים לעומת ההישגים רבי־ההיקף האמורים.

* * *

אם בתקופות שונות הי׳ צריך עיון וחיפוש למצוא את התכונה

בכל פרט . . חדור: ראה ברכות (סא, ב): דגים . . במקום חיותנו. יתרה מזו לדעת רשב״ג (מקואות פ״ו, מ״ז) אלא שאין הלכה כמותו — נת׳ בד״ה וראיתי אני, תרס״ב. — אבל הרי פסקינן כוותי׳ בהא דזבחים (כב, א). וכבר שקו״ט בזה בתויו״ט מקואות שם. והאריך בזה בס׳ גולות עליות שם. חיבור לטהרה הל׳ מקואות כלל ב׳ בסופו (לפענ״ד בשנויא דחיקא). ועוד, ואכ״מ.

שהתורה . . (תכנית־בנין): בראשית רבה בתחלתו — ולכן גם קיום וחיות העולם תלוי בתורה (ד״ה ה׳ לי בעוזרי תרצ״א — בסה״מ קונטרסים ח״א — פ״ב).

כיחיד . . העולם כולו: ראה קדושין (מ, רע״ב): כל העולם. וברמב״ם הל׳ תשובה (פ״ג, ה״ד): כל העולם כולו.

להשתדל . . שגם כל העולם: ראה רמב״ם הל׳ מלכים (פ״ח ה״י): ציוה משה רבנו מפי הגבורה כו׳. ועפ״ז יומתק סיום פי״א מהל׳ מלכים להרמב״ם: ויתקן את העולם כולו כו׳, דלכאורה מהי שייכות כ״ז לס׳ יד החזקה. ובפרט האריכות **הגדולה** בזה (בדפוס רומי ר״מ, ונשמטה ע״י הבקורת דאו״ה בדפוסים שלאח״ז), ולכל היותר — הי׳ צ״ל כתוב בפרק שלאחריו המדבר ב״מנהגו של עולם״ בימות המשיח. — אלא שזהו המשך ל״ילחם מלחמת ה׳ . . והצליח . . ינצח כל האומות שסביביו״ שאז **מחוייב** ״לתקן את העולם כולו לעבוד את ה״״ כו׳.

״לאור גויים״: ישעי׳ (מב, ו) וראה רד״ק שם: השנית כו׳. ולהעיר מפי׳ הראב״ע עה״פ כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז (תהלים עא, ז).

של ה״לאור גויים״ של היהודי — הי׳ הדבר צריך לבוא באופן גלוי, ברור ובהיר בתקופת ״הלידה״ והבראשית של העם היהודי — בצאת ישראל ממצרים, וה״אור״ הי׳ צריך להיות באופן שיגיע אל כל ה״גויים״, ובענין הכולל ומקיף את כל חייהם.

בני ישראל היו אז מוקפים ו״מובלעים״ בתוך הגויים, וכמו שנאמר ״לקחת לו גוי **מקרב** גוי״, — הקב״ה הוציא את העם היהודי **מקרב** עם אשר משל (והנהיג בשלטונו) את כל אומות העולם.

— והציווי האלקי הראשון אל כל עם ישראל, ולאחר מכן אל כל יחיד, מיד בתחילת חדש הגאולה, ראש־חודש ניסן, הי׳: ״משכו (— ידיכם מעבודה זרה), וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח״.

לקחת כבש, שהי׳ העבודה־זרה של מצרים, ובשעה שעבודת הע״ז היתה יסוד כל פרטי החיים במצרים ובכל העולם, ולזבוח את הע״ז.

והציווי הי׳ לעשות זאת לעיני כל, באופן שהכל ידעו על הדבר וישאלו, ובני ישראל יסבירו **להם**,

בכך היתה גם הוראה לבנ״י, ועל ידם (כ״אור גויים״) לכל העמים, שגאולה אמיתית משעבוד גופני — צ״ל ביחד עם גאולה משעבוד רוחני.

* * *

התבוננות בתוכן חג הפסח, בכל שנה, כשמגיעים ימי ההכנה לפסח ויתר על כן — בימי חג הפסח עצמו, והרי ״חוקת עולם תחגוהו״ — ״שבעת ימים״ — חוק נצחי המקיף את כל שבעת ימי השבוע, את מכלול חיי היהודי בכל מצב בו הוא שרוי,

— מדגישה ביתר שאת וביתר עז את כל פרטי יציאת מצרים שעל האדם להביא אותם בפועל בחייו הרוחניים.

״**הלידה״ והבראשית:** ראה יחזקאל טז ובמפרשים שם.

ו״מובלעים״ . . גוי מקרב גוי״: דברים (ד, לד). ובמכילתא בשלח (עה״פ ויושע): כאדם שהוא שומט את העובר. ועיי״כ שער הפסוקים להאריז״ל שמות בתחלתו: היו ממש בתוך קרבם.

עם . . כל האומות כולם: מסוף העולם ועד סופו (שמו״ר פט״ו, יו״ד).

אל כל עם . . ולאחר מכן אל כל יחיד: אל כל עדת ישראל . . ויקחו להם **איש** — כל אחד ואחד אלא ששלוחו של אדם כמותו (ראה מכילתא בא יב, ג).

״**משכו . . זרה):** בא (יב, כא) ובמכילתא שם. וראה מו״נ ח״ג רפמ״ו. צרור המור כאן: מצאתי כתוב כו׳.

והציווי . . יסבירו להם: זח״ג רנא, א. שו״ע אדה״ז ר״ס ת״ל.

״**חוקת . . ימים״:** בא (יב, יד־טו).

וה״נקודה״ היא:

״**משכו**״ — בקו של ״סור מרע״ — ״לשחוט״ כל ״עבודה זרה״ ובפרט זו השולטת בזמן ובמקום של אדם זה.

״**וקחו לכם**״ — בקו של ״ועשה טוב״ — למרות אורח החיים הקודם — להתמסר לדרך חדשה, דרך של חרות אמיתית, שהיא דרך התורה והמצווה (״חרות על הלוחות״), ולעשות זאת בגלוי ו״ביד רמה״, עד שהדבר ישפיע על כל העולם מסביב, בחינת ״אור גויים״.

על ידי כל זה יבוא לגאולה פרטית, התגברות וחירות מכל ענינים המבלבלים ומפריעים להשגת שלימות עצמית, וגאולה פרטית זו הרי היא הכנה וחלק מן הגאולה הכללית, הגאולה האמיתית והשלימה של כל עם ישראל, שאז יתוקן כל העולם כולו בתיקון האמיתי והשלם, הן בקו של ״משכו״, להעביר גילולים מן הארץ, והן בקו של ״קחו״, שתתקיים הנבואה: ״והלכו גויים לאורך״,

בזמן בו ״עליך יזרח ה׳ וכבודו עליך יראה״,

בביאת משיח צדקנו —

וכתפלת דוד מלך ישראל נעים זמירות ישראל בשם כלל ישראל ובשם כל אחד מישראל: הוי׳ לעזרתי חושה . . אלקים חושה לי — במהרה בימינו ממש.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

ובפרט . . ובמקום: ראה זח״ג שם: ובגין דטלה כו׳.

(״**חרות על הלוחות**״)**:** אל תקרי חרות אלא חירות (אבות ו, ב).

ו״ביד רמה״ . . ישפיע: ראה תיב״ע ומכילתא לבשלח (יד, ח).

הנבואה . . יראה״: ישעי׳ ס, ב־ג.

בזמן בו ״עליך יזרח הוי׳ גו׳: י״ל שהכוונה לבחינה גדולה יותר אפילו מבזמן יצי״מ — וע״פ תורת הבעש״ט דגלות מצרים הי׳ שחסר מהם הדעת להכריע שיש בורא אחד המחדש כו׳ אמנם בחי׳ דעת זה שנתגלה ביצי״מ הי׳ כו׳ אך כו׳ בימוה״מ כו׳ יהי׳ נראה עין בעין כו׳ (תוי״י ס״פ וישלח. עיי״ש).

הוי׳ . . חושה לי: תהלים ע (ב, ו).

חושה . . במהרה: ביאת משיח, אלא שאופן היציאה מהגלות הוא לא בחפזון (ישעי׳ נב, יב. וראה אוה״ת להצ״צ ד״ה וככה. המשך וככה — תרל״ז בסופו).

במהרה בימינו ממש: להעיר אשר הגאולה העתידה וביהמ״ק הג׳ שייכים לבחי׳ יעקב (ראה שבת קיח, ב: כיעקב כו׳. פסחים פח, א: כיעקב כו׳) וביעקב הוא מהירות — מה זה מיהרת (עיין ליקוטי לוי יצחק לזח״א רכט, ב). ו״הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן **ומיד** הן נגאלין״ (רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ה).

י׳כג

[כרך כז עמוד קד]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו בערב חג הפסח, החג המציין את ״לידת״ וראשית עם ישראל מתעורר רעיון להתבוננות: מה ואיך צריך להיות אורח החיים של העם כדי שישיג, בדרך הטובה והמהירה ביותר, את התכלית והמטרה של קיומו ומציאותו.

הענין הוא רחב ורב־צדדי, אך נתעכב כאן רק על נקודה אחת: האם על העם לשאוף לכך שחייו יהיו במינימום של התאמצות ובמקסימום של נוחיות, או שיהיו חיי עמל ומקסימום של הישגים, חיים של עשיה **רבה** ותועלת רבה?

שאלה זו היא גם ביחס ליחיד, בחייו כיחיד.

למותר לציין שאין זו בעיה מופשטת, שכן בפתרון הבעיה כרוך הבסיס של קביעת דרך החיים של האדם, ואופן תגובתו על הנעשה אתו ומסביבו, אף בדברים שאינם תלויים בו ישירות, וכל־שכן בדברים התלויים בו באופן ישיר.

* * *

ממבט ראשון, ועל יסוד אמונתנו ותורתנו, תורת חיים ותורת אמת, שהבורא והמנהיג של העולם, ושל ״עולם קטן — זה האדם״, הוא עצם הטוב, ושטבע הטוב הוא להיטיב. הרי מתקבל, לכאורה, על הדעת ששיא השלימות הוא כאשר ישנו התענוג המירבי — תענוג אמיתי — בלי כל קושי ובלי עמל, אז בא לידי ביטוי ״טבע הטוב להיטיב״ במלוא המדה.

למרות זאת מורה לנו התורה, שהיא תורה־אור, ש״אדם לעמל

״**לידת״ וראשית:** ראה יחזקאל טז ובמפרשים שם. וראה מכתב דר״ח ניסן, תשל״ב.
״**עולם קטן — זה האדם״:** תנחומא פקודי ג. תקו״ז תס״ט (ק, ב).
עצם . . להיטיב: ראה עמק המלך שער שעשועי המלך רפ״א. שער היחוד והאמונה רפ״ד וראה ד״ה אתה אחד לאדמו״ר האמצעי (ברוקלין, תשכ״ה) ע״ד.

יולד" אפילו אדם הראשון, עוד לפני חטא עץ הדעת, הוצב בגן־עדן על מנת "**לעבדה ולשמרה**".

ההסבר לדבר, המסביר גם את הסתירה המדומה, ניתן אף הוא בתורה:

אכן מפני שהקב"ה רוצה שהאדם יהנה מן הטוב **בשלימות**, וטבעו של אדם הוא שיש לו תענוג אמיתי רק כאשר הוא נעשה "שותף" בפעילות והוא משיג את הדבר בעמל ויגיעה — אדרבה:

ש"אדם לעמל יולד": איוב ה, ז. וראה סנה' צט, ב. ד"ה אדם לעמל, תרפ"ט.

לעמל: ואף שלא ראה עמל בישראל שאין עבודתם בבחי' עמל כלל (לקו"ת בלק עב, א) הרי ביעקב צ"ל עמל ובכאו"א ישנו בחי' יעקב (לקו"ת שם). ולהעיר מסד"ה והי' כי תבוא, תרס"ו.

לעמל: אולי אפ"ל שלכן גם בריאות האדם תלוי' בזה ש"יענה גופו וייגע כל יום בבוקר כו'" (רמב"ם הל' דעות פ"ד ה"ב), וראה ב"ר (פל"ט, ח) בשעה שהי' אברהם מהלך כו'.

"**לעבדה ולשמרה":** בראשית ב, טו ובראב"ע שם (אבל ראה שם בתיב"ע. וככה — תרל"ז פי"ח).

וטבעו של אדם: ועד שאדם רוצה בקב שלו מט' קבין של חברו (ב"מ לח, א)*.

"**שותף":** להעיר ממחז"ל (שבת קיט, ב): כל המתפלל כו' כאילו נעשה שותף להקב"ה במע"ב. וראה או"ת להה"מ בראשית ד"ה כל האומר ויכולו**.

הוספה לאחר זמן:

*) לכאורה אפשר להקשות: הרי טבע זה שבאדם (שמתענג דוקא כשמשיג את הדבר בעמל ויגיעה) אינו מוכרח מצד עצמו, ורק לפי שכן הטביע (וברא) **הקב"ה**. וא"כ הדרא קושיא לדוכתה: מכיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, למה לא ברא את האדם באופן שיתענג גם כשמקבל מתנת **חנם**, ואז לא הי' צריך לעמל ויגיעה?

והביאור בזה: תכלית ושלימות הטוב הוא שהאדם יגיע לא רק לשלימות הכי אפשרית שבגדר הנבראים אלא שיעלה לדרגת דומה לבוראו (ולהעיר מב"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות) ולכן רצה הקב"ה שהאדם ישיג את ענינו **לא** מן המוכן, כ"א ע"י עשי' ועבודה, בכדי שיהי' [לא רק בשלימותו של "מקבל", שלימות של **נברא**, אלא גם] "משפיע" (מהווה), דומה **לבורא**. (ועד שעי"ז ייעשה (כלשון חז"ל שבת קיט, ב) "שותף להקב"ה **במעשה בראשית**", בכל הבריאה).

וזהו עצמו הטעם לטבע הנ"ל - מה שאין האדם מתענג כשמקבל מתנת חנם. ואדרבא **מתבייש** בזה, "נהמא **דכיסופא**" - כי תפקידו ושלימותו הוא שיהי' **לא** "מקבל" כ"א דומה "לבורא". (משיחת י"א ניסן תשל"ב).

) אעפ"י שבגמ' שבת שם איתא שנעשה שותף ע"י אמירה בלבד (ולא ע"י עמל ויגיעה) - הרי אמרו שם **כאילו נעשה, משא"כ ע"י יגיעה ועמל י"ל שנעשה שותף. ממש. וכאילו - אפשרי גם ע"י אמירה לבד שהרי גם במע"ב לא בעמל בראם הקב"ה כ"א בעשרה מאמרות (אלא שדיבור הקב"ה חשיב מעשה). [וראה אוה"ת בראשית כרך ג' ע' 1012 סעיף ג' ואילך דמפרש מהי ואיך היא שותפות זו, ומש"כ שם "נעשה שותף להקב"ה **ממש**" - ממש קאי על הקב"ה ולא שותף ממש].

כאשר הוא מקבל מתנת חנם מהווה הדבר נחיתות בשבילו וזה נקרא "נהמא דכיסופא" (= לחם בזיון) — לפיכך שלימות התענוג היא כאשר הוא משיגו באמצעות עמל, וככל שגדול העמל — נעימים יותר פירות ההישגים.

* * *

כך היא גם בלידת העם היהודי. הסדר ביציאת מצרים היה, כפי שאמר הקב"ה למשה רבינו: "בהוציאך את העם ממצרים — **תעבדון** את האלקים על ההר הזה" (= הר סיני). למרות שיציאת מצרים היתה מתנה מן השמים, באופן של נסים גלויים ונפלאים ביותר, היתה קשורה מלכתחילה בעבודת־עבד של "תעבדון את האלקים", זו היא זכותו של **העם**, והשתתפותו שלו בעניו זה של "**בהוציאך** את העם ממצרים".

* * *

וכשם שהדבר ביחס לכלל ישראל, כך הוא גם ביחס לכל יחיד. שאיפתו של כל יחיד צריכה להיות שיעשה ויפעל וישיג, ולא בעשיה סתם כי אם בעמל, אשר תורת האמת קוראת לו "עמל". רק אז הוא מתעלה מדרגת "אדם — עפר מן האדמה" לדרגת "אדם — אדמה לעליון", כביכול.

* * *

גם לידתו וחייו של היחיד קשורים בנסים. אף כשנראה שהכל הוא "בדרך הטבע", כבר אמרו חכמינו ז"ל: "אין בעל הנס מכיר בנסו", אין אדם יודע כשהתרחש אתו נס. לפיכך מודים אנו לה' שלש פעמים ביום: "על נסיך שבכל יום עמנו".

"**נהמא דכסופא**": ראה ירושי' (ערלה פ"א ה"ג): דאכיל מן חברי' בהית (בוש) מסתכל בי' (וראה לקו"ת צו ו, ד). להעיר ממ"מ להב"י בראשית מהדו"ק ד"ה אור ליה"ש יד לטבת.

"**בהוציאך . . הזה**": שמות ג, יב.

תעבדון: להעיר מתו"א משפטים (עו, א): יעבוד הוא לשון כו'.

שיציאת מצרים . . מתנה: ראה ד"ה החודש הזה, ה'ש"ת סופ"ח (ושם שכן תהי' הגאולה העתידה).

היא זכותו: שמו"ר (פ"ג, ד) הובא בפרש"י עה"ת שם.

"**אדם . . האדמה**": בראשית (ב, ז).

"**אדם — אדמה לעליון**": עשרה מאמרות מ' אם כל חי ח"ב סל"ג. של"ה (כ, ב ועיי"ש שא, ב).

"**אין . . בנסו**": ראה נדה לא, א. ובזח"ג (ר, סע"ב) בכל יומא.

וכפי שאומר דוד נעים זמירות ישראל (ומלך ישראל) בשמו של כל איש ישראל (ובשמו של כלל ישראל): ממעי אמי אתה גוזי (מסביר המדרש, שכנסת ישראל מתכוונת (גם) לומר: ״שהוצאתני בשלום והוצאתני מיד מצרים״ . . כמופת הייתי לרבים (מדרש: ״כמה נסים עשית לי״) . . אבוא בגבורות (בשנות הגבורות) . . ועד הנה אגיד נפלאותיך (מדרש: ״בכל עת וזמן ורגע״) . . תחייני (מדרש: ״מן הגלות״).

כלומר, כל חיי האדם, מן הלידה, וחיי עם ישראל, הם באופן של נסים תמידיים, למרות שלא תמיד הם נראים בגלוי, עד לנס הגאולה האמיתית של הפרט ושל כלל עם ישראל,

ועל ידי מעשינו **ועבודתנו** כל זמן משך הגלות — בחיי יום יום של היחיד ושל הכלל בהתאם לציווי הקב״ה — מושגת תכלית השלימות של העולם כולו,

הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש, כשיקויים:

״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״.

בברכת חג הפסח כשר ושמח,

מ. שניאורסאהן

(ומלך . . כלל: כי ״הנשיא הוא הכל״ (רש״י חוקת כא, כא). וברמב״ם (מלכים פ״ג, ה״ו) שלבו הוא לב כל קהל ישראל. ובשו״ת הרשב״א (ח״א סקמ״ח): המלך כציבור שהציבור וכל ישראל תלויין בו. ובאגה״ק רסכ״ט שמצות התלויות במלך ״הוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם כו׳״ — והרי במצות אלו ישנם התלויות בחכמתו, בינתו כו׳ ועד במעשה שלו. וס״ת שיוצאת ונכנסת עמו (סנה׳ כא, ב) — ה״ז פרט מצוה שבגופו.

ממעי . . תחייני: תהלים עא, ו־כ.

(מסביר המדרש: ע״ד הדרש נוסף על הפשט, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו — וראה מפרשי התהלים שם.

(מדרש: תהלים (באבער — ע״פ כת״י) שם.

הגאולה . . של הפרט . . כלל: ששייכים זל״ז וכתורת הבעש״ט (תולדות יעקב יוסף ריש דברים).

מעשינו . . הגלות . . תכלית השלימות: ראה תניא רפל״ז. לקוטי לוי יצחק בהערות שם.

השלימות של העולם כולו . . על ידי משיח: ישעי׳ יא, ו־ט. וראה עבודת הקודש ח״ב פל״ח משי״כ בדברי הרמב״ם בזה (מלכים רפי״ב). ד״ה כי פדה (אוה״ת בראשית סח״ג).

״כימי . . נפלאות״: מיכה (ז, טו). באוה״ת שם.

י״כח

[כרך כז עמוד קיג]

ב״ה, ראש חודש אייר, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי לטובת
מוסד חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל את הידיעה אודות החגיגה השנתית המתוכננת לט״ז אייר הבע״ל, ויהי רצון שתהא בהצלחה הגדולה ביותר בכל המובנים.

חודש אייר, כפי שכבר דובר אודות כך, נבדל משאר חדשי השנה בכך שבכל יום של החודש ישנה מצוה מיוחדת — מצות ספירת העומר.

בקשר לזה כדאי להדגיש שתי נקודות:

ראשית, למרות שגם במובנים מסויימים יש הבדל בימות השבוע ושל החודש — ימות החול, שבת, ערב ראש־חודש, ראש־חודש וכו׳ — אבל הם כולם שווים בכך ש**כל** הימים, ללא יוצא מן הכלל, צריכים להיות מלאים בקדושה — קדושת התורה והמצוות בכל הפרטים של חיי היום־יום. הדבר מודגש בברכה של ספירת העומר **בכל יום** של החודש: **אשר קדשנו במצוותיו וצונו**.

שנית, למרות שכבר קיימו את המצוה ביום הקודם, מקיימים את המצוה ביום השני, וביום השלישי, ובכל יום — **באותו** יוקר וחיות, כבפעם הראשונה, ואדרבה, בכל יום צריכה להתוסף הוספה בחיות ובהתלהבות של קיום המצוה. וכך הוא בכל עניני תורה ומצוות, בהתאם לציווי: **בכל יום יהיו בעיניך כחדשים**.

במילים אחרות, קיום המצוות בחיי היום־יום, יום אחר יום, אסור שיהפוך להיות מצוות אנשים מלומדה, הרגל ללא חיות והתלהבות. אדרבה, בכל יום צריך לחוות זאת עמוק יותר ונעלה יותר, לפי הציווי: **מעלין בקודש**.

מובן, שעל מנת להגיע למדריגה זו, הילד צריך לקבל חינוך תורני, מינקותו והלאה, במוסד חינוך וסביבה שהם חדורים ביראת

השם ובאהבת השם, שאז תקויים ההבטחה: חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה.

וזה מחזיר אותנו אל מוסד החינוך ״אהלי תורה״, שמטרתו היא לתת את החינוך התורני הנכון, לפי הנזכר לעיל, וב״ה היתה לו הצלחה רבה בכך. בטח יתנו כל המשתתפים וידידי מוסד החינוך החשוב ביותר את מלוא תמיכתם, ביד נדיבה, לאפשר לו להמשיך ולהרחיב את פעילותו החינוכית. וזכות זו תעמוד לכל אחד ולכולם לקבל את ברכות הקב״ה בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳לה
[כרך כז עמוד קכב]

ב״ה, פסח שני, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

לכנס השנתי ה־17 של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

שמחתי לקבל את הידיעה אודות הכנס השנתי המתוכנן בשבת מברכים חודש סיון. ויהי רצון שיהיה בהצלחה בכל המובנים.

בשבועות האחרונים הזדמן להזכיר כמה פעמים את הפסוק שדוד המלך אמר בשם כל יהודי, איש ואשה, ובשם כלל ישראל:

כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז.

אחת הנקודות בזה היא, שכל יהודי בתור יחיד, והעם היהודי בתור עם, בנוסף לשלימות אליה הם אמורים להגיע, מוטלת עליהם גם האחריות לעולם סביבם ועליהם לשמש בתור **מופת לרבים**.

לכאורה יכולים לחשוב: כיצד יכול עם קטן לשמש כדוגמה ומופת עבור כל העולם, כאשר העולם כל כך שקוע בגשמיות ומתפעל מכמות יותר מאשר מאיכות? וכך גם יכול יהודי שומר תורה ומצוות לחשוב: כיצד אני יכול, יחיד בין רבים, לפעול משהו?

המענה לכך הוא באותו פסוק: ואתה מחסי עוז. יהודים צועדים

בכוחו של הקב״ה, ועם הכוחות שהם מקבלים מהתורה והמצוות האלקיים.

בכוונה זו מספרים לנו חכמינו זכרונם לברכה, שכאשר הקב״ה נתן לבני ישראל את התורה על הר סיני, במדבר סיני, מופרדים מכל העולם, אך עשרת הדברות הדהדו בכל קצווי העולם וזעזעו את כל האומות. אבל הם נרגעו כשנודעה להם הסיבה לכך, שהקב״ה נתן ליהודים את התורה. או אז הם אמרו: (מכיון ש) ה׳ עוז (תורה) לעמו יתן, ה׳ יברך את עמו בשלום.

בכך מודגש, שהכוח שיהודים מקבלים באמצעות התורה הקדושה, אינו כוח אכזרי לשלוט על כל האומות, אלא, אדרבה, התורה מביאה שלום לעולם, שלום עבור היחיד, ושלום עבור הכלל, ובסופו של דבר תביא גם שלום בין האומות.

בזמן הנוכחי, כאשר שולט בלבול מדהים ובלבול המוחות, צריך הקול קול יעקב, הקריאה הברורה של תורה ומצוות, להדהד בכל מקום בו נמצאים יהודים שומרי תורה ומצוות.

ובדיוק כבמתן־תורה, כאשר הקב״ה ציוה למשה רבינו לדבר קודם לנשים (״בית יעקב״) ולאחר מכן לגברים (״בני ישראל״), כך גם היום יש לנשים יהודיות תפקיד חשוב ביותר בהחזקת והפצת תורה ומצוות בחיי היום־יום. במיוחד כשלוקחים בחשבון, שכאשר מדובר אודות השפעה — מופת לרבים — יש לרגש החם הד חזק יותר מהשכל הקר, ולנשים הרי הוענקו רגש ורגישות יותר מלגברים.

ומכיון שהכנס מתקיים בשבת מברכים חודש סיון, חודש מתן־תורה, ודאי הכל תעמודנה תחת הרושם של ימים אלו, כנזכר לעיל, וברוח זו ודאי תתהווה התרחבות והתחזקות של עבודת נשי ובנות חב״ד, בכוחות מחודשים ומוגדלים.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

י׳מב
[כרך כז עמוד קלה]

ב״ה, ראש חודש סיון, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מזמן לזמן אני מתעניין ומקבל דרישות שלום אודותכם . . ולאחרונה שמעתי ממנו, שמצב רוחכם אינו כראוי.

הדבר הפליא אותי, במיוחד בהזכרי בכם ובהכירי את הבטחון שלכם בה׳, שכן כאשר יהודי סומך על הקב״ה, הרי אין כל מקום לדאגות וכדומה. והגם שהתורה הקדושה אומרת, שעל האדם לעשות את התלוי בו באמצעים טבעיים, אבל אותה תורה קדושה אומרת שהדבר מוכרח ללכת יחד עם בטחון חזק בה׳, שהוא בעל־הבית של העולם ומשגיח על כל אחד ואחת. אלא שהקב״ה עצמו רוצה שייעשה מה שמתאים להעשות. במילא, כאשר מדובר אודות בריאות — יש למצוא רופא ולבצע את הוראותיו; ובנוגע לפרנסה — יש לחפש דרכים להיטיב את העסקים; ואם יש בעיות בנוגע לילדים — יש להתייעץ עם ידידים, וידידים טובים, וכן הלאה. אבל יחד עם זאת יש לדעת ולהיות בטוחים לגמרי, שהברכה וההצלחה באות מהקב״ה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

כמובן, שאדם אינו יכול להכיר את ה״לוח״ של הקב״ה, מתי תגיע הברכה, אבל ככל שהבטחון יותר חזק, תוקדם הברכה. בפרט במקרה שלכם, שהגדלתם את ה״כלים״ לקבלת ברכות הקב״ה באמצעות חיזוק שמירת תורה ומצוות בחיי היום־יום, כשרות, תפילין, שמירת שבת ויום־טוב וכן הלאה. בנוסף לכך יש לכם גם את הזכות שבאמצעות הדוגמה שלכם השפעתם והבאתם עוד יהודים להתנהג כפי שהקב״ה רוצה וקרבתם משפחות יהודיות ליהדות, שזו היא זכות גדולה מאוד.

לכן הנני מקוה, שאקבל מכם ידיעה שמחה, שלא רק שבטחונכם בה׳ לא נחלש חס ושלום, אלא אדרבה עוד התחזק וברוח זו אתם ממלאים את הוראות הרופא, וכן גם בשאר הענינים בדרך הטבע, או אז מקוה הנני, ואני מתפלל ובטוח שתראו את ברכות ה׳ בגלוי.

אכן, כעת אנו נמצאים בימי מזל מיוחדים, כאשר יהודים

ניגשים לקבל מחדש את התורה והמצוות בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, שיחד עם התורה ומצוות מקבלים בני ישראל את הברכות האלקיות בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבריאות, ובטחון חזק, פרנסה ונחת מכל ילדיהם שיחיו.

י׳מה
[כרך כז עמוד קלח]

ב״ה, מוצאי שבת קודש פרשת בהעלותך, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל המשתתפות באירוע השנתי של הועד הניו-יורקי
למען הסמינר למורות ובתי ספר לנערות בכפר
חב״ד בארצנו הקדושה ת״ו
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

פרשת **בהעלותך** שקראנו השבת, פותחת במצות הדלקת המנורה. ולמרות שהמצוה עצמה קשורה עם מקום מיוחד (בית המקדש) ולזמן מיוחד (בזמן הבית) ואנשים מיוחדים (כהנים), אבל התורה היא הרי נצחית וכל הענינים בתורה הם נצחיים בתוכנם הפנימי והוראותיהם בחיי היום־יום של כל היהודים בכל הזמנים ובכל המקומות.

הנקודה הפנימית של **בהעלותך את הנרות** היא, שיהודי צריך להדליק את הנרות — את הנרות של **נר ה׳ נשמת אדם** — הן שבעצמו והן שבאחרים, כך שהם יאירו באור של נר מצוה ותורה אור.

וזה צריך להעשות באופן של **בהעלותך, שתהא שלהבת עולה מאליה.**

זהו יסוד החינוך התורני בכלל, ובפרט של מוסדות חינוך חב״ד, היכן שילדים יהודיים מתחנכים באופן שגם מאוחר יותר, כשהם מסיימים את חינוכם, הם יאירו בעצמם ויאירו גם את סביבתם באור תורה ומצוות, חדורים בחיות וחמימות חסידית.

בהקשר זה יש לסמינר למורות ובתי ספר לנערות בכפר חב״ד חשיבות מיוחדת, שכן כאן מתכוננות התלמידות לתפוס את מקומן בחינוך ולהיות עקרת הבית אמיתית — ״מדליקת נרות״ במלוא המובן.

לכן הרי זו זכות גדולה לכל הנוטלות חלק בעבודה לסייע ביצירת העזרה הכספית הנחוצה עבור המוסדות הנזכרים, שהם יוכלו למלא את תפקידם של **בהעלותך את הנרות** במלוא המידה.

השם יתברך יעזור, שהאירוע השנתי יהיה בהצלחה רבה, והזכות תעמוד לכל המשתתפות לקבל את ברכות הקב״ה, בכל הנחוץ יחד עם בני הבית שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳סח

[כרך כז עמוד קעד]

ב״ה, ז׳ מנחם־אב, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו,

..ההכנסה של גויים שלא התגיירו כהלכה — בכלל ישראל

בנוסף לענינים עקרוניים רבים אודותם כבר דובר ונכתב,

מדגישה גם עוד יותר את הכאב העמוק והאבלות של ימים אלו, כאשר גויים נכנסו לבית המקדש (ז׳ אב) עד לשריפת בית המקדש ביום תשעה באב.

כל יהודי, מי שרק יהיה ובאיזה מצב של קיום תורה ומצוות שרק יהיה — הרי הוא בית המקדש של הקב״ה,

והכנסת גויים (אחד או שניים או יותר) לכלל ישראל, או לסייע בזה, וגם אפילו העמידה מן הצד ו״הרגעת״ עצמו שאין זה ענינו,

מעמיקה עוד יותר את הצער של יותר מ־1900 שנות אבלות של תשעה באב,

---

נכנסו . . ז׳ אב: תענית כט, א.
כל יהודי . . מצב: יומא (נז, רע״א): **השוכן** אתם גו׳.
״**הרגעת**״: ראה שבת (נה, א): להם מי גלוי.

ובלשון ירמי׳ הנביא: כסתה כלימה פנינו כי באו זרים על מקדשי בית ה׳,

והוא צריך לגרום — לכל אחד ואחת ובמיוחד אלו שיש להם איזושהי השפעה — לחדול מ״להרגיע״ (לבלבל) את עצמו (ובמילא — גם אחרים), לגרום לחרטה ומעשים טובים בפועל בענין של גיור כהלכה בפרט,

ובענין של ״חטאינו״ בכלל,

ועל ידי ביטול הסיבה — המפני חטאינו — תתבטל המסובב (תוצאה) — הגלינו מארצנו —

להשתחרר מיד מהגלות הפנימית ומהגלות במובן הפשוט — באמצעות הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה,

י״ע

[כרך כז עמוד קעו]

ב״ה, י״ג מנחם אב, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי׳ גארדע

שלום וברכה!

אני חש אשמה על שעד עתה לא עניתי על מכתבו מלפני זמן רב. הסיבה לכך היא שרציתי לענות באריכות והמתנתי לזמן פנוי. אך לצערי הטרדות גוברות. אבל כעת, היות והרב לייב שי׳ גרונר מסר לי שהוא קיבל מכתב מרעייתו תחי׳, ניתקתי את עצמי מטרדות שונות, כדי שלפחות בקיצור אודה לו עבור איחוליו הטובים. ויהי רצון שיקויים בו וברעייתו מה שהתורה אומרת: **ואברכה מברכיך**, שכל המברך יהודי מתברך מהקב״ה עצמו, שברכתו היא, כידוע, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

מובן מאליו, הנני עוקב אחר מה שמודפס ממנו ב״פארווערטס״. בנוסף לתוכן, יש לי סימן שבריאותו בסדר, והוא ממשיך בכתיבתו

ירמי׳ הנביא: ירמי׳ נא, נא.

להשתחרר מיד: רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ה (וראה אגה״ת לרבנו הזקן פי״א): ומיד הן נגאלין.

את העבר היהודי, שהוא קרוב לפי ערך בזמן אבל לצערינו הרבה יותר רחוק בתוכן, במיוחד בהשוואה לאמריקה.

ויהי רצון, שכתיבתו תגרום לכך שלא ישכחו את הירושה — הירושה האמיתית הנמשכת כחוט השני מזה עשרות דורות רבים; ירושה שכל יהודי מקבל באמצעות הסבא והסבא רבה, עד לאבות והאמהות הראשונים, אברהם, יצחק ויעקב, שרה, רבקה, רחל ולאה. וכפי שמודגש במושג ״ירושה״, הרי שלפי כל החוקים, מכיון שהוא בן או נכד וכן הלאה, מתעלמים ממעמדו ומצבו האישי, מה מידתו, חכמתו או דרגת דתיותו, וכדומה — ויורש הוא רכושו של אביו, הסבא או הסבא רבה, עד לתחילת הדורות. הירושה האמיתית אינה הרכוש הגשמי, שזאת נטלו בבל ורומא והיורשים **שלהם**, אלא היהדות האמיתית המנהיגה את חייו של יהודי החל מהלידה.

וכפי שדובר פעמים רבות, שההבדל בין דרך חיי יהודי לסוג חיי עמים אחרים הוא, שאמונתם נוגעת ומוגבלת לזמנים ואירועים מסויימים, אם יום ראשון או יום ששי, אך אין לה קשר לאכילה ולשתיה ולשאר ימי השבוע. אך אצל יהודים היהדות היא סוג חיים, חיי יום־יום הנמשכים ללא הפוגה. ועל דרך הצחות — חיים במעלות, דרך והמשך ללא הפוגה.

שימח אותי להיוודע ממכתבה של אשתו, שהוא עומד בקשר עם ידידנו פרעז. שז״ר שליט״א. ויהי רצון שיהיו בשורות טובות בנוגע לכל אחד בכל הפרטים.

בכבוד ובברכת הצלחה.

דרישת שלום למרת גראדע תחי׳ ושוב תודה על איחוליה במכתבה.

י״פד

[כרך כז עמוד קצד]

ב״ה, ח״י אלול, ה׳תשל״ב
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

זמן ההכנה לראש־השנה, זה היום בו השלים הקב״ה את בריאת העולם עם בריאת האדם, בחיר הנבראים, הוא גם הזמן להתבונן בבריאה ובאופן הבריאה, ולהסיק מכך — כמו מכל דבר — הוראות, עד — בנוגע לחיי יום־יום, והמעשה הוא העיקר.

לפי רצון הבורא שיהיה ״מה רבו מעשיך״, מורכב העולם מדברים נפרדים ושונים לאין ספור. ברם, יחד עם זאת יש לכל הדברים קוים פנימיים מסויימים הקושרים ומאחדים אותם כולם ליחידה אחת.

הדבר מובן בהתחשב בכך שכל הדברים בעולם נבראו ע״י בורא אחד ויחיד, ע״י **הוי׳ אחד**. לפיכך ישנה גם אחדות פנימית ואמיתית בכל הדברים שברא, מן ה״דומם״ ועד ל״מדבר״. מובן אמנם

ח״י אלול: י״ב ימים האחרונים דחודש (אלול) החשבון דשנה העוברת — מתאימים ל״ב חדשי השנה — וח״י אלול לחשבון דחודש תשרי העבר (ס׳ השיחות, ה׳תש״ג ע׳ קעז, קעט).

השלים . . עם . . האדם בחיר הנבראים: כמחז״ל אחור למעשה בראשית (ברכות סא, א) כדי שיכנס לסעודה מיד, שימצא הכל כו׳ (סנה, לח, א ובפרש״י).

בחיר הנבראים: ראה זח״ג (מח, א). ובזח״א (לד, ב) דכד בעא קוב״ה למברא אדם אזדעזעו כל עילאין ותתאין (ראה לקוטי לוי יצחק לזהר שם). וראה עבודת הקודש ח״ג פג״ד.

כמו מכל דבר: להעיר מתורת הבעש״ט שבכל דבר שהאדם רואה או שומע יש בזה הוראה בעבודתו לקונו (היום יום ט׳ אייר).

״**מה רבו מעשיך״:** ראה תו״א וארא (נו, ב). וברשימות הצ״צ לתהלים (קד, כד) מה רבו שלבד ריבוי הנבראים עוד זאת כל נברא יש בו ריבוי בחי׳ שהוא ביבשה ובים כו׳ — ועפ״ז מובנת דחז״ל בזה בחולין (קכז, א). — בארוכה — ד״ה שבחי ירושלים — השני (תורת שמואל — תרכ״ז).

כולם ליחידה אחת: להעיר מאבות ספ״ו: **כל מה** שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו כו׳ ובמד״ש שם בכל הארבעה עולמות ובד״ה כי חלק תרצ״ט — מוכח דהכוונה גם לאבי״ע הכלליים.

הוי׳ אחד: הוי׳ (גם) ל׳ מהוה. וכנ״ל מה **רבו** מעשיך — **הוי׳**. ושם אלקים (ל׳ רבים) — הוא רק נרתק (שער היחוד והאמונה פ״ד ואילך).

שהאחדות מורגשת יותר בין הדברים הנמנים על סוג אחד: דומם, צומח, חי, או מדבר.

רעיון זה ביטאו חכמינו, זכרונם לברכה, במיוחד בקשר עם האדם. חכמינו אומרים: ״הקב״ה טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחבירו וכו׳ אין פרצופיהן דומים זה לזה וכו׳ בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו, בקול, במראה ובדעת״.

* * *

העקרון של שוני בד־בבד עם אחדות, הקיים בכל הדברים שבעולם, קיים גם ביחס לזמן. הזמן מחולק ליום ולילה, ימי חול ושבת וחג וכו׳. לכל תקופה ישנן סגולות ומשמעויות מיוחדות בכלל ולאדם בפרט, אך יחד עם זאת ישנם ענינים הקושרים ומאחדים את כל התקופות לחטיבה אחת.

כך גם בקשר לראש־השנה: כל ראש־השנה דומה לחבריו בענינים רבים, כגון בהוראות הכלליות לגבי השנה החדשה, וכפי שצוין תכופות שראש־השנה מהוה ה״ראש״ של השנה. אלא שיחד עם זאת, מהוה כל ראש־השנה דבר חדש ומיוחד במינו, הוא מביא התחדשות מיוחדת בעולם, כוחות וסגולות מחודשים.

במיוחד בולט יחודו של יום ראש־השנה לגבי מרבית ימי ראש־השנה — כאשר יום טוב של ר״ה חל להיות בשבת, כפי הקביעות של השנה. במקרה זה מתאחדת קדושת ראש־השנה עם קדושת השבת, ויש לראש־השנה משמעות ותוכן חדשים, אשר בהיותו, כאמור, ״ראש״ לשנה, עליהם להשתקף בחיי יום־יום של כל השנה.

* * *

השוני הכללי בין ימי חול לבין יום השבת, במיוחד בנוגע לאדם, הוא בכך שימי החול הם ימי עבודה (״ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך״) ואילו יום השבת הוא יום מנוחה (״לא תעשה כל מלאכה״).

חכמינו אומרים . . ובדעת״: סנהדרין לח, א.

כל התקופות לחטיבה אחת: יתרה מזו ראה ר״ה (יח, סע״א) נסקרין בסקירה אחת. ובעטרת ראש שער ר״ה פ״ד ואילך (בפי׳ צופה ומביט עד סוף כל הדורות).

לחטיבה אחת: להעיר מענינא דר״ה דב׳ הימים ״נחשבים כיום א׳ ארוך״ (שו״ע אדה״ז או״ח סת״ר).

דבר חדש: ראה אגה״ק סי״ד.

יום . . בשבת: ראה ד״ה יו״ט של ר״ה, תרס״ו. ובכ״מ.

לכאורה, בלתי מובן: כפי שהתורה מורה — "אדם לעמל יולד" (בהפסקות של מנוחה, שינה, וכיוצא בזה, על־מנת לאפשר את המשך העמל). לפי זה יוצא שראש־השנה שחל בשבת, המבטא את הענין של "לא תעשה כל מלאכה" גם כ"ראש" ומנהיג לכל ימי השנה הבאה ולכל יום מהם, עומד בסתירה לעקרון של "אדם לעמל יולד"?

— אחד ההסברים המתרצים סתירה זו — הוא: האדם מורכב מדברים ותכונות שונים ומגוונים, ובאופן כללי — מגוף ומנפש. ממילא יש גם בכל עניניו ופעילויותיו הרכב של גוף ונפש, ובמלים אחרות — רוחניות וגשמיות. גם בענין של "אדם לעמל יולד" ישנם עמל גשמי ועמל רוחני, או כפי שחכמינו זכרונם לברכה קוראים להם: "עמל מלאכה" ו"עמל תורה". **ביתר פירוט:** החלוקה בין גשמיות ורוחניות קיימת בשני סוגי העמל, בעמל מלאכה (וכן — בעמל תורה) יש עמל גשמי ועמל רוחני, ובכל אחד מאלה — צד רוחני וצד גשמי.

וכדוגמת השבת שאז ה"אדם לעמל יולד" של היהודי הוא עמל־תורה — כך ההוראה המיוחדת של יום־טוב של ראש־השנה שחל להיות בשבת היא שבכל ימי השנה הבאה יהיה עיקר העמל בעמל תורה (ומצוות), ושגם בעמל המלאכה תתבטא ותודגש הרוחניות שבו.

במלים אחרות: הצפיה מכל יהודי, איש ואשה, צעיר וזקן, היא שיכניס "שבתיות" בכל עמלו — גם במלאכות החול, שיביא רוחניות וקדושה גם בענינים שגרתיים וחילוניים של חיי יום־יום, עד שיהיו חדורים לגמרי בשבתיות.

כדוגמא פשוטה: כשיש לאדם משרה, מסחר וכד', הרי הכוונה בכך היא — פרנסה. אבל הכרח שיהיו הרוחניות והנשמה שבדבר, "כל מעשיך לשם שמים": משום שיש צורך לתת צדקה, להיות בראש צלול ללימוד התורה, לשלם שכר־לימוד עבור הילדים ללימוד תורה, וכד', עוסק הוא לכן בעמל שלו כדי שיוכל להשיג את המטרות

("**ששת . . מלאכה**"): שמות כ, ט־י.

"**אדם לעמל יולד**": איוב ה, ז. וראה סנה' צט, ב. ובב"ר (פי"ג, ז): לא נברא אדם **אלא** לעמל. וראה מכתב דר"ח וי"א ניסן תשל"ב.

וכדוגמת השבת . . תורה: להעיר מב"ר ספי"א: ממלאכת עולמו שבת ולא שבת כו' ממלאכת הצדיקים כו' שכרן של צדיקים.

השבת . . עמל־תורה: ירושי' שבת (פט"ו, ה"ג). טושו"ע או"ח סר"ץ.

עמל־תורה: עמל תורה בנוגע לשבת אולי יל"פ ע"פ מרז"ל (הובא בסו"ס היראה לר"י ונתבאר בהוספות לתו"א סו"פ כי תשא): בקושי התירו כו'.

"**כל מעשיך לשם שמים**": טושו"ע או"ח סרל"א. וראה ג"כ פ"ה מח' פרקים להרמב"ם.

המנויות.

וכאשר העמל נעשה **חדור** בכוונה הרוחנית — מובן מאליו שאין העמל מפריע ללמוד תורה ולקיים מצוות, ונתינת הצדקה תהיה מן הטוב והמובחר, וכך הלאה.

* * *

אפשר הרי לשאול: כיצד יכול כל אחד, ועוד — בכל יום מימי כל השנה, להגיע לדרגה כזו? התשובה לכך מובנת לכל: כיון שהקב״ה, בורא האדם, נתן לו הוראה זו, ודאי שכל אחד, מבלי להתחשב בחינוכו ודרגתו, קיבל תחלה את הכוחות כדי לבצע זאת בחיים, ויתר על כן — בשמחה ובטוב לבב.

וכפי שאומרים: (כיון ש)בך הוי׳ חסיתי — (ודאי ש)אל אבושה **לעולם**.

ובמיוחד הדבר מתחיל בראש־השנה, כשבני ישראל מכתירים את הקב״ה, ומלכותו ברצון קבלו עליהם, הרי כל יהודי — עבד מלך — מלך.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

חדור בכוונה הרוחנית: להעיר מאור תורה להה״מ בסופו ד״ה גדולים מעשי צדיקים.

ודאי: כמחז״ל איני מבקש אלא לפי כוחן (במדב״ר פי״ב, ג).

בשמחה ובטוב לבב: ראה שער המצות להאריז״ל בהקדמתו. וראה תניא פכ״ו. וראה תו״א תולדות (כ, ב) האריז״ל הי׳ ״שמח מאד בעשיית המצות ולכך זכה לרוה״ק״. השייכות לרוה״ק — ראה ירושי׳ סוכה רפ״ה ונתי׳ בלק״א להה״מ ד״ה וסוכה תהי׳. ביאור שייכותם דשמחה וטוב לבב — ראה אוה״ת תבוא (ע׳ תתשו ואילך). ד״ה אלקים א־לי, תש״ג.

ש)בך . . לעולם: תהלים עא, א.

עבד מלך — מלך: רש״י עה״ת לך (טו, יח).

מלך: ראה הקדמת תקו״ז בתחלתה (א, ב) אתקריאו ישראל מלכים. בהוריות (יג, א) כל ישראל ראוים למלכות. בברכות (ג, ב) שכן דרך מלכים. וראה רמב״ם הל׳ מלכים רפ״ב: כבוד גדול נוהגין במלך כו׳.

י׳קכב

[כרך כז עמוד ריח]

ב״ה, וא״ו תשרי, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב הקודם, לשנה החדשה, שבו צוינו המשמעות המיוחדת וההוראה שישנו בראש־השנה שחל לחיות בשבת, בהקשר לקביעות השנה הנוכחית.

רצוני להתעכב בזה על נקודה מיוחדת נוספת שבה שונה השנה הנוכחית — ומשום כך גם ראש־השנה של השתא — מרוב השנים וימי ראש השנה בכך שראש־השנה של השתא מהוה התחלה של שנת־שמיטה **(שביעית).** ובהתאם למוזכר במכתב הקודם שראש־השנה מהוה ״ראש״ לכל השנה — צריך גם ענין זה להתבטא **בכל** ימי השנה, גם בימים בהם אין דברים הקשורים במצות השמיטה, (עבודות אדמה ודומיהן, כמוסבר להלן).

* * *

שנת השמיטה היא, כידוע, ה״שבת״ של שבע השנים. אשר למלאכה בפרט — הרי כשם שהשבת היא יום המנוחה הקדוש מימי השבוע, כך גם השמיטה מהוה שנת מנוחה של השנים, בהבדל זה שבשבת אסורות כל המלאכות ואילו בשנה השביעית אסורות רק

לקביעות השנה הנוכחית: עוד ענין מיוחד בשנה זו שהיא מעוברת (וחסרה — מ״ח וכסלו שניהם חסרים), אבל כיון ש״אני מאמין בביאת המשיח . . אחכה לו בכל יום שיבוא״ ועד — בנוגע להלכה למעשה (עירובין מג, א) ואז יקדשו ב״ד ע״פ הראי׳ — אין מוחלט שתהי׳ מעוברת (וחסרה) עד בוא חודש אדר (ומ״ח וכסלו).

ואפילו לדעת הרס״ג (אוצה״ג ביצה ד, ב. יסוד עולם מ״ד פ״ו. ובכ״מ) ור״ח (בחיי שמות יב, ב) ועוד שלעולם מקדשים ע״פ החשבון הרי לא מצינו שיחלוקו על דרז״ל ״אתם אפילו שוגגים כו׳״ (ר״ה כה, א).

אשר למלאכה: כי יש עוד ענינים שדומים בהם כמו בהוספה בלימוד התורה (ספורנו בהר כה, ד. ועוד). וראה ג״כ חינוך מצוה פד.

כשם שהשבת . . כך גם השמיטה: ויקרא רבה ספכ״ט. וראה רמב״ן בהר כה, ב.

המלאכות הקשורות בעבודת-אדמה, כפי שאומרת התורה: **״ושבתה הארץ שבת לה׳ גו׳, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור״.**

למרות שמבחינות רבות דומות ההוראות של **יום השביעי** ושל **שנת השבע** — קיים, אבל, הבדל לגבי הרעיונות העיקריים המודגשים על ידם:

השבת מדגישה **בעיקר** שהקב״ה הוא **בורא** העולם (״כי ששת ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ״) ואילו שנת השמיטה מדגישה בעיקר שהקב״ה הוא — **עתה** ותמיד — **אדון** העולם. פעולות האדם צריכות להראות כי ״אין דבר מיוחד ברשותו, רק שהכל ברשות אדון הכל״.

בשנה השביעית חדל בעל השדה להיות בעליהם, בהתאם לציווי התורה:

״והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך גו׳״, כפי שרש״י מסביר: **״לא באכילה ולא בהנאה אסרתים, אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית, אלא הכל יהיו שווים בה״.**

במלים אחרות: שביעית מבטאת את התפיסה שלמרות שהבורא נתן את הארץ לבני האדם, לאכילה ולהנאה, עליהם לזכור שהאדון האמתי בכל הזמנים הוא הקב״ה, כפי שהכתוב אומר: **״לה׳ הארץ ומלואה, תבל ויושבי בה״.** כדי להדגיש ולחזק זכרון זה בכל הזמנים, באופן שיבוא לידי מימוש בחיי יום-יום, קבע הקב״ה את השנה השביעית כשנה ״שבתית״, שבה מושבתות למשך כל השנה כל עבודות השדה והכרם, ובעליהן חדלים מלהיות בעלים, כי אם במדה

כל המלאכות . . רק . . בעבודת אדמה: הטעם ע״פ קבלה וחסידות ראה לקוטי תורה (טעמי מצות) להאריז״ל פ׳ בהר, שער המצות שם ועוד. לקו״ת בהר ד״ה את שבתותי ועוד.

שאומרת התורה: בהר כה, ב־ד.

״כי . . הארץ״: יתרו כ, יא.

״אין דבר . . הכל״: חינוך מצוה שכח.

שהכל ברשות אדון הכל״: ומראה זה בשדהו כו׳ — עיקר נכסיו של אדם. וראה יבמות סג, א.

״והיתה . . ולאמתך: בהר כה, ו. וראה ספר טעמי המצות להצ״צ סוף מצות שביעית: אדם ובהמה שווים כו׳. ועייג״כ סוד״ה כי תבואו גו׳ ושבתה — תרס״ו.

״לה׳ הארץ . . בה״: תהלים כד, א. ואפילו לאחר ברכה שאז ״והארץ נתן לבני״א״ (ברכות לה, סע״א ושם), היינו שאינו כנהנה מן **ההקדש**, וכאמרנו: ברוך שאכלנו **משלו**, ולכן לא קיצר בהתירוץ שם לומר ״לא קשיא **על ידי** ברכה״. ועפ״ז יל״פ כוונת רש״י שם ד״ה לאחר.

שוה לעבדיהם ושפחותיהם וכו׳, כביטוי המדרש: ״שדהו מופקרת, ואילנותיו מופקרים, והסייגים מפורצים, ורואה פירותיו נאכלים״ — והוא משלים עם כך. בכך מעיד היהודי שהאדון האמתי של העולם הוא הקב״ה.

מושג זה, שהקב״ה הוא אדון העולם וכל פרטיו, הוא רעיון שיהודי מבטא אותו בכל יום של כל שנה, ומביע אותו בפועל ע״י כך שלפני כל הנאה או אכילה (כביטוי רש״י) — הוא מברך ברכה, הצהרה שהקב״ה הוא ״מלך העולם״ שבורא הכל וכו׳, אך בשנת השמיטה בא ענין זה לידי הדגשה במלוא החריפות, כאמור לעיל.

* * *

וזו אחת ההוראות העיקריות של ראש השנה השתא: לא די לזכור שהקב״ה הוא **בורא** עולם. הכרח גם לזכור את המסקנה מכך שהקב״ה הוא גם לעולם ותמיד **אדון** העולם, והדבר צריך להתבטא בהתנהגות יום יומית בכל יום מימות השנה ולמרות שדיני שביעית אינם נוהגים בחוץ־לארץ — הרי התוכן הרוחני וההוראה מהם בתוקפם בכל המקומות.

* * *

התפיסה שהקב״ה הוא האדון התמידי של העולם ושל כל הדברים שבו, כפי שהיא באה לידי ביטוי בשנה השביעית — מתבטאת במדה הבולטת ביותר בענין **הצדקה**, והרי הצדקה היא מצוה כללית הנדרשת מכל יהודי: עליו להפריש מכסף עמלו לעני שלא עמל עליו, למוסד־תורה או למוסד־צדקה המטפל בצרכי נזקקים וכד׳. באה שנת השביעית ומלמדת גישה מיוחדת בענין הצדקה: א) אין האדם נותן **משלו**, כי אם ממה שהקב״ה הפקיד בידו ועשאו שליח למסור לעני,

---

המדרש: תנחומא ר״פ ויקרא. ויק״ר שם.

בכל יום . . ברכה: ראה טושו״ע או״ח סמ״ו ס״ג ושו״ע אדה״ז שם. ברכות (לה, סע״א).

אינם נוהגים בחוץ לארץ: הביאור ע״פ קבלה ראה ליקוטי לוי יצחק — אגרות ע׳ רמז.

האדון התמידי: יומתק ביותר ע״פ תורת הבעש״ט אשר העולם ומלואו דבר ה׳ ״מהווה אותו תמיד ומוציאו מאין ממש לגמרי״ (שער היחוד״א פ״א, ג).

מצוה כללית: ראה (וירא יט) יצוה . . לעשות צדקה ומשפט. ו״בכל תלמוד ירושלמי היא (צדקה) נק׳ בשם מצוה סתם, כי כך הי׳ הרגל הלשון לקרוא צדקה בשם מצוה סתם״ (תניא פל״ז — מח, ב). וראה ג״כ סד״ה אני בצדק (סי׳ עם דא״ח).

הנדרשת מכל: אפילו עני המתפרנס מן הצדקה (טושו״ע יו״ד ר״ס רמח).

ועשאהו שליח: חינוך מצוה ס״ו. ועיין ד״ה תקעו בחדש (בסו״ס תורת שמואל

ב) על־ידי התחלקות עם אחרים — הוא מצדיק את השארת חלקו הוא בידו.

מובן מאליו שענין הצדקה אינו מוגבל לממון בלבד, כי אם — כביטוי הידוע — ״בממון, בגוף, בחכמה (בנפשו)״. צדקה **ברוחניות** מחייבת כל יהודי לעזור ליהודי אחר שהוא ״עני״ בתורה ובמצוות. מבלי להתחשב עד כמה יקרים לו זמנו וכחותיו — לשם ניצולם ללימוד עצמי של התורה ולקיום עצמי של המצוות — מודיעים לו שאסור לו להתנהג בהם כאדון יחיד, כי אם הוא חייב להתחלק בזמנו ועמלו להפצת תורה ומצוות בין אלה שהם ״עניים״ בשטח זה.

זה גם אחד מן הענינים העיקריים וההחלטות של יום הכפורים ותשובה ותפלה וצדקה, וכפי שהדבר מובע גם בהפטרת יום הכפורים: **״זה צום אבחרהו גו׳ פרוס לרעב לחמך גו׳ כי תראה ערום וכסיתו גו׳״** — אשר נוסף למשמעות הפשוטה של הדברים, אומרים חז״ל שהם מוסבים גם לצדקה ברוחניות: לזון את ה״רעב״ למזון רוחני, תורה, ולהלביש במצוות את ה״ערום״ מן המצוות.

וישנה ההבטחה האלקית: **״עשר תעשר״** (הקריאה לשמיני־עצרת), כפי שחז״ל מפרשים אותה — שעל־ידי נתינת מעשרות וצדקה, הרי לא זו בלבד שלא נחסר מן הנותן, כי אם, אדרבה, יתוסף לו הרבה יותר, עד לעשירות ממש. ולמרות שאת המצוות בכלל (כולל צדקה) אין לעשות לשם קבלת שכר, כי אם משום שהקב״ה, בורא ואדון העולם, ציווה כן, הרי הבטיח הקב״ה שיהיה ״עשר — תעשר (תתעשר)״, הן בגשמיות והן ברוחניות.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

תרכ״ז).

כביטוי הידוע: אורחות צדיקים פי״ז. בארוכה — ראה ד״ה אשר ברא ואילך תרפ״ט (סי׳ המאמרים — הקונטרסים).

״זה צום . . וכיסיתו . . אומרים חז״ל: ישעי׳ נח, ו־ז. תנדב״א רבא פכ״ז.

״עשר תעשר . . שחז״ל מפרשים: ראה יד, כב. תענית ט, א.

שעל־ידי נתינת . . הרבה יותר: להעיר מתורת הה״מ במאמר הזהר (נשא קמ, ב) אית חסד ואית חסד (לקו״א קרוב לסופו ד״ה במדרש ואהרן מה הוא).

המצוות . . קבלת שכר: אבות פ״א, מ״ג.

(כולל צדקה): ואף שנאמר ובחנוני נא בזאת (ראה שו״ע יו״ד סו״ס רמז) פשוט שמובחר נתינתה שלא עמלק״פ — ראה רמב״ם הל׳ תשובה בסופן.

י׳קלו

[כרך כז עמוד רלד]

ב״ה, מוצאי שבת קודש וירא, כ׳ מרחשון, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כבר הזדמן להעיר שקביעות ראש השנה של שנה זו, כאשר ראש השנה חל בשבת, מדגיש את ההוראה המיוחדת, שיש להכניס בשנה זו, בפרט, יותר ״שבתיות״ בכל ימות השנה, כיון שראש השנה הוא ה״ראש״ של **כל** השנה.

במשמעות פשוטה — כיצד אפשר להכניס שבתיות בימי החול, כאשר עסוקים בעניני חול — הרי זה פשוט, כאשר עושים את העובדין דחול לתכלית ״שבתית״, ובאופן שהתכלית חודרת והיא העיקר, במחשבה וברגש של המעשה בפועל.

כך הוא גם בענין פרנסה גשמית, כאשר כל היגיעה חדורה בתכלית של שבת־קודש: לא סתם לשם פרנסה, אלא כדי שיתאפשר לגדל את הילדים ואת עצמו — כפי שהקב״ה הראה בתורה, **תורת חיים** — הכוונה פשוטה, פשוטו כמשמעו, הוראות בחיי **יום־יום**, ולא רק שבת ויום־טוב.

הגישה ודרך־חיים בפועל האלו הם תכלית החינוך הכשר בכלל, ומעצם יסודותיה של ישיבת **תומכי־תמימים** בפרט, שכן ״תמים״ הכוונה היא הרי להיות יהודי **שלם** בהנהגתו ובשאיפותיו, הן בימות החול והן בשבת וביום־טוב. ההדגשה הזו ניטעה בישיבה כשהיא נוסדה על ידי אדמו״ר מוהרש״ב שהיום — כ׳ חשון — ציינו את יום הולדתו; ואותה הדגשה הועברה וניטעה יחד עם הישיבה תומכי תמימים — באמריקה, באמצעות בנו יחידו וממלא מקומו, כ״ק מו״ח אדמו״ר; וכך זה נמשך באותה הרוח.

כעת, כשמתקרב האירוע השנתי של מרכז הישיבות תומכי־תמימים, תקותי שכל חובבי תורה, ובפרט אנ״ש, שיחיו, ינצלו את ההזדמנות להכניס יותר ״שבתיות״ בגופם ובממונם — במובן הנזכר לעיל, בכדי להבטיח את הצלחת האירוע השנתי ולאפשר לישיבה

להמשיך בעבודתה הקדושה לגדל כמה שיותר תלמידים ״תמימים״ ובאופן שמוסיף והולך מוסיף ואור.

ותבוא עליהם ועל בני ביתם שיחיו ברכת ה׳ בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳קנד
[כרך כז עמוד רנה]

ב״ה, ימי חנוכה, תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

מכיון שהמסיבה השנתית תתקיים השנה מיד אחרי חנוכה, ודאי תהיה ניכרת ההשפעה של ימי חנוכה המאירים אצל כל המתכנסים.

חנוכה מזכיר את חידוש וטיהור בית־המקדש מכל מה שלא נקי שהוכנסו על ידי היוונים, כמבוטא ב״ועל הניסים״: **ואחר כך באו בניך . . ופינו את היכלך וטיהרו את מקדשך והדליקו נרות** כו׳.

כל האירועים בהיסטוריה היהודית, שאירעו עם העם היהודי כעם, משמשים כהנחיות מעשיות והוראות לכל הזמנים, הן עבור הכלל והן עבור הפרט. כך גם מה שאירע עם בית המקדש ״בימים ההם בזמן הזה״, יש לו שייכות עם ״בית־המקדש״ שבכל בית יהודי, כידוע מהדיוק במילים האלקיות: **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם — ביניהם**. הקב״ה רוצה שיהיה לו בית בכל בית יהודי.

מזכיר לנו חנוכה, שכל בית יהודי צריך להיות מקודש ומותאם עבור השכינה הקדושה. אסור שיתלכלך על ידי השפעות זרות שאינן ראויות ומנוגדות לרוח היהדות של טהרה וקדושה. וזו תזכורת חדה ובזמנה, שכן אנו חיים הרי בסביבה בה האידאלים הקדושים הנזכרים אינם נשמרים תמיד כראוי, לצערנו, במיוחד בחוגים אחדים

של הנוער המתבגר.

אין אמצעי הגנה יותר טוב, או שונה, אל מול ההשפעות השליליות, שכבר גבו כל כך הרבה קרבנות רחמנא ליצלן, בין הנוער היהודי, כמו חינוך תורני על טהרת הקודש במלוא המידה, חינוך שנותן לילדינו אחיזה פנימית תקיפה בירושתם הרוחנית. לכן זכאי מרכז הישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש למלוא התמיכה מכל אחד ואחת המודאג אודות עתיד הילדים היהודיים והנוער הבוגר, העתיד של עם ישראל.

יתן הקב״ה, שלרגל הדינר השנתי כל אחד ואחת מהמשתתפים וידידי ישיבות ליובאוויטש יחדש ויחזק את התמיכה לסייע להן להמשיך בעבודתן הקדושה ובמידה גדלה והולכת, כדי להשלים את תפקידיהן האחראיים והחיוניים, שמייסדיהן, רבותינו נשיאינו, הטילו עליהן וציפו מהן. בזכות זה השם יתברך ודאי יגדיל את ברכותיו לכל אחד ואחת בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכהנ״ל,

מנחם שניאורסאהן

י׳קעו

[כרך כז עמוד רעט]

ב״ה, כ״ד אדר א׳, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים במסיבה השנתית של
״נציבי הישיבה״ תומכי תמימים ליובאוויטש
במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את הידיעה שהמסיבה השנתית נקבעה לט׳ אדר שני, היום ההיסטורי בו כ״ק מו״ח אדמו״ר הגיע לאמריקה לפני 33 שנה.

כידוע, הכריז הרבי חמי, מיד עם הגיעו, שלא הגיע לטובת עצמו, אלא ההשגחה העליונה הביאה אותו לחרוש את הקרקע האמריקאית, ״כדי, בעזר השם יתברך, לעשות את אמריקה למקום תורה ביראת

שמים, ברוח תומכי תמימים ליובאוויטש״.

לאחר כל שנות העבודה מאז אותו יום, ודאי מתאים לערוך חשבון, מה נפעל. ובודאי יש ממה להיות מרוצה.

אך יחד עם זאת, כשמתבוננים במה שמתרחש סביב, ועד כמה ילדים ונוער יהודי עדיין משוטטים בחושך, ממתינים שמישהו יושיט להם יד ויובילם מהחושך לאור התורה ומצוות, נוצרת תחושת תסכול, שמבלי הבט על כל ההישגים, יכלו הרי לפעול עוד יותר. וכאן יכולה לעלות מחשבה פסולה: ״מה שהיה היה, אבוד. הבה לפחות נדאג שבעתיד בכל יום נפעל את שלו״.

אך הרי אצל יהודים אין דבר כזה ״אבוד״. וזאת מזכירה לנו במיוחד **שנת־העיבור** (הנוכחית), בפרט שאנו נמצאים בחודש העיבור.

ענינה של שנת העיבור הוא **למלא את החסרון** של שנת־הלבנה (יסוד הלוח שלנו) לעומת שנת־החמה, כדי שהחגים שלנו יחולו בזמנם הראוי (פסח באביב, וכו׳). אך בזה יש גם את ההוראה, שיהודי צריך להשלים את מה שהוא החסיר בזמן שחלף.

יתרה מזו, בדיוק כפי שבענין שנת־העיבור, כאשר נוסף חודש שלם, הרי זה ממלא לא רק את החסרון של השנים הקודמות, אלא גם בהוספה על החשבון של השנים הבאות, כך צריך יהודי להשתדל לא רק להשלים את מה שהחסיר — לא חשוב מה היו הסיבות, ועד כמה היו מוצדקות, אלא להוסיף כ״מקדמה״ לעתיד.

תקותי, והנני בטוח, שההענות של כל המשתתפים, בפרט הנציבים והעסקנים החשובים, שיחיו, תהיה השנה הרבה יותר חמה, כדי להצליח לבצע בפועל ממש יחד עם הישיבה את הוראת שנת־העיבור, כנזכר לעיל.

היו כולכם ברוכים, ומבורכים מאת הקב״ה בהצלחה רבה, הן באירוע והן בכלל, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

י׳קעז
[כרך כז עמוד רפא]

ב״ה, ז׳ אדר ב׳, התשל״ג
ברוקלין נ.י.

לעסקני וידידי בתי הספר בית רבקה — בכלל
ולמשתתפים במסיבה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל הידיעה. שהמסיבה השנתית מתקימת השנה **ראש חודש ניסן** הבע״ל.

כידוע, ישנו רמז מיוחד בביטוי ״ראש״ בקשר עם ראש חודש (ראש השנה). התוכן בזה הוא, שזה לא פשוט ה״התחלה״, אלא ה״ראש״, בדיוק כפי שהראש כולל בתוכו את החיות של כל הגוף ומרכז־העצבים של כל הפעולות של הגוף, כך הוא ראש חודש ביחס לכל הימים של החודש. (וראש השנה ביחס לכל הימים של השנה).

מכך יכולים להבין את החשיבות המיוחדת של ראש חודש ניסן, כיון שחודש ניסן הוא הרי חודש של גאולה־החירות של עמנו מגלות מצרים, שמגיע לביטוי הכי טוב בחג הפסח, זמן חרותנו.

בגאולה היו שני קצוות: גאולה בגשמיות, זאת אומרת פשוט השחרור משעבוד גופני, וגאולה ברוחניות, השחרור משעבוד רוחני, שהתחיל עוד במצרים (ע״י קרבן פסח וכו׳) והגיע לביטוי הכי טוב ע״י קבלת התורה מסיני.

בכך מודגשת השיטה היהודית־תורנית של שחרור: מבלי הבט שחיים בעולם בגשמיות וברוחניות נחשבים כשני עולמות נפרדים, יכול יהודי להיות חופשי רק כאשר — כשהוא חופשי בשני התחומים יחד, הן גשמית והן רוחנית, בהדגשה על החירות של הנשמה, להתנהג בהתאם לרצון האלוקי בחיים היום יומיים, ע״פ התורה והמצוות שהוא נתן לנו, כיוון שרק חיים כאלה יש בהם כוונה ותוכן בשביל יהודי.

שיטה זו, מוכרחת להינטע בילדינו מהשנים הצעירות, ע״י חינוך תורני נאמן ומוסדות של חינוך תורני. אבל, מובן שגם לבית יש מקום חשוב מאוד בחינוך של הילדים, וזה מביא לחשיבות המיוחדת של

החינוך במוסד בית רבקה, היכן שבנות יהודיות מתכוננות לתפוס את מקומן המרכזי בבית היהודי בתור **עקרת־הבית**, שממנה כל ההנהגה של הבית, ועצם היסוד של הבית היהודי, תלוי בה במידה רבה מאוד.

לכן, בקשתי ותקוותי החזקה, שכל הידידים והעסקנים של מוסדות אלו של חינוך הבנות על טהרת הקודש, יעשו כל התלוי בהם, שהאסיפה השנתית וכל הפעולות של בית רבקה בכל השנה יהיו בהצלחה גדולה, והזכות תעמוד לכל העסקנים, ידידים והמסייעים, לקבל את ברכות הקב״ה, לעצמם ולבני ביתו שיחיו, בכל המצטרך להם, בשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות.

מ. שניאורסאהן

י׳קפ

[כרך כז עמוד רפז]

ב״ה, ראש חודש ניסן, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לחודש ניסן, ולנקודתו המרכזית: חג הפסח, יש שייכות וקשר מיוחדים עם ראש החודש שלהם, הוא ראש־חודש ניסן, כפי שהדבר רמוז גם ב״מבוא״ לחודש ניסן ולחג הפסח, זו **פרשת החודש**, הנקראת בתורה בשבת שלפני ראש־חודש ניסן (או בשבת־ראש־חדש־ניסן).

כל הפרשה נקראת בשם ״פרשת החודש״, למרות ש״החודש״ (= הזה לכם) מהוה רק ההתחלה של הפסוק השני שבפרשה, ואילו תוכן הפרשה הוא בנוגע לקרבן הפסח וחג הפסח והלכותיהם. מובן מכך, שתוכן הפסוק אינו רק הקדמה לענין הפסח, אלא יש לו קשר

לחודש ניסן, ולנקודתו המרכזית: כשמו חודש של גאולה (שמו״ר פט״ו, יא. וראה ר״ה ד, א). אוה״ת להצ״צ ד״ה החודש הזה (ע׳ רסד).

נקראת בשם ״פרשת החודש״: ראה מגילה כט, א ואילך. וברש״י (שם) ד״ה ברביעית: ששם פרשת **הפסח**.

מיוחד אתו.

נשאלת השאלה: במה מתבטאת התלות של "החודש הזה לכם גו' ראשון הוא לכם לחדשי השנה" — התחלת מנין חדשי השנה מחודש ניסן — בעניני הפסח? יתר כל כן: מאחר שלכל דבר בתורה יש תוכן פנימי עמוק — ודאי שביחס לענין הקשור בפסח (ויציאת מצרים) שהוא "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו" יש לתוכן זה משמעות כללית מרחיקת לכת.

* * *

יש לבני ישראל — על־פי התורה — שני סידורים כלליים בלוח השנה: אחד שתחלתו באחד בתשרי — ראש־השנה, ועוד אחד שתחלתו ב"החודש הזה", ניסן, שהוא ראשון לכל החדשים.

המנין המתחיל בחודש תשרי מובן: זה הזמן של בריאת העולם, והוא מותאם לארחות הטבע כפי שקבע הקב"ה בעולם — "זרע וקציר" וגו' — הזריעה שזמנה בחודש תשרי, ולאחר מכן, בחודש ניסן, מתחיל קציר שעורים, ולאחר מכן (בתקופת חג השבועות) קציר חטים וכו'.

המנין של בני ישראל המתחיל בחודש ניסן מדגיש את ההנהגה הנסית, שלמעלה מדרך הטבע, בחיי בני ישראל, כפי שהדבר מוסבר מיד ע"י קשירת ענינו של ניסן כראש חדשים עם ענין הפסח, שהרי הפסח ויציאת מצרים היוו נסים ונפלאות, למעלה מדרך הטבע לגמרי.

שני אופני ההנהגה קיימים, אך ההוראה מפרשת החודש, שחודש **ניסן** הוא הראשון **לכל** חדשי השנה, היא שאיש ישראל צריך לדעת את האמת, שאפילו כאשר בעיניו הוא רואה רק את ההנהגה הטבעית, הרי כשיסתכל בעומק יתר יבין וייווכח שלאמתו של דבר מונהג הכל ע"י השגחה פרטית ובאופן נסי, עד שאפילו דבר טבעי כקציר שעורים וחטים וכו' אינו תוצאה מ"כוחי ועוצם ידי", מחרישה

"החודש . . השנה": בא יב, ב.

"יסוד . . ובאמונתנו": סי' החינוך מצוה כא.

שני סידורים כלליים: ראה ר"ה בתחלתה. שמו"ר שם. לקו"ת להאריז"ל פ' ויצא ד"ה ענין הז' כוכבי לכת. שם פ' בא (בטעהמ"צ). ד"ה החודש הזה (הי"ש"ת), ח.

המנין המתחיל בחודש תשרי . . ניסן: ראה עקדה שער לח. וראה ד"ה החודש הזה, תרס"ו.

"זרע וקציר" . . תשרי . . ניסן: ראה ב"מ קו. ב.

נסים ונפלאות: רמב"ם הל' חומ"צ רפ"ז. תפלת נשמת. וראה מאו"א נ, כא.

וזריעה חצי שנה לפני כן, כי אם ״ברכת ה׳ היא תעשיר״,

וכפי שהיה הדבר לגבי כל בני ישראל **בלי יוצא מן הכלל,** שביציאתם ממצרים היה להם יום יום את ה״מן״, וגם אחר כך, כניסתם ל״ארץ נושבת״, לארץ ישראל, היתה בתחלת חודש ניסן והם זכו בשדות וכרמים מוכנים לקצירה וכו׳.

* * *

במבט שטחי עלול להיראות כאילו מהוה האמור לעיל סתירה לסדר של ״אדם לעמל יולד״, מאחר שסוף־סוף אין העיקר עמלו של האדם כי אם הברכה האלקית.

אך נוסף על כך שגם זה ציווי של הקב״ה: ״אין סומכין על הנס״ — הרי כבר הוסבר במכתב קודם שב״עמל״ ישנן דרגות שונות, כפי שהעבודה בימי החול שונה מן העבודה ביום השבת שאז צריך להיות העמל בענינים רוחניים, ובכלל: אפילו בעמל לפי משמעותו הפשוטה, של חרישה וזריעה בזמנים המתאימים וכו׳, בא העמל של האדם רק ליצור ״לבושים״ וכלים בדרך הטבע, אך עליו לדעת ולזכור שהברכה באה מאת הקב״ה.

* * *

היו זמנים בהם ראו בני ישראל באופן מוחשי נסים גלויים, כפי שהללו אירעו יום יום בבית המקדש. אבל אפילו בימי הגלות הנוכחיים, כאשר העולם עטוף בחשיכה, ואין הנסים נראים בעיני בשר, הרי זה רק כפי שאמרו חז״ל: ״אין בעל הנס מכיר בנסו״. אבל כל אדם, ובפרט יהודי, כשיתבונן בכל המתרחש אתו במשך זמן מסויים — יראה את ההשגחה הפרטית, עד לאופן של הנהגה נסית.

כקציר . . ״ברכת ה׳: להעיר מהירושלמי (הובא בתוד״ה אמונת, שבת לא, א) שמאמין בחיי העולמים וזורע.

״**ברכת . . תעשיר״:** להעיר מהקדמת אדהאמ״צ לס׳ דרך חיים.

זכו . . מוכנים: דברים ו, יא (לא מזכיר בקרא בפי׳ שדות — כי פשוט הוא מאחר שנכנסו לארץ בניסן. וראה יהושע ה, יא).

״**אדם לעמל יולד״:** איוב ה, ז. סנה׳ צט, ב. וראה ד״ה זה שנת תרפ״ט.

״**אין סומכין על הנס״:** זח״א קיא, ב. וראה שם רל, ב. פסחים סד, ב.

במכתב קודם: י״א ניסן תשל״ב.

נסים . . בבית המקדש: אבות פ״ה מ״ה.

״**אין . . בנסו״:** נדה לא, א: מאי דכתיב עושה נפלאות כו׳ (בשינוי לשון). וראה רד״ה לעושה נפלאות תש״ד (תורת הבעש״ט).

* * *

וזו ההוראה הכללית והיסודית מ"החודש הזה לכם ראש חדשים": כשבני ישראל עומדים ערב "יציאת מצרים", בראשית "חיים" חדשים, הן לכלל והן לפרט, נתן לנו אז הקב"ה סדר חדש — למנות את חדשי השנה החל מחודש ניסן דוקא. ההוראה מתורת **אמת**, שהיא תורת חיים (לחיי יום־יום), המהווה את התפיסה האמיתית והמושג היהודי של הנהגת העולם, היא — לראות תמיד את ההשגחה הפרטית ואת ההנהגה שלמעלה מדרך הטבע, אפילו כשהיא מוסתרת ב"לבושים טבעיים".

* * *

את זאת גם הדגיש דוד המלך בהרבה מזמורי תהלים שאמרם כ"נעים זמירות ישראל" — עבור ובשם כל ישראל בכל הדורות — וכן במזמור "בך ה' חסיתי" (— לא רק בזמנים מסויימים, כי אם תמיד, בכל יום, ולפיכך —) "אל אבושה **לעולם**".

ודבר זה מביא להנהגה אשר נראה בבירור שהיא הנהגה נסית, עד שכל הדברים העלולים להפריע לחיים כפי הדרוש בכלל, ולתורה ולמצוות בפרט, הרי לא רק שהם מתבטלים, אלא "ונהפוך הוא", הם הופכים להיות כך שהם אף מסייעים לטוב ולהקלת החיים הנכונים, כסיום המזמור: "גם לשוני **כל היום** תהגה צדקתך, כי בושו כי חפרו מבקשי רעתי",

כל האנשים והדברים, שלא רק שלא היו מקודם מסייעים, כי אם אף ביקשו לעשות רעה, הרי לא רק שיהיו חסרי אונים ובטלים, אלא אף יבושו ביחסם **הקודם**.

* * *

ויהי רצון שחודש ניסן, חודש הגאולה, יביא לכל אחד שחרור וחירות מכל הדברים המצירים (גורמים לצרות ח"ו) או מהווים "מצרים" (= מגבילים), ושתהיה ההכנה הראויה ליום טוב של חג

כל ישראל בכל הדורות: שעל כל אחד מהם נאמר כי חלק הוי' עמו גו'. וראה זח"ג (חצר, ב) דלא יהב להו לרברבא כו' ובלקוטי לוי יצחק לשם שהוא ע"ד האמור בהגדה: לא ע"י מלאך כו' ולא אחר.

"בך ה' חסיתי": תהלים עא, א. וראה לקו"ת אמור (לה, ג): יצי"מ כו' הוי' דוקא.

המצירים: ראה ב"ר (פט"ז, ה) כל המלכיות נק' ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות לישראל.

"מצרים" (- מגבילים): אפילו מצרים דקדושה. וראה לקו"ת שה"ש כח, ד. אור

המצות, זמן חרותנו.

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

י׳קפא

[חלק כז עמוד רצב]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ג.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב הקודם, וכדי להבהיר יותר את ה״נקודה״ שבוטאה בו — ש״השגחה פרטית״, לפי משמעותה היהודית האמיתית, היא כפשוטה: בכל יום ובכל פרט, וש״הנהגה נסית״ אינה מוגבלת לנסים גלויים בלבד, כי אם גם בחיי יום־יום ישנה הנהגה נסית, אלא ש״אין בעל הנס מכיר בנסו״ —

מן הראוי להוסיף נקודות מספר, וכן להביא לידי ביטוי את הלקח מכל האמור, מלבד ידיעת השקפת העולם היהודית — גם ביחס למעשה בפועל, שכן ״המעשה הוא העיקר״.

* * *

״הנהגה נסית״ עשויה להיות בשני אופנים: א. נסים גלויים ומוחשיים, כדוגמת הנסים שהיו קשורים ביציאת מצרים, כלומר נסים שהם למעלה מדרך הטבע לגמרי ומנוגדים לטבע ניגוד מוחלט. ב. נסים כדוגמת נס־פורים, שהיה ״לבוש״ בלבושי טבע.

הנסים של יציאת מצרים — החל באותות ומופתים במצרים, ועד לגאולת עם **שלם**, נער וזקן, בנים ובנות, לאחר מאות שנות שעבוד

תורה להה״מ עה״פ החודש הזה. ד״ה החודש הזה, תרכ״ו פ״ד.

למכתב הקודם: דר״ח ניסן, תשל״ג.

ש״השגחה . . ובכל פרט: ראה תורת הבעש״ט בזה: ד״ה על כן יאמרו, תרצ״ו פ״ב (בסה״מ קונטרסים ח״ב). ובמאמר שם: מזה יוצא לנו ענין עמוק בעבודה כו׳. בהוספות לכתר שם טוב (הוצאת קה״ת) סי׳ קיט ואילך. **וש״נ**.

נסים גלויים . . בלבושי הטבע: תו״א קן, א. שערי אורה ע׳ 118.

בארץ שאפילו עבד אחד לא היה מסוגל לברוח משם, ונוסף לכך גאולה **ביד רמה וברכוש גדול** — נסים אלה מהווים מאורעות שהכל, בלי יוצא מן הכלל, ראו אותם בבירור ובבהירות כנסים גלויים.

שונה היה הנס של פורים, אף שגם במקרה זה היו נסים — עד ל"ונהפוך הוא", הפיכה מוחלטת עד "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" — הרי היה נס פורים מלובש בלבושי הטבע: אסתר נעשית מלכה, מרדכי יושב בשער המלך ומציל את המלך מהתנקשות בחייו, אסתר משתדלת אצל המלך לבטל את הגזירה וכו', כפי שמסופרים הפרטים במגילת אסתר, למרות שאפילו כל מאורע לכשעצמו, וכל־שכן **הצטרפות המאורעות** בימים ההם ובזמן הזה, היה נס, כפי שאנו אומרים פעמים רבות: נסים ופורקן וגבורות ותשועות ונפלאות.

* * *

גם ב"הנהגה טבעית" ישנם שני אופנים: א. הנהגה שבאופן חיצוני היא **טבעית לגמרי.** ב. הנהגה שבה נראית בבירור ההשגחה הפרטית.

דוגמה לאופן הראשון הוא הענין של "זרע וקציר": הזריעה ואחרי כן הקצירה מהוות תופעה טבעית **לגמרי**, עד כדי כך שעל מנת לראות בהן את ההשגחה האלקית יש להתבונן עמוקות, כיצד ההשגחה הפרטית מזמנת יחד תופעות טבעיות שונות — רוחות וגשמים והשפעות השמש — כל אחת במועדה הנכון, וכך הלאה.

האופן השני, של השגחה פרטית גלויה — או כפי שהעולם מכנה אותה בשם "הצלחה", "מזל", "מציאה", וכיוצא באלה, כינויים

מאות שנות שעבוד: כמש"נ ועבדום וענו אותם (לך טו, יג). סנה' צא, א. וראה שמו"ר פ"א, ח וי"ל.

שאפילו עבד אחד: מכילתא יתרו יח, א.

ל"ונהפוך הוא": להעיר אשר ונהפוך **מן הקצה אל הקצה** דאחשורוש בנוגע להמן — הי' זה במשך משתה אחד (השני) דאסתר.

"**ליהודים . . ויקר":** אסתר ח, טז. וראה רש"י מגילה טז, ב (וראה תרגום שם) — אשר על אורה זו תורה וכו' גזר המן ונהפוך הוא.

שאנו אומרים: ב"ועל הנסים" (כנוסח אדה"ז בסידורו).

ב"הנהגה טבעית" . . שני אופנים: להעיר אשר שבעת ימי הבנין (דהעולם והטבע) הם חול ושבת (מל' וז"א — נגלות. משא"כ חו"ב — נסתרות). וראה ג"כ ד"ה והי' כי תבוא, תרס"ו.

רוחות . . השמש: ראה מים רבים, תרל"ו פצ"ט ואילך.

"**הצלחה":** ראה אוה"ת (כרך ב') ס"פ וישב.

המבטאים רק את השלילה, את העובדה **שאינם** הישגי שכל האדם או עמלו, ותורת־אמת מגלה את האמת, שזו היא השגחה פרטית וברכת ה׳ בבני חיי מזוני — הוא:

נחת אמיתי בלתי רגיל מן הצאצאים, בריאות איתנה מתמדת, הצלחה בלתי רגילה בפרנסה וכיוצא בזה.

* * *

וזו הנקודה שהודגשה במכתב הקודם כלימוד מ״החודש הזה לכם״: ע״י כך שהתורה קבעה בישראל מנין שלפיו מתחילים **כל** החדשים בחודש ניסן, חודש שתוכנו וענינו הוא **״כי בו יצאת ממצרים״** באמצעות נסים גלויים של הקב״ה, — מלמדת אותנו התורה שכך היא הנהגת הקב״ה בכל חדשי השנה, הן כשנראים נסים גלויים, הן כשנראים נסים בלבושים טבעיים, הן כשנראית השגחה פרטית והן כשנראה רק הטבע — תמיד צריך יהודי לדעת ולזכור שהקב״ה הוא בורא העולם והשליט היחיד והמלא על העולם, והוא המנהיג את כל העולם, על כל פרטיו ופרטי פרטיו, ועל־אחת־כמה־וכמה — את ה״עולם קטן — זה האדם״, כל אדם ביחוד, על **כל** פרטי חייו היום יומיים.

לפי זה **מובן מאליו** שבכל פרט מחייו, יהא ״קטן״ ככל שיהא, טמונה הוראה — והדבר צריך להיעשות לפי ההוראה — ממי שהוא משגיח במיוחד על פרט זה, וכל דבר אינו מסוגל לשנותה, שכן הדבר ״נמנה״ מחודש ניסן, מהנסים הגלויים שביציאת מצרים.

* * *

בהמשך גם לזה שמובא במכתב הקודם, שדוד המלך ציין, בשמו של כל יהודי, בספר תהלים את הענין של השגחה פרטית **תמידית**,

---

בבני חיי ומזוני: ראה זח״א מג, סע״ב. ל״ת להאריז״ל פ׳ תולדות. ביאוה״ז — לאדהאמ״צ — לוירא קטו, א. לקוטי לוי״צ לזח״ג ע׳ רצט.

בריאות איתנה מתמדת: ראה רמב״ם הל׳ דעות פ״ד ה״כ־כא: כל כו׳ אלא א״כ כו׳ או כו׳ או כו׳ ושינוי וסת כו׳. ב״מ (קז, ב): והסיר **הוי׳** ממך כו׳.

בורא . . והשליט: ראה ס׳ החנוך מצוה כא. ולהעיר שזהו ג״כ הרמזים דשבת ושביעית.

כל העולם . . ופרטי פרטיו: כתורת הבעש״ט הנ״ל. וראה דרך חיים ספ״ט.

שבכל פרט . . הוראה: ראה הפס״ד בטושו״ע או״ח סרל״א.

ניסן, מהנסים: להעיר מברכות נז, רע״א.

ציין . . בספר תהלים: וכידוע ראיית אדה״ז לתורת הבעש״ט בהשגח״פ — מתהלים לו, ז (ע״פ דרז״ל חולין סג, א) — רשימות הצ״צ לתהלים שם.

ומשום כך: "בך ה' חסיתי" — "אל אבושה" (ושני הדברים הללו — "לעולם", ודבר זה מביא לידי כך ש"לשוני **כל היום** תהגה צדקתך" (וההשגחה הפרטית נראית בגלוי) "כי בושו כי חפרו מבקשי רעתי",

וההמשך לזה בא מיד — בקשר עם ההנהגה הנסית: "לשלמה, אלקים, משפטיך למלך תן וצדקתך לבן־מלך" — ההנהגה שהיתה בתקופת שלמה המלך: "ידין עמך בצדק" (כפי שהיו מפורסמים משפטי שלמה באופן העל־טבעי), כשגם כל מלכותו בכללה היתה באופן של למעלה מדרך הטבע לגמרי, עד שבלי כל מלחמה היה: "וירד (= וישלוט) . . עד עד אפסי ארץ" עד "כל גויים יעבדוהו".

ומזמור זה הוא גם רמז, כפי שחכמינו ז"ל מסבירים, לזמנו והנהגתו של המלך המשיח, כאשר הטבע יתרומם לדרגה של למעלה מדרך הטבע, עד שבמקום הסדר של "זרע וקציר" — של זריעה תחלה, ולאחר מכן קצירה, ולאחר מכן ביצוע של שורת מלאכות, כדישה, טחינה, לישה ואפיה, עד שנוצר "ולחם לבב אנוש יסעד" — יהיה אז "יהי פסת בר בארץ", שמשמעותו על־פי חז"ל, לפי הפירוש המתייחס למלך המשיח, היא, ש"ארץ ישראל תוציא גלוסקאות וכלי מילת",

---

"**לשלמה . . אמן ואמן**": תהלים עב, א־יט.

שלמה המלך . . המלך המשיח: מפרשי התהלים שם ובמדרז"ל.

משפטי שלמה: כבמדרש תהלים עה"פ משפטיך למלך תן — שהי' שלמה דן כיוצרו. ועיין ר"ה כא, סע"ב.

שבלי כל מלחמה: דה"א כב, ט.

הטבע יתרומם: ומש"כ הרמב"ם הל' מלכים רפי"ב (משא"כ להראב"ד שם) — ראה רדב"ז שם (ולא זכיתי להבין תירוצו דא"י שאני — שהרי הרמב"ם שולל ביטול מנהגו של עולם. ואולי יל"פ כוונתו שיהי' בא"י לא בתור ביטול מנהגו של עולם, כ"א הנהגה נסית דבנ"י — ע"ד המן וכו' בהיותם במדבר. אבל גם עפ"ז צריך לחלק בין תחלת ימוה"מ (כל' הרמב"ם לקמן וכדלהלן) שהרי בימי בן כוזיבא לא היתה כזאת — ראה הל' מלכים פי"א ה"ג). ולפענ"ד — כיון שמרז"ל בשבת (דלהלן) א"א לפרשו כמשל שהרי מסיים לגלג כו' אחוי לי' כו' — עכצ"ל דס"ל להרמב"ם דשתי תקופות בימוה"מ. וכיון דבן כוזיבא טעו בו שהוא המלך המשיח (ראה הל' מלכים שם) אף שלא נראה חידוש בעולם — מכריח מזה הרמב"ם שהכתובים (ומרז"ל) המדברים **בתחלת** יציאת חוטר מגזע ישי גו' — משל הם. וידועים דברי הר"מ (זח"ג קכה, רע"א) דמסטרייהו דע"ה לית כו' אלא שעבוד מלכויות בלבד. וראה עה"ק ח"ב פל"ח. אבל עייג"כ פיה"מ להרמב"ם פ' חלק (שמפרש דשבת הנ"ל דלא כפשוטו). מאמר תחיית המתים. (דמש"כ דמשל הן אין זה החלטי כו' ואם הוא כפשוטו הרי יהי' נס כו' כעין אמרם לא הזיק נחש ועקרב בירושלים). ובחסידות בכ"מ דאין בין עוה"ז לימוה"מ אלא ש"מ, מ"מ וגר זאב גו' (כפשוטו) וכמו חמורו דרפב"י (שבזה אאפ"ל נס — דלמה יעשה נס זה) — ראה ש' האמונה בסופו (לאחר תחה"מ). וככה בתחלתו. ועוד.

ש"ארץ ישראל . . מילת": שבת ל, סע"ב.

ההנהגה בעולם תהיה כה נסית, עד שאפילו לגבי נסי יציאת מצרים היא תיחשב כנס, וכפי הפירוש לפסוק ״כימי צאתך מארץ מצרים — אראנו נפלאות״, שאפילו לגבי נסי יציאת מצרים ייראו אז ״נפלאות״, פלא על פלא.

* * *

ויהי רצון, שכשם שקירוב בוא המשיח הוא ע״י ״היום אם בקולו תשמעו״, התנהגות בהתאם לציווי הקב״ה, דבר הרמוז גם בתחלת המזמור: ״משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך״, שכן כל יהודי דומה למלך ולבן־מלך,

יקיים כל אחד וכל אחת בחיי יום־יום את ה״משפטים״ וה״צדקה״ כפי שדורש הקב״ה, ומ״היום״, ודבר זה ימהר ויביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו, ויתקיים האמור בסיום המזמור: ..״אלקי ישראל״ (שהוא) ״עושה נפלאות לבדו״ (יהא) ״וימלא כבודו את כל הארץ, אמן ואמן״.

בכבוד ובברכה לחג הפסח כשר ושמח ולקיום היעוד בקרוב ממש: כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

מנחם שניאורסאהן

הפירוש לפסוק: מיכה ז, טו. אוה״ת עה״פ ס״ג וס״ט.

על ידי היום . . תשמעו: סנה׳ צח, סע״א.

כל יהודי . . למלך ובן מלך: זח״ב כו, ב. (תקו״ז בהקדמה א, ב. שבת סז, א).

ה״משפטים״ וה״צדקה״: כולל הכל וכמש״נ דרך הוי׳ לעשות צדקה ומשפט (וירא יח, יט. וראה אוה״ת שם).

״עושה נפלאות לבדו״: להעיר שע״ז דרז״ל (נדה לא, א) שאין בעל הנס מכיר בנסו.

אמן ואמן״: להעיר מהא דהאומר הן הן (בלי הפסק) הוי שבועה (שבועות לו, א). וראה או״ת להה״מ ס״פ בהר.

לחג הפסח כשר ושמח: כי מצותו במצות — וצ״ל ושמרתם את המצות — ובד׳ כוסות יין המשמח אלקים ואנשים. וראה לקוטי לוי״צ — אגרות (ע׳ קצז) שכשר ר״ת כמוצא שלל רב לרמז על בירור הניצוצין שהוציאו ישראל ממצרים כמ״ש ואח״כ יצאו ברכוש גדול, שמח הו״ע הד׳ כוסות, מוחין דאבא, דאימא כמ״ש בפע״ח.

י״קפה

[כרך כז עמוד שב]

ב״ה, ערב שבת קודש מברכים חודש אייר, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי עבור
מוסד חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהזדמנויות שונות הודגשה חשיבותה המיוחדת של שנה זו כ**שנת־השמיטה**. ואף שהמצוות הקשורות לשמיטת קרקעות אינה נוהגת בחוץ־לארץ, אך כמו מצוות אחרות שאינן נוהגות בזמן הזה, הן ישנן ברוחניות גם בזמן הזה ובחוץ־לארץ, שכן כל עניני תורה הנצחיית נעלים מזמן ומקום. ומכיון שהם קיימים, הכוונה שתוכנם צריך להתבטא גם במעשה בפועל, שכן **מעשה הוא העיקר**.

תוכן שמיטה הוא, שאף שליהודי יש שדה השייכת לו, ושייכת לו על פי תורה, שהתורה אומרת שזו שלו ומחייבת אותו בתרומות ומעשרות וכו׳, אבל יחד עם זה אומר הקב״ה **כי לי הארץ** — שיהודי צריך להכיר, שבעל הבית האמיתי הוא הקב״ה, וההכרה הזו אינה סתם רעיון, אלא צריכה להתבטא בפועל, באמצעות עזיבת השדה והמנעות מעבודה **כל** שנת השמיטה, כך שפירות שנה זו גם הם, אינם שייכים לבעל השדה, אלא הם הפקר עבור כולם, גם עבור חיות השדה. וככל המצוות, שצריכות להיעשות בשמחה, כך הוא מקיים את המצוה של שמיטה בשמחה, ביודעו את היוקר של מצוה, ואין אושר גדול יותר מלבצע את רצון הקב״ה.

ובנוגע לשמיטה הבטיח הקב״ה שכר **על־טבעי**, גם בגשמיות, שתבואת השדה בשנה השישית תהיה פי שלשה, עבור כל שלוש השנים.

אחד הלימודים מכך הוא, שבכל הזמנים ובכל המקומות, על יהודי לדעת שלמרות שהתורה אומרת שעליו לעשות בעניני פרנסה בדרך טבע (**ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך**), אבל כשזה נוגע לעניני יהדות, לענינים של תורה ומצוות, או אז הוא מנותק לגמרי מהטבע ועומד לא רק תחת השגחה־פרטית — אלא גם תחת הנהגה ניסית.

ובדיוק כשם ששמיטה אינה ענין לימים ״מיוחדים״ של השנה, אלא **כל השנה**, כך יהדות במלוא מידתה — אינה רק עבור ימים יוצאים מן הכלל, כראש השנה ויום כיפור ושבת וכדומה, אלא יש לשמור כל השנה ובכל ימות השנה, ימות החול, שבת, יום-טוב וכו׳; וחס ושלום לא כעול וטירחה, אלא בשמחה ושמחה של מצוה.

הגישה הזו לתורה ומצוות חייבת, כמובן מאליו, להנטע בילדים היהודיים כבר מראשית חייהם ואילך, וזוהי מטרת מוסד החינוך **אהלי תורה**, לגדל ילדים יהודיים בתורה עם יראת־שמים ושמחה של מצוה — בהתאם לאמור לעיל, והוא מצליח בכך.

תקותי, שהמשתתפים במסיבה, ובכלל עסקני וידידי מוסד החינוך החשוב ביותר הזה, ייענו ברוחב לב ויתנו למוסד את מלוא תמיכתם, בהתאם לתוכן העל־טבעי של שנת־השמיטה הנוכחית. והקב״ה ודאי ישמח כל אחד ואחת, מידה כנגד מידה, בשפע על-טבעי בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה,

מ. שניאורסאהן

י׳קפז

[כרך כז עמוד שה]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תשל״ג
ברוקלין, נ.י.

לכנס השנתי ה־18 של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

ביום סגולה זה, ל״ג בעומר, הנני שולח את אחולי וברכתי לכל המשתתפות בכנס. ויהי רצון, שיהא בהצלחה במלוא המידה.

פעמים רבות הזדמן להדגיש, שבכל האירועים ההיסטוריים החשובים שהונצחו בלוח שלנו, היה לנשות ישראל תפקיד מחנך. כך גם בנוגע לל״ג בעומר.

ל״ג בעומר, כידוע, מזכיר לנו את האירוע עם תלמידי רבי עקיבא, במיוחד אלו ששרדו את המגיפה, ר״ל, וביחד עם רבם החיו

והבטיחו את המשך ה**תורה שבעל פה**. ביניהם היה התנא רבי שמעון בר יוחאי (רשב״י), מחבר ה**זוהר**, שההילולא שלו בל״ג בעומר. יחד עם חלקו בנגלה דתורה, הרי הודות לו גם הובטח ההמשך של **פנימיות התורה**, תורת הקבלה.

ותלמידים אלו של רבי עקיבא — אומרים לנו חכמינו זכרונם לברכה — הצילו את התורה בזמן ההוא (יבמות סב, ב).

במה מתבטא תפקידן של נשות ישראל ברגע קריטי זה בתולדות עמנו?

זאת הבהירו לנו חכמים ז״ל בסיפור אודות רבי עקיבא. הגמרא מספרת בפרוטרוט, כיצד שגשוגו של רבי עקיבא, ממצב של רועה בור עד למדריגה של התנא הכי גדול של דורו, היה הודות לאשה — אשתו הנאמנה והאמיצה, רחל. ורבי עקיבא עצמו אישר זאת בפומבי, באמרו לתלמידיו **שלי ושלכם שלה הוא** (כתובות סג, א).

דהיינו, שכל בנין התורה שבעל פה, שהוא יסוד וקיום העם היהודי, הוא בעצם הודות לאשה יהודיה!

מכיון שאירועים אלו, עם כל הפרטים, סופרו והונצחו בגמרא, הרי שזו הוראה ברורה ובהירה לכל נשות ישראל בכל הדורות. הלימוד המעשי מכך הוא, שכל אשה יהודיה מקבלת מהקב״ה כוחות גדולים, ענקיים, עם יכולות ארוכות טווח, לא רק עבור עצמה, בעלה וילדיה, אלא גם עבור כל עם ישראל.

בהסתמך על הנושא המרכזי של הכנס השנה: **והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם** — או כפי הביטוי העכשווי, ליצור גשר בין הדור הצעיר לקודם — ברור ואף מובן, שהאשה תוספת בכך מקום חשוב ביותר. במיוחד שבענין של **קירוב הלבבות**, שזהו הרי תחום **הרגש**, הוענקה לאשה מידה רבה מאוד של רגש והבנה, ואין צורך לומר שבחינוך ועיצוב־אופי של ילדים, משנות חייהם הראשונות והלאה, יש לאשה ולאם, **עקרת הבית**, השפעה גדולה מאוד ועיקרית.

יתן הקב״ה, שברוח הנושא של הכינוס, והעיקר באמצעות הפעולות המוגדלות שתצמחנה מכך, יחד עם הפעולות של **כל** היהודים, אנשים ונשים, צעירים וזקנים, נזכה בקרוב למימוש הנבואה הנזכרת, הפותחת במילים: **זכרו תורת משה עבדי**, באופן שהזכרון יתבטא בחיי יום־יום והנהגה בפועל; שזה יקרב את המשך הנבואה: **הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא**, מבשר הגאולה האמיתית

והשלימה על ידי משיח צדקנו; שאז יתממש הסיום: **והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם**.

אז תתממש גם הנבואה של דוד המלך, נעים זמירות ישראל: **וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן**, על ידי כך שכבוד ה׳ יחדור וימלא לפני כן את הלבבות של כל הילדים וכל ההורים, כל בני ובנות עם ישראל.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מנחם שניאורסאהן

י׳רטו

[כרך כז עמוד שמו]

ב״ה, מוצאי שבת־קודש ח״י אלול, התשל״ג
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בתקופת ההכנה לראש השנה —

— היום בו נברא אדם הראשון, כשבכך נגמרה והושלמה כל הבריאה,

— היום שהוא תחילת וה״ראש״ של השנה, דבר שמשמעותו היא, שיום זה מלמד ונותן הוראות דרך וכיוון לכל ימי השנה —

רצוני להתעכב כאן על לקח אחד והוראה — וזה בקשר למקום המרכזי שתופס האדם, כ״כתר״ הבריאה כולה, וכמי שבו תלויה

ח״י אלול: יום השייך בפרט לחשבון הנפש בנוגע לחדש תשרי העבר (ס׳ השיחות ה׳תש״ג ע׳ 177).

והושלמה: שהרי הי׳ גמר חלתו **של עולם** (ב״ר רפי״ד), דמו של עולם, נרו של עולם (ירושי׳ שבת פ״ב, ה״ו). יתרה מזה בחדא״ג מהרש״א (ר״ה כז, א): כאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם.

וה״ראש״ . . שמשמעותו היא: עטרת ראש בתחלתו.

כ״כתר״: קדם לכל מעשה בראשית, ראשון במעלה (ויק״ר ר״פ תזריע. בחיי שם). וראה לקו״ת רד״ה ביום השמיני שלח.

שלמות הבריאה כולה, כמוזכר לעיל.

* * *

ראש השנה מלמד ומזכיר לכל אחד על הכוחות הכבירים שהוענקו לו, כוחות הנותנים לו את האפשרות, לא רק להביא את עצמו למלוא השלימות, כי אם גם להשפיע, ולהנהיג — לשנות במדת הצורך — את העולם שמסביבו,

והרי יחד עם זאת באה גם האחריות העצומה שלא לבזבז את הכחות שניתנו לו, ולנצלם במלוא המדה, ביחס אליו עצמו וביחס לעולם שמסביבו,

עובדה זו עצמה שראש השנה, יום הדין לבריאה כולה, נקבע לא ביום הראשון של הבריאה, שבו נברא **הכל** מאין ליש, כי אם ביום שבו נברא האדם — מורה, שבו, באדם, תלוי משפטה של כל הבריאה, שמזה מובן שניתנו לו הכחות להשפיע ולהנהיג את הבריאה,

כל זה מתבטא בבהירות, ומודגש יותר, ע״י חז״ל בסיפורם (שהוא חלק מן התורה — הוראה —) על אדם הראשון בראש השנה הראשון, ביום בריאתו, שמיד עם הבראו הסתכל סביבו והתבונן בבריאה והכיר שהם ״מעשיך, ה״״ ומיד הכריז (והשפיע על הנבראים): ״בואו, אני ואתם, נלך . . ונמליך עלינו מי שבראנו״. פירוש הדבר שמיד עם בריאתו ניתן לאדם הכח העצום להעלות את עצמו ואת כל הבריאה אל דרגת השיא של שלמות — להתקשר עם הבורא, על ידי ההכרה שהקב״ה **הוא בורא** והוא **מלך העולם**, הכרה המתבטאת מיד

כ״כתר״ . . שבו תלויה: ובכל זה אינו בא לגאווה כלל ואפילו לא להחזיק טובה לעצמו (גם כשמביא זה בפועל) ״וכל גיא שוטה כי . . אין זה משלו כלל כו׳ (ואם מתגאה בזה ה״ה) עוד גרוע כו״״ (קונטרס ומעין פט״ז בארוכה).

הכחות הכבירים: להעיר מב״ר פכ״א. זח״ג מח, א. לקוטי לוי יצחק לזח״א לד, ב.

ולשנות במדת הצורך: להעיר ממש״נ (בראשית א, כח) מלאו את הארץ וכבשוה ורדו גו׳. לקו״ת אמור (לח, ב).

במלוא המדה: ראה כתובות (סז, א): כדבעי לי׳ למיעבד.

יום הדין: פסיקתא כג — הובאה ר״ן לר״ה פ״א מ״ג. ובפיוט ונתנה תוקף שזהו דין גם דצבא מרום. ובכתהאריז״ל בכוונות יום א׳ דר״ה (בס׳ הכוונות. פע״ח וכו׳).

הכל מאין ליש: גם העפר ממנו נברא האדם.

ולהנהיג את הבריאה: וי״ל שמרומז גם במש״נ: משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך (שכל ישראל מלכים ובני מלכים (זח״ב כו, ב. תקו״ז בהקדמה א, ב. שבת סז, א)) גו׳ וירד מים גו׳ עד אפסי ארץ (תהלים עב, א־ח).

בסיפורם: פדר״א פי״א. תנחומא פקודי ג. תקו״ז תנ״ו.

בסיפורם . . הוראה: ראה זח״ג (קנב, א): האי סיפור דאורייתא כו׳.

באופן עיקרי ומעשי,

וכפי שהדבר מוסבר במקומות רבים בתורתנו — הרי בהתאם לבריאת האדם הראשון ופרטי׳ כך הדבר בחיי כל יהודי.

* * *

מן האמור נובעת מסקנה חשובה ביותר, שהיא לכאורה, מובנת מאליה, אך חייבת בכל זאת להיות מודגשת, במיוחד לתקופתנו; ההתנהגות הנזכרת, בכללותה, והמסקנה הנובעת ממנה על הזכות והאחריות הגדולות ביותר, אינם ענין הנוגע לאדם היחיד לכשעצמו בלבד; שכן, כאמור, התפקיד של **כל** יחיד הוא לא רק להתרומם לגובה הדרוש, כי אם גם לרומם את כל הסביבה, כדי להגשים את שלמות כל הבריאה, דבר שלשמו נוצר ונתנו לו כחות כבירים.

ואשר לאמתלא אפשרית מצד מישהוא, שהשפעה על הזולת והפעולה בסביבה יכולה להעשות על־ידי אחרים, ואלו נצול כחותיו הוא ענין פרטי שלו — מספרת התורה שהאדם נברא יחידי כדי ללמד שכל יחיד (הרי הוא כאדם הראשון שהיה יחיד) עולם מלא.

ומכך מובן גם־כן שכשם שאדם הראשון לא היה לו למי למסור השליחות ליצור בעולם את ״בואו ונמליך עלינו מי שבראנו״ כך גם ביחס לכל אדם בקשר לשליחותו בזה.

וכשהאדם מגיע להכרה באחריות זו וזכות זו — הופכים לאפסיים כל ההפרעות והמכשולים בהם הוא נתקל בדרכו. שכן כשהוא מתבונן עד כמה חשובה כל פעולה של כל יחיד, לא רק לעצמו, כי אם גם לכלל כולו, עד למטרה הסופית של הבריאה — הרי אין כל ערך לכל הקשיים לגבי זה.

* * *

כבענינים רבים בתורה, המתבטאים בלשון קצרה, מתבטא גם כל האמור במלים ספורות בתורה שבכתב, יחד עם הסבר קצת בתושבע״פ: לפסוק הראשון שבתורה, המקיף את הבריאה כולה —

במקומות רבים: סנה׳ לז, א. שם לח, א. תנחומא שם ועוד.

ופרטי׳: אף שלא כולם. וי״ל דבפנימיות כולם ישנם בכאו״א כיון שהקב״ה טבע **כל** אדם בחותמו של אדה״ר. וע״ד דו פרצופין נברא (ברכות סא, א). וכאו״א דכר בלא נוקבא פלג גופא איקרי (זח״ג ז, ב).

מספרת התורה: סנה׳ שם. ועוד.

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (כולל את השמים וכל צבאם, הארץ וכל צבאי) — מסבירה התושבע"פ שהמלה הראשונה "בראשית" מכילה את המשמעות — "בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראים ראשית".

כלומר, העולם כולו נברא, ומתחדש תמיד ומקבל חיותו ושלמותו, על־ידי כך שיהודי מתנהג לפי תורה.

* * *

דבר זה מהווה, כאמור, אחת ההוראות העיקריות של ראש־השנה כ"ראש" לשנה כולה (במובן זה, שהוא מנהיג את כל ימי השנה כשם שהראש מנהיג את כל אברי הגוף) — שיהודי צריך להיות חדור כל יום בהכרה שכל מעשה שלו, ואפילו **דבור** שלו ואפילו **מחשבה** שלו, נוגעים לא רק לו עצמו ולסביבתו הקרובה, כי אם גם להיקף הכללי של העולם, עד לעולמות העליונים, יחד עם זאת עליו לזכור שבהיותו "נצר מטעי, מעשה ידי", יש לו האפשרות המלאה למלא את תפקידו כפי שהוטל על אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, והתפקיד להביא את עצמו ואת העולם סביבו לתכלית שלמותן,

והוא מקבל את האפשרות במדה שנותן הקב"ה בכלל, וביחוד ביום עליו נאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"

מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

"**בראשית . . ראשית:** בראשית א, א. פרש"י שם.

(כולל את . . וכל צבאי'): ב"ר פ"א, יד. ובזח"א (לא, ב) דמרמז לכל הע"ס.

ומתחדש תמיד: כי חידוש הבריאה הוא בכל יום תמיד וכתורת הבעש"ט (תניא ח"ב בתחלתו).

שכל מעשה . . של העולם: ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"ג ה"ד): צריך **כל** אדם שיראה עצמו **כל השנה כולה** כו'.

עד לעולמות העליונים: וכתורת הה"מ: דע מה למעלה ממך פי' דע כל מה שלמעלה הוא ממך (אור תורה קרוב לסופו). וראה ד"ה את ה' האמרת (אוה"ת תבוא. ס' המאמרים תר"ל. ועוד).

"**נצר . . ידי":** ישעי' (ס, כא). ובזח"א (לה, ב) דריש זה על אדם וחוה.

יציר כפיו: קה"ר עה"פ ג, יא.

"**וירא . . מאד":** בראשית א, לא. ולהעיר מדרז"ל טוב מאד זה אדם (ב"ר פ"ח, ה).

המלאה . . והרחבה: כן הוא ברוב הנוסחאות דברכה ג' דברהמ"ז.

י׳רכב

[כרך כז עמוד שנו]

[ה׳תשל״ג]

בחודשים האחרונים שאינני נוהג לטלפן בלילה שלפני ערב ראש חודש — ראיתי, ברוך ה׳, שאין בעיות מיוחדות, רק הענינים הרגילים, באותו ערך מחודש לחודש.

ובטחוני ותקותי שבפרט בשנה זו, שהתחילה בשבת (מנחה), תהיה **יותר טובה**. והרי התורה חסה על ממונם של ישראל — לשלם כסף של יהודים על שיחות טלפון ארוכות סתם כך. ובפרט לפי תורת הבעש״ט: **שבמחשבה** אחד עם השני — אנחנו באמת **ביחד**.

י׳רלה

[כרך כח עמוד א]

ב״ה, ו׳ תשרי, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב לקראת ראש השנה השתא

— בו מדובר אודות השליחות שהבורא הטיל על האדם כבחיר כל הנבראים יחד עם כוחות כבירים לביצוע שליחות זו בחיים —

רצוני לציין בזה נקודה נוספת: כשם שהדברים האמורים מתייחסים לכל יהודי, כיחיד — כך הם מתייחסים, ובאופן חזק יותר, לעם היהודי, העם הנבחר (״אתה בחרתנו״), שעליו הטיל הבורא שליחות מיוחדת כעם בין עמי תבל, כפי שאומר הנביא: ״כה אמר הא־ל הוי׳ בורא השמים גו׳ הארץ וצאצאיה גו׳ ואצרך ואתנך לברית עם, לאור גויים״.

וכשם שהיהודי, כיחיד, אסור לו לשכוח אודות שליחותו, כי

(״אתה בחרתנו״): כמש״נ דברים (ז, ו־ז) ובכ״מ. וראה תניא פמ״ט. להעיר מפרש״י לדברים יד, ב.

״כה . . גויים״: ישעי׳ מב, ה־ו (כפי׳ הרד״ק ועוד שם). וראה רמב״ם הל׳ מלכים

אם, אדרבה, עליו להיות תמיד חדור אחריות לדבר, וכן לא להעריך פחות מכפי שהם באמת את הכוחות שלו, כך צריך העם היהודי, כעם, לזכור תמיד תפקידו המיוחד, להעריך כראוי את כוחותיו. כל־שכן שאין לו להיות ברגש נחיתות כלפי עמים אחרים ו״לרוץ״ אחריהם ולחקות מעשיהם.

הדברים האמורים מתייחסים גם, בהיקף קטן יותר ובבחינה ממשית יותר, אל כל קהילה יהודית וכל ארגון יהודי, תהא המטרה הפורמלית של ייסודם אשר תהא, ואפילו אל יהודי בודד אם הוא נמצא במצב בו הוא נחשב כדוגמא או נציג של העם היהודי.

* * *

מובן שההדגשה האמורה הכרחית, לא לגבי שטחים בהם בולט וברור לכל אופיו המיוחד של העם היהודי, שטחים של חיים רוחניים טהורים ויהדות אמתית: תורה ומצוות, כי אם לגבי שטחים וענינים שבהם שוים כל העמים, פחות או יותר, מבחינה חיצונית. כלומר — בשטחים וענינים **הנקראים** עניני ״רשות״, ענינים חילוניים, יחסי הקהילות והארגונים לעולם שמחוצה להם או בינם לבין עצמם, ולגבי השאלות כגון: מה הן השאיפות המכוונות את אופי מנהיגות הקהילה או הארגון, לאילו סעיפים מתוך התכנית הכללית שלהם יש זכות עדיפות, כיצד לחלק את האמצעים שלהם, וכיוצא באלה.

קורה שביחס לכל זה קיימת נטיה להחליט על־פי קנה מדה של כוח **וכמות** יותר מאשר על־פי קנה מדה של רוח **ואיכות**. גם כלפי כך קיימת, איפוא, ההבהרה: ״לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה׳ צבאות״. לעם היהודי, לכלל היהודי (וגם לכל יהודי כיחיד) ניתנו כוחות אלקיים (״רוחי״) כדי לבצע את שליחותו במלוא המדה, שכן אצל יהודים קשורים ומשועבדים הכוחות הפיסיים אל כוחותיהם הרוחניים, שהם בלתי מוגבלים.

(פ״ח, ה״י): וכן צוה כו׳ כל באי העולם.

אסור . . אחריות: להעיר מתורת הבעש״ט עה״פ יצא אדם (ספה״מ אידיש ע׳ ר ואילך) ומובן במכש״כ בנוגע לרבים וכלל.

ו״לרוץ״ . . ולחקות: ראה יחזקאל כ, לב־לג. שו״ת הצ״צ חיו״ד סצ״א ובהשמטות סוף שער המילואים. קונטרס ומעין מי״א בסופו. ולהעיר מביאור מרז״ל אנא נסיב מלכא (ס׳ המאמרים תר״ל ע׳ רצג ואילך).

הנקראים: כי באמת גם בהם נאמר בכל דרכיך דעהו וכל מעשיך יהיו לשם שמים (טושו״ע או״ח סרל״א. וצ״ע שבשו״ע אדה״ז סקנ״ו ס״ב לא העתיק כל מעשיך כו׳).

״לא . . צבאות״: זכריה ד, ו.

כדוגמא לדבר יכולה לשמש תקופתו של שלמה המלך, כאשר בני ישראל, כעם בין העמים, עמדו בדרגת השיא של שלימותם, כפי שחז״ל מציינים שהם היו אז במצב של ״קיימא סיהרא באשלמותא״ (= הירח עמד בשלימותו ובמלואו).

— כי הרי, כידוע, עם ישראל נמשל ללבנה ומונה את זמניו (חדשי השנה) לפי הלבנה, ואחד הטעמים לדבר הוא שכשם שהלבנה נתונה לשנויי מצב בהתאם למעמדה כלפי השמש, שאורו משתקף בה, כך נתון עם ישראל לשינויים בהתאם להשתקפות אורו של הקב״ה בבני ישראל, ככתוב: ״כי שמש ומגן ה׳ אלקים״ —

— ושלימות זו, בתקופתו של שלמה המלך (למרות שבכמות ובגשמיות היו גם אז בני ישראל ״המעט מכל העמים״) התבטאה באופן מקורי ביותר ביחסים של עם ישראל עם עמי תבל האחרים: שמעה של חכמת שלמה הגיע אל המדינות הרחוקות ביותר, ועורר תשוקה עזה אצל מלכים ומנהיגים לבוא ולראות את התנהגותו, **וללמוד** מחכמתו, אותה ביקש והשיג על־ידי תפלתו אל הקב״ה והיתה מבוססת על תורת אלקים חיים.

— וכשבאו, ראו גם כיצד תחת שלטונו חי עם גם את חייו הגשמיים ״לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו״, ב״ארץ אשר תמיד עיני ה׳ אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה״ (= האלקות, ההשגחה הפרטית האלקית נראית בה תמיד מתחלת השנה ועד אחריתה). ודוקא דבר זה הביא לשלום בין בני ישראל לבין כל העמים מסביב.

— על־ידי כך התברר בבהירות, שכאשר יהודים מתנהגים על־פי התורה — משיגים שלום אמיתי, והם מהווים מורי דרך לעמים,

---

״**קיימא סיהרא באשלמותא**״: זח״ב פה, א. וראה ג״כ שמו״ר פט״ו, כו.

עם ישראל . . הלבנה: סוכה כט, א. תו״א יתרו סז, ג.

״**כי . . אלקים**״: תהלים פד, יב.

באופן מקורי ביותר: ועד״ז היה כו״כ פעמים בדברי ימי עם ישראל (ע״י כי להוי׳ מצוקי ארץ גו׳). וכנבואת חנה (הפטורת יום א׳ דר״ה) — ״שירה זו על מלכי או״ה ועל כנס״י״: עלץ לבי **בהוי׳** וכפי׳ התרגום בארוכה (הובא בקצור ברד״ק שם): ״בימי שמואל כו׳ ועד ״וירם קרן משיחו״ — מלך המשיח.

שמעה של חכמת שלמה: מלכים א יו״ד. דה״ב ט. תהלים עב י׳ ואילך.

אותה ביקש והשיג: מ״א ג, ט ואילך. דה״ב א, י׳ ואילך. ובקה״ר בתחלתו: מכאן . . תורה.

״**לבטח . . תאנתו**״: מ״א ה, ה. וראה ס׳ הליקוטים להאריז״ל לזכרי׳ ד, ז.

תמיד . . שנה״: דברים יא, יב. וראה אור תורה להה״מ עה״פ. אוה״ת להצ״צ שם.

"והלכו גויים **לאורך**" — האור של "נר מצוה ותורה אור".

* * *

שליחות זו של יהודים ושל הכלל היהודי, אינה מוגבלת לתקופה שבה נמצאים יהודים במצב של "קיימא סיהרא באשלמותא", כי אם גם כשיהודים שרויים בגלות במצב של "מפוזר ומפורד בין העמים", שכן גם אז הרי הם "עם **אחד**" ש"דתיהם שונות **מכל** עם", ואת זאת יודעים ומכירים כל עמי העולם,

שהרי אפילו כשיהודים נמצאים בגלות — נמצא רק הגוף היהודי בגלות, אבל הנשמה היהודית אינה מעולם בגלות, ואין לגויים כל שליטה עליה. משום כך, גם בגלות אסור ליהודים לשכוח את שליחותם ולא לזלזל בכוחותיהם, יהיו כוחותיהם הגשמיים קטנים ככל שיהיו. שכן, כאמור, הכוחות הגשמיים של יהודי קשורים ברוחניות, ורוחניות אינה נתונה להגבלות גם בזמן הגלות.

במלים פשוטות: בכל מקום בו נמצאים יהודים, בחוץ לארץ או בארץ הקדש, ואפילו כשיהודי נמצא בפינה נדחת בקצווי תבל, על כל כלל וכל פרט לזכור שהוא חלק מעם ישראל כולו ונציג של העם היהודי, של "עם אחד", שהוא אחד למן מתן תורה בהר סיני ועד אחרית הימים.

* * *

לדברים האמורים יש שייכות מיוחדת לשנה החדשה שאליה נכנסנו זה עתה, היא שנת "הקהל את העם האנשים והנשים והטף", המזכירה לנו את המצוה שקויימה בזמן שהיה בית המקדש קיים, מיד לאחר שנת השמיטה, בחג הסוכות, כשכל בני ישראל, אנשים נשים ואפילו טף, התאספו בבית־המקדש, והמלך היה קורא לפניהם פרשיות מסויימות מן התורה, וכולם הקשיבו "בכוונה גדולה יתרה" ו"באימה ויראה וגילה ברעדה, כיום שניתנה בו (= התורה) בסיני" וראו עצמם "כאילו עתה נצטווה בה ומפי הגבורה שומעה, שהמלך

"**והלכו גויים לאורך**": ישעי' ס, ג. ושם לפני זה: כי הנה החושך גו'.

"**נר . . אור**": משלי ו, כג. ולהעיר כי כן קרא אדהאמ"צ לספרו שער האמונה ושער היחוד.

"**מפוזר . . עם**": מגלת אסתר ג, ח. וראה ד"ה בלילה ההוא, ש"ת ס"ד.

הנשמה . . בגלות: ראה רשימה בהקדמת קונטרס יד (ס' הקונטרסים כרך א' ע' שנ).

הקהל . . הזאת: דברים לא, יב.

שליח הוא להשמיע דברי הא־ל״.

ולמרות שמצות ״הקהל״ — במובנה הפשוט והמעשי — קשורה בזמן בית־המקדש ואינה יכולה עתה להתבצע בפועל, הריהי, כמצוות אחרות מסוג זה, בתקפה מבחינה רוחנית גם בזמן הגלות, ובכל מקום, שכן התורה היא הרי נצחית גם בפרטיה, ואינה מוגבלת לזמן ומקום.

מצות ״הקהל״ מזכירה לנו, איפוא, שבכל מקום בו נמצאים יהודים, וכל כמה שהם מפוזרים, הרי כל אחד מהם מהווה חלק מ״הקהל את העם״, מ״עם אחד״, על ידי כך שהם מגלמים בעצמם, ובחיי היום־יום שלהם, את ה״תורה אחת״, כביום שבו ניתנה בסיני מפי הגבורה — מ״ה׳ אחד״, וכן שישנה לכל אחד, בלי יוצא מן הכלל, שליחות אלקית: ״ישמעו, ילמדו, ויראו את ה׳ אלקיכם, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת״.

וזו היא גם המטרה הסופית, והגורם שצריך לכוון את **כל** ההחלטות של **כל** גוף יהודי, ארגון, קהילה וכו׳, ולתת בהם את החיוניות המתאימה.

ועל־ידי כך גם יקרבו את הגאולה האמתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו, אשר נאמר עליו ויאמר עליו ש״בנה מקדש במקומו״ ולאחר מכן ו״קבץ נדחי ישראל״, ויהא אז ״אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ ולעבדו שכם אחד״, ויביא את העולם כולו אל שיא השלימות של ״מלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים״.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

המצוה . . הא־ל: ראה בכ״ז רמב״ם סוף הל׳ חגיגה.

טף: להמנחת חינוך — משנולד. וראה רמב״ן עה״ת. חגיגה ג, א בחדא״ג מהרש״א. ומירושי׳ ריש חגיגה: ואין קטן גדול מטף (בתמי׳) משמע דעכ״פ בלא הגיעו לחינוך קאי.

ש״בנה . . אחד״: רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א.

ולעבדו: כן הוא בדפוסי רמב״ם שראיתי. ובקרא (צפני׳ ג, ט): לעבדו (בלא וא״ו).

״**מלאה . . מכסים״:** ישעי׳ יא, ט. רמב״ם סוף הל׳ מלכים וסיום ספרו. וראה לקוטי לוי״צ לזח״ג (ע׳ רט־ריא).

י׳רמד
[כרך כח עמוד יט]

ב״ה כ׳ מרחשון, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בקשר עם המסיבה השנתית המתוכננת של מרכז הישיבות ״תומכי תמימים״, כ״א כסלו הבא עלינו לטובה, רצוני להביע את תקותי האיתנה, שכל העסקנים והידידים של הישיבה בכלל ואנ״ש בפרט, שיחיו, יעשו את כל התלוי בהם להבטיח, שהאירוע השנתי החשוב הזה יהיה בהצלחה גדולה בגשמיות וברוחניות.

כבר פעמים רבות דובר בשבועות האחרונים, ששנה זו מצויינת משש השנים הקודמות ושש השנים הבאות בזה שהיא שנה של **הקהל** —

שהגם שבגשמיות ובפועל המצוה נוהגת רק בזמן הבית ובארץ ישראל, אך תוכנה והענינים הרוחניים שבזה ישנם גם היום ובכל מקום, שכן התורה בכל פרטיה הרי נצחיית.

ותוכן המצוה של **הקהל** הוא: שיהודים יבינו, שכל יסוד ובחירת עם ישראל היא התורה, לכן אספו את כל העם, אנשים נשים וטף, בזמן מסויים, להאזין לקריאת התורה, כדי שהיא תגרום התעוררות עמוקה וחשק ללמוד ולהתקרב לקב״ה, ושהקב״ה ישמח עמם, וכפי שתוכן מצות הקהל מבואר בפרוטרוט בפסוק: **ולמען ילמדו ויראו את ה׳**. (על פי ספר **החינוך**).

זה ג״כ ברור, שאחת ההדגשות העיקריות של מצות **הקהל** היא חינוך הילדים, וילדים קטנים מאוד.

לכן בשנה זו במיוחד צו השעה להתמסר לחיזוק חינוך תורני על טהרת הקודש, ובפרט לחזק כזה מוסד חינוך כמו **ישיבת ליובאוויטש המרכזית**, בה התלמידים נהיים חדורים ברוח התורה, יראת שמים ואהבת ישראל, בהתלהבות ומסירת־נפש, והמחונכים הנוכחיים נהיים לאחר מכן המחנכים באותה רוח.

בנוסף לעיקר, שזהו הרי דרישת התורה, תורת חיים, הרי זה

גם הצינור והכלי לקבל את ברכות הקב״ה בכל הצטרך בגשמיות וברוחניות עבור עצמו ובני הבית שיחיו, וכל המוסיף מוסיפין לו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳רנ
[כרך כח עמוד לא]

ב״ה, ערב י״ט כסלו, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית השנה מתקיימת קרוב ליום הגאולה — י״ט כסלו — של רבינו הזקן, מייסד חסידות חב״ד, האירוע ההיסטורי הקשור לא רק עם גאולתו הפרטית, אלא גם עם הגאולה של שיטתו והדרכתו.

עבור ישיבות ליובאוויטש י״ט כסלו הוא בעל משמעות מיוחדת, שכן הן חלק פנימי של ירושתו הרוחנית והבטחת המשכיותה. בהיותן מיוסדות ומונהגות ברוח ובדרך של אדמו״ר הזקן, ישיבות ליובאוויטש הן מגדלור גדול המפיץ את אור התורה והמצוות, חדורים בהתלהבות חסידית בכל חלקי העולם.

אדמו״ר הזקן העמיד, כידוע, את הדגש על חינוך. הדבר נראה מכך שההקדמה לאחד מחיבוריו החשובים והעמוקים ביותר, **שער היחוד והאמונה**, נקרא **חינוך קטן**, ופותח בפסוק: **חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה**. חינוך כזה משמעו יותר מאשר נתינת ידיעות יסודיות ועמוקות בתורה לילד היהודי, אלא חינוך שנותן ומחדיר בילד אמונה עמוקה ומפיק ממנו את שלוש התכונות הפנימיות של הנשמה היהודית: אהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל, שהם יבואו לידי ביטוי בפועל ממש בחיי היום־יום בהתלהבות ובשמחה.

וזהו החינוך המועבר לתלמידים של ישיבות ליובאוויטש, חינוך

המחייה ומשפיע עליהם לזמן בו הם יעזבו את הישיבה, כך שגם בשנים המאוחרות יותר נותרים הם צעירים ברוחם, בכל ההתמסרות והפעלתנות של **נוער**, במלוא המובן של **גם כי יזקין לא יסור ממנה**.

ועוד נקודה חשובה: החינוך שהתלמידים מקבלים אינו מסתיים בהם, שכן על ידם נוצרים מעיינות נובעים של כוחות תורניים המשפיעים בשלשלת בלתי פוסקת (״תגובת שרשרת״): המושפעים הנוכחיים נהיים המשפיעים העתידיים, לבסס ולהמשיך את הירושה הרוחנית מדור לדור, עד סוף כל הדורות.

התבוננות בנזכר לעיל, חייבת בודאי לגרום אצל כל ידידי ועסקני ישיבות ליובאוויטש דחף גדול לעשות כל התלוי בהם לחזק את עזרתם, הן הכספית הן בסיוע אישי, וכן גם בהדרכת אחרים ליטול חלק בפעילות חיונית זו, במיוחד בימים גורליים אלו.

השתתפות באירוע קדוש כזה היא כבר לעצמה השכר הנעלה ביותר. אבל בנוסף לכך — זו הדרך להגדיל את הצינורות לקבלת ברכות הקב״ה, עבור עצמו ועבור בני הבית שיחיו, בכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכל הנ״ל,

מנחם שניאורסאהן

י׳ערב

[כרך כח עמוד סב]

ב״ה, יום א׳ פרשת ויקהל, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

לעסקני וידידי בתי הספר בית רבקה — בכלל,
ולמשתתפים במסיבה השנתית — בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית מתקיימת השנה למחרת **ב׳ ניסן** — היום בו מייסד בית רבקה, כ״ק מו״ח אדמו״ר, ירש את הנשיאות כממשיך דרכו של אביו הרבי הרש״ב נבג״מ זי״ע, —

בהתאם להשגחה האלקית הדואגת שלעמנו, העם היהודי, תהיה שלשלת בלתי נפסקת של מנהיגים רוחניים, על פי הפסוק **וזרח**

השמש ובא השמש — לפני ששוקעת השמש (של מנהיג ישראל) מאירה השמש (של ממשיכו).

חמי הנשיא ירש והנהיג את הנשיאות בזמן מאוד מסוכן עבור כלל ישראל. וכאשר ההשגחה העליונה הביאה אותו לאמריקה, הוא החדיר בעשר השנים האחרונות של חייו הפוריים בעולם הזה — חיות מחודשת ביהדות אמריקה והקים כאן מרכז זוהר ומאיר של יהדות תורנית, למלא את מקום אותו חלק של יהדות אירופה ששמשו היתה בתהליך שקיעה. וגם בזה רואים את יד ההשגחה האלקית של וזרח השמש ובא השמש, כנזכר לעיל.

אחת הפעילויות הראשונות והכי חשובות של נשיא הדור בבואו לכאן היתה ליצור מהות חינוכית תורנית נאמנה, הן עבור בנים והן עבור בנות. במסגרות של פעילות חינוכית זו הוא יסד גם את בתי הספר בית רבקה, והתמסר במיוחד לגידול דור חדש של בנות ונשים שתתפוסנה את מקומן הראוי בחיים היהודיים. התלמידות הראשונות של בית רבקה הינן כבר ב״ה אמהות מאושרות, כל אחת מהן **עקרת הבית** למופת. הוא גם הקדיש שיחות, מאמרים ופניות **רבים** במיוחד לנשים, להנגיש עבורן את האור והחמימות של אורח החיים החסידי ובאמצעותן לחזק את רוח התורה והחסידות במשפחותיהן ובכל הסביבה. תרומתם של בתי הספר בית רבקה לחיזוק והחייאת היהדות, הן באמריקה והן במדינות אחרות, בלתי ניתנת להערכה.

דברי צדיקים קיימים לעד — דבריהם, הוראותיהם והדרכותיהם משפיעים לנצח. וכאשר נשיא הדור נותן הוראות שצריך לבצע, ונותן גם את ברכתו ליישם זאת בחיים, הרי זו נתינת־כוח ליישם את ההוראות במלוא המידה, בחיות ובאורה חסידותיים. וזהו גם מעיין של ברכה והצלחה גם בכל שאר הענינים בגשמיות וברוחניות.

לכן זוהי תקותי החזקה, שכל ידידי בית רבקה והמשתתפים במסיבה השנתית יעריכו נכונה את האחריות הגדולה והזכות היוצאת דופן להיות שותפים פעילים בחיזוק והרחבת בתי ספר בית רבקה, במיוחד לאור זמנים רציניים ובוערים אלו, כאשר חינוך הבנות הוא לא פחות שאלה חיונית לקיום עם ישראל שלנו, כחינוך הבנים.

וכאמור לעיל, ברכות הקב״ה ילוו כל אחד מכם ואת כולכם בכל הנחוץ, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳ערה

[כרך כח עמוד סו]

ב״ה, כ׳ אדר, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים במסיבה השנתית של
״נציבי הישיבה״ תומכי תמימים ליובאוויטש
במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לרגל ההזדמנות של המסיבה השנתית, המתקיימת השנה בשבוע של **פרשת פקודי**, הנני שולח איחול ברכה לנציבים, לעסקנים ולכל המשתתפים החשובים שיחיו. יתן השם יתברך, שהאירוע יוכתר בהצלחה במלוא המידה.

פרשת **פקודי** מקיפה את כל ענין המשכן, מההתחלה עד הסיום: מההתרמה למשכן במענה לציווי האלקי **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם** — עד **וכבוד ה׳ מלא את המשכן**.

אחד מהרמזים העמוקים של הפרשה הוא, שכאשר הולכים לעשות דבר טוב, על כל אחד לשער, שבאמצעות השתתפותו, עד כמה שגדולה או קטנה בכמות, יתבצע **כל** הדבר בשלימות. ולמרות שנחוץ להעזר בעוד מנדבים רבים, אך לכל מנדב זכות **בכל** הדבר. וזה גם מרומז בברכה שמשה רבינו נתן לכל היהודים בסיום המשכן, כפי שחכמינו זכרונם לברכה מספרים: **יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם**. מעשה המשכן מכונה ״מעשה ידיכם״ של כולם יחד ושל כל אחד בנפרד.

מובן, שמתי יכול היחיד להיות ראוי **למלוא** הזכות של **כל** הדבר — כאשר תרומתו היא המירב שהקב״ה מצפה ממנו. אז, עד כמה שתהיה גדולה או קטנה בכמות, יש לכולם בשווה את מלוא הזכות של העמדת הדבר כולו. זה מודגש גם בתחילת הפרשה, שם מוזכרים שוב בצלאל ואהליאב, ה״מתכננים״ הראשיים של המשכן, שהם — כפי שרש״י מעיר — היו נציגים של השבטים הנעלים והירודים ביותר, להוכיח, שאצל הקב״ה כולם שוים ויקרים.

הוראות התורה הן נצחיות. אף שהמשכן והמקדש הגשמיים

כעת אינם, אבל המשכן והמקדש הרוחניים נמצאים בכל יהודי, ובכל מוסד תורני על טהרת הקודש.

ולכן, כשמגיעה קריאה לסייע לכזה ״משכן״ כמו הישיבה תומכי־תמימים ליובאוויטש, צריך כל אחד להתבונן, שתרומתו — בין אם היא חלק גדול או קטן מהסך־הכל — מכיון שזהו המירב המצופה ממנו, הרי זה חלק **מכל** הדבר, שללא חלקו היה חסר בשלימות; שכן דבר השלם בשלימות נובע **מכל** חלקיו. לכן עליו ״לשקול״ היטב את תרומתו אם היא באמת במידה המרבית המזכה אותו למלוא הזכות של כל הדבר.

מתוך נקודת מבט זו, ודאי יבין כל אחד עד כמה גדולה הזכות להיות שותף בכזה ״משכן״, ויענה בשמחה רבה ובלב מלא, **בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו** — לפי **ה״מאוד״ שלו.**

שוב, היו ברוכים כולכם, ומבורכים מהשם יתברך בהצלחה רבה, הן באירוע והן בכלל, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳רעז

[כרך כח עמוד סט]

ב״ה, י״א ניסן, התשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חג הפסח, זמן חירותנו, אינו רק הראשון בין שלוש הרגלים (פסח, שבועות וסוכות), כי אם גם **ה**״בסיס״ לכל החגים. כך הרי חג השבועות, זמן מתן תורתנו, קשור ישירות עם חג הפסח, וחג הסוכות מהווה תזכורת והמשך לחג הפסח, זכר לסוכות שבהן הושיב ה׳ את

הראשון: בזמן ובמעלת ראש לרגלים (ר״ה ד, א. פיה״מ ור״ח שם).

ה״בסיס״: כמש״נ אנכי ה״א אשר הוצאתיך מארמ״צ (יתרו כ, ב ובפרש״י (מהמכילתא) שם).

וחג הסוכות . . זכר: ויקרא (כג, מג) ובפרט שזהו חלק המצוה (ב״ח לטואו״ח ר״ס

בני ישראל בהוציאו אותם מארץ מצרים.

בהתחשב במקום המרכזי שתופס חג הפסח בחיים היהודיים — ברור שהלקחים מן החג הזה הם עיקריים וכלליים במדה נעלה ביותר, והרי — ככל עניני התורה (— במובן "הוראה"), שהם נצחיים — הם בני תוקף לכל הזמנים ולכל המקומות.

מזה מובן שאפילו פרט מסויים בעניני החג עשוי לשמש כהוראה יסודית. כל־שכן שהדבר אמור לגבי ענין כללי מתוך עניני החג, וכל־שכן וקל־וחומר שכך הוא לגבי ענין הקשור בעצם תוכנו של החג, והוא — העובדה שחג הפסח הוא **זמן חירותנו**.

בדבר זה עצמו — ענין הגאולה וההשתחררות ממצרים — טמונות הוראות רבות, ועל אחת מהן נתעכב כאן. הכוונה לגבי **אופן** הגאולה — הפלא העצום שבשחרור בני ישראל מן השעבוד שבו היו נתונים במצרים, וכפי שהדבר מודגש במדה חזקה בתורה:

"הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי, במסות באותות ובמופתים גו' ככל אשר עשה לכם ה' אלקיכם במצרים לעיניך".

* * *

מצב ישראל לפני הגאולה היה של — "גוי בקרב גוי". דבר זה מבטא שתי נקודות: בני ישראל היו בארץ מצרים, עוד לפני הגאולה, במצב של "גוי", לאום על־פי כל המובנים המקובלים, בעל שפה משלו, ארץ משלו (ארץ גושן) שבה חיו ופעלו, וכך הלאה. אלא שיחד עם זאת היו כגוי "בקרב" גוי, כפי שחכמינו, זכרונם לברכה, מתארים זאת: כעובר בבטן אמו לפני הלידה. גם העובר בבטן אמו הוא, בעצם, דבר חי, שלם ומתפתח, בעל גוף מושלם שיש לו ראש וכל האיברים. ברם לאמיתו של דבר, אין הוא מהווה כלל כל מציאות עצמאית, אין לו שכל ורגש משלו, לכל מקום שהאם הולכת — לשם הולך העובר אוטומטית, הוא ניזון רק במזון שהאם אוכלת, וכך הלאה.

תרכ"ה, שו"ע אדה"ז שם).

עיקריים וכלליים במדה נעלה ביותר: ובפרט עפמשנ"ת בס' החינוך מכ"א: יסוד גדול ועמוד חזק בתורתינו ובאמונתינו.

"הנסה . . לעיניך": ואתחנן ד, לד.

מתארים זאת: מכילתא לבשלח יד, ל. מדרש תהלים לקז, ד. יל"ש ואתחנן, שם. עייג"כ ש' הפסוקים ר"פ שמות.

אין לו: עיין סנה' צא, ב: נשמה מאימתי כו' מאימתי יצה"ר כו'. ובמפרשים שם. זח"א ר"פ וישב. ס' חסידים סי' תתשל"ז. רש"י בראשית ח, כא (ובמפרשיו שם).

כך היה גם מצבם של בני ישראל במצרים לפני הגאולה. הם אמנם היו ״עם״ מכל הבחינות, כאמור, ואפילו עם ארץ מיוחדת, ארץ גושן, הם היו ״מצויינים״, שונים מן המצריים בשפה מיוחדת, תלבושת מיוחדת וכו׳, אבל הם היו כה משועבדים וכה נטמעים בין המצריים, עד שהיה אפשר לדמות שהם עובדים את העבודה זרה, האליל המצרי, שהיה הטלה. ואז בא העניו של ״לקחת לו גוי מקרב גוי״, שראשיתו היתה בעובדה שבני ישראל לקחו לעיני המצריים, כבש, בשעה שכאמור היו הכבשים ה״עבודה־זרה״ של ארץ מצרים, והוכיחו שאינו אלא כבש לאכילה, הנאכל לאחר שהוא ״מוכן״ על־ידי אש (כמצווה ע״י הקב״ה), לאכילה ״ראשו על כרעיו ועל קרבו״.

* * *

כאן אנו למדים הוראה:

אדם עלול להשלות את עצמו ואת שמסביב לו שהוא, כביכול, אדם עצמאי, בעל שכל משלו ורגש משלו, וכדומה, וכאשר אומרים עליו שהוא משועבד ועובד ל״עבודה־זרה״ של הסביבה הנכרית ושל העמים שמסביבו — הוא טוען שהוא בן־חורין ובלתי תלוי.

— כיצד יכולה להיווצר הנחה כזו וטעות חמורה כזו? — אלא שדבר זה עצמו הוא תוצאה מן ״המכירה העצמית״ לעבדות: הרדיפה אחרי הלך הרוח הרעיוני של הסביבה ושל גויי הארץ (״ראשו״) או

״**מצויינים**״ . . **וכו׳:** ראה מפרשי הגש״פ שם. ולהעיר משו״ת צ״צ יו״ד סצ״א (ובהשמטות בח״ו).

עד שהיה: ראה יל״ש שם. זח״ב קע, ב.

שראשיתו: כדרז״ל עה״פ משכו וקחו (בא יב, כא. תיב״ע. מכילתא, שמו״ר שם). וראה לקו״א להה״מ ד״ה משכו (סקכ״ד). ובאו״ת שם. ועיין ג״כ בס׳ עבודת הלוי (להרה״צ וכו׳ ר״א מסטראשעלא) ד״ה להבין כו׳ שבת הגדול ואילך.

היו הכבשים: בכלל, אבל לא השה שלקח. ועיין זח״ג רנא, א.

״**ראשו . . קרבו**״: בא יב, ט.

הוספה לאחר זמן:

לקחו . . כבש: ע״ד הרוב (תוד״ה מאלי׳ פסחים ג, ב), אף שיכול להביא גם מן העזים (בא יב, ה), ורוב עד כ״כ - ש״בסדר קרבן פסח״ אף שמתחיל ש״מביא מן הכבשים ומן העזים״ ממשיך וכולל בהאימורים גם האלי׳ - שאינה אלא בכבש (פסחים צו, ב. וראה היעב״ץ בסידורו). ולכאורה יי״ל שמפני **הוספת** האלי׳ הי׳ רובם מקריבים כבש - קרבן משובח יותר: ובכל אופן צ״ע מהא (סוף כריתות) דביש לו כבש או עז איזה שירצה מקריב, אף שקרבן צ״ל ״מן היפה המשובח ביותר״ (רמב״ם הל׳ איסורי מזבח בסופן). ואולי זהו שמסיים הרמב״ם ״שבאותו המין שיביא ממנו״ אבל ממין למין אחר אינו מחוייב, אף שלכאורה הטעם דכל חלב לה׳ מחייב ג״ז. ואכ״מ.

אחרי סיפוק תאוות הכבוד או תאוות אחרות (הנכללות בנושא הכללי של תאוות האכילה, "קרבו") או אחרי אינסטינקטים נמוכים יותר ("כרעיו"), או אחרי כולם יחד — עד שאינו אלא כבחינת "עובר במעי אמו", אם כי בהיותו משוחד מקנאה, תאוה וכבוד, או, כנ"ל, "ראשו על כרעיו ועל קרבו" — אין הוא חש כלל בגלותו הנוראה בשפלותה כ"עבד לעבדים", לעובדי עבודה זרה, ועד כדי כך שהוא משלה את עצמו כאילו הוא אדם בן חורין.

בא חג הפסח ומלמדנו שאפילו במצב כמתואר לעיל — הרי אם רק יזכור האדם את "ויאמר ה' אל משה", את תורת משה, יהיה מסוגל לבצע את "ושחטו אותו", טביחת ה"עבודה־זרה" שלו, ולשרפה "צלי אש, ראשו על כרעיו ועל קרבו", לשרוף את הכל באש של "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", עד שיהיה אצלו **"כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי — אלקים לעולם"**, שגופו ונשמתו כלים תמיד לאלקות.

ויהא אז הענין של "לקחת לו גוי מקרב גוי", הקב"ה יהפוך אותו מן הקצה אל הקצה, מן העבדות השפלה ביותר אל החירות האמיתית, ככתוב: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". — יציאת מצרים וחירות אמיתית קשורות בעבודת ה', כפי שחכמינו ז"ל אומרים: **"עבדי הם** (בני ישראל הם עבדי ה' וממילא —) **"ולא עבדים לעבדים"**.

* * *

הרי מצות־עשה מן התורה על כל יהודי להזכיר ולזכור את יציאת מצרים בכל ימי השנה, בימים ובלילות. עליו לעשות את

מקנאה . . וכבוד: אבות פ"ד, מכ"א.

"ויאמר . . אותו": בא יב, א. יב, ו.

לשרוף . . לבבך: ודחז"ל בשני יצריך (ברכות רפ"ט. ובירושי' שם ספ"ט דאברהם עשה יצה"ר טוב דכתיב ומצאת את לבבו (שתי לבות) נאמן לפניך). וראה תורת הבעש"ט במרז"ל איזהו גבור הכובש (כש"ט הוצאת קה"ת — בהוספות סצ"א).

באש של "ואהבת . . מאדך": כי פרשה א' דק"ש היא רצוא וכנאמר בה בכל מאדך (לקו"ת ואתחנן יג, ב. סידור שער הק"ש, בשעה שהקדימו תרכ"ו. ועוד).

ואהבת . . מאדך: ואתחנן ו, ה.

כלה . . לעולם: תהלים עג, כו. וראה יהל אור שם. ד"ה כנשר יעיר, תרע"ה.

"בהוציאך . . הזה": שמות ג, יב.

"עבדי . . לעבדים": קידושין כב, ב. וש"נ.

מצות־עשה: רמב"ם הל' ק"ש פ"א, ה"ג. שו"ע אדה"ז ר"ס סז.

כל התלוי בו, שלא ישאר הדבר בזכרון בלבד, כי אם שיבוא לידי הגשמה בחיי יום יום. אז עוזר הקב״ה להשתחרר מ״מצרים״ ולהגיע לעצמאות וחירות אמיתית, וההשתחררות באה באופן של ״אותות ומופתים״ עד — ״לעיניך״, בצורה ברורה ומשמעותית עד שהדבר נראה לעינים.

* * *

יברך ה׳ ויצליח, שחג הפסח יעורר את כל אחד לערוך הערכה נכונה ובלתי מוטעית של המצב בו הוא נמצא לגבי ״זמן חירותנו״, הן כפרט והן כחלק מן הכלל, בחייו האישיים ובחייו והתנהגותו החברתיים, ושמצות זכירת יציאת מצרים ביום ובלילה בכל ימות השנה תחזק ותעמיק את הגאולה ואת החירות.

שכן בזה, כבכל עניני טוב וקדושה, יש תמיד מקום לקיים את הציווי ״מעלין בקודש״.

ומגאולת הפרט נזכה בקרוב לגאולת כלל ישראל, ובאופן שהיה בגאולה הראשונה — ״במסות באותות ובמופתים״ גו׳, ולמעלה מזה — כהבטחה: — ״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״, שאפילו לגבי הנסים של יציאת מצרים יהיו אלה נפלאות,

בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

בברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

״**מעלין בקודש״: כנרמז** בלשון מרז״ל זה (ברכות כח, א), אף שאין זה **פירושו**.
כפרט . . הכלל: להעיר מאגה״ק ס״ד (קח, סע״ב ואילך).
״**כימי צאתך . . שאפילו לגבי . . נפלאות:** מיכה ז, טו. אוה״ת שם. ד״ה כי בחפזון, תש״ח.

הוספה לאחר זמן

שיבוא לידי הגשמה בחיי יום יום: שהרי **בכל יום ויום** חייב אדם לראות **עצמו** כאילו הוא יצא **היום** ממצרים (תניא רפמ״ז).

הוספה לאחר זמן

מעלין בקודש: יש מקשין ע״ז מדעת האחרונים דרשאי אדם להוריד עצמו משררותו אף דיש בה גם קדושה (הובאו בשד״ח כללים מ, כלל קצד בסופו) - ושאני התם דחששו שאין ראויים לכך ואיך ישתרר?!

י׳רפד

[כרך כח עמוד עט]

ב״ה, ראש חודש אייר, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי עבור
מוסד חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

ישנו מנהג, כידוע, לקשר אירועים בחיי היום־יום עם ענינים של תורה שלומדים באותו זמן בלוח היהודי שלנו, כדי להאיר את האירועים באור והוראות ״תורה (— הוראה) — אור״.

הדינר מתקיים השנה באור ל״ד אייר, **פסח שני.**

אחת ההוראות של פסח שני היא, **שאפשר תמיד להשלים את שהחסירו** (ראה היום־יום).

הוראה יסודית זו היא, כמובן, מתאימה הן בחיים האישיים של היחיד והן בהיקף רחב יותר של הכלל, שבמקרה האחרון — כאשר אחד החמיץ למלא את חובתו לכלל במלוא המידה — הרי שהנחיצות לתקן זאת חשובה ונחוצה עוד יותר.

אין צורך לחפש רחוק ולראות, שתחום החינוך התורני של ילדים ונוער יהודיים הוא אחד התחומים המוזנחים באופן חמור ומאוד מצער. התוצאות המעציבות של הזנחה זו מוכרות היטב.

דבר זה צריך לגרום לכל אחד המודאג מעתידו של הנוער היהודי, שבכך קשור גם עתידו של העם היהודי, החלטיות מיוחדת לפעול במרץ והתלהבות הגדולים ביותר לתקן את המצב.

המשימה בזה היא כפולה:

לתת את העזרה הנחוצה לנוער המוזנח, הטועה והדחוי, ולעזור להם לחזור למקורם היהודי, לתורה ולעם היהודי.

בו בזמן, ולפי הפתגם הידוע, ש״מעט שמירה שווה יותר מהרבה תרופות״, יותר חשוב להבטיח, שילדים יהודים מלכתחילה לא יטעו וידחו — על ידי שיתנו להם אפשרות לקבל חינוך תורני נאמן במוסדות חינוך שלא יצטרכו להאבק עם בעיות כלכליות.

זה מביא אותנו אל מוסד החינוך הכי חשוב ״אהלי תורה״, שם ילדים מקבלים חינוך תורני על טהרת הקודש, חדור באהבת השם, אהבת התורה ואהבת ישראל.

הדינר נותן לכל אחד מהמשתתפים, גם אלו שהיו עד עתה ״בדרך רחוקה״, את ההזדמנות לתקן, אם יש מה לתקן, במה שנחסר בנוגע ל״אהלי תורה״, ובכל אופן להגדיל את התמיכה בהתאם להוראה ״מעלין בקודש״. זה בהחלט לא די רק לעזור למוסד החינוך להמשיך בעבודתו; מוכרחים ליצור את האפשרות שהמוסד יתחזק ויתרחב לפי הדרישות הדחופות של המצב הנוכחי.

וכפי שפסח — ופסח־שני בכלל — הוא ״זמן חירותנו״, יעזור השם יתברך, שכל ידידי ותומכי מוסד החינוך אהלי תורה יעשו בזה כל התלוי בהם ובאופן של חירות מכל הקשיים. והשם יתברך יצליח כל אחד ואחת בכל הנחוץ, שימלא את החסר וידאג גם להבא, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה,

מ. שניאורסאהן

י׳רפה

[כרך כח עמוד פב]

ב״ה, ערב שבת קודש פ׳ אחרי־קדושים, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

לכנס השנתי ה־19 של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בקשר לכנס השנתי המתוכנן, הקשור עם שבת־קודש פרשת **אמור**, הנני מביע את איחולי וברכתי הפנימיים, שהכנס יתנהל בהצלחה בכל המובנים ובמלוא המידה.

שם הפרשה — ״אמור״ — מדגיש תיכף את הענין של ״אמירה״ בכלל, ושל אמירה להנהגה בפועל, בפרט. והגם שהפרשה פותחת בענינים שנוגעים ל״כהנים, בני אהרון״, אך זה מתאים לכל ״בני ישראל״, בפרט שבמובן רחב כל היהודים הם ״ממלכת כהנים״.

חשיבות האמירה מודגשת יותר באמצעות כפל הלשון — **אמור . . ואמרת**, שכפי שחכמינו זכרונם לברכה מעירים, הכוונה היא **להזהיר גדולים** (אודות תפקידם) **על הקטנים**, — שזהו יסוד החינוך.

חינוך של ילדי ישראל מתחיל כבר מהמשפחה. וכדי שהחינוך יהיה כראוי, הרי זה באמצעות היות המשפחה **מאוחדת**, מאוחדת על ידי רוח התורה והמצוות בחיי היום־יום, בפרט המצוות הנשמרות על ידי כל חוג המשפחה יחד, דהיינו בימי שבת ויום־טוב,

ששבת וימים טובים תופסים מקום מרכזי בפרשת אמור.

כאשר ההורים עושים את כל התלוי בהם לחזק את אחדות המשפחה, ועוקבים ויודעים מה קורה עם ילדיהם, הן בימות החול ובמיוחד בימים הקדושים של שבת ויום-טוב, יכולים הם לתת לילדים את ההדרכה האמיתית, והילדים נהיים חדורים באהבה ויראת כבוד אמיתיים להורים ומקבלים ברצון את הנחיותיהם והוראותיהם.

זה מביא אותנו אל תפקידה המיוחד של האשה, **אם הבנים ו**עקרת **הבית.** שכן חינוך הילדים מתחיל הרי מהשנים הכי מוקדמות, שאז הם לגמרי בידיה של האם; וגם מאוחר יותר יש לאם תפקיד מאוד חשוב בחינוך הילדים, כפי שהודגש כבר פעמים רבות.

יש לקוות, שענין זה — קשר החינוך עם אחדות המשפחה בכלל, וחובות האם בפרט, שזהו הרי גם אחת הנקודות העיקריות של הכינוס — יבוא למלוא הביטוי, ויעודד את כל המשתתפות לפעול בכיוון הנזכר במלוא החיות וההתלהבות, ברוח ודרך החסידות.

בפרט שהכינוס מתחיל בערב־שבת, **ל״ג בעומר**, כאשר נוספת גם נקודת היום, בהדגשה על ענין האחדות בין יהודים, כפי שמסופר אודות תלמידי רבי עקיבא, העמוד הגדול של התורה (— שבעל־פה), עד לאחדות הבאה לידי ביטוי באהבת ישראל בלתי מוגבלת ברוחו של רבי שמעון בר יוחאי (של״ג בעומר הוא יום שמחתו), לפי מאמרו המפורסם, שהוא לוקח על עצמו את כל היהודים, היכן שיהיו, ואיך שיהיו.

השם יתברך יעזור, שהכינוס יוכתר בהצלחה במלוא המידה, מיוסד על אהבת ישראל בלתי מוגבלת, שקשורה עם אהבת השם בלתי מוגבלת, כביטויו של דוד המלך, נעים זמירות ישראל, בשם כל ישראל:

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ; כלה שארי ולבבי, צור

לבבי וחלקי אלקים לעולם.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

מנחם שניאורסאהן

י׳שג
[כרך כח עמוד קיג]

ב״ה, י׳ מנחם־אב, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

מרת שרה תחי׳ לוין
נחלת הר חב״ד

שלום וברכה!

במענה למכתבה, עם הרשימה המצורפת — בקשה־פ״נ — אזכיר אי״ה כל אחד מהם על הציון של כ״ק מו״ח אדמו״ר.

הנני מקווה שכל אחד יודע — ואלו הזקוקים להבהרה בזה, יבהירו זאת להם — שההנהגה בחיי היום-יום לפי רצון השם יתברך, מעבר לכך שכך הרי צריך להיות ממילא, זו גם הדרך לקבל את ברכות השם יתברך בכל המצטרך.

ואם כך הוא בכל מקום ובכל ארץ בה נמצא יהודי, על אחת כמה וכמה כאשר זכו וחיים בארץ שכל העולם קורא לה ״ארץ הקודש״, ואשר התורה הקדושה אומרת על כך, שזו ארץ ש״תמיד עיני ה׳ אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה״.

בפרט שמדובר אודות יהודים שראו במו עיניהם את ניסי הקב״ה, ולאחר שבמשך למעלה מיובל שנים היו מאחורי שערי ברזל נעולים, ללא כל אפשרות ליסוע משם, ולפתע פתאום נפתחו השערים ומשפחות שלימות ניצלו משם.

ויהי רצון שכל אחת תדע להעריך את חסדי הקב״ה ולעשות בכך בלבבות שמחים, בבריאות טובה ופרנסה טובה. ולאשה יהודיה יש הרי זכות מיוחדת, וביחד עם זה אחריות מיוחדת, בתור **עקרת הבית**, שבה תלויה הנהגת כל הבית, שעל כך מקבלת היא ברכות מיוחדות מהקב״ה כדי לבצע זאת באופן הטוב יותר.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור. במיוחד שנכנסנו ל״שבעה דנחמתא״ — שיהיו לכל אחת ולכולן יחד בשורות טובות ומשמחות בכל המצטרך,

מ. שניאורסאהן

י׳שיח

[כרך כח עמוד קלה]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשל״ד
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

אחד הענינים העיקריים של ראש־השנה, הוא שזה היום שבו נברא האדם.

לפיכך משמש ראש־השנה גם כיום הדין של האדם, וכן של העולם כולו, שנברא בשביל האדם ובאופן שהאדם ״יכבוש״ אותו וינהיג אותו.

זה גם הטעם לכך שראש־השנה הוא יום ההכתרה, שבו מכתירים בני ישראל את הקב״ה כמלך ישראל ומלך העולם,

---

ימי הסליחות: פעולת ימים אלה לאחרי העבודה בימי אלול הקודמים — ראה תורת הבעש״ט (בסה״מ אידיש סד״ה אני לדודי (הא׳)). ולהעיר שבשנה זו (שר״ה חל ביום ג׳ בשבוע) — הוא מספר הכי גדול דימי הסליחות.

ראש־השנה . . נברא האדם: יל״ש פנחס רמז תשפב (מפסיקתא דר״כ ובחדש השביעי). ויק״ר רפכ״ט. ועוד. ד״ה זה היום, תש״ט. ועוד.

לפיכך . . העולם כולו: ראה ז״ח בראשית יד, ג.

הדין . . העולם כולו: כל באי עולם (ר״ה פ״א, מ״ב). ובירושי׳ שם פ״א, ה״ג: ועל המדינות בו יאמר כו׳. ז״ח ר״פ נח.

בשביל האדם: ראה סנה׳ לח, סע״א. פירש״י ס״פ בראשית. ובאו״ת להה״מ בראשית: ויברא אלקים את האדם כו׳ קודם הוויות כל העולמות כו׳ ובשבילם ברא כו׳ וזהו שכתוב בע״ח כשעלה ברצונו לברוא כו׳. ולהעיר מלקוטי לוי״צ לזח״א לד, ב (ח, ב).

״**יכבוש״ אותו וינהיג אותו:** בראשית א, כח.

זה גם הטעם: כי אין מלך בלא עם (תניא ח״ב פ״ז. לקו״ת ר״ה נה, סע״ב).

ההכתרה: ר״ה טז, א (תמליכוני **עליכם**), בתפילת העמידה דר״ה (על העולם כולו). — וראה ד״ה יו״ט שר״ה, תש״ג.

ומבקשים ממנו **בכל** תפילות ראש־השנה: מלוך על העולם כולו, תוך בטחון מלא שייעתר לבקשה ויקבל את ההכתרה.

מובן מאליו שההכתרה צריכה להיות בלב שלם וצריכה להיות מלאה, כלומר — יחד עם רגש של יראת הרוממות מפני מלך העולם, ועם חדווה עמוקה על כך שהקב״ה קיבל את ההכתרה,

ויחד עם החלטה איתנה על נאמנות ומשמעת למצוותיו, לקיימן יום-יום, בכל אחד מימי השנה אליה נכנסים עתה וגם לאחר מכן.

ההחלטה הכללית והעיקרית היא להתנהג — בכלל ובכל פרט מחיי יום יום — בהתאם לתכלית בריאתו של האדם, שהיא, כביטוי חכמינו ז״ל במשפט קצר: ״אני נבראתי לשמש את קוני״, לשמש אותו בשמחה כציווי: ״עבדו את ה׳ בשמחה״.

התוכן, העיקר והתכלית של שימוש זה הוא: ״לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים״, כלומר, להתנהג בצורה כזו שכל פרט בעולם שמסביב, ועל־אחת־כמה־וכמה כל פרט בחיי האדם, נעשה ל״דירה״ לאלקות,

— דבר המבוצע על ידי חיי יום יום של תורה ומצוות.

כל האמור נדרש מכל בן ישראל, איש או אשה, צעיר או זקן, בלי הבדל בין כל מעמד ומצב שבו הוא שרוי, כפי שהדבר גם מודגש בפסוק הקשור עם ראש־השנה: ״אתם נצבים היום כולכם לפני ה׳ אלקיכם, ראשיכם . . עד שואב מימיך״.

כמלך ישראל . . מלך העולם: עיין לקו״ת דברים נו, ג. ועוד.

בכל תפלות: וחתימת הברכות — גם דקדוש ודהפטורה: מלך על כל הארץ (אלא שזה נמשך גם ביוהכ״פ).

בטחון מלא: שהרי מברכין ברוך אתה ה׳ מלך על כל הארץ ״והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה אלא אין כאן שום ספק כלל״ (אגה״ת פי״א).

חדווה עמוקה: ראה ד״ה יו״ט שר״ה, תש״ג.

בכל אחד מימי השנה: ובפרט שכולם נכללים ביום דר״ה ואח״כ צ״ל מודרכים ממנו שלכן נקרא **ראש** (ולא — **תחילת** השנה. עטרת ראש בתחלתו).

ובכל פרט מחיי יום יום: כמ״ש בכל דרכיך דעהו (טושו״ע או״ח סרל״א).

״**אני נבראתי . . קוני״:** קידושין פב, א.

״**עבדו . . בשמחה״:** תהלים ק, ב. וראה רמב״ם סוף הל׳ לולב.

התוכן וכו׳: ראה תניא רפל״ו. לקו״ת ר״פ פקודי. תקעו, תרס״ז.

״**לעשות לו, יתברך, דירה בתחתונים״:** תנחומא נשא טז. ב״ר ספ״ג. במדב״ר פי״ג, ו.

ראש־השנה . . ״אתם נצבים: לקו״ת ד״ה אתם נצבים. וראה טושו״ע או״ח סתכ״ח.

״**אתם נצבים . . שואב מימיך״:** דברים כט, ט. וראה לקו״ת שם.

מכל יהודי, ללא יוצא מן הכלל, נדרש וצפוי שיגיע לדרגת "אתם נצבים לפני ה' אלקיכם", התייצבות איתנה, מבלי להתחשב כיצד עברה השנה שחלפה.

* * *

כאן מתעוררת השאלה: איך אפשר לדרוש מכל יהודי להגיע לדרגה כזו, ועוד — באמת ובשמחה, ובמיוחד כשמביאים בחשבון, מצד אחד, שמדובר על "דירה" בעולם תחתון ברוחניות, עולם חומרי וגשמי, עולם בו בני ישראל הם — בגשמיות — "המעט מכל העמים", ומצד שני — הדבר נדרש מן היהודי כפי שהוא שרוי במצב שבו צרכים חמריים, שבלעדיהם אי אפשר לו להתקיים, כאכילה, שתיה, שינה, עיסוקי פרנסה, וכיוצא בהם, תופסים חלק גדול מאד מזמנו וכוחו, כך שרק זמן מועט נותר לעניני רוחניות וקדושה?

— ההסבר לכך — הסבר המובן לכל אחד ואחת, כאמור — נמצא בענין הבטחון בקב"ה,

שהוא יסוד בתורה, תורת־חיים הוראה בחיים,

כפי שהדבר מודגש במזמור הנאמר פעמיים ביום במשך כל חודש אלול — חודש ההכנה לשנה החדשה — וגם בתחלת השנה, בחלקו הגדול של חודש תשרי: "לדוד, ה' אורי וישעי, ממי אירא" גו'.

הבטחון בה' אותו מבטא דוד המלך בשמו של כל איש ישראל, ההסתמכות המוחלטת על עזרת הקב"ה, מקיף הן את הענינים הגשמיים שבחיים והן את הרוחניים, עד לכדי השגת הדרגה העליונה ביותר בעבודת ה', כפי שניתן לראות גם מהמשך פסוקי המזמור האמור, עד לפסוק האחרון: "קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'".

* * *

ענין הבטחון הוא — הרגשה של ודאות והשתכנעות שהקב"ה

התייצבות איתנה: נצבים מל' נצב מלך (אוה"ת להצ"צ ר"פ נצבים ע' א'רא. ועוד).

בעולם תחתון: שאין תחתון למטה ממנו (תניא פל"ו. וראה שם ספ"ו מע"ח שמ"ב פ"ד. לקו"ת פקודי שם).

"המעט מכל העמים": דברים ז, ז.

הבטחון . . יסוד בתורה: ראה חובת הלבבות שער הבטחון.

"לדוד . . אירא": תהלים כז, א.

"קוה . . ה'": תהלים שם, יד. וראה ברכות לב, ב.

יסייע להתגבר על כל קשיי החיים, חומריים ורוחניים, משום שהוא ״אורי וישעי״, ובודאי יהיו כל אחד וכל אחת מסוגלים לבצע שליחותם בעולם הזה, ומתוך שמחה, שמחה גדולה ביותר,

— כשהאדם יתבונן בעובדה שהקב״ה בעצמו בחר בו להיות שליח בעולם לעשות לו דירה בתחתונים עם ההבטחה שהוא יתן ״אור״, ״ישע״, ו״עוז״ על־מנת לבצע שליחות זו.

השמחה שבכך גדלה עוד יותר, כשהאדם מתבונן שהסיוע שהקב״ה נותן לו הוא באופן של ״אני לדודי ודודי לי״, היינו, באהבה אלוקית, בלתי רגילה,

דבר שהתחלתו בעיקר בתקופה שמראש־חדש אלול עד אחר יום הכפורים, כמוסבר ע״י חכמינו ז״ל.

לפיכך צריך הדבר — בתקופה זו וגם בכל השנה — לעורר אצלו אהבה בלתי מוגבלת אל הקב״ה, כפי שזה מודגש בפסוק: ״מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ, כלה שארי ולבבי״ וגו׳ (תשוקה של כלות הנפש אל הקב״ה).

אף כאן מודגשים האהבה אל הקב״ה והבטחון בו לגבי כל הענינים ש״בשמים״ (שמשמעותו גם — הענינים הרוחניים) וש״בארץ״ (הענינים הגשמיים).

הבטחון בקב״ה מורשת אבות אצל כל יהודי, ככתוב: ״בך בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו״, ונדרשת רק הבאת בטחון תורשתי זה לידי פועל, במדה שיקיף את כל חיי יום ויום ויחדור בכל הפרטים.

— ובהתאם לכלל של חכמינו ז״ל ש״במדה שאדם מודד —

ורוחניים: וכמאמז״ל בזה הקב״ה עוזרו (סוכה ל, ב. וראה תניא פי״ג).

ובודאי . . שליחותם: ראה או״ת להה״מ תהלים ד״ה ברוך הגבר (פ, ד).

״אני . . לי״: שה״ש (ו, ג).

חכמינו ז״ל: ב״ח לטואו״ח סתקפ״א ד״ה והעבירו, כתבי האריז״ל וכו׳ שאני דודי ודודי לי ר״ת אלול וס״ת ד׳ יודין — מ׳ ימים שמר״ח אלול ועד יוה״כ.

״מי לי . . ולבבי״: תהלים עג, כה־כו. וראה סד״ה משכני (האי׳ והבי׳) תר״ל. סהמ״צ להצ״צ שרש מצות התפלה ספ״מ.

״בך בטחו . . ותפלטמו״: תהלים כב, ה.

בטחו ותפלטמו״: להעיר מכתר ש״ט (סר״ל וכ״כ באו״ת להה״מ תהלים (ס״ח, ג)): והבוטח בה׳ חסד יסובבנהו כו׳ שבכל מקום שהאדם הוא חושב הוא מתדבק כו׳ וכשהוא בוטח בחסד שם ידבק נשמתו והחסד יסובבנהו ותמיד יטמין א״ע כולו בשם יה׳ ומש״כ באו״ת תהלים ד״ה ברוך הגבר — הנ״ל, י״ל).

מודדין לו״, מובן שככל שהבטחון שלו חזק יותר ומבוסס יותר — כך מתגשם בטחונו בגלוי וביתר ביסוס על ידי ברכות הקב״ה בגשמיות וברוחניות.

* * *

יעזור הקב״ה שכל האמור לעיל — ביצוע השליחות האלוקית לעשות לו דירה בתחתונים, הבטחון בקב״ה, ברכות הקב״ה בגשמיות וברוחניות — יבוא לידי גילוי אצל כל יהודי במדה המלאה ביותר,

ודבר זה גם יחיש ויעורר את מילוי הברכות הכלליות לכלל ישראל — בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד,

מנחם שניאורסאהן

י׳שלה

[כרך כח עמוד קנה]

ב״ה, כ׳ חשון, יום הולדת כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל כל עדת ישורון, חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הזדמן לאחרונה לדבר פעמים רבות ולהדגיש את ענין לימוד התורה, שעד כמה שזה היה חשוב בכל הזמנים — לפי הכלל הידוע במשנה: **ותלמוד־תורה כנגד כולם** — הרי הוא כעת חשוב במיוחד בתור הגנה אל מול הסכנות הרציניות ר״ל האורבות לעם היהודי מבית ומחוץ: הכוונה, במשמעות פשוטה, הסכנה הפנימית של עם־ארצות עם התוצאות המצערות הנלוות לכך, עד לסכנה החיצונית בה נמצאת ״כבשה אחת בין שבעים זאבים״, כפי שרואים זאת כיום בבירור.

ש״במדה . . מודדין לו״: משנה ספ״א דסוטה. ובחוה״ל סוף ש׳ הבטחון דיש עשר מדרגות בבטחון. וראה ביאוה״ז פ׳ וארא. אוה״ת להצ״צ לישעי׳ (ע׳ רז ואילך).

שככל שהבטחון . . כך: ראה אור המאיר פ׳ בהעלותך.

״קוה . . ה״״: תהלים שם, יד. וראה ברכות לב, ב.

בזמן כזה חייבים לחזק את אמצעי ההגנה הוודאי כנגד כל הסכנות, שזה הוא, כפי שחכמינו ז״ל אומרים: **אני חומה — זו תורה**, וכפי שהם מדגישים גם בפירושם על הפסוק **הקול קול יעקב** גו׳ — שכל זמן שנשמע קול יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות (ישיבות) אין ל״ידי עשו״ שום שליטה.

למסיבה השנתית המתוכננת של הישיבה ״תומכי־תמימים״ המרכזית, יש את התפקיד לחזק את ה״קול קול יעקב״ במבצר התורני הגדול הזה, שהכוונה היא גם לחזק את עמוד התורה בכלל,

כפי שרואים בבירור, הן כאן והן בחלקים אחרים של העולם, שמתבצעת כוונת מייסד ישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש, כ״ק אדמו״ר (הרש״ב) נ״ע, לגדל תלמידים שהינם **נרות להאיר** — נרות שמאירים בעצמם ומאירים את כל הסביבה **בנר מצוה ותורה אור**.

לכן רצוני להביע את התקווה האיתנה, שכל עסקני וידידי הישיבה בכלל, ומוקירי תורה ומצוות בפרט, שיחיו, יעשו את כל התלוי בהם כדי להבטיח, שהאירוע השנתי החשוב הזה יהיה בהצלחה גדולה בגשמיות וברוחניות.

בכך גם ירחיבו את הצינורות לקבלת ברכות הקב״ה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות עבור עצמם ובני הבית שיחיו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳שמו
[כרך כח עמוד קעד]

ב״ה, ימי החנוכה, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית מתקיימת השנה בלילה האחרון של חנוכה, השיא והשלימות של החג המאיר, וזה מדגיש את השייכות המיוחדת

והמשמעותית בין שני האירועים הבאים יחד בערב זה.

חנוכה — בפשטות — קשור עם **חנוכת בית־המקדש**, לאחר מלחמה של מסירת־נפש נגד כוחות החושך והטומאה שסיכנו את עצם קיומו של העם היהודי.

במחשבה מעמיקה יותר, כל יהודי הוא "מקדש" חי, ובית־המקדש בירושלים היה סמל מוחשי של עצם ומהות כל יהודי. זה כבר נרמז בציווי האלקי בנוגע לבניית המשכן והמקדש הראשון: **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם** — בכל יהודי.

חנוכה — כפי שמודגש במילה — קשור גם עם **חינוך**, וזה מוכיח, שחנוכת בית־המקדש (בפשטות ובהעמקה, כנזכר לעיל) קשורה עם **חינוך על טרת הקדש**. מטרת מוסד חינוך היא לא רק לתת לתלמיד ידיעות בתורה ומצוות, אלא שהתורה והמצוות יחדרו את כל מהותו בחיי היום־יום, ויחד עם זה שיחוש אחריות אישית עבור יהודי שני ויעזור לו להיות גם הוא מקדש חי, דירה לו יתברך.

וזוהי היתה הכוונה של מייסד ישיבת ליובאוויטש הראשונה, באמרו, שהתלמידים יהיו **נרות להאיר** — להאיר את כל סביבתם, היכן שיהיו ובמה שיתעסקו.

גם בזה נותנים נרות חנוכה הוראות חשובות, באופנים שונים.

נקודה אחת בזה היא מה שנרות־חנוכה צריכים להראות גם **מבחוץ**, כדי שיהודי שהוא עדיין, בינתיים, "בחוץ" — זר מתורה ומצוות, יראה את נרות החנוכה המאירים ויתבונן במשמעותם.

נקודה שניה היא שבנוגע למצוה של נר־חנוכה המנהג המקובל אצל כל היהודים הוא להיות **מהדרין מן המהדרין**, החל בנר אחד בלילה הראשון ולהוסיף עוד נר ועוד נר בכל שאר הלילות של חנוכה. כך זה צריך להיות גם בחינוך, שצריך להיות לא רק עם כל ההידורים אלא עם הידור שבהידור.

יתרה מזו, בכל עניני תורה ומצוות, עד כמה שהמצב היום הוא טוב, גם אם זה בשלימות, אין זה די עבור מחר ומחרתיים. וגם את זה מלמדת מצות נר־חנוכה, שכן למרות שכאשר מדליקים נר אחד בלילה הראשון של חנוכה, קויימה המצוה בשלימות, עם זאת דורשים שבלילה השני ידליקו שני נרות, ובלילה השלישי — שלושה, וכך הלאה להוסיף ולהגדיל את מספר הנרות והאורה מיום ליום, ושיהיה זה באותה התלהבות כלפני כן ועוד יותר.

רוח זו, לשאוף למדריגה היותר גבוהה ולכמה שיותר השגים **מחייה** את החינוך שהתלמידים מקבלים בישיבות ליובאוויטש.

כל הנזכר לעיל מביא אותנו לתכלית של המסיבה השנתית של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש. אותה רוח **המחיה** את מוסדות התורה האלו ותלמידיהם, שכל כך קשורה ברוח חנוכה, צריכה גם להחיות ולהדריך את ידידי ועסקני ישיבות ליובאוויטש — רוח של מסירת־נפש ושאיפה להשגים יותר גדולים, לעשות ולפעול היום — יותר מאמש, מחר — יותר מהיום, ומחרתיים עוד יותר.

ובזכות זו ודאי יאיר השם יתברך עוד את ביתכם, יאיר יותר באור הנצחי של נר מצוה ותורה אור, ויאיר יותר גם במובן הפשוט, שיהיה באמת אור בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכל האמור,

מנחם שניאורסאהן

י״שס
[כרך כח עמוד קצו]

ב״ה, ב׳ אדר, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר חיים שי׳ גראדע

שלום וברכה!

היתה זו עבורי הפתעה נעימה לקבל פרישת שלום ממנו באמצעות ידידינו המשותפים במיאמי. במיוחד, כאשר זה התלווה עם דו״ח אודות ביקורו במוסדותינו שם, דיבוריו עם התלמידים, וכן הלאה.

ודאי, כאחד שחי כבר שנים רבות באמריקה ובא בקשר גם עם נוער, אין צורך להבהיר לו עד כמה חשובה פגישה שכזו עבור הנוער.

מאליו מובן שגם מסרו לי אודות מצב בריאותו, במיוחד בנוגע למנוחת הנפש. תקותי, שלעת קבלת מכתבי כבר יש בה הטבה משמעותית.

אני מרשה לעצמי גם להוסיף, שהביקור הנזכר והדיבור עם התלמידים, וכשרואה כיצד הם מתחנכים ברוח ישראל סבא — גם

במובן הפשוט, דהיינו ברוח סביהם וסבתותיהם, בטח גרם לו שמחה פנימית וסייע למנוחת הנפש **שלו**. הרי אצל יהודים, מנוחת הנפש קשורה עם אוצרותינו הרוחניים, והפרעה לכך היא כאשר מחפשים דוקא מזלות חדשים בעולמות זרים, כאשר — כפי שמבואר במשלים וסיפורים מפורסמים — ניתן למצוא את האוצר בקלות ולחפור ב"חצר" שלו.

בהקשר זה נגרם רושם מיוחד על ידידינו שם, וגם עלי, בקשתו להמציא עבורו, במקום התפילין הקטנות שלו, תפילין בגודל יותר גדול. בנוסף לכך שלצערנו חלק גדול של התפילין הקטנות הינן ספק כשרות, מראה הדבר על רגש מיוחד בענין, שרוצים לבצע זאת באופן שיראה יותר טוב.

על יסוד פגישתנו לפני זמן יחד עם רעייתו שתחי', הריני מרשה לעצמי את הבא לקמן:

בפרישת השלום שהם העבירו לי דובר רק אודותו, שכן כנראה רעייתו לא היתה נוכחת. אבל על יסוד החשיבות המיוחדת שהתורה מייחסת לאחדות של בעל ואשה, עד ששניהם נחשבים כגוף אחד, והיות וידידינו מסרו לי אודות סידור וכו', הנני מרשה לעצמי לצרף בזה סידור עם תהלים בפורמט קטן, כהשלמה לביקורם במיאמי, במיוחד עבור רעייתו תחי', ובתקווה שתקבל זאת כפי הכוונה, ושהיא תשתמש בזה לדברים בריאים ודברים שמחים, יחד איתו, לאריכות ימים ושנים טובות.

בכבוד ובברכה למילוי משאלות לבבם לטובה ולבשורות טובות בכל האמור מתוך מנוחת הנפש והגוף,

מ. שניאורסאהן

י׳שעא

[כרך כח עמוד רי]

ב״ה, ערב שבת קודש מברכים, פרשת החודש, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים במסיבה השנתית של
״נציבי הישיבה״ תומכי־תמימים ליובאוויטש
במונטריאול,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

ישנה משמעות מיוחדת ושייכות בכך שהמסיבה השנתית מתקיימת השנה ערב ראש חודש ניסן, ״חודש הגאולה״.

חכמינו זכרונם לברכה אומרים, שבדיוק כמו שהיהודים נגאלו ממצרים בחודש ניסן, כך בניסן יגאלו היהודים מהגלות הנוכחית. **(בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל)**.

בכך רמזו חכמינו, שלא רק שעתיד עמנו קשור בעברנו, אלא גם שאותם תנאים ששימשו יסוד לגאולה מגלות מצרים, הם גם יסוד הגאולה העתידה.

התורה מספרת לנו, שמבלי הבט על גזירותיו האכזריות של פרעה, שיועדו במיוחד נגד ילדי ישראל, יכל משה רבינו להצהיר: ״**בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו**, גו׳״. כך גם מספרים לנו חכמינו ז״ל, שבעת הניסים של קריעת ים־סוף היו הילדים הראשונים שהכירו את ה׳ **(הם הכירוהו תחילה)** בהכריזם **זה א־לי!**

זו היתה התוצאה מכך שהורים יהודיים, גם למראה הגזירות והרדיפות, מסרו נפשם לחנך את ילדי הדור הבא שידעו אודות הקב״ה ויהיו חדורים באהבת־השם ואהבת ישראל ושיהיו מוכנים ומשתוקקים ללכת לקבל את התורה ומצוות בהר סיני. כך הרי צריך להיות במידה רבה הרבה יותר כאשר אפשר לעשות זאת בחפשיות ובגאווה.

המסיבה השנתית ערב ראש חודש ניסן ודאי תהיה דבר בעיתו להתעמק בנחיצות החיונית לחזק חינוך תורני בכלל ואת הישיבה תומכי תמימים בפרט. ובודאי יעריכו בעומק יותר את הזכות הגדולה שמרוויחים באמצעות תמיכה במוסד־תורה גדול זה, הן באופן אישי

— בתור מעין של ברכות לתומכים ומשפחותיהם שיחיו, וגם עבור כלל ישראל — באמצעות קירוב הגשמת הנבואה: **כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות**, על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳שעב

[כרך כח עמוד ריב]

ב״ה, ראש חודש ניסן, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

נקודת השיא של חודש ניסן — חודש הגאולה — היא חג הפסח, המצויין בנוסח התפלה כ״זמן חרותנו״.

במשמעותה הפשוטה פירושה של המלה ״חרותנו״ — החרות שלנו, בלשון רבים — הוא שחרורם של הרבים, כלומר של כל היחידים שהם בני עמנו.

ברם, אנו רואים כי את המושג ״זמן שמחתנו״, המופיע אף הוא באותו נוסח, מפרש רבנו הזקן כך שלשון הרבים משמעותה (גם): שמחת בני ישראל ושמחת הקב״ה (= **שמחתנו** המשותפת וההדדית, שלנו ושל הקב״ה).

מכאן למדים לגבי המושג ״זמן חרותנו״, בלשון רבים, שמשמעותו (גם): שחרור בני ישראל מגלות מצרים וגם שחרורה של השכינה, כביכול, כפי שהענין מתבטא במלים: ״כהושעת גוי ואלקים כו׳, והוצאתי (ה׳ חלומה) אתכם (א׳ סגולה, ת׳ רפוי׳) —

נקודת השיא . . הפסח: כשמו חודש הגאולה — שהייתה בפסח. וראה ר״ה (ד, א) דגם לר״ח ניסן שייכות מיוחדת לרגל דפסח.

חודש הגאולה: שמו״ר פט״ו, יא. וראה אוה״ת להצ״צ עה״פ החודש הזה (ע׳ רסד ואילך).

מפרש רבנו הזקן: לקו״ת דרושים לשמע״צ (פח, ד. פד, א).

במלים: בס׳ הושענות ד״ה כהושעת. וראה ירושי׳ סוכה פ״ד, ה״ג. מגלה כט, א. ד״ה מצה זו תר״ם בתחלתו.

נקוב: והוצאתי (ה׳ שרוקה) אתכם (א׳ חרוקה, ת׳ דגושה)״. [כלומר: את הפסוק ״והוצאתי אתכם״, שקריאתו המקובלת היא במשמעות הוצאת ישראל ממצרים על ידי הקב״ה, אפשר לקרוא גם במשמעות של הוצאת הקב״ה, כביכול, ממצרים יחד עם בני ישראל]. פירוש הדברים הוא ששחרור ישראל, כעם וכיחיד, הוא כפול: שחרור בני ישראל ושחרור השכינה, כביכול, האלקות שבכל יהודי, הנפש האלקית שהיא ״חלק אלוק׳ ממעל ממש״,

דבר המשתקף, ואף — יתר על כן — מושג, על ידי כך שיהודי מתנהג באופן של חרות אמיתית (משום שהיא מבוססת על תורת **אמת**) ושל רחבות בשני תחומי החיים שלו,

בהתאם לביטוי, בקשר לכללות חיי האדם: ״טוב לשמים וטוב לבריות״,

חרות ורחבות בענינים של ״טוב **לשמים**״ (בין אדם למקום), וחרות ורחבות בענינים של ״טוב **לבריות**״ (בין אדם לחברו).

* * *

להבהרת יתר של הדברים האמורים:

הענין של ״יציאת מצרים״ ו״זמן חרותנו״ מכיל לקחים והוראות רבות, לכלל ישראל ולכל יהודי בפרט, בכל הזמנים ובכל המקומות, כפי שזה בכל עניני התורה, שהיא תורה — הוראה נצחית.

ההוראה מיציאת מצרים — שאנו מצווים להזכירה בכל יום — היא שיהודי צריך **תמיד** לשאוף להשתחרר מגלות מצרים, ובכלל

והוצאתי . . והוצאתי: ראה לקוטי לוי״צ לזח״ב ע׳ פב.

השכינה: מלשון ושכנתי בתוכם (תניא פנ״ב וראה שם פי״ז).

״**חלק . . ממש״:** תניא רפ״ב, וראה סד״ה גדולים מעשה צדיקים, תרפ״ה.

מושג, על־ידי כך: ראה סוטה (ט, ב): וכן לענין הטובה ובתוד״ה מרים (שם יא, א). רש״י עה״ת ס״פ בהעלתך.

לביטוי: קדושין מ, א.

וטוב לבריות״: אף הרחוקים כו׳ (תניא פ׳ לב).

תורה — הוראה: זח״ג נג, ב.

להזכירה בכל יום: ביום ובלילה (רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א ה״ג. שו״ע אדה״ז ר״ס סז. ועוד).

להזכירה . . לשאוף: בל׳ התניא רפמ״ז: בכל דור ודור וכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים. ועפ״ז מובן הרמב״ם (הל׳ מצה פ״ז, ה״ו): בכל דור ודור חייב אדם להראות א״ע כאילו הוא בעצמו יצא **עתה** משעבוד מצרים. ולהעיר שהרמב״ם מוסיף ג״כ **להראות** (אף שיש מביאין נ״א — לראות) — ראה פסחים קט״ז, ב. — וכ״כ בשו״ע אדה״ז סתע״ב ס״ז; אבל בנוסח ההגדה בהרמב״ם ובאדה״ז

מ״מצרים״, מכל המיצרים וההגבלות המצירים לישראל: הוא מסוגל להיות טוב יותר, עדין יותר — אך אין הוא זז ממקומו, היום כאתמול וכשלשום.

מובן מאליו שבראש ובראשונה באה היציאה מ״גלות מצרים ערות הארץ״, ה״סור מרע״ (מצוות לא־תעשה) וה״ועשה טוב״ (מצוות עשה) בפועל בחיי יום יום,

אך יחד עם זה — הרי בכל מצות עשה שיהודי מקיים ובכל מצות לא־תעשה שהוא נשמר ממנה — יש ״על פי דין״ ויש ״לפנים משורת הדין״, שגם זה מהווה ציווי של תורתנו הנצחית. ומאחר שכל הענינים של תורה ומצוות, טוב וקדושה, נובעים וניתנים מן הקב״ה, שהוא **אין־סוף**, הרי גם הם אין־סופיים ובלתי מוגבלים: ככל שמצבו של יהודי ביהדות, בתורה ובמצוות, הוא טוב — עשוי הוא להיות, ולכן **חייב** הוא להיות, טוב יותר ונעלה יותר, כפי הציווי: ״מעלין בקודש״. אם אין הוא מתאמץ, אם אין הוא **עמל** להתעלות מעלה מעלה, למעלה מן ההרגל שנעשה טבע (מסגרת קבועה ונוקשה) — חסרה אצלו שלימותה של החרות.

* * *

וזו אחת מן ההוראות היסודיות של יציאת מצרים, זמן חרותנו: הגאולה ממצרים היתה כפולה — שחרור גופני של בני ישראל משעבוד מצרים, יחד עם שחרור רוחני של הנשמה היהודית, ככתוב: ״משכו

— לראות!

מכל המיצרים: ראה סידור ש׳ התפלין (ח, ד): פי׳ ענין יצי״מ, ובכ״מ.

המצירים לישראל: ע״פ ב״ר פט״ז, ד.

מהווה ציווי: ב״מ ל, ב. ובכ״מ.

״מעלין בקודש״: ברכות כח, א. ובכ״מ. וראה ד״ה ויגש תרס״ח (המשך תרס״ו ע׳ תצא ואילך)*.

***) הטעם שצויין למאמר זה דוקא (אף דהענין דעליית הנשמה ע״י ירידתה למטה מבואר** בכו״כ **מקומות בדא״ח), כי יש במאמר זה מה שלא הוזכר ברוב המאמרים: ברוב המקומות מבואר דירידת הנשמה ממקורה, אלקי נשמה כו׳ טהורה היא, היינו אצי׳ כו׳ וכיו״ב, והעלי׳ שלה היא למעלה מאצי׳ או שהעלי׳ — לאשתאבא בגופא דמלכא; במאמר הנ״ל (והמשכו במאמרים שלאח״ז) מבואר שעליית הנשמה היא לפנימיות ועצמות אוא״ס ב״ה שלפני הצמצום, ומפרש (ראה בארוכה בד״ה בשעה שהקדימו והמשכו בד״ה אין עומדיו בההמשך שם) ״טהורה היא״ על טהירו ועליית הנשמה ע״י ירידתה למטה (שהיא צורך עלי׳** למעלה **משרשה ומקורה (שם ע׳ תקב ואילך)) היא למעלה גם מטה״ע. ומזה נלמד גם לענין ד״מעלין בקודש״ דאפי׳ במדרי׳ טה״ע ישנו ציווי זה. [וראה הגש״פ שם ע׳ תרעז].**

וקחו לכם״ — ״משכו ידיכם מעבודה זרה״,

ושני הדברים היו בצורה של ״ביד רמה״, חירות במלוא המדה,

ורק אז, ביציאתם ממצרים, החלו בני ישראל להתעלות מיום ליום מעלה־מעלה, עד שהגיעו לדרגה העליונה ביותר של חרות, כפי שחכמינו ז״ל אומרים: ״חרות על הלוחות״ — ״חירות על הלוחות״ (יחד עם הלוחות ובהם ניתנה החרות).

* * *

ויהי רצון, שכשם שביציאת מצרים אז היו ״ובני ישראל יוצאים ביד רמה״, כך יהא גם היום, אצל כל יהודי ובכל מקום, סידור חיי יום־יום באופן של חרות מלאה ומושלמת, ושהדבר יעשה **ביד רמה,** בעוז ובשמחה,

ובקרוב ממש נזכה כולנו למצב של ״אך טוב לישראל״, ולצאת מן הגלות הנוכחית, ״בנערינו ובזקנינו גו׳, בבנינו ובבנותינו גו׳, לא תשאר פרסה״, ולצעוד ביד רמה לקבלת פני משיח צדקנו בגאולה האמתית והשלמה.

בכבוד ובברכת חג הפסח — זמן חרותנו — כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

״**משכו . . זרה״:** שמות יב, כא. ובמכילתא שם. תיב״ע, ועוד.

״**חרות . . ״חירות:** עירובין נד, א. **

״**אך טוב לישראל״:** תהלים עג, א.

״**בנערינו . . פרסה״:** שמות יו״ד, ט. (ולהעיר מפע״ח שער החמ״צ פ״ו סד״ה מה נשתנה). שם, כו. ובשמו״ר רפי״ח: אפילו . . טלף אחד. וראה צוואת הריב״ש (סי׳ קט — הוצאת קה״ת), כתר ש״ט (סרי״ח) ואור תורה להה״מ ד״ה התורה חסה על ממונם של ישראל.

****) הטעם שצויין לש״ס עירובין (נד, א) ולא לאבות פ״ו, ב שהוא ברייתא (אבל ד״שנו חכמים בלשון המשנה״):**

בעירובין קאי בלוחות הראשונות כמפורש שם

משא״כ באבות שם בא כראי׳ ״שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בת״ת״. היינו שקאי על העוסק בתורה בכל **הזמנים, עאכו״כ לאחרי שבירת הלוחות ראשונות** (שנשתכחה **תורה כו׳). ומוכח דה״חירות״ המדובר באבות הוא למטה הרבה מבחי׳ ״חירות״ שבעירובין.**

והנה בהמכ׳ הובא המרז״ל על המצב שלאחר יצי״מ וכו׳, ובכ״ז החירות הייתה: ״עד שהם . . קבלת התורה״. והיינו דרגא הכי נעלית ב״חירות״ (ולכן צויין לעירובין דוקא).

י׳שעו

[כרך כח עמוד ריט]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מראש־חודש ניסן, שבו נידון הענין של ״זמן חרותנו״ במשמעותו הכפולה: חרות בני ישראל וחרות השכינה, כביכול, כפי שהדבר מצויין בפסוקים ומאמרי חז״ל רבים, שהרי כשבני ישראל נמצאים בגלות, נמצאת גם השכינה (בגלות) אתם (״גלו למצרים — שכינה עמהן״), משום כך גם הגאולה היא באופן של ״גוי ואלקים״. במכתב גם הובהר כיצד צריכה החרות האמיתית להתבטא בחיים — בשאיפה מתמדת לחרות ולרחבות, הן ביחסים שבין אדם למקום (״טוב לשמים״) והן ביחסים שבין אדם לחברו (״טוב לבריות״), (בין אדם לאלקים, בין אדם לגוי),

— נתעכב כאן על נקודה עמוקה יותר בנידון, והיא: בנוסף לחרות ולרחבות בשני התחומים האמורים — דורשת החרות האמיתית **שכל פעולה**, הן פעולה בקו של ״טוב לשמים״, והן פעולה בקו של ״טוב לבריות״ — תכלול בקרבה את שני הקווים, ובאופן של אי־הגבלה ורחבות בשניהם,

— דבר שהוא גם, דרך אגב, צעד להעמקת והשלמת הענין של אחדות אמיתית בכל הבריאה — שזו הרי משימתו של ישראל, כיחיד וכעם: ״גוי אחד — בארץ״, על־פי הפירוש: גוי העושה (מגלה) את ה״אחד״ (גם) בעניני ״ארץ״ (דברים ארציים וגשמיים).

(״גלו . . עמהן״): מגילה כט, א. ספרי למסעי לה, לד (ומסיים: לאדום שכינה עמהם. וידוע הדיוק שבכ״מ בדא״ח מביא גלו למצרים ובכ״מ — גלו לבבל, ובכ״מ — גלו לאדום).

שכל פעולה: לכאורה קשה ממ״ש (בצוואת הריב״ש ו)באו״ת להה״מ ד״ה צדיק כתמר, אבל ראה שם ד״ה מותר להתגרות דגם צדיק זה עוסק בגמ״ח. ויתרה מזו — דמתגרים בו כו׳ **עיי״ש**. וראה זח״א סז, ב. ולהעיר גם מהפס״ד (רמב״ם הל׳ תשובה פ״ג, ה״ד) דצריך **כל אדם** שיראה עצמו **כל השנה כולה** כאילו הוא וכן כל העולם חציו זכאי וחציו כו׳ עשה מצוה אחת הרי הכריע א״ע ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה.

הפירוש: אגה״ק ס״ט.

* * *

ולדוגמא — החל בחג הפסח, אנו רואים שכאשר יהודי ניגש לערוך את ה״סדר״, באופן הטוב ביותר של ״טוב לשמים״ — חדור בהכרת טובה לקב״ה על הגאולה וכשהוא חי מחדש את גאולתו העצמית, לפי הנוסח: ״אשר גאלנו״ (יחד עם —) ״וגאל את אבותינו״ — עליו לפתוח את ה״סדר״ בהכרזה ״כל דכפין״ ו״כל דצריך״, למשוך מיד אל הסדר את אלו שאינם מסוגלים לערוך בעצמם את ה״סדר״.

יתר על כן: כל סדר ההגדה מבוסס על ״והגדת לבנך״ — לספר לזולת (ולהשפיע עליו),

— והרי משמעות ״לבנך״ הרי היא — **לכל** הבנים, לכל ״ארבעה הבנים״,

וכן, לפי פירוש חכמינו ז״ל: ״לבניך — אלו התלמידים״, הכוונה, אף כאן, אינה לבניו שלו בלבד, כי אם גם לכל אחד שאפשר להשפיע עליו ולקרבו ליהדות.

הוא הדבר גם בקשר לחג השבועות, זמן מתן תורתנו, שבהתאם לפירוש האמור לגבי ״זמן חרותנו״, הכוונה גם כאן: **התורה שלנו**, שנתן לנו הקב״ה, **ותורת ה׳**, התורה והמצוות שהקב״ה בכבודו ובעצמו, כביכול, שומר אותן, כפי שהמדרש מסביר את הפסוק: ״מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטיו לישראל״, שהם **דבריו, חוקיו**

הנוסח: בברכת (שבמקום ברכת) הנסים דחה״פ (רש״י בס׳ האורה. אבודרהם). פסחים קטז, ב.

יחד עם -): ואדרבא מקדימה לגאל את אבותינו.

לפתוח את ה״סדר״: קודם ל״והגדת לבנך״ (ובתור הקדמה לזה — שלכן נכלל בסימן ״מגיד״).

מבוסס . . לבנך״: שלכן נקראת הגדה (אבודרהם).

״**והגדת לבנך״:** שמות יג, ח. וראה פרש״י שם יג, ה. (ובהגדה) שבבן הכי קטן — שאינו יודע לשאול — הכתוב מדבר. ובירוש׳ פסחים (פ״י, ה״ד) שהוא למטה מבן טיפש.

לזולת (ולהשפיע עליו): או על עצמו בתור ״זולתי״ וכהפס״ד **דשואל** א״ע מה נשתנה . . ואח״כ **עונה**. וראה פרש״י עה״פ זכור את יום השבת (שמות כ, ח): **תנו לב** (וידועים דברי הרמב״ם הל׳ חומ״צ רפ״ז (ובסהמ״צ מ״ע קנז) דלמדים זכור דיצי״מ מזה דשבת. וראה פסחים קיז, ב. שמו״ר ס״פ בא. מפרשי הרמב״ם שם).

״**ארבעה הבנים״:** שכולל כל העולמות (אריז״ל בסידורו ובכ״מ, וראה לקוטי לוי״צ לזח״א ע׳ פח).

״**לבניך — אלו התלמידים״:** דברים ו, ז ובספרי שם (הובא בפרש״י שם).

שהמדרש מסביר: שמו״ר פ״ל, ט.

״**מגיד . . לישראל״:** תהלים קמז, יט. ובסידור בפסו״ד ד״ה זה: מגיד ל׳ המשכה

ומשפטיו, דברים, חוקים ומשפטים שהקב״ה מקיים. גם בענין זה של תלמוד תורה, הרי ״תלמוד תורה כנגד כולם״, כשאדם לומד את תורת ה׳, התורה שהקב״ה משתעשע בה ״וקורא כנגדו״ — לא די בכך שהוא לומד בעצמו, אלא, כאמור, צריך להיות ״ושננתם לבניך — אלו התלמידים״. יתר על כן: האופן הנעלה ביותר בתלמוד־תורה הוא — תלמוד תורה דרבים, ואימתי אדם מסוגל להבין היטב את התורה — כאשר הוא לומד עם הזולת, ״מתלמידי יותר מכולם״.

כך גם בקשר לחג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת־תורה, זמן שמחתנו, אשר משמעותו, כפי שהוסבר, השמחה הכפולה: שמחת בני ישראל (בקב״ה ובתורה) ושמחת הקב״ה והתורה (בישראל) — צריכה השמחה הזאת, ככל שמחת החג בכלל, להיות באופן של ״ושמחת בחגך, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך״, שהשמחה תקיף לא רק את האדם עצמו כי אם גם את בני־ביתו, עד לכל הסביבה כולה, עד אף ל״גר״ ולכל אלה העומדים עדיין ״בשעריך״.

* * *

כך גם בשטח של ״טוב לבריות״, אימתי ישנה בו החרות האמיתית — כשהוא (גם) ״טוב לשמים״, שכן אם הפעולה שהוא עושה בין אדם לחברו באה מצד שכלו שלו או מצד הרגש שלו — הרי היא מוגבלת ומכוונת בהתאם לשכל המצומצם והרגש המצומצם שלו. הוא עושה זאת בגלל ה״טבע״ שלו, ונובעת מן המסגרת הטבעית שלו, כפי שהוסבר הענין בהזדמנויות שונות.

* * *

ממהות למהות שלא בדרך עילה ועלול.

משתעשע בה: משלי ח, ל. תניא קו״א סד״ה דוד זמירות. לקו״ת ד״ה זה. סד״ה ויצא, תרס״ו. — ולהעיר שבכתוב (שם) ג״כ ב׳ הענינים: שעשועים גו׳ לפניו גו׳ את בנ״א. וראה סד״ה ואהי׳ אצלו, תר״ל.

״וקורא כנגדו״: תדבא״ר רפי״ח. יל״ש איכה רמז תתרלד. וראה לקו״ת נצבים סד״ה כי המצוה הזאת.

תלמוד תורה דרבים: להעיר משו״ע אדה״ז או״ח ספ״ט, ס״ז. סקי״ו, ס״ד. סר״צ, ס״ד. הל׳ ת״ת פ״ד, ס״ד.

״מתלמידי יותר מכולם״: תענית ז, א.

״ושמחת . . בשעריך״: דברים טז, יד.

החרות האמיתית . . ״טוב לשמים״: יתרה מזה בכתר ש״ט (ס״ו. ד״ה והדבר) דע״י תקריבון אלי מברר ספקות כו׳.

מוגבלת ומכוונת בהתאם: להעיר מד״ה אשר ברא, תרפ״ט פ״ד ואילך.

וכשם שזה בקווים של תורה וגמילות־חסדים, כאמור, כך גם בקו של עבודה — זו תפילה.

כידוע, הוסדרו תפלות יום־יום במקומם של הקרבנות, כשלפי פשוטו של דבר הכוונה לקרבן התמיד, הוא הקרבן היום־יומי שהוקרב בבית־המקדש בבוקר ובערב. קרבן התמיד — יחד עם היותו עולה, ״כליל לה״״, היה צריך להיות קרבן צבור, בהשתתפות והתאחדות כל בני ישראל, ע״י ״מחצית השקל״ (שתרם כל אחד מבני ישראל),

— ובמיוחד לפי המוסבר בספרי־מוסר, שאחד הרמזים במחצית השקל, הוא שיהודי מגיע לשלימות רק כשהוא מתאחד עם יהודי אחר. דבר זה מודגש עוד יותר ע״י ההוראה שכשיהודי עומד להתפלל, אפילו ביחידות, עליו לומר לפני התפלה: ״הריני מקבל עלי מצות עשה של: ואהבת לרעך כמוך״.

* * *

כיוון שהגאולה מן הגלות הנוכחית תהיה ״כימי צאתך מארץ מצרים״, אשר כאמור, היתה באופן של ״כהושעת גוי ואלקים״, מובן מזה שההתנהגות והמדה המקרבות את הגאולה היא — ההשתדלות לעשות בשני התחומים, ב״טוב לשמים״, לסייע לגאולת ״שכינתא מגלותא״ (= השכינה מן הגלות), וב״טוב לבריות״, ששום יהודי לא ילך, חלילה, לאיבוד, בגלות,

— באמצעות העבודה בכל שלשה הקווים של תורה, עבודה וגמילות־חסדים, בחרות אמיתית, כפי המוסבר לעיל.

ויהי רצון, שעל־ידי כך שבני ישראל יהיו ״כולנו כאחד״, יראו מיד ובגלוי את ה״ברכנו אבינו״, ויקויים מיד ״ביום ההוא יהיה ה׳

תפלות . . הקרבנות . . התמיד: ברכות כו, ב. וגם מוספים.

פשוטו . . קרבן צבור: אבל יש גם תפלת נדבה והיא במקום קרבן יחיד (טושו״ע או״ח סק״ז). כן להעיר שתפלת ערבית שכנגד איברים ופדרים שלא נתעכלו דקרבים כל הלילה — גם דקרבן יחיד דינם כן.

״כליל לה״״: שמואל א ז, ט.

בספרי־מוסר: בינה לעתים ועוד.

לומר . . ״הריני מקבל . . כמוך״: אדה״ז בסידורו (משא״כ בפע״ח ש״ה פ״א שיקבל עליו״). וראה שיחת ל״ג בעומר תש״ח (לקו״ד ח״ג) בזה מהבעש״ט, הה״מ ואדה״ז.

״כימי . . מצרים״: מיכה ז, טו. וראה אוה״ת עה״פ (ע״פ הזהר ומד״ר, עיי״ש) בסופו — דיהיו נפלאות גדולות יותר מביצי״מ.

״כולנו . . אבינו״: בברכת שים שלום סיום וחותם **כל** תפילת עמידה. ראה תניא פ׳

אחד ושמו אחד״, על ידי ה״עבודה״ של ״גוי אחד בארץ״, — ואלקים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ, בגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת חג הפסח כשר ושמח,

מנחם שניאורסאהן

י׳שעט

[כרך כח עמוד רכו]

ב״ה, ערב שבת־קודש, ראש חודש אייר, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

לכנס השנתי ה־20 של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

לכנס השנתי המתוכנן, בימים י״ד אייר (פסח־שני) — ט״ז אייר, הנני שולח את איחולי וברכתי, השם יתברך יעזור, שהכנס יוכתר בהצלחה במלוא המידה.

מוכר פתגמו של כ״ק מו״ח אדמו״ר, שאחד מהוראות **פסח־שני** היא, **שאף פעם אין אבוד**, ואף פעם לא מאוחר מדי להשלים מה שהחסירו.

זהו גם מתאים לאחד מיסודות עבודתם החיונית לה התמסרו הרביים־נשיאים זי״ע במסירת־נפש רבה כל כך, לקרב יהודים לתורה ומצוות, ללא הבט באיזה מצב הם נמצאים, **ולא התייאשו** מאף יהודי.

לעבודה לקרב יהודים ליהדות יש שייכות מיוחדת לנשים, שכן מובן, שהעבודה הזו דורשת גישה מיוחדת ורגישה, טוב לב, עדינות ורכות וכדומה, שתכונות נפש אלו נמצאות בנשים במידה רבה יותר עוד יותר מאשר באנשים, שבכלל הרי כל היהודים ללא הבדל רחמנים וגומלי חסדים.

לב.

״**ביום . . אחד״:** זכרי׳ יד, ט.

ואלקים . . הארץ: תהלים עד, יב. ובב״ר (פט״ו, ג) דמתקן השכר קודם הפעולה, מקדם.

סיסמת הכנס: ״הבת היהודיה מאירה את ביתה, את סביבתה, את העולם״ מתאימה במיוחד גם בכך שאחד הפרטים של **אור** הוא שהוא מאיר את הסביבה ללא התחשבות באיזה מצב החפצים נמצאים — האור מאיר את הכל ללא הבדל, ועושה זאת בחפשיות וידידותיות. וזהו האופן בו תורה אור מאירה את הכל ואת כולם, כמו שכתוב בפסוק: **דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותי׳ שלום**.

יתן הקב״ה, שהכנס יתבצע בהצלחה, ויעורר את כל המשתתפות להתמיד בעבודתן החיונית עם אור והתלהבות במידה גדלה והולכת.

בברכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות ולבשורות טובות בכל האמור,

י׳שפח
[כרך כח עמוד רלח]

ב״ה, ל״ג בעומר, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי עבור
מוסד חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את הידיעה אודות ההכנות לאירוע השנתי, ראש חודש סיון הבא עלינו לטובה.

היום הראשון של חודש סיון הוא יום סגולה, שכן, כידוע, היה זה היום בו עם ישראל הגיע להר סיני, כפי שהתורה מספרת: **בחודש השלישי** (סיון) . . **ביום הזה** (א׳ סיון) **באו מדבר סיני ויחן שם** (עם) **ישראל נגד ההר**.

מדגישים חכמינו זכרונם לברכה, **שויחן** הוא בלשון יחיד, וזאת אומרת שכל היהודים היו שם **כאחד**, בלב אחד; בתשוקה אחת — לקבל את התורה.

אחת הנקודות הפנימיות בכך היא, שאף שהיהודים היו מורכבים משנים עשר שבטים, ואנשים הם הרי בכלל מחולקים ברצונותיהם ודעותיהם האישיים, והמסעות הקודמים ממצרים עד סיני אכן היו באופן של **ויסעו ויחנו**, לשון רבים, וגם לא חסר פירוד הלבבות —

אם כן היאך לפתע נהיו מאוחדים, כאיש אחד בלב אחד?

המענה לזה הוא, כיון שזה היה **נגד ההר** — שם ניתנה התורה האלקית, ודבר זה השפיע שנמוגו כל פערי הדעות והרצונות האישיים; מכיון ש**תורה אחת**, שניתנה מ**ה׳ אחד**, יש את הכוח העל־טבעי לאחד אנשים ודברים שהם לכאורה נפרדים.

במילים אחרות: ההתאחדות למען מטרה **אחת**, שהמטרה היא לייסד את חיי היום־יום, בכל הפרטים, בהתאמה לתורה האלקית, לא רק מכריעה את כל הדברים הצדדיים שבהם נחלקים אחד מהשני, אלא אדרבה, היא נותנת את האפשרות לנצל את השינויים כדי להשלים אחד את השני כקומה אחת שלמה, גוף אחד שלם.

יש לקוות, שהרעיון הנזכר ישתקף גם בשורות ידידי ״אהלי תורה״, שהתאספו במטרה אחת — לסייע למוסד החשוב הזה של חינוך על טהרת הקודש, במעשה בפועל, לא רק להמשיך את עבודתו הקדושה, אלא גם לחזק ולהרחיב את אפשרויותיו, לפי הדרישות הנחוצות בזמן הנוכחי.

ואשרי חלקם — של כל הנוטלים חלק בזה, שכן בכך הם מרחיבים את הצנורות והכלים לקבלת ברכת הקב״ה בכל הנחוץ, עבור עצמם ובני־הבית שיחיו, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות,

מ. שניאורסאהן

י׳שצ
[כרך כח עמוד רמא]

ב״ה, ראש־חודש סיון, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל העסקנים והידידים של בתי הספר בית־רבקה,
ואל המשתתפים במסיבה השנתית, בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שימח אותי לקבל את הידיעה, שהמסיבה השנתית תתקיים השנה אי״ה בכ״ה סיון — בחודש של מתן־תורה.

השייכות המיוחדת של מתן־תורה לנשים היהודיות, כבר הודגשה פעמים רבות, לפי סיפור חכמינו ז״ל, על יסוד הפסוק **כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל** — שכאשר הגיע הזמן לתת את התורה לעם ישראל, ציוה הקב״ה למשה רבנו לדבר קודם עם הנשים (״בית יעקב״) ולאחר מכן לגברים (״בני ישראל״). בכך התורה (— הוראה) נתנה הוראה נצחית (שכן התורה היא הרי נצחית), לכל הזמנים וכל המקומות, שלנשים יהודיות יש שליחות ותפקיד מיוחדים להבטיח, שקבלת התורה — ההתחייבות לשמור תורה ומצוות — מצד **כל** היהודים, תהיה כמו שצריך, בהתמסרות ובשמחה.

גם בפרשת השבוע של המסיבה יש שייכות מיוחדת לנשים במצות **חלה**, שהיא אחת המצוות שניתנו במיוחד לנשים ובנות יהודיות — מצוה הקשורה עם ברכות אלקיות רבות עבורן ועבור כל המשפחה.

מצוה נוספת שניתנה במיוחד לנשי ובנות ישראל (גם ילדות קטנות ביותר שרק כעת מתחילים לחנכן ביהדות) — היא המצוה של הדלקת נרות בערב שבת וערב יום־טוב. כפי שדובר בהזדמנויות שונות, למצוה מאירה זו יש משמעות גדולה ביותר, לא רק עבור האם והבת המדליקות את הנרות, אלא עבור כל המשפחה. זה גם ברור לגמרי מכך שהנרות הזוהרים מאירים את כל הבית, ואת השולחן, עבור כל בני הבית.

המצוות הנזכרות ועוד מצוות שניתנו במיוחד עבור הנשים — בנוסף למצוות הרבות שיש לנשים כמו לגברים — מדגישות את נחיצות **חינוך הבנות**, חינוכן של בנות ישראל והכנתן לתפוס את מקומן בתור **עקרת הבית**, שכל יסוד הבית היהודי הוא במידה חשובה תלוי באשה, בעלת הבית.

וזה מביא אותנו למטרת המסיבה השנתית.

בבתי הספר בית־רבקה מקבלות מאות (כן ירבו) תלמידות את החינוך התורני היהודי האמיתי, שתוכלנה ליישם את שליחותן האלקית בחיים באופן המיטבי והמירבי. לכן גדולה מאוד היא הזכות של כל אלו הנוטלים חלק בתמיכת מוסדות בית רבקה ולעזור להם לא רק להמשיך את עבודתם, אלא גם להרחיב את פעילותם בהתאם לדרישות הזמן הנוכחי. רצוני לקוות, והנני בטוח, שכל אחד ואחת ידע כיצד להעריך את הזכות הזו וגם את האחריות.

השם יתברך יצליח אתכם כולכם, וכל אחד מכם, עם בני ביתכם שיחיו, בכל הנחוץ בגשמיות וברוחניות.

בברכה המסורתית לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות בחג מתן־תורה הקרוב ובכל השנה,

מ. שניאורסאהן

י׳תטז

[כרך כח עמוד רפב]

ב״ה, ח״י אלול, ה׳תשל״ה
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

במבט על ראש־השנה, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

— והרי ראש השנה הוא ה״ראש״ של השנה הנותן כיוון והוראות ומנחה את התנהגות האדם בכל ימי השנה, כשם שהראש שבגוף מנחה את כל אברי הגוף,

והוא גם היום שבו נברא אדם הראשון, אבי כל בני האדם, —

יש להתבונן במדה רצינית וחזקה בהוראות ראש־השנה, כפי שהן ניתנות בפירוש או ברמז בתורה, שהרי ענינה של התורה, מלשון הוראה, תורת־חיים — הוראת דרך בחיי יום יום של כל יהודי, איש ואשה.

ח״י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: כ״ק הבעש״ט (בשנת נח״ת) וכ״ק רבנו הזקן, בעל התניא והשו״ע (בשנת קה״ת).

ראש השנה . . ה״ראש״: שלכן נקרא ראש השנה ולא תחלת השנה (לקו״ת דברים מא, ג).

הנותן . . ומנחה: נתבאר בארוכה בעטרת ראש בתחלתו.

אבי כל בני האדם: ושייכותם עד כדי כך — שכאו״א דומה לאדה״ר שנברא יחידי וכו׳ (סנהדרין לז, א). וראה בשער הגלגולים הקדמה וא״ו ואילך (ובכ״מ בכתהאריז״ל) שכל נשמה היתה כלולה בנשמת אדה״ר ע״ד דרז״ל בפסוק איפה היית (שמו״ר פ״מ, ג. — ומש״כ שם שהראה לאדה״ר כל צדיק כו׳ יש שהוא תלוי בראשו כו׳ — ע״פ הנ״ל מובן שרק דצדיקים הראה, אבל כל הנשמות תלוים באדה״ר). ובלקו״ת (נצבים מז, ב) שבכאו״א יש מנשמת אדה״ר ולכן ״אתם קרויים אדם״.

התורה . . הוראה: זח״ג נג. ב.

ההוראות ישנן — הן בענינים שהם כלליים לראש־השנה שבכל השנים, והן בענינים שהם שונים מראש־השנה אחד למשנהו (השוני ביום שבשבוע בו הוא חל, באופי השנה אם זו שנת עיבור או שנה רגילה, וכיוצא בזה),

נוסף לכך שכל ראש־השנה מביא אתו הוראות חדשות.

* * *

כאן נתעכב על אחת ההוראות של ראש־השנה, כפי שהיא מתבטאת במאמר חכמינו זכרונם לברכה:

״אדם נברא בערב שבת, ומפני מה?.. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין (=ארמון) ושיכללו, והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין . . זו מדתו של הקב״ה — שברא את כל העולם כולו בחכמה . . וכל צרכי עולם (ואח״כ הכניס אורחים) זה אדם וחוה״.

עם זאת אומרת התורה: ״אדם לעמל יולד״, ושעל האדם לומר: ״אני נבראתי לשמש את קוני״.

עלינו, איפוא, להבין כיצד יתאימו שני הרעיונות המנוגדים בדבר בריאת האדם: מצד אחד הוא ״אורח״ חשוב המוצא הכל מוכן ומתוקן, ומאידך הוא ״עבד״ החייב תמיד לשמש את הקב״ה בעמל.

במיוחד דורש הדבר הסבר כשראש־השנה חל בשבת, כמו השנה, שאז מודגש יותר מתמיד הענין של ״הכל מוכן לסעודה״, שכן בשבת

הוראות חדשות: ראה אגה״ק סי״ד.

במאמר חכמינו: סנהדרין לח, א. תוספתא שם ספ״ח.

ומפני מה: י״ל תוקף הקושיא מפני שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר (ב״ר פ״א, ד). והל׳ בתוספתא שם: ולמה נברא באחרונה. ובויק״ר (ר״פ תזריע): אחור וקדם צרתני . . אחור זה יום האחרון וקדם זה יום הראשון. — וראה יהל אור להצ״צ עה״פ (תהלים קלט, ה). קונטרס קנין החיים, תרפ״ח ס״ז. וראה רש״י עה״ת (ר״פ תזריע — מויק״ר שם): **כשם** שיצירתו כו׳ **כך** תורתו כו׳ ובמפרשי רש״י שם.

״**אדם לעמל יולד״:** איוב ה, ז. ובסנהדרין (צ״ט, ב): **כל** אדם לעמל נברא שנאמר כו׳. ובב״ר (פי״ג, ז): לא נברא אדם **אלא** לעמל.

״**אני . . קוני״:** קידושין בסופה.

כשראש השנה . . בשבת: ראה מכתב ח״י אלול תשל״ב עוד פרטים בזה.

"כאילו כל מלאכתו עשויה". מתחזקת אם כן הקושיא: איך מתקשר הדבר עם הענין של "אדם לעמל יולד" ו"לשמש את קוני"?

* * *

אחד ההסברים בדבר הוא שדווקא הצירוף של שני הדברים נותן לנו הוראה עמוקה ביותר בחיים, כולל החיים היום־יומיים, כפי שהיא מתבטאת בנקודות מספר:

(א) מצפים מאדם וחוה — וזו גם הוראה לכל יהודי, איש ואשה — שאפילו כשהם נמצאים במצב הדומה לארמון מלכים, המצוייד במיטב הצרכים ואף ב"שיכלול", והם מוזמנים אליו כאורחים חשובים, צריכים הם לעשות כאן עבודת שרות לקב"ה, בורא העולם כולו,

עד לדרגה העליונה ביותר, כפי שהתורה מספרת על משה רבנו, ש"לא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים", וכשהגיע לשיא שלימותו, בלשון חכמינו זכרונם לברכה: "לשער החמישים של הבינה" — היה גם אז במצב של "משה **עבד** ה'".

וכן בקצה השני, הרי, כפי שהוסבר פעמים רבות, יש לעבוד את ה' לא רק בתפלה, בלימוד תורה ובעשיית מצוות, כי אם גם — כלשון הרמב"ם — "במאכלו ובמשקהו . . ובמשאו ובמתנו", בכל העיסוקים, כולל אפילו שינה. שכן יהודי צריך להכין עצמו לשינה במדה כזו שגם השינה תתרומם לדרגה של "עבודה", דבר שהוא אחד ההסברים והתוכן העמוק יותר של "קריאת שמע שעל המיטה".

כשראש השנה . . כאילו כל מלאכתו עשוי': גם בכל יו"ט צ"ע כנ"ל בפנים, כיון דאסור בכל המלאכות השייכות לכל הבריאה. ולהעיר דיוקשה ביותר באם נאמר דהכתוב (בא יב, טז) "כל מלאכה לא יעשה בהם (ביו"ט)" הוא כפשוטו, אלא — כשנעשות לצורך אוכל נפש הוציאה אותן התורה מכלל "כל מלאכה". וראה שו"ע אדה"ז סתצ"ה ס"ב: מלאכת או"נ שהתורה **התירה** לעשותה כו' (בארוכה — בלקוש חי"א ע' 34 ואילך). נוסף בר"ה על שאר יו"ט שיש אומרים שמצוה להתענות בו (טושו"ע או"ח סתקצ"ז) ובמילא אסור לו לעשות גם מלאכת או"נ אפילו לצורך אחרים (שו"ע אדה"ז שם).

כאילו כל מלאכתו עשוי': שו"ע אדה"ז סש"ו סו"ס כא (ממכילתא יתרו כ, ט. הובא ברש"י שם).

ש"לא קם . . פנים: ברכה לד, יו"ד.

וכשהגיע . . לשער החמישים: של"ה ס"פ ואתחנן (שסט, א־ב). לקו"ת במדבר (יב, א): וביאור הה"מ נ"ע כו'. וצע"ק מאו"ת להה"מ ד"ה מ"ט שערי בינה (ק, ב).

כלשון הרמב"ם: הל' דעות רפ"ה. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו, ס"ב.

שינה: ראה רמב"ם שם ספ"ג. וראה ב"ר (פ"ט, וא"ו): שינה טובה מאד. וראה צוואת הריב"ש סכ"ז.

(ב) נקודה שניה, שגם היא צריכה להתבטא בחיי יום יום, היא — שהקב״ה העניק לאדם וחוה, ובאמצעותם לכל בני ישראל, גברים ונשים, עד סוף כל הדורות, את הכוחות והאפשרויות ״לשמש״, להוסיף ב״ארמון״ על כל קניניו, למרות שהם יצירה של הקב״ה בחכמה אלוקית. ככל שטוב המצב שמסביבו ובו, יכול (ולכן — חייב) כל אחד וכל אחת להביא אותו לדרגה עליונה יותר של שלימות, עד כדי כך, שהתורה אומרת, ביחס לתרומת האדם לבריאה, את הביטוי הנפלא: ״נעשה **שותף** להקב״ה במעשה בראשית״, הוא מסוגל לעשות ועושה במדה כה רבה שתורת **אמת** אומרת עליו שהוא ״שותף״.

(ג) הנקודות האמורות לעיל מקילות על כל אחד ועל כל אחת לעשות כל אשר צריך להיעשות כדי להתעלות ולהתרומם יותר ויותר בכל הענינים הקשורים לתורה ומצוות וליהדות בכלל, בהתאמה מלאה למשימת האדם בחיים: ״אני נבראתי לשמש את קוני״, תוך התבוננות בכוחות הנפלאים שהקב״ה העניק לו, עד כדי להיעשות שותף, ולא בדבר קטן ויחיד, כי אם בבריאה כולה, יצירת החכמה האלוקית.

(ד) תרומה זו והשתתפות זו של האדם אינה יכולה להיות מושגת במדה מלאה על־ידי עבודה מוגבלת מזמן לזמן, בהזדמנויות יוצאות מן הכלל ובזמנים מיוחדים, כי אם — באמצעות אורח חיים המתבטא בעבודה יום־יומית, שכל מעשה, דיבור ומחשבה יהיו לשם שמים, ו״בכל דרכיך דעהו״ — שתיראה האלקות בכל הענינים, גם מצרכי העולם, וכאמור לעיל, אפילו באכילה ושתיה וכיוצא בהן ביום חול.

(ה) ב״לשמש את קוני״, בעבודת ה׳, ישנה ההוראה והציווי: ״עבדו את ה׳ בשמחה״, לעבוד אותו בשמחה וגם מתוך עונג על כך שהוא יכול לעבוד את הקדוש ברוך הוא,

דבר המודגש במדה יתרה בראש־השנה הנוכחי, החל ביום השבת, שעליו נאמר ״וקראת לשבת עונג״.

״נעשה . . בראשית״: ראה שבת קיט, ב. זח״א ה, א. תקו״ז תס״ט (קד, א. קיד, סע״א). וראה אוה״ת בראשית עה״פ ויכולו (מג, ב).

לשם . . דעהו״: טושו״ע או״ח סרל״א.

עבדו . . בשמחה: תהלים ק, ב. וראה רמב״ם סוף הל׳ לולב.

ראש השנה . . שבת . . עונג: ראה ד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת בלקו״ת וכו׳ (ובהמשך זה דתרס״ו בארוכה) ענין העוג בר״ה ובשבת.

שבת . . עונג: להעיר מירושי׳ מגילה (פ״א, ה״ד) שבת . . שמחתו תלוי׳ בידי שמים.

* * *

יברך הקב״ה ויצליח את כל אחד ואת כל אחת לעשות בכל האמור באופן של שמחה ועונג,

שהקב״ה יבטל את כל העלול, חלילה, להפריע לכך,

על ידי כך שיהא ״פועל ישועות בקרב הארץ״, באופן נראה ונגלה, כולל, ועיקר,

שיתן לכל יהודי ולכלל ישראל שנה טובה ומתוקה מכל הבחינות ובכל הענינים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה,

מנחם שניאורסאהן

י׳תכד

[כרך כט עמוד א]

ב״ה, וא״ו תשרי, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מיום ח״י אלול בקשר למשמעותו של ראש־השנה, כ״ראש״ של השנה הנותן הוראות כיצד להתנהג בכל ימי השנה, כשם שהראש מנחה את כל אברי הגוף, ובקשר להערה (במכתב האמור) שנוסף על ההוראות שישנן בענינים שהם במדה שוה לגבי

ובספרי לבהעלותך (י, י): וביום שמחתכם אלו שבתות, אבל ראה שו״ע אדה״ז ר״ס רמ״ב. לקו״ת צו (יא, ד). המשך וככה פ״ה ואילך ועוד. ואכ״מ.

וקראת לשבת עונג: ישעי׳ נח, יג.

פועל . . הארץ: תהלים עד, יב.

שנה טובה ומתוקה: י״ל ענינים טובים מצ״ע ואלו שנמתקו (ע״ד ג״ז לטובה). וראה תניא פכ״ז דוגמתם בעבודת האדם. וראה זח״א רמ, סע״א. זח״ג ר״ם חוקת וברמ״ז שם. בליקוטי לוי יצחק שם בפי׳ ומתוקים מדבש. קהלת יעקב ערך מתוק (ספר שהובא בכ״מ ע״י כ״ק אדנ״ע). ולהעיר אשר בליל א׳ דר״ה ״נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש״ ״ואח״כ יאמר יה״ר מלפניך שתחדש עלינו שנה טובה (כן הוא בכל הסידורים שראיתי) ומתוקה״.

כל ראשי־השנים — קיימות הוראות מיוחדות בענינים בהם ראש־השנה של שנה מסויימת שונה מאחרים, כמו, למשל, כשראש־השנה חל בשבת, כפי שזה השנה, דבר שהוסבר במכתב האמור —

נתעכב כאן על נקודה נוספת שלגביה שונה ראש-השנה הנוכחי מראש השנה של שנים אחרות. הכוונה לעובדה שראש־השנה הנוכחי הוא ראש־שנה של ״שנת עיבור״. ובענין זה עצמו — שנה זו מצטיינת בכך שהיא כוללת את המספר המירבי של ימים ששנת־עיבור עשויה לכלול: 385 ימים*.

כפי שהוסבר בהרחבה בהזדמנות קודמת**, תוכן הענין של שנת־עיבור, על־פי הלוח התורני, הוא — למלא את כל החסר במספר הימים בשנים קודמות, על־מנת להשוות את שנת־הלבנה (השנה המבוססת על חישובי הירח) עם עונות השנה (החלוקות על־פי השפעות החמה), שהרי גם עונות השנה קבועות, כמובן, על־ידי הקב״ה, כפי שהתורה אומרת: ״זרע וקציר, וקור וחום, וקיץ וחורף, לא ישבותו״ (הכוונה לעונות השונות של השנה).

חודש העיבור אינו רק משלים את כל מה שנחסר בעבר, אלא אף נותן ״מקדמה״ לשנים הבאות.

והשנה — העיבור הוא מירבי, כאמור.

* * *

ידוע שכל מה שאנו רואים ומוצאים בגשמיות, ובעולם הזה בכלל, הרי זה משום שכך הוא הדבר ברוחניות בעולמות העליונים,

---

*) להעיר שזהו מספר **שלם** של שבועות. ובקביעות דהשנה - גם ר״ה שלאחריו חל בשב״ק.

**) ראה ג״כ מכתב בדר״ח אד״ר. תשל״ג (נדפס בלקו״ש חי״א ע׳ 310 ואילך).

הענין של שנת עיבור: ראה רמב״ם הל׳ קדה״ח פ״א ה״ב ופ״ו הי״א ובמפרשיו שם ובכ״מ.

עיבור: להעיר שבעיבור ישנו סוד העיבור (וראה רמב״ם שם פי״א ה״ד). ובירש׳ סנהדרין (פ״א ה״ב): בסוד עמי לא יהיו זה עיבור. ונת׳ בלקוטי לוי״צ אגרות ע׳ קטו.

על־מנת להשוות: ראה רש״י ראה (טז, א) שזהו פשוטו של מקרא. — וברמב״ם שם רפ״ד כדי שיהא **הפסח** כו׳ — משא״כ ע״ד הפשט ״שמור את חודש האביב״ הוא ענין בפ״ע, ואביב שייך לעומר (ויקרא ב. יד). ולכן בפרש״י: **עומר**.

״זרע . . ישבותו״: בראשית ח, כב. פדר״א רפ״ח.

אף נותן ״מקדמה״: רק בחלק משנות העיבור, אבל לא בכולם. ראה מפרשי הרמב״ם שם.

ידוע: ראה של״ה מס׳ שבועות שלו (קפט, א) ובכ״מ. מים רבים, תרל״ו פקנ״ה ואילך.

ואלה, הדברים הגשמיים, הם כפי (ומשום) ש"נשתלשלו מהן" (מן הבחינות הרוחניות). כך גם באופן מיוחד לגבי האמור לעיל:

התהליך הזה של מילוי והשוואת מספר הימים במובן הפשוט, בגשמיות, נובע מזה שכך הוא הדבר ברוחניות, שכן "כל יומא ויומא עביד עבידתיה" (= לכל יום יש תפקידו המיוחד, אותו הוא צריך למלא), וזו גם ההוראה המיוחדת עבורנו באשר לתפקידו של כל אחד מאתנו, בביצוע בפועל של "אדם לעמל יולד", "כל מעשיך לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", כפי שהדבר מודגש במכתב מיום ח"י באלול.

לאור האמור מובן שההכנות לעבודה הנדרשת מיהודי לשנה החדשה — בימים שלפני ראש־השנה, ובמיוחד בימי הסליחות, בראש־השנה, בעשרת ימי תשובה ובמיוחד ביום הקדוש — צריכות להיות באופן של "שנת עיבור", למלא ולהביא לידי שלימות את העבודה שלא הושלמה בשנה החולפת, עד כדי — נתינת "מקדמה" על העתיד.

וכל האמור צריך להיעשות במדה המלאה והמירבית ביותר.

וכפי שהודגש תכופות — הרי מאחר שהקב"ה מבקש ומצפה מיהודי עבודה מסויימת, ברור שהוא צייד אותו בכל הכוחות והאמצעים הנחוצים כדי לבצע אותה בפועל ממש, ולבצע אותה — יתר על כן — בשמחה ובטוב לבב, שכן כך צריכים להיות כל הענינים בעבודת ה'.

* * *

חכמינו ז"ל אומרים שעשרת ימי תשובה הם ימים עליהם נאמר: "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", כשעל קירבה זו נאמר שזו "קירוב המאור אל הניצוץ", התקרבות מקור האור אל

"**נשתלשלו מהן**": תניא רפ"ג. וראה פרדס שער ט"ז בתחלתו.

"**כל . . עבידתי**": זח"ג צד, ב. וראה זח"א רסד, ב, שכל יום ויום יש לו כחו. ובשו"ת הרשב"א ח"א סתכ"ג.

מבקש . . הנחוצים: במדב"ר פי"ב, ג.

שכן . . ה': "רמב"ם סוף הל' לולב. ועיין או"ת סד"ה תבא (נו, ג). וראה מכתב ח"י אלול תשל"ה.

חכמינו . . קרוב": ר"ה יח, א. בארוכה ראה אוה"ת לשבת תשובה (א'תסא ואילך).

עשרת ימי תשובה: עפמש"כ בכש"ט סשי"ב — מובן גודל ענינם בזמן הגלות.

"**קירוב . . הניצוץ**": קונטרס העבודה ספ"ה. ובקנין החיים (תרפ"ח) פי"ג: התגלות המאור אל הניצוץ (וצע"ק מעט"ר נג, א). וראה אוה"ת דברים ע' א'תסו. עוד פי': בהמצאו, קרוב — הנפה"א.

הניצוץ הבא ממנו, והם באים לאחר ימי־הסגולה של חודש אלול כאשר ״המלך הוא בשדה ומראה פנים שוחקות״ אל כל הבאים לפגוש אותו.

הקב״ה, המאור ומקור הברכות, יעזור נא לכל אחד ואחת ויתן להם הצלחה בביצוע העבודה האמורה באופן הטוב והמירבי ביותר, ביצוע במלוא המדה, כפי שאנו אומרים בתפלות ראש-השנה ויום־הכפורים: ״ותמלוך אתה הוא ה׳ אלוקינו לבדך על כל מעשיך״,

— על ידי הכרזת ״אלוקינו״, ״שתמליכוני עליכם״, יבוא ״ותמלוך על כל מעשיך״, על הכל ובכל מקום,

ויהא הקב״ה פועל בגלוי ישועות בקרב הארץ,

ובקרוב ממש את הישועה והגאולה האמיתית, ובפרט, כהמשך התפלה, ״בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך״,

— שהם **תמיד** ״משכן כבודך״ ו״עיר קדשך״, גם עתה בזמן הגלות —

יזכו בקרוב לישועה וגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה לחתימה וגמר חתימה
לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

״**המלך הוא בשדה:** ראה לקו״ת ראה לב, ב. מכתב דר״ח אלול תשל״ה.

על ידי . . יבוא . . על הכל: וכמו שהוא בזה שהם ״נבראים מאין ליש וחיים וקיימים״ (אגה״ק סל״א. וראה שם הטעם).

״**אלקינו**״, ״**שתמליכוני:** ראה טושו״ע או״ח ס״ה.

״**שתמליכוני עליכם**״: ר״ה טז, א. וראה שו״ע אדה״ז רסתקפ״ב (מרש״י ברכות יב, ב) שבכל עשי״ת הקב״ה מראה מלכותו כו׳. ובפע״ח ובסי׳ האריז״ל ובכ״מ — שכל עשי״ת הוא **בנין** המלכות.

פועל בגלוי: ולא כבהזמן דאותותינו לא **ראינו** (תהלים עד, ט) אף שישנם.

פועל . . הארץ: תהלים שם. יד. וקאי על ״**מלכי** מקדם״ שלפניו.

בקרב הארץ: באגה״ק סכ״ח משמע שזהו גם במקום שליטת ג׳ קליפות הטמאות.

שהם תמיד: כי (רמב״ם הל׳ ביהב״ח ספ״ו) קדושתן ״מפני השכינה כו׳ אע״פ ששוממין (כ״ה בדפוס רומי ולא כבדפוסנו ״ששמומין״. וכן הוא גם בדפוסנו ברמב״ם הל׳ תפלה פי״א הי״א) בקדושתן הן עומדים״.

י׳תלח

[כרך כט עמוד כא]

ב״ה, ערש״ק וירא, כ׳ חשון, יום הולדת
כ״ק אדמו״ר (מוהרש״ב) נ״ע
התשל״ו. ברוקלין. נ.י.

אל כל קהל עדת ישורון, חובבי ומוקירי תורה ומצווה
ה׳ עליהם יחיו

ידוע פתגמו של הבעש״ט, שכל דבר שיהודי רואה או שומע — כיון שהראו לו את זה — הרי זה הוראה מיוחדת בעבודתו, שעבודת ה׳ היא הרי העיקר בחיי היהודי.

בפרט אם הדבר נוגע באופן ישיר עם חייו היום־יומיים, ויותר מזה, עם האופי של השנה.

הנ״ל הוא הקדמה לכך שערב ההשתתפות השנתי לטובת מרכז הישיבות תומכי תמימים מתקיים השנה ב**שנת־העיבור**, כשנוסף חודש, ובפרט, שהשנה היא השנה עם מספר הימים המקסימלי שיכול להיות בשנה — שפ״ה ימים.

ההוראה בזה — כפי שכבר הודגש בהזדמנויות קודמות — שכיון שנמצאים בשנה שמיוחדת במקסימום ״עשירות״ בימים, נדרש מכל יהודי למלא כל יום במלוא המידה של אור, כיוון ש״יום״ ישנו במובן של — ״אור״, וכפי שהתורה אומרת: **ויקרא אלקים לאור יום**. מובן אם־כן, שאין כוונת האמור להורות — שצריך להדליק הרבה נרות בכל יום, אלא הכוונה, למלא כל יום באור של **נר מצווה ותורה אור**, וכפי שחכמינו ז״ל ביטאו זאת ביתר הדגשה: **אין אור אלא תורה** — אין שום אור אמיתי אחר כמו התורה.

וזוהי הרי הכוונה והתכלית של ישיבות תומכי־תמימים, כפי שהמייסד (שאנו נמצאים היום בערב יום־הולדתו) ציין זאת בפתגם קצר אך המבטא זאת יותר מכל, שהתלמידים התמימים הינם **נרות להאיר** — נרות זוהרים המאירים את כל הסביבה בנר מצווה ותורה אור. וזה נדרש מכל יהודי, ובפרט חובבי ומוקירי התורה והמצווה.

ומכיוון שהקב״ה מצפה למקסימום השתדלות מכל יהודי, ובפרט בשנה הנוכחית, לחזק ולהפיץ את האור של תורה ומצוות במידה הנעלית ביותר, שזהו הרי כולל את התמיכה והאחזקה של מרכז הישיבות תומכי־תמימים, הרי וודאי שהקב״ה נותן את הכוחות הנצרכים לבצע זאת במעשה בפועל, ובשמחה ובטוב לבב.

בברכה להצלחה בכל האמור, ובכל המצטרך בגשמיות ורוחניות גם יחד

מ. שניאורסאהן

י׳תנא

[כרך כט עמוד לז]

ב״ה, ימי החנוכה, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית, שמתקיימת השנה ביום שלמחרת חנוכה, בוודאי תעמוד תחת הרושם הטרי מהחג המאיר.

השנה הנוכחית מתייחדת בכך שימי החנוכה מתחילים ביום השבת ומסתימים ביום השבת — כאשר **נרות־חנוכה** ונרות **שבת־קודש** מאירים את הבית היהודי באור קדוש של **נר מצווה ותורה אור**. הם מתאחדים בו זמנית ונותנים לנו הוראות יסודיות.

שבת היא יום מנוחה וקדושה; יום של מנוחה שלמה, אין זה רק יום של מנוחת־הגוף — שנמצאים משוחררים מהעבודה, אלא גם של מנוחת־הנפש, שזהו העיקר, וכפי שחכמינו ז״ל אומרים, שכאשר מגיעה שבת צריך יהודי לחשוב שכל עבודתו ועיסוקיו כבר הושלמו. לכן נקראת השבת **עונג**, עונג רוחני אמיתי יכול להיות, כאשר היהודי משוחרר מכל הדאגות והטרדות של העולם, ומתרומם לעולם נעלה יותר, עולם של אלוקות, תורה, תפילה ומצוות, במלוא המידה.

חנוכה נחוג במשך שמונה ימים. וכולל שבת אחת לפחות, ולפעמים אף שתי שבתות כקביעות השנה הנוכחית. נרות החנוכה מאירים גם בימות החול, ימי־העבודה. הם מזכירים לנו (בין יתר ההוראות), שלמרות שחיים בעולם חומרי, ואנו נדרשים לעבוד שישה ימים בשבוע בשביל פרנסה וכו׳, מוכרחים אבל לזכור, שלא זהו העיקר, אף־על־פי שעניני הפרנסה ועניני החול אכן מעסיקים וממלאים חלק גדול ביום, ששה ימים בשבוע, והם קשורים עם הרבה הפרעות וכו׳. העיקר הם החיים **הרוחניים** על פי תורה ומצוות, וכפי

שמסמלים נרות־חנוכה, שמאירים לפי ערך רק זמן קצר — בכמות, אך באיכות הינם מעל כל הגבלה.

בנוסף לכך — כפי שמדליקים את נרות־החנוכה באופן של **מוסיף והולך** מיום ליום — מזכירים לנו גם כן, שעד כמה שאתמול הי׳ המצב טוב ברוחניות, צריכים היום עדיין להוסיף, ומחר להוסיף שוב, לחזק את האור של התורה ומצוות בחיים היום־יומיים, אצל עצמו, בבית ובסביבה. ומכיוון שהקב״ה דורש זאת מכל יהודי, הרי ודאי שנותן את האפשרות והכחות לבצע זאת במלוא המידה.

האמור לעיל, כמובן, אינו שייך רק למבוגרים, אלא גם לילדים — לפי המעמד ומצב שלהם. וחנוכה — מלשון חינוך — מדגיש במיוחד את הענין של חינוך־על־טהרת־הקודש.

לכן הנני מקווה ובטוח, שההוראות האמורות מהחנוכה ישתקפו לא רק בחייהם הפרטיים של כל המשתתפים במסיבה, אלא יבטאו זאת גם בקריאה לבבית ובתמיכה רחבה וגדולה יותר למרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, בחמימות וברוחב לב וכפי שהיה לפני כן. הסיוע מוכרח הרי לשגשג בהתאם לנחיצות ההולכת וגדלה לחזק כמה שיותר חינוך תורני, שבזה תלוי העתיד של עמנו — עם ישראל.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

י׳תנה

[כרך כט עמוד מב]

ב״ה. יום השלישי, ה׳ טבת,
ה׳תשל״ו, ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

. . במענה לשאלתו ובקשתו להוראות — בקשר עם תענית עשרה בטבת הבאה, לקחת בחשבון את המצב סביב ובארץ ישראל,

---

יום השלישי: להעיר מפרשתנו בשיעור היום (מה, יד) ופרש״י שם (ממגילה טז, ב).

ה׳ טבת: להעיר מיחזקאל לג, כא. ולכאורה קשה איחור הבשורה דט׳ באב עד ה׳ בטבת! וי״ל שלא רצו לבשר רעה (ראה פסחים ג, סע״ב) אף שנוגע לדינא (שו״ע יו״ד סת״ב סי״ב), עד שבא הזמן לנבואת יחזקאל והוכרח לבוא הפליט ולבשר. וראה פדר״א פכ״ז שזהו מלאך מיכאל. וראה מו״ק (כ, סע״א): והודיעהו לאחר ג׳ שנים - אף שהודעה ממקום רחוק ביותר היא, בנוגעלהלכה, לכל היותר שנה אחת -ב״ב (פ״ג מ״ב).

מסתם שמעתם מרב הקהילה שלכם בשבת, שהיא הרי גם **ערב עשרה בטבת**, בדרשה שלו, ובנוגע למעשה **בפועל**, כיון שהמעשה הוא העיקר,

כיון שפניתם אלי גם כן — רצוני לציין לכל הפחות מספר הצעות, ובהקדמה:

לצערנו ישנם כאלה שטוענים שצריכים לעשות ולחשוב רק במידה ובנפח של ׳העולם הגדול׳, בהחלטות אודות מעשים גדולים מאוד וכן כיו״ב.

— וודאי יש להם כוונות טובות, ובטח שעד כמה שההחלטות הן מעשיות ואכן נעשות בפועל, הן מביאות עזרה גדולה והטבה במצב וכו׳.

אבל אסור לשכוח — ואדרבה צריכים לחזק במידה רבה — את אותם דברים הנקראים ״פחותי הערך״ בכמותם, שיכולה ומוכרחת כל קהילה — אפילו קטנה — או אפילו יחיד — החל מהדרך העתיקה והנצחית של יהודים, בתור אומה, ובתור יחיד, הפעולה של הקול קול יעקב — תורה ותפילה — פעולה שהקב״ה עצמו הראה בתור ההתחלה לבטל את השליטה של הידיים ידי עשו, באיזה מקום אופן שלא יהי׳ הנקרא ידי עשו.

ה׳ טבת . . עשרה בטבת: להעיר מר״ה (יח, ב) פלוגתת רע״ק ורשב״י באותו הכתוב האם פירושו יו״ד או ה׳ בטבת. וראה ב״י לטוא״ח סתקמ״ט דהא דכתב הטור רק דברי רע״ק הוא משום ״דנהוג עלמא כוותי״״ - ולא פירש טעם המנהג. ובברכ״י לשו״ע יו״ד סרמ״ב ס״ג חידוש גדול דלא פליגי בהלכה למעשה. ואכ״מ.

בשבת . . בדרשה שלו . . מעשה בפועל: ראה שו״ע אדה״ז חאו״ח סתכ״ט ס״ב: נהגו . . בשבת שלפניו . . והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה׳ וללמד להם המעשה אשר יעשון.

הקול . . עשו: תולדות כז, כב. ובבראשית רבה פס״ה, כ.

הקול . . תפלה: הקול - חסר וא״ו כתיב בקרא - קול - מלא וא״ו - תפלה ותורה (הקדמת אדה״ז לסידורו. אוה״ת עה״פ).

תפלה: י״ל שכולל גם תפלה ע״פ ב״ר (שם, כא) ובירוש׳ תענית (פ״ד ה״ה): קולו של יעקב מצווחת ממה שעשו לו הידים כו׳.

באיזה מקום ואופן: להעיר מגטין (נז, ב): אין לך מלחמה שנוצחת שאין בה מזרעו של עשו.

ובפרט היום שהשולחן ערוך פסק שהוא יום תענית, ובלשון של ישעי׳ הנביא: צום אבחרהו . . צום ויום רצון להוי׳.

וכעת לשאלתם, — ובמיוחד שהתענית של עשרה בטבת היא הרי קשורה עם ארץ ישראל בכלל — וירושלים עיר הקודש בפרט (המצור על ירושלים), הצעתי בזה היא, בנוסף לענינים ופעולות השווים בכל התעניות, כמבואר בארוכה ובפרטיות בפוסקים ובספרי מוסר וחסידות,

שבמשך היום — במיוחד לזכות ולשמירת וחיזוק של ארץ ישראל בגשמיות וברוחניות

ושל עם ישראל בגשמיות וברוחניות, היכן שהם נמצאים — הן בארץ ישראל, הן בחוץ לארץ ובפרט — אלה הנמצאים במקום הנקרא ״מאחורי מסך הברזל״,

להוסיף — בתור פעולה ברוח ישראל סבא, בתורה, תפילה וצדקה.

ובנוגע לפועל: מיד לאחר התפילה (הן בבוקר, והן במנחה), ללמוד (להוסיף בלימוד, היכן שישנם שיעורים בכל יום) ענין בתורה,

---

שהשולחן ערוך פסק: משא״כ לגזור תענית אפילו עפמש״כ בשו״ע או״ח סתקע״ו (וברמב״ם הל׳ תענית בתחלתו: ומד״ס - להתענות כו׳) - צ״ל, ככל הגזירות שעל הצבור, דוקא כשרוב הצבור יכולין לעמוד בהן (ופשיטא שלא להכשיל כו״כ - שיעברו על הגזירה), ע״י בי״ד דרב חילי׳ לקחת ע״ע האחריות שכו״כ מבני״י יצטערו ויתענו על ידם וכו׳ וכו׳. ועייג״כ מג״א ואחרונים שם סו״ס תקע״ו.

פסק . . יום תענית: שמזה מובן שלא בזה מדובר בתורת הבעש״ט עה״פ כי תראה גו׳ (כתר ש״ט סי׳ טז בהוספות שבהוצאת קה״ת). וראה ג״כ דברי הה״מ לבנו (הוספות לאו״ת שבהוצאת קה״ת ע׳ 106):כשנעשה חור קטן בגוף נעשה חור גדול בנשמה ובנשמתך זהו משהו אחרת לגמרי. אגה״ת פ״ג (צב, ב): אכן כל זה כו׳. וראה ג״כ זח״ב ס״פ שמות. ובלקוטי לוי יצחק שם. ולהעיר מרמב״ם הל׳ דעות רפ״ג. צוואת הריב״ש סי׳ ק״ו.

ישעי׳ הנביא: נח, ה. וראה אגה״ת ספ״ב. ולהעיר מכוונות התענית שבכתהאריז״ל (שער רוה״ק כד. ובכ״מ).

המצור: יחזקאל כד, א-ב.

ב . . צדקה: אף שאין בכלל הקול קול יעקב הנ״ל, הרי ע״י הצדקה התפלה היא כדבעי ופועלת(שו״ע או״ח סו״ס צב. ובהקדמת הסידור שששזה פועל שיהי׳ יעקב. ועייג״כ השייכות דצדקה ויעקב - בד״ה כל המרחם, תרמ״ט, - נדפס בסה״מ תש״ט). וע״ז גם פועלת בלימוד התורה - שמעלתה ביותר כשבאה אחר התפלה. (לקו״ת ברכה צו, ב).

תורה תפלה וצדקה . . בגאולה: ע״י ג׳ אלו, ובל׳ חז״ל: פדה בשלום כו׳ כל העוסק בתורה ובגמ״ח ומתפלל עם הצבור כו׳ (ברכות ח, א). וי״ל דלבטל שליטת ידי עשו - די הקול קול (וצדקה בתור הכנה וכו׳ להם), משא״כ לפדי׳ וגאולה צ״ל ג׳ דברים וקוויו - וראה הרשב״א וחדא״ג (שם) וברשימות הצ״צ עה״פ בתהלים (נה, יט).

כולל גם הלכה פסוקה,

בסמיכות ממש לאחר התפילה, עוד לפני הלימוד — לומר כמה מזמורי (קאפיטלאך) תהלים (בנוסף לשיעור תהלים הרגיל).

ולפני התפילה כמו גם לאחר התפילה לתת לצדקה (בהוספה — על הנתינה הרגילה) — כולל, צדקה לענין או מוסד בארץ ישראל, ארץ־החיים.

מובן מאליו, שהעושה את הנזכר לעיל שוב ושוב במשך היום — הרי זה משובח,

ובכל פעם שעושה — הרי כל המרבה (בכמות ובאיכות) הרי זה משובח.

וכמו בכל הענינים של קדושה — טוב ונכון שהכל יעשה בצבור.

ויהי רצון שיתקבלו התפילות לפני הקב״ה, ובוודאי יקבל הוא את התפילות והבקשות של יהודים בכל מקום שהם

ובמהרה בימינו ממש תתקיים ההבטחה שיהפכו ימים אלה לששון ולשמחה

באופן שאלוקים מלכי מקדם (יהיה) פועל ישועות בקרב הארץ,

בגאולה האמיתית והשלימה ע״י משיח צדקנו

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

הלכה פסוקה: ראה אגה״ק סכ״ט.

מזמורי . . תהלים: ראה מכתבי כ״ק מו״ח אדמו״ר ע״ד אמירת תהלים (נדפסו בתהלים הוצאת קה״ת. וגם בקובץ בפ״ע (קה״ת תשי״ג)).

צדקה . . ארץ החיים: ראה מעלת צדקת א״י באגה״ק לאדה״ז בכ״מ.

יהפכו . . ולשמחה: סיום פזמון אבותי כי בטחו (סליחות לעשרה בטבת).

לששון ולשמחה: ההפרש ביניהם - ראה שערי אורה לאדמו״ר האמצעי סוף ש׳ הפורים (צט, א).

אלקים . . הארץ: תהלים עד, יב.

י׳תעא

[כרך כט עמוד נט]

ב״ה, כ׳ שבט ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

מכתבו נתקבל, והשי״ת ימלא את משאלות לבבו לטובה ולברכה.

בוודאי למותר להדגיש, שההנהגה היום יומית בהתאם לרצון הקב״ה הוא הצינור והכלי שיקבל את ברכות הקב״ה, והוספה בעניני תורה ומצוותי׳ מביאה הוספה בברכות ה׳ בכל המצטרך.

למרות שאת מצוות הקב״ה צריך למלא בשביל עצמם, ולא בשביל השכר שלהם.

ובקשר עם יום יו״ד שבט, יום השנה־הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר, שעל ציונו הק׳ יזכירוהו לתפילה, הרי עתה הוא הזמן שכל אחד ואחת מאיתנו צריך להתבונן כיצד בעל ההילולא הקדיש את חייו לחזק ולהפיץ תורה ויהדות, ללא פשרות, במסירת־נפש ממש.

והעיקר הוא הרי מעשה בפועל — שההתבוננות בזה תביא לכל אחד ואחת להוסיף בעבודתו ופעולותיו של בעל־ההילולא, בפרט שבעל־ההילולא נמצא יחד עם כל מי שמשתתף בעבודתו הקדושה, וברכותיו מלוות אותם תמיד, להצליח בזה גם בעניניהם הפרטיים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ובבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י׳תפז

[כרך כט עמוד עח]

ב״ה, ראש־חודש אדר ב׳, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים במסיבה השנתית
של ״נציבי הישיבה״ תומכי־תמימים ליובאוויטש
במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הנקודה המיוחדת של השנה הנוכחית (שזה גם מודגש בתאריך של המסיבה), שהיא **שנת־העיבור**, כאשר נוסף, חודש שלם, שעל ידו נקבעים כל התאריכים, לא רק מהחודשים הנוכחים, אלא גם הבאים מאוחר יותר, למשל חג הפסח שנקבע חודש מאוחר יותר. וכן הלאה.

אדם בעל־שכל, הנדרש ללמוד מכל דבר, וודאי נדרש להתבונן ברמז של שנת־העיבור ומה אנו למדים ממנה.

בפשטות, הלימוד משנת־העיבור הוא להשלים את החיסרון של שנת־הלבנה (היסוד של הלוח שלנו) לגבי שנת־החמה (הקובעת את ארבע תקופות השנה). כיון ששנת־הלבנה חסרה באחד-עשר ימים לגבי שנת החמה, דורשת התורה להשלים את הימים החסרים, כדי שפסח תמיד יחול באביב ושאר החגים בתקופתם הם.

הדבר משמש בעבורנו גם תזכורת, שנדרש גם מהאדם להשלים את שהחסיר במשימתו והישגיו אפילו כאשר איננו אשם — כפי שזהו במקרה של שנת־העיבור.

נקודה נוספת בזה, שההשלמה של שנת־העיבור היא עם חודש שלם, למרות שהחסרון הוא רק של 11 יום. דבר זה מלמדנו, שבפעם אחת מתאפשר לפעול ולהשלים לא רק את אשר הפסידו בשנה זו, — את העבר, אלא לפעול ולתקן באופן שישמר ״עודף״ גם להבא.

אם זהו כך בכל הענינים, על אחת כמה וכמה בתחום החינוך, שזה נוגע לתלמידים בכל החיים. כי חינוך תורני אמיתי — חינוך כזה הניתן בישיבת תומכי תמימים — אין בכוונתו רק להעשיר את ידיעות התלמיד, אלא גם ובמיוחד להשפיע ולהעשיר את חיי נשמתו בשנים שמקבל רוחניות לכל החיים.

ולכן מובנת עד כמה גדולה היא הזכות הגדולה והאחריות של כל ידידי ותומכי הישיבה, לנצל את הזדמנות זו של המסיבה השנתית, לפעול ולהשלים את מה שחיסרו, ובאופן שישאר עם "עודף" גם להבא, ברוח שנת־העיבור, כאמור לעיל, לאפשר לישיבה להמשיך בעבודת החינוך במלוא המידה ובמידה הולכת וגדלה. והשי"ת ודאי לא ישאר חייב — וישלח את ברכותיו במלוא המידה בגשמיות ורוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י'תצג
[כרך כט עמוד פד]

ב"ה, ראש־חודש ניסן, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמו של חג או של מאורע, ושל כל דבר שהוא, כפי שהוא בלשון הקודש, אם ניתן על־ידי התורה, או נקבע על־ידי מנהג ישראל, שאף מנהג ישראל תורה הוא — מבטא (השם) תוכן עיקרי של החג, או של הדבר, כמוסבר במקומות רבים.

כך גם בקשר לשם "חג הפסח" — החג של החודש, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בענין זה בולט הדבר יותר, על־ידי כך שבתנ"ך, וכן בתפלות ובברכות, נקרא החג בשם "חג המצות", ובכל זאת מקובל ונפוץ בכל מקום, כמנהג ישראל, השם "חג הפסח".

ראש־חודש ניסן: חל ביום שחל בו (יום הא' ד)פסח, יום יצי"מ.

מנהג ישראל תורה הוא: ראה תוד"ה נפסל מנחות כ, ב. ירושלמי יבמות רפי"ב. רמב"ם הל' ממרים פ"א ה"ב.

במקומות רבים: ראה: תניא ח"ב פ"א: ופי' הבעש"ט כו'. אור תורה ס"פ בראשית. ועוד.

בשים לב לכך שחג הפסח הוא ״ראש לרגלים״, וחודש ניסן — שחג הפסח חל בו ומהווה את הנקודה המרכזית שלו — הוא ״ראש חדשים״ — מדגיש הדבר יותר את משמעותו של השם ״פסח״ עבור כל החגים ועבור כל השנה.

במיוחד לאור הציווי המוטל עלינו להזכיר את יציאת מצרים, שהיא ה״נקודה״ של זמן חרותנו — חג הפסח, בכל יום, הן ביום והן בלילה,

— מובן מזה שבחג, ולכן גם בשמו ״חג הפסח״, ישנה חשיבות גדולה לכל יהודי בכל יום.

* * *

פירושו של המושג ״פסח״ הוא על־פי האמור בתורה: ״ופסח ה׳״ (הקב״ה ידלג),

וכפי שהדבר מוסבר באופן ברור יותר בפירוש רש״י: ״פסח על שם הדילוג . . ואתם עשו כל עבודותיו . . דרך דילוג וקפיצה״.

״**חג המצות״ . . הפסח״:** כן נקרא בכל התורה, ואנו קורין אותו פסח — כי השי״ת מספר שבחן של ישראל שלא התמהמהו ולא אמדו היאך נצא למדבר ואנו מספרים שבחו של השי״ת אשר פסח גו׳ (קדושת לוי פ׳ בא). וי״״א שהנהיגו השם חה״פ — זכר למקדש (עטרת זקנים), אבל ראה שמות (לד, כה): זבח חג הפסח — ובת״א שם (אלא שבתיב״ע (ולא משמע כן דעת רש״י כיון שלא פירש כלום) שם: תרבי **נכסת** פיסחא*), ובת״י שם: יו״ט קדמיא דפסחא. ולהעיר דברמב״ם וכו׳ השם הוא: ״הלכות חמץ ומצה״׳, אבל בטושו״ע וכו׳ — ״הלכות פסח״.

״**ראש לרגלים״:** ר״ה ד, א, וראה רש״י שם ד״ה רגל ״הנכנס באחד בניסן״.

״**ראש חדשים״:** בא יב, א. וראה ד״ה החדש תרכ״ו פ״ד ופ״ט — ושם מזח״ב ע, א. אוה״ת שם.

״**ראש חדשים״:** — סתם, וגם ראשון לחדשי השנה (נת׳ בד״ה החודש הזה — ה׳ש״ת).

יותר: ובפרט ע״פ פירוש הדיוק ״ראש״ (ולא ״תחלת״ וכיו״ב) בעטרת ראש בתחלתו.

להזכיר . . בלילה: ברכות יב, ב. רמב״ם הל׳ ק״ש פ״א ה״ג. שו״ע אדה״ז אר״ח ר״ס סז. ועוד.

פירושו . . ״פסח״: ע״פ קבלה: ג׳ טעמים (אופנים) — ״פה סח״ ״טעם ד׳ לפי שפסח לשון דילוג״ (סי׳ האריז״ל. ועוד). וראה ליקוטי לוי יצחק לזח״ג אחרי (רעח ואילך).

״**ופסח ה׳״:** בא יב, כג. וראה טעם ד׳ הנ״ל.

בפירוש רש״י: בא יב, יא.

דילוג וקפיצה״: חילוקם ע״ד ההלכה וע״ד החסידות ראה: אהלות פ״ח מ״ה. וירושלמי ביצה פ״ה ה״ב. לקו״ת שה״ש טו, ב. אוה״ת שם.

***) אלא שצ״ע וחיפוש הזוהי גירסא הנכונה, שהרי כן מתרגם קרא ״חלב חגי״ (משפטים כג, יח) וכאן כתוב ״זבח חג הפסח״.**

מדוע קשורה יציאת מצרים בדילוג וקפיצה דווקא?

אחד ההסברים לכך הוא:

יציאת מצרים באה לאחר גלות מצרים כגאולה ושחרור ממצרים.

דורות רבים חיו בני ישראל במצרים, עד שהגיעו למצב של עבדות. העבדות הגיעה למדה כזו, עד שכפי שמספרים לנו חז״ל היו יהודים שסירבו לצאת ממצרים. עד כדי כך היו שקועים בעבדותם.

מצרים היתה המדינה המפותחת ביותר באותה תקופה, בתחומי המדע, הטכנולוגי׳ והפילוסופי׳ וכו׳ — כל מה שהעולם מכנה בשם ״תרבות״ ו״קידמה״.

היא אף שלטה על העולם כולו.

אך יחד עם זאת היתה שקועה בשפל מוסרי עמוק, כידוע ממקורות שונים, עד שנקראה בשם ״ערות הארץ״.

ומגלות מצרים זו — וממצרים בכלל — היו צריכים בני ישראל להשתחרר ולצאת ביד רמה, שחרור מלא, הן גשמי והן רוחני,

ומיד לאחד מכן — תוך זמן קצר — להתרומם לדרגה הרוחנית העליונה ביותר — לקבלת התורה,

שהרי זו היתה מטרת יציאת מצרים, כאמור בתורה (אשר ה׳ אמר אל משה): ״בהוציאך את העם ממצרים — תעבדון את האלקים על ההר הזה״, בהר סיני לקבל את התורה ומצוותי׳,

החל בעשרת הדברות, שהראשונים בהם הם: ״אנכי ה׳ אלקיך״ ו״לא יהי׳ לך אלקים אחרים״, שהקב״ה הוא א־ל אחד ויחיד ואין

שמספרים לנו חז״ל: שמו״ר פי״ד, ג. תנחומא וארא סי״ד. ועוד (הובא ברש״י בא י, כב).

המפותחת ביותר: ראה מרז״ל ע״ד חכמת מצרים (מ״א ה. יו״ד).

שלטה על העולם: מכילתא בשלח יד, ה. זח״ב ו, א. (ומגילה יא, א — שלשה מלכו כו׳ — י״ל דשאני פרעה דלא מלך אלא לכבודם של ישראל, ראה זח״ב (יז, א). או משום דלא כתיב להדיא שמלך בכל העולם, וע״ד תוס׳ שם).

היתה . . עמוק: יותר מכל הארצות (ואפילו מארץ כנען — ראה תו״כ אחרי יח, ג ובפרש״י ורמב״ן שם. ומש״כ בראי״ם שם וכו׳, אולי י״ל דכנען נתקלקלו לאחר זמן גלות מצרים).

״ערוות הארץ״: מקץ מב, יב. ראה ערכי הכינויים לבעהמ״ס סה״ד מע׳ ערוה.

ביד רמה: בשלח יד, ח.

״בהוציאך . . הזה״: שמות ג, יב. ובפרש״י שם שבזכות תעבדון גו׳ נגאלו.

מקום כלל לאלוקים אחרים, והציווי העשירי הוא: ״לא תחמוד . . כל אשר לרעך״, שלא זו בלבד שאסור לקחת משהו השייך לזולת אלא אף אסור להתאוות לזה,

— והרי בשתי נקודות אלה — אחדות הבורא, ודרגת השיא ביחסים שבין אדם לחברו — טמון הניגוד המלא והמוחלט אל, להבדיל, הקרוי בשם ״תרבות״ של מצרים (אז, ובכל הזמנים).

מכך ברור שיציאה ממצב קיצוני כזה של גלות מצרים עד להשגת הקוטב הקיצוני השני של חרות אמיתית (וגם פנימית), עד לקבלת התורה בנכונות מלאה של ״נעשה (קודם ל)ונשמע״, כלומר של קבלת תורת הקב״ה ומצוותיו עוד בטרם הובנו במדה המלאה — חייבה והביאה בהכרח את ה״דילוג״ המירבי האפשרי, ״פסח — דרך דילוג וקפיצה״.

ודבר זה הי׳ עוד בהיות בני ישראל במצרים: בראש־חודש ניסן ציוה הקב״ה לאמור לכל עדת ישראל על הפסח וכל פרטיו, כולל, כאמור, העובדה ש**כל** עבודותיו צריכות להיות ״דרך דילוג וקפיצה״,

עד שבליל חג הפסח, חמשה עשר בניסן, הי׳ ״ופסח ה׳״, שהקב״ה בכבודו ובעצמו נגלה עליהם עוד בהיותם במצרים והוציאם מעבדות לחרות.

* * *

בכך מתבטא גם רעיון היסוד של יהודים ויהדות בכל הזמנים ובכל המקומות: למרות שיהודים שרויים בגלות, גלות בעולם גשמי, ובחלקו גם חומרי, והם ״מעט מכל העמים״ בכמות,

וכן בחיים הפרטיים — הזמן המוקדש לענינים גשמיים (אכילה,

״**אנכי . . לרעך**״: יתרו כ, ב־יד. ולהעיר ממרז״ל שבעשה״ד נכללה כל התורה כולה.

אסור להתאוות: דג״ז אסור, מה״ת, ואדרבא זהו עיקר המצוה (ראב״ע, בחיי ועוד), אלא שנגמר העבירה שאז עובר על הלאו: משעה שנפתה בלבו — עובר בלא תתאוה (שנאמר בדברות האחרונות), וכשלקח החפץ עובר גם בלא תחמוד — אדה״ז בשו״ע הל׳ גזילה ס״ה. מרמב״ם שם פ״א ה״י־י״ב. טושו״ע חו״מ סשנ״ט ס״י־י״ב — והוא ממכילתא עה״פ, זח״ג רסא, א (ומשם באה לשקו״ט דהסמ״ע שם ס״ק ח). וי״א אשר גם בלא לקח החפץ עובר גם בלא תחמוד, (ראה הדעות בזה — שד״ח כללים מע׳ לא תחמוד, תו״ש עה״פ). ואכ״מ.

״**נעשה . . לנשמע**״: משפטים כד, ז. שבת פח, סע״א.

בכבודו ובעצמו: (כן הוא בסי׳ האריז״ל (בהגש״פ), אבודרהם, ז״פ סי׳ של״ה, יעבץ) — **מלכות** דאין סוף **ועצמות** דא״ס שלפני הצמצום (כתבי כ״ק אדמו״ר נ״ע).

״**מעט מכל העמים**״: ואתחנן ז. ז.

שתי׳, שינה, פרנסה וכו׳) הוא רב יותר **בכמות** מן הזמן המוקדש לענינים רוחניים: תורה, תפלה ומצוות,

בכל זאת צפוי מכל יהודי שיצא מכל עניני הגלות וידלג ויגיע לחירות אמיתית, לדרגה העליונה של גאולה, אפילו כשמבחינה חיצונית הוא עדיין בגלות,

ולכל אחד ואחת נתונה ההבטחה שניתנו להם הכוחות הנחוצים לבצע את הדילוג והקפיצה — כוחות שמעניק הקב״ה בכבודו ובעצמו.

* * *

הלקח האמור הוא, כפי שצויין, הן ב״יום״ והן ב״לילה״ — הן בשביל המצוי במצב של אורה אמיתית, והן בשביל זה שמצוי עדיין, מסיבות שונות, במצב של אפילה.

לראשון — מזכיר ודורש חג הפסח, שגם בהיותו בדרגת אור עילאית ביותר, אסור לו לעמוד במקומו, כי אם לעלות עד לקפיצה לדרגה עילאית יותר. מאידך, המצוי בדרגה נחותה ביותר נדרש שלא להישאר במצב זה, אפילו רגע אחד, כי אם ״לקפוץ״ ממצבו ולהגיע לגאולה ולחרות אמיתית,

ובשניהם — ובכל המצויים בין שתי הדרגות הללו — מושג הדבר על־ידי ״תעבדון את האלקים על ההר הזה״, על־ידי ״נעשה ונשמע״, על־ידי לימוד תורה וקיום המצוות בחיי יום יום, וכאמור — נתונה בכך לכל אחד עזרת הקב״ה, שהוא ״פועל ישועות בקרב הארץ״ (— בתוך ובקרב המצב ה״ארצי״).

* * *

ויהי רצון שה״פסח — דילוג וקפיצה״ יבוצעו ויושלמו במצב של חרות, הכוללת חרות מכל הדברים המפריעים לביצוע תכלית החיים האנושיים,

שיהיו חיים כפי הדרוש, חיים בהתאם לכוונה האלקית,

נתונה ההבטחה: כהודעת חז״ל (במדב״ר פי״ב, ג) שאינו מבקש אלא לפי כחן.

אסור לו לעמוד: כי צ״ל דוקא כדבעי לי׳ למיעבד (כתובות סז, א).

אפילו רגע אחד: להעיר שביצ״מ לא עכבן המקום כהרף עין (מכילתא הובא בפרש״י בא יב. מא).

״**פועל . . הארץ**״: תהלים עד, יב.

(— **בתוך ובקרב:** ראה רש״י וארא ח, יח.

וחרותו של כל אחד כפרט, הגאולה הפרטית עוד בהיותנו בגלות, תחיש את השלמת החירות של כל ישראל בכל מקום, ותביא את מילוי ההבטחה, ״תרוממנה קרנות צדיק״ — ״עשר קרנות כו׳ קרן מלך המשיח כו׳״ — הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו ובקרוב ממש.

בברכת לחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

י׳תקא

[כרך כט עמוד קא]

ב״ה, ערש״ק מברכים חודש אייר, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
לטובת מוסד החינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בשנה זו מתקיים הדינר ביום ב׳ אייר — יום־ההולדת של כ״ק אדמו״ר מהר״ש, וכיוון שהכל בהשגחה פרטית, זהו ״דבר בעתו״ עם הוראה מיוחדת.

בכלל הרי ידוע, שבנוסף לכך שלכל הרביים, נשיאי חב״ד, ישנו ענין משותף בתור נשיאי חב״ד, יש לכל אחד מהם ענינים מיוחדים שבזה הם מתייחדים, הן בנוגע לדרך וההנהגה של הנשיאות, והן בהוראות מיוחדות שהם נתנו.

נקודה מיוחדת בדרכו של כ״ק אדמו״ר מהר״ש מתבטאת בפתגם הידוע שאמר בתור הוראה כללית:

״העולם אומר, כשלא יכולים מלמטה צריכים מלמעלה, ואני אומר — שצריכים לכתחילה מלמעלה! [״לכתחילה אריבער״].

הגאולה הפרטית: ראה אגה״ק ס״ד.

״**תרוממנה קרנות צדיק״:** תהלים עה, יא. וראה כתר ש״ט (סי׳ שה — בהוצאת קה״ת).

קרנות: ראה רשב״א לע״י חולין ס, א. לקו״ת שמיני (יט, בא אוה״ת לישעי׳ (ע׳ קלו ואילך).

״**עשר . . מלך המשיח:** מדרש תהלים שם.

ראשית כל זוהי הוראה שקשורה עם כל הענינים של עבודת־השם, כמו גם הענינים המהווים הכנה מסויימת לעבודת־השם — החל בלימוד התורה וקיום המצוות. כלומר, שכל אחד ואחת צריך לדרוש מעצמו את הענין של "לכתחילה אריבער" — להשיג מדריגה יותר גבוהה בלימוד התורה וקיום המצוות, הן בכמות והן באיכות.

וכאמור, זה נוגע גם — ובמיוחד — בענינים שהם הכנה מתאימה לתורה ומצוות, על אחת כמה וכמה בחינוך הילדים, שכל חינוכם מהווה הכנה לכל החיים, באופן של "גם כי יזקין לא יסור ממנה" — שלא יסור מדרך־השם גם בשנותיו המבוגרות.

מוסד "אהלי תורה" מוכר ומפורסם בתור מוסד חינוך על טהרת הקודש, דבר המורה, שהוא הולך בדרך ההוראה האמורה, "שצריכים לכתחילה אריבער" כמבואר לעיל.

אך נדרש, שגם הידידים והתומכים של "אהלי תורה" שליט"א, מצידם, ייראו ויבטאו את ה"לכתחילה אריבער" בהתמסרות ותמיכה במוסד. וכפי שהיתה טובה העזרה עד עתה, צריך כל אחד ואחד לדרוש מעצמו — ולזרז את עצמו באם נצרך — לעשות בזה במידה הגדולה ביותר.

ובזכות זה ישלח השם יתברך את ברכותיו, מידה כנגד מידה, במלוא המידה. "למעלה ולמעלה", לכל המשתתפים והתומכים בכל המצטרך להם בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י'תקג

[כרך כט עמוד קג]

ב"ה, ימי הספירה, ה'תשל"ו
ברוקלין, נ.י.

לאסיפה השנתית ה־21
של נשי ובנות חב"ד
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

דובר לאחרונה פעמים רבות אודות ענין החינוך, ובקשר לזה גם אודות הכוחות המיוחדים, זכות ואחריות שיש לנשים בענין כה חשוב

וחיוני שכזה.

והיות שהאסיפה מתקימת בימי הספירה, הנה גם בזה ישנה שייכות מיוחדת לנשים בתחום החינוך.

ימי הספירה מקשרים את החג של יציאת מצרים עם החג של מתן תורה. בזה מודגש, שתכליתה של יציאת־מצרים היא קבלת־התורה, וכפי שהקב״ה מיד בהתחלה אכן ציווה למשה רבנו, שכאשר הוא יוציא את בני ישראל ממצרים יקבלו בני ישראל את התורה על הר סיני (**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה**). בזה מודגש, שהחירות האמיתית (זמן **חרותנו**) מושגת רק על ידי התורה (**חרות** על הלוחות).

בשני האירועים, הן ביציאת־מצרים והן במתן־תורה, נטלו הנשים חלק חשוב מאוד, כידוע מאמר חכמינו ז״ל, שבזכות נשים צדקניות יצאו בני ישראל לחירות ממצרים, וגם, שבתור הקדמה למתן־תורה, ציווה הקב״ה למשה רבינו לדבר קודם לנשים (״בית יעקב״) ולאחר מכן לאנשים (״בני ישראל״).

ענינה של התורה (מלשון הוראה) הוא, שמראה ליהודי כיצד עליו להתנהג בחיי היום־יום, משנות הילדות המוקדמות ועד לשנים המאוחרות ביותר. שזהו הרי ענין החינוך.

ובדיוק כמו שבמצרים היתה ההודאה העיקרית לנשים והאמהות שהעמידו דור צעיר, שהתעלה למדרגה של קבלת התורה באופן של ״נעשה ונשמע״, כך גם בכל הזמנים, ובפרט בזמן הנוכחי, יש לנשים ולאמהות היהודיות חלק גדול בחינוך הילדים, הן האישיים והן שאר (הילדים) — בכל סביבתן.

לכן הנני מקוה ובטוח, שהאסיפה תנצל ההזדמנות לדון בשאלת החינוך, ובדרכים מעשיות כיצד לחזק ולהרחיב את החינוך, הן **בכמות** — לכלול בזה כמה שיותר ילדים, והן **באיכות** — לתת להם חינוך תורני נאמן במלוא המידה, שיבטא נאמנות והתקשרות חזקה לתורה, **תורת חיים**, ומצוותיה, עליהם נאמר **וחי בהם** — אלו הם עצם החיים של היהודי.

יצליח השם יתברך, שהאסיפה תמלא את כל הציפיות, ויותר מכך, ברוחניות ובגשמיות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י׳תקכט

[כרך כט עמוד קלו]

ב״ה, ראש חודש אלול, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל נשי ובנות ישראל
בכל מקום שהן
ה׳ עליהם תחיינה

ברכה ושלום!

בקשר עם האירועים האחרונים: חטיפתם ושחרורם של השבויים באוגנדה, וכן המאורע של נסיון הנקמה (היה לא תהיה) בקושטא (אינסטמבול), שבהמשך לזה —

עלינו להבין שמאורעות אלה הם תזכורת כי על יהודים לחזק ככל המוקדם את עניני הבטחון וההגנה, ובראש ובראשונה את אמצעי הבטחון בחיים הרוחניים שהם מביאים גם את הברכה האלוקית לדעת את אשר יש לעשות בדרך הטבע ואת ההצלחה הגדולה בעשיה זו, בהתאם להבטחה האלוקית: ״וברכך ה׳ אלקיך בכל אשר תעשה״, על־מנת להיות מוגנים ובטוחים מפני האויבים ולהבטיח את השמירה מפני כל מאורע בלתי רצוי, חס וחלילה.

* * *

דבר זה מזכיר את הדברים האמורים להלן לכל בני ישראל ולכל אחד מישראל, ובמיוחד לנשי ובנות ישראל, בהתחשב בעובדה שכל אשה יהודיה נשואה נקראת ״עקרת הבית״ (העיקר והיסוד של הבית) וכל אשה שטרם נישאה צריכה, הרי, להתכונן משחר נעוריה לתפקידה כעקרת הבית:

בזמן הנוכחי זקוק כל בית יהודי באופן מיוחד לשמירה. השמירה האמיתית היא, ככתוב: ״ה׳ ישמור עיר״. וכדי להבטיח שהקב״ה אכן שומר על הבית, יש להנהיג את הבית מכל הבחינות לפי רצון הקב״ה.

אז מהווה הבית גם דירה לשכינה האלוקית, כפי שהבטיחנו הקב״ה בתורתו: ״ושכנתי בתוכם״.

נוסף לכך נתן הקב״ה סגולה **מיוחדת** לשמירת הבית, והיא המצוה של **מזוזה**, שחכמינו ז״ל אומרים עליה: ש״הבית נשמר בה״.

יתר על כן: השמירה מקיפה את בני הבית גם בשעה שהם מחוץ לבית, ככתוב: ״ה׳ ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם״, וכפי שמוסבר בספרים ששם ה׳ המופיע על המזוזה מכיל את ראשי התיבות: **ש**ומר **ד**לתות **י**שראל.

* * *

יש גם לזכור, שמאחר שכל בני ישראל הם ״קומה אחת״ והם ״ערבים זה בזה״, מהווה המזוזה שמירה אלוקית לא רק לבית ולכל אשר בתוכו, אלא שכל מזוזה כשרה הנוספת אי־שם בדלת יהודית — מחזקת את בטחונם של **כל** בני ישראל בכל מקום שהם.

ובהתחשב בעובדה, כאמור, שכל אשה יהודיה היא ״עקרת הבית״, וכל בת ישראל היא עקרת הבית בעתיד — יש להן זכות מיוחדת, בענין המזוזה, להשתדל שתהא מזוזה כשרה לא רק בביתן, בכל פתח החייב בה, אלא גם בבתי שכניהן ומכיריהן ובכל בית בישראל.

* * *

ויהי רצון שיעסקו בזה בלבביות ובשמחה, שאז לא זו בלבד שודאי יצליחו, אלא שהדבר יעודד וימשוך רבים אחרים לעסוק בזה, וזכות הרבים מסייעת.

וביחוד כיון שפרק הזמן הנוכחי מתאים במיוחד לכך, ולכל עניני הטוב והקדושה, שכן עומדים אנו בראש החודש אלול, חודש של חשבון הנפש והתעוררות להשלמת כל אשר לא נעשה בשנה המסתיימת, והכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

י׳תקלג

[כרך כט עמוד קמה]

ב״ה, יום שני פ׳ אתם נצבים היום כולכם,
ח״י אלול, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

חודש אלול הוא, כידוע, חודש של חשבון־צדק על השנה החולפת, ויחד עם זה חודש הכנה לשנה החדשה — דבר שהוא (— ההכנה) מתכליתו ומטרתו של חשבון־הצדק האמור: לא רק לתקן ולהשלים את מה שחסר, כי אם גם לדעת, ולהחליט בתוקף הראוי, לגבי ההתנהגות היום־יומית במשך כל השנה, דבר שיעשה את השנה החדשה לשנה טובה ומתוקה ברוחניות, ולכן תהיה זו שנה טובה ומתוקה בגשמיות.

בתוך חודש אלול עצמו — בא היום ח״י אלול ומביא אתו תזכורת מיוחדת, עידוד וגם פניה ושינוי בקשר לשני הענינים, של חשבון ושל הכנה: יום זה, ח״י אלול, הוא תחלתם של 12 הימים האחרונים של השנה, ולכן צריך החשבון להיות פנימי יותר ולהקיף את כל חדשי השנה — יום לחודש. ״**חי** אלול״ הם גם לפי הסברם של רבותינו נשיאינו, היום שצריך להכניס **חיות**, חיוניות, בעבודה הנפשית של חודש אלול על כל פרטיה, ובכלל — בענינים של חשבון והכנה.

אתם נצבים היום כולכם: נצבים כט, ט, ראה לקו״ת עה״פ דהיום קאי על ר״ה. וראה זח״ב ר״פ בא.

חודש אלול . . מה שחסר: ראה ליקוטי מהרי״ל במקומו. טואו״ח ר״ס תקפ״א. ל״ת להאריז״ל ר״פ תצא עה״פ וראית גו׳ ירח ימים. לקו״ת ד״ה אני לדודי (וכן בסידור וכו׳ ד״ה זה). באוה״ת שם. ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ׳ אחרי ד״ה ביד איש עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול מזלו בתולה) י״ב חודש.

יום לחודש: ס׳ השיחות ה׳תש״ג ע׳ 177, 179.

ח״י אלול . . חיות: ס׳ השיחות ה׳תש״ה ע׳ 122. נתבאר בלקו״ש כרך ב׳ ע׳ 388 ואילך; שם כרך ד׳ ע׳ 1352.

על כל פרטיה: שכללותם ג׳ העמודים דתורה עבודה וגמ״ח, וענין התשובה (ליקוט אלול. ובכ״מ).

* * *

לכאורה: מה שייך ״חיוניות״ בענין כמו חשבון צדק, הקשור עם עובדות ״יבשות״?

ברם, ידועה ההוראה שכשם שאין לאדם לשכוח את חסרונותיו, כדי לתקנם ובשלימות, כן אין לו לשכוח את מעלותיו, על־מנת לנצלן במלוא המדה,

— וכדי שהדברים ייעשו ״כדבעי ליה למיעבד״ — במדה האפשרית המירבית — עליהם להיעשות בחיוניות אמיתית.

חשבון־צדק של חסרונות עלול, פעמים, להביא לרפיון, או, יותר מזה, לידי יאוש. חשבון צדק של מעלות עלול להביא לשביעת־רצון עצמית ולמסקנה וכאילו הגיע למצב של השלימות שלו.

אך סימן לחיוניות ותוצאה שלה — היא: צמיחה,

ולא צמיחה של סוג ה״צומח״, שהיא בו במקום (ובמצב), כי אם של ״חי״ — מעבר אל מקום טוב יותר מן המקום בו הוא נמצא עד עתה,

ולא רק שיחליף את מקומו, כי אם גם שהצמיחה תתבטא בתמורות בו עצמו, שיחליף את טבעו, הרגליו ואת כל מהותו, מטוב לטוב יותר וטוב עוד יותר,

— חיוניות אמיתית של יהודי שנצטוה ״לשנות טבע מידותיו״.

* * *

והכוח להשיג את כל האמור ניתן לכל יהודי, ל״כולכם״, למן

ההוראה . . חסרונותיו . . מעלותיו: ראה לקו״ד כרך ד׳ ע׳ תקפא. היום יום ע׳ קז.

״כדבעי ליה למיעבד״: ראה כתובות סז, א.

חסרונות . . לרפיון: ראה תניא פכ״ו ואילך.

מעלות . . לשביעות רצון העצמית: ראה צוואת הריב״ש סי״ב. קונטרס ומעין מט״ו־ט״ז.

שהצמיחה . . בתמורות בו בעצמו: שאז כל העליות (הצמיחות) שלפני זה הן באופן אחר לגמרי. וע״ד החילוק דצומח וחי שבצומח וחי שבצומח וחי לצומח וחי שבאדם. (עיין ספר תקס״ח לאדה״ז ע׳ קכ״ג). **ובהלכה** (זבחים צא, א) אטו שבת למוספין אהני לתמידין לא אהני (בתמי). וראה צפע״נ ר״פ קורח דמסיק שזהו עיקר באמונה מירושי׳ סהנדרין רפ״י.

טבעו . . מהותו: ראה סד״ה לך לך תרס״ו, תרס״ז.

״לשנות טבע מידותיו״: ח״פ להרמב״ם פ״ו. תו״א תולדות יט, ב ואילך. לקו״ד כרך א׳ ע׳ נו ואילך.

"ראשיכם שבטיכם" ועד ל"חוטב עציך ושואב מימיך".

שהרי החיוניות של כל אחד נובעת וקשורה עם — כאמור בתורה: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם, חיים כולכם היום" להיות בדבקות מתמדת ושלמה לאלקות, מקור החיים והחיוניות, על־ידי "תורת **חיים**", ומצוותיה — "**וחי בהם**".

וכפי שאנו רואים במוחש, כל דבר הנעשה בחיוניות מגיע לתוצאות ביותר הצלחה וביתר שלימות. וכן — דבר שאינו חשוב פחות — פעולה כזאת עושה את הרושם הראוי על אחרים, כדי שיימשכו לאותה אווירה ורוח, שכן ההשפעה הטובה ביותר היא הדוגמא **החיה**.

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת ינצלו את ההזדמנות הגדולה של הימים האחרונים של השנה, ולאחר מכן בכל ימי השנה הבאה — בחיוניות אמיתית במלוא המדה, כאמור לעיל,

ודבר זה יביא לכל אחד ואחת, בתוככי כל ישראל, כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, לחיים טובים ולשלום,

עד לביאת משיח צדקנו, כשתקויים ההבטחה האלוקית: תרוממנה קרנות צדיק, בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה

מנחם שניאורסאהן

"**ראשיכם . . מימך**": נצבים כט. ט־יו"ד. — וראה תנחומא. אוה"ת עה"פ (ע' א'רז).

"**ואתם הדבקים . . היום**": דברים ד. ד. וראה אדר"נ ספל"ד. לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' קלג).

"**וחי בהם**": אחרי יח, ה. וראה אור תורה שם (נת' באוה"ת שם).

וחתימה . . ולשלום: להעיר מסיום וחותם המשך מים רבים תרל"ו.

תרוממנה קרנות צדיק: תהלים עה, יא. וברש"י: צדיקו של עולם ישראל שהם שבחו של הקב"ה.

י׳תקמ

[כרך כט עמוד קנו]

ב״ה, ימי הסליחות, ה׳תשל״ו
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו ימים ספורים לפני ראש־השנה, בימי הסליחות והרחמים, כשכל עניני חודש אלול מתבטאים ביתר עומק מאשר לפני כן, ובהמשך למכתבי מיום ח״י אלול — שם דובר שמהותו של יהודי קשורה בחיוניות של ״ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם — חיים כולכם היום״. באמצעות התנהגות יום־יומית על־פי התורה, תורת־חיים, ומצוותיה, ״וחי בהם״.

— הרי גם בחיוניות זו יש צורך שתבוא הוספה בימים אלה בהם אנו מתקרבים לראש השנה, כשאנו מתפללים, ״זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים״, והתוספת צריכה להיות הן באיכות והן בכמות, וכן גם בימים הבאים — עשרת ימי תשובה,

וכל זה, לפי תוכן הביטוי של חכמינו ז״ל: ״מחיה חיים״.

* * *

את התואר האמור (״מחיה חיים״) מייחסים חז״ל אל הקב״ה, שהוא מקור החיים ומחיה את החיים. פירוש הדבר הוא גם שאף אלה החיים כבר (על ידי הקב״ה, בורא הכל) מקבלים ממנו תוספת ״נשמה לנשמה״, נשמה יתרה וכו׳.

ימי הסליחות: הי׳ דוד יודע שעתיד ביהמ״ק להיות חרב והקרבנות יהיו בטלין והי׳ מצטער על ישראל במה יהי׳ כפרה על עונותיהן ואמר הקב״ה לדוד כו׳ יעמדו לפני יחד **באגודה אחת** ויתודו כו׳ ויאמרו לפני סדר סליחה ואני אענה אותם (אלי׳ זוטא פכ״ג).

״**ואתם . . היום**״: ואתחנן ד, ד. וראה לקוטי לוי״צ לתצוה (ע׳ קלג): שיכול להיות כולא חד ולא כדקא יאות כו׳ זה נעשה כו׳ ע״י ישראל דוקא כו׳ **גבורי** כח כו׳.

ראש השנה . . כשאנו מתפללים: וכל עשי״ת (טושו״ע או״ח סתקפ״ב). וראה פע״ח ש׳ תפלות ר״ה פ״ר.

״**מחיה חיים**״: יומא עא א. ועיין המשך ר״ה תרס״ג. המשך ר״ה תש״ח. וראה ד״ה אתה הבדלת תש״י ס״ך.

״**נשמה לנשמה״, נשמה יתירה:** זח״א (רמה, א). ביצה (טז, א) ובכ״מ. וראה ס׳

עם זאת קיים הציווי: "והלכת בדרכיו", להדבק במדותיו, "מה הוא נקרא חנון — אף אתה היה חנון", כלומר — כשם שהוא נותן באופן של מתנת חנם ושפע רב, כך, כביכול, צריך כל יהודי להיות חנון וכו'. כך גם בענין של "מחיה חיים": כל יהודי צריך להיות "מחיה חיים", להכניס רוח חיים ביהודים חיים ובאופן שהדבר לא רק יוסיף **תוספת** חיים (בכמות), כי אם גם חיוניות **חדשה** (באיכות), ובמדה כזאת עד שהפעולה והתועלת תהיה דומה להפחת רוח חיים בגוף דומם.

ומאחר שזה ציוויו של הקב"ה — ברור בוודאי שהוא מעניק את הכוחות לקיום הדבר במלוא המדה.

כיון שהעיקר הוא הרי המעשה בפועל — צריך הענין של "מחיה חיים" להתבטא באופן מעשי, החל במצות הצדקה, שהרי הצדקה קשורה בחיים, שכן באמצעותה מחיים את נפש העני ובני ביתו.

בענין זה עצמו (של צדקה) ישנו הדבר כפי שהוא כפשוטו, להחזיק את העני בחיים, ובבחינה עמוקה יותר — כשהעני נמצא במצב של מבוכה וחוסר אונים ואינו רואה "מאין יבוא עזרי", בא אז בעל הצדקה ומסייע בידו בסבר פנים יפות ובשמחה ובטוב לבב, הרי זה ענין של "מחיה נפש" בצורה עמוקה יותר.

ומצדקה בגשמיות לצדקה ברוחניות. במיוחד לאור הידוע שיש לכל דבר גשמי השורש והמקור הרוחני שלו, שממנו הדבר נובע ומשתלשל ומגיע לעולם הגשמי וממנו הוא שואף את קיומו וחיותו.

שערי זוהר (להרב מרגליות) לב"ר פי"ד. **וש"נ.**

הציווי . . חנון: מ"ע מה"ת (שו"ע אדה"ז חאו"ח סקנ"ו ס"ג בארוכה. רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה־ו (ובסהמ"צ מ"ע ח' בשינוי הסדר). וראה גם מו"נ ח"א פנ"ד).

ושפע רב: ספורנו לתשא לג, יט.

בוודאי שהוא מעניק: כי אינו מבקש אלא לפי כוחן (במדב"ר פי"ב, ג).

"מחיה חיים" . . צדקה: ראה סד"ה אם כסף, תרכ"ז.

במצות הצדקה: להעיר שע"ד הרגיל (משא"כ כשאין הרגש בלב, כשאינו יודע למי נותנה וכיו"ב) מקיים בזה גם מצות ואהבת לרעך כמוך (ראה רמב"ם הל' אבל רפי"ד).

שהרי הצדקה קשורה בחיים: ראה תניא פל"ז (מח, ב): בצדקה כו' נותן חיי נפשו לה'. ועד"ז בתורה דאימתי הוא חייכם בשעה שאתם יגעים בו (ירושי' כתובות ספ"ח).

צדקה . . ובני ביתו: תנחומא משפטים טו.

בסבר . . ובטוב לבב: טושו"ע יו"ד סרמ"ט ס"ג (ואולי גם ברמב"ם הל' מ"ע פ"י ה"ד גריס "ובטוב לבב").

לצדקה ברוחניות: ראה רמב"ם הל' אבל רפי"ד.

לכל דבר גשמי . . והמקור הרוחני שלו: ראה לקו"ת שלח רד"ה ענין הנסכים. סדור ד"ה אנת הוא חד.

הענין של צדקה ברוחניות וה״מחיה חיים״ שבו הוא, כפי שחכמינו ז״ל אומרים: ״כל המלמד את בן חברו תורה — מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו״, וכן — ״התלמידים קרוים בנים״.

ואין הכוונה דוקא ל״תלמיד״ בשנים, כי אם גם לאדם מבוגר שהוא תלמיד לגבי אותו ענין בתורה ובמצוות שהוא לומד עתה.

מצוות הצדקה הרוחנית מטילה חוב על כל יהודי, גבר ואשה, לעשות וליצור את האפשרות, שכל בני ישראל — בנעריהם ובזקניהם — ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה.

וע״י הצדקה בגשמיות, וכן (על אחת כמה וכמה) הצדקה ברוחניות — והרי בצדקה משתקף תוכן כל המצוות — נעשה יהודי ל״מחיה חיים״ בפועל ממש.

* * *

יסוד העבודה (הנפשית) של כל יהודי, הן בנוגע לו עצמו והן בנוגע לכל אשר מסביבו, והעבודה המקיפה, באופן כללי, את שלשת ה״עמודים״ של תורה ועבודה וגמילות חסדים, יחד עם ענין התשובה — במיוחד בימים הנוכחיים של השנה — הוא ה״כלל גדול בתורה״: ״ואהבת לרעך כמוך״.

לאור האמור לעיל — פירוש הדבר שבכל פרטי העבודה, ועל אחת כמה וכמה במצוה הכללית של ״ואהבת לרעך כמוך״, צריך

צדקה ברוחניות . . המלמד את בן חבירו תורה: ויש בזה גם הציווים: ושננתם לבניך (הלי תי״ת לאדה״ז פי״א, סי״ח מרמב״ם הלי תי״ת פי״א ה״ב). ואהבת לרעך כמוך (רמב״ם הלי אבל הנ״ל). ואכ״מ.

״כל . . ילדו״: סנה׳ יט, ב (הובא בפרש״י במדבר ג, א). אור״ת להה״מ ד״ה זה (קיא, א). — וי״ל הבי׳ עפמשנ״ת בסהמ״צ להצ״צ מצות פו״ר רפ״ב ובכ״מ.

״התלמידים קרוים בנים״: ספרי לואתחנן ו, ז (ובפרש״י שם).

גם לאדם מבוגר: והרי בני אהרן (דסנה׳ שם) גדולים היו בשנים ובתורה — כשלמדם משה תורה.

מצוות הצדקה הרוחנית . . ואשה: דבזה (או — מצות ואהבת לרעך כמוך) גם נשים מחוייבות. משא״כ בהציווי ושננתם לבניך (וגם בזה חולקת שעוזרת בגופה ומאודה — אבל צ״ע שהרי כותב אדה״ז (הלי תי״ת פי״א סי״ד) ״לבנה או לבעלה״, ואולי נקט המפורש בש״ס (סוטה כא, א) ורגיל. וראה שם פי״ג ה״ד. וראה לקו״ש חי״ד ע׳ 37 ואילך).

וע״י . . הצדקה בגשמיות . . ברוחניות: להעיר ממש״נ ציון במשפט (תורה) תפדה ושבי׳ בצדקה.

את שלושת . . התשובה: ראה ליקוט אלול. המכתב מיום בדר״ח אלול ה׳תשל״ו — בפרטיות יותר.

להתבטא הענין של "מחיה חיים". כל האמור צריך להתבצע בחיוניות ובלבביות ובהתלהבות כזו, שתחדור ותקיף את כל אחד מהמושפעים ותעשה גם אותם ל"מחיי חיים", שגם הם יביאו, כביטוי חז"ל, פירות ופירי־פירות, עד סוף העולם, עד שיושג המצב של "חיים **כולכם** היום".

* * *

ויהי רצון, שעבודה זו, באופן של חיוניות ואור ההולכים וגדלים במדה מתמדת, כאמור, תוסיף עוד ועוד בברכות השם יתברך שהוא אין־סופי וברכותיו אין־סוף.

ותהא כתיבה וחתימה טובה לכל אחד ואחת בתוככי כלל ישראל, לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

ויהא תמיד אצל כל אחד: "הודינו לך אלקים הודינו וקרוב שמך ספרו נפלאותיך".

בכבוד ובברכת שנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

שבכל פרטי . . מחיה חיים": להעיר משלילת חיות "ברפיון ידים" (סידור סוף שער התקיעות רמו, ב).

העבודה . . "מחיה חיים": ראה כתש"ט ד"ה כל תפילה (סי' שנח — הוצאת קה"ת).

"כלל . . כמוך": ראה קונטרס אהבת ישראל. וש"נ.

"הודינו . . נפלאותיך": תהלים עה, ב.

י׳תקמח

[כרך כט עמוד קסד]

ב״ה, יום ו׳ תשרי,
עשרת ימי תשובה, ה׳תשל״ז.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

עשרת ימי התשובה — נוסף על כך שהם מיוחדים מכל ימי השנה כימים של תשובה (ותשובה היא — ״מחיה חיים״) שבהם התשובה מושגת ביתר קלות והיא גם מועילה יותר, ורישומה מורגש בכל ימי השנה החדשה —

הם גם מיוחדים בכך שבימים אלה מתקרב הקב״ה אל בני ישראל במדה יתירה, כפי שחכמינו מסבירים לגבי הפסוק ״דרשו ה׳ בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב״. שהוא מוסב לגבי עשרת ימי תשובה.

פירוש הדבר, שבימי סגולה אלה — כל הענינים הקשורים עם הקב״ה קרובים וקלים להשגה יותר מכל השנה. למרות שהיהודי נדרש ל״שויתי ה׳ לנגדי **תמיד**״, וכבכל דבר ״המעשה עיקר״ — צריך

עשרת ימי תשובה: ר״ה יח, א. רמב״ם הל׳ תשובה פ״ב, ה״ו. ובשו״ע אדה״ז חאו״ח רסתקפ״ב (מרש״י ברכות יב, ב): בימים האלה הקב״ה מראה מלכותו לשפוט את העולם. ובכתהאריז״ל (פע״ח וכו׳) שאז הוא בנין המלכות ובעשר מידות שלה.

תשובה: ואין לך דבר עומד בפני בעלי תשובה (ירושי׳ פאה א, א).

״**מחיה חיים**״**):** ראה מכתב דימי הסליחות ה׳תשל״ו בארוכה. וראה לקו״ת ריש פרשתנו (האזינו).

גם מיוחדים: וזה בזה תלוי,. כמובן ממרז״ל הנ״ל.

במדה יתירה: כי תמיד בנ״י הם ״גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו״ (ואתחנן ד, ז). ובמד״ר שם: בכל מקום שאתה (יהודי) הולך אלקיך עמך.

שחכמינו . . הפסוק: ישעי׳ נה, ו. ר״ה שם. יבמות מט, ב.

בהמצאו: לבחי׳ מהותו ועצמותו דוקא (סידור ש׳ ר״ה רלד, ג ואילך. עט״ר דרוש לעשי״ת ס, א).

קראוהו בהיותו קרוב: בכו״כ כת״י הרמב״ם שם נעתק ג״ז (ועפ״ז תובן ראייתו במילואה: יפה ביותר — ממש״נ בהמצאו, מתקבלת מיד — ממש״נ בהיותו קרוב). וכן הוא בזח״א קה, ב. וראה אוה״ת לשבת שובה (דברים א׳תסא ואילך).

ל״שיותי . . תמיד״: תהלים טז, ח. וראה רמ״א ושו״ע אדה״ז חאו״ח רס״א (ממו״נ ח״ג פנ״ב, והכתוב — הביאו בפנ״א). ועייג״כ צוואת הריב״ש בתחלתה, ואו״ת להה״מ תהלים עה״פ (באופן אחר קצת).

הדבר להתבטא (גם) במעשה בפועל, וכל זה נעשה לכלי לברכתו של הקב״ה (״ובורכך ה׳ אלקיך בכל אשר תעשה״) — למרות זאת אפשר, משום הסגולה המיוחדת של ימים אלה, להשיג בעשרת ימי תשובה הרבה יותר מאשר בזמן אחר, אף באותה מדה של עשיה, ועל אחת כמה וכמה — כשהעשיה גדולה יותר.

אחד הפרטים שבדבר הוא — שענינים רבים המושגים בכל ימות השנה רק כשהם נעשים **בציבור**, ניתנים להשגה בעשרת ימי תשובה על ידי יחיד. ובהביאנו בחשבון את יתרונו של הציבור על היחיד בכל זמן — מובן שבעשרת ימי תשובה עשויים הענינים להצליח בציבור במדה יתירה לאין־ערוך מאשר על־ידי היחיד.

ומעלת צבור על היחיד היא לא רק לגבי תפלה כי אם גם לגבי כל הפעולות הטובות והמצוות.

לפיכך, השעה כשרה עתה להזכיר ולעורר על ניצול ימי סגולה מיוחדים אלה לעשות יותר ויותר בכל הענינים הטובים — ובמדת האפשר לעשותם בציבור.

— החל בקיום המצוה שהיא ״יסוד ושרש כל התורה״, מצות ״ואהבת לרעך כמוך״, המאחדת את בני ישראל כולם כצבור אחד. וגם בפרטיות — בשלשת העמודים של תורה, עבודה (תפלה) וגמילות חסדים (צדקה), לעשותם בצבור: שיעורי לימוד תורה בצבור, תפלה בצבור וצדקה בצבור, והרי צדקה כוללת את כל המצוות.

* * *

בהמשך לדברים שעליהם דובר לאחרונה ולפניה והבקשה המיוחדת אל הגבאים והמנהיגים הרוחניים של בתי הכנסת, שנוסף על כך שבית הכנסת הוא (בעיקר) מקום תפלה יעשו את בית הכנסת

(״**וברכך . . תעשה**״): ראה טו, יח ובספרי שם.

בציבור . . היחיד: ר״ה ויבמות שם.

שבעשרת . . בציבור במדה יתרה: ראה אוה״ת לש״ש שם (ע׳ א׳תסב).

גם לגבי . . והמצות: ראה אגה״ק סכ״ג. החלצו, תרנ״ט ס״ז. וראה ע״ז ד, ב.

״**יסוד . . כצבור אחד:** תניא פ׳ לב. וראה קונטרס ״אהבת ישראל״.

״**ואהבת לרעך כמוך**״: קדושים יט, יח. ובפרש״י שם: א״ר עקיבא זה כלל גדול בתורה (וי״ל דמדייק להעתיק שרע״ק אמרו — שאמר משה שתנתן התורה על ידו (מנחות כט, ב)). ראה שיחת ל״ג עומר ה׳תש״ח (לקו״ד כרך ג׳ תקיד, ב) מהבעש״ט הה״מ ואדמה״ז בזה.

בשלשת העמודים: אבות פ״א מ״ב.

כוללת את כל המצוות: ראה תניא פל״ז (מח, ב). אגה״ק סל״ב.

גם למקום תורה וצדקה, ושכל שלשת העמודים יהיו בבית הכנסת בציבור —

רצוני בזה לפנות גם אל המוסדות שעיקר ענינם הוא לימוד התורה (ישיבות, חדרים, בתי תלמוד תורה וכדומה) שבהם עצמם (נוסף על כך שהתלמידים עושים זאת בבית הכנסת וכו׳) יונהגו גם שני העמודים של תפלה וצדקה בצבור. כך גם במוסדות צדקה וגמילות חסדים ייכללו גם שני העמודים האחרים על־ידי הושטת סיוע לעניני תורה ותפלה. וכמובן — לא על חשבון שאר עניני צדקה, כי אם בתוספת אליהם.

וכאמור, שזה הזמן של ״בהמצאו״ ו״בהיותו קרוב״ של הקב״ה, הרי ידועה ההוראה: ״והלכת בדרכיו — מה הוא חנון״ וכו׳, ללכת, כביכול, בדרכי הקב״ה ולעשות כמדותיו. משום כך צריך גם כל יהודי להיות ״בהמצאו״ ו״קרוב״, להתמסר ולהיות שקוע יותר מתמיד בכל הענינים הטובים, לעשותם במדה טובה וגדולה יותר, בכמות ובאיכות, הן כיחיד, ועל אחת כמה וכמה כחלק מן הצבור.

ומובן מאליו שכל זה צריך להימשך, באותה מדה חיוניות (פעולה נמשכת), ואף יתירה מזו (״מעלין בקודש״), כל השנה כולה.

* * *

ובזכות כך שבני ישראל יחזקו את ״בהמצאו״ ו״בהיותו קרוב״ שלהם, איש אל רעהו ואל כלל ישראל, וכל אחד וכולם ביחד — אל כל שלשת העמודים של תורה, תפלה וצדקה, יוסיף הקב״ה ויחזק עוד יותר את ״בהמצאו״ ו״בהיותו קרוב״ שלו — אל כל אחד מבני

בית הכנסת . . תורה: ובפרט לאחר התפלה (ראה שו״ע או״ח ר״ס קנה. ובבאה״ט שם: והמנהג בכ״מ שקובעים ללמוד אחר התפלה בביהכנ״ס). וראה אגה״ק סכ״ג שם.

וצדקה: נוסף על קופת צדקה (בכדי לקיים בקל נתינת צדקה לפני התפלה — שו״ע או״ח סוסצ״ב) — גם קרן קבוע דגמ״ח, צדקה וכו׳.

(ישיבות . . שבהם עצמם . . (נוסף על כך . . תפלה: ראה שו״ע או״ח ס״צ סי״ח ובשו״ע אדה״ז סי״ז. ובנ״כ שם.

ההוראה: מ״ע מה״ת (שו״ע אדה״ז חאו״ח סי׳ קנ״ו ס״ג בארוכה. רמב״ם הל׳ דעות פ״א ה״ה־ו (ובסהמ״צ מ״ע ח׳ בשינוי הסדר). וראה גם מו״נ ח״א פנ״ד).

(פעולה נמשכת): ע״פ מרז״ל כל ימיו בתשובה (שבת קנג, א). וראה אגה״ת ספי״א: תמיד כו׳ כל ימיו בתשובה עילאה כו׳. וראה ג״כ רמב״ם הל׳ תשובה פ״ב סוף ה״ח. — ולהעיר דכל חטא ה״ז שופך דם האדם דקדושה (לקו״ת במדבר יג, ג) ושופ״ד נקרא בספרי ס״פ שופטים חוטא (לא שכבר חטא) ונמשך (צפע״נ למכות ח, ב).

יוסיף . . ויחזק: ע״ד שיוה״כ מוסיף על ימים הקודמים, ולאח״ז ״מתודה עליהן ביוהכ״פ אחר אע״פ שהוא עומד בתשובתו״ (רמב״ם הל׳ תשובה פ״ב ה״ח). וראה תורת

ישראל ואל כולם יחד, ויברך את כל אחד ובני ביתו, בתוך כלל ישראל, בחתימה וגמר חתימה טובה בכל הדרוש, כולל גם הצלחה רבה בכל הפעולות הטובות כאמור, דבר שיגדיל עוד יותר את הברכות האלוקיות גם בגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי, — נחת אמיתי מן הצאצאים ובריאות ופרנסה בריווח.

עד להרווחה האמיתית בכל — על־ידי ההבטחה של "וירם קרן משיחו", הגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו, כשיקויים "תרוממנה קרנות צדיק", של כל יהודי, שהרי "ועמך **כולם** צדיקים", ושל כולם כציבור (בלשון יחיד) צדיק.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

שמואל. תר"ל (ע' שט).

"**וירם קרן משיחו**": ש"א ב, י (סיום הפטורת יום ראשון דעשי"ת).

"**תרוממנה קרנות צדיק**": תהלים עה, יא.

"**ועמך כולם צדיקים**": ישעי' ס, כא. וראה לקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' מח).

י׳תקמט

[כרך כט עמוד קסח]

ב״ה, י״ג תשרי, אור ל״ד ערב חג הסוכות, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בבואנו מן היום הקדוש ״אחת בשנה״, סיומם וחותמם של עשרת ימי תשובה, ובעמדנו בערב חג הסוכות, זמן שמחתנו, החג שבו נפתחת המחצית השניה של חודש תשרי, ושהוא גם סיומם וחותמם של החגים של ״החודש השביעי״ —

— מושג שנוסף למשמעותו הפשוטה כחודש שביעי למנין הוא גם ״חודש של שובע״ (״שביעי״ מלשון ״**שובע**״) החודש ״המשובע בכל״, בכל הדברים הטובים, הן בגשמיות והן ברוחניות, כהסבר חכמינו זכרונם לברכה —

— ראוי להתעכב על משמעותם של הימים הבאים ביחס אל החלק הראשון של החודש, ולהסיק את המסקנה המתאימה.

כללית, חודש תשרי חלוק לשני חלקי־יסוד, השונים אחד מן השני אך יחד עם כך הם משלימים זה את זה ויוצרים חודש אחד ואחיד ככניסה והתחלה של השנה החדשה:

החלק הראשון של החודש חדור בענין התשובה, יהודים שרויים

י״ג תשרי: יום הילולא של אדמו״ר מהר״ש (בשנת תרמ״ג). ראה ס׳ התולדות — אדמו״ר מהר״ש.

ערב חג הסוכות: להעיר שאז ״צריך לפזר מעות לעניים״ (סידור ש׳ הסוכות רנז, ג). ועד״ז בשע״ת לשו״ע או״ח סתרכ״ה (ומפרע״ח ש׳ חה״ס בסופו).

״**אחת בשנה״:** להעיר מתוד״ה עד (מנחות יח, א).

(״**שביעי״ . . ״המשובע . . בגשמיות . . ברוחניות:** ויק״ר פכ״ט, ח.

לשני חלקי יסוד: שמאלו תחת לראשי (עשי״ת) וימינו תחבקני (חה״ס) — זח״ג ריד, ב (אוה״ת ראה ע׳ תרצז. ובכ״מ). בנוגע הימים שבין יוהכ״פ וחה״ס — הם ימי שמחה (מהרי״ל הובא באחרונים לשו״ע או״ח סו״ס תרכ״ד). וראה פע״ח ש׳ חה״ס פ״א (ושה״כ וסי׳ האריז״ל במקומם). לקו״ת סוכות (עט, א). פתגם אדנ״ע שאז ״דארפן תשובה טאן״ (סה״מ תש״ט ע׳ 42). ימים שלאחרי החג — שאין אומרים בהם תחנון כו׳ (סידור אדה״ז. וראה מג״א סו״ס תרס״ט). אין מתענין כו׳ מפני שהחודש מרובה במועדות (ב״י או״ח סתצ״ב). ואכ״מ.

בהלך־רוח של "יציאה" ממצבם הקיים להתרומם מעלה מעלה לכיוון של רוחניות (יתר) ואלקות.

שהרי זה תוכנם הכללי של עשרת ימי תשובה, כפי שחז"ל מסבירים לגבי הציווי (וכן — הבקשה): "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב", שהוא מתייחס לעשרת ימי תשובה. כך גם ארבעת הימים שלאחריהם עומדים תחת הרושם של תשובה, עד שרק היום החמשה עשר בחודש נקרא בשם "היום הראשון", כיום ראשון לחשבון חדש.

החלק השני של חודש תשרי עומד בהשפעתו של הלך־רוח המופנה לכיוון של הבאת אלקות לעולם, על־ידי עשיית הדברים הגשמיים של העולם לענינים של קדושה ומצוות, ועד לדרגה המעוררת שמחה, שירה וריקודים. זו הרי הנקודה התמציתית של חג הסוכות, זמן שמחתנו: המצות מתבטאת בכך שאכילתו ושתייתו היום־יומית של האדם וכו' ייעשו בסוכה, האכילה הופכת למצוה, זכירת הנסים בשעת היציאה ממצרים, וכו'.

במיוחד באה השמחה הזאת לידי ביטוי בארבעת המינים, שיש ליטול אותם החל ביום הראשון (פרט ליום השבת), כפי שהתורה אומרת: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר" (הפרי צריך להיות מהודר דווקא) יחד עם שלושה מינים נוספים, ולעשות מהם מצוה אחת, בצירוף ברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו" ובשמחה של "ושמחתם לפני הוי' אלוקיכם".

ושני הכיוונים האמורים של חודש תשרי, כפי שהם באופן של "ממטה למעלה" ו"ממעלה למטה", משלימים זה את זה ויוצרים

התשובה . . מעלה מעלה: כמרז"ל כל ימיו בתשובה (שבת קנג, א) וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ח בסופה. תניא פכ"ט (לו, ב). לקו"ת ר"פ האזינו.

תוכנם הכללי . . "דרשו: וישנה תשובה מיוחדת לר"ה ותק"ש (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד). ליוהכ"פ (רמב"ם שם פ"ב ה"ז) ועוד. וראה תורת הבעש"ט עה"פ כי לולא התמהמנו (כתר ש"ט הוספות סי"ג).

שחז"ל מסבירים: ר"ה יח, א. במכתב דוא"ו תשרי בארוכה.

"דרשו . . קרוב": ישעי' נה, ו.

עומדים תחת הרושם: טוא"ח סתקפ"א שאז "עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות". וראה ט"ז שם.

זכירת הנסים: ובפרט להפס"ד דבסוכות הושבתי היינו ענני כבוד (שו"ע או"ח סתרכ"ה. וכ"פ רש"י ויקרא כג, מג). וראה שו"ע אדה"ז שם שזהו חלק בקיום המצוה (ועפי"ז יובן מה שהובא זה בשו"ע הב"י ובסימן בפ"ע!).

"ולקחתם . . אלוקיכם": ויקרא כג, מ.

יחידה אחת, כאמור לעיל.

* * *

נוסף לכך ישנה נקודה עיקרית זהה בשני החלקים, הבאה גם כפתיחה לחודש וחודרת ומקיפה את כל עניני החודש. הכוונה לענין של **אחדות** יהודית.

עוד לפני תחלת החודש, בשבת שלפני ראש־השנה, קוראים בתורה בציבור, לפני כל ישראל: ״אתם נצבים היום כולכם לפני הוי׳ אלקיכם״. יהודים מתייצבים איתן, כולם יחד: ״כולכם — לאחדים כאחד״, כ״קומה אחת שלימה״.

כך גם המחצית השניה של החודש נפתחת במצות סוכה, המקיפה ומאחדת את כל הנמצאים בסוכה, למגדול ועד קטן, במדה שוה עד שאומרים: ״כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת״.

ביתר הדגשה מתבטא ענין האחדות שבעם ישראל במצות ארבעת המינים — האתרוג, הלולב, ההדסים והערבות — המשקפים, כידוע, את ארבעת הסוגים בישראל, למן אלה שיש להם ״טעם״ ו״ריח״ (תורה ומצוות) עד לאלה שהם (לעת־עתה) בלי ״טעם״ ובלי ״ריח״. **דווקא** כאשר כל ארבעת המינים מתאחדים לחטיבה אחת — אפשר לקיים בהם את המצוה.

* * *

כבכל עניני התורה — כך גם בענינים האמורים ישע הוראות רבות ורמזים רבים. אחת ההוראות הפשוטות והברורות ביותר מן האמור, הוראה הקשורה במעשה בפועל שהרי המעשה הוא העיקר,

---

לפני תחלת: טאו״ח סתכ״ח.

״אתם נצבים . . שלימה״: ר״פ נצבים, לקו״ת שם.

סוכה . . ומאחדת: להעיר מענין האושפיזין (והזמנת עניים) דבסוכה (זח״ג קג, ב (ועיי״ש צד, ב)). ובסי׳ ש׳ הסוכות. וראה או״ת ר״פ בהר. — ל׳ אושפיזא ראה לקוטי לוי״צ לזוהר (ח״א ע׳ רסו. ח״ב ע׳ שו).

״כל . . אחת״: סוכה כז, ב. וראה ד״ה בסוכות תשבו תרצ״ד (בסה״מ תשי״א).

ביתר הדגשה: להעיר שע״י הלולב כו׳ נמשך הגילוי דסוכה בפנימיות (סד״ה לולב וערבה תרס״ו. ובכ״מ).

המשקפים: ויק״ר, פ״ל. יב.

מתאחדים לחטיבה: וגם שבכאו״א אחדות (סי׳ ש׳ הלולב. המשך וככה תרל״ז — פפ״ז, צג ואילך). ולהעיר מדעת רע״ק כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת (סוכה פ״ג מ״ד).

היא מצות "ואהבת לרעך כמוך", וכפי שהדבר מוסבר במקומות רבים, פירוש הדבר — לאהוב יהודי, כל יהודי, כמו שהוא והיכן שהוא "כמוך", כמו אותך עצמך, **כחלק** ממך, כפי שהדבר מוסבר בתלמוד הירושלמי שעלי לראות את השני כעצם מעצמי ובשר מבשרי, כגוף אחד ממש.

ו"כמוך" גם במובן זה: כשם שלגבי האדם עצמו, למרות שהוא רואה את חסרונותיו שלו, הרי (מצד אהבת עצמו) "על כל פשעים תכסה אהבה", ולמרות חסרונותיו הוא משתדל לספק לעצמו את כל צרכיו בגשמיות וברוחניות, בהתאמצות הגדולה ביותר. והוא עושה זאת בחיוניות — כך צריך להיות גם היחס שלו ליהודי אחר.

במיוחד לאחר שבאשר לחסרונותיו שלו יודע כל אחד את האמת, ואילו באשר לחסרונותיו של האחר הרי "אין אדם יודע מה בלבו של חברו", והוא עלול בקלות לטעות בחשבון ובהערכה.

* * *

ויהי רצון שיהא "זמן שמחתנו" במלוא המדה, ובהתאם לתכליתו של כל חג הדורשת שתוכן החג ישפיע ויחיה את הימים הבאים לאחר החג — יהא כך גם לגבי זמן שמחתנו, שהשמחה תרומם ותחיה את כל ימי כל השנה, ובלשון הכתוב: "ואני אגיד לעולם [= אספר תמיד את נסי הקב"ה], אזמרה לאלוקי יעקב".

בכבוד ובברכה לחג שמח

מנחם שניאורסאהן

"**ואהבת לרעך כמוך**": קדושים יט, יח. וראה קונטרס אהבת ישראל בארוכה.

הירושלמי: נדרים פ"ט, ה"ד.

כעצם . . תכסה אהבה": סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל.

"**אין . . חברו**": פסחים נד, ב. ולהעיר שהשווה זה שם לידיעת מלכות ב"ד מתי תחזור (ראה אגה"ק סכ"ב).

ויחיה: לקו"ת ברכה צח, ב.

"**ואני . . יעקב**": תהלים עה, יו"ד. ובתרגום.

י׳תקנב

[כרך כט עמוד קעז]

ב״ה, ז׳ מרחשון, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחר סיום חודש תשרי, המתואר בספרים כ״חודש הכללי״ של השנה כולה, והגדוש בימים־טובים ובחוויות המקיפים את כל שטחי החיים הרוחניים של היהודי במשך כל השנה —

— החל ביראה ובקבלת עול מלכות שמים — שהיא נקודת־התיכון של ראש־השנה, תשובה — שהיא נקודת־התוכן של עשרת ימי תשובה ויום הכפורים, קיום המצוות בזריזות ובשמחה, עד לביטוי־שיא של שמחה בתורה — דבר שהוא נקודת־התוכן של חג הסוכות, שמיני עצרת ושמחת־תורה —

— השעה כשרה להזכיר את המנהג שהיה נפוץ בקהילות רבות, לפיו היו מכריזים במוצאי שמחת־תורה: ״**ויעקב הלך לדרכו**״.

ענינו של מנהג זה היה לעורר על כך שמאחר ונכנסים עתה לחיי

ז׳ מרחשון . . סיום: שאז יגיע אחרון שבישראל לנהר פרת (— גבול וסיום א״י — תענית פ״א מ״ג). ומכאן — שמניעת צער של אחרון שבישראל משפיעה וקובעת ההנהגה בארץ ישראל ודכל הדרים עלי׳, ועד שגם עתה מתחילין לשאול בה גשמים מליל ז׳ במ״ח (עיין שו״ע אדה״ז חאו״ח רסקי״ז).

ז׳ מרחשון . . בימים טובים: דעד ז, מ״ח ״הי׳ דומה להם כאילו הם עדיין באי״י עסוקים בעניני הרגל״ (ש״ך חו״מ סמ״ג סקמ״ז).

כ״חודש הכללי״: ד״ה צוהר תעשה, תש״ב פ״ג. מרשית (חסר א׳ כתיב) השנה אותיות מתשרי (אוה״ת דברים ע׳ א׳תשנו. עיי״ש).

והגדוש בימים טובים: מרובה במועדות (ב״י לטואו״ח סתצ״ב). ולהעיר מסי׳ האריז״ל (במקומו) דהימים שבין ר״ה ליוהכ״פ הם כמו חוה״מ (אף שאומרים בהם תחנון וסליחות).

בזריזות ובשמחה: ראה אגה״ק סכ״א: בזריזות נפלאה להראות שמחתו כו׳. וראה שו״ע או״ח סו״ס תרכ״ד וסתרכ״ה ור״ס תרנ״ב.

״**ויעקב הלך לדרכו**״: בארוכה יותר במכ׳ דתחלת מ״ח תשל״ד וכו׳ (לקו״ש ח״י ע׳ 192 ואילך). ר״ד דהתועדות ד׳ מ״ח דשנה זו. — ועיין המשך וככה תרל״ז פצ״ו. וראה תו״ח ס״פ ויצא.

יום־יום („לדרכו") — על יהודי לדעת כי הוא „יעקב" וכי יש לו את „דרכו" שלו, דרך הנמשכת משמחת־תורה וקשורה בשמחה של תורה ומצוות.

פירוש הדבר, שכל הענינים שהוא עוסק בהם, אפילו „עובדין דחול" [= מלאכות החול] של כל ימות השנה, צריכים להיות באופן של „כל מעשיך לשם שמים" ו„בכל דרכיך דעהו".

חודש תשרי הוא „חודש כללי" גם במובן זה שבחודש זה מצטייד היהודי ב„סחורה" לכל השנה כולה, ומיד לאחריו עליו להתחיל ב„פירוק המטען" לשימוש יום־יום בכל הפרטים. אין להסתפק ולצאת ידי חובה במה שנעשה בחודש הכללי.

כך ישנן גם „מצוות כלליות". למרות שכל מצוה, וכל המצוות, יש לקיים במלוא הזריזות וההידור, הרי את המצוה הכללית יש לקיים בהידור רב יותר ובזריזות גדולה יותר. קיום מצוות אלה על־ידי כל יהודי נוגע יותר לכל יהודי ולכל עם ישראל בכלל.

* * *

אחת המצוות הכלליות הראשיות היא מצות אהבת ישראל, שעליה נאמר כי היא „כלל גדול בתורה" ו„כל התורה כולה". ההסבר למצוה זו הוא, כי כל ישראל הם „קומה אחת שלימה", כגוף אחד, עד שכל יהודי אומר על כל יהודי אחר שהוא „עצמו ובשרו". כך מובן גם מדוע קיומה של מצוה כלשהי, על־ידי כל יהודי כפרט, נוגע לכלל ישראל כולו, ועל אחת כמה וכמה קיומן של המצוות הכלליות.

לפיכך השעה כשרה עתה, כאמור, להזכיר שוב את **מבצעי המצוות**, עליהם דובר בהרחבה בהזדמנויות שונות בחדשים האחרונים, ולקשר אותם עם הענין של „ויעקב הלך לדרכו", כלומר — **ללכת**

כי הוא „יעקב": ראה תנחומא שמות ד. תו"א ר"פ ויצא. ולהעיר מכתר ש"ט (בהוצאת קה"ת — סו"ס פא).

„כל מעשיך . . דעהו": ראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וצע"ק שבשו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ב השמיט „כל מעשיך לש"ש" (אבל מציין **בפנים** לעיין באדר"נ פי"ז ובח"פ להרמב"ם פ"ה, שבשניהם מקושר הנ"ל עם בכל דרכיך דעהו).

ב„פירוק המטען": ראה שיחת יום שמח"ת תרצ"ט.

מצות אהבת ישראל: בארוכה בקונטרס אהבת ישראל.

„כלל כו' ו„כל כו': ספרא לקדושים יט. יח. תניא פל"ב (משבת לא, א).

„קומה . . כגוף: טעהמ"צ להאריז"ל פ' קדושים. לקו"ת ר"פ נצבים.

„עצמו ובשרו": סהמ"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. וראה ירושלמי נדרים פ"ט ה"ד.

בהם, לעסוק בהם יותר מבעבר, בהתאם לציווי ״מעלין בקודש״. משום חשיבותם הרי הם מנויים בזה שוב, לפחות בקצרה:

מבצע אהבת ישראל — לאהוב כל יהודי ״כמוך״, עם כל ההשלכות של הדבר.

מבצע חינוך — במשמעות הפשוטה, להשתדל שלא רק ילדיו שלו כי אם כל ילד יהודי יקבל חינוך תורני אמיתי.

מבצע תורה — להקדיש השתדלות מיוחדת ללמוד תורה בכל זמן פנוי, נוסף על **החובה**, בה חייב כל יהודי, ללמוד תורה בכל יום פעמיים, ביום ובלילה.

מבצע תפילין — להשתדל שכל יהודי יניח תפילין, והרי מצות תפילין היא אחת המצוות הראשונות שקיבלו בני ישראל עוד בהיותם במצרים, ו״הוקשה כל התורה כולה לתפילין״.

מבצע מזוזה — להשתדל שלכל חדר בבית יהודי תהיה מזוזה כשרה, השומרת את כל הנמצא בבית, ומגינה על היהודי בכל אשר הוא הולך ועומד, לפי ההבטחה: ״ה׳ ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם״.

מבצע צדקה — להפיץ את המצוה גם על־ידי קופות צדקה, וכיוצא בזה, שעל־ידי מצות הצדקה מקבל יהודי את ברכות הקב״ה,

---

״**מעלין בקודש״:** ברכות כח, א (וש״נ). וראה עינים למשפט לברכות שם.

מבצע חינוך: וכל המבצעים — ה״ה מבצע חינוך להזקוקים לעידוד באהבת ישראל, חינוך וכו׳.

להשתדל . . כל: להעיר ד״מ״ע של תורה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אע״פ שאינן יוצאי ירכו״ (הל׳ ת״ת לאדה״ז פ״א ס״ח מרמב״ם הל׳ ת״ת פ״א ה״ב).

בכל זמן פנוי: עיין תו״א מג״א (צח, ג).

ביום ובלילה: טושו״ע יו״ד ר״ס רמו.

שקיבלו . . במצרים: בא יג, ט. זמן התחלת קיומה — ראה קידושין (לז, יב): עשה מצוה זו שבשילה תכנס לארץ. ובמפרשים שם.

ו״הוקשה . . לתפילין״: קדושין לה, א.

השומרת את כל: ועד שצ״ל קביעתה בטפח החיצון (שו״ע יו״ד סתרפ״ה ס״ב).

בכל אשר הוא הולך: כדמוכח ממש״נ ״ועד עולם״ — שהובא בזח״ג (רסג, ב. רסו, ב) בנוגע למזוזה. וראה שו״ע (יו״ד שם): כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה׳ ישמר צאתי וגו׳.

״**ה׳ . . עולם״:** תהלים קכא, ח. זוהר שם.

קופות־צדקה: שבהן המעלה ש״לא ידע למי יתן ולא ידע העני ממי מקבל״ (שו״ע יו״ד סרמ״ט ס״ז).

המעניק אותן בתור צדקה, מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

ובקשר עם המבצעים האמורים גם —

מבצע בית מלא ספרים — שבכל בית יהודי יהיו ספרי קודש, ולפחות: סידור־תפלה, חומש ותהלים, שיזכירוהו ללמוד ולהתפלל מדי יום ביומו.

— שלש המצוות הכלליות המיוחדות שהופקדו בידי נשי ישראל:

מבצע נר שבת קודש (נש"ק) — להשתדל שכל נשי ובנות ישראל, כולל בנות רכות בשנים, תדלקנה נרות בזמן שלפני שקיעת החמה בערב שבת ובערב יום־טוב, להביא אורה יהודית בביתה.

מבצע כשרות — להקפיד על שמירת הכשרות בכל המאכלים והמשקאות, הן בבית עצמו והן מחוץ לבית, ולעסוק בהכשרת כל בית יהודי. על־ידי הכשרות נעשה הגוף (והלב והמוח) היהודי עדין יותר ומקודש יותר.

מבצע טהרת המשפחה — יסוד הטהרה והקדושה של כל ילד יהודי, כל משפחה יהודית ושל עם ישראל כולו.

* * *

יתן הקב"ה שתתקיימנה כל הברכות שיהודים איחלו לעצמם לשנה החדשה, שתהא שנה טובה ומתוקה בכל הפירושים, ושיהיה, כאמור:

"**ויעקב**" — מושג הכולל את כל בני ישראל, ולא רק את אלה שהם כבר גם בדרגה הנעלית של "ישראל" ו"ישורון".

"**הלך**" — הליכה לפי המשמעות האמיתית שבדבר, כלומר — להתקדם מן המצב הקודם לעבר מצב נעלה יותר, שכן ככל שטוב המצב הנוכחי יש תמיד להתרומם מעלה־מעלה בכל עניני הקדושה,

---

ברכות הקב"ה . . צדקה: ראה ויק"ר פכ"ז, ב. דרז"ל עה"פ ולך הוי' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים סב, יג). ג"כ לברכות (יז, ב): הרחוקים מצדקה.

מבצע נר . . בביתה: ובפרטיות בזח"א (מח, ב): ואתתא בעיא בחדוא דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה.

"**ויעקב**" . . "**ישראל**" ו"**ישורון**": אוה"ת עקב ע' תקעט ואילך. ובכ"מ.

"**הלך**" . . **המשמעות האמיתית:** ראה ג"כ ד"ה ויגש תרס"ח (המשך תרס"ו ע' תצז).

״**לדרכו**״ — שדרכו, אפילו בעניני רשות, תהיה דרך של אלקות, כפי שנאמר מיד לאחר מכן: ״ויפגעו בו מלאכי אלוקים״, בהתאם לכך שכל יהודי הוא, ״מלאך״, שליחו של הקב״ה לעשות עבורו ״דירה״ בעולם הזה התחתון,

ושיעשו כל זה בשמחה, בהמשך לשמחת־תורה, ש״יעקב״ יקיים ״אזמרה לאלוקי יעקב״, ונזכה בקרוב לאמור בהמשך (בתהלים): ״תרוממנה קרנות צדיק״, ביאת משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות

טובות בכל האמור

מנחם שניאורסאהן

י׳תקנה

[כרך כט עמוד קפה]

ב״ה, ערש״ק וירא, כ׳ חשון, יום הולדת
כ״ק אדמו״ר (מוהרש״ב) נ״ע, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון, חובבי ומוקירי תורה ומצווה,
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כל אחד שמעריך את החינוך התורני, ודאי הרי התעודד מההד הנרחב שפעלה הקריאה אודות ״שנת החינוך״ בהרבה חוגים בחלקים שונים של העולם, ומה שכבר בעזר השי״ת הביא פירות טובים בכל התחומים של חינוך תורני.

בחינוך בכלל, ובחינוך של הדור הצעיר בפרט, הביטוי ״פירות טובים״ אינו מליצה; כיון שכידוע, ילדים צעירים דומים לשתיל צעיר, כאשר אפילו שינויים קלים מתרבים וגדלים עם הזמן שהם

״**לדרכו**״ . . **רשות:** או י״ל עפמשנ״ת בלקוטי לוי״צ לזח״ב (ע׳ קיב).

״**ויפגעו בו מלאכי:** (ולא ״ויפגע במלאכי״, ללמד כי) באו לקראתו ללותו (רש״י ויצא לב, ב).

שליחו . . ״**דירה**״ . . **בעולם הזה התחתון:** תניא פל״ו־לז. המשך תרס״ו בתחילתו וד״ה תקעו תרס״ז. ועיג״כ תורת הה״מ (הוספות לאו״ת — קה״ת, תשל״ג — סל״ז).

״**אזמרה** . . **צדיק**״: תהלים עה, י, יא.

משיח צדקנו: וכמש״נ וירם קרן משיחו (ש״א ב. י. וראה מדרש תהלים עה״פ שם)..

נעשים אילנות נושאי־פירות. על אחת כמה וכמה שינוי עיקרי, במשך זמן ארוך, שמוכרח להשפיע בפירות ופירי־פירות של הדורות הבאים.

לכן, לא ניתן להעריך את החשיבות של כל הטבה בחינוך של ילדים וצעירים, לא רק בשביל עצמם, אלא גם למען הדורות העתידים, עד סוף כל הדורות.

אנו רואים כעת במוחש שני תופעות, שהם שני הפכים מן הקצה אל הקצה, אבל אוצרים הם בתוכם מצב חיובי ושעת הכושר יוצאת מן הכלל לחזק את החינוך התורני באופן רחב לגמרי.

מצד אחד ניתן להכיר, כמעט בכל החוגים, היכן שהונהגה "שיטה" ללא תורה ומצוות, ר"ל, כמה וכמה ילדים יהודים לא רק שנעשו זרים ליהדות, אלא גם מכל שיכות למוצאם, עד כדי כך — שבמקרים רבים — הגיע הדבר לשנאה עצמית ולשנאת־ישראל ולעשות יד אחת עם השונאים של עמנו.

אבל מצד שני, אנו רואים גם בין הצעירים היהודים בזמננו חיפוש רציני אחר האמת וגעגועים פנימיים למקור, והיכן שרק הראו להם את הכיוון הנכון ועודדו אותם, הם חזרו בשמחה ובהודאה למקור היהודי בלב ונפש, מבלי הבט על הקשיים שנתעוררו מתשוקה זו כתוצאה בחייהם הפרטיים, והם מצאו מנוחת הנפש ומנוחת הגוף בתנועה של התשובה, תורה ומצוות, בחייהם היום יומיים.

לכן כעת, כאמור, שעת כושר יוצאת מן הכלל לעשות למען חינוך תורני, וכל פעולה נוספת בתחום זה, וודאי מקדימה פירות ופירי־פירות עד סוף כל הדורות.

למותר להדגיש, שבתחום זה של חינוך תורני, תלמידי "תומכי תמימים" נטלו תמיד מעמד גבוה וחשוב, בתור "נרות להאיר", במסירות נפשם למען הפצת התורה והיהדות ללא פשרות, כידוע ומפורסם.

השנה, כאשר ישיבת תומכי-תמימים המרכזית הגיעה לגיל של "בן שמונים לגבורות", רצוני לקוות ולהיות בטוח, שכל חובבי תורה ומצווה בכלל, ואנ"ש בפרט, יענו בחמימות מיוחדת לקריאתה של הנהלת־הישיבה בקשר למגבית ולדינר השנתי, להבטיח שזה יהיה בהצלחה רבה, הן בגשמיות — כלכלית — והן ברוחניות, בפרט שגם גשמיות היא רוחניות. וזה ודאי יגדיל את הצנורות והכלים לקבל את ברכותיו של הקב"ה, מדה כנגד מדה אבל במדתו של הקדוש ברוך

הוא, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י׳תקסט

[כרך כט עמוד ר]

ב״ה, א׳ חנוכה, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

הכל הרי הוא בהשגחה פרטית, ובוודאי ענין כזה — המסיבה השנתית של מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש, שמתקיימת השנה באמצע חג ה**חנוכה**.

הנקודה המרכזית של ימי החנוכה היא, כידוע, להדליק נרות, עם כל הפרטים הקשורים בזה: להדליק כל יום נר נוסף; להדליק את הנרות **על פתח ביתו מבחוץ; משתשקע החמה,** וכל זמן שברחוב עוד יכולים העוברים ושבים להבחין באורם.

בכל הנקודות הללו ישנה שיכות מיוחדת עם ישיבות ליובאוויטש בכלל, ועם כל יהודי יחידי בפרט, ובזמננו הנוכחי ביתר שאת וביתר עוז.

כאשר הרבי (רש״ב) נ״ע ייסד את ישיבת תומכי־תמימים ליובאוויטש לפני 80 שנה, הדגיש הוא במיוחד את הנחיצות של ישיבת ליובאוויטש, למרות שאז לא חסרו ישיבות ברוסיה, פולין, וכן הלאה. במבטו הרחוק הוא ראה, שהיהודים ברוסיה — רוב מנין ורוב בנין של העם היהודי בזמן ההוא, והעולם בכלל, נמצא בערב תקופה ״משתשקע החמה״, מבחינה רוחנית, דבר המצריך להעמיד דורות של ״נרות־להאיר״, שאכן יאירו לא רק בבית, אלא גם ברחוב היהודי, היכן שרק נמצאים יהודים. הוא בפירוש ציין את התלמידים ה״תמימים״ בתור **נרות להאיר**, אותם אלה שתפקידם ושליחותם היא להיות מאירים ולהאיר — באור של **נר מצווה ותורה אור** את

חיי היום־יום.

הסיפור היהודי ב80 שנה האחרונות אישר כיצד מדויקות היו מילותיו של המיסד — הן מצד החושך השורר בעולם והן מצד החשיבות החיונית של התלמידים "תמימים", לא רק ברוסיה, אלא גם בכל החלקים של העולם, כולל אמריקה, היכן שהיום רוב מנין ובנין של עם ישראל; פעולות של מסירות נפש המרחיקות לכת, המוכרות היטב לכולם.

אבל הענין של **נרות להאיר** איננו מוגבל, ואסור שיהיה מוגבל, לתלמידים ולמחונכים של תומכי תמימים ליובאוויטש. כל יהודי, איש ואשה, יש לו נשמה אלקית שהיא **נר ה' נשמת אדם**, "הנר של הקב"ה", ולכל יהודי יש את החוב והזכות להיות **נר להאיר, נר מנר,** הן בגופו והן בממונו. על ידי לקיחת חלק בתמיכתה של מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש, יש לו חלק בעבודה החיונית של ה"נרות־להאיר" של ליובאוויטש, שמפיצים אור, יהדות חיה בכל חלקי העולם.

כך גם למדים, אנו מסדר הדלקת הנרות — כשם שאין יכולים להסתפק בהדלקת אותו מספר נרות חנוכה אותו הדלקנו ביום האתמול, אף על פי שאתמול היתה זו פעולה בשלימות ולא נדרש יותר מכך; מכל מקום כשעובר עוד יום נדרש להדליק נר נוסף — אותו הדבר בנוגע לעבודת השם: אין להסתפק בכל הנעשה עד כה אפילו באם נעשה הדבר בשלימות ככל הנדרש לעשות אתמול ובשנה שעברה, אין זה מספיק, והיום נדרשים לעשות יותר להפיץ את האור של תורה ומצוות במידה מרובה ביותר, ומחר עוד יותר, וכן כסדר — מוסיף והולך ואור.

ולכן התקווה היא, שהידידים והתומכים של ישיבות ליובאוויטש יתבוננו ברצינות בכל האמור לעיל, וברוחו של החנוכה בו אנו נמצאים ייענו הם בחמימות, למגבית של ישיבת ליובאוויטש המרכזית, באופן של מוסיף והולך ואור — לעשות כמה שיותר ולהאיר כמה שיותר.

ובזכות זה יאיר השם יתברך, גם במידה הגדולה ביותר, את המזל של כל אחד ואחת ובני ביתו שיחיו בתוככי כלל ישראל, ונזכה, לפי הנוסח של "ועל הניסים", **ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה** — הישועה המובטחת וגאולה שלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה ובאיחול לחנוכה מאיר ולאור תמידי

מ. שניאורסאהן

י׳תרה

[כרך כט עמוד רלו]

ב״ה, ראש חודש ניסן, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

ראש־חודש ניסן, היום הראשון של חודש הגאולה, שהוא גם, לפי קביעות ימי השבוע, היום שבו חל הראשון לימי חג הפסח, זמן חרותנו — הוא היום שבו התבשרו בני ישראל, כי קרבה שעת יציאת מצרים, תוך כדי קביעת יום היציאה והגאולה (החמשה־עשר לחודש), וכהכנה לכך קיבלו את המצוות של קרבן פסח, מצה ומרור ואת כל ההוראות וההכנות לגאולה ממצרים.

ראש חודש . . חג הפסח: להעיר ממכילתא (הובא בפרש״י שמות יב, כח) דמכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם כאילו עשו (אבל מדייק רש״י **מר״ח** — ולא **בר״ח**).

ראש־חודש . . התבשרו: דאף שהראהו הלבנה ״עם חשכה״ (רש״י שם יב, ב) — כיון שקדש אותו היום לר״ח, עכצ״ל שלדינא עדיין יום הוא (צפע״נ: מהד״ת כד, ג. עה״ת בא יב. ב). ועפ״ז יומתק דשינה רש״י מלי׳ המכילתא ותנחומא ״בלילה״, וכתב ״עם חשכה״. — ולהעיר דלהרמב״ם ריש הל׳ קדה״ח הראהו במראה הנבואה (נתבאר בצפע״נ שם) — ולהעיר מהשקו״ט באחרונים ע״ד זמן מולד הלבה בחדש ההוא (נסמנו בתו״ש בא יב, ב ס״ק כז).

״חודש הגאולה״: שמו״ר פט״ו, יא.

היום שבו התבשרו: וגם לבנ״י נאמר בר״ח (פסחים ו, ב תוד״ה ממאי)*.

התבשרו . . ממצרים: דכ״ז הי׳ בר״ח ובלי רש״י (ממכילתא) דברי היום בר״ח שיקחוהו כו׳ (יב, ג)**.

(החמשה־עשר לחודש): דקיימא סיהרא באשלמותא (ראה זח״א קב, רע״א. שמו״ר פט״ו, כו׳).

הוספה לאחר זמן:

*) והיינו שהי׳ אז **דבור** (עכ״פ - או דגם דבור (דקביעת חודש) של **גאולה** כבשמו״ר (פט״ו, יא). וראה הערה שלאח״ז.

) החידוש בזה ע״ז שהובא בהערה שלפנ״ז מתוס׳ פסחים: בתוס׳ פסחים י״א - ר״י - דרק קדה״ח נאמר אז [ואז** ניחא **בפשש״מ**, שהרי ״הזה״ פירושו שבעת אמירתו ״זה״ - הראה לו באצבע. ומתרץ רש״י שעכ״פ הי׳ זה סמוך ״עם חשכה״]. ועפ״ז כיון ש**אח״כ** נאמר דברו גו׳ בעשור - ״ולא הי׳ מדבר עמו אלא **ביום**״ עכצ״ל שאמירה זו הייתה **לאחר** ר״ח. וראה רש״י שבהערה א. וברש״י כאן חידוש **גדול** שכל **פרשה** זו נאמרה וגם **לבנ״י** בר״ח, היינו קודם שהראה לו!

התורה אף קבעה את ראש חודש ניסן כ״ראש השנה למלכים ולרגלים״, שלגביו יתכן לומר שהדבר קשור עם העובדה שבחודש זה נולד עם ישראל כעם, ובראש־חודש בישר להם הקב״ה על כך והבטיחם להיות עם שהוא ״**ממלכת** כהנים וגוי **קדוש**״, מלוכה וקדושה. שני אלה צועדים יחד: להיות כהן ועבד מלך, עבדו של הקב״ה, על־ידי קיום מצוותיו, שהרי ״עבד מלך — מלך״, ולהביא לתוך החולין של העולם — קדושה, ״מקרא קודש״ — רגלים.

* * *

יחזקאל הנביא המשיל את יציאת עם ישראל ממצרים להולדתו של תינוק, שמיד לאחריה מתחילים גידול התינוק והתפתחותו הגופנית והרוחנית, דבר המהווה הנחת היסוד לכל החיים.

הולדת עם ישראל — היציאה הגופנית והרוחנית ממצרים וההתפתחות הדרושה לאחר מכן — היתה כרוכה בקשיים בלתי רגילים. מצרים היתה אז אמנם הארץ החזקה והמפותחת ביותר בכל תחומי העוצמה והמדע, וכיוצא בזה, אך, יחד עם זאת, גם הנחותה ביותר במוסר ובאמונה. בהתנהגות מוסרית וביחסי אנוש עמדה אז מצרים במקום הירוד ביותר, ואמונתם היתה בדרגה השפלה ביותר של עבודה זרה.

אחרי מאות שנים של שעבוד גופני ורוחני במצרים, היו צריכים בני ישראל לעבור תהליך מהפכני מוחלט ולהגיע, תוך זמן קצר ביותר,

---

וכהכנה לכך: ראה שמו״ר (פט״ו, ג) דגם ״אל משה ואל אהרן״ שבתחלת הציווי הוא הכנה (זכות) להגאולה. — שייכות ״ראש חדשים ראשון הוא גו״ לגאולה — ראה ד״ה החדש הזה תרכ״ו ס״ו ואילך. ד״ה החודש הזה, ה׳ש״ת. ובכ״מ.

ניסן . . עם ישראל: להעיר מאו״ת להה״מ ד״ה החודש הזה לכם.

כ״ראש השנה למלכים ולרגלים״: ר״ה בתחלתה.

למלכים ולרגלים״ . . עם ישראל: להעיר דהוא ר״ה רק למלכי ישראל ולא דאו״ה (ר״ה ח, א). ולהעיר דבירושלמי ר״ה שם ילפינן דהוא ר״ה למלכים ולרגלים מדכתיב ב״פ **לכם**.

״**ממלכת כהנים וגוי קדוש״:** יתרו יט, וא״ו. ובזכות זה יצאו ממצרים (פרש״י שמות ג, יב). — וראה לקוטי לוי״צ לתנ״ך ואגרות ע׳ סו, רט.

כהן ועבד: כי ״לשון כהונה שירות הוא״ (רש״י תצוה כח, ג).

״**עבד מלך — מלך״:** ספרי דברים א, ז. ראה שבועות מז, ב.

ולהביא . . רגלים: ראה זח״ג צד, א ואילך. סידור ד״ה והגדת לבנך. ובכ״מ.

יחזקאל הנביא המשיל: טז, ד ואילך. וראה תו״א וארא נה, א. תו״ח ואוה״ת שם.

החזקה והמפותחת: מושל בכיפה (מכילתא לבשלח יד, ה. וראה זח״ב ו, א). ע״ד חכמת מצרים ראה זח״א קכה, סע״א.

הנחותה . . ובאמונה: ויקרא יח, ג. ובמדרז״ל שם.

עד לעבר הצד שהוא שונה באופן קיצוני לגמרי, להבדיל, ולהיות מוכנים ומתאימים לקבלת התורה בהר סיני ולהגיע לדרגת שיא הן באמונה בה׳ אחד והן ביחסים שבין אדם לחברו, כפי שהדבר מתבטא בעשרת הדברות, החל ב״אנכי ה׳ אלקיך״ וגו׳, עד ״לא תחמוד . . כל אשר לרעך״, ולבצע את כל האמור בהתנהגות יום־יומית בפועל ממש.

אך למרות כל הקשיים הבלתי רגילים, הצליחו בני ישראל לעבור ממצב של עבדות עמוקה עד לחרות עילאית ביותר. הדבר הושג על־ידי כך שעוד בהיותם במצרים, ערב צאתם, עמדו בני ישראל **ביד רמה** בביצוע כל ההוראות האלוקיות בקשר עם קרבן הפסח, דבר שדרש מסירת־נפש להתנער באופן פומבי מעבודת האלילים של מצרים, כפי שמסבירים חכמינו זכרונם לברכה: ״משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם קרבן פסח לה׳״, ולאחר חידוש הברית הנצחית עם הקב״ה על־ידי ברית מילה החרותה בגוף ומקדשת אותו.

במלים אחרות: הולדת ישראל כעם היתה קשורה בדרגת שיא של עצמאות ואי־תלות — עוד תוך כדי היותם במצרים — הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית.

* * *

אחת ההוראות הכלליות מן האמור היא:

וכפי שהיה הדבר בהולדת העם היהודי כך צריך להיות בהולדת

ב״אנכי . . לרעך״: יתרו כ, ב. כ, יד. ולהעיר מזח״ג (רנ, ב) ולקו״ת פנחס (פ, ב) דאנכי לא אתרמז לא כו׳. מפי׳ הראב״ע שם ב״לא תחמוד״.

עבדות עמוקה . . לחרות עילאית: בל׳ הכתוב מעבודת פרך (שמות א, יד) ליד רמה (שם יד, ח). ובמדרז״ל שם.

להתנער באופן פומבי: זח״ג רנא, א. ולהעיר משו״ע רבנו הזקן חאו״ח ר״ס תל.

״משכו . . וקחו: שמות יב, כא. במכילתא שם.

ולאחר חידוש . . מילה: ראה יחזקאל טז, ו. ובמכילתא (הובא בפרש״י שמות יב, וא״ו) שמלו באותו הלילה*.

ומקדשת אותו: וכמש״נ בבשרכם (בראשית יז, יג). ולהעיר משו״ע אדה״ז חאו״ח מהד״ת סוס״ד.

הוספה לאחר זמן:

*) - במכילתא **לא פורש** שהי׳ באותו הלילה, כי מפורש הוא בכתוב **דעליו דריש**: (ביום הולדת אותך) ואעבור עליך ואראך **מתבוססת בדמיך**. וכן מובן גם מהסדר בל׳ המכילתא: דם פסח ו(אח״כ) דם מילה - ע״פ המד״ר (שמו״ר פי״ט, ה. שהש״ר פ״א, יב (ג)) שריח פסחו דמשה הביא למלתם.

כל ילד יהודי.

הורים יהודיים צריכים לדעת שחינוכו של ילד יהודי מתחיל ברגע שהילד נולד ופוקח את עיניו. הם צריכים להתחיל מיד בהכשרת הילד להיות חלק שוה־זכויות של "ממלכת כהנים וגוי קדוש". ולמרות שחיים בעולם של קשיים — חלקם הגדול הם, אגב, רק בדמיון — הרי כשניצבים "ביד רמה" מצליחים שיהא החינוך על טהרת הקודש, כשם שהצליחו במצרים, ובמיוחד לאחר שהדרך סלולה כבר.

ויותר מזה: "בכל יום ויום חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים" — כל אחד ואחת, גם מבוגרים בכלל, צריכים להתמסר לחינוכם העצמי הם בתורה ובמצוות, לחנך את עצמם להתעלות מתמדת דרגה אחר דרגה בכל הענינים של טוב, יהדות, תורה ומצוות, בהתאם לציווי: "מעלין בקודש". גם כאן קיימת ההבטחה: "יגעת — ומצאת".

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יעשה את כל האמור באופן של "ביד רמה", והדבר יחיש את קיום ההבטחה "תרוממנה קרנות צדיק", המוסבת גם על כל ישראל, ככתוב: "ועמך

בעולם של קשיים: להעיר מע"ח שמ"ב ספ"ד. תניא ספ"ו. שם פכ"ד. ספל"ג.

"**בכל יום . . ממצרים**": תניא רפמ"ז (משנה פסחים פ"י, מ"ה).

"**מעלין בקודש**": ברכות כח, א. וראה ד"ה ויגש תרס"ח ואילך (דשם נתבאר שעליית הנשמה (ע"י הירידה) היא לפנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה שלפני הצמצום, ומפרש (בארוכה בד"ה בששה"ק והמשכו בד"ה אין עומדין בההמשך שם) "טהורה היא" על טהירו **עילאה*** ועליית הנשמה ע"י ירידתה למטה (שהיא צורך עלי' **למעלה** משרשה ומקורה (שם ע' תקב ואילך)) היא למעלה גם מטה"ע**. ומזה נלמד גם לענין ד"מעלין בקודש" דאפי' במדרי' טה"ע ישנו ציווי זה).

"**יגעת — ומצאת**": מגילה ו, ב.

"**תרוממנה קרנות צדיק**": תהלים עה, יא. מדרש תהלים שם. כתר ש"ט ד"ה וכל קרני (סי', שה).

הוספה לאחר זמן:

*) הטעם שהובא מד"ה אין עומדין שם ולא מלקו"ת בחקותי ((מז, א) וכללות הדרוש שם), כי בד"ה בששה"ק והמשכו **מבאר** הכו"כ דרגות **בטהורה** היא משא"כ בבחוקותי - הנ"ל - שהוא בקיצור.

ובלקו"ת דברים א, א נאמר רק "מבחי' טהירו עילאה" (וצ"ע דסמיך לי' בראתה - דמפרש בלקו"ת בריאה יש מאין!).

**) ראה ג"כ אוה"ת - להצ"צ - דברים ע' רט.

כולם צדיקים״,

וכן את קיום ההבטחה: ״כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות״, בגאולה האמיתית והשלמה על־ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

י׳תרו
[כרך כט עמוד רמה]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתב מראש־חודש ניסן, בו מדובר על המשמעות של חודש ניסן ויציאת מצרים בקשר עם העובדה שאז נולד עם ישראל כעם, ועל הלקח שבדבר בשבילנו, בקווים כלליים, לגבי לידת וחינוך ילדי ישראל, וכן של מבוגרים (שכן ביחס לדברים שיש ללמוד ולהשיג בהתפתחות הרוחנית — הרי הם בבחינת ״ילדים״) —

נתעכב כאן על נקודות מספר באשר לפרטים מסויימים מן הלקח האמור, שצריכים להקיף את החינוך של ילדי ישראל (ומבוגרים) — כפי שהם רמוזים בפרטי יציאת מצרים וחג הפסח.

* * *

עם לידת עם ישראל, לפני הגיעו לארץ הנושבת, היתה הרי הנחיצות הראשונה לספק לו מזון, ״מזון״ במשמעותו הנרחבת,

---

״**ועמך כולם צדיקים**״: ישעי׳ ס, כא.

״**כימי צאתך . . נפלאות**״: מיכה ז, טו.

שאז נולד . . כעם . . ילדי ישראל: יחזקאל טז, ד. ובסוטה (יא, ב) דורש אותו הכתוב על ילדי ישראל. ובשבת (קכט, סע״ב) גם להלכה למעשה.

הכוללת את כל צרכי האדם (מזון, לבוש, אוהל — בית — להגנה מפני חום ומטר וכו׳), ומזון, במשמעותו הפשוטה.

בקשר ליציאת מצרים וחג הפסח התבטא בתורה העניו של מזון בשלשת הדברים: פסח (קרבן פסח), מצה ומרור (כמוזכר גם במכתב הקודם). אף הקשר שביניהם מודגש בכתוב: ״על מצות ומרורים יאכלוהו״ (את קרבן הפסח).

כל שלשת הדברים הללו מהווים עיקר ביציאת מצרים, וכן בסיפור יציאת מצרים (והלקח ממנו), כפי שהדבר מודגש במשנה של ההגדה והסדר של פסח: ״כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה ומרור״, יש לשוחח ולהסביר על שלשת הדברים הללו.

גם בלידתו של ילד — הנחיצות הראשונה היא לספק לו מזון, הן במשמעותו הנרחבת והן במשמעותו הפשוטה.

במזון ישנם שלשה סוגים: מזון הדרוש להתפתחות הטבעית, ויש בו הכרח חיוני, מזון מזיק אשר יש להמנע ממנו ואף להלחם בו, ומזון שלמרות שאינו הכרחי ביותר הוא מוסיף כח והנאה.

שלשת הסוגים האמורים רמוזים בשלשה הדברים: פסח, מצה, מרור.

מצה — ״הא לחמא״, והרי ״לחם לבב אנוש יסעד״. במובן רחב כולל המושג את כל עניני הסעודה.

מרור — בנוגע לענינו — רומז על דברים בלתי רצויים, שצורך

״**מזון״ . . כל צרכי האדם:** להעיר מסנהדרין לח, סע״א.

(מזון, לבוש . . בית: ראה לקו״ת דברים (ט, ג ואילך) ובכ״מ. מים רבים תרל״ו בתחלתו.

חום ומטר: ראה ישעי׳ ד, ו. ירוש׳ סוכה פ״א ה״א.

״**על מצות ומרורים יאכלוהו״:** במדבר (ט, יא) — כן הוא בפסחים (קטו, א). בנוסח ההגדה (כורך) ובכ״מ. וכבר העירו דהכתוב מדבר בפסח שני!

״**כל שלא . . ומרור״:** פסחים קטז, סע״א. בנוסח הגדת הרמב״ם ״ומרורים״. וכ״כ בנוסח הברכה (הל׳ חומ״צ פ״ח. ובאותו הפרק גם בל׳ יחיד).

פסח, מצה ומרור״: ראה כתבי האריז״ל במקומם. — ולהעיר מלקוטי לוי״צ לזח״ג (ע׳ רעח ואילך).

מזון . . הכרחי . . והנאה: להעיד מטאו״ח סר״ז. שו״ע אדה״ז שם.

״**לחם . . יסעד״:** תהלים קד, טו. וראה לקו״ת שה״ש כד, ד ואילך. אוה״ת שם. ובכ״מ.

״**לחם . . הסעודה:** דניאל ה, א (רש״י ויצא לא, נד).

והכרח לחוש במרירותם, וממילא יש להילחם בהם.

פסח — הנאכל ״על השובע״, דבר הבא להוסיף טעם והנאה. לכן יש לאכול את קרבן הפסח באופן של גדולה — ״כדרך שהמלכים אוכלין״.

הדברים האמורים באים ליד ביטוי מודגש יותר בשוני שבין ההוראות הקשורות בקיום שלש מצוות אלה:

החיוב לאכול מצה ישנו, מן התורה, בתוקף שוה בכל התקופות ובכל המקומות, הן בחוץ־לארץ בזמן הגלות והן בירושלים בזמן שבית־המקדש קיים.

החיוב לאכול מרור קיים אף הוא בכל התקופות ובכל המקומות, אך לא באותו תוקף כבזמן הקרבת קרבן הפסח, כשקדושת הקרבנות דרשה זהירות מיוחדת.

חיובו של קרבן הפסח ישנו רק בזמן ובמקום של בית המקדש, כלומר בזמן ובמקום שבהם היו שרויים בני ישראל במצב של ״שובע״.

* * *

משמעותם של פרטים אלה ביחס לחינוכו של ילד, ובמשמעות העמוקה יותר של ״מזון״ כלומר — המזון הרוחני של הנשמה, הרי ההכרח החיוני הראשוני של הילד הוא שיקבל את מזון־חייו היום־יומי, שהוא — תורה ומצוות, הנקראים ״לחם״, ככתוב: ״לכו לחמו בלחמי״ (שתי פעמים ״לחם״ — כנגד: תורה שבכתב ותורה שבעל־פה, נגלה שבתורה ופנימיות התורה, תורה ומצוות).

ביחס לזה יש להבטיח שלימוד התורה וקיום המצוות יהיה באופן של ״מצה״, בקבלת־עול והתבטלות, בלי תערובת חמץ, המגביה את העיסה ומביאה לידי התפשטות והתגדלות.

לחוש במרירותם: פסחים קטו, ב. ולהעיר מצפע״נ לרמב״ם הל׳, חומ״צ פ״ו ה״״ב.

הנאכל ״על השובע״: רמב״ם הל׳ ק״פ פ״ד ה״ג (ממכילתא בא יב, ח).

קרבן . . אוכלין״: רשב״ם (פסחים קיט, ב) ד״ה כגון. וראה חולין קלב,, ב תוס׳ סד״ה אין שם.

מצה . . מן התורה . . מרור . . לא באותו: פסחים קכ, א. וש״נ לפוסקים.

חיובו . . ישנו רק: אפילו למ״ד דאפשר להקריב פסח בזמה״ז (כמה מהם צויינו בתו״ש מילואים לחי״ב) אין חיוב בזה. והעדר המעשה — רב. וראה לקו״ש כרך י״ב ע׳ 216 ואילך.

״לכו לחמו בלחמי״: משלי ט, ה.

״מצה״ . . והתבטלות: לקו״ת צו (יג, ג). שער האמונה בכ״מ.

בד בבד יש לשמור על הילד מהשפעות בלתי רצויות מן החוץ, וזאת על־ידי הטפת מוסר וכיוצא בזה, אך כל זה רק באופן של "שמאל דוחה", היינו שהדחיה תהיה ביד כהה, כמרומז במרור, ולא באותו תוקף ובאותה מדה של "**ימין** מקרבת", של התזונה היום־יומית ב"לחם" וב"סעודה" של תורה ומצוות.

וכשמחנכים את הילד (והאדם את עצמו) באופן האמור, צעד אחר צעד, מדרגה לדרגה, הרי הוא משביע עצמו בתורה ומצוות, ובכל רגע של ה"שובע" — מתגלה אצלו הענין של "ושכנתי בתוכם", כשבתוך לבו מתגלה משכן ומזבח להקב"ה, ואז לומד הוא תורה ביתר עוז ומקיים מצוות ביתר הידור — ועושה זאת בהנאה ובעונג אמיתי, כמרומז בקרבן הפסח.

ויהי רצון שכל אחד ואחת יעשה בכל האמור "בזריזות נפלאה", כפי שהיה ב"פסח מצה ומרור" בעת יציאת מצרים, "ואכלתם אותו בחפזון".

והדבר יחיש את מילוי ההבטחה: "ויהי בשלם סוכו [= שבית המקדש יהיה בירושלים] ומעונתו בציון", ונקריב את קרבן הפסח כהלכתו ונאכל שם מן הפסחים ומן הזבחים — בגאולתנו ובפדות

והתבטלות . . בהנאה ובעונג: ואין בזה סתירה, כי יודע שהוא ערום וערי' אלא שואעבור עליך גו' (ראה לקו"א להה"מ סרי"ב). וי"ל דזהו למטה **הרבה** מהדרגא דתענוגו הוא תענוג האדון שבהמשך רס"ו (ע' שי ואילך).

הילד . . "שמאל דוחה" . . "ימין מקרבת": סוטה מז, א. ולפנ"ז: **לעולם** תהא שמאל דוחה וימין מקרבת.

מתגלה . . "ושכנתי: אבל תמיד ישנו במציאות. ראה יומא נו, ב (הובא בפרש"י עה"ת ויקרא טז, טז).

בתוכם", כשבתוך לבו: כדיוק הלשון בתוכם ולא בתוכו (של"ה ש' האותיות אות ל. מס' תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק תו"א — שכה, ב. שכו, ב. ועוד. ראשית חכמה (שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו)). וראה כתר ש"ט סו"ס שיט (מב, ג ואילך).

"בזריזות נפלאה": ראה תניא אגה"ק סכ"א.

"ואכלתם אותו בחפזון: שמות יב, יא. נת' בארוכה בד"ה וככה (באוה"ת. המשך תרל"ז. ועוד) ד"ה כי בחפזון תש"ח ועוד. ונוסח ההגדה דהרמב"ם בתחילתו: נוסח ההגדה . . מתחיל על כוס ב' ואומר בבהילו יצאנו ממצרים.

"ויהי . . בציון": תהלים עו, ג. ובתרגום שם. יל"ש שם.

בשלם: ראה תוספתא ברכות ספ"א. זח"א פו, ב (ובביאוה"ז לאדהאמ"צ ולהצ"צ שם). זח"א קעב, ב.

מן הפסחים ומן הזבחים: כיון שחל פסח במוצש"ק (אדה"ז בהגדה שבסידורו. וראה שו"ע שלו סתע"ג, סמ"ט הדעות בזה. וע"פ מסקנת אדה"ז בסידורו מתורץ זה שנמצאת גירסא זו בכ"מ).

נפשנו, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

י׳תרי

[כרך כט עמוד רנג]

ב״ה, ערש״ק מברכים חודש אייר, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
לטובת מוסד חינוך ״אהלי תורה״,
ה׳ עליהם יחיו.

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה אודות הדינר המתוכנן, שיתקיים ביום א׳ פ׳ אחרי־קדושים הבע״ל. ויהי רצון שיהי׳ בהצלחה גדולה בכל הפרטים.

כידוע, פרשות השבוע הינה מעיין נובע של הוראות מתורת-חיים (הוראה בחיים) לכל ההתרחשויות של השבוע, ובפרט אירועים חשובים הקשורים ישירות עם התורה.

לכאורה, הוא פלא גדול שפרשת **אחרי** מתחילה בפרטים של עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים שזהו הרי רק יום אחד בשנה, אחת בשנה, ובפרט כשלקחים בחשבון, שהדינים שבפרשה נאמרו בחודש ניסן, והרי עבודה **זו** נצרכת לראשונה שישה חודשים לאחר מכן, בה בשעה — שההנהגה היום-יומית והתפקיד של הכהנים ניתנו רק לאחר מכן, בפרשת **אמור** (אל הכהנים).

אחד הביאורים בזה הוא, כאשר נדרש להכניס ולהנהיג את הכהנים בעניני הכהונה, שזה הרי קשור עם קדושה — וקדושה נעלית מזו של סתם יהודי ששיך אף הוא ל״ממלכת **כהנים** וגוי **קדוש**״, צריכים לדעת, שהיסוד והכח מהקדושה נלקח מ**קודש הקודשים** —

בגאולתנו ובפדות נפשנו: סיום ברכת אשר גאלנו (פסחים קטז, ב). וראה כל בו ואבודרהם (בסיום פי׳ ההגדה) ד״פדות נפשנו״ — מדבר ביצי״מ, דמזכירין שתיהן (בגאולתנו) בימות המשיח.

במקום (בית המקדש), בזמן (יום הכיפורים), ובפרטיות מאותו אחד שנושא איתו את "קודש הקודשים" של "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (היכן שכל שלשת הדברים מתאחדים ובאים לידי ביטוי בדרגא הנעלית של קדושה, כמבואר בתורת חב"ד בענין עולם, שנה נפש).

ומכאן גם ההוראה בנוגע לחינוך על טהרת הקודש, שנקודת החינוך היא לתת לילד חינוך של **גם כי יזקין לא יסור ממנה** — שזה ישפיע על כל חייו ויחדור בהנהגתו היום־יומית, כנדרש מכל אחד ואחת השייכים לממלכת כהנים וגוי קדוש.

בתחום זה של החינוך ישנם גם כן את שלושת הענינים הנזכרים: מוסד החינוך היכן שהילד לומד; ה"צורה" של השנים כאשר היסוד מונח בשביל כל החיים; והמחנכים וההנהלה שמנהלים על ידי עבודת הקודש של החינוך — שהם, כאמור, שלושת היסודות (עולם, שנה, נפש) של חינוך, ששלושתם צריכים להתאחד יחד בדרגת הקדושה הנעלית ביותר.

אמנם, בכדי להגשים זאת בפועל ממש, צריכים אנו את עבודתם ועזרתם של ההורים, הידידים והתומכים של מוסד חינוך זה. וזהו תפקידו של הדינר השנתי, המתקיים אחת בשנה, בו נדרש להניח את היסוד ליצור את האמצעים הדרושים, בגשמיות וברוחניות, בשביל כל השנה כדי שהמוסד יוכל למלא את תפקידו במידה המלאה באופן הטוב ביותר.

ויהי רצון, שכל האמור לעיל יימצא את ההיענות והביטוי הנכון בדינר לטובת מוסד החינוך "אהלי תורה", וכל אחד ואחת יפעל בזה בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י׳תרכא

[כרך כט עמוד רסה]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

לאסיפה השנתית ה־22
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

שלום וברכה!

לאסיפה בשנה הנוכחית יש משמעות מיוחדת בכך שמתקימת ב״שנת החינוך״.

אף על פי שהמצווה של חינוך הינה תמידית ולא קשורה בזמן מיוחד, שנה או חודש, וכפי שאנו אומרים בכל יום, בבוקר ובערב, **ושננתם לבניך**, וכפי שחכמינו ז״ל מבארים זאת שהכוונה היא התלמידים, זאת אומרת, שהמצווה של חינוך היא יום יומית ללא הפסקה, אף על פי כן, אין זה חותם ומבטא את ההדגשה המיוחדת הקיימת במצוות חינוך — בזמנים מיוחדים. דוגמא לכך — מענין הקשור עם האסיפה, שהיא הרי מתקימת בשבת מברכים חודש סיון. הנקודה של חודש זה היא חג השבועות, זמן מתן תורתנו. אע״פ שהתורה ומצוות הינם ״חיינו ואורך ימינו״ — כל יום וכל רגע, וצריכים לקבל בכל יום את התורה מחדש, אך ישנו זמן שאז הענין של קבלת התורה הינו בכוחות מחודשים ובתוספת חיות, ואכן נוספת חיות בקבלת התורה שבכל יום.

באופן דומה ״שנת החינוך״ הינה מוקדשת לחיזוק הפעולות בכל התחומים של החינוך, הן בחינוך העצמי, הן בחינוך של הילדים ושל כל הסביבה, זוהי הדרישה, וגם שעת הכושר של זמננו עתה.

עוד נקודה דומה היא בזה שהאסיפה מתקיימת בימי ההכנה למתן תורה, להם יש שיכות מיוחדת לנשים. כפי שהוזכר פעמים רבות, מדגישים חכמינו זכרונם לברכה, שבמתן תורה פנו תחילה לנשים (**כה תאמר לבית יעקב**) ורק לאחר מכן לאנשים (**ותגיד לבני ישראל**). וכך גם בחינוך נדרשים אנו תחילה אל האמא, כאשר החינוך של הילד בשנים הראשונות לאחר לידתו מופקד בידי׳ הנאמנות, ורק לאחר מכן, כשהילד מתחיל לדבר, מלמד אותו האבא תורה צוה לנו משה. אך גם בשנים המאוחרות יותר יש לאם השפעה גדולה על

הילד, הצעיר ואף המבוגר, הודות לקירבה המיוחדת והיחס הלבבי. וכך אנו רואים גם במצווה של **כיבוד אב ואם**, כאשר התורה מבהירה **איש אמו ואביו תיראו** — שיהיה מורא (רספקט) מהאם והאב, בהדגשה על האם, כי כאשר לוקחים בחשבון שהיחס בין האם לילד הוא חדור בעיקר באהבה, מבהירה התורה במיוחד את ענין היראה בשייכות לאם, כפי שרש״י מסביר על המקום.

וכיוון שהקב״ה נתן לאשה ולאם היהודיה אחריות מיוחדת — וביחד עם זה זכות מיוחדת, הן בנוגע לתורה בכלל והן בנוגע לחינוך בפרט, הרי ודאי, שהוא נתן להן, כמו גם לבנות היהודיות המתכוננות לתפקידן המאוד חשוב בתור **עקרת־הבית**, כוחות מיוחדים לבצע את שליחותן האלוקית במלוא המידה, בשמחה ובאור וחמימות חסידיים.

בוודאי תביא האסיפה את הנקודות הנזכרות בהדגשה כדבעי, וזה יבוא לידי ביטוי בהחלטות טובות ובעיקר במעשים בפועל כיוון שהמעשה הוא העיקר.

השם יתברך יצליח שהאסיפה תשגשג בכל המצופה בכיוון האמור בגשמיות וברוחניות, דבר שיגדיל את הצנורות לקבל את ברכות הקב״ה בכל המצטרך, לעצמן ולבני־ביתן שיחיו, בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י׳**תרנו**

[כרך כט עמוד שג]

ב״ה, כ״ד מנחם אב ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

מרת צילה שתליט״א שניאורסון
רח׳ רשי 41, תל אביב

ברכה ושלום!

הנני מאשר קבלת מכתבה, בו כותבת אודות תחילתה של העבודה בפועל, של קרן גמילות חסדים על שמו של בעלה (תבדל לחיים טובים) דו״ז התמים ר׳ בן ציון ז״ל.

ויהי רצון שהעבודה תהיה בהצלחה, והרבה אנשים ומשפחות

ייעזרו על ידי זה באופן טוב, והזכות מזה תוסיף בעליה של הנשמה. ולכם (תבדלי לחיים טובים) יהיה אריכות ימים ושנים טובות — טובות בכל המובנים, ותוכלו לעשות טוב וחסד בבריאות טובה וברוח נכונה.

ובפרט שאנו נמצאים בערש״ק מברכים אלול, חודש הרחמים, שזהו כבר הזמן המתאים שיהודים מאחלים אחד לשני כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכה להצלחה בכל האמור ולבשורות טובות

המצו״ב הוא תרומה של זוגתי חי׳ מוסיא שתליט״א — לקרן.

י׳תרסב

[כרך כט עמוד שי]

ב״ה, ח״י אלול, ה׳תשל״ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בימים אלה של סיום חודש אלול, חודש של חשבון־הנפש, חשבון צדק, על השנה החולפת ושל הכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, ובעמדנו בערב שבת קודש, ערב השבת המביאה אותנו לימי הסליחות,

כשהיהודים מתאמצים להכין עצמם בצורה הטובה והמושלמת

ח״י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים הבעש״ט (בשנת נח״ת) ורבנו הזקן (בשנת קה״ת) — ראה קונטרס ח״י אלול ה׳תש״ג, רשימה בסו״ס המאמרים תש״ח (ע׳ רצב).

אלול . . חשבון הנפש: ראה סה״מ אידיש ע׳ עה.

אלול . . הכנה לשנה החדשה: ועד שיש אומרים ש״משנכנס אלול כשכותב אדם אגרת שלום לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו כו׳ בשנה טובה תכתב ותחתם וכה״ג״ (ליקוטי מהרי״ל במקומו).

השבת המביאה . . הסליחות: נוסף ע״ז דמשבת מתברכין כולהו יומי (דשבוע לאחריו. זח״ב סכ, ב), הרי פתיחת הסליחות: במוצאי **מנוחה**. ובב״ר ספכ״ב: כך היא כוחה של תשובה כו׳ מזמור שיר ליום השבת וגו׳. (ובויק״ר פ״י, ה — אין תיבת וגו׳. אבל ראה שוח״ט ס״ק). ושבת אותיות תשב (אגה״ת ספ״י. ד״ה לך הוי׳ הצדקה לרבנו הזקן.

ביותר, עד לדרגת שיא של שלימות, כדי לבקש כתיבה וחתימה טובה בשלימות, והקב״ה אכן ממלא בקשתם בשלימות,

הרי מובן שהתאמצות זו צריכה להיות מכוונת לידי כך שהשנה המסתיימת תהיה שנה של שלימות, כשפירושה של ״שלימות״ הוא בשתי הבחינות — הן שהשנה תהיה מלאה ולא יחסר כל בה והן שתהיה מוצלחת ומושלמת,

ואפשרות להשגת שלימות זו באה על ידי תשובה שלימה, במיוחד בשנים עשר הימים האחרונים של השנה, יום לחודש — למלאות את החסר ולהשלים את מה שלא היה מושלם.

כן מובן מאליו שההחלטות אותן מקבל כל אדם על עצמו לקראת השנה החדשה תהיינה אף הן בשלימות, לא להסתפק רק בהכרחי ביותר ובמינימלי, כי אם שתהיינה במדה המלאה והמושלמת, בכל התחומים של הפעולות היום־יומיות של האדם: מחשבה, דיבור, ומעשה.

כן מובן שהשלימות הנדרשת מן האדם — גדלה והולכת יחד עם האדם עצמו כלומר, שבשעה שאדם מגיע לדרגה נעלית יותר — נדרשת ממנו שוב שלימות מסוג נעלה עוד יותר, שכן השלימות שהספיקה למצבו הקודם אינה מספיקה כבר למצבו הנעלה יותר. כך שמזמן לזמן, ככל שאדם נעשה. מבוגר יותר וחכם יותר, נדרש ממנו שגם השלימות בכל פעולותיו תגדל במדה מתאימה.

* * *

כמדובר כמה פעמים כלול בשליחותו של אדם התפקיד

וראה הוספות לכש״ט סקי״ח: תשובה איז שבת ו״ה כו׳. ובלק״א להה״מ (סקכ״ו) ד״ה איתא במדרש (הנ״ל) נת׳ השייכות גם לתשרי.

כשפירושה של ״שלימות״ הוא . . מלאה . . ומושלמת: כמבואר במפרשי התנ״ך. וראה במקומות שהובאו בתו״א לך ד״ה ומלכי צדק. ולהעיר מפרש״י וישלח לג, יח. מו״נ בסופו.

תשובה שלימה: ראה אגה״ת ספ״ח. ובלקו״ת ס״פ בלק שיש בה ב׳ דרגות. וי״ל שהן מתאימות לב׳ פירושי שלמות.

שנים־עשר . . לחודש: סה״ש ה׳תש״ג ע׳ קעז, קעט.

בשלימות . . מחשבה, דיבור ומעשה: ראה אגה״ת פ״ט. תניא פמ״ה־מ״ו.

במדה המלאה והמושלמת: להעיר מכתובות (סז, א) דצ״ל כמאן דבעי לי׳ למיעבד דוקא וגודל העונש ע״ז.

לדרגא נעלית יותר — נדרשת ממנו וכו׳: יתירה מזה איתא בתניא פכ״ט (לו, ב) בנוגע לתשובה.

״להעלות״ את הסביבה בה הוא חי, בהתאם לכוונה האלוקית בבריאה כולה ובפרטי׳, על ידי הבאת קדושה ואלקות לכל ובכל חלקי הבריאה שאליהם הוא יכול להגיע, אל הדומם, הצומח, החי והמדבר,

דבר הבא גם לידי ביטוי במצוות המיוחדות הקשורות בהתחלת ופתיחת השנה — בחגי חודש תשרי:

— מצוות הסוכה, שהיא בית־הדירה שבה האדם חי בשבעת ימי הסוכות, והרי דפנות הסוכה מייצגות את עולם ה״**דומם**״,

— מצוות נטילת ארבעה מינים — אתרוג, לולב, הדסים וערבות, שהם מעולם ה״**צומח**״,

— מצוות תקיעת שופר בראש־השנה, שהרי השופר הוא קרן של בעל ״**חי**״,

וכל הדברים האלה נעשים למצוה ומתעלים על ידי ה״מדבר״,

בשליחותו . . הסביבה: ראה ע״ח שכ״ו (הובא בתניא פל״ז (מח, ב)). ולהעיר מזח״א רכא, ב. זח״ג קז, ב. (וראה פרדר״א פי״א) שאדה״ר אמר לכל הנבראים בואו ונשתחווה ונכרעה נברכה לפני ה׳ עושנו (בראש השנה. וכן עשו).

״**להעלות״ את הסביבה:** ועד ״**שמגבי״** גם המצוות (נוסף ע״ז שק ע״י עשיית האדם נעשית מצוה (תפילין על ידך גו׳ משא״כ כשמונחים על השלחן)), ראה או״ת להה״מ פ׳ אחרי. לקו״ת וכו׳ בפי׳ וזכרתם את כל מצות ה׳. ועוד.

ובפרטי׳: כמחז״ל (אבות ספ״ו) **כל** מה שברא הקב״ה בעולמו **לא בראו אלא** לכבודו. וראה מאמרי דא״ח עה״פ כל הנקרא בשמי (אוה״ת נ״ך (ע׳ רמ). סה״מ תרצ״ט (ע׳ 47). ועוד) — דקאי על כל העולמות. וראה תניא ספמ״ט: וזהו תכלית כו׳.

הדומם . . והמדבר: כנגד ד׳ אותיות שם הוי׳ (תניא פל״ח), שנכלל בזה גם הקוץ שעל היו״ד (אגה״ת פ״ד), ומזה מובן גם במדבר.

בהתחלת . . תשרי: אותיות רשית (השנה) — אוה״ת להצ״צ דברים (ע׳ א׳תשנו). וראה עט״ר בתחלתו דראש כולל כל האברים כו׳.

בית הדירה: פיהמ״ש סוכה פ״ב.

הסוכה . . בית . . ה״דומם״: דבית — ענינו דומם. — ואע״פ דהסכך עיקר בסוכה ועד דאין נקרא סוכה אלא הסכך בלבד (שו״ע אדמה״ז רסתרל״ח) צומח — ה״ז דוקא **פסולת** (גורן ויקב — סוכה יב, א) **צומח**, משא״כ מצות ד׳ מינים — **הדר** דוקא. — ולהעיר דבית סוכה ודומם — כולם ספי׳ המלכות.

בשבעת ימי: רצופים, וי״ל ע״ד משי״כ בכתבי האריז״ל (שער הכוונות דרושי ר״ה (לפני דרוש הא׳). סידור האריז״ל עשי״ת) בנוגע לז׳ הימים שבין ר״ה ליום הכיפורים, דיום ראשון שבהם כולל כל יום בשבוע דכל השנה, יום ב׳ כולל כל יום ב׳ וכו׳ (בענין התשובה), כן הוא בנדו״ד (בענין הוראת מצות סוכה).

דפנות הסוכה: ראה ט״ז באו״ח רסתרל״ח. שו״ע אדה״ז שם.

ארבעה מינים . . ה״צומח״: דבכולם מודגש ענין האחדות (וביטול) — סידור ד״ה להבין ענין לולב (רסה, א). המשך וככה פפ״ז.

מצות תקיעת שופר . . חי: ונעשה מצוה נעלית דגזירת הכתוב וגם הרמז שלה —

הוא האדם המקיים את המצוות המוזכרות (ואחרות), ובאמצעותם מתעלה גם הוא עצמו, "**מדבר**",

הן בשטח של "קום ועשה", כדוגמת המצוות המוזכרות, והן בשטח של "לא תעשה", כפי שהדבר מתבטא במצוה להתענות ביום הקדוש, יום הכפורים.

ועל ידי כך שהיהודי מכניס קדושה בכל ארבעת חלקי הבריאה, ועושה את הדומם, הצומח, החי והמדבר, "כלי" לאלקות, שעל ידי זה מתבצע הציווי של הבורא — מעלה הוא אותם אל שלימותם האמיתית.

וכשם שהדבר ביחס לשלימותו העצמית, הנדרשת ממנו במדה גדלה והולכת בהתאם למצבו המתפתח של האדם — כך גם ביחס לדומם, צומח, חי ומדבר נדרש ממנו (וניתנת לו האפשרות) להגדיל מזמן לזמן את השלימות שהוא מביא בהם, כמוסבר לעיל, הן בכמות והן באיכות — באופן קיום המצוה (שיהי' טוב גם לכתחילה, לפי כל הדעות, מהודר וכו') ובכוונותי'.

ובהתחשב בעובדה שהקב"ה אינו דורש מן האדם למעלה מכוחותיו — הרי למרות שנשארו רק ימים ספורים עד לסיום השנה, מסוגל כל אחד ואחת להשיג את השלימות המלאה ביותר בכל הענינים האמורים, בהתאם לביטוי של חז"ל: "בשעתא חדא וברגע חדא" (=ב"שעה" אחת, בפני' אחת, וברגע אחד), כיון שהוא מקבל בזה את עזרת הקב"ה, שהוא אין־סוף אמיתי, שאין לפניו כל הגבלות.

* * *

ויהי רצון שהעשיה וההשלמה של ה"שלימות" של השנה החולפת, וההחלטות הטובות להשיג שלימות בכל הענינים האמורים בכל יום מימי השנה החדשה, יביאו לכל אחד ואחת את הברכות האלוקיות בכל הדרוש, בגשמיות וברוחניות, באופן של שלימות במדה

תשובה (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד).

הציווי: לשון צוותא וחיבור להמצווה (לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ. וראה אוה"ת בשלח (עמ' תסד) שהוא עד רום המעלות).

הנדרשת . . האפשרות): כי אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן (במדב"ר פי"ב, ג).

קיום המצווה . . ובכוונותי': שהן ע"ד דומם צומח חי מדבר (תניא ספל"ח). וראה המשך תער"ב פקמ"ה־ח.

בהתאם לביטוי: זח"א קכט, א. וראה לקוטי לוי"צ לשם.

"**בשעתא . . בפני':** מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792).

המלאה והמושלמת ביותר מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה.

ובקרוב ממש — את הברכה השלימה לכל ישראל ולכל אחד מישראל: ויהי **בשלם** סוכו, שסוכתו של הקב״ה, בית המקדש, תהי׳ בעיר השלמה — ירושלים,

בגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו.בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור בברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה

מנחם שניאורסאהן

המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה: ברכה שלישית דברהמ״ז. וי״ל שזהו כנגד ד׳ אותיות שם הוי׳: מל׳ (מלאה — שלימות דמקבל). ז״א (פתוחה — משפיע). חו״ב. וראה סי׳ היעב״ץ.

הקדושה: להעיר אשר בסידורו של הבעש״ט כתוב הגדושה (בגימ״ל) וכן הוא בכמה נוסחאות.

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו, ג ובתרגום שם.

בשלם . . בעיר השלמה — ירושלים: ראה ראב״ע שם: היא ירושלים אולי נקראה כן כי היא שלימה כו׳. וראה תוספתא ברכות ספ״א. זח״א פו, בביוה״ז לאדמהא״צ ולהצ״צ שם). זח״א קעב, ב. תוד״ה הר (תענית טז, א). אוה״ת הנ״ל ד״ה ומלכי צדק. לקוטי לוי״צ לזח״א ע׳ פו.

בגאולה האמיתית והשלימה: להעיר משני אופני **גאולה**: — בעתה, אחישנה (ישעי׳ ס, כב), לא זכו וזכו (סנה׳ צח, א. וראה שערי אורה ד״ה יביאו לבוש פצ״ד): **אמת** — אמת, אמת לאמתו (ראה תוד״ה דין שבת י, א (וש״נ בגליון הש״ס). ד״ה כל השונה וד״ה אם בחוקתי תרס״ו (המשך תרס״ו) ע׳ תלא ואילך)): **שלימה** — שלא חסר כלל, שלימות (כנ״ל במכתב).

משיח: ראה סנה׳ (שם) עם עניני שמיא כו׳ וכתיב כו׳. - **וב׳** זמנים בביאת המשיח: ימות המשיח, תחה״מ (וראה זח״א קלו, ב. ואילך. קלט, א. ומש״כ בירושי׳ מע״ש פ״ה, ה״ב ״קודם למלכות ב״ד״, י״ל מלכות שלמה, על כל ישראל, שזה בא לאחר קיבוץ גלויות דוקא. כפשוט. וראה רמב״ם הל׳ מלכים רפי״א וסופו). וי״ל אשר הדרגות בכהנ״ל - מתאימות לב׳ ההשפעות (ובהברכות מלמעלה): - די מחסורו (כולל - עבד לרוץ לפניו וכו׳). לעשרו (כתובות סז, ב) וראה מו״נ ח״ג, רפנ״ג. המשך תער״ב פקנ״ז, שם פשע״ג-ה.

י׳תרעט

[כרך ל עמוד א]

ב״ה, וא״ו תשרי, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

עם כניסתנו לשנה החדשה, ובעמדנו בעשרת ימי התשובה (שבין ראש־השנה ליום הכפורים), הרי זו העת להתעמק בתוכן הענין של ״תשובה״,

שהרי תוכנה של תשובה, לפי משמעות המושג, הוא — שיבה. שיבת יהודי למקורו ולמהותו האמיתית, שכן עצמיותו ומהותו הפנימית של יהודי היא נשמתו האלוקית, שהיא ״חלק אלוקה ממעל ממש״. דבר זה פירושו (גם) ייצוב ההתנהגות היום־יומית בהתאמה מלאה עם רצונו של הקב״ה, כפי שביטאה בתורתו־הוראתו.

מובן שאם מסיבה כל שהיא לא היתה ההתנהגות כפי הדרוש — הכרחי, בראש ובראשונה, לתקן את הדבר על־ידי חרטה גמורה על העבר, וכן — קבלה טובה על להבא. אך אף אם ההתנהגות היתה בהתאמה מלאה עם התורה והמצוות — מובן גם שמאחר ועצמותו של יהודי היא הנשמה האלוקית המחיה כל יהודי, איש ואשה, צריך כל יהודי להתאמץ תמיד להתקרב יותר ויותר לבוראו, שהוא בתכלית השלימות, ולכן נדרש כל יהודי — והוענקו לו הכחות לשם כך — להתעלות מעלה מעלה בשלימות, כפי שהוסבר הדבר במכתב הכללי מיום ח״י אלול, לסיום השנה החולפת.

* * *

עם כניסתנו: לאחרי העבודה דחודש אלול ודר״ה — ראה תורת הבעש״ט עה״פ כי לולא התמהמנו (כתר ש״ט — קה״ת, תשל״ד — הוספות ז, א).

בעשרת ימי התשובה . . להתעמק: ראה רמב״ם הל׳ תשובה (פ״ב ה״ו) דג׳ חילוקים בשנה בנוגע לתשובה: כל השנה, עשי״ת, יוהכ״פ.

ראש־השנה ליום הכיפורים) . . ״תשובה״: ראה תורת הבעש״ט הנ״ל.

תשובה . . שיבה: לקו״ת ר״פ האזינו. וגם בנוגע לתשובה על חטא כו׳ — ראה רמב״ם הל׳ גירושין ספ״ב.

״חלק . . ממש״: ראה תניא רפ״ב. ליקוט פירושים לשם.

הואיל ואנו עומדים כבר אחרי ראש־השנה, ואנו נמצאים כבר בעיצומה של השנה החדשה, וכל אדם — ככל שיהי׳ מצבו, בידע ובהתנהגות בפועל, משביע רצון — צריך לנצל את הזמן ללמוד עוד ועוד, ועל ידי כך תשתפר התנהגותו (מחשבה, דיבור, מעשה), ככתוב: ״רוב שנים יודיעו חכמה״,

מביאה, אם כן, כל שנה **חדשה** — תזכורת, שצריכה להיפתח דרגה חדשה ועילאית יותר של שלימות בחיי יום יום.

אשר לשנת ה׳תשל״ח מתווספת הוראה מיוחדת משום היות השנה החדשה ״שנה מעוברת״ וזאת באופן מיוחד, כפי שיוסבר.

ענינה של שנה מעוברת, הוא, כידוע, להשוות ולהשלים את חשבון חדשי השנה שאנו, בני ישראל, מצווים למנות, שהוא לפי הלבנה (שכל היקף של הלבנה — 29־30 יום — מהווה חודש), באופן כזה שלא יפגר לעומת חשבון השנים שנקבע לפי השמש (שהרי שנת החמה גדולה במספר ימים משנת הלבנה). השלמה זו דרושה, משום שארבע עונות השנה (אביב, קיץ, סתו וחורף) קשורות, כמובן, במהלך השמש, והתורה דורשת שהחגים השונים יחולו בעונות המתאימות להם: סוכות, חג האסיף, בסתו, שבו אוספים את התבואה מן השדה, פסח — בחודש האביב. לפיכך נקבע לוח השנה שלנו בצורה כזו שמפעם לפעם נוסף חודש (אדר שני) לשנה, כדי להקטין את ההפרש בין שנות הלבנה לבין שנות החמה, כך שהחגים יחולו בעונותיהם המתאימות.

השלימות בדבר זה, ההשוואה המוחלטת בין שני החישובים, מגיעה עם סיום מחזור של 19 שנה (״מחזור קטן״), שאז החשבון של שנות הלבנה והחשבון של שנות החמה משתווים לגמרי.

״רוב שנים יודיעו חכמה״: איוב לב, ז.

כל שנה חדשה . . חדשה ועילאית: ראה אגה״ק סי״ד.

ענינה . . מעוברת: להעיר מלקוטי לוי״צ לפסוקים כו׳ ע׳ קטו.

שנה מעוברת . . להשוות: רמב״ם הל׳ קדה״ח רפ״א, רפ״ד. טור או״ח סוף הל׳ ר״ח. ועוד.

בני ישראל . . הלבנה: סוכה כט, א. ב״ר פ״ו, ג. וראה אוה״ת בראשית ד, ב ואילך. ובכ״מ — וצע״ק **לשון** הרמב״ם ריש הל׳ קדוה״ח שם: והשנים שאנו מחשבין הן שני חמה.

בעונות המתאימות להם: שמות לד, כב (סנה׳ יג, א). דברים טז, א (ובפרש״י שם. ר״ה כא, א).

להקטין: ראה רמב״ם שם פ״א, ה״ב. וצע״ק במש״כ שם ״כמו שלשים יום״.

19 שנה . . משתווים לגמרי: רמב״ם שם פ״ו, ה״י. (ומסיים דנשאר יתרון בכל

בכך יש לשנה הנוכחית, שנת ה׳תשל״ח, משמעות מיוחדת, שכן שנה זו מסיימת את המחזור הנוכחי (של 19 שנה), כאשר ההשלמה וההתאמה של החישובים שעל פי הלבנה ועל פי השמש היא במדה מלאה ומושלמת.

* * *

בענין ״שנה מעוברת״, באופן כללי, טמונה הוראה מיוחדת, וכדלהלן:

גם השמש וגם הירח, שניהם נבראו להאיר על הארץ. ברם, יש הבדל ביניהם בכך שהשמש זורחת ונותנת מאורה היא, ואילו הירח אין לו אור משלו, כי אם מקבל אור מן השמש, המשתקף בו ומאיר לארץ.

במלים אחרות: השמש והירח מיצגים ומסמלים את הענין של ״משפיע״ ו״מקבל״: השמש משפיעה, והירח ״מקבל״ ונעשה לאחר מכן ״משפיע״.

ההוראה מזה היא: יהודי צריך להיות גם ״משפיע״ וגם ״מקבל״. הוא נדרש להפיץ אור (אלקות) בו ובסביבתו, אך כדי להיות ״משפיע״ הוא צריך לפני כן להיות ״מקבל״, לקלוט את אור התורה והמצוות, שיאירו את שכלו ואת רגשותיו, ואת כל פעילויותיו.

פעמים צריך הוא בעיקר להיות מקבל, או אפילו **רק** מקבל (כגון התלמיד כשהוא שומע תורה מרבו), וכך גם באשר לתפקידו להיות משפיע (כגון כשהוא נותן צדקה). ברם, כיון שנדרשת ממנו שלימות, שכל דבר יהיה במדה הנכונה והמושלמת — צריכות, בסיכומו של דבר, להשתוות ההתנהגות שלו כמקבל וההתנהגות שלו כמשפיע, כך שיהיו בשלימות (בהתאם לכחות ולאפשרויות שניתנו לו באופן פרטי), כל אחת לעצמה ושתיהן יחד, שאז עבודתו היא בשלימות.

ודבר זה דורש התבוננות מעמיקה וחשבון צדק, כדי שינצל את כל כחותיו, הגלויים והפנימיים, במדה המלאה והמושלמת ביותר,

---

מחזור שעה אחת ותפ״ה חלקים (ובצפע״נ להרגצ׳ובי מציין לתוס׳ שבועות י, ב). וראה שם הפירוש לפ״ט ה״ג. אבל זהו לחשבון דשמואל, משא״כ לרב אדא (שעפ״ז קובעים המועדים) אין יתרון כלל, וכמש״כ הרמב״ם שם רפ״י. וראה ספר עתים לבינה מי״ב).

שניהם . . להאיר על הארץ: בראשית א, טו.

הירח . . מקבל: זח״א עה״פ (לג, ב). שם רמט, ב. ובכ״מ.

״**משפיע״ . . ״מקבל״:** ראה ד״ה תקעו תרכ״ח (סו״ס תורת שמואל תרכ״ז). המשך תער״ב פרצ״ד ובכ״מ.

בכל תחומי הפעילות של האדם — במחשבה, בדיבור ובמעשה.

* * *

בעשרת ימי תשובה, כשהאדם מקבל על עצמו — ״קבלה טובה על להבא״ — החלטות טובות בכל האמור לשנה המעוברת החדשה, המיוחדת במינה, ביחד עם עריכה (מחדש) של חשבון צדק על השנה החולפת — הרי אין לך דבר העומד בפני התשובה, שום דבר אינו יכול לעכבו ח״ו, והוא מצליח — בשלימות — בשני הדברים,

ומתקיים הכתוב: ״שובה ישראל עד הוי׳ אלקיך״, בהתאם להפירוש שיהודים עושים תשובה עד שה׳, שהוא האלקים ״בעל היכולת ובעל הכחות כולם״, נעשה, כביכול, ״אלקיך״, שכל כחותיו וכל חייו של יהודי מונהגים וחדורים ומתמלאים חיוניות — באלקות.

ואז מתקיים הכתוב: ״נודע ביהודא (= בעם ישראל כולו) אלקים, בישראל גדול שמו״, על ידי הגאולה מן הגלות — ״שובה ישראל״ מביא את ה״מיד הן נגאלין״.

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בכבוד ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

בעשרת ימי תשובה: להעיר מסי׳ האריז״ל במקומו (וכו׳) בענין עשי״ת.

אין לך . . התשובה: רמב״ם הל׳ תשובה ספ״ג. וראה ירושי׳ פאה פ״א, ה״א. זח״ב קו, א. מדרש הנעלם בז״ח ס״פ בראשית. ועוד.

״שובה . . אלקיך״: הושע יד, ב.

״שובה ישראל: ראה לקו״א ואו״ת להה״מ סד״ה גדולה תשובה.

האלקים . . הכחות כולם״: שו״ע או״ח ס״ה. ולהעיר שבשו״ע אדה״ז ((שם) פס״ד כהטור ״לו היכולת בעליונים ובתחתונים״ (ואף שבכמה דרושים פי׳ גם הענין דבעל היכולת כו׳) — אבל מובן דאף שלכוין בברכות (שבזה קאי בשו״ע) ובנוגע לאלקים הפי׳ ״לו היכולת כו״ — בנוגע ל״אלקיך״ ולפרטי מחדו״מ בנ״א משתלשל ב״בעל הכחות כו׳״.

באלוקות: ועד לאופן ש״הוי״ יהי׳ ״אלקיך״ והוא המחי׳ כו׳ (ראה ד״ה שובה ה׳תש״ד ובכ״מ).

״נודע . . שמו״: תהלים עו, ב.

ביהודא . . כולו): שכל ישראל נקראו על שם (כן הוא בכמה דפוסים) יהודא (מדרש תהלים עה״פ).

ה״מיד הן נגאלין״: רמב״ם הל׳ תשובה פ״ז ה״ה.

והשלימה . . משיח: להעיר מתו״ח ר״פ ויחי. המשך וככה — תרל״ז פי״ז ואילך.

י׳תרפא

[כרך ל עמוד ז]

ב״ה, בין כסא לעשור, ה׳תשל״ח
ברוקלין נ.י.

אל המשתתפים בחגיגת יובל ה־25
של מוסדות ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה אודות החגיגה המתוכננת של מוסדות ליובאוויטש באוסטרליה, המוקדשת לכבוד העסקן החשוב והבלתי־נלאה למען החינוך על טהרת הקודש, הרה״ח הוו״ח אי״א נו״מ בעל מדות ורב פעלים התמים ר׳ יהושע שניאור זלמן שליט״א סרבריאנסקי.

מכיוון שהכל בהשגחה פרטית, והחגיגה מתקיימת בסיומו של חודש תשרי, הפותח את השנה החדשה, וכפי שרואים, יש ל״פתיחה״ השפעה חזקה על המשך מהלך הדבר — שיהי׳ בכיוון וברוח של ההתחלה,

הרי זה בוודאי התחלה טובה להמשך התפתחות והתחזקות הישיבה והחינוך התורני באוסטרליה בכלל.

שהרי חודש תשרי הוא חודש ״המשובע״ (חודש השביעי מלשון ״שובע״) — שבע ביראת שמים (מה״ימים נוראים״), בקדושה (מ״יום הקדוש״), ושמחה של מצווה (מ״זמן שמחתנו״ ושמחת תורה),

ובוודאי עומדים העסקנים והידידים של מוסדות ליובאוויטש תחת השפעת הימים הרוחניים הללו של חודש תשרי וינצלו את ההזדמנות להמשיך — בכוחות מחודשים ובתוספת חיות ושמחה — את עבודתם ועזרתם, לחיזוק החינוך על טהרת הקודש, בכלל, ומוסדות ליובאוויטש, בפרט.

מובן, שדבר זה כולל, להוסיף בכל עניני טוב וקדושה, תורה ומצוות, אצל עצמו ובסביבתו, בחיים היום־יומיים, בנוסף להחלטות הטובות שכל אחד ואחת קיבל לקראת השנה החדשה.

ודבר זה וודאי יביא גם לכל אחד ואחת עם בני־ביתם שיחיו הוספה בברכות הקב״ה כדי שיוכל לפעול את הנ״ל מתוך שמחה

ובהרחבה, במשך השנה החדשה ובשנים הבאות, יחד עם שפע ברכות בכל המצטרך — מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ובברכת חתימה וגמר חתימה טובה

מ. שניאורסאהן

י׳תשה

[כרך ל עמוד כט]

ב״ה, י״ב חשון, ה׳תשל״ח
ברוקלין נ.י.

אל כל העסקנים והידידים של בית־רבקה
ואל המשתתפים בבאנקט בפרט
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה אודות הבאנקט המתוכנן, ויהי רצון שיהא זה בהצלחה בכל המובנים.

מאז שהקב״ה נתן לנו את התורה בהר סיני, הוכתרו נשי ובנות ישראל בתואר ״בית יעקב״. כל אחת מהן לחוד, וכולן יחד, קיבלו את האחריות הגדולה, וביחד עם זאת — גם את הזכות הגדולה, לעמוד בראש ולהבטיח שקיום התורה והמצוות אכן ישמר לנצח, בכך שכל בית יהודי, ו״בית יעקב״ בכלל, שזה כולל את כל עם ישראל, יהיו חדורים באור ובחמימות של היהדות התורנית.

בתור סימן לתפקיד רב חשיבות זה, ולמקום המיוחד, שנשי ובנות ישראל תופסות בחיי עם ישראל, נתן להן הקב״ה את המצווה רבת המשמעות והמאירה של **הדלקת נר שבת קודש ויום־טוב**, להכניס את שבת קודש והחגים הקדושים לבית היהודי. ברכות מיוחדות ויוצאות מן הכלל מהקב״ה בגשמיות וברוחניות, קשורות במצווה זו — לא רק עבור הנשים והבנות שמדליקות את הנרות, אלא גם עבור כל המשפחה, גם בשביל הבעל והילדים.

מצות הדלקת הנרות, יחד עם שאר המצוות שניתנו במיוחד לנשים, בנוסף על המצוות שנשים חייבות בהן כמו האנשים — מדגישות את הצורך החיוני של חינוך תורני לבנות, במיוחד בתור

הכנה לזמן שכל אחת מהן תהי׳ בעצמה **עקרת־הבית**, שהיא נותנת הטון המרכזית, בעלת־הבית, בנוגע להנהגת כל הבית ובני הבית.

ומזה מובנת חשיבותו של ה״באנקט״ למען בתי הספר בית רבקה, הדואגים לחינוך תורני נאמן למאות רבות של ילדות, כן ירבו, ולהעניק להן את האפשרות לבצע בחייהן את שליחותן האלקית במידה המלאה ובאופן הטוב ביותר.

הנני מקווה, ורצוני להיות בטוח, שכל אחד ואחת מכם יידע להעריך, ולבטא, את הזכות הנפלאה שיש לכם בתור שותפים בעבודה הקדושה של ״בית־רבקה״.

היו ברוכים מהשם יתברך, יחד עם משפחותיכם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

י׳תשט

[כרך ל עמוד לג]

ב״ה, ער״ח כסלו, חודש הגאולה, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

הרבנית מרת חוה תחי׳

ברכה ושלום!

בעתו קיבלתי מכתבה עם האיחולים הטובים.

ידוע מה שהתורה אומרת ומבטיחה, שכל אחד שמברך יהודי, מתברך מהקב״ה בעצמו, ולפי מדתו, שתוספתו מרובה מן העיקר.

בנוסף להודאה על הנ״ל, מגיעה גם כן ברכת יישר כח מיוחד על שימת-הלב לשלוח לי, מצורף למכתבה, צילומים ממכתב מו״ח, שגם הסב תענוג מיוחד לראות התואר שכותב על אביה זצ״ל (תבדל לחיים טובים וארוכים), שלאחר התואר הזה, כמה תארים שאכתוב — במה נחשב הוא.

באיחול פנימי אשר לאורך ימים ושנים טובות יחד עם בעלה הרב שי׳, יתן לה השי״ת רוב נחת יהודי, חסידי ותורני מכל יוצאי חלציהם שי׳ ויקבלו זאת מתוך בריאות הנכונה ומתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

י׳תשי
[כרך ל עמוד לה]

ב״ה, ראש־חודש כסלו, חודש הגאולה, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בבאנקט השנתי
של ״בית רבקה״ במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה, שהבאנקט השנתי יהי׳ מוקדש השנה לכבוד ידידינו הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצרכי ציבור רב פעלים ר׳ שניאור זלמן שי׳ גורעוויטש, בהכרת מאמציו למען בית רבקה ולמען כל מוסדות ליובאוויטש במונטריאול, ויהי רצון, שהיוזמה תהי׳ בהצלחה המירבית.

כל ענין הרי הוא בהשגחה פרטית, ומגלגלין זכות ליום זכאי — יו״ד כסלו, יום הגאולה של כ״ק הרבי האמצעי, בנו וממלא מקומו של כ״ק רבינו הזקן, שגם גאולתו היא בחודש זה, י״ט כסלו. התאריך של יום הבאנקט עצמו מלמד מה צריכה להיות המטרה בהתאספות בהזדמנות זו, לפי ההוראות שבעל־הגאולה מסר בעל־פה ובכתב ואח״כ ג״כ בספריו המודפסים, מיוסד על תורת החסידות הכללית, כפי שמבואר ומודגש בשיטת חב״ד של אביו הגדול וכל רבותינו נשיאינו שלאחריו, ובפרט כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו. וכידוע, ההוראות שבתורה הן גם נתינת־כח לבצע אותן בפועל. יסודה של שיטה זו היא, שאהבת ה׳, אהבת התורה ואהבת ישראל כולי חד, ושהעיקר הוא להמשיך זאת בפועל ממש, במעשים ופעולות ממשיות בכל התחומים של הפצת התורה והיהדות, בלי פשרות,

ובפרט בתחום חינוך הילדים, בנים ובנות, בו כל השפעה טובה, אפילו קטנה ועל אחת כמה וכמה גדולה, גדֵלה ומוכפלת כשהתלמיד והתלמידה גדלים ומתפתחים — כהמשל הידוע של שתיל רך, שכל הטבה בצעירותו, גדֵלה ומוכפלת כשצומח ונעשה אילן נושא פירות.

מכך מובן גם הזכות הגדולה של עסקני החינוך, ובמיוחד של

אורח הכבוד לאורך ימים ושנים טובות, שתמך הרבה במוסדות חב״ד־ליובאוויטש במונטריאול, בהמשיכו את המסורת של המשפחה החשובה, הן בתור עושה והן בתור מְעַשֶׂה — ע״י שמראה דוגמא חי׳ ומשפיע על אחרים לעשות בכיוון זה.

והיות שתורתנו, תורת אמת, אומרת, שהקב״ה אינו נשאר חייב וגומל מידה כנגד מידה, הרי בוודאי יוסיף בברכותיו לכל אחד ואחת ולכל אשר להם, בכל המצטרך, מידו המלאה הקדושה והרחבה.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור,

ובברכת חג הגאולה

מ. שניאורסאהן

י׳תשט״ז

[כרך ל עמוד מב]

ב״ה, י״ב כסלו, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

קיבלתי את מכתבו, בקשת ברכה פ״נ, מי״א תשרי, ובעת רצון יקרא על הציון של כ״ק מו״ח אדמו״ר נבג״מ זי״ע.

בימים אלו של חודש כסלו, שנקודתו וחתימתו של החודש הוא החנוכה, וודאי למותר להדגיש באריכות, שעד כמה שההנהגה בתורה ומצוות אצל עצמו ובסביבתו היא טובה ורצויה, נדרש הוא להוסיף בנר מצווה ותורה אור מיום ליום. וזהו הרי אחד הרמזים של חנוכה, שלמרות שמקיימים את המצווה של נר חנוכה במלואה על ידי הדלקת נר אחד בלילה הראשון, מכל מקום צריכים להוסיף עוד נר בלילה השני, וגם לאחר שכבר קיים את המצווה עם הוספה, עדיין אין זה מספיק וצריכים להוסיף עוד נר בלילה השלישי, וכן כסדר. והנמשל מובן.

יצליחו השי״ת לקיים את כל הבטחותיו לצדקה במידה המלאה ובהקדם ומתוך שמחה וטוב לבב. ובוודאי יוסיף השי״ת בברכותיו יוסיף וילך באור אצלו ומשפחתו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה

נ.ב. מפני סיבה התעכב המכתב, ואתו הסליחה.

י׳תשכד

[כרך ל עמוד מח]

ב״ה, כ׳ כסלו, התשל״ח
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי של מרכז
הישיבות תומכי־תמימים ליובאוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

היות שהמסיבה השנתית מתקיימת השנה בנר ראשון של חנוכה, הרי זה בוודאי יוסיף אור בהמשמעות והחשיבות של מפעל זה.

רבינו הזקן, בעל התניא והשלחן־ערוך — שבאנו זה־עתה מיום גאולתו, י״ט כסלו — מסביר את הקשר המיוחד של **חנוכה** עם **חינוך** (חינוך תורני), על פי הציווי **חנוך לנער על פי דרכו** גו׳. הנקודה בזה היא, שחנוכה, שמציין את ההתחדשות והתקדשותו של בית־המקדש, מזכיר לנו אודות המקדש והמשכן **הפנימי** שישנו בכל יהודי, כפי שהקב״ה ציווה: **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם** — **בתוך כל אחד ואחת**, שהכוונה בזה, שבית המקדש כפשוטו קשור עם הקדושה הפנימית שבכל יהודי, הבאה לידי ביטוי בקיום תורה ומצוות בחיי היום־יום; ויתירה מזו, קדושתו של בית־המקדש תלוי׳ בזה, כי כאשר יהודים התרחקו, ר״ל, מתורה ומצוות, זה הביא לחילול וחלישות של בית־המקדש, וכאשר יהודים התקרבו לתורה ומצוות במסירת־נפש ממש, זה הביא לחנוכת בית המקדש **בימים ההם** — וכן הוא גם **בזמן הזה**, שהחינוך בתורה ומצוות של כל בני ישראל יביא את הגאולה השלימה ובנין בית־המקדש על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

וזה מודגש במיוחד במצווה המיוחדת של חנוכה — הדלקת נרות חנוכה, שתוכנה הפנימי של מצוה זו היא, שיהודים מאירים את חיי היום־יום שלהם עם **נר מצוה ותורה אור**, ובאופן של **מוסיף והולך**, להוסיף עוד נר ועוד נר בכל לילה של חנוכה, למרות שמקיימים את מצות נר חנוכה בשלימות עם נר אחד בלילה הראשון, ובהוספה והידור בלילה השני, עדיין לא מסתפקים בזה ומדליקים נר נוסף בכל אחד מהלילות הבאים של חנוכה. ומזה מובן איך צריך להיות גם בכל עניני תורה ומצוות — בהוספה והידור מיום ליום.

לאור ההוראות הנ״ל, הנני מקווה ובטוח, שכל ידידי ותומכי

ישיבת ליובאוויטש המרכזית יחזקו את תמיכתם למוסד תורני זה ויאפשרו לו להמשיך להפיץ את אור התורה והמצוות, ובמידה הצומחת וגדלה. ובזכות זה בודאי יוסיף השם יתברך בברכותיו לכל אחד ואחת עם בני ביתם שיחיו, בתוך כלל ישראל, עד שיזרח האור הגדול של הגאולה השלימה ע״י משיח צדקנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור ולחנוכה מואר ולאור תמידי,

מ. שניאורסאהן

י׳תשכה

[כרך ל עמוד נ]

ב״ה, כ׳ כסלו ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדנו קרוב לימי האור של חנוכה, ראוי להתבונן במשמעותו של חג החנוכה לכלל ולפרט, ובמיוחד בימינו אלה בקשר עם אירועי התקופה האחרונה.

בכלל, כפי שהודגש כבר, ענינו של כל חג בישראל, אינו רק זכרון למאורעות שאירעו לפני שנים ודורות, אלא שעל החג והמצוות

כ׳ כסלו: להעיר אשר יציאת אדמו״ר הזקן מבית האסורים הי׳ בי״ט כסלו בעת תפלת מנחה, ביאתו לבית החסידים בפטרבורג היתה יותר מג׳ שעות לאחרי זה — היינו בכ׳ כסלו ואז (בבוקר) אמר: ביום הרביעי (כי אז חל יט״כ ביום השלישי) כו׳ נתלו המאורות, ושב לפלך שלו (ויטעבסק) בחנוכה (לקו״ד ח״א שיחת י״ט וכ׳ כסלו תרצ״ג (יב, א. כט, א. מב, א)) וראה ברכות הנהנין לאדה״ז (פי״ג ה״ה): לא יברך החולה (ברכת הגומל) עד שיחזור לבוריו לגמרי.

ובנות ישראל: שאף הן היו באותו הנס (שבת כג, א. ולהעיר מהרשב״ם פסחים קח, ב בתוס׳ שם) וחייבות בנ״ח (טושו״ע או״ח סתרע״ה ס״ג).

קרוב . . חנוכה: ראה במפרשי המקרא (וטעמי המצוות) הטעם שבכו״כ מאורעות שבתורה ובמצוותי׳ נזכר ונקבע הזמן דשבע ימים.

בימינו אלה . . התקופה האחרונה: להעיר מדברי השל״ה (חלק תשב״כ פ׳ וישב דרוש צאן יוסף בהג״ה) אשר ענין חנוכה קשור ופועל בכל העולם כולו. — ״וכשגברו החשמונאים . . נתחנך העולם״.

הקשורות בו לעורר את הרגש הפנימי העמוק המתאים, עד כדי לחיות מחדש המאורעות כמו בזמן שאירעו, כך שיהא דבר זה השפעה מיידית על ההתנהגות היום־יומית, במחשבה, בדיבור, ובעיקר במעשה בפועל ממש.

נוסף להוראה הכללית של כל החגים, הבאים להעיד שהקב״ה מנהיג את עם ישראל בהשגחה פרטית, בכל הפרטים ופרטי הפרטים, ו״לא ינום ולא יישן שומר ישראל״, ישנם לכל חג המצוות, הענינים וההוראות המיוחדים לו.

חג החנוכה מצטיין במצוה המיוחדת של הדלקת נר חנוכה. דבר זה מגלה מיד אף לעיני בשר, לכל עובר אורח, אפילו לבלתי־יהודי — שאור לבני ישראל גם כשבעולם מסביב חושך ואפלה, כפי שהדבר מתבטא בהדלקת הנרות ״משתשקע החמה״ דווקא, ועל פתח ביתו **מבחוץ**.

לכך באה נקודה נוספת, שהיא גם עיקרית, שבתי ישראל מתמלאים אורה על ידי כך שהם מכירים כי למרות שהם ״חלשים״ ו״מעטים״ במובן הגשמי, אין הם נבהלים מפני אלה שהם ״גבורים״ ו״רבים״ בגשמיות ובחומריות, ומתייצבים מולם בגבורה רוחנית ומסירת נפש, שהיהודים שואבים אותה מ״תורתך״ ומ״חוקי רצונך״, כאשר הדבר מגיע ליהדות, תורה ומצוות.

לחיות מחדש: להעיר מתורת הבעש״ט במרז״ל (מגילה יז, א) הקורא את המגילה למפרע לא יצא (כתר ש״ט — הוצאת קה״ת — הוספות ע׳ כד).

ובעיקר במעשה בפועל ממש: אבות פ״א מי״ז.

ו״לא ינום . . ישראל״: תהלים קכא, ד. — הנה לשון שמחה (ספרי קורח יח, ח. הובא בפרש״י שם).

חנוכה . . המיוחדת . . הדלקת נר: משא״כ נר שבת (ויו״ט) — דענינו שלום בית (שבת כג, ב. ולהעיר שברמב״ם הובא זה ב(סוף) הל׳ חנוכה ולא בהל׳ שבת — משא״כ בטושו״ע).

חנוכה . . במצווה המיוחדת של הדלקת נר חנוכה: להעיר מהצפע״נ לרמב״ם (הל׳ חנוכה פ״ג, ה״ג): דעכשיו כו׳ נשאר רק מן (נס) הנרות (בהדה״נ — ולא על שניצולו מן העכו״ם), אבל לע״ע לא מצאתי לו חבר. ובכלל צע״ג — שהרי גם עכשיו אומרים ועל הניסים.

״משתשקע . . מבחוץ: שבת כא, ב. — משא״כ נרות המנורה בביהמ״ק ונרות שבת — שהם מבעוד יום ובפנים דוקא. וראה אוה״ת ד״ה מצותה משתשקע החמה (בראשית כרך ה׳ תתקמ, ב). דשנת תר״ל. תרע״ח. ועוד.

״חלשים״ . . רצונך״: כב״ועל הניסים״.

מ״תורתך״ ומ״חוקי רצונך״: דיוק לשונות אלו ראה ד״ה מאי חנוכה, תש״א (סה״מ תש״א ע׳ 59). ובכ״מ.

כך הדבר בימים ההם וגם בזמן הזה. יהודים הם תמיד "המעט מכל העמים", ואינם יכולים להתמודד עם אומות העולם בגשמיות. אך ברוחניות המצב הפוך, והכח הרוחני של "הקול קול יעקב" מבטל את הכח החומרי של "הידים ידי עשו", עד ש"ורב יעבוד צעיר" — ש"עשו" נכנע ל"יעקב" ועובד אותו. הנצחון אינו רק ברוחניות, כי אם גם, פשוט, בגשמיות, "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים" במובן הפשוט, על כל התוצאות של הדבר.

* * *

וזו אחת מן ההוראות של נר חנוכה, שגם כשנמצאים במצב של "משתשקע החמה", ובפרט בחושך הכפול והמכופל של ימים אלה, האחרונים של הגלות ("עקבתא דמשיחא"), אין היהודי מתפעל מן החושך של הרחוב, והוא מאיר את ביתו בנר מצוה ותורה אור, וגם לא מסתפק בזה, כי אם עושה זאת "על פתח ביתו מבחוץ", שגם העולם כולו יראה שבישראל זורח אור תורה ומצוות, המגרש את החושך, ומתקיים הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", שכל עמי העולם **רואים** כי בני ישראל קשורים עם הקב"ה והם מתמלאים פחד ונעשים חסרי אונים לעומתם.

הוא, אמנם, צריך לפעול גם בדרך הטבע, להדליק נר המורכב

וגם בזמן הזה: שג"ז נרמז ב"זמן הזה". — ובקדושת לוי (דרושים לחנוכה ד"ה בנוסח הברכה): וזהו שאנו אומרים בי"ח ולעמך ישראל עשית כו' כהיום הזה כו' דגם היום התשועה ופדיון בימים ההם כמו בעת ההוא. ובלבוש (סתרפ"ב ס"ב) שלכן צ"ל "ובזמן הזה". — וראה לקו"ד שם כא, א.

"המעט מכל העמים": דברים ז, ז.

"הקול . . עשו": תולדות כז, כב. ובב"ר שם.

ש"ורב יעבוד צעיר": שם כה, כג. וראה תיב"ע שם.

"מסרת . . מעטים": ב"ועל הניסים".

ימים אלה, האחרונים . . ("עקבתא דמשיחא"): ראה סוטה בסופה — סימני הזמן דעקבתא דמשיחא.

בנר מצוה ותורה אור: משלי ו, כ"ג. וראה רש"י (שבת כג, ב) ד"ה בנים.

עושה זאת: ההדלקה, כי הדלקה עושה מצוה (שבת כג, א). וראה פע"ח ש' החנוכה.

המגרש את החושך . . חסרי אונים: ראה פי' מחז"ל (שבת כא, ב) דכליא ריגלא דתרמודאי — אותיות מורדת (בד"ה מצותה משתשקע הנ"ל. ועוד).

"וראו . . ממך": דברים כח, יוד. דרז"ל (ברכות ו, א) דבפרט קאי על תפילין וראה בשייכות תפילין לחנוכה לקו"ש כרך ה' ע' 226.

לפעול גם בדרך הטבע: גם בחייו בכלל, כי אין סומכין על הנס (פסחים סד, ב) ונאמר וברכך ה"א בכל אשר תעשה (דברים טו, יח. — וראה קונטרס ומעין מאמר כג ואילך). ועיין או"ת להה"מ ד"ה גדולים צדיקים שמהפכים (קי"א, ד). והרי ועמך כולם צדיקים.

מפתילה או שמן, וכיוצא בזה, גשמיים, ויתר על כן — המצוה מתבטאת בכך דווקא.

אך הדבר מביא מיד את האור האין־סופי של הקב״ה אל ״ביתו״ ואל ״מבחוץ״ (העולם החיצוני) עד ש״יראו כל עמי הארץ״ — **כולם רואים** זאת במדה כזו של בהירות, של אורה ושל תוקף עד כדי ״ויראו ממך״, שאפילו ״ידי עשו״ לא רק שאינן שולטות, ח״ו, בבני ישראל, כי אם אף מסייעות ומשרתות את בני ישראל: ״ורב **יעבוד** צעיר״.

כך גם בנוגע לצד ה״גויי״ ולחילוניות של העולם ושל הסביבה, בחיים הפרטיים של יום־יום, אין היהודי מתפעל מכל הענינים, כי אם אדרבא: הוא מנצחם, והופכם למסייעים, על־פי הנוסח המפורסם: ״וכל מעשיך״ — עניני חול ורשות — ״לשם שמים״, ו״בכל דרכיך דעהו״ עד ש״אתהפכא חשוכא לנהורא״ (החושך הופך לאור).

* * *

ומשום ההוראה המיוחדת והחביבות של מצות נר חנוכה, הרי ״המנהג הפשוט״ (כלשון הפוסקים) הוא שכל היהודים מדליקים נרות חנוכה באופן של ״מהדרין מן המהדרין״: ״מוסיף והולך״, להוסיף עוד נר ועוד נר בכל לילה מלילות החנוכה, למרות שמצות נר חנוכה מתקיימת בשלימות על ידי נר אחד בלילה הראשון, ובהוספה והידור של שני נרות בלילה השני, אין מסתפקים בכך כי אם מוסיפים והולכים בהידור המירבי כדי להאיר יותר ויותר.

* * *

נר . . פתילה . . שמן: ראה ביאורם בדרושי חנוכה (תו״א ד״ה מי כה׳ אלקינו. שערי אורה ואוה״ת שם. ועוד).

המצווה מתבטאת בכך דווקא: ויתירה מזה — ידועה השקו״ט — איך הדליקו נרות המנורה משמן נסי, אפילו את״ל שבנס נברא שמן זית גשמי.

שאינן שולטות: בראשית רבה שם.

ו״כל מעשיך״ . . דעהו״: טושו״ע או״ח סרל״א.

ש״אתהפכא חשוכא לנהורא״: ע״ד לשון הזהר ח״א ד, א. ובתו״א רד״ה בכ״ה בכסלו ובש״א ואוה״ת שם — בנוגע לחנוכה בפרט. ובירוש׳ ברכות ספ״ט דאברהם עשאו ליצה״ר טוב.

והחביבות של מצות: כי ״מצוות נ״ח מצוהחביבה היא עד מאד״ (רמב״ם הל׳ חנוכה פ״ד הי״ב).

מנהג הפשוט: רמ״א בשו״ע או״ח (סתרע״א, ס״ב) — נוסף על המנהג ״פשוט בכל ערינו בספרד״ שברמב״ם שם ה״ג.

חנוכה . . ״מהדרין מן המהדרין״: ראה לקוטי לוי״צ לזח״א ע׳ ריד.

ויהי רצון שכל אחד ואחת בתוך כלל ישראל יבצע בפועל את הוראות נר חנוכה בחיי יום יום, והדבר יקרב את הגשמת היעוד של הנבואה האלוקית שגם כאשר ה״חושך יכסה ארץ וערפל לאומים״ — ״ועליך יזרח ה״״ וגו׳, וכמו בימים ההם, שבהם ״הדליקו נרות בחצרות קדשך״, נזכה להדלקת הנרות בבית המקדש השלישי והנצחי, וכלשון הכתוב: ״ויהי בשלם סוכו״, המוסב לבית המקדש בירושלים עיר הקודש, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו ובקרוב ממש.

בכבוד ובברכה לחג חנוכה מאיר ול״תמיד״ מאיר

מנחם שניאורסאהן

י׳תשמב

[כרך ל עמוד סח]

ב״ה, ט׳ טבת, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ״ז כסלו,

עליו לדאוג למצוא ידיד בעיר בה בתו תחי׳ נמצאת כעת, שבאופן דיסקרטי יברר מה קורה איתה וישפיע עליה ויעזור לה להשתחרר מהסכנה ר״ל.

ואולי כדאי שיעמוד בקשר עם הרב דשם ויבקש ממנו לפעול מה שביכולתו בענין זה.

אולי גם כדאי שהוא או זוגתו יסעו לשם לפעול בענין זה — אם

ה״חושך . . יזרח ה״״: ישעי׳ ס, ב.

נרות בחצרות: ידועה הקושיא נרות בחצר מאי בעי. וי״ל פירושו דכשראו הניסים הדליקו נרות (של שמחה וכבוד שכינה — ע״ד נרות דשמחת בית השואבה בעזרת נשים (סוכה נא, א) ונרות ביהכ״נ (ברכות נג, א) וכל אלו א״א בהיכל, כ״א) בחצרות קדשך ו(גם) קבעו כו׳.

הנרות . . והנצחי: להעיר שנרות חנוכה אינם בטלים לעולם (רמב״ן ר״פ בהעלותך ממדרש).

״**ויהי בשלום סוכו״:** תהלים עו, ג. ובתרגום.

משיח צדקנו: שהוא משמונה נסיכים (סוכה נב, ב) בדוגמת שמונת ימי חנוכה (תו״א דרושי חנוכה לד, א. סהמ״צ להצ״צ מצות נ״ח. ועוד).

ישנם סיכויים שיוכלו להצליח בזה.

יתן השי״ת, שמאמציהם בענין זה יהיו בהצלחה ויוכלו לבשר בשורות טובות בזה.

בברכה.

י׳תשצז

[כרך ל עמוד קיג]

ב״ה, א׳ פקודי, התשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בחגיגת חנוכת הבית
של ״בית רבקה״, ברוקלין, נ.י.
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה אודות חגיגת חנוכת הבית המתוכננת, ויהי רצון שיהיה זה בהצלחה בכל המובנים.

היות אשר — בהשגחה פרטית — נקבעה החגיגה למוצאי שבת־קודש פ׳ פקודי, צריכים אנו להפיק ממנה לימוד והוראה השייכת במיוחד לחגיגה, בהתאם לפתגם הידוע של רבינו הזקן, ש״צריכים לחיות עם הזמן״ — של פרשת השבוע.

פ׳ פקודי מתחילה בסיכום התרומות למשכן וממשיכה לספר כיצד המשכן, עם כל פרטיו, הוקם בפועל, לפי כל ההוראות של הקב״ה, וזה המשיך את השכינה האלקית לבני ישראל, כהבטחת הקב״ה **ושכנתי בתוכם**.

כידוע, במשכן השתתפו כל היהודים, אנשים ונשים, אבל הנשים היו הראשונות שנענו בתרומותיהן למשכן, מתוך התמסרות וחפץ לב יוצאים מן הכלל.

אף על פי, שבזמן הזה, חסר המשכן ובית המקדש (בגשמיות), אבל הרי התורה וכל הענינים בתורה — הינם נצחיים. וכאשר קוראים בתורה בכל שנה (בברכות לפני ואחרי הקריאה) אין זה סתם לזכרון, להזכר אודות המשכן ובית המקדש של פעם; אלא משום שהענין של משכן ומקדש — במובנם הפנימי והרוחני, והנצחי — קיים תמיד

אצל בני ישראל, בכל הזמנים, וזהו גם הענין של **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם** — **בתוך כל אחד ואחת**, בזמן הזה — שהשליחות האלוקית של כל יהודי, איש ואשה, היא להביא בפועל שהשכינה תשרה אצלו ובסביבתו, אצל כל היהודים, ע״ז שההנהגה היום יומית היא בהתאם לרצון האלוקי, ע״פ תורתו ומצוותיו.

ואם כך צריך להיות כל השנה, על אחת כמה וכמה בזמן שקוראים בתורה אודות המשכן, ובפרט כשמתאספים במסיבת חנוכת הבית של מוסד שמחנך בנות יהודיות לפי הדוגמא של בוני המשכן, שהן תוכלנה לבצע את שליחותן בתור ״עקרת הבית״ במידה המלאה, שכל הבית ובני הבית יתנהלו כמו שצריך על היסודות הנצחיים של תורה ומצוות, קדושה וטהרה.

הזכות של כל המשתתפים בהחזקת והרחבת ״בית רבקה״ — בממונם בגופם ובנשמתם — ודאי תעמוד לכל אחד ואחת עם בני ביתם שיחיו להצליח בכל הנ״ל ובכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות, ושהכל יהי׳ בשמחה ובטוב לבב, ובמיוחד שהחגיגה מתקיימת בחודש ש״מרבין בשמחה״ ו״ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר״ — בכל הפירושים — כן תהי׳ לנו ולכל ישראל.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י׳תשצח

[כרך ל עמוד קטו]

ב״ה, כ״ח אדר א׳, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים במסיבה השנתית
של ״נציבי הישיבה״ תומכי תמימים ליובאוויטש
במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל את הידיעה אודות המסיבה המתוכננת, ויהי רצון שתהיה בהצלחה גדולה בכל הפרטים.

היות שהמסיבה מתקיימת אור ליום ה׳, ז׳ אדר ב׳, מודגש בכך

הקשר של המאורע החשוב עם **שנת־העיבור**, שענינה של שנת העיבור הוא הרי להשלים ולהשוות את שנות־הלבנה עם שנות־החמה. כי היות שהמנין של בני ישראל הוא לפי הלבנה, ושנת הלבנה חסרה כאחד־עשר ימים לעומת שנת החמה, מוכרחים להשלים החסרון על ידי הוספת חודש נוסף בכל שתיים או שלוש שנים, כדי שהחגים יחולו בתקופה המתאימה בשנה — פסח בחודש האביב, סוכות בסתיו, וכו׳ — כמצויין בתורה.

אמנם, היות שכל הענינים בתורה (מלשון הוראה) הם הוראות איך יהודי צריך להתנהג בחיי היום־יום כדי למלא את משימתו להקב״ה ולאנושות, כך גם בשנת־העיבור ישנה הוראה, שאם למישהו חסר משהו בענינים שהיו צריכים לבצע, או בשלימות של הענינים — וזהו הרי דבר וודאי, שאפילו השלימות הקודמת איננה מספיקה לגבי המצב הנוכחי — צריכים למלא זאת במידה המלאה. ובזה לא תלויים לא בלבנה ולא בחמה — בטבע — אלא בו בעצמו,

בפרט על פי הפתגם הידוע של כ״ק מו״ח אדמו״ר: שכאשר יהודי מחליט החלטה חזקה לעשות דבר טוב, אפילו כשנראה שזהו למעלה מכוחותיו לעת עתה, הקב״ה פותח עבורו צינורות ואפשרויות חדשים על מנת לבצע זאת.

אם כן הוא בכל עניני תורה ומצוות — על אחת כמה וכמה בתחום החינוך על טהרת הקודש, שכמה שיפעלו בזה נשאר עדיין הרבה מאוד לפעול. ובפרט כשלוקחים בחשבון את האופי המיוחד של הישיבה הנודעת לתהילה תומכי תמימים ליובאוויטש במונטריאול, שכמו כל ישיבות ליובאוויטש, בה מתחנכים התלמידים עם הכרה עמוקה, שיש להם שליחות חיים מהקב״ה להפיץ ולחזק יהדות בכל מקום, ולעשות זאת במסירות־נפש.

לכן הנני חזק בתקווה, ש״נציבי הישיבה״ וכל ידידי, שהודות להם יכולה הישיבה להתגאות בהישגיה הגדולים למופת, יגדילו יותר — ברוח שנת העיבור — את עזרתם ותמיכתם, כדי להשלים גם את מה שיכלו להוסיף ולפעול בשנים האחרונות באם היו לה את האמצעיים הכספיים לכך.

והשם יתברך יעזור, ובוודאי יעזור, שיעשו ויפעלו זאת בשמחה ובטוב לבב, ובפרט שהמסיבה מתקיימת בחודש ש״מרבין בשמחה״, ושיקויים אצל כל אחד ואחת, בתוך כלל ישראל, ״ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר״, הן במובן הפשוט והן במובן הפנימי יותר

של "אורה — זו תורה" וכו'.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות ולפורים שמח

מ. שניאורסאהן

י'תתי

[כרך ל עמוד קכה]

ב"ה, כ"ט אדר שני, ערב ראש חודש ניסן, ה'תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

היום הזה, ערב ראש־חודש חודש ניסן, המסיים את חודש אדר וקושר אותו עם חודש ניסן, יש לו משמעות מיוחדת, כמוסבר להלן, ולכן יש לו גם הוראה מיוחדת בחיי יום־יום של יהודי, ככל עניני התורה (במובן של "הוראה").

דברי הקדמה לענינו: בעם ישראל — חיים נורמליים מלאים, שהם חיים על פי התורה בשלימותה, קשורים, בזמן ובמקום, בזמן של בית־המקדש ובמקום של ארץ הקודש. אז אפשר לקיים בפועל גם את המצוות התלויות בזמן ובמקום האמורים, וכן אפשר אז לקיים את כל המצוות באופן נעלה יותר.

המשמעות המיוחדת של יום ערב ראש־חודש ניסן קשורה בעובדה שביום זה הסתיים החודש של תרומת "מחצית השקל", על־

משמעות . . ולכן . . הוראה: שהרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה (קידושין מ, ב).

התורה . . "הוראה"): זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק.

המצוות . . באופו נעלה יותר: ראה ספרי עקב יא, יז. רמב"ן עה"ת אחרי יח, כה. ובכ"מ. ועיקר השלימות בזה — בגאולתנו בימוה"מ ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך.

הסתיים החודש: אף שבמקומות רחוקים התחילו לפני זה (ראה ב"ב פ"ג מ"ב "ילכו ויודיעוהו שנה") והגיעו לאחרי זה (שקלים ספ"ג).

"מחצית השקל": בהבא לקמן בזה — ראה רמב"ם הל' שקלים. ולהעיר אשר הרמב"ם בספרו קבע הלכות אלו לא בספר עבודה או קרבנות, כ"א בס' זמנים בין הל' שופר סוכה ולולב והל' קדוה"ח. ואולי י"ל הטעם כי מחצה"ש היא מצות היחיד (ולא שהצבור שהוא המחויב בקרבנות צבור — מחויב להתרים את היחיד) אחת בשנה לפני

ידי כל אחד מבני ישראל בארץ ישראל ובחוץ־לארץ, שהחל בראש־חודש אדר, ומיד למחרת, ביום הראשון בניסן, צריך להיות: ״**חדש** והבא קרבן מתרומה **חדשה**״. מן הקופה שנאספה מחדש — חודשה הקרבת קרבנות הצבור, החל בקרבנות יום־יום (קרבן התמיד וכו׳), וכך בשאר הקרבנות של שבת, ראש־חודש, המועדים וכו׳, במשך כל השנה, עד לראשון בניסן הבא.

פירוש הדבר הוא, איפוא, שבראש־חודש ניסן החלה שנה חדשה בקשר להקרבת קרבנות הצבור בבית המקדש, שנעשתה בשליחות עם ישראל כולו וכל יהודי במיוחד.

* * *

אחד ההסברים לכך שדוקא מראש־חודש ניסן החל סדר חדש בקשר לעבודה בבית־המקדש, הוא — משום שהקב״ה קבע בראש־חודש ניסן את חודש ניסן — חודש הגאולה — כראשון לכל חדשי השנה (״החודש הזה לכם ראש־חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה״), ובד בבד צוה כיצד להתנהג בקרבן־הגאולה, קרבן הפסח.

לכאורה, תחלת השנה, ראש־השנה, מהווה היום הראשון לחודש תשרי. ברם, זאת בהתאם לסדר בריאת־העולם, כפי שהקב״ה ברא את העולם ומנהיג אותו ״בדרך הטבע״ — כאשר במבט **שטחי** נראה שהכל מתנהל באופן ״טבעי״, משום שהאלקות מסתתרת ומתכסה, כביכול, בעולם ובטבע (״עולם״ במובן של ״העלם״, ו״אלקים״ — [״בראשית ברא אלקים״] — בגימטריא: ״הטבע״), בכל ראש־השנה מתחדשת ומתחזקת **ההנהגה האלוקית הטבעית.**

ר״ח ניסן. והל׳ קדה״״ח נאמרו בר״ח ניסן ומחצה״ש בראשונה הייתה (לאחרי שופר דר״ה) למחרת יוהכ״״פ. — כן להעיר ממש״כ הקדמתו לפיה״מ טעם סידור מקום מס׳ חגיגה.

״**חדש והבא . . חדשה״:** ר״ה ז, א. מגילה כט, ב.

שבראש־חודש ניסן . . בבית המקדש: ולהירושלמי (שקלים בתחלתה, ר״ה שם) כן הי׳ גם במשכן וכ״כ בפרש״י **בש״ס** (שבת פז, ב) ד״ה ראשון לעבודה — משא״כ לפרש״י **עה״ת** תשא (ל, טו) שכדרכו מפרש ע״פ **פשוטו** של מקרא. ונמצא כן **כו״כ** בפרש״י עה״ת. (ומש״כ בראי״ם שם, טז (קרוב לסופו) — לא זכיתי להבין). ואכ״מ.

וכל יהודי במיוחד: ראה פרש״י קורח טז, טו (מתנחומא). רמב״ם הל׳ תמורה פ״א ה״א בסופה. צפע״נ כללים מע׳ קרבן צבור (קכג).

חודש הגאולה: שמו״ר פט״ו, יא. וראה אוה״ת בא ע׳ רסד ואילך.

(״החודש הזה . . השנה״): בא יב, ב.

(״עולם״ . . ״העלם״: לקו״ת שלח לז, ד. ובכ״מ.

ו״אלקים״ . . ״הטבע״): פרדס שי״ב פ״ב. שעהיוה״א רפ״ו.

אלא שישנה הנהגה אלוקית נוספת, **הנהגה נסית,** הנעלית מן הטבע, ופורצת את כל הגבלות העולם. הנהגה זו קשורה בחודש ניסן, ולפיכך נקרא חודש זה בשם "חודש הגאולה", שלפי פשוטם של דברים הוא קשור ביציאת מצרים, גאולת עם ישראל כולו מן השעבוד במובנו הפשוט, מעבדות מצרים, ובמשמעות עמוקה יותר — השחרור מן ההגבלות ("מצרים" במובן של מיצרים וגבולים) של הטבע, וכן הגאולה האישית של כל יהודי במיוחד,

דבר שעל־פי הטבע הי' בלתי אפשרי לגמרי, אלא שהקב"ה הראה ועשה "את כל **הנסים** האלו: הוציאנו מעבדות לחרות", וכו'.

זה גם ענינם של "בית **המקדש**" ו**הקרבנות** — לרומם את היהודי למעלה מן הטבע, ולקרבו לאלקות, לעשות אותו ואת ביתו ואת כל השייך אליו — **קודש**,

עד שגם מדותיו ותכונותיו ה"טבעיות", תהיינה מזוככות נעלות ומקודשות, עד שכל התנהגותו היום־יומית נעשית — לשם שמים.

אך אסור לו להמשיך ולעמוד באותו מצב קודם, ככל שיהי' טוב מצב זה — כי אם צריכה להיות התחדשות, אותה הוא מבצע בכוחות שצבר עד עתה,

צריכה להתחיל שנה חדשה גם בהתנהגותו שלמעלה מן הטבע, ולשם כך הוא מתכונן בחודש הקודם, באמצעות תרומת מחצית

ההנהגה . . הטבעית . . הנהגה נסית: עקידה פ' בא עה"פ החודש גו' (שער לח). הובא ונתבאר באוה"ת בראשית יח, ב ואילך. רד"ה החודש תרנ"ד. תרס"ו. תרע"ח (דפ' החודש). ועוד. וראה בארוכה לקו"ש חי"ז ע' 148 ואילך.

("מצרים" . . מיצרים וגבולים): ראה תו"א עא, ג ואילך. ובכ"מ.

הגאולה . . של כל יהודי: ראה תניא פמ"ז.

שעל־פי הטבע . . בלתי אפשרי: כי "לא הי' עבד יכול לברוח ממצרים" (מכילתא הובא בפרש"י יתרו יח, ט). וראה מכילתא שם ר"פ ששקולה יצי"מ כנגד כל הנסים כו' ולהעיר מכתהאריז"ל בפי' מה נשתנה הלילה הזה.

"את כל הנסים . . לחרות" וכו': הגש"פ — מפסחים קטז, ב במשנה.

"בית־המקדש" . . לרומם: כמדרז"ל (חגיגה ב, א) כדרך שבא לראות כך בא ליראות. וראה בס' טעהמ"צ דעלי' לרגל. ועוד. וראה תוד"ה כי מציון (ב"ב כא, א).

והקרבנות . . לרומם . . ולקרבו: דאמאי איקרי קרבן אלא מפני שמקרב (ס' הבהיר סי' מו (קט). ועייג"כ זח"ג ה, א. של"ה מס' תענית (ריא, ב). פע"ח שער התפלה פ"ה). וראה ד"ה טעמה תש"ט פ"ב. ד"ה באתי לגני השי"ת פ"ב.

מדותיו . . ה"טבעיות": ראה כתר ש"ט (הוצאת קה"ת) סי' כד. לקו"ד כ"א נו, א ואילך (הובא ונתבאר ב"התמים" חו' ג' ע' סו ואילך).

התנהגותו . . לשם שמים: אבות פ"ב מי"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ב. תניא רפ"ז.

השקל, עד ערב ראש־חודש ניסן, כדי שהקרבן הראשון בבית־המקדש בחודש ניסן יקרב מיד באופן מחודש, וההתחדשות שבה הוא נוטל חלק תחדור בקרבו באור וקדושה גדולים יותר בחיי יום־יום, בדרגה נעלית יותר בהשוואה לשנה החולפת.

* * *

כפי שהוסבר פעמים רבות, הרי למרות שבית־המקדש והקרבנות אינם קיימים עתה (עד שיתוקנו שוב בגאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו) — בית־המקדש הפנימי והרוחני — שהוא הלב היהודי והבית היהודי, בית־הכנסת ובית־המדרש — **קיים**, וכך גם ההבטחה האלוקית: ״ושכנתי בתוכם — בתוך כל אחד ואחת״,

וכן ה״קרבנות״ הרוחניים היום־יומיים — התקרבותו של כל יהודי אל הקב״ה (על־ידי תפלה, תורה ומצוות),

שכן כל אלה הם דברים הנעלים מן הטבע, למעלה מן הזמן ומן המקום, ולכן גם למעלה מן הגלות.

ברם, ככל שענינים אלה בוצעו בעבר במדה טובה — הרי כשמתחילה שנה חדשה, ומבחינה רוחנית רחבה יותר כשמתחיל יום חדש שאז נעשה ״בריאה חדשה״, צריך היהודי לחדש ולהעלות את ה״מקדש״ ואת ה״קרבנות״ הפנימיים שלו.

וההכנה לכך בפועל היא על־ידי תרומת ״מחצית השקל״ שלו,

שנה חדשה . . באופן מחודש . . בדרגה נעלית יותר: כהציווי ״מעלין בקודש״ (ברכות כח, א. וש״נ). והעלי׳ משנה לשנה היא באופן מיוחד, שהרי בכל שנה נתחדש ויורד ״אור חדש עליון יותר שלא הי׳ מאיר עדיין מימי עולם״ (אגה״ק סי״ד).

באור: שזהו ענין ביהמ״ק כמדרז״ל עה״פ חלוני שקופים אטומים (ויק״ר פל״א, ז. ובכ״מ. וראה מנחות פו, ב).

בית־הכנסת ובית־המדרש: ראה מגילה כט, א: ואהי׳ להם למקדש מעט אלו בתי בנסיות ובתי מדרשות.

בית־המקדש . . והרוחני . . הלב: סה״מ תש״ח ע׳ 132 ואילך.

״ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח.

״ושכנתי בתוכם — בתוך כל אחד ואחת״: ר״ח שער האהבה פ״ו (קרוב לתחלתו). של״ה שער האותיות אות ל׳. מס׳ תענית רד״ה מענין העבודה. פ״ תרומה חלק תו״א — שכה, ב. שכו, ב. לקו״ת ר״פ נשא. ובכ״״מ.

ה״קרבנות״ הרוחניים . . תפלה: ראה ברכות כו, ב: תפלות כנגד תמידין תקנום. וראה ד״ה טעמה, באתי לגני הנ״ל.

תפלה, תורה ומצוות): ג׳ דברים שעליהם העולם עומד (אבות פ״א מ״ב) וכללות כל המצוות (ל׳ צוותא וחיבור).

יום חדש . . ״בריאה חדשה״: ראה שו״ע אדה״ז או״ח מהדו״ק רס״ד.

שתוכנה — גיוס כל משאביו ואפשרויותיו על־מנת להעלות ולרומם גם את התנהגותו העל־טבעית לדרגה גבוהה עוד יותר, בידעו שכל שהוא עושה אינו אלא "מחצית", ואת המחצית השני' נותנים לו מלמעלה ("הקב"ה עוזרו"). מזה הוא שואב כוח לבצע את ה"קפיצה" וה"פסיחה" כדי לחדש את המקדש הפנימי שלו, ואת כל ה"קרבנות" שיביא במשך כל השנה הבאה מדי יום ביומו, ודבר זה גם מסייע לו שכל החלטותיו הטובות תתבצענה בפועל ובשלימות.

במיוחד הדברים אמורים בשנה זו שהיא "שנת עיבור", כשנוסף עוד חודש, נוספו כוחות מיוחדים כדי **להשלים** את כל מה שחסר במשך השנה החולפת והשנים הקודמות, כפי שהוסבר בענין בהרחבה פעמים רבות בקשר עם שנת העיבור.

* * *

ויהי רצון שההתבוננויות האמורות — באופן שתבואנה לידי מעשה בפועל שהוא העיקר — דבר המהווה גאולה פרטית, של יציאה והתעלות למעלה מן הסדר הרגיל של "הרגל נעשה טבע שני", כפי שהיא מתבטאת בחיי יום־יום של יהודי — תקרב את הגאולה הכללית, הגאולה האמיתית והשלימה, הקשורה אף היא בחודש ניסן — "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל" — ובחג הפסח, זמן חרותנו,

— הגאולה הראשונה של עם ישראל, שהיא גם הכנה והקדמה לגאולה האחרונה והנצחית — "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו

"מחצית השקל" . . אינו אלא "מחצית": ראה תו"א הוספות קיב, א ואילך. אוה"ת תשא ע' א'תתקז ואילך. א'תתקיא. וראה לקו"ש ח"ג ע' 927.

("הקב"ה עוזרו"): סוכה נב, ריש ע"ב. קידושין ל, ב. וראה תניא רפי"ג. וראה (בנוגע ליצי"מ) כתר ש"ט (הוצאת קה"ת) סי' יד. וראה אוה"ת (בא (כ"ז) ע' ב'תרלג ואילך) ע"ד חצות לילה דיצי"מ.

ה"קפיצה" וה"פסיחה": ושייך לפסח ד"קרוי פסח על שם הדילוג כו'" (פרש"י בא יב, יא. ועד"ז בפרש"י שם. יג).

"שנת עיבור": ובפרט שבשנה זו נשלם המחזור קטן. דאז "ישלמו שני החמה עם שני הלבנה" (רמב"ם הלי קדוה"ח רפי"ז).

שהוסבר . . בהרחבה: ראה בארוכה מכתב כללי דוא"ו תשרי תשל"ח (לקו"ש חי"ד ע' 477 ואילך).

מעשה . . העיקר: ראה אבות פ"א מי"ד.

"הרגל נעשה טבע שני": שבילי אמונה נ"ד ש"ב. וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו. תניא פי"ד (וראה ג"כ פמ"ד).

"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל": שמו"ר שם. ואף שבגמרא (ר"ה יא, א) יש פלוגתא בזה — הרי במדרש (שם) הכריע סתם שבניסן עתידין להגאל (אוה"ת בא ע' רנט. ד"ה החודש ה'ש"ת בתחלתו).

נפלאות״,

וכשם שביציאת מצרים, עלי׳ נאמר: ״אתה הא־ל עושה פלא (— עוד בהיותם בגלות מצרים —) — גאלת בזרוע עמך״, יהא כן גם עתה ובקרוב ממש, ״ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון״, שיבנה בית־המקדש ב״שלם״ (ירושלים), ותחודש הקרבת הקרבנות בפועל, כולל קרבן־הפסח, כפי שאנו אומרים ב״הגדה״, מיד עם ראשית חג הפסח. ״שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים״ (מקרבן החגיגה ומקרבן הפסח),

בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

ולחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

י׳תתטו

[כרך ל עמוד קלה]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

מרת יטל תחי׳ רבינסקי

ברכה ושלום!

בנוסף לפ״ש שהנני מקבל מזמן לזמן על ידי בתה וחתנה הרב צבי הירש, שיחיו, צאלער, שמחתי לקבל את התכתבותה באידית ולאחרונה גם את מכתבה ומתנתה, כיסוי לחלות לכבוד שבת־קודש.

הנני מודה לה על שימת הלב והאיחולים הטובים.

״**כימי צאתך . . נפלאות״:** מיכה ז, טו. וראה או״ת להה״מ ר״פ וארא.

״**אתה האל . . עמך״:** תהלים עו טו־טז.

״**ויהי בשלם . . בציון״:** שם עו, ג ובתרגום שם.

הגאולה . . והנצחית: שאין אחרי׳ גלות (תוד״ה ה״ג ונאמר — פסחים שם).

ב״שלם״ (ירושלים): ראה ראב״ע שם: היא ירושלים אולי נקראה כן כי היא שלימה כו׳. וראה תוספתא ברכות ספ״א. זח״א פו, ב (ובביאוה״ז לאדהאמ״צ ולהצ״צ שם). שם קעב, ב. תוד״ה הר — תענית טז, א. אוה״ת לך ד״ה ומלכי צדק. לקוטי לו״צ לזח״א ע׳ פו.

״**שמחים בבנין עירך . . הפסחים״:** ברכת ״אשר גאלנו״ (מפסחים שם).

וכפי שחכמינו מבטיחים, שמי שמברך יהודי מתברך מהקב״ה בעצמו, יברך אותה השם יתברך וימלא את משאלות לבה לטובה, ובפרט לרוות רוב נחת אמיתי, נחת תורני, מכל ילדי׳ ונכדי׳ שי׳ ולקבל זאת בבריאות טובה לאורך ימים ושנים טובות.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח.

י׳תתיז
[כרך ל עמוד קלח]

ב״ה, יום ג׳, י״א ניסן, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בעמדינו בחודש ניסן, ימים ספורים לפני חג הפסח, ובהמשך למדובר על המשמעות הכללית של חודש זה, חודש ניסן, בכך שהוא מציין ומבטא את **ההנהגה הנסית** האלקית (כפי שהדבר גם רמוז בשמו של החודש: ״ניסן״ — מלשון ״נס״), וההוראה שישנה מכך לגבי ה״הנהגה הנסית״ היום־יומית של כל יהודי: לצאת, בכל הקשור לתורה ומצוות, ממסגרת של הגבלות, דבר המהווה גם תוכנו הפנימי של ״יציאת מצרים״, יציאה מ״מיצרים״ וגבולות —

נתעכב בזה על פרטים מסויימים בענין האמור, שהרי גם הפרטים — ככל הפרטים שבתורה (״תורה״ — מלשון הוראה) — מהווים הוראות והדרכות בחיי יום־יום.

* * *

יום ג׳: שהוכפל בו כי טוב, טוב לשמים וטוב לבריות — נתבאר בארוכה בהגש״פ (קה״ת תשל״ו) ע׳ שסו ואילך.

ובהמשך למדובר: מכתב מיום כ״ט אדר שני, ערב ראש חודש ניסן ש.ז.

״ניסן״ — מלשון ״נס״): ראה ברכות (נז, רע״א) וכפרש״י שם ד״ה תנינא: נוני״ן הרבה נסים רבים. — ואף ששמות החדשים עלו בידם מבבל (ירוש׳ ר״ה פ״א ה״ב. ב״ר פמ״ח, ט) הרי נזכרו ניסן וכו׳ במג״א. ויתרה מזו הרי דרז״ל טט בכתפי פת באפריקי (סנה׳ ד, ב — הובא בפרש״י עה״ת ס״פ בא). וראה כתובות (י, סע״ב).

תוכנו הפנימי . . מ״מיצרים״ וגבולות: ראה תניא פמ״ז. תו״א עא, ג ואילך. ובכ״מ.

(״תורה״ — מלשון הוראה): זח״ג כג, ב. גו״א ר״פ בראשית בשם הרד״ק.

בנסים עצמם ישנם סוגים שונים:

ישנם נסים ה״מתלבשים״ בלבושי הטבע —

כדוגמת נס פורים, שבמבט **שטחי** עשוי מישהו להשלות עצמו, כאילו ביטול גזירת המן הרשע הושג רק על־ידי השתדלותה של אסתר המלכה, ולפני כן — הצלת אחשורוש ע״י מרדכי, המלכת אסתר למלכה, וכו׳, כמסופר במגילת אסתר, שכל אחד ממאורעות אלה לכשעצמו נראה כ״התרחשות טבעית״ מוצלחת, וכולם יחד הכשירו את הקרקע למפלתו של המן עד ל״מהפכה״ המוחלטת של פורים (״ונהפוך הוא״). ברם, למותר להדגיש שכל המאורעות הללו על כל פרטיהם מהווים המשכים של חטיבה אחת, החל מן המאורעות המסופרים בתחילת המגילה, וכל אחד מהם, כפי שהתברר מאוחר יותר, היווה, בהשגחה פרטית של הקב״ה ובאופן של נסים נסתרים (המתלבשים בטבע), דרגה בהכנת והגשמת ה״ונהפוך הוא״, חלק **מנס פורים.**

סוג שני של נסים הוא — **נסים גלויים,** שהם באופן בולט למעלה מן הטבע, כדוגמת נסי פסח ויציאת מצרים, כמסופר בתורה. כפי שחכמינו מדגישים שבדרך הטבע לא הי׳ מסוגל כלל אפילו עבד אחד ויחיד לברוח ממצרים, ואילו בפסח יצא ממצרים **ביד רמה** עם שלם של שש מאות אלף אנשים מבוגרים לבד מנשים וטף. ועוד לפני

בנסים: להעיר מהשקו״ט במו״נ ח״ב פכ״ט. וראה צפע״נ עה״ת שמות דף ו. **וש״נ.**

נסים . . בלבושי הטבע . . נסים גלויים: ראה רמב״ן עה״ת לך יז, א. דרשת הרמב״ן עה״פ תורת ה׳ תמימה ע׳ קנג ואילך (הוצאת שאוועל). ובארוכה — תו״א מג״א צג, א ואילך. ק, א. שערי אורה ע׳ 118. הגש״פ ע׳ שנב ואילך. ובכ״מ.

(״ונהפוך הוא״): אסתר ט, א.

שכל המאורעות . . החל מן . . בתחילת המגילה . . חלק מנס פורים: ראה פרש״י מג״א ט, כו. שם, כט. נתבאר בשיחת ש״פ תצווה, שושן פורים ה׳תשל״ז, סי״ב, סכ״ב ואילך.

שכל המאורעות . . בהשגחה פרטית: ראה תורת הבעש״ט בד״ה על כן יאמרו תרצ״ו ס״ב (סה״מ קונטרסים ח״ב שע, ב). ובמאמר שם: מזה יוצא לנו ענין עמוק בעבודה כו׳. הוספות לכש״ט (הוצאת קה״ת) לג, א ואילך. **וש״נ.**

וכל אחד מהם, כפי שהתברר . . בהשגחה פרטית . . נסים: ראה תו״א שם צג, רע״ד. ק, א: נראה בחוש שכל הסיבות היו רק למעלה מהטבע. אוה״ת מג״א (ע׳ ב׳שלו): אבל מ״מ ראו אפילו כל אפסי ארץ . . שהוא ישועת אלקינו שסיבב כמה סיבות . . והוא בחי׳ גילוי ממש מלמעלה מהטבע רק שמתלבש בהטבע ואין הלמעלה מהטבע נראה וכו׳.

כמסופר בתורה: ״במסות באותות ובמופתים גו״״ (ואתחנן ד, לד). ובכ״מ.

שחכמינו מדגישים: מכילתא עה״פ יתרו יח, יא. הובא בפרש״י שם, ט.

ביד רמה: בשלח, יד. ח.

שש מאות אלף . . לבד מנשים וטף: בא יב, לז. וראה תיב״ע (ומדרז״ל) עה״פ.

כן, כהכנה לכך — "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים".

עוד חלוקה ישנה בסוגי הנסים: נס שאירע ליחיד (ומשפחתו), נס דרבים — עד לעם ישראל כולו, ונס שאירע והשפיע על העולם שמסביב.

בחודש ניסן ויציאת מצרים, המהווים דוגמא לנסים בכלל, היו בהם עצמם כל שלשת סוגי הנסים האמורים: עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים — לעם היהודי כולו, מתוכם היו נסים ליחיד, כגון במכת חושך, כאשר יהודי יחיד נכנס לבית המצרי שהי' חשוך ואילו אצלו — אצל היהודי — הי' אור וראה את הכל, נוסף לכך הרי נאמר "והרביתי את אותותי ואת מופתי **בארץ מצרים**", עד ל"שמעו עמים ירגזון", עמי העולם כולו.

* * *

ההוראה והלקח מכל האמור לכל אחד ואחת: דובר על "הנהגה נסית" (נעלית מהגבלות) של יהודי בחיי יום־יום. נוסף על משמעות הדבר לו עצמו (ולמשפחתו) — הרי, בהיותו חלק מן העם היהודי, שהוא "קומה אחת שלימה", יש לדבר השפעה ישירה על עם ישראל כולו. יתר על כן — כפי שחכמינו ז"ל מסבירים את המלים הראשונות שבתורה, "בראשית ברא אלקים", שבשביל שני דברים הנקראים "ראשית" — ישראל והתורה — ברא ה' "את השמים ואת הארץ",

---

"עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים": אבות פ"ה מ"ד.

נס . . ליחיד . . נס דרבים . . לעם ישראל כולו: ראה טושו"ע או"ח סרי"ח. ונאספו הדעות בזה באנציקלופדיא תלמודית ערך ברכות הראי'.

נס . . על העולם שמסביב: ובזה כמה אופנים — ראה סד"ה מצה זו תרע"ה — המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא ואילך. ובכ"מ.

ויצאת מצרים . . דוגמא לנסים בכלל: ונוסף ע"ז ששקולה יצי"מ כנגד כל הנסים (מכילתא וילי"ש ר"פ יתרו).

ויציאת מצרים . . כל שלשת: וי"ל שגם נסים המלובשים כו' היו אז וכמו שרק במכה השלישית אמרו החרטומים שאצבע אלקים היא (וארא ח, טו).

לבית המצרי . . חשוך . . אצל היהודי — הי' אור: שמו"ר פי"ד, ג. תנחומא בא ג. וראה ג"כ פרש"י בא י, כב. ועד"ז מצינו במכת דם (שמו"ר פ"ט, י. וש"נ).

"והרביתי . . מצרים": וארא ז, ג.

ל"שמעו עמים ירגזון": בשלח טו, יד.

העם היהודי, שהוא "קומה אחת שלימה": ראה ירושי' נדרים פ"ט ה"ד. לקו"ת ר"פ נצבים. דרמ"צ מצות אהבת ישראל.

שחכמינו ז"ל מסבירים: תנחומא (באבער) פיסקא ג' וה'. לק"ט ר"פ בראשית. פרש"י ר"פ בראשית. וראה גם ב"ר רפ"א. ויק"ר פל"ו, ד.

שני דברים . . "ראשית" — ישראל והתורה: ירמי' ב, ג. משלי ח, כב.

את העולם וכל אשר בו. יש, איפוא, להתנהגותו של יהודי השפעה על השמים ועל הארץ ועל כל אשר בם.

וכשהנהגתו של יהודי היא ״הנהגה נסית״ — הרי הוא מעורר את ההנהגה הנסית האלקית, הן לעצמו והן לכלל ישראל, והן לעולם כולו, ו״ממשיך״ (מביא למטה) את הברכות האלקיות, אף הן בלי הגבלה.

בפירוט יתר: עבודת היהודי (על־ידי תורה, תפלה ומצוות) את הקב״ה, בלי הגבלות, ״הנהגה נסית״, צריכה להיות הן במצוות שהן בין אדם למקום, הן במצוות שהן (גם) בין אדם לחברו, החל במצות ״ואהבת לרעך כמוך״, והן במצוות הקשורות בלא־יהודי ובישוב העולם בכלל,

כולל גם ציווי השם לעשות ככל האפשרי למען קיום שבע מצוות בני נח, בכל הסתעפויותיהן, שהן המצוות האלקיות המהוות יסוד לכל חברה אנושית.

יש . . להתנהגותו של יהודי השפעה על השמים: להעיר מתורת ההי״מ (או״ת קיב, ב) על מאמר המשנה (אבות פ״ב מ״א) ״דע מה למעלה ממך״ — ״דע שכל מה שלמעלה הכל הוא ממך״.

יש . . להתנהגותו של יהודי השפעה על השמים ועל הארץ ועל כל אשר בם: להעיר מזח״א לד, ב. לקוטי לוי״צ לשם. נתבאר בשיחת שבת בראשית ה׳תשל״ו סט״ו ואילך.

השפעה . . ועל כל אשר בם: ויתרה מזו זהו תכלית ירידת הנשמה למטה (תניא פל״ז). וראה המשך תער״ב ח״א ס״פ פ״ח ואילך בזה (והשייכות לנסים).

וכשהנהגתו של יהודי . . מעורר את ההנהגה . . האלקית: דמדתו של הקב״ה מדה כנגד מדה (סוטה ט, ב). וראה תורת הבעש״ט עה״פ ה׳ צלך דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה כך הבורא ב״ה כביכול עושה מה שהאדם עושה (כש״ט — הוצאת קה״ת — הוספות אות ס׳ וראה ג״כ או״ת להה״מ — הוצאת קה״ת — פ, ג. הוספות אות יט).

תורה, תפלה ומצוות): ג׳ דברים שעליהם העולם עומד (אבות פ״א מ״ב).

(גם) בין אדם לחברו: שגם הן ציוויי המקום הן, ויתרה מזו (עיקר) קיומן צ״ל מפני שהן ציוויי המקום ויתרה מזו — גם ב״נ המקיים אותן צ״ל מפני שכך צוה המקום ע״י משה (רמב״ם הל׳ מלכים ספ״ח).

״ואהבת לרעך כמוך״: קדושים יט, יח. וראה קונטרס אהבת ישראל בארוכה.

במצוות הקשורות בלא־יהודי ובישוב העולם בכלל: ראה לקו״ש ח״ה ע׳ 158. 404 ואילך.

ציווי השם לעשות . . למען קיום שבע מצוות בני נח: רמב״ם שם. ועפ״ז יומתק סיום פי״א מהל׳ מלכים להרמב״ם: ויתקן את העולם כולו כו׳ . . דלכאורה מהי שייכות כ״ז לס׳ יד החזקה. ובפרט האריכות **הגדולה** בזה (בדפוס רומי ר״מ, ונשמטה: ע״י הבקורת דאו״ה בדפוסים שלאח״ז), ולכל היותר — הי׳ צ״ל כתוב בפרק שלאחריו המדבר ב״מנהגו של עולם״ בימות המשיח. — אלא שזהו המשך ל״ילחם מלחמת ה׳ . . והצליח . . ינצח כל האומות שסביבו״ שאז **מחוייב** ״לתקן את העולם כולו לעבוד את ה׳״ כו׳.

ועל־ידי כל האמור מסייע היהודי להעלות ולרומם את העולם מהגבלותיו החומריות והגשמיות, בהתאם לרצון הבורא.

* * *

ויהי רצון, שכל אחד ואחת יבצעו, בכח ובהתלהבות ובחיוניות של חודש ניסן, ובמיוחד של חג הפסח, את ה"קפיצה" (שהיא אחת המשמעויות של "פסח" — פסיחה ודילוג), לדלג אל מחוץ לכל הגבלות העולם.

ובכח של חודש הגאולה וזמן חירותנו — להאיר ולהחדיר גם את כל עניניו הטבעיים (אכילה, שתי' וכו') בחיי יום יום של השנה כולה, ולעשות זאת בשמחה וטוב לבב.

ודבר זה יהוה הכנה לבואה **המידי**, בלי הגבלות, כפסק הידוע של הרמב"ם "ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין" — של הגאולה האמיתית והשלימה של כל ישראל ושל כל אחד מישראל, על־ידי משיח צדקנו.

ו"אתה הא־ל עושה פלא הודעת בעמים עוזך" —

שתבוא גם הגאולה לעולם כולו ולאנושות כולה, כמובטח

ולרומם את העולם: שזהו ג"כ הכנה אשר בזמן ביאת משיח — וגר זאב עם כבש גו' (ישעי' יא, ו) וברד"ק שם: כי בימות המשיח יתחלפו טבעי החיות. ובארוכה בד"ה כי פדה (אוה"ת בראשית כ"ג ס"פ נח) **וש"נ**. המשך וככה תרל"ז פצ"ד ואילך. ומ"ש ברמב"ם שם רפי"ב — ראה הגש"פ ע' שנה.

ה"קפיצה" . . אחת המשמעויות של "פסח": ראה פרש"י בא יב, יא: "קרוי פסח על שם הדילוג כו'" (ועד"ז בפרש"י שם. יג). — ולהעיר ממש"כ בכתהאריז"ל (סידורו, פע"ח, סה"כ — במקומו) בפי' "פסח".

ובכח של . . וזמן חירותנו — להאיר . . השנה כולה: ובפרט ע"פ מש"כ בשיחת חגה"פ תש"ג (סה"ש תש"ג ע' 75): חג הפסח ווערט נמשך שטעבדיק [= נמשך לעולם].

להאיר ולהחדיר גם את כל עניניו הטבעיים (אכילה, שתי' וכו'): וכמ"ש כל מעשיך יהיו לשם שמים, ובכל דרכיך דעהו — אבות פ"ב מ"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. שו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ב. תניא רפ"ז.

ולעשות זאת בשמחה וטוב לבב: ראה רמב"ם סוף הל' לולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה כו' עבודה גדולה היא כו', ולהעיר מההמשך וככה הנ"ל (פ"ה ואילך, פצ"ז ואילך) כו"כ דרגות בשמחה.

לבואה המידי: להעיר אשר הגאולה העתידה וביהמ"ק הג' שייכים לבחי' יעקב (ראה שבת קיח, ב: כיעקב כו', פסחים פח, א: כיעקב כו') וביעקב הוא מהירות — מה זה מיהרת (עיין לקוטי לוי"צ לזח"א רכט, ב).

כפסק . . של הרמב"ם: הל' תשובה פ"ז ה"ה.

ו"אתה הא־ל . . עוזך": תהלים עז, טו.

ו"אתה . . הודעת . . שתבוא: כימי צאתך מארמ"צ שאתה גו' גאלת בזרוע עמך.

מראש: ״השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה״ — ו״אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ לעבדו שכם אחד״, שכל העולם יזכה לגאולה האמיתית, לתיקון ולשלימות.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור,

ולחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

״**השמים החדשים . . אני עושה״:** ישעי׳ סו, כב. וראה לקו״ת שה״ש עה״פ. אוה״ת לישעי׳ שם.

ו״אז אהפוך . . שכם אחד״: צפני׳ ג, ט. וראה רמב״ם הל׳ מלכים ספי״א.

שכל העולם . . לגאולה . . לתיקון ולשלימות: להעיר מהרמב״ם שם: ולתקן [כן הוא בדפוס רומי (ולא כבדפוסים ששלטה בהם יד הבקורת ״ויתקן״)] את העולם כולו כו׳, ולהעיר אשר אינו אומר ״כל העולם כולו״ כיון אשר ״יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות גו״״ (דניאל יב, ב).

ולשלימות: כמדרז״ל דלכן ואלה תולדות פרץ מלא (ב״ר פי״ב, ו).

י׳תתיח

[כרך ל עמוד קמה]

ב״ה, י״א ניסן, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל כל המשתתפים בדינר השנתי
לטובת מוסד־חינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה שהדינר השנתי יתקיים באסרו־חג הפסח. יתן השי״ת שיהיה בהצלחה במידה המלאה.

בפרט שערב השותפות מתקיים מיד אחרי אחרון של פסח, שחל השנה בשבת, שלשניהם — פסח ושבת — יש קשר ישיר עם חינוך על טהרת הקודש.

ענינו של פסח הוא **יציאת מצרים** **וזמן־חירותנו**, וחירותו האמיתית של יהודי היא כשמתנהג בחייו היום־יומיים על פי תורה (**חרות על הלוחות — אל תקרי חרות אלא חירות**), כיון שהתורה מוציאה את היהודי מהמצרים וגבולים של העולם (הן החיצוניים והן הפנימיים), ומרוממת אותו לעולם נעלה יותר, של רוחניות וקדושה, וזוהי גם הסיבה שהתכלית והסיום של יציאת מצרים היתה — קבלת התורה (**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**).

מתן־תורה, אומרים חכמינו ז״ל, לכל הדעות היה ביום השבת (**לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה**). אחד מהפירושים בזה הוא, שכמו ששבת מוציאה את היהודי מעניני החולין ומרוממת אותו לקדושה, שעל ידי זה גם עניני החולין של כל שאר ימי השבוע נעשים מרומַמים יותר וקדושים יותר, כך התורה, תורת חיים, היא המאירה ומקדשת את היהודי בכל הפרטים של חייו היום־יומיים.

הקשר של פסח עם שבת מודגש גם בזה שהתורה, תורת אמת, מציינת את פסח בתור ״שבת״ (**וספרתם לכם ממחרת השבת**, בפרט שהשנה נפגשים שניהם יחד), שאחת הנקודות בזה היא, שבשניהם יש את הענין של ״יציאת מצרים״ (מצרים וגבולים), כנזכר לעיל.

בכדי להגשים תכלית זו בחיים, צריך החינוך של היהודי

להתחיל מהגיל הכי צעיר, כפי שהיה גם ביציאת מצרים בפשטות, כפי שחכמינו ז״ל מספרים, שהגאולה ממצרים היתה בזכות הילדים, שהתחנכו — עוד בהיותם במצרים — באופן שהם היו הראשונים שהכירו את הקב״ה וקראו **זה א־לי ואנוהו**,

המורם מכל הנ״ל הוא: שכל שנה בזמן הזה צריך כל אחד ואחת לחדש ולחזק את השאיפה להשתחרר כמה שיותר מעניני החולין, ולהאיר ולקדש את החיים היום־יומיים, על ידי נר מצוה ותורה אור. במילים אחרות: צריכים לחזק את החינוך האישי — כיון שבנוגע לתורה, שהיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, הרי גם מבוגר בשנים הוא לא יותר מ״ילד״ שאוחז בלימוד והתקדמות ובהתפתחות עצמית.

על אחת כמה וכמה שצריכים לחזק את החינוך של ״ילדים״ במובן הפשוט, ששנות הילדות צריכות להיות מוקדשות לגמרי לחינוך על טהרת הקודש, כיון שזה מניח את היסוד לכל החיים העתידיים — לדורי דורות.

לכן יש לקוות בביטחון מלא, שכל הידידים של ״אהלי תורה״, בפרט המשתתפים בדינר השנתי — בעמדם תחת השפעת חג הפסח ושבת־קודש — ייענו בחום מיוחד לקריאה לתמוך, להחזיק ולהרחיב את מוסד החינוך על טהרת הקודש ״אהלי תורה״.

ובזכות זה יתן השי״ת אושר לכל אחד ואחת בכל המצטרך, ובפרט לרוות נחת יהודי אמיתי, שזוהי נחת של תורה ומצוות, גם מהילדים והנכדים שלהם עצמם, מתוך הרחבה וחירות בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה לחג הפסח כשר ושמח,

ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י׳תתכה

[כרך ל עמוד קנא]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

לכינוס השנתי ה־23 של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

שמחתי לקבל הידיעה אודות הכינוס השנתי בסוף השבוע של שבת פ׳ בחוקותי. ויהי רצון שיבורך הכינוס בהצלחה בכל המובנים.

לכל הענינים, ובפרט למאורע כה חשוב, צריכים לחפש הוראות בתורה — מלשון **הוראה**, ובמיוחד בפרשת השבוע.

פרשת בחוקותי מתחילה עם ההבטחה האלוקית: ״אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם״ — אזי מבטיח הקב״ה את כל הברכות המנויות בהמשך הפרשה.

ומתעוררת מיד השאלה: לכאורה צריכים הרי לקיים את מצוות הקב״ה לא כדי לקבל שכר גשמי, אלא לשם המצוות עצמן שאותן הקב״ה ציווה [למרות שהשכר יבוא ממילא, כיוון שהמצוות ניתנו לטובת מי שמקיים אותן, הן שכר בעולם הזה, והן מאוחר יותר בעולם הנצחי].

אחד הביאורים בזה הוא, כמבואר באריכות גם ברמב״ם:

על אף שנדרשים אנו לקיים את המצוות ללא שום תנאים, וגם לא בשביל השכר שלהן, אך הרי ישנם הפרעות וקשיים שונים הקשורים במצבים גשמיים של חיי היום־יום. כאשר הקשיים הינם מינימליים, לא נדרש מאמץ מיוחד לקיים את המצוות בשלימות. אך כאשר המצב לא לגמרי כמו מסֵפֵק, הנה למרות שגם אז מצופה מיהודי לקיים את המצוות בשלימות, מכל מקום זה בא בקושי, כיוון שאין זה כל כך קל להתרכז בענינים של תורה ומצוות, בשעה שצריך להתאמץ להתגבר על הפרעות צדדיות.

לכן ההבטחה האלוקית האמורה — איננה הטעם מדוע צריך לקיים תורה ומצוות, אלא הרי היא הבטחה, שכאשר יהודי מחליט בכל התוקף ללכת בדרכו של הקב״ה ולקיים את מצוותיו, — אזי מבטיח הקב״ה, שהוא יקל זאת בעבורו, על ידי שידאג לכל הצרכים

הגשמיים ולהפחית את מידת ההפרעות מהצד עד למינימום.

נקודה זו, מבהירה אל נכון את חשיבות מצבו של הבית היהודי, שזהו בעיקר תפקידה של האשה והאם, **עקרת־הבית**. כיוון שכאשר נראה, או שזהו באמת כך חס ושלום, שחסר משהו בצרכים החומריים, זהו תפקידה של עקרת־הבית לראות שזה לא יפגע במצב הבית, ושהאווירה תמיד תהיה חדורה באור של תורה ומצוות ובבטחון, שמחה ושביעות רצון; כיוון שזה נוגע לכל אחד מבני הבית, ולכולם יחד, היכן שהבעל והילדים שי׳ שואבים אומץ וכח לפעול, הבעל — בעניני פרנסה, והילדים — במוסדות החינוך.

וכיוון שאחריות וזכות גדולה זו, ניתנה **לעקרת־הבית**, בוודאי שניתנו לה גם הכוחות הנצרכים למלא זאת במידה המלאה; כך גם בנוגע לבנות ישראל שמתכוננות לתפוס את מקומן בתור עקרת־הבית.

וזוהי הרי אחת מהמטרות של הכינוס השנתי לעודד את כל המשתתפות, וגם כל שאר נשי ובנות ישראל, לחזק את עבודתן בכיוון האמור, שבכך מרחיבים הרי גם את הצנורות לקבל את ברכותיו של הקב״ה במלואן, הן בגשמיות והן ברוחניות.

כיוון שמתקרבים אנו לשבועות, זמן מתן תורתנו, הנני שולח את ברכתי הפנימית לכל אחת ולכלל המשתתפות לחג שמח וחי והברכה המסורתית לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י׳תתפ
[כרך ל עמוד רה]

ב״ה, ה׳ תמוז, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

מרת רבקה תחי׳ רסקין
לונדון

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מכ״ט סיוון אודות התכנית, לערוך כינוס בלונדון לכבוד יובל ה־25 של נשי חב״ד —

בכלל זהו דבר נכון, ויתירה מזו — דבר נכון מאוד ודבר טוב.

בנוגע לפרטים בזה, מובן מאליו שגם בזה מתאים הפסוק ״ותשועה ברוב יועץ״ — להתדבר עם עסקנים ועסקניות הנמצאים על אתר, כיצד לבצע זאת בהצלחה הגדולה ביותר האפשרית גם על פי טבע, ובוודאי יזכם הקב״ה שיהיה זה למעלה מדרך הטבע. וזכות הרבים מסייעת.

בפרט שענין זה בא בסמיכות לחג הגאולה של כ״ק מו״ח אדמו״ר, שברכותיו מלוות את כל הפעולות לחיזוק הענינים והמוסדות שהיו כל כך קרובים ויקרים לו.

בברכה להצלחה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בנוגע לציור המצורף בזה, הרי — כמדובר פעמים רבות — בכדי להדגיש, שלמבצע נש״ק יש שייכות גם לילדות קטנות, בפרט שזהו מתאים גם כן במיוחד לשם ״נשי **ובנות** חב״ד״ — בכל מקום שעושים ציור של שני נרות שבת, כדאי שביניהם יהי׳ גם נר קטן בתור תזכורת בשביל ילדות קטנות, ובוודאי הצייר ימצא דרך, שלא זו בלבד שהדבר לא יזיק למראה הציור, אלא אדרבה זה יוסיף יופי.

י׳תתצא
[כרך ל עמוד ריז]

ב״ה, כ׳ תמוז, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

מרת חסי׳ תי׳

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מו׳ תמוז בו כותבת אודות הולדת בת לבתה מרת דבורה תי׳ למזל טוב,

יתן השי״ת שההורים שי׳ יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

ושהסבתא תרווה רוב נחת מהם ומכל ילדיה שיחיו.

בעת רצון יקרא הפ״נ על הציון הקדוש של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

בברכת מזל טוב.

י׳תתקד
[כרך ל עמוד רלא]

ב״ה, ג׳ אלול, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

ידידינו אנ״ש וכל המשתתפים במלוה־מלכה
לטובת כולל חב״ד — רמבעה״ן
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל הידיעה אודות המלוה מלכה לטובת כולל חב״ד — רמבעה״ן שיתקיים במוצאי שבת קודש הקרוב פ׳ שופטים, ז׳ אלול, הבע״ל.

את חשיבות הענין בוודאי למותר להדגיש עבור אנ״ש ועבור אלו המכירים את העבודה של כולל חב״ד בירושלים עיה״ק ת״ו. ידוע גם עד כמה היה ענין זה יקר אצל רבותינו נשיאינו, נשיאי הכולל בכל הדורות, החל ממייסד הכולל, רבינו הזקן.

אבל בהתאם למאמר חז״ל ״אין מזרזין אלא למזורזין״, אזכיר כאן שוב את קריאתו הלבבית של כ״ק מו״ח אדמו״ר, אותה הוציא זמן קצר לפני הסתלקותו, וזלה״ק:

כל אחד ואחד מאנ״ש, עליו החובה לזכור בכל עת ובכל שעה כי מצות צדקת הרמבעה״ן שאנו מצווים עליה מפי כ״ק רבותינו הקדושים זצוקלל״ה נבג״מ זי״ע היא חובת גברא של כל איש ואשה, והיא נוהגת בכל מקום ובכל זמן וקבועה לדורות. ואף ברכות הקודש המיועדות מפי כ״ק רבוה״ק זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע לכל מחזיקי הצדקה המקודשת הזאת, קבועה וקיימת לנצח.

ואם כל השנה חובה זו היא בתקפה, על אחת כמה וכמה בימי חודש אלול, שאז הוא הזמן של ״מלך בשדה״, כידוע הביאור של רבינו הזקן אודות המשמעות ושעת־הכושר של ימים אלו (לקו״ת, ראה, לב),

ובפרט כפי שמבואר שם (לפנ״ז) על חשיבותה של מצוות הצדקה בימים אלה ומסיים: ״ולכן מבואר בדברי רז״ל שצריך להרבות בצדקה מראש חודש אלול״ (שם, שם, כה, ב).

הזכות הגדולה של ״צדקה מקודשת״ זו, בוודאי תעורר חסדים עליונים ותמשיך לכל אחד ואחת ובני־ביתם שיחיו שפע ברכות ותוסיף עוד יותר בהכתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד

מ. שניאורסאהן

י׳תתקי

[כרך ל עמוד רלז]

ב״ה, יום הרביעי, פ׳ קומי אורי, ח״י אלול, ה׳תשל״ח.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כמדובר בתחלת השנה יש לשנת תשל״ח משמעות מיוחדת בהיותה שנה מעוברת וכן — יחד עם זאת — שנת סיום והשלמת ״מחזור קטן״ של שנים (בלוח העברי).

הרי ענינה של שנת־עיבור, בפשטות, הוא בכך שהיא משלימה את זמנן של שנות הירח, שהיו ב״פיגור״ לעומת שנות החמה, כדי שהחגים יחולו בעונתם המתאימה (חג הפסח באביב, וכיוצא בזה).

במשמעות העמוקה יותר, של ״ישראל מונין ללבנה״, הרי זו הוראה והדגשה שלכל יהודי ניתנו הכוחות להשלים את הימים אשר, מאיזו סיבה שהיא, לא נוצלו בשלימות בעניני יהדות, תורה ומצוות. יתר על כן: אפילו ענינים במחשבה ודיבור ומעשה בפועל שלא היו

יום . . ח״י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש״ט (בשנת נח״ת) ורבנו הזקן (בשנת קה״ת) — ספר השיחות תש״ג ע׳ 141 ואילך.

יום הרביעי, פ׳ קומי אורי: ראה סה״ש תש״ה ע׳ 129: מורנו הבעש״ט אמר (ביום זה בשנת קה״ת, אשר אז נולד רבנו הזקן): ביום הרביעי שבו נתלו המאורות הנה ביום הרביעי של קומי אורי ירדה נשמה חדשה כו׳. וראה גם סה״ש תש״ג שם.

יום הרביעי, פ׳ קומי אורי, ח״י אלול: להעיר אשר ח״י אלול בשונה זו הוא בכל פרטים אלה — כבשנת קה״ת (יום ושנת הולדת רבנו הזקן).

פ׳ קומי אורי: הפטרת שבת זו — ישעי׳ ס, א.

כמדובר בתחלת השנה: בהמכתב דוא״ו תשרי ה׳תשל״ח (נדפס בלקו״ש חי״ד ע׳ 477 ואילך).

שנת עיבור . . משלימה: רמב״ם הל׳ קדה״ח רפ״א. רפ״ד. טואו״ח סוף הל׳ ר״ח. ועוד.

שהחגים . . המתאימה: תשא לד, כב (סנהדרין יג, א). ראה טז, א (ובפרש״י שם. ר״ה כא, א).

״ישראל מונין ללבנה״: סוכה כט, א. ב״ר פ״ו, ג. וראה אוה״ת בראשית ד, ב ואילך. ובכ״מ. — וצע״ק **לשון** הרמב״ם ריש הל׳ קדה״ח: והשנים שאנו מחשבין הם שני החמה.

להשלים: ראה במקומות שהובאו באוה״ת לך לך ד״ה ומלכי צדק (עו, ב ואילך). ולהעיר מפרש״י וישלח לג, יח. מו״נ בסופו.

אפילו . . ומעשה בפועל: עיין ל״ת להאריז״ל לתהלים לב. ס׳ הליקוטים שם.

כפי הצריך — הרי בהחלטה מתאימה ובתוקף אפשר את הכל לתקן ולהשלים "בשעתא חדא וברגעא חדא", ב"שעה" (פניה, תפנית) אחת וברגע אחד.

בכך רואים גם את הנקודה האופיינית והמעלה המיוחדת שיש בתשובה, יתר על ענינים אחרים בתורה ומצוות, שבחלקם הגדול הם דורשים ותופסים משך זמן. לדוגמא — המצוה הראשונה שיהודי מקיים כאשר הוא מתחייב במצוות היא קבלת עול מלכות שמים, שהיא ההקדמה והיסוד של קבלת עול המצוות (כולן), היא מצות קריאת שמע, יש לבטאה בדיבור, בבהירות, בדיוק ובכוונה, דבר החייב לקחת זמן מסויים.

אבל בענין התשובה — הרי, כאמור, הנקודה שבה היא שהיא נעשית "בשעתא חדא וברגעא חדא", ברגע אחד,

שכן התשובה היא למעלה מן הזמן ומן העולם, ובאותו רגע אחד היא מצליחה לשנות את כל העבר ולהכין את כל העתיד.

* * *

חודש אלול הוא הרי זמן תשובה — שיבת היהודי למצבו

בשעתא חדא וברגעא חדא: זח"א קכט, סע"א. — בדפוסי זהר שראיתי "ברגע" (וראה לקוטי לוי"צ לזהר שם). אבל באוה"ח שם **ובכ"מ** מובא "ברגעא" — ועפ"ז מתאים ל"חדא" שלאחריו ול"שעתא" וכו' שלפניו.

"בשעתא . . (פניה . . אחת: מלשון וישע את הבל.

"המצווה הראשונה . . מתחייב במצוות היא קבלת עול מלכות שמים . . קריאת שמע: ראה חידושי הרי"ם ריש מס' ברכות: פתח התנא בקבלת עומ"ש תחלה ואח"כ פירש המצוות כו' עוד י"ל דזו מצווה ראשונה שמתחייב בה האדם כשנעשה בן י"ג ויום א' שהוא תחלת הלילה משנה י"ד. — וראה הגה"ה מר' ישעי' אחרון בהקדמת פיה"מ להרמב"ם. הון עשיר ריש ברכות.

קבלת עול מלכות שמים . . ההקדמה והיסוד של קבלת עול . . מצוות . . קריאת שמע: ראה ברכות יג, א: למה קדמה פרשת שמע לוהא"ש כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ מקבל עליו עול מצות.

קריאת שמע . . בדיבור בדיוק ובכוונה: טוש"ע (ושו"ע אדה"ז) או"ח סס"א. וראה תניא פל"ז (מז, א).

התשובה . . ברגע: וכהפס"ד (קידושין מט, ב): ע"מ שאני צדיק כו' הרהר תשובה בדעתו. וראה לקו"ת ר"פ דברים (א, ב). — ועיקר התשובה בלב (תניא פכ"ט).

התשובה היא למעלה מן הזמן ומן העולם: ראה פסחים נד, א. ב"ר פ"א, ד. שערי תשובה לאדמהאמ"צ בתחלתו, ובכ"מ. ד"ה תניא ז' דברים. תרצ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב).

חודש אלול . . תשובה: ראה סה"מ אידיש ע' 75. — וראה לקוטי מהרי"ל במקומו. טואו"ח ר"ס תקפא. ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא עה"פ ובכתה גו' ירח ימים. לקו"ת ד"ה אני לדודי (וכן בסידור וכו' ד"ה זה). ובפנים יפות (לבעל ההפלאה) פ' אחרי ד"ה ביד איש

האמיתי והעצמותי — הזמן להשלים ולמלא את כל מה שהוחסר בימים החולפים של השנה, ובחודש אלול עצמו, הימים האחרונים שבו, החל מח״י אלול, הם כנגד חדשי השנה, יום לחודש,

ואם בכל השנים יש בתקופה זו להשלים את כל מה שהוחסר — על־ידי תשובה, על אחת כמה וכמה בחודש אלול של שנת עיבור וסיום המחזור.

מובן גם שאם כל עניני התורה והמצוות צריכים להיעשות בשמחה אמיתית, בהתאם לצו: ״עבדו את ה׳ בשמחה״, ודאי שכך הדבר במצות התשובה, בהביא בחשבון את המעלה המיוחדת שבתשובה בנוסף על כל המצוות האחרות, כאמור לעיל.

ואין כל סתירה בכך, שהתשובה קשורה בחשבון־צדק רציני וברגש חרטה עמוק וכו׳, שכן יחד עם זה ישנה אפשרות גדולה ביותר של שמחה מן העובדה שהקב״ה נתן ליהודי את האפשרות והניח לעשות תשובה — ״בשעתא חדא וברגעא חדא״, כנ״ל — יחד עם **ההבטחה** שכשיהודי מחליט לנצל הזדמנות זו, מבטיחו הקב״ה שהוא מקבל את התשובה שלו.

ובשעה שיהודי עוסק בענין התשובה מתוך שמחה, והרי שמחה פורצת גדר, פורץ הדבר ומוציאו מכל ההגבלות, כולל ההגבלות של התנהגותו בעבר, אשר, ככל שהיתה טובה, היתה יכולה, לעתים, להיות ביתר שלימות, וגם בזה ישנה ההבטחה ש״אין לך דבר העומד

עתי דהם ימי כפרה על כל השנה ונרמז במשנה (כתובות נז, א) נותנין לבתולה (אלול שמזלו בתולה) י״ב חודש.

תשובה — שיבת היהודי למצבו האמיתי והעצמותי: ראה לקו״ת ר״פ האזינו. וגם בנוגע לתשובה על החטא כו׳ — ראה רמב״ם הל׳ גירושין ספ״ב.

ובחודש אלול . . הימים האחרונים . . יום לחודש: סה״ש תש״ג ע׳ 177.

החל מח״י אלול: ראה שם ע׳ 179.

כל עניני התורה והמצוות צריכים להיעשות בשמחה: ראה רמב״ם סוף הל׳ לולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצווה כו׳ עבודה גדולה היא. ולהעיר מהמשך וככה תרל״ז (פ״ה ואילך. פצ״ז ואילך) כו״כ דרגות בשמחה.

לצו ״עבדו . . בשמחה״: תהלים ק, ב.

ודאי שכך הדבר במצות התשובה: להעיר מאגה״ת ספי״א: שצ״ל כל ימיו בתשובה עילאה שהיא בשמחה רבה.

ואין כל סתירה בכך: ראה זח״ג עה, א. זח״ב רנה, א. תניא ספל״ד, פל״א. אגרת התשובה פ״י, יא.

שמחה מן העובדה שהקב״ה נתן . . האפשרות . . לעשות תשובה: ראה ב״ר ספכ״ב.

שמחה פורצת גדר: בארוכה — ראה ד״ה שמח תשמח תרנ״ז ע׳ 49 ואילך.

היתה יכולה: ויתרה מזו מובן — ע״פ משנ״ת בתניא פכ״ט.

בפני התשובה״, והדבר מגדיל יותר את השמחה שבעבודת התשובה.

* * *

ואז, כיון שמדתו של הקב״ה (הנהגתו עם האדם) היא ״מדה כנגד מדה״ — אך ״כמה פעמים ככה״ — הרי גם הברכה האלוקית היא בלי הגבלות, ״עד בלי די״, כולל הברכה שכל ההחלטות הטובות המתקבלות בימים אלה של חודש אלול מתבצעות בשלימות ובמלוא המדה,

ודבר זה מוסיף יותר בברכה לכתיבה וחתימה טובה לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה,

כולל הברכה העיקרית של הא־ל עושה **פלא**: ״**הבטיחה** תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד (בשעתא חדא וברגעא חדא) הן נגאלין״.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

ההבטחה . . ש״אין לך דבר . . התשובה״: רמב״ם הל׳ תשובה ספ״ג. וראה ירושלמי פאה פ״א ה״א. זח״ב קו, א. מדרש הנעלם בז״ח ס״פ בראשית. ועוד.

שמדתו של הקב״ה . . מדה כנגד מדה: סוטה ח, ב. ט, ב. וש״נ. תוספתא סוטה רפ״ד. פס״ז עה״פ שמות ג, ו.

״כמה פעמים ככה״: ראה סוטה יא, א. תוספתא שם. פרש״י תשא לד, ז.

״עד בלי די״: ל׳ הכתוב — מלאכי ג, י. וראה שבת לב, סע״ב: מאי עד בלי כו׳ עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. וראה המשך תער״ב פקל״ג ואילך.

הא־ל עושה פלא: תהלים עז, טו. ולהעיר מאור תורה להה״מ ס״פ בהעלותך (וראה אוה״ת להצ״צ שם) אשר **א־ל** הוא התחלת יגמה״ר (וראה השיטות בזה לקו״ד ח״ד ע׳ 1348 ואילך) ולקו״ת ראה (לב, ב) רד״ה אני לדודי אשר בחודש אלול ״א־ל הוי׳ ויאר לנו״.

״הבטיחה תורה: רמב״ם שם פ״ז ה״ה.

י׳תתקיא

[כרך ל עמוד רמב]

ב״ה, יום ג׳, יום שהוכפל בו כי טוב,
פ׳ אתם נצבים היום כולכם
ג׳ סליחות, ה׳תשל״ח
ברוקלין, נ.י.

אל נשי ובנות ישראל
בכל מקום שהן
ה׳ עליהן תחיינה!

ברכה ושלום!

בתוספת למכתבי מיום ח״י אלול — רצוני בזה לציין את שייכותו המיוחדת לנשי ובנות ישראל בכל מקום שהן, בקשר לשלש המצוות החשובות מאד שהופקדו, בעיקר בידיהן: כשרות האכילה והשתיה (כולל — מצות חלה), טהרת המשפחה, נרות שבת קודש ויום טוב, ובהתאם למה שדובר כבר פעמים רבות על הזכות הגדולה שבכך, ועל גודל הברכות שהן מביאות על־ידי כך לביתן ולכל ישראל.

תוך תשומת לב לעובדה שכל אשה יהודיה נקראת ״עקרת הבית״ והבלתי נשואה עדיין צריכה להתכונן, משחר נעוריה, לתפוס מקומה כעקרת הבית — הרי שליחותה הגדולה היא לדאוג ולהבטיח שהבית מתנהל מכל הבחינות, לפי רצון הקב״ה אז נעשה הבית לדירה לשכינה האלוקית. כפי שהבטיחנו הקב״ה: ״ושכנתי בתוכם״.

נוסף לכך העניק הקב״ה סגולה **מיוחדת** לשמירת הבית, היא מצוות מזוזה, שחכמינו ז״ל אומרים עליה: ״שהבית נשמר בה״.

יתר על כן: השמירה מקיפה את בני הבית גם בהיותם בחוץ, ככתוב בתורה: ״ה׳ ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם״, וכמבואר בספרים ששם ה׳ המופיע על המזוזה הוא בראשי תיבות: **ש**ומר **ד**לתות **י**שראל.

* * *

יש גם לזכור שמאחר וכל בני ישראל הם ״קומה אחת״ ו״ערבים זה בזה״, מהווה המזוזה שמירה אלוקית לא רק לכל אשר בבית, אלא שכל מזוזה כשרה הנקבעת על פתח יהודי במקום כלשהו, מחזקת את בטחונם של **כל** בני ישראל בכל מקום שהם.

לכל אשה יהודיה, עקרת הבית, וכל בת יהודיה עקרת הבית לעתיד, יש זכות מיוחדת בענין המזוזה, לדאוג שתהיה מזוזה **כשרה** (בדוקה) בביתה, בכל פתח החייב במצוה זו, וכן — בבתי שכניהן ומכיריהן ובכל בתי ישראל.

* * *

ויהי רצון שיעשו בכל האמור בלבביות ובשמחה.

ובמיוחד מאחר שהזמן הנוכחי מתאים במיוחד לכך, ולכל עניני טוב וקדושה, כיוון שאנו עומדים עתה בסיום חודש אלול של חשבון הנפש והתעוררות להשלים את כל שלא הושלם בשנה המסתיימת (שנה מעוברת), והכנה לשנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

מנחם שניאורסאהן

י׳תתקלה

[כרך לא עמוד א]

ב״ה, ערב שבת קודש, שבת שובה,

ו׳ תשרי, ה׳תשל״ט

ברוקלין, נ.י.

אל כל בני ובנות ישראל
בכל מקום ומקום
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך לאמור בדבר הנקודה האופיינית והמעלה המיוחדת שבענין התשובה, בזה שעל־ידי התשובה ניתן לתקן ולהשלים את כל מה שהיה צריך להיעשות במשך כל העבר — ״בשעתא חדא וברגעא

ערב שבת . . שובה: להעיר מאגה״ת לאדה״ז ספ״י: עצה היעוצה להקדים בחי׳ תשו״ת כו׳ לפני יום השבת כו׳ השבת היא בחי׳ תשו״ע ושב״ת אותיות תש״ב.

לאמור: בהמכתב דח״י אלול ה׳תשל״ח.

התשובה . . כל העבר: קידושין מט, ב. ובלקו״ת דברים (א, ב): יכול להשתנות מן הקצה אל הקצה מיד כרגע עד שלדינא המקדש את האשה ע״מ שהוא צדיק גמור מקודשת אפי׳ הוא רשע גמור שמא הרהר תשובה כו׳. ולהעיר מיחזקאל יח, כא ואילך.

חדא״, ב״שעה״ — תפנית — אחת, **וברגע אחד**,

— אם כי ברור שאין הדבר יכול לשמש, ח״ו, לאמתלא להתנהגות לא־טובה, שהרי חכמינו ז״ל כבר הבהירו ש״האומר אחטא ואשוב — אין מספיקין בידו לעשות תשובה״ —

נתעכב בזה יותר על הנקודה האמורה, כדי להבהיר עד כמה הדבר נוגע להתנהגותו של היהודי, ושל האדם בכלל. ותחלה — הקדמה:

כשנתבונן — ניווכח לדעת שלפי החישוב יש בעולם כמות (גשמיות) במדה יתרה מאשר איכות (רוחניות), ובמדה גדולה מאד. יתר על כן: ככל שדבר מסויים הוא יותר גשמי וחומרי — בה במדה הוא בעל כמות רבה יותר. לדוגמא: עולם ה״דומם״ הוא בעל כמות רבה יותר מעולם ה״צומח״ (שיש בו יותר רוחניות מאשר ה״דומם״), ה״צומח״ רב יותר בכמותו מעולם ה״חי״, והחי (באופן כללי) עולה בכמותו על עולם ה״מדבר״ — האדם. כך גם באדם עצמו: הרגלים גדולות יותר בכמות מאשר הגוף עצמו, והגוף — גדול יותר מן הראש, שבו קבועים חושי הדיבור, הריח, השמיעה והראיה, בו נמצא השכל וכיוצא בהם, הדברים המחיים את כל הגוף ומנהיגים אותו.

כן עלול אדם, לכאורה, ליפול לידי עצבות, חלילה, כשיחשוב: כיצד אפשר למלא את התפקיד האמיתי והתכלית של כל החיים, שהוא — ״אני נבראתי לשמש את קוני״, כשרוב הזמן ניתן לענינים גשמיים כאכילה, שתיה, שינה, עיסוק בפרנסה וכו׳, וזאת נוסף על זה ששנותיו הראשונות של האדם, לפני היותו לגדול ובר־דעת, הנן

התשובה . . ״בשעתא חדא וברגעא חדא״: זח״א קכט, סע״א. וראה לקוטי לוי יצחק לזהר שם.

חכמינו ז״ל . . אחטא ואשוב: יומא פה. ב.

אחטא ואשוב . . אין מספיקין: הואיל והתשובה גורמת לו לחטוא אין מספיקין כו׳ (אגה״ת פי״א (קן, ב)). וראה צפנת פענח לרמב״ם הל׳ יבום פ״ד ה״כ בסופה.

כשנתבונן: בהבא לקמן ראה גם מכתב דימי הסליחות ה׳תשכ״ט (לקו״ש ח״ט ע׳ 454 ואילך).

באדם עצמו: שנחלק לשלשה ראש גוף רגל (לקו״ת אמור לא, א ואילך. ובכ״מ).

הדיבור, הריח, השמיעה והראיה: שהם כנגד שם הוי׳ (זח״ג רכט, ב. תקו״ז ת״ע קכב, סע״א. קל, סע״א. ע״ח שער אח״פ פ״א. ר״ח שה״ק רפ״ח).

אני נבראתי לשמש את קוני״: קידושין בסופה.

כשרוב הזמן ניתן לענינים גשמיים: ראה הקדמת הרמב״ם לפיהמ״ש ד״ה דע כי הקדמונים חקרו.

אכילה . . בפרנסה: ראה רמב״ם הל׳ דעות רפ״ה.

לגמרי — גשמיות?

ההסבר לכל זה הוא ברעיון האמור:

נוסף על הציווי: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו" —

שמשמעותם של ציוויים אלה היא שגם בקשר לענינים הקשורים בצרכים גשמיים וחמריים של חיי יום־יום (התופסים, כאמור, את מרבית זמנו), על האדם לדעת כי דברים גשמיים וחמריים אלה אינם מהווים תכלית ומטרה לעצמם, אלא הם מהווים, וצריכים לשמש, אמצעי על מנת להגיע אל ה"עולם" הנעלה יותר והרוחני יותר, של אלקות,

שעל ידי כך מביא ומחדיר האדם את הרוחניות בכל הענינים הגשמיים והוא מנצל אותם למטרות רוחניות, כל הענינים הגשמיים באים לידי השלימות שלהם — ברוחניות,

נוסף על כל האמור בא הענין והפעולה של "בשעתא חדא וברגעא חדא" **ההופך** את כל העבר, את הגשמיות עצמה — לרוחניות.

* * *

מלבד העובדה שבחישובים של הזמנים השונים ישנם הבדלים גדולים בתוכן, ולכן גם בשווי ובערך ובחשיבות, של כל רגע ושל כל שעה, כך, למשל, קשה אפילו להשוות שעה של תפלה והשתפכות הנפש לפני הקב"ה עם, להבדיל, שעה של שינה,

כפי שידוע המשל שאפילו בחישובים של כספים ישנם מטבעות בעלי גודל שוה, אך אחד מהם הוא של נחושת, השני של כסף והשלישי של זהב,

---

ששנותיו הראשונות . . הנן לגמרי — גשמיות: ראה סה"מ עת"ר ע' סג. תש"ט ע' 228. וראה שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ב סוס"ד.

"כל מעשיך . . ו"בכל דרכיך: אבות פ"ב מי"ב. משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם ספ"ג. שם רפ"ה. טושו"ע או"ח סרל"א.

ו"בכל דרכיך דעהו": ראה ג"כ או"ת להה"מ פ' נצבים.

הענינים הגשמיים . . השלימות שלהם — ברוחניות: ראה תורת אדה"ז בהיום יום ע' צא. ולהעיר מעקרים מ"ג פ"א. קונטרס ומעין מ"א פ"ג. סה"ש תו"ש ע' 243.

הגשמיות עצמה — לרוחניות: י"ל דוגמא בהלכה: מים איזוב כו' בשר הפרה אדומה כו' — שנתעלו לקדושת חטאת שחמורה גם מקודש (חגיגה יח, ב).

שעה של תפלה: ראה שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ח ס"א: ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות.

הרי נוסף על כך — הקב״ה, הא־ל עושה פלא, העניק לתשובה את התכונה המיוחדת, בהוציאו אותה ממיגבלות, אף ממיגבלות של זמן, כך שברגע אחד היא משַנה **ומחליפה** את כל העבר, כך שהוא נעשה בתכלית השלימות — איכות ורוחניות מושלמת.

* * *

הקב״ה אף קבע זמני סגולה מיוחדים, בסוף השנה ובתחלת השנה החדשה, לתשובה, יחד עם ההבטחה שכל אחד ואחת, כל מי שיחליט לחזור בתשובה, יצליח להשיג את הדבר ״בשעתא חדא וברגעא חדא״, ברגע אחד,

להפוך את הכמות ואת הגשמיות של כל העבר, לזכויות, לרוחניות ולקדושה, וכן להכין את העתיד, את השנה הבאה ולאחר מכן, באופן המתאים, על ידי תורה ומצוות בהתנהגות היום־יומית, להעלות את עצמו ואת כל העולם מסביב, לדרגת־השיא האפשרית של רוחניות קדושה ואלקות, לעשות את העולם הגשמי הזה לדירה לו, יתברך.

* * *

ויהי רצון שייעשה בכל האמור, לפי תפלת חנה הנביאה, שמזכירים אותה מיד בראשית השנה: ״עלץ לבי בה׳, רמה קרני בה׳ וגו׳, כי שמחתי בישועתך . . וירם קרן משיחו״.

מטבעות.. זהב: ויתרה מזה מאחז״ל דבנתינת מחצית השקל מקיים הציווי הראהו מטבע של אש וא״ל זה יתנו (ירושלמי שקלים פ״א ה״ד. במדב״ר פי״ב, ג. הובא בפרש״י עה״פ תשא ל, יג).

הא־ל עושה פלא: תהלים עז, טו.

שהוא נעשה בתכלית השלימות: להעיר מר״א בן דורדיא (ע״ז יז, סע״א) קונה עולמו בשעה אחת. וראה ל״ת וסי׳ הליקוטים להאריז״ל לתהלים לב. מאמרי אדה״ז — תקס״ב ע׳ ז, יג.

זמני סגולה מיוחדים: כי בכלל התשובה והצעקה יפה לעולם (רמב״ם הל׳ תשובה פ״ב ה״ו). ולהעיר מכש״ט ד״ה דרשו את ה׳ (סשי״ב — בהוצאת קה״ת).

בסוף השנה ובתחלת השנה החדשה: ארבעים יום מר״ח אלול עד יוהכ״פ. ובפרט עשי״ת ויוהכ״פ: יבמות מט, ב (וש״נ). של״ה סוף מס׳ ר״ה שלו. עט״ר ד״ה תקעו. אוה״ת ש״ש ד״ה דרשו (וש״נ). ד״ה כי ביום הזה יכפר — תרכ״ז. ועוד.

ההבטחה: שאין דבר עומד בפני התשובה (ירוש׳ פאה פ״א ה״א. רמב״ם הל׳ תשובה ספ״ג. זח״ב קו, א. מדרש הנעלם בז״ח ס״פ בראשית. ועוד).

להפוך.. כל העבר לזכויות: ראה בארוכה לקו״ש חי״ז ע׳ 183 ואילך.

חנה הנביאה: מגילה יד, א.

מיד בראשית השנה: הפטורת יום ראשון דר״ה.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

ולחתימה וגמר חתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

י׳תתקלח

[כרך לא עמוד ז]

ב״ה, ט״ו חשון, ה׳תשל״ט
ברוקלין נ.י.

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מה־13.10.78, תודיעני בבקשה את שמה היהודי המלא, יחד עם שמה היהודי של אמה, כפי המנהג, אזכיר אותה בתפילה (בקשה), שהשם יתברך ימלא את משאלות־לבבה לטובה.

בודאי למותר להדגיש את החשיבות של חיזוק הביטחון בה׳, שבנוסף לכך שזהו אחד עקרונות היסוד של אמונתנו היהודית, זה גם עוזר ומיקל — עד שמבטל לגמרי — את כל סוגי הדאגות, ומזרז את ברכות השי״ת בכל המצטרך.

בכלל טוב להתדבר עם חברים טובים, כיוון שלפי טבע האדם קשה להיות אובייקטיבי בענינים הנוגעים לו באופן אישי. ובשאלות הנוגעות לבריאות מומלץ גם כן להתדבר עם רופא שהוא יחד עם זאת גם ידיד אישי.

נהוג אצל יהודים במקרים כגון זה לבדוק את המזוזות, ולהזהר במיוחד בכשרות האכילה והשתיה.

הקב״ה יעזור שתוכל לבשר בשורות טובות בכל הנזכר לעיל.

בברכה.

״עלץ לבי בה׳ . . וירם קרן משיחו״: ש״א ב, א־י. — ונבואה ״זו על מלכי או״ה ועל כנס״י״: עלץ לבי בהוי׳ גו׳ וכפי׳ התרגום בארוכה (הובא בקיצור — ברד״ק שם): בימי שמואל כו׳ ועד ״וירם קרן משיחו״ — מלך המשיח.

י׳תתקמ
[כרך לא עמוד ט]

ב״ה, י״ג חשון, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

מר דוד שי׳ כ״ץ, יושב ראש
ומר שלמה צבי שי׳ סאלסקי, סגן יושב ראש
ק״ק לעזלי והמחוז ״הקהילה היהודית״.

שלום וברכה!

הנני מאשר בזה את קבלת מכתבם מערב ראש חודש חשון, בקשת ברכה פ״נ עבור חבר חשוב בקהילתם, ואזכיר אותו על הציון של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע.

על יסוד ״אין מזרזין אלא למזורזין״, אני מרשה לעצמי, בהזדמנות זו, לבוא בשורות הבאות, שבטח תקבלו אותן ברוח בה נכתבו.

כל ענין הוא הרי בהשגחה פרטית, על אחת כמה וכמה כשמחזיקים במשרה קבועה בקהילה יהודית, ובפרט בתור יושב ראש וסגן יושב ראש, שזה מעניק הרי אחריות גדולה מאד, יחד עם זכות גדולה מאד. לכן ברצוני לקוות ולוודא, שאתם מנצלים את מעמדכם הנשגב, לדאוג, שהקהילה תשגשג באופן נעלה ועמוק יותר ביהדות, בהתאם לכלל הידוע, שהמעשה הוא העיקר, כלומר, במעשה המצוות בחיי היום־יום.

וכפי אשר הודגש פעמים רבות, וגם מובן מאליו, המטרה העיקרית של קהילה ובית כנסת, שהוא ודאי לא רק מקום תפילה אלא גם מקום תורה, לשמש כמעיין ״מים חיים״ לכל החברים, לשאוב ולהכניס לביתם ולחייהם הפרטיים ולהיות יותר חדורים בתורה, תפילה ומצוות, ובו זמנית להאיר ולהעלות את כל הסביבה.

בפרישת שלום לכל החברים שיחיו.

ובכבוד ובברכה בכל האמור.

יתתקמא

[כרך לא עמוד י]

ב״ה, כ׳ חשוון, יום הולדת כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע
ה׳תשל״ט, ברוקלין, נ.י.

אל קהל עדת ישורון,
חובבי ומוקירי תורה ומצוה
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

יום ההולדת של מייסד ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, עם כל סניפי׳ החדשים, עד לישיבות ליובאוויטש בארץ ישראל כיום ובמדינות השונות, בפרט מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש בברוקלין, שכ״ק מו״ח אדמו״ר, נשיא דורנו, נטע כאן מחדש,

מתאים במיוחד לעורר אודות החוב והזכות ליטול חלק בהכנות למסיבה השנתית של הישיבה המרכזית, שהיא חשובה כל כך למען קיומה ועתידה.

כפי המדובר לעיתים קרובות לקשר כל ענין עם פרשת השבוע, מוצאים אנו שפרשת השבוע, בחלק הפרשה השייך ליום זה בשבוע, הוראה והארה שיש לה שייכות מיוחדת לענייננו.

וזה מה שפעל אברהם אבינו, שהקב״ה נהיה ״אלוקי השמים ואלוקי הארץ״. עד אברהם אבינו היה הקב״ה ״אלוקי השמים״ — אלוקות נתפסה כענין שמיימי, שאין לו שייכות עם העולם ועם עניני חולין ארציים. הגיע אברהם אבינו, ש״אחד הי׳ אברהם״, ובעבודת מסירות הנפש שלו הוריד והכניס אלוקות לעולם ובכל עניני החולין דחיי היום־יום של האדם, כך שכל הסובבים אותו נוכחו לראות, שהקב״ה הוא לא רק ״אלוקי השמים״, אלא גם ״אלוקי הארץ״.

אברהם אבינו — הראשון מהאבות שלנו והיהודי הראשון — הראה שהמטרה והתכלית של יהודים היא — שהיכן שיהודי יהיה, ובכל מה שיתעסק, תהי׳ הכוונה הפנימית של חיי היום־יום שלו להפיץ אלוקות באופן שכל הסובבים אותו יווכחו, שהקב״ה הוא אלוקי השמים ואלוקי הארץ.

וזוהי גם נקודת החינוך שתלמידי תומכי תמימים ליובאוויטש מקבלים, להיות — כפי שהמייסד ציין אותם — ״נרות להאיר״,

נרות זוהרים המאירים ומפיצים את האור של נר מצוה ותורה אור, והיכן שהם הולכים והיכן שהם נמצאים נעשית כל סביבתם חדורה באלוקות, תורה ומצוות. וברוך השם, ממלאים את חובתם, ופועלים בזה במסירות נפש.

לכן מקווה הנני ורצוני להיות בטוח, שחובבי תורה ומצוה בכלל, ואנ״ש בפרט, גם יבצעו את חובתם וייענו לקריאה של הנהלת הישיבה לעזור ולהבטיח, שהמסיבה השנתית תהיה בהצלחה במידה מלאה. ובזכות זה נזכה לברכותיו של אברהם אבינו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה להצלחה מרובה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

י׳תתקנה

[כרך לא עמוד כז]

ב״ה, ועש״ק פ׳ ואת יהודה שלח לפניו, ה׳תשל״ט
ברוקלין נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי של
מרכז הישיבות תומכי־תמימים ליובאַוויטש
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

המסיבה השנתית הנוכחית מתקיימת ערב **עשרה בטבת** — היום בו הקיף השונא את ירושלים, תובב״א. לסמיכות זו בזמן יש גם רמז על שייכות פנימית עמוקה, שמדגישה עוד יותר את חשיבות מסיבה זו.

השונא, שנלחם נגד העיר הקדושה ובית־המקדש, נעצר ליד החומה שהיתה ההגנה של העיר, והוא הוכרח לעמוד שם זמן ארוך מאוד, אם היהודים היו עושים תשובה, והמצור הי׳ מתבטל והי׳ נצחון גדול לעם ישראל, כפי שאכן היה במצור על ירושלים על ידי סנחריב מלך אשור בזמנו של חזקיה המלך.

עשרה בטבת מלמד אותנו ומזכיר אודות החומה האמיתית שמגינה תמיד ובכל מקום על עם ישראל וכל יהודי גם בתור יחיד, כפי שחז״ל אומרים ״אני חומה — זו תורה״. יהודים לומדים תורה,

מקיימים את מצוות התורה ומתנהגים על פי תורה בחיי היום יום בכלל וזוהי חומת המגן האלקית נגד כל סוג ומין של "מצור", והיא מבטלת אותם ומביאה את המנוחה השלום והשלוה האמיתיים.

כמו בכל הזמנים, כך גם היום, מוכרחים אנו לחזק את המגן והביטחון האמיתי שלנו "חומה — זו תורה" אצל כל אחד ואחת ובמיוחד — על ידי חינוך תורני נאמן של הילדים והנוער שלנו. זוהי משימת היסוד של כל יהודי ושל כל עם ישראל, כפי שזה מודגש גם בציווי "ושננתם לבניך — אלו התלמידים", ולימוד התורה מביא ל"שמוע תשמעו אל מצותי גו'", ומובטחים אנו בברכות הקב"ה גם בגשמיות, עד להבטחה ש"ירבו ימיכם וימי בניכם" גו' על האדמה אשר נשבע הוי' לאבותיכם לתת להם (לנצח) כימי השמים על הארץ" בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו

האמור לעיל מדגיש עוד יותר את החשיבות העליונה של הפעילות של מרכז הישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש בתור "חומה זו תורה", במלוא המובן. ותקותי חזקה, שכל הידידים של הישיבה יעזרו, ביד רחבה, לחזק עוד יותר את מבצר התורה הזה, שהוא כל כך חיוני, במיוחד בזמן הנוכחי.

ובזכות זה נזכה לכל ברכות השם, הן בגשמיות והן ברוחניות, וכל הענינים הבלתי־רצויים ישתנו וייהפכו לענינים של ששון ושמחה,

אצל כל אחד ואחת ואצל כלל ישראל, עד לגאולה האמתית והשלימה בקרוב ממש.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י'תתקנט
[כרך לא עמוד לא]

ב"ה, כ"ג טבת, ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

קיבלתי מכתבו, בו כותב אודות הקשיים שיש לו בקשר עם האזרחות האמריקאית שלו.

ישנם ארגונים שונים, המתעסקים עם כאלה בעיות ועוזרים בזה. על ידי ידידים ומכרים בוודאי יוכל למצוא את השמות והכתובות של ארגונים אלה, במיוחד אלה הנמצאים בעירו.

מכיוון שכתבתם לי אודות ענין זה, למרות שזה אינו בתחום שלי, הנני מרשה לעצמי, בהזדמנות זו, לכתוב את השורות הבאות, ובטח לא יקפיד עלי.

בטח יודעים אתם, שישנן מדינות — גם אלו שהוכרחתם לעזוב — המפריעים ליהודים להנהיג חיים יהודיים חדורים בתורה ומצוות. ואחת ה״הצטדקויות״ היא, שהיהודים במדינה זו לא רוצים זאת, וישנם רק יחידים או קבוצות המעוררים לכך. וה״ראי״ לזה היא המצב ב״מדינות חופשיות״ כביכול, כולל אמריקה, היכן שאצל יהודים רבים חיי היום יום, ריקים, ר״ל, מיהדות.

אין צורך להאריך בזה, כיוון שאתם בעצמכם מגיעים ממדינה כזאת. מה שרצוני להדגיש כאן הוא, שכאשר יהודי מתנהג בחיי היום יום שלו בהתאם לתורה ומצוות, שאז הוא חי באקלים הטבעי שלו, כידוע הדוגמא בזה מדג במים, — נוסף על כך — בדור שלנו — גם זה שבכך הוא מחליש את רדיפתם של אחינו ואחיותינו במדינות הנזכרות. מזה מובן, שאפילו אם החיים הפרטיים מותאמים במלואם עם יהדות, תורה ומצוות, הקשורים עם קשיים מסוימים — ואיזה ערך יש לקשיים אלו ביחס לעזרה ליהודים מאחורי מסך הברזל המסכנים את נפשם במלחמתם על היכולת לחיות חיים יהודיים אמיתיים. וכמובן מהדוגמא הנזכרת לעיל, שהיהדות בשביל יהודים היא כמו מים בשביל דגים, הרי העיקר הוא מעשה בפועל, זאת אומרת: להניח תפילין, לשמור שבת, כשרות וכן הלאה, ובכלל זה לגמרי לא מספיק לדבר ולהצהיר, שאנו יהודים.

כמובן, שגם אני שמעתי את הטענה: מה יכול לפעול יהודי יחידי, או עשרה יהודים, בהתנהגותם היהודית לשנות את המצב באותם המדינות? אבל האמת היא, שכאשר ליהודים שם נודע מכך, שנתוספו עוד יהודים שמנהלים חיים יהודיים, בפרט אלה שהגיעו מאחורי מסך הברזל ומנצלים את מעמדם החופשי החדש להנהיג חיים יהודיים למופת, זה מלהיב אותם ומגדיל ומחזק את החלטתם להחזיק ביהדותם מבלי הבט על כל הקשיים. וסוף כל סוף יש לזה השפעה על השוטר ברחוב שלהם, ועל ידו על הפקידים הגבוהים שעליו, וכן הלאה.

בברכת הצלחה בכל הנכתב לעיל.

י׳תתקסב
[כרך לא עמוד לה]

ב״ה, כ״ג טבת, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

ברכה ושלום!

קיבלתי את מכתבה מה־7 לינואר, בו כותבת אודות מצב השלום בית ומבקשת עצה וברכה.

בענין שכזה יש לפנות לרב המתגורר לא רחוק מכם, עימו היא יכולה להתיעץ באופן אישי ולספר לו את כל הפרטים, ואם הוא ימצא לנכון הוא יוכל לעמוד בקשר עם בעלה שי׳. לרבני קהילה יש ניסיון בבעיות משפחה ובנוסף עם רב ניתן לדבר בלב פתוח, כיוון שהם מטפלים בכאלה ענינים באופן מהימן (סודי).

ויהי רצון שתוכל לבשר בשורות טובות.

בברכה

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א

ניסן מינדל

מזכיר

נ.ב. מחובתי לעורר את תשומת הלב, שלא במעט מקרים הסיבה האמיתית ששלום בית נחלש היא מה שמתקרבים בזמן שאסור על פי תורה, במילא זה מוביל לריחוק במקום שהיה צריך להיות קירבה. במילים אחרות, הסיבה היא מה שלא נזהרים כנדרש בדינים של טהרת המשפחה, או כי לא יודעים ברור דינים אלו, או ששכחו פרט וכו׳. אבל כיוון שהתורה מבטיחה, שעל ידי תשובה אפשר לתקן הכל, צריכים לקבל החלטה תקיפה מכאן ואילך לשמור את הדינים של טהרת המשפחה בכל הפרטים. ואפילו כאשר האישה מגיעה לשנותי׳ המבוגרות הרי וודאי קל לתקן על ידי שטובלת פעם אחת במקווה כשר ולאחר מכן ניתן כבר למלא את כל הכללים לכל החיים.

י׳תתקסו
[כרך לא עמוד לט]

ב״ה, מוצש״ק מברכים חודש שבט, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בבאנקט השנתי
של ״בית רבקה״ במונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

היות שהבנקט בשנה זו מתקיים בשבוע של יו״ד שבט, שלושה ימים לפני יום ההסתלקות־הילולא של כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו, בטח יהיה תחת הרושם של בעל ההילולא ולהענינים שעליהם הקדיש את כל חייו במסירות נפש ממש — במיוחד שיש לזה שייכות לכל אחד ואחת שזכו שיש להם חלק בירושה הקדושה והנצחית שהוא השאיר לנו לשמור, להמשיך ולהרחיב.

ידוע לכל, שבדיוק כמו הרביים — נשיאים שלפניו, הוא התמסר במיוחד לתחום של חינוך בכלל, וחינוך של נשי ובנות ישראל בפרט, כפי שניתן לראות מריבוי כתבי־יד, מכתבים ושיחות, שחלק גדול מהם גם הובא לדפוס, ויותר מכך — מפעולותיו הכבירות בתחום זה, ביניהם המוסדות המשגשגים ״בית רבקה״, כולל גם ״בית רבקה״ במונטריאול.

דברי צדיקים, על אחת כמה וכמה פעולתם של צדיקים, הם נצחיים, ובו זמנית הן מעיין בלתי נדלה של כוחות רעננים, עידוד וחיות בשביל כל הממשיכים את עבודתו הקדושה, יחד עם ברכתו התמידית להצליח בזה, ועל ידי זה גם בכל הענינים האישיים.

ויהי רצון שהבאנקט יהיה בהצלחה רבה, להשיג ולעלות בכל הציפיות, על ידי שכל המשתתפים והידידים יפעלו במידה מלאה את כל הנדרש מהם לטובת החזקת והרחבת בית הספר בית רבקה.

ובוודאי שברכת בעל ההילולא תלווה כל אחד ואחת מכם ובני ביתכם שיחיו, להתברך ולהצליח בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

י׳תתקצב
[כרך לא עמוד סד]

[כ״ה שבט, ה׳תשל״ט]

הוא **היפך** הנוהג לאחרונה בין אנ״ש שי׳ **לבזבז** על־זה ממונם ובלבד שלעקוף את השכנה, וככל שהשכנה ריקנית יותר — מגרה היצה״ר להכנס לחוב גדול יותר ובלבד להראותה שאנחנו גם ריקנים ויותר מזה ובמילא צריך למלאות הריקנות בדברי ״תפארת ריקנים״ וכו׳.

אזכיר על־הציון.

י׳תתקצח
[כרך לא עמוד סח]

ב״ה, ב׳ אדר, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים במסיבה השנתית
של ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש
מונטריאול
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

ידוע המנהג — ובפרט לפי ההדגשה של אדמו״ר הזקן — לחפש בפרשת השבוע הוראות למאורעות השבוע.

הפרשיות ויקהל פקודי הקשורות עם השבוע בו מתקיימת המסיבה השנתית בשנה זו, מצטיינות בכך שהן חוזרות על כל הפרטים של המשכן וכליו הידועים כבר מהפרשיות הקודמות, כפי שציווה הקב״ה למשה רבינו בהר סיני: בפרשת **ויקהל** חוזרים על כל הפרטים שוב, כפי שהם בוצעו למעשה ביצירת המשכן וכליו, ובפרשת **פקודי**, נותן משה רבינו דין וחשבון על כל נדבות המשכן, וריבוי פרטים חוזרים על עצמם פעם נוספת.

כשלוקחים בחשבון, שכל מילה בתורה היא כל כך חשובה, עד שריבוי דינים נלמדים ממילה ״מיותרת״, או אפילו אות — ואין בזה שום פלא, כיוון שהתורה היא דבר ה׳ — בוודאי ישנן ריבוי הוראות בכפילות הענינים הקשורים עם המשכן, ואחת מהן היא:

ענין המשכן הוא — כפי שציווה הקב״ה: **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**, מבארים חז״ל, ש**ושכנתי בתוכם** אין הכוונה שאשכון רק ״**ביניהם**״, אלא, פשוטו כמשמעו, **בתוכם**, בתוך כל יהודי.

כשיהודי מתמסר לגמרי, יחד עם כל מה שיש לו, להקב״ה, יוצר הוא בכך ״דירה״ לשכינה האלוקית, הן אצל עצמו והן בסביבתו. לכן בית־הכנסת, ישיבה, וכל בית יהודי המתנהל על פי רצון ה׳, נקרא ״מקדש מעט״.

על מנת ליצור משכן ומקדש לשכינה אצלו בלב ובמחשבה ובכל המעשים של חיי היום יום, נדרשים אותם שלושה התנאים שהיו קשורים עם המשכן במדבר: א) לדעת את ההוראות האלוקיות, ב) לבצע אותם בפועל, ו־ג) לתת לעצמו דין וחשבון האם הכל התבצע כפי שצריך להיות, על פי הרצון האלוקי. הכוונה במילים פשוטות לכל אחד ואחת: ללמוד תורה, לקיים את המצוות בפועל, ומזמן לזמן, לתת לעצמו חשבון צדק.

ולכן חוזרים שוב על שלושת הענינים הנזכרים עם כל הפרטים בקשר עם המשכן, כדי להדגיש, שבדיוק כפי שמשה רבינו קיבל את ההוראות האלוקיות על הר סיני עם כל מציאותו, עם חיות והתמסרות, כך גם עבודת המשכן בוצעה בפועל עם אותה חיות והתמסרות, ובאות הלך רוח בוצע גם החשבון צדק, וזה הביא לוודאות, שכל פרט בוצע ״כאשר ציוה ה׳ את משה״.

וההוראה מכך היא: שמכל יהודי, איש ואשה, מצפים להנהגה זו, ושאותה רוח החיות, התמסרות ושמחה תוסיף חיות למשכן האישי של **ושכנתי בתוכם**, עד לכל פרט של חיי היום יום, הן בתור יחיד, הן בתור איש משפחה או עקרת הבית, והן בתור חלק מהסביבה בה הוא חי.

הנני מקווה ורצוני להיות בטוח, שכל אחד ואחת מהמשתתפים במסיבה וידידי הישיבה יקשרו את ההוראה הנ״ל גם בקשר עם המסיבה השנתית, כדי להעריך נכונה עד כמה מילאו את ההתחייבות לעצמם ולמוסד הגדול והקדוש, ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש במונטריאול והמקום החיוני שהישיבה תופסת בקהילה כמבצר של תורה וחינוך על טהרת הקודש.

בכבוד ובברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

יא׳יג
[כרך לא עמוד פו]

ב״ה, ראש חודש ניסן, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

אגודת נשי חב״ד, מונטריאול
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

בזה הנני מאשר מכתבן מכ״ג אדר עם ההשתתפות המצורפת, שניתנה, על פי הוראתן, לקרן מעות חיטים.

וזכות צדקה זו וודאי תעמוד לכל המשתתפות בזה, עם בני־ביתן שיחיו.

בפרט שזהו דבר בעתו והגיע בימי ההכנה לפסח, המזכיר את ההכנות לפסח הראשון ויציאת מצרים, שכפי שחז״ל מספרים, שגאולת מצרים היתה קשורה עם הזכות של נשי ישראל (בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו אבותינו ממצרים).

וזכרון אצל עם ישראל הוא הרי באופן של ״נזכרים ונעשים״ — שהזכרון הוא באופן מתאים וזה מביא למעשים מתאימים, ואז נפעלות ובאות כל הברכות וההשפעות של הקב״ה עד בלי די.

ויהי רצון שיהי׳ כך לכל המשתתפות יחד עם בני ביתן שיחיו ויתברכו בחג פסח כשר ושמח.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות.

ולחג הפסח כשר ושמח.

יא׳יז

[כרך לא עמוד צ]

ב״ה, עש״ק, שבת הגדול ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

כיוון שחודש ניסן, וכן העניו המרכזי שבו — והוא חג הפסח, חג המצות — שניהם מהווים ״ראשית״: על חודש ניסן נאמר ״ראשון הוא לכם לחדשי השנה״, וחג הפסח הוא ראשון לרגלים — מובן על כן ששניהם מכילים יותר הוראוות, והוראות בעלות אופי יותר כללי, מאשר שאר הימים המיוחדים של השנה. הדבר מודגש באופן בולט גם בכך שעניינים רבים בחיים היהודיים קשורים ומוסברים כ״זכר ליציאת מצרים״.

אחת ממשמעויות היסוד של חג הפסח היא — היותו נחשב כ״יום ההולדת״ של עם ישראל. לפיכך קשור הדבר גם בכל אחד בתור חלק מן העם.

כללית, חייו של אדם הם דו־צדדיים: כיחיד, וכחלק מעמו, מדינתו, עירו, סביבתו וקהילתו. למרות שבמבט ראשון שני צדדים אלה מהווים ניגודים זה לזה — הרי מוסדרים חייו של האדם בצורה כזו ששתי הבחינות — ה״פרט״ וה״כלל״ — תופסות מקום בד־בבד

עש״ק . . ה׳תשל״ט: להעיר אשר קביעות שנה זו היא כבשנת יצי״מ (בהמסקנא בשו״ע אשר ביום ה׳ יצאו ממצרים).

שבת הגדול: ראה תוד״ה ואותו שבת (פז, ב). טושו״ע או״ח ר״ס ת״ל. לקו״א להה״מ סקכ״ד. או״ת עה״פ משכו וקחו.

שחודש ניסן . . הענין המרכזי שבו . . הפסח: בשמו — חודש של גאולה (שמו״ר פט״ו, יא).

״ראשון . . השנה״: בא יב, ב. וראה אוה״ת עה״פ. ד״ה החודש, תרכ״ו.

הפסח . . ראשון לרגליים: ר״ה, ד, א.

שענינים רבים . . כ״זכר ליציאת מצרים״: הוא יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתינו (חינוך מצוה כא). ולהעיר שמצווים אנו לזכור יצי״מ בכ״י ביום ובלילה (טור או״ח סי׳ סו וסי׳ רלו. שו״ע אדה״ז סי׳ סו סי״ב וסי׳ סז ס״א).

כ״זכר ליציאת מצרים״: להעיר מזח״ב, מ, ב.

כ״יום ההולדת״ של עם ישראל: יחזקאל קאפיטל טז ובמפרשים. וראה מכתב כללי דר״ח ניסן תשל״ז.

כמציאות הרמונית ומתואמת, פחות או יותר, כשהשאיפה והמטרה היא שתשלמנה זו את זו עד כדי להיות מציאות יחידה אחת.

אצל יהודים, שמהם נדרשת ומצופה שלימות ואחדות בכל הענינים, נעשית השאיפה והמטרה האמורה לעיל — לעיקר וליסוד.

* * *

שתי הבחינות האמורות משתקפות גם **בקרבן־פסח**, שעליו נצטוו בני ישראל במצרים בתחילת חודש הגאולה, בראש־חודש ניסן, כהכנה עיקרית ליציאת מצרים.

בקרבנות ישנם — "קרבנות יחיד" ו"קרבנות ציבור". כלומר: שהיחיד מקריב כיחיד. וקרבנות של ציבור, הכולל "יחידים" רבים, כשכל יחיד מהווה חלק מן הציבור, והוא (היחיד) מיוצג בהם באמצעות תרומתו האישית לאוסף הכספים למטרה זו.

בקרבן־פסח אנו מוצאים את האיחוד והמיזוג משתי הבחינות, שכן הוא מהווה, בעת ובעונה אחת, גם קרבן יחיד וגם **מעין** קרבן־ציבור, "בא בכנופיא", ושתי הבחינות מופיעות בהדגשה שאינה מצויה בשאר הקרבנות.

כקורבן־יחיד היה קרבן הפסח קבוע, ונאכל רק לה"מנויים" עליו, אותם יחידים שנמנו על הקרבן והתאחדו לקבוצה אחת

אצל יהודים . . נדרשת . . שלימות: להעיר מכתובות (סז, א) דצ"ל כמאן דבעי לי' למיעבד דוקא.

האמורות: בהבא לקמץ ראה בארוכה הגדש"פ ע' שנד ואילך. שסג ואילך.

בקרבן־הפסח שעליו נצטוו . . בראש־חודש ניסן: בא (יב, ג). מכילתא ופרש"י עה"פ.

בקרבן־הפסח . . כהכנה עיקרית ליציאת-מצרים: מכילתא ופרש"י עה"פ בא שם, ו. ולקיחתו היתה בעשור בחודש — שבת הגדול דשנה ההיא. ולדעת הצפע"נ (עה"ת בא יב, ג־ד) גם נתקדש אז.

חודש הגאולה . . ניסן: שמו"ר שם. וראה אוה"ת בא ע' רנט.

"קרבנות יחיד" ו"קרבנות ציבור": ראה פיהמ"ש להרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים.

וקרבנות של ציבור . . כשכל יחיד . . מיוצג בהם: ראה במדב"ר פי"ח י. פרש"י עה"פ קורח טז, טו. רמב"ם הל' תמורה פ"א ה"א בסופה. ובארוכה — מפענ"צ פ"ד ס"ב וס"ד, וש"נ.

בקרבן־פסח . . קרבן יחיד . . מעין קרבן־ציבור: ראה פיהמ"ש שם: והמין הרביעי קרבן יחיד דומה לקרבן ציבור והוא קרבן פסח.

"בא בכנופיא": יומא נא, א. פרש"י פסחים סו, סע"ב.

קרבן הפסח . . רק לה"מנויים": זבחים נו, ב. במשנה. רמב"ם הל' ק"פ פ"ב.

להקרבתו ולאכילתו של קרבן זה. לאחרים אין חלק בו, ואסור שיהיה להם חלק בו, ואילו בקרבנוות־יחיד אחרים (כגון קרבן שלמים, וכיוצא בהם) היה אפשר לצרף לאכילתו את כל הרוצה.

מאידך, שימש קרבן הפסח מעין קרבן־ציבור, ציבור במלוא המובן, שכן כל בני ישראל היו צריכים להקריב באותו הזמן ובאותו האופן, ונוסף לכך בא הדבר בהדגשת יתר, שלא כבקרבנות ציבור אחרים, שבהם היה הציבור מיוצג על־ידי נציגים, ״אנשי מעמד״, ואילו קרבן הפסח הוקרב ב״כנופיא״, באופן שכל הציבור היה במקום באופן אישי, וכך גם בקשר לאכילתו, שבולם היו צריכים לאכול את קרבן־הפסח ובו־בזמן ובאופן דומה (צלי אש) וכו׳, דבר שאיננו מוצאים בקרבן ציבור אחר.

* * *

בקרבן הפסח גופא יש עוד נקודה, שיש לה גם משמעות לגבי הקשר בין היחיד לבין הציבור. הכוונה היא לכך, שאת קרבן הפסח היה צורך להכין ״ראשו על כרעיו ועל קרבו״. ההבדל והמרחק בין הראש לבין הכרעיים וכו׳ מובן וברור, ולמרות זאת נדרש שכל החלקים יוכנו יחד ובאופן דומה. ההוראה מזה היא, שלמרות שיש בציבור דרגות שונות — ואף מרוחקות ביותר — של יחידים, למן דרגת ה״ראש״ עד לדרגת ה״רגל״ - חייבים בכל זאת לכלול כולם יחד כדי ליצור ״ציבור״, וכל אחד חייב לתרום את מלוא חלקו לציבור.

* * *

כיצד משיגים את התאחדות היחיד עם היחיד, והיחיד עם הכללי — דבר זה מתבטא גם בשם ״פסח״, שאחד ממשמעויותיו היא — דילוג וקפיצה. קפיצה ודילוג על פני המחיצות השונות שבין יהודי

ואסור: כי הר״ש משאנץ (לתו״כ צו ז, יט) דמתיר יחיד הוא בזה. בביאור הרי״פ פערלא לרס״ג מל״ת קעה (קצד, ד ואילך) כ׳ שגם הרמב״ם ס״ל כהר״ש משאנץ. וראה תו״ש בא (חי״א) במילואים סי״א (רש״נ) ובחי״ב.

בקרבנות־יחיד אחרים: וגם בשחיטתו חלוק שצ״ל דוקא ע״י שלוחו (ראה קידושין מא, ב. מנ״ח מצוה ה׳ בסופו).

״אנשי מעמד״: תענית כו, א במשנה. ספרי ופרש״י עה״פ פינחס כח, ב. רמב״ם הל׳ כלי המקדש רפ״ו.

(צלי אש): בא שם, ח.

״ראשו . . קרבו״׳: שם, ט. פסחים עד, רע״א במשנה. רמב״ם הל׳ ק״פ פ״ח ה״י.

דרגות שונות . . ה״ראש״ . . ה״רגל״ . . חייבים . . יחד . . לתרום . . לציבור: לקו״ת ר״פ נצבים. ובכ״מ. וראה גם קונטרס אהבת ישראל.

״פסח״ . . ״קפיצה ודילוג״: ״קרוי פסח על שם הדילוג וכו״״ — פרש״י עה״פ בא

למשנהו, ובין היחיד לבין הציבור, עד שכולם מתאחדים לקומה אחת שלימה של עם ישראל כולו.

לשם כך דרושה, ראשית־כל, "קפיצה ודילוג" על פני המיגבלות של השכל והרגש העצמי, להתרומם ולהתעלות מעל לכל ההפרעות והמכשולים, הפנימיים והחיצוניים, עד לכדי השגת החרות הרוחנית המלאה: חרות ושחרור עצם מהותו של היהודי — "הנקודה היהודית" שבקרבו, כפי שהדבר נקרא תכופות. כך מתקשר יהודי לשרשו ולמקורו, וליהודי שני ולבני ישראל כולם.

— שזה, כידוע, תוכנה, של "יציאת מצרים" ברוחניות.

במונחים מעשיים פירוש הדבר הוא, שלכל יהודי ניתנו הכוחות, ולכן מצופה ממנו, להתרומם ולהתעלות מעל לאינטרסים האישיים והצרים שלו, לטובת האינטרסים של הציבור שמסביבו, של כל קהילתו ושל כלל ישראל כולו. מאידך מתחייב הציבור כולו — עד לכלל ישראל — למען כל פרט ופרט, ששום יהודי אחד ויחיד לא ילך ח"ו לאיבוד, והיחיד והציבור פועלים יחד ככל האפשר להוציא את כל אחד ואת כולם מ"מצרים" שלהם, בכל צורה שהיא. וגאולת הכלל תלויה בגאולת היחיד כיחיד.

* * *

חכמינו ז"ל מסבירים, שהגאולה מן הגלות הנוכחית תהיה באותו אופן כשל הגלות ממצרים, כשכל ישראל — "בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו", בלי יוצא מן הכלל, יצאו ממצרים, מבלי שנשאר שם אפילו יהודי אחד ויחיד. שלא כגאולות מבבל, פרס ומדי ויוון — כשנותרו יהודים בגלות. בגאולה העתידה, על ידי משיח צדקנו יהיה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ושום יהודי לא ישאר בגלות. דבר זה מדגיש שוב את העובדה שגאולת כלל ישראל קשורה

שם, יא (ועד"ז שם, יג). סידור האריז"ל במקומו.

מתקשר יהודי לשרשו . . בני ישראל כולם: ראה תניא פל"ב.

"יציאת־מצרים" ברוחניות: תניא פמ"ז. שער האמונה בכ"מ. ועוד.

מתחייב הציבור . . למען כל פרט . . לא ילך ח"ו לאיבוד: ראה ירושלמי תרומות ספ"ח. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ה. וראה סנהדרין לז, א במשנה.

מ"מצרים": מל' מיצרים וגבולים — תו"א יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ. — ולהעיר מלקוטי לוי"צ לזח"ב (ע' פא ואילך).

חכמינו ז"ל מסבירים: ראה לקו"ש חי"א ע' 1 ואילך. וש"נ.

"בנערינו . . ובבנותינו": בא י, ט.

"כימי . . נפלאות": מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ.

בגאולת היחיד.

* * *

ויהי רצון, שמאחר ועתה הוא הזמן המתאים ביותר להתכונן לגאולה האמיתית והשלמה, יעשה כל אחד ואחת בכל האמור במלוא המדה, כשהצעד הראשון הוא, כבקרבן־הפסח הראשון במצרים: ״משכו וקחו״ — למשוך ידים ולהתרחק מעבודה-זרה, גם מ״עבודה-זרה״ במשמעותה הפנימית, שהיא כל דבר שהוא ״זר״ ונכרי לדרך של יהדות ותורה, ולעשות בכיוון זה, הן ביחס לו עצמו והן ביחס לסביבתו, עד לסביבה השלימה, הציבור כולו, לסייע לכל יהודי שאפשר להגיע אליו, ולהכניסו אל תהליך ההכנה האמורה אל הגאולה, על ידי תורה ומצוות, עליהן נאמר: ״ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל״, ולהיות בטוחים בהצלחה בכל האמור, תוך זכירת ״מקדם פלאך״ (הנפלאות שהקב״ה עשה בימי קדם — בימי ״צאתך מארץ מצרים״), זכירה באופן של ״והגיתי בכל פעלך ובעלילותיך אשיחה״.

וכל האמור יחיש עוד יותר את קבלת פני משיח צדקנו, ״בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו״, בגאולה האמיתית והשלימה.

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור

ולחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

לגאולה האמיתית והשלמה: גאולה שאין אחרי גלות — תוד״ה ה״ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

״משכו וקחו״ . . ולהתרחק מעבודה־זרה: בא יב, כא. שמו״ר פט״ז, ב (בסופה). מכילתא עה״פ. ועוד.

מ״עבודה־זרה״ במשמעותה הפנימית: ע״ד תורת הבעש״ט ״(באם) וסרתם (מאת ה׳, מיד) ועבדתם אלקים אחרים״ (צוואת הריב״ש סע״ו). ראה תניא פכ״ד. קונטרס ומעין מאמר ב׳ ואילך.

״ויקם . . בישראל״: תהלים עח, ה. וראה ד״ה ויקם עדות ה׳ש״ת (סה״מ ה׳ש״ת ע׳. 51 ואילך).

״מקדם פלאך״ . . ״והגיתי . . אשיחה״: תהלים עד. יב־יג.

יא׳לג

[כרך לא עמוד קט]

ב״ה, יום א׳ לפ׳ אמור גו׳ ואמרת, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בדינר השנתי
של מוסד החינוך ״אהלי תורה״
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

משמח אותי לברך את כל המשתתפים בדינר השנתי, המתקיים בשנה זו ביום א׳ במדבר.

הודגש לעיתים קרובות, שהכל בהשגחה פרטית, וכל ענין בתורה מכיל הוראות נצחיות, כיוון ש״תורה״ פירושו ״הוראה״ — הוראה ולימוד. לכן גם בכך שהמסיבה השנתית מתקיימת בשבוע של פ׳ במדבר קיימת שייכות עם פרשת השבוע, ולימוד מכך.

הנקודה של הפרשה היא ספירת בני ישראל במדבר סיני, חודש לאחר הקמת המשכן.

הציווי האלוקי למנות את עם ישראל במדבר סיני מתבטא במילים אלו: **שאו את ראש גו׳ בני ישראל** — שפשוטו כמשמעו הכוונה בזה — ״הרימו את הראש של בני ישראל״, למרות שלכאורה ניתן הי׳ לבטא זאת במילה קצרה — ״ספרו״, וכדומה. בנוסף, הודגש ריבוי פעמים, שה״נמנים״ צריכים להיות **כל יוצא צבא**.

אחת מההוראות בזה — שיש בה שייכות מיוחדת לענינינו — היא:

כשמונים את עם ישראל, נהי׳ כל יחיד — מבלי הבט על מעמדו ומצבו — מרומם, כיוון שהוא חלק מ״**צבאות ה׳**״, ומחכה מוכן ומזומן לגייס את עצמו ואת כל הכוחות והיכולות שלו לעבוד את הקב״ה במידה הכי מלאה.

ברם, כדי למלא את המשימה הזו בשלימות, נדרשת מוכנות ואימונים. חייל לא נולד חייל מן המוכן, הוא מוכרח לפני־כן לעבור זמן מסויים של **אימון ותרגול** תחת משמעת עירנית וקשוחה, וכו׳, על אחת כמה וכמה ״חייל״ ב״צבא״ של הקב״ה.

וזוהי המשימה של החינוך — חינוך תורני על טהרת הקודש. חינוך כזה ניתן ב״אהלי תורה״ ומצליח — בעזרת השם — ובעזרתכם - לחנך ולהעמיד ״צבאות ה״״, שעליהם אפשר לומר בצדק: ״ישראל אשר בך אתפאר״.

לכן הנני חזק בתקווה, שכל הידידים של ״אהלי תורה״ ייענו בחמימות, ויתגייסו, לתמוך, להחזיק ולהרחיב מוסד חינוך זה על טהרת הקודש, לאפשר לו למלא את משימתו במידה המלאה, בהתאם לדרישות. ובוודאי ירצה כל אחד להימנות בשורות ה״יוצאי צבא״ ולקחת חלק בברכה האלוקית של **שאו את ראש בני ישראל** — להתרומם בכל המובנים, במידה הכי גבוהה והכי מלאה, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות

מ. שניאורסאהן

יא׳מ
[כרך לא עמוד קיז]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

הנהלת ודיירי המושב זקנים
ובראשם מר זלמן שי׳ מייר, יושב ראש
ומר משה שי׳ דזילובסקי, מנהל
ס.פ. ברזיל
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

שמחתי לקבל מכתבם מי״ב ניסן.

ולכל לראש, יישר כח לבבי בשביל האיחולים הטובים, ויהי רצון שיקויים אצל כל אחד ואחת מכם ״כל המברך מתברך בברכתו של הקדוש ברוך הוא, ש״תוספתו מרובה על העיקר״. (מי שמברך יהודי מתברך מהקב״ה עצמו, שתוספת הברכה שלו היא יותר מעצם הברכה).

בוודאי מיותר להדגיש, שברכות הקב״ה קשורות עם תורה ומצוות בחיי היום־יום, כפי שאנו אומרים בכל יום בתפילה — ״כי הם חיינו ואורך ימינו״, וזה הרי קשור במיוחד עם תוכן ימים אלו,

ימי הספירה וההכנה לחג מתן תורה.

השם יתברך יברך כל אחד ואחת מכם ואת כולם שי׳ יחד באריכות שנים טובות ושמחות, ושנים יהודיות באמת, מלאות בתורה ומצוות ובברכות אלוקיות המגיעות יחד איתם, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בכבוד ובברכה המסורתית, לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות.

יא׳מו
[כרך לא עמוד קכג]

ב״ה, ימי הספירה, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

לאסיפה השנתית ה־24
של נשי ובנות חב״ד
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

האסיפה השנתית דשנה זו מתקיימת בימים הקשורים עם שבת פ׳ במדבר, ומכיוון שהכל בהשגחה פרטית, ובפרט מאורע שהוא לטובת הרבים, יש לקשר זה עם פרשת השבוע ולהפיק ממנה הוראות, שזהו הרי ענינה של התורה — מלשון הוראה.

פרשת במדבר היא ההתחלה של כל ספר במדבר, הנקרא גם כן ״ספר הפקודים״, כיוון שהן בתחילת הספר והן בסוף הספר מספרת לנו התורה כיצד נמנו בני ישראל: הפעם הראשונה במדבר סיני, לאחר קבלת התורה, כשיצאו למסע הנדודים הארוך במדבר הגדול והנורא, והפעם השנייה: בסוף 40 שנות הנדודים, טרם הכניסה לארץ ישראל.

אחת מההוראות הנצחיות בזה — כיוון שהתורה היא הרי נצחית וכל הוראותי׳ הן נצחיות, לכל עם ישראל ולכל יהודי בפרט, בכל מקום וזמן — היא:

נשמה יורדת לעולם עם שליחות אלוקית, שכל יהודי, איש או אשה, צריך למלא: לעשות לקב״ה ״דירה״ בעולם הגשמי והחומרי. וכשיהודי מביט סביבו ורואה, שהעולם הוא ״מדבר״ רוחני, מלא בדברי החולין, ועוד יותר נמוך מזה, יכול יהודי לחשוב: כיצד ניתן למלא כזו שליחות? אומרת לו התורה, שאין ממה לפחד, כיוון שכך החלה השליחות של בנ״י כשנהיו לעם וקיבלו את התורה בהר סיני.

בכח התורה הם עברו את המדבר הגדול והנורא — פראי ושומם בכל המובנים, היכן שבאופן טבעי אין לחם ואין מים, ומלא בקשיים ונסיונות. ויתרה מזה: היכן שפנו, הפכו את המדבר לגן פורח — על ידי באר מרים, כפי המסופר במדרשים, שהבאר גרמה לנביטת כל מיני ירקות ופירות, וירד להם ״לחם מן השמים״, ועמוד האש האיר להם את הדרך, וענני הכבוד הגנו עליהם מכל הסכנות, וכו׳.

וזוהי גם אחת מן המשמעויות של הספירה, שהספירה היתה באופן שכל אחד נכלל במנין מבלי הבט על מעמדו ומצבו, ונספר כלא יותר מאחד ולא פחות מאחד, על מנת להדגיש, שלכל אחד ישנה את שליחותו הפרטית כ״יוצא צבא״, בשורות של ״צבאות השם״, בשירות הקב״ה. ולמרות שבצבא ישנם חילוקים, מהחייל הפשוט ביותר ועד לדרגא הגבוהה ביותר, עשו, כל אחד בפני עצמו וכולם יחד, את השליחות האלוקית לעשות להקב״ה דירה בעולם הזה, אפילו במדבר. ודווקא אלה מהספירה השנייה — אלה שגדלו במדבר — זכו להכנס לארץ ישראל.

ובזה יש להדגיש פעם נוספת את התפקיד החשוב של נשי ובנות ישראל, שהודות להן היה את מי לספור ב״צבאות השם״, הן ביציאה ממצרים והן בכניסה לארץ ישראל.

כך גם בכל הדורות, ובמיוחד בזמן הנוכחי, לאשה ולאם היהודי׳, ולבנות שמכינות עצמן לכך, ״עקרת הבית״ שלה תפקיד קדוש בהקמת ״צבאות ה׳״ איתם נצא מהגלות הנוכחית, על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

ויהי רצון שהאסיפה תצליח לחזק ולהרחיב את הפעולות של נשי ובנות חב״ד בכיוון הנ״ל ונזכה כולנו בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו, וינהיג אותנו לארצנו הקדושה בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו — יהודים גאים ושלמים הן בגשמיות והן ברוחניות.

בקשר עם חג השבועות, זמן מתן תורתנו, שולח אני את ברכתי הפנימית לכל אחת ולכל המשתתפות באסיפה לחג שמח ומלא חיות והברכה המסורתית לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה להצלחה ולבשורות טובות בכל האמור

מ. שניאורסאהן

יא׳פג
[כרך לא עמוד קסח]

ב״ה, ערב שבת נחמו, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

מר קלמן שי׳ סגל
ירושלים עיה״ק ת״ו

שלום וברכה!

תודה לבבית עבור כתיבתו מראש חודש מנחם אב והאיחולים הטובים. כפי שאומרים חז״ל, כל המברך מתברך בברכתו של הקדוש ברוך הוא שתוספתו מרובה על העיקר, שיתקיים גם אצלו ובמידה המלאה.

באותה הזדמנות ברצוני להודות לו על ששלח אלי את לקט שיריו ״פרידה״.

כנהוג אצל יהודים, אשר קוראים בסימן קריאה ביחד עם סימן תמי׳, ארשה לעצמי לעשות כך גם, ומן הסתם לא תהיה לו תרעומת על כך. וקודם לכן מעט הקדמה.

כידוע, ישנה שיטה של ״אומנות לשם אומנות״. והוא הדין בנוגע לשירה וספרות, כלומר, שעושים יצירה המנותקת ממה שנעשה מסביבו ועם עצמו ולא תמיד יש ליצירה קשר עם המציאות.

מצד שני ישנם הסוברים, שכל דבר שאדם יוצר צריך להביא לניצול (האנושות?), בפרט בעולם האומנות, שבטבעה עושה יצירה אומנותית רושם עמוק יותר, יפה יותר ומשך זמן רב יותר.

כפי שהנני רואה מכתביו ומשיריו, הוא סובר (יותר) מהשיטה השנייה, כפי שרואים גם מהנושאים של היצירות שלו, שהם קשורים עם תקופתנו ועם חוויות אישיות וכדומה. וכאן הנני בא בסימן קריאה ותמי׳:

אחת מהבעיות העיקריות של דורנו היא חוסר השקט וחוסר הוודאות, במילא גם הטלטלות בחיי היום־יום. וכפי שקורה באופן נדיר כאשר אדם חושב, שהוא מסופק לגמרי — וכביטוי חז״ל, שאפילו ״חצי תאוותו״ אין לו גם כן — מביא זאת בדרך כלל לשעמום ולפעמים עד אפילו לייאוש, ח״ו.

אפשר הדבר, שזה לא מודגש כל כך אצל אנשים מבוגרים, שמעוגנים עוד בעבר הרחוק ושואבים משם את החוזק שלהם. אבל

אצל צעירים תופעה זו נפוצה מאוד לצערנו, למרות שחלק מהם מסתירים את הרגשות הפנימיים שלהם מטעמים מובנים.

למותר להדגיש, ששעמום וייאוש הינם הפך אמונתנו, ולגמרי אינם מתאימים עם התורה והמצוות, ששמים הדגשה דווקא על בטחון ושמחה. והעצה הנכונה והרפואה לחוליים הנ״ל היא שלילה מוחלטת, עד לאופן שמלכתחילה מחוסנים נגד ה״מחלה״ ההיא.

אבל בגלל סיבות שונות ישנם כאלה שאינם רוצים לדעת מדרך זו. ויש לרפא אותם בינתיים בכל דרך אפשרית — על ידי שמכניסים בהם חשק ושמחה ומעוררים אותם להחלטיות להחזיק מעמד בחוזק באידיאלים של צדק ויושר יחד עם אמונה עמוקה, שסוף כל סוף ינצחו הכוחות החיוביים. וכאמור לעיל, ניתן לפעול בחוגים ידועים הרבה על ידי שירה וספרות וכדומה, כאשר המשורר והסופר מבטא את הרגעים החיוביים בחוזק ובחיות.

מובן מאליו, שזה צריך להיות מתאים עם המציאות, כי על ידי שקר אי אפשר לבנות כלום. ממילא, כאשר מדובר אודות ״פרידה״ יש לתאר זאת כפי האמת. אמנם יש להכניס בזה גם את צד האור, שפרידה זו היא קשורה בזה שכל אחד לוקח עמו זכרונות טובים ונחמדים, וגם כאשר נפרדים זהו לא הסוף ח״ו, אלא אנחנו עוד בעיצומו של המסע, ואנחנו מאמינים (אפילו מי שמדבר ואומר שהוא לא מאמין), ובכלל אחד שחפץ לעשות טובות, ימצא טוב בהמשך הזמן המגיע לאחר הפרידה.

לצערי לא מצאתי בהמשך ההגיגים שלו שכל הנ״ל קיבל ביטוי הולם (בשירים שהספקתי לעבור). כיוון שזהו המכתב הראשון שלי אליו, אין ברצוני להאריך בשאלות. אלא, כאמור, הנכם אוחזים עדיין באמצע הדרך, במילא תמשיכו עוד יותר לכתוב וליצור, ובתקווה שימלא את מה שלא מצאתי בכתיבתו.

בטוחני, שגם אתם תמצאו את ״זה״ כאשר תחפשו, בהסתמך על רוח השירים שלך וגם בכתיבתך אלי. ובטוחני שאתם תמצאו זאת לא רק ביחס לעתיד, אלא גם ביחס להווה ואפילו לעבר. בפרט שאני רואה בכתביך, שאתה נוהג במנהג היהודי העתיק להתחיל ב״ב״ה״ שפירושו ״**ברוך** השם״, ובתקווה שהתחלה זו, רוחה תחדור בכל מה שיבוא לאחר מכן, ולא רק באמצע בכמה מקומות.

בכבוד ובברכה.

מ. שניאורסאהן

יא׳קה
[כרך לא עמוד קצח]

ב״ה, יום ב׳ פ׳ נצבים וילך,
ח״י אלול, ה׳תשל״ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה׳ עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאורה של השנה החדשה הבאה עלינו לטובה, ובקשר עם ההכנות אליה, יש להביא בחשבון כי לכל שנה חדשה יש תוכן כפול: המשמעות הכללית — השווה בכל שנה חדשה — כשנה חדשה, והמשמעות המיוחדת הקשורה לקווים המיוחדים המאפיינים את השנה החדשה המסויימת, שבהם שנה חדשה **זו** שונה מן השנים החדשות האחרות.

על המשמעות המיוחדת של השנה החדשה הנוכחית, ה׳תש״מ, נעמוד בזה:

המיוחד בשנה הבאה עלינו לטובה הוא שהיא ש**נת השבע, שנת השמיטה,** שנה שהתורה **תורת אמת** (המאירה כל דבר באור האמת

יום ב׳ פ׳ נצבים וילך: להעיר מהשיעור־חומש דיום זה: (ומל ה׳ אלקיך) את לבבך ואת לבב (זרעך) - ר״ת אלול (בעה״ט עה״פ נצבים ל, ו. ב״ח או״ח סתקפ״א ד״ה והעבירו) - תשובה (ומרומז בזה גם ענין התפילה (אגה״ק ס״ד)).

ח״י אלול: יום הולדת את שני המאורות הגדולים: הבעש״ט (בשנת נח״ת) ורבינו הזקן (בשנת קה״ת) - ספר השיחות תש״ג ע׳ 141 ואילך. ולהעיר שיום הולדת הבעש״ט הי׳ ביום ב׳, כבקביעות שנה זו.

ח״י אלול: התחלת י״ב ימים האחרונים דחודש (אלול -) החשבון דשנה העוברת, מתאימים לי״ב חדשי השנה, וח״י אלול - לחשבון חודש תשרי העבר (ספר השיחות שם ע׳ 177).

לאורה של השנה החדשה: להעיר מלקו״ת ר״פ נצבים ״אתם נצבים היום כו׳ קאי על ר״ה״.

שנה חדשה זו שונה מן השנים האחרות: להעיר ג״כ מאגה״ק סי״ד.

האלוקית) מציינת אותה כ״שבת לה׳״ (— שנה שבתית קודש לה׳).

נקודה נוספת, המייחדת יותר את השנה הבאה, היא העובדה שהיום הראשון של השנה, של ראש־השנה, חל ביום השבת. כבר הודגש פעמים רבות שראש־השנה אינו רק ראשית השנה, כי אם גם ה״ראש״ של השנה, וכשם שהראש מנהל ומנהיג את כל הגוף, כך חייבות ההחלטות הטובות המתקבלות בנפש בראש־השנה ״להנהיג״ את כל ימי השנה. משמעות מיוחדת, איפוא, לעובדה שגם ה״ראש״ של השנה הבאה הוא ״שבתי״.

כאן יש לציין שלמרות שהשוני של השנה החדשה, מבחינת השמיטה, קשור במיוחד בארץ־ישראל ובקדושתה של ארצנו הקדושה, שבה בתקפן כל ההלכות של ״שמיטת קרקעות״ — שלא לעבד את השדות והכרמים — וכו׳,

— הרי כבר הוסבר פעמים רבות שבחיי יום־יום של יהודי, ובמיוחד בחיי הנשמה שלו, הרי בכל מקום שהוא נמצא הוא עושה את כל ביתו וסביבתו ל״ארץ ישראל״ (רוחנית). כשם שארץ־ישראל היא ״ארץ אשר . . תמיד עיני ה׳ אלוקיך בה, מרשית השנה ועד אחרית שנה״ (- ההשגחה הפרטית האלוקית נראית בה תמיד, מראשית השנה עד סופה) — כך צריכה להיראות האלקות בכל בית יהודי וסביבה יהודית, עד כדי האפשרות ״לנשום את אויר ארץ ישראל״ בכל מקום בו נמצא יהודי.

שנת השמיטה . . כ״שבת לה׳״ . . שהיום הראשון . . שבת: להעיר מההשוואה דשנת השבע ויום השבת וכמחז״ל שבת לה׳, כשם שנאמר בשבת בראשית (תו״כ (הובא בפרש״י) בהר כה, ב. וראה ראב״ע ורמב״ן שם).

שהתורה . . מציינת: בהר שם, ב-ד.

שהתורה . . (המאירה כל דבר: כמ״ש (משלי ו, כג) ותורה אור.

קודש לה׳): פרש״י עה״פ שם, ב.

שראש־השנה . . ה״ראש״ של השנה: לקו״ת תבוא מא, ג.

מנהל ומנהיג: עט״ר בתחלתו.

ה״ראש״ של השנה הבאה הוא ״שבתי״: ראה דרושי יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת (לקו״ת ר״ה נו, א. המשך תרס״ו בתחלתו. ועוד).

השמיטה, קשור במיוחד בארץ־ישראל: ירושלמי שביעית רפ״ו. רמב״ם הל׳ שמיטה ויובל פ״ד הכ״ה. וראה לקוטי לוי״צ אגרות ע׳ רמז.

כבר הוסבר פעמים רבות: לקו״ש ח״ב ע׳ 261. וראה לקו״ש חי״ח ע׳ 404 בשוה״ג להערה 48.

תמיד . . שנה: עקב יא, יב.

״לנשום את אויר: האויר נחוץ מאד שהרי גם זמן מועט לא יחי׳ האדם בלי אויר (המשך מים רבים תרל״ו בתחלתו). וראה ב״ר ספי״ד: הנשמה כו׳ הנשימה.

אויר ארץ ישראל״: דאווירה טהור (שבת טו, ב) ומחכים (ב״ב קנח, ב. וראה תקו״ז

מלבד זאת הרי גם בחוץ לארץ תקף הענין של "שמיטת כספים" (ביטול החובות הכספיים) המבטא את רוח שנת השמיטה גם בענינים גשמיים, במיוחד בענינים שבין אדם לחבירו.

* * *

ענינה של השבת הוא — קדושה, "שבת־קודש", שבת החדורה בקדושה. בראש ובראשונה מתבטא הדבר באי־עשיית מלאכה של חול: בשנה השבתית, שנת השמיטה — באי עשיית מלאכה בשדה ובכרם וכיוצא בהן, וביום השבת — באי עשיית **כל** מלאכה, הן בבית והן בשדה ("לא תעשה כל מלאכה").

מובן מאליו, שאין להסתפק **באי־עשיה** (של אסור להיעשות). יחד עם זה יש למלא את יום השבת בשבתיות **אקטיבית** — "לעשות את השבת", ובאופן של "וקראת לשבת עונג", להכניס אל השבת עונג אמיתי על־ידי ענינים הקשורים בתורה ומצוות. על־ידי כך מביאים את ברכות הקב"ה, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולא רק ביום השבת כי אם גם בימי החול, שכן **קדושת** השבת צועדת יחד עם **ברכת** השבת, כפי שהתורה אומרת: "**ויברך** אלוקים את יום השביעי, **ויקדש** אותו".

במלים אחרות: התכלית הכללית של האדם היא — "אדם לעמל יולד" — לעמול, לעשות ולפעול. השבת אינה מהווה, חלילה, סתירה לכך. אדרבה: ה"עמלי" של השבת הוא העמל האמיתי והתכליתי,

---

תכ"ב בתחלתו) ומרמז נבואה (ז"ח ס"פ ויצא). ובצפע"נ (עה"ת ברכה לד, א) מחדש דמשה קידש בראי' שלו האויר דא"י ולעולם.

בחוץ לארץ תקף . . "שמיטת כספים": רמב"ם שם פ"ט ה"ג. טושו"ע חו"מ סז. שו"ע אדמה"ז הל' הלואה סל"ד.

השבת הוא - קדושה: כידוע בכתבי האריז"ל ע"פ ושמרתם את השבת כי קודש הוא כו' שהוא בחי' מוחין דאבא (סידור עם דא"ח ריא, א)). וראה לקו"ת ברכה צד, ד. המשך וככה תרל"ו פ"ה. פכ"ה ואילך.

("לא תעשה כל מלאכה"): יתרו כ, י.

"לעשות את השבת": תשא לא, טז. אע"ג דשבת מקדשא וקיימא (ביצה יז, א) — ראה לקו"ת שה"ש כד, א־ב. ובארוכה — ד"ה את שבתותי ה"ש"ת (סה"מ ה"ש"ת ס"ע 79 ואילך). לקו"ש ח"ג ע' 975 ובהע' 8.

"וקראת לשבת עונג": ישעי' נח, יג. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח ר"ס רמב.

"ויברך . . אותו": בראשית ב, ג.

במלים אחרות: בהבא לקמן — ראה גם מכתב כללי דח"י אלול תשל"ב (לקו"ש ח"ט ע' 473 ואילך).

"אדם לעמל יולד": איוב ה, ז. וראה ד"ה אר"א כל אדם לעמל נברא תרפ"ט. לקו"ש חט"ו ע' 93 ס"ג ואילך.

שהוא, כפי שזה נקרא בפי חכמינו ז״ל, ״עמל תורה״ (״תורה״ במובן של — הוראה, כלומר: קיום מצוות התורה, כולל מצות לימוד התורה באופן של ״מביא לידי מעשה״) ו״עמל תפלה״. לפיכך, יום השבת, שבו האדם חפשי ממלאכות החול, יש למלא אותו בתוספות של מצוות (כשאפילו המעשים הרגילים, כאכילה, שתיה ושינה, הופכים למצוה, מצות עונג שבת), עד לתוספת בשיעורי תורה, תוספת בתפלה בכוונה ובהכנה לתפלה, וזה, כאמור לעיל, עונג־שבת האמיתי (נוסף לעונג הנובע מן השכר והברכות הכרוכים בשמירת שבת).

כך גם בשנה השבתית, שנת השמיטה: הן באשר להתנהגותו של היהודי בשנת השמיטה, הדומה להתנהגותו ביום השבת, להוסיף בזמן הפנוי — במצוות, תורה ותפלה, והן באשר להשפעת שנת־השמיטה על כל ובכל שנות החול.

אם הדברים כך בכל שנת־שמיטה, הרי זה במדה יתירה וחזקה יותר בשנה הבאה עלינו לטובה, שגם ה״ראש״ שלה הוא של — שבת, כאמור לעיל. ודאי שיש למלא כל יום מימי השנה הבאה ביתר תורה, יתר כוונה בתפלה, יתר הידור במצוות, תוספת בכל הענינים של טוב

השבת . . תורה״: ראה זח״ג צה, רע״א. תורת לוי״צ למס׳ תענית ע׳ ג.

חכמינו ז״ל: סנהדרין צט, ב.

(״תורה״ . . הוראה: זח״ג נג, ב.

התורה . . ״מביא לידי מעשה״): ראה קידושין מ, ב.

ו״עמל תפילה״: בסנהדרין שם ״עמל שיחה״ והוא ההתעסקות בתפלה (וכמארז״ל (ברכות כו, ב. ע״ז ז, ב) אין שיחה אלא תפלה) - ראה אוה״ת חיי שרה קכט א ואילך. וישב (כרך ה) תתקיא, ב. סה״מ עת״ר ע׳ קצה. ד״ה אר״א הנ״ל פ״ו. יערות דבש הובא בעץ יוסף לע״י סנהדרין שם.

כאכילה, שתיה ושינה . . מצות עונג שבת): ראה שו״ע אדה״ז או״ח ר״ס רמב. וש״נ.

ושינה . . מצות עונג שבת): ראה לקו״ש חי״ב ע׳ 254 הערה 50. וש״נ.

שבת . . לתוספת בשיעורי תורה: ראה ירושלמי שבת פט״ו ה״ג. יל״ש ר״פ יתרו. טושו״ע (ואדה״ז) או״ח סר״צ ס״ב (ס״ג).

שבת . . תורה . . תפלה: ראה תניא (קו״א) בסופו.

תוספת בתפלה: ראה לקו״ת ד״ה והי׳ מדי חודש. ובכ״מ.

כך גם: להעיר מתורת הבעש״ט (כש״ט — הוצאת קה״ת — הוספות סי׳ כא): ושבתה הארץ — שביתה וביטול אין ארץ: מען טראגט אריין שביתה אין די ענינים ארציים גופא. וראה בארוכה לקו״ש ח״א ע׳ 275. חי״ב ע׳ 113 ואילך.

השמיטה . . להוסיף . . ותפלה: ראה ספורנו עה״פ בהר שם ב־ד: שתהי׳ כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו . . שגם עובדי האדמה כאשר ישבתו בשנה ההיא יתעוררו לדרוש את ה׳. ובסי׳ המאמרים תר״ל סד״ה כי תבואו (ע׳ קלח) דכל השנים כללות נש״י א״א להם להיות בעבודתם כהסנהדרין כיון שהם טרודים לחרוש ולזרוע כו׳ אבל בשביעית היתה עבודתם כמו הסנהנדרין כו׳.

וקדושה, עוד יותר מן הציווי הכללי של "מעלין בקודש".

ומאחר ששניהם — יום השבת והשנה של שבת — מזכירים לנו כי הקב"ה הוא בורא ואדון העולם וכל אשר בעולם כולל האדם - ודאי שהוא מעניק לכל יהודי ולכל היהודים את הכוחות המלאים לשמור את השבת ולשמור את שנת השמיטה במלוא המדה.

* * *

להבאת הנקודות האמורות לידי מעשה בפועל:

מאחר ואנו עומדים על סף השנה החדשה, שנה שהיא שבת לה', ושראש־השנה שלה הוא שבת, דבר הקשור בקדושה וברכה ועונג, צריכה גם ההכנה לכך להיות באופן מתאים, והחלטה איתנה למלא כל יום מימי השנה הבאה בענינים הקשורים בזה, בכל שלושת ה"קווים": תורה, עבודה (תפלה) וגמילות־חסדים, ובאופן של עונג.

יחד עם כך יש להדגיש, כי כשם ששנת השמיטה מתחילה כבר עתה, מבחינה זו שאיסורי עבודת־אדמה וכו' נכנסים לתוקף כבר בחודש שלפניה, חודש אלול — יש לכן גם להתחיל את ההתנהגות המיוחדת של שנת השמיטה עוד בחודש אלול, והמעשה הוא העיקר: יש להתחיל מיד בהוספה בלימוד התורה, הידור במצוות ותפלה, ודבר זה יביא יתר ברכה והצלחה בכל האמור, וגם במשך כל השנה הבאה.

* * *

ויהי רצון שכל אחד ואחת מאתנו, בתוך כלל ישראל, יחליט ויבצע בהתאם לאמור, ובאופן האמור ב**ראש** פרשתנו: "אתם נצבים **היום כולכם** לפני ה' אלוקיכם גו', לעברך בברית ה' אלוקיך"

"**מעלין בקודש**": ברכות כח, א. וש"נ.

ששניהם . . מזכירים לנו: ראה חינוך מצוה לא-לב. מצוה פד. וראה גם רמב"ן עה"פ שם, ב.

ודאי: שהרי אינו מבקש אלא לפי כחן (במדב"ר פי"ב, ג).

מעשה בפועל: דהמעשה הוא העיקר (ראה אבות פ"א מי"ז).

שלושת ה"קווים" . . תורה, עבודה . . וגמילות־חסדים: שעליהם העולם עומד (אבות שם מ"ב).

עבודה (תפלה): ראה מפרשי המשניות שם.

ששנת השמיטה מתחילה כבר . . בחודש שלפניה: שביעית פ"ב מ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ג הי"א.

בראש פרשתנו: נצבים כט, ט־יא.

"**אתם נצבים היום:** ראה כש"ט הוספות סי' לא. וש"נ.

(״נצבים״ ״איתן״).

ודבר זה יהווה גם הכנה קרובה ממש למילוי ההבטחה בשיעור החומש של היום: ״ושב ה׳ אלוקיך את שבותך גו״ והביאך ה׳ אלוקיך אל הארץ״, וכפי שקראנו עתה בשבת (שעברה): ״והיה כי תבוא אל הארץ גו׳ וישבת בה״ (— ישיבה איתנה), ״והיה״ — כפירוש חז״ל: בשמחה, ואין ״והיה״ אלא מיד, בקרוב ממש — בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו,

שאז יהיה ״כימי צאתך מארץ מצרים״ — ״ויביאם אל גבול קדשו, הר זה קנתה ימינו״ (שהקב״ה יביא את כל עם ישראל כולו לארצו הקדושה, לבית־המקדש שברא ביד ימינו), ונקיים את כל המצוות - כולל מצוות השמיטה — בכל פרטיהן, בשמחה ובטוב לבב.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה

בגשמיות וברוחניות גם יחד

מנחם שניאורסאהן

״**אתם נצבים . . כולכם:** ראה לקו״ת ריש פרשתנו.

(״**נצבים**״ ״**איתן**״): אוה״ת פרשתנו ע׳ א׳רב.

הכנה . . והביאך: ראה מדרש תהלים עה״פ רצית (פה, ב), ובכמה כת״י שם הוספה: . . להקב״ה ומפני כן ישראל נגאלין מיד שכה״א . . (הובא בהוצאת באבער). אבות פ״ה מ״ט (ממקרא מלא בפי׳ בחוקותי).

״**ושב . . הארץ**״: שם ל, ג־ה.

״**והיה . . בה**״: תבוא כו, א.

כפירוש חז״ל: בשמחה: ראה ב״ר פמ״ב, ג (בסופו). ובכ״מ [ונתבאר בלקו״ת ראה ל, ד]. וראה או״ת להה״מ ר״פ תבוא.

ואין ״**והיה**״ **אלא מיד:** ספרי עה״פ. — ראיתי בכ״מ (צפע״נ עה״ת ועוד) מקשין שהרי צ״ל אחרי דורשתה וישבת בה, ועד שכמה רצו להשמיט זה מהספרי ! — וצע״ג מה מכריח לפרש ד״מיד״ דהספרי מדבר בהבאת ביכורים — היפך פשטות לשונו דמיד תבוא אל הארץ ובא המשכו בהדרשה שלאח״ז שתבוא מיד — כשכר מצות ביכורים (אף שהיא לאחרי וירשתה גו׳). — ועפ״ז גם פשוט מקור הדרשה והי׳ — מיד (ושלא יוקשה ממש״נ (לפנ״ז) והי׳ בהניח גו׳, והי׳ באחרית הימים ועוד ועוד) — כי כיון דוהי׳ ל׳ שמחה — בנדו״ד שייך שמחה על ביאת מיד, כי ביאת הארץ בכלל הובטחה מאז.

״**כימי צאתך מארץ מצרים**״: מיכה ז, טו.

״**ויביאם . . ימינו**״: תהלים עח, נד. וראה אבות ספ״ו.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו — התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל — בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו
וישמיענו תורה חדשה מפיו
בגאולה האמיתית והשלימה
תיכף ומי"ד ממ"ש

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

*

לז"נ

דוד בן רפאל

דן מרדכי הכהן בן יוסף

שיזכו לעילוי נשמה הכי נעלה, תכף ומיד ממש "והקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

*

לז"נ

הרה"ח הרה"ת ר' צבי הירש בן הרה"ח ר' בן ציון

נלב"ע ז"ך אלול ה'תש"מ

מרת רבקה בת הרה"ח ר' צבי

נלב"ע כ"ט תמוז ה'תשס"ב

שפריצער

„והקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

נתרם ע"י בניהם: הרה"ת ר' שמואל והרה"ת ר' יעקב

מרדכי שיחיו

שפריצער

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

הוצאת ספרים
קרני הוד תורה
קהת
לירבאוויטש